

WIDENER LIBRARY

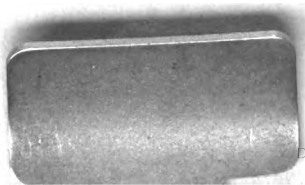

HX 58LL J

2225.90

HARVARD
COLLEGE
LIBRARY

Legujabb

HÁZI TITOKNOK.

Mindennemű s különösen

**kereskedői levelek', valamint a közéletben előforduló
bármiféle iratok' helyes szerkesztésére vezérlő**

szabályok,

számos példával világosítva.

Ötödik javított és tetemesen bővített kiadás.

7-dik ezer-példány.

6431
1017
57.93
68

Ch. Lowell Putnam

Legujabb

HÁZI TITOKNOK.

Mindenemü s különösen

kereskedői levelek', valamint a közéletben előforduló bármiféle iratok' helyes szerkesztésére vezérlő

szabályok,

számos példákkal világosítva.

A magyar nemzet' hasznárait

Kézi segédkönyv.

Magában foglalva :

Rövid nyelvtudományt, útmutatást a levélírássra, különféle örvendező, köszönő, tudósító, kérő, vigasztaló, emlékeztető, intő, feddő és szemrehányó, mentogató, meghívó, szerelem- és nőkérdő s egyéb levelek' s ezekre szóló válaszok' példányait, kereskedői kör-, tudakozó, ajánló- és hitel-, adósoknak és adósok által irt, váltók; pénz, statuskötelezvények, fizetések, készpénzbeli küldemények, folyó számvitelek, árúügylek, szállítások stb. iránti levelek' mintáit; mindenemü magyar, latin, német és francia czimeket; folyamodások, örök bevallások', adásvevési, bérlési, csere-, zálog-, társasági, áruszarzési, építési, szegődési, letéti, házassági, kölcsön- s egyéb kötések', egyezések', kezességek', ajándéklevelek', engedmények', utalványok', nyugtatványok', térítvények', vevények', meghatalmazások' és ügyvédvallások', bizonyítványok' hirdetmények', számviteli kivonatok', végrendeletek', stb. szerkesztésénél követendő szabályokat és illy iratok mintáit egy idegen és műszótárral,

Ezekhez járulnak :

A váltóüzlet' szabályai, váltóminták, könyvvitel és üzletkönyvi példányok.

Továbbá :

Az ausztriai statuspapirosok' ismertetése, azon keresztnevek' jegyzéke, melyek magyar, német és francia nyelven másképp ejtetnek ki, némely magyar- és erdélyországi városok' és faluk' nevei magyarul és németül, nevezetesebb honi és külföldi vásárok jegyzéke, az europai főbb bankok névsora, a magyar kereskedelmi bank' alapszabályai és rendszabásai, a hazai első takarékpénztár' szabályai s emlékkönyvi versek.

Végre :

Különféle pénz-, kamat-, folyam- és ártáblák, honi, bécsi és egyéb külföldi súly- s más mértékek,

Szerkeszték

Farkas Elek és Kövy István.

Ötödik javított és tetemesen bővített kiadás.

7-dik ezer-példány.

Pest, 1847.

Heckenast Gusztáv' tulajdona.

1857

Ma. Va. 1857
July 1857
Residence
Georgina Howell

ELSŐ OSZTÁLY.

RÖVID NYELVTUDOMÁNY.

A magyar nyelvtudomány nyelvünk' szabályaival ismertet meg s ennél fogva arra tanít, mint kelljen hibátlanul beszélni és írni.

A magyarok latin betűkkel élnek s azon nyelvhangjaik' jelelésére, mellyeket az említett betűkkel kifejezni nem lehet, részint pontos vagy vonásos, részint öszvetett betűket használnak. Illyenek: ö, ő, ü, ú, cs, cz, gy, ly, ny, sz, ty, zs.

A betűk kétfélék: *magán- és mássalhangzók*. Amazok más betűk nélkül kimondhatók: a, e, i, o, u, ö, ü. Ezen betűk ismét a) *rövidék*: a, e, i, o, u, ö, ü, és *hosszúak*: á, é, í, ó, ú, ő, ü; b) *vastagok* vagy *mély hangúak*: a, á, o, ó, u, ú, *vékonyak* vagy *magas hangúak*: e, é, ö, ő, ü, ü és *középhangúak*: i, í. A mássalhangzókat magánhangzók nélkül nem mondhatni ki: b, cs, cz, d, f, g, gy, h, j, k, l, ly, m, n, ny, p, r, s, sz, t, ty, v, z, zs. A c, ch, q, w, x és y (öszvetetlen kívül) részint családnevekben, részint idegen szókban jönnek elő, p. o. *critica*, *Georch* (Görce), *Desseffy*, *Kaposy* s a t.

A betűk' öszvetetéséből *szótagok*, ezekből érthető *szók* lesznek. Itt azonban megjegyzendő, hogy számos szó van, melly csupán egy szótagból áll.

A beszéd' részei.

A magyar nyelv következő beszédrészekből áll: névmutató, név, névmás, ige, határozó, títóljáró, kötszó vagy fogaló és indulatszó.

A.) A névmutató.

A *névmutató* köznevek előtt áll 's jelenti, hogy azok határozott értelemben vétetnek, p. o. *az ember, az élet, az egér*.

Mássalhangzón kezdődő nevek előtt a fentebbi névmutatónak *z* betűje elhagyatik, p. o. *a férfi, a gomb.*

B.) A név.

A név személyt, dolgot vagy tulajdonságot, mineműséget s mennyiséget jelenthet. A személyt és dolgot jelentő nevet *főnévnek*, a mennyiséget, tulajdonságot és mineműséget jelentőt pedig *melléknévnek* mondjuk. Az elsőt minden más szónak hozzájárulása nélkül gondolhatjuk és érthetjük, p. o. *ember, asztal*; ellenben az utóbbit csak úgy gondolhatjuk és érthetjük, ha főnév járul hozzá, p. o. *szép, jó, magas.*

1. A főnév.

A főnevek kétfélék: 1) *köznevek*, mellyek több személy- vagy dolognak tulajdoníthatók, p. o. *ember, állat, város, tartomány*; 2) *tulajdonnevek*, mellyek csak egy személyre vagy dologra illenek, p. o. *János, Pest, Duna.*

A nevek' ragasztását vagy végzőtagjainak változtatását *ejtegetésnek*, az ez által származott különböző végzeteket *ejtésnek*, azon viszonyt pedig, miszerint a név ejtegetés által egy vagy több tárgyra vitetik, *számnak* mondjuk. Az ejtés négy: *első, második, harmadik, negyedik*, a szám kettő: *egyes és többes.*

Az ejtési ragok következők:

Mély hangú ragok

1. ejtés ———
2. — -nak
3. — -nak
4. — -t

Egyes

Magas hangú ragok

1. ejtés ———
2. — -nek
3. — -nek
4. — -t

Többes

1 — -k
2 — -knak
3 — -knak
4 — -kat

1 — -k
2 — -knek
3 — -knek
4 — -ket

Ezekből látható, hogy a magyarban csak egy ejtegetés van. Azonban meg kell jegyeznünk:

1) Hogy a mély hangú szók mély hangú, a magas és közép hangú szók magas hangú ragokat vesznek fel, p. o. *alma, almának, almát, kár, kárnak, kárt, kéve, kévének, kévét, hír, hírnek, hírek.* Következő szókhoz mély hangú ragok járúlnak: *csik, csin, cél, derék, di, fi, gyik, hid, kin, nyíl, szij, sík, síp, sír, zsír* sat.

2) Hogy a szó' végén találtató rövid magánhangzót a ragasztás megnyújtja, p. o. *szalma szalmát, kefe kefét.*

Az egyes' negyedik ejtése' s a többes' ragasztásánál következőkre kell figyelmeznii:

1. A magánhangzón és a *t*-vel könnyen kimondható más-salhangzón végződő főnevek a negyedik ejtésben csak *t*-ét vesznek fel, p. o. *ajtó ajtót, kendő kendőt, halál halált, kár kárt, hús húst, kalász kalászt, len lent.* A *t*-vel könnyen ki nem mondható mássalhangzó és a negyedik ejtésbeli rag közé *a, o, e* vagy *ö* tétetik, mint azt a szó' mély vagy magas hangja kívánja, p. o. *lúd ludat, harag haragot, füst füstöt.*

2) A mássalhangzón végződő főnevek' többese mindenkor magánhangzóval ragasztatik, p. o. *halál halálok, juh juhok, gyöngy gyöngyök, kert kertek.*

3) Némelly főnevek' egyesének negyedik ejtése és többese eltér a közszabálytól:

a) Az *og, eg, ok, ek, ök, om, öm, ony, or, ör, alom, elem*-en végződő több tagú főnevek az egyes' negyedik ejtésében és a többesben a végtag előtti magánhangzót többnyire elvetik, p. o. *akol, aklot, aklok, aklobnak, aklokat, üröm, ür-möt.* Ilyenek még: *alom, árok, bagoly, barom, berek, birodalom, buczok, burok, búrok, dolog, élelem, eper, étek, fájdalom, fereg, fészek, fogoly, gödör, gyomor, halom, hurok, járom, jutalom, kéreg, korom, köröm, lélek, majom, malom, marok, méreg, mocsok, murok, nyereg, nyugalom, orom. ököl, ökör, pokol, retek, szeder, szurok, takony, titok, torok, tükör, veder, verem, vétek* sat. sat.

b) Némellyekben a végtag előtti hosszú rövidül, p. o. *agár, agarat, agarak*, sat. Ilyenek: *bogár, egér, ér, fedél, fél, gundár, kenyér, kerék, levél, lúd, madár, név, nyár, nyúl, szekér, szél*, (ventus), *úr, víz*, sat.

c) Némellyek *v*-ét vesznek-fel, p. o. *cső, csövet, csövek, kö, követ, kövek.* Ide tartoznak: *fű, hé, hó, lé, ló, nyü, szó* (szavak, összefüggő értelmű szók) *szü, tö.*

2. A melléknév.

A melléknévek' ejtegetésénél szintazon szabályok követendők, mellyek a főneveknél adattak elő. Különösen megjegyzendő még, hogy ezen melléknévek: *híg, víg, sik* is a mély hangú ragokat veszik fel, s hogy az *ú* és *ü* végűek a többesragot a vagy *e*-vel is elfogadják, az *i*-n végződők pedig azon ragokat okvetetlenül *a-, e-vel* kívánják, p. o. *szomorú, szomorúak* vagy *szomorúk, keserű, keserűek* vagy *keserűk; pesti pestiek, kassai, kassaiak, külföldi, külföldiek.*

A melléknevek' hasonlítása által a főnevek' tulajdonsága', mineműsége' s néha mennyisége' viszonyát határozzuk meg. p. o. *Péter nagyobb Jánosnál, Imre' lova legszebb*

A hasonlításnak három foka van. Az első fokból úgy lesz a második, ha a magánhangzón végződő melléknevekhez *bb*-ét, a mássalhangzón végződőkhöz pedig *obb* vagy *ebb* végzetet ragasztunk, mint azt a mély vagy magas hang kívánja, p. o. *síma, simább, gyenge, gyengébb, csinos, csinosabb*. Némelly *ü* és *ü* végűekhez, *abb, ebb* is járulhat, p. o. *szomorú, szomorúabb* vagy *szomorúbb, keserű, keserűebb* vagy *keserűbb*.

A második fokról megjegyzendő:

1) A rövid magánhangzón végződő mellékneveket a hasonlítás megnyújtja, p. o. *síma, simább, gyenge, gyengébb*.
2) A két melléknévből öszvetett *ü* és *ü* végű melléknevek' első fele hasonlítottatik, p. o. *bővebb kezű, nagyobb fejű*, nem: *bőkezübb, nagyfejűbb*.

3) Ezen kicsinyítő képzők: *acske ecске, a második fok' végzetét nem fogadják el, hanem a törzsökészó hasonlítottatik, nagyobbacska, szebbecke, nem: nagyocskább, szépecskébb*.

4) Az *s-en* végződő melléknevek' második fokát így rövidíthetjük: *édesb, kiesb, e* helyett: *édesebb, kiesebb*,

5) Következő melléknevek' hasonlítása szabálytalan: *bátor, bátrabb, bő, bővebb, hosszú, hosszabb, hő, hevebb, ifju, ifjabb, jó, jobb, kicsiny, kisebb, könnyű, könnyebb, sok, több, szép, szebb*.

A *harmadik fok* úgy képeztetik a másodikból, ha ennek elejébe a *leg* szótag tétetik, p. o. *simább, legsimább*. sat.

A számszók szinte a melléknevekhez tartoznak s ha a mennyiséget meghatározzák, *határozottak*, ha nem határozzák meg, *határozatlanok*, p. o. *tíz, huszonegy; kevés*.

A *határozott számszók*: *sark- rend- sokszorozó- és osztó- számok*. A *sark számszókkal* ezen kérdésre felelünk: *hány?* p. o. *tíz, harmincz; a rendszámokkal* erre: *hányadik?* p. o. *tizedik, huszadik; a sokszorozókkal* erre: *hányas?* p. o. *hatos, nyolczas; s az osztókkal* erre: *hányféle?* p. o. *tízféle, háromféle*.

A *határozatlan számszókhöz* tartoznak: *sok, kevés, néhány* sat.

C.) A névmás.

A *névmással* főnév helyett élünk, p. o. *János Pesten volt de én őt* (azaz: Jánost) nem láttam.

1. Személyes névmások.

A *személyes névmások* ejtegetése következő:

Egyes

Első személy	Második sz.	Harmadik sz.
én	te	ő
enyém	tied	övé
nekem v. énnekem	neked v. teneked	neki v. őneki.
engem	téged	őt

Többes

mi	ti	ők
mienk	tietek	övék
nekünk v. mienkünk	nektek v. tinektek	nekik v. őnekiik.
minket v. bennünket	titeket v. benneteket	őket

Ide tartoznak e *visszatérő* névmások: *magam, magad, maga, magunk, magatok, magok; en magam, ten magad, ön maga, min magunk, tin magatok, ön magok, ennen magam, tennen magad, önnön maga, minnen magunk, tinnen magatok, önnön magok.* Ezeknek ejtegetése rendes: *magam, magamnak, magamat* sat.

2. Birtokos névmások.

Ezen névmások következők: *enyém, tied, övé, miénk, tietek, övék.* Ezek a személyes névmás' második ejtései s vagy magokban használatnak, p. o. kie' ez a könyv? *enyém; vagy* végbetűikből birtokjelentő végzetek képeztetnek; mellyek nevekkel olvadnak egybe s *birtokragoknak* mondatnak.

A birtokos névmások így ejtegettelnek:

Egyes

Első személy	Második sz.	Harmadik sz.
enyém	tied	övé
enyémnek	tiednek	övének
enyémnek	tiednek	övének
enyémet	tiedet	övét

Többes

enyéim	tieid	övéi
enyéimnek	tieidnek	övéinek
enyéimnek	tieidnek	övéinek
enyéimet	tieidet	övéit.

A birtokragokat következő tábla mutatja:

Mély hangú ragok.

Egyes

m am om	d ad od	a ja
nk unk	tok atok otok	ok jok uk

Többes.

im aim jaim
ink aink jainkid aid jaid
itok aitok jaitoki ai jai
ik aik jaik.

Magas hangú ragok.

Egyes

m em öm
nk ünkd ed öd
tek tők etek ötöke je
ök ük jek jök

Többes

im eim jeim
ink eink jeinkid eid jeid
itek eitek jeiteki ei jei
ik eik jeik

Ezen birtokragokról következőket szükség megjegyezni:

1) A magánhangzón végződő nevekhez így járúlnak, p. o.

Egyes.	gyertyám gyertyánk	gyertyád gyertyátok	gyertyája gyertyájok
Többes.	gyertyáim gyertyáink	gyertyáid gyertyáitok	gyertyái gyertyáik
Egyes.	kefém kefénk	keféd kefétek	keféje keféjek v. -jök
Többes.	keféim keféink	keféid keféitek	keféi keféik.

2) A rövid magánhangzót ezen rag mindenkor megnyújtja, p. o. *gyertya*, *gyertyám*; *kefe*, *kefém*. Kivétetnek az *i*, *u*, és *ü*, p. o. *földi*, *földim*; *saru*, *saruink*; *seprü*, *seprüje*.

3) Ezen szók: *bimbó*, *erő*, *mező*, *nő*, *vő*, *sat.* így is ragasztathatnak: *bimbaja*, *ereje*, *mezeje*, *neje*, *veje*. De több birtokú ragoknál jobb a rendes ragasztás mellett maradni, mert *ereim*, *mezeim ér-től* és *mez-től* is jöhet. *Fő* ragasztva *feje*; *daru*, *darum* és *darvam*; *fenyü*, *fenyvem* és *fenyüm*: *varjú*, *varjúm* és *varjam*; *borjú*, *borjúm* és *borjam*.

4) A negyedik ejtést *v*-vel képző s némely *u* és *ü*-n végződő nevek a birtokragot is *v*-vel fogadják el, p. o. *lé*, *leve*; *fü*, *füve*; *hamu*, *hamva*; *odu*; *odva*.

5) A mássalhangzón végződő nevek a birtokragokkal így egyesülnek:

Egyes.	házam házunk	házad házatok	háza házok
Többes.	házaim házaink	házaid házaitok	házai házaik

Egyes.	kezem	kezed	keze
	kezünk	kezetek	kezők
Többes.	kezeim	kezeid	kezei
	kezeink	kezeitek	kezeik

6) Némelly mássalhangzón végződő több tagú nevek az egyes birtokú többes' második személyében a magánhangzót ki is lökhetik, p. o. *kedvestek* vagy *kedvesetek*, *haragtok* vagy *haragotok*.

7) Némelly szinte mássalhangzón végződő több tagú nevek a több birtokú ragokat, a többes' harmadik személyét kivéve, egy magánhangzóval is felvehetik, p. o. *barátim*, *barátid*, *baráti*, *barátink*, *barátitok*; *kedvesim*, *kedvesid*, *kedvesi*, *kedvesink*, *kedvesitek*, ezek helyett: *barátjaim* sat. *kedveseim* sat.

8) Azon nevek, mellyek negyedik ejtésökben a vonást elvetik, ezen ragok által is rövidülnek, p. o. *bogár*, *bogara*, *sár*, *sara*. *Ész* ragasztva szinte rövidül: *esze*.

9) Az egyes' harmadik személybeli ragai: *ük*, *ük* csak akkor használandók, ha a név' többese *ök* vagy *ök-ön* végződik, p. o. *barmak* többes, *barmuk* raggal; *löcsök* többes, *löcsük* raggal.

10) Azon nevek, mellyekben a negyedik ejtés rövidül s mellyek ugyanazon ejtésben a végtag előtti magánhangzót elvetik, a birtokragot *j*-vel nem szenvedik, p. o. *bogár*, *bogara*; *sár*, *sara*; *nyugalom*, *nyugalma*.

11) A *b*, *f*, *k*, *p* mély hangú szókban mindenkor kívánja, magas és középhangúknban soha sem fogadja el a' *j*-ét, p. o. *babja*, *csúfja*, *grófja*, *mákja*, *púpja*, *zsebe*, *sebe*, *réfe*, *széke*, *pépe*. Kivételnek:

a) *lába*, *nyaka*, *abraka*, *foka*, *oka*, *szaka*, *napa sebje* (celeritas);

b) a *nok* szóképző által alakított szók, p. o. *titoknoka*, *tanácsnoka*;

c) az *ék* szóképző által mély hangú igékből formált nevek, p. o. *szándéka*, *bukadéka*;

d) a hasonlítás' második és harmadik foka, p. o. *szebbje*, *legszebbje*, *édesbje*.

12) A *cs*, *cz*, *gy*, *h*, *l*, *ly*, *m*, *n*, *ny*, *s*, *sz*, *ty*, *z* és *zs* sem a kettőztetést, sem a *j*-ét nem szenvedik, p. o. *kovácsa*, *malacza*, *gyöngye*, *juha*, *halála*, *levele*, *mételye*, *hulláma*, *hona*, *lene*, *csákánya*, *mása*, *inasa*, *madarásza*, *kótya*, *szüze*, *gúzsza*. Kivételnek: *öcscse*, *anyja*, *atyja*, *bátvja*, *nénje*, *czélja*, *alja*.

13) A *d* mély hangúakban, ha rövid magánhangzó előzi meg, elveti, ha pedig hosszú áll előtte, elfogadja a *j*-ét,

p. o. *hada, százada, vada, vádja, nádja*. A' magas hangú nevek ellenben a *j*-ét soha sem kívánják, p. o. *cseléde, ebéde*.

14) A *g* mély hangúakban kívánja, magas hangúakban nem fogadja el a *j*-ét, p. o. *haragja, hangja, fergetege, selege, hűsége*. Kivétetnek:

a) a *ság* által képzett nevek, p. o. *kivánsága, boldogsága*;

b) *ága, boga, asztaga, csillaga, húga, madzaga, maszlaga, raga, világa, virága*;

c) *mag-hoz v*-vel járúl a birtokrag: *magva*.

15) A *j* nem szenved a kettőztetést, p. o. *baja, vaja*.

16) Az *r* nem fogadja el a *j*-ét, kivéven ezen szókat: *árja, (vizarja), karja* (karai és rendei értelemben *j* nélkül áll) *húrja, sírja, zsirja*.

17) A' *t* mély hangúakban kívánja, magas és közép-hangúakban nem fogadja el a *j*-ét; p. o. *botja, hantja, múltja, réte, tiszte, kereszte*. Kivétetnek *hata, háta* és az *at* szóképző általigékből formált nevek, p. o. *vonata, kárhozata*.

3. Mutató névmások.

Ezen névmásokhoz tartoznak: *az, ez, amaz, emez, imez, azon, ezen, illy, olly, ilyen, ollyan, imílyen, amílyen*. Ejtegetésök ez:

Egyes.

az	ez	amaz
annak	ennek	amannak
annak	ennek	amannak
azt	ezt	amazt

Többes.

azok	ezek	amazok
azoknak	ezeknek	amazoknak
azoknak	ezeknek	amazoknak
azokat	ezeket	amazokat

Szintűgy ejtegettetik *emez* és *imez*. A többiek' ejtegetése rendes, p. o. *ollyan, ollyannak, ollyat* sat.

4. Kérdő névmások.

A' *kérdő névmások* ezek: *ki? mi? micsoda? mélylyk?* sat. Ejtegetésök rendes, p. o. *ki, kinek, kit, kik, kiknek* sat. *mi, minék, mit* sat.

5. Visszamatató névmások.

A visszamatató névmások ezek: *ki, mi, a ki, a mi, melly, a melly, a millyen, a mennyi, a hány* sat. Ejtegetésök hasonlóképp rendes.

6. Határozatlan névmások.

Ezen névmásokhoz tartoznak: *valaki, valami, valamelly, némelly, némi* sat. Ejtegetésök szintúgy, mint a kérdő és visszamatató névmásoké, rendes.

D.) Az ige.

Az ige cselekvést, szenvedést vagy állapotot jelent s e szerint háromféle: *cselekvő*, p. o. verek, találok, *szenvedő*, p. o. veretem, találatom, és *középigé*, p. o. járok, alszom.

Az ige' végzeteinek mód, idő, szám és személy szerinti változtatása igeragasztás- vagy *hajtogatásnak* mondatik. Ennél fogva megkülönböztetők:

1) A *jelentő, ohajtó, parancsoló* és határozatlan mód s a *részesülők* és *állapotjegyzők*.

2) A *jelen, félmúlt, múlt, régmúlt* és *jövő idő*.

3) Az *egyes* és *többes szám*.

4) Az *első, második* és *harmadik személy*.

Az ige'k vagy *törzsszók*, mellyek másoktól nem származtak, p. o. *ir, fut*; vagy *származékok*, mellyek más szók-tól eredtek, p. o. *irogat, futos, feketit*. Gyöknek pedig a jelentő mód' jelen idejének egyes harmadik személyét mondjuk, p. o. *irunk*-nak gyöke *ir*.

1. Cselekvő ige'k.

A cselekvő ige'k más személyre vagy dologra kiható cselekvést jelentenek, p. o. *látom Jánost, levelet írok*.

Ezen ige'k' hajtogatásformája kettő: *határozott* és *határozatlan*, p. o. *írom* határozott és *írok* határozatlan forma. Van még egy hajtogatásforma, mellyet *tegetőnek* nevezhetni. Ez csak az egyes' első személyére terjed ki, ha az ige' tárgya ezen névmások' valamelyike: *téged, titeket, benneteket*, p. o. *szeretlek téged, láttalak benneteket*.

2. Szenvedő ige'k.

A *szenvedő ige* azt jelenti, hogy valamelly személy vagy dolog más személynek vagy dolognak cselekvését szenved

állja, p. o. *szerettetem, veretem*. Ezen igék az *atik etik* vagy *tatik, tetik* szótagok által képeztetnek a cselekvőkből, p. o. *szeret, szeret-tetik, veret, ver-etik, csal* csal-*atik*. Ezen szótagokra nézve a következő szabályokat kell követni:

1) Az *atik, etik* szótagok a mássalhangzón végződő egytagú és magánhangzó végű gyökökhöz járul, melly utóbbiaknál *v-ét* vesz fel, p. o. *vár, vár-atik, tart, tart-atik, győz, győz-etik, lö, lö-vetik, sző, sző-vetik*. Kivételnek a *t-én* végződő azon gyökök, mellyekben ezen *t-ét* magánhangzó előzi meg, p. o. *köt, köt-tetik, nyit-, nyit-tatik*.

2) A *tatik, tetik* szótagok minden egyéb több tagú gyökökhöz járúlnak, p. o. *szeret-tetik, talál-tatik, keres-tetik*.

A szenvedő igeket *ödik, ödik* által alakítani képtelenség, mert ezen végzetek azt jelentik, hogy a személy vagy dolog által végbe vitt cselekvés vagy az állapot' változása más személyre vagy dologra nem hat ki, hanem magában a személyben vagy dologban marad. Mászt jelent *hányódom, mást hányatom*. Illyenek pedig: *a levél íródik* valóságos képtelenségek.

3. Középigék.

A *középigék* vagy olly cselekvést jelentenek, melly a cselekvőben, vagy olly változást, melly a személyben vagy dologban marad, p. o. *fekszem, pirúlok*.

Ezen igék kétfélek: *ikesek* és *iktelenek*. Amazoknak gyöke mindenkor az *ik-* szótaggal van egybeolvadva s ragasztásban a szenvedő igék szerint mennek, p. o. *cselekszik, alszik*. Az iktelenek' gyöke tiszta s ragasztásban a cselekvő igék' határozatlan formáját követik, p. o. *jár, jó, gyúl*.

A középigékről megjegyzendő:

1) Mind az *ikes*, mind az *iktelen* igék öszvetétel vagy negyedik ejtéssel lett meghatározás által cselekvő értelmet nyernek, az *ikesek* az *ik-et* elvetik s a cselekvő igék' mind a két formája szerint ragaszthatók, p. o. *megfutottam* pályamat, *kiállom* a szenvedést, *járja* a tánczot, *megette* a kenyeret.

2) Vannak olly középigék, mellyek mind *ik-esen* mind *ik-telenül* ragaszthatnak. Illyenek: *bomol, bomlik, csúsz, csúszik, enyész, enyészik, mász, mászik, omol, omlik, romol, romlik, szűn, szűnik, tenyész, tenyészik, tün, tünik, úsz, úszik, sat. Foly, hull, lép* és *rogy* mindenkor *ik* nélkül ragaszthatnak.

Ragasztásra nézve minden igék kétfélek: *rendes* és *rendhagyó ragasztásúak*.

1. Rendes ragasztású igék.

Ezen igékhez tartoznak mindazok, mellyeket az itt következő példák szerint ragaszthatni.

Igeragasztási táblák.

I.

Cselekvő forma. Mély hangú ragok.

Jelentő mód

Foglaló mód.

Határozott forma. Határozatlan forma. Határozott forma. Határozatlan forma.

Jelen.

E. -om	-ok	-jam	-jak
-od	-sz	-jad	-jál
-ja	(a gyök)	-ja	-jon
T. -juk	-unk	-juk	-junk
-játok	-tok	-játok	-jatok
-ják	-nak	-ják	-janak

Félmúlt.

E. -ám	-ék	-nám	-nék
-ád	-ál	-nád	-nál
-á	-a	-ná	-na
T. -ók	-ánk	-nók	-nánk
-átok	-átok	-nátok	-nátok
-ák	-ának	-nák	-nának

Múlt.

E. -tam	-tam	-tam	-tam
-tad	-tál	-tad	-tál
-ta	-t	-ta	-t
T. -tuk	-tunk	-tuk	-tunk
-tátok	-tatok	-tátok	-tatok
-ták	-tak, -tanak	-ták	-tak, -tanak

legyén

legyen

Régmúlt.

E. -tam	-tam	-tam	-tam
-tad	-tál	-tad	-tál
-ta	-t	-ta	-t
T. -tuk	-tunk	-tuk	-tunk
-tátok	-tatok	-tátok	-tatok
-ták	-tak, -tanak	-ták	-tak, tanak

voltage

voltage

volna

Jövő.

E. fogom	fogok	-andom	-andok
fogod	fogsz	-andod	-andasz
fogja	fog	-andja	-and
T. fogjuk	fogunk	-andjuk	-andunk
fogjátok	fogtok	-andjátok	-andatok
fogják	fognak	-andják	-andanak

-ni

-ni

Parancsoló mód.	
E. -d	-j
-ja	-jon
T. -juk	-jatok
-játok	-janak

Határozatlan mód.

Személytelen.		
-ni		
Személyes.		
E. -nom	-nod	-nia
T. -nunk	-notok	-niok

Részeseülők.

Jelen.	-ó
Múlt.	-t
Jövő.	-andó

Állapotjegyzők.

		-ván
E. -va	T. -vák	

II.

P é l d a.

Jelentő mód.

Foglaló mód.

Határozott forma. Határozatlan forma Határozott forma Határozatlan forma

Jelen.

E. találok	talállok	találjam	találjak
találsz	találj	találjad	találjál
T. találjuk	találjunk	találja	találjon
találjátok	találjátok	találjuk	találjunk
találják	találjanak	találjátok	találjátok
		találják	találjanak

Félmúlt.

E. találám	találék	találnám	találnék
találád	találál	találnád	találnál
találá	találá	találná	találna
T. találók	találánk	találnók	találnánk
találátok	találátok	találnátok	találnátok
találák	találának	találnák	találnának

M ú l t.

E. találtam	találtam	találtam	találtam
találtad	találtál	találtad	találtál
találta	talált	találta	talált
T. találtuk	találtunk	találtuk	találtunk
találtátok	találtatok	találtátok	találtatok
találták	találtak, -tanak	találták	találtak, tanak

Régmúlt.

E. találtam	találtam	találtam	találtam
találtad	találtál	találtad	találtál
találta	talált	találta	talált
T. találtuk	találtunk	találtuk	találtunk
találtátok	találtatok	találtátok	találtatok
találták	találtak -tanak	találták	találtak -tanak

J ö v ő

E. fogom	} találni	fogok	} találni	találandom	találандok
fogod		fogsz		találандод	találандасz
fogja		fog		találандja	tal land
T. fogjuk		fogunk		találандjuk	találандunk
fogjátok		fogtok		találандjátok	találандatok
fogják	fognak	találандják	találандanak		

Parancsoló mód.

E. találd	találj
talátja	találjon
T. találjátok	találjatok
találják	találjanak

Határozatlan mód.

Személytelen.	
találni	
Személyes.	
E. találni	találnod találni
T. találnunk	találnotok találniok

Részesülők.

Jelen.	találó
Múlt.	talált
Jövő.	találандó

Állapotjegyzők.

találván	
E. találva	T. találvák

III.

Cselekvő forma. Magas hangú ragok.

Jelentő mód.

Foglaló mód.

Határozott forma   Határozatlan forma   Határozott forma   Határozatlan forma

Jelen.

E. -em, -öm	-ek, -ők	-jem	-jek
-ed, -öd	-sz	-jed	-jél,
-i	(a gyök)	-je	-jen -jön
T. -jük	-ünk	-jük	-jünk
-itek	-tek, -tök	-jétek	-jetek
-ik	-nek	-jék	-jenek

Félmúlt.

E. -ém	-ék	-ném	-nék
-éd	-él	-néd	-nél
-é	-e	-né	-ne
T. -ők	-énk	-nök	-nénk
-étek	-étek	-nétek	-nétek
-ék	-ének	-nék	-nének

Múlt.

E. -tem	-tem	-tem	} legyen	-tem	} legyen
-ted	-tél	-ted		-tél	
-te	-t	-te		-t	
T. -tük	-tünk	-tük		-tünk	
-tétek	-tétek	-tétek		-tétek	
-ték	-tek, -tenek	-ték	-tek, -tenek		

Régmúlt.

E. -tem	} volt	-tem	} volt	-tem	} volna	-tem	} volna
-ted		-tél		-ted		-tél	
-te		-t		-te		-t	
T. -tük		-tünk		-tük		-tünk	
-tétek		-tetek		-tétek		-tetek	
-ték		-tek, -tenek		-ték		-tek -tenek	

J ö v ő

E. fogom	} -ni	fogok	} -ni	-endem	-endek
fogod		fogsz		-ended	-endesz
fogja		fog		-endi	-end
T. fogjuk		fogunk		-endjük	-endünk
fogjátok		fogtok		-enditek	-endetek
fogják		fognak		-endik	-endenek

Parancsoló mód.

E. -t	-j
-je	-jen
T. -jétek	-jetek
-jék	-jenek

Határozatlan mód.

Személytelen.

-ni

Személyes.

E. -nem -nöm -ned -nöd -nie
T. -nünk -netek -nötök -niök

Részesülők.

Jelen. -ó
Múlt. -t
Jövő. -endő

Állapotjegyzők.

-vén
E. -ve T. -vék

IV.

P é l d a.

Jelentő mód.

Foglaló mód.

Határozott forma   Határozatlan forma   Határozott forma   Határozatlan forma

Jelen.

E. verem	verek	verjem	verjek
vered	versz	verjed	verjél
veri	ver	verje	verjen
T. verjük	verünk	verjük	verjünk
veritek	verték	verjétek	verjétek
verik	vernek	verjék	verjenek

Félmúlt.

E. verém	verék	verném	vernék
veréd	verél	vernéd	vernél
veré	vere	verne	verne
T. verők	verénk	vernők	vernénk
verétek	verétek	vernétek	vernétek
verék	verének	vernék	vernének

Múlt.

E. vertem	vertém	vertem	} legyen	vertem	} legyen
verted	vertél	verted		vertél	
verte	vert	verte		vert	
T. vertük	vertünk	vertük	}	vertünk	}
vertétek	vertetek	vertétek		vertetek	
verték	verték -tenek	verték		verték -tenek	

Régmúlt.

E. tertem	} volt	tertém	} volt	tertém	} volna	tertém	} volna
tertéd		tertél		tertéd		tertél	
terte		terte		terte		terte	
T. tertük	}	tertünk	}	tertük	}	tertünk	}
tertétek		tertetek		tertétek		tertetek	
terték		terték -tenek		terték		terték -tenek	

Jövő.

E. fogom	} verni	fogok	} verni	veredem	verendek
fogod		fogsz		verended	verendesz
fogja		fog		verendi	verend
T. fogjuk	}	fogunk	}	verendjük	verendünk
fogjatok		fognak		verenditek	verendetek
fogják		fognak		verendik	verendenek

Parancsoló mód.

E. verd	verj
verjej	verjen
T. verjétek	verjétek
verjék	verjenek

Határozatlan mód.

Személytelen	
verni	
Személyes	
E. vernem	verned vernie
T. vernünk	vernetek verniök

Állapotjegyzők.

vervén	
E. verve	T. vervék

Részesülők,
 Jelen. verő
 Múlt. vert
 Jövő. verendő

V.

Szenvedő forma. Mély hangú ragok.

Jelentő mód.

Foglaló mód.

Egyes	Többes	Egyes	Többes
Jelen.			
-om	-unk	-sam *)	-sunk
-ol	-tok	-sál	-satok
-ik	-nak	-sék	-sanak

*) Az s kezdetű ragok előtt a t s-sé változik, mint a következő példában látható.

Félmúlt.

-ám	-ánk	-nám	-nánk
-ál	-átok	-nál	-nátok
-ék	-ának	-nék	-nának

Múlt.

-tam	-tunk	-tam	} legyen	-tunk	} legyen
-tál	-tatok	-tál		-tatok	
-ott	-tak	-ott		-tak	

Régmúlt.

-tam sat. volt	-tunk sat. volt	-tam sat. volna	-tunk sat. volna
----------------	-----------------	-----------------	------------------

Jövő.

fogok }-ni	fogunk }-ni	-andom	-andunk
fogsz }-ni	fogtok }-ni	-andol	-andatok
fog }-ni	fognak }-ni	-andik	andanak

Parancsoló mód.

-sál
-sék
-satok
-sanak

Határozatlan mód.

Személytelen.
-ni
Személyes.
-nom -nod -nia
-nunk -notok -niok

Részesülők.

Jelen -ó
Múlt. -ott
Jövő. -andó

Állapotjegyzők.

-ván
E. -va T. -vák

VI.

Példa.

Jelentő mód.

Egyes

találtatom
találtatol
találtatik

Többes

találtatunk
találtattok
találtatnak

Foglaló mód.

Egyes

találtassam
találtassál
találtassék

Többes

találtassunk
találtassatok
találtassanak

Jelen.

Félmúlt.

találtatám
találtatál
találtaték

találtatánk
találtatátok
találtatának

találtatnám
találtatnál
találtatnék

találtatnánk
találtatnátok
találtatnának

Múlt.

találtattam	találtattunk	találtattam	} legyen	találtattunk	} legyen
találtattál	találtattatok	találtattál		találtattatok	
találtatott	találtattak	találtatott		találtattak.	

Rég múlt.

találtattam sat.	találtattunk sat.	találtattam sat.	találtattunk sat.
volt	volt	volna	volna

Jövő.

fogok } találatni	fogunk } találatni	találatandom	találatandunk
fogsz } találatni	fogtok } találatni	találatandol	találatandatok
fog } találatni	fognak } találatni	találatandik	találatandanak

Parancsoló mód.

találtassál	találtassatok
találtassék	találtassanak

Határozatlan mód.

Személytelen.
találatni
Személyes.
E. találatnom találatnod ta-
láltnia
T. találatnunk találatnotok
tálálatniok

Részesülők.

Jelen.	találató
Múlt.	találatott
Jövő.	találatandó

Állapotjegyzők.

találatván
találatva találatvák

VII.

Szenvedő forma. Magas hangú ragok.

Jelentő mód.

Foglaló mód.

Egyes	Többes	Egyes	Többes
-------	--------	-------	--------

Jelen.

-em	-ünk	-sem *)	-sünk
-el	-tek	-sél	-setek
-ik	-nek	-sék	-senek

Félmúlt.

-ém	-énk	-ném	-nénk
-él	-étek	-nél	-nétek
-ék	-ének	-nék	-nének

*) Az s kezdetű ragok előtt a s s-sé változik, mint a példában látható.

M ű l t.

-tem	-tünk	-tem	} legyen	-tünk	} legyen
-tél	-tetek	-tél		-tetek	
-ett	-tek	-ett		-tek	

R é g m ű l t.

-tem sat. volt	-tünk sat. volt	-tem sat. volna	-tünk sat. volna
----------------	-----------------	-----------------	------------------

J ö v ő.

fogok } fogsz } fog }	}-ni	fogunk } fogtok } fognak }	}-ni	-endem	-endünk	
					-endel	-endetek
					-endik	-endenek

Parancsoló mód.

-sél	-setek
-sék	-senek

Határozatlan mód

Személytelen.

-ni

Személyes.

E. -nem -ned -nie

T. -nünk -netek niök

Részesülők

Jelen.	-ó.
Múlt.	-ett
Jövő.	-endő

Állapotjegyzők.

-vén

-ve -vék

VIII.

P é l d a.

Jelentő mód.

Foglaló mód.

Egyes	Többes	Egyes	Többes
Jelen.			
veretem	veretünk	veressem	veressünk
veretel	verettek	veressél	veressetek
veretik	veretnek	veressék	veressenek
Félmúlt.			
veretem	vereténk	veretném	veretnénk
veretél	veretétek	veretnél	veretnétek
vereték	veretének	veretnék	veretnének

M ű l t.

verettem	verettünk	verettem	} legyen	verettünk	} legyen
veretével	verettetek	veretével		verettetek	
veretett	verettek	veretett		verettek	

Régmúlt.

verettem sat. volt verettünk sat. volt verettem sat. verettünk sat.
volna volna

J ö v ő.

fogok } fogsz } fog }	veretni	fogunk } fogtok } fognak }	veretni	veretendem veretendel veretendik	veretendünk veretendetek veretendenek
-----------------------------	---------	----------------------------------	---------	--	---

Parancsoló mód.

veressél   veressetek
veressék   veressenek

Részesülők

Jelen. verető
Múlt. veretett
Jövő. veretendő

Határozatlan mód.

Személytelen.
veretni
Személyes,
E. veretnem veretned veretnie
T. veretnünk veretnetek veretniök

Allapotjegyzők.

veretvén
veretve veretvék

IX.

Ikés közép-forma. Mély hangú ragok.

Jelentő mód

Foglaló mód.

Egyes	Többes	Egyes	Többes
Jelen.			
-om	-unk	-jam	-junk
-ol	-tok	-jál	-jatok
-ik	-nak	-jék	-janak

Félmúlt.

-ám	-ánk	-nám	-nánk
-ál	-átok	-nál	-nátok
-ék	-ának	-nék	-nának

M ú l t.

-tam	-tunk	-tam	}legyen	-tunk	}legyen
-tál	-tatok	-tál		-tatok	
-ott	-tak -tanak	-ott		-tak -tanak	

Régmúlt.

-tam sat. volt   -tunk sat. volt   -tam sat. volna   -tunk sat. volna

J ö v ő.

fogok } fogsz }-ni fog }	fogtak } fogtok }-ni fognak }	-andom -andol -andik	-andunk -audatok -andanak
--------------------------------	-------------------------------------	----------------------------	---------------------------------

Parancsoló mód.

-jál
-jék
-jatok
-janak

Részestűlők.

Jelen. -ó
Múlt. -ott
Jövő. -andó

Határozatlan mód.

Személytelen.
-ni
Személyes.
-nom -nod nia
-nunk -notok niok

Állapotjegyzők.

-ván
-va -vák

X.

P é l d a.

Jelentő mód.

Foglaló mód.

Egyes

Többes

Egyes

Többes

Jelen.

vonódom
vonódol
vonódik

vonódomk
vonódtok
vonódnak

vonódjam
vonódjál
vonódjék

vonódjunk
vonódjatok
vonódjának

Félmúlt.

vonódám
vonódál
vonódek

vonódnánk
vonódnátok
vonódnának

vonódnám
vonódnál
vonódnék

vonódnánk
vonódnátok
vonódnának

Múlt.

vonódtam
vonódtál
vonódtott

vonódtunk
vonódtatok
vonódtak, -tanak

vonódtam }
vonódtál }
vonódtott } legyen

vonódtunk }
vonódtatok }
vonódtak, -tanak } legyen

Régmúlt.

vonódtam sat.
vott

vonódtunk sat.
vott

vonódtam sat.
volna

vonódtunk sat.
volna

J ö v ő.

fogok }
fogsz }
fog }

vonódni

fogunk }
fogtok }
fognak }

vonódni

vonódom
vonódomk
vonódomk

vonódomk
vonódomk
vonódomk

Parancsoló mód.

vonódjál   vonódjatok
vonódjék   vonódjanak

Határozatlan mód.

Személytelen.
vonódni

Személyes.

vonódnom   vonódnod   vonódnia
vonódnunk   vonódnotok   vonódniook

Részesülők.

Jelen.   vonódó
Múlt.   vonódott
Jövő.   vonódandó

Állapotjegyzők.

vonódván
vonódva   vonódvák

XI.

Ikes közép-forma. Magas hangú ragok.

Jelentő mód.

Foglaló mód.

Egyes

Többes

Egyes

Többes

Jelen.

-em -öm
-el -öl
-ik

-ünk
-tek -tök
-nek

-jem
-jél
-jék

-jünk
-jetek
-jenek

Félmúlt.

-ém
-él
-ék

-énk
-étek
-ének

-ném
-nél
-nék

-nénk
-nétek
-nének

Múlt.

-tem
-tél
-ett -ött

-tünk
-tetek
-tek, -tenek

-tem
-tél
-ett -ött

} legyen

-tünk
-tetek
-tek -tenek

} legyen

Régmúlt.

-tem sat. volt

-tünk sat. volt

-tem sat. volna

-tünk sat. volna

Jövő.

fogok }
fogsz } -ni
fog } -ni

fogunk' }
fogtok } -ni
fognak } -ni

-endem
-endel
-endik

-endünk
endetek
-endenek

Parancsoló mód,
-jél   . -jünk
-jék   -jetek

Részeshűlők.

Jelen. -ő
Múlt. -ett -ött
Jövő. -endő

Határozatlan mód.

Személytelen.
-ni
Személyes.
-nem -nöm, -ned -nöd, nie
-nünk, -netek -nötök, niök

Állapotjegyzők.
-vén
-ve   -vék

XII.

P é l d a.

Jelentő mód.

Foglaló mód.

Egyes

Többes

Egyes

Többes

Jelen.

verekedem
verekedel
verekedik

verekedünk
verekedtek
verekednek

verekedjem
verekedjél
verekedjék

verekedjünk
verekedjetek
verekedjenek

Félmúlt.

verekedém
verekedél
verekedék

verekedénk
verekedétek
verekedének

verekedném
verekednél
verekednék

verekednénk
verekednétek
verekednének

Múlt.

verekedtem
verekedtél
verekedett

verekedtünk
verekedtetek
verekedtek, -tenek

verekedtem }
verekedtél }
verekedett }
legyen

verekedtünk }
verekedtetek }
verekedtek, -tenek }
legyen

Régmúlt.

verekedtem sat.
volt

verekedtünk sat.
volt

verekedtem sat.
volna

verekedtünk sat.
volna

J ö v ő.

fogok }
fogsz }
fog }

verekedni

fogunk }
fogtok }
fognak }

verekedni

verekedendem
verekedendél
verekedendik

verekedendünk
verekedendetek
verekedendének

Parancsoló mód

verekedjél
verekedjék

verekedjetek
verekedjenek

Határozatlan mód.

Személytelen.
verekedni

Részeseülők.

Jelen. verekedő
Múlt. verekedett
Jövő. verekedendő.

Személyes.

verekednem verekedned verekednie
verekednünk verekednetek vereked-
niök

Állapotjegyzők.

verekedvén
verekedve verekedvék

XIII.

Iktelen közép-forma. Mély hangú ragok. Lásd az I szám alatti határozatlan formát a határozatlan móddal, részeseülőkkel és állapotjegyzőkkel együtt.

XIV.

P é l d a.

Jelentő mód.

Foglaló mód.

Jelen.

E. járok, jársz, jár. T. járunk, E. járjak, járjál, járjon. T. jár-
jártok, járnak. jünk, járjátok, járjanak.

Félmúlt.

E. járék, járál, jára. T. jaránk, E. járnék, járnál, járna. T. jár-
jarátok, jarának. nánk, járnátok, járnának.

M ú l t.

E. jártam, jártál, járt. T. jár- E. jártam, jártál, járt legyen. T.
tunk, jártatok, jártak v. jár- jártunk, jártatok, jártak v.
tanak. -tanak legyen.

Régmúlt.

E. jártam, jártál sat. volt. T. jártam, jártál sat. volna

J ö v ő.

E. fogok, fogsz, fog járni. T. fo- E. járandok, járandasz, járand. T.
gunk, fogtok, fognak járni. járandunk, járandatok, járand-
danak.

Parancsoló mód.

E. járj, járjon. T. járjatok, jár-
janak

Határozatlan mód.

Személyt. járni. Személyes. jár-
nom, járnod, járnia, járjunk,
járnotok, járniök.

Részesülők.
Jelen. járó. Múlt. járt. Jövő. jár-
randó.

Állapotjegyzők.
járván. E. járva. T. járvák.

XV.

Iktelen közép-forma. Magas hangú ragok. Lásd a III. szám alatti határozatlan formát a határozatlan móddal, részesülőkkel és állapotjegyzőkkel együtt.

XVI.

P é l d a.

Jelentő mód.

Foglaló mód.

Jelen.

E. férek, férsz, fér. T. férünk, E. férjek, férjél, férjen. T. fér-
fértek, férnek. jünk, férjetez, férjenek.

Félmúlt.

F. Férek, férél, fére. T. férénk, E. férnék, férnél, férne. T. fér-
férétek, férének. nénk, férnétek, férnének.

Múlt.

E. fértem, fértél, fért. T. fér- E. fértem, fértél, fért legyen. T.
tünk, fértetek, férték vagy fértünk, fértetek, férték vagy
fértenek fértenek legyen.

Régmúlt.

E. fértem, fértél sat. volt. E. fértem, fértél sat. volna.

J ö v ő.

E. fogok, fogsz, fog férni. T. fo- E. férendek, férendesz, férend,
gunk, fogtok, fognak férni. T. férendünk, férendetek, fé-
rendenek.

Parancsoló mód.

E. férj, férjen. T. férjetez, fér-
jenek

Határozatlan mód.

Személyt. férni. Személyes. E.
férnem, férnéd, férnie. T. fér-
nünk, férnetek, férniök.

Részesülők.

Jelen. férő. Múlt. fért. Jövő. fé-
rendő

Állapotjegyzők.

férvén. E. férve. T. férvék.

Az igeragasztásban közsabály az, hogy a mély hangú gyökhöz mindig, a középhangúhoz többnyire mély, a magas hangúhoz pedig magas hangú ragok járulnak azon megjegyzéssel, hogy az *ö-s* ragok azon igékhez kapcsolandók, melyek' gyöke *ö-t* vagy *ü-t* foglal magában, p. o. *talál, talállok, jár, jártam, ver, verek, tér, tértem, ír, írok, írtam, sir, sirnak, füstöl, füstölök, törődik, törődött*. Különös szabályok:

1) Azon cselekvő és középigék, melyek' gyöke mássalhangzót vagy hosszú magánhangzót követő *d-én* vagy *t-én* végződik, a fentebbi táblákon látható mássalhangzón kezdődő ragokat, a foglaló mód' jelenét, parancsoló módot és állapotjelzőket ide nem értve, mindenkor magánhangzóval veszik fel, melly esetben a múlt és régmúlt időkben a *t* kettőztetik, p. o. *hord, hordasz, hordanak, hordottam, véd, védesz, vedetem, segít, szegítesz, segített*. Kivétetik a *lát* ige, melly csak a múlt és régmúlt idők' egyes harmadik személynél veszi fel e szabály szerint a ragot: p. o. *látsz, láttok, láttam, látott*.

A *d-én* végződőkről megjegyzendő, hogy ezek' nagyobb része rövidítve is használtatik a jelentő' jelen idejének többes második és a múlt és régmúlt idők' egyes első és második és a többes' mind három személyében, p. o. *mond, mondtok, mondtam, mondtál, mondtunk, mondtatok, mondtak, küld, küldtök, küldtem, küldtél, küldtünk, küldtetek, küldtek*.

A fentebbi szabály szerint veszik fel a ragokat a rövidíthető gyökű igék is, midőn rövidítve ragasztatnak, p. o. *morg, morgasz, morgottam, morgott, zörög, zörgesz, zörgöttünk*.

2) A *j, l, ly, n, ny,* és *r* betűkön végződő gyökök az I III IX és XI sz. alatti táblákon látható ragokat veszik fel, p. o. *vájsz, vájtam, vájt, fonsz, fontak*; úgysszinté a *b, f, g, gy, k, p, s, sz, z, d,* és *t* végűek, midőn a két utóbbi rövid magánhangzó előzi meg, azon különbséggel, hogy a múlt és régmúlt időkben az egyes' harmadik személyét magánhangzóval *s* kettőzött *t*-vel fogadják el, p. o. *szabsz, szabtam, szabott, fagy, fagsz, fagyok, fagyott, lép, lépsz, léptem, lépett, keres, keress, kerestem, kerestett, szed, szedsz, szedtem, szedett, követ, követsz, követtem, követett*. Kivétetnek: *fut, hat, jut, üt, vet*, melyek a múlt és régmúlt idők' minden ragait magánhangzóval kívánják, p. o. *futottam, vettem jutottál, ütött*.

Az *s, sz, t* és *z* végűek a *j-én* kezdődő ragokat az alább következő szabályok szerint veszik fel.

3) A magánhangzón végződő gyökhöz a magánhangzón kezdődő ragok *v*-vel járulnak, a múltak' és régmúltak' *t*-jé és a parancsoló mód' határozott formájának egyes második sze-

mélyű *d*-je pedig kettőztetik, p. o. *sző, szövök, szövék, szőttem, szódd, lö, lövök, lövünk, löttünk, lödd*. Némelyek ezek közül *v*-vel is használatnak s akkor úgy ragasztatnak miat a 2-dik szám alatt foglalt *b, f, g* sat. végűek. *Jő* a múlt és régmúlt időkben rövidül, p. o. *jöttem, jöttünk*.

4) Az *s, sz* és *z*-én végződő gyökök a *j*-én kezdődő ragokat *j* helyett *s- sz-* és *z*-vel veszik fel, p. o. *keres, keresz, keressek, vadász, vadászsz, vadászszak, vizez, vizezzem*, ezek helyett: *kesesj, keserjek* sat. Kivételnek, *metsz, mess, messek, tetszik, tessél, tessem, látszik, lássál, lássam*.

5) A *t*-végű gyökhöz a *j*-én kezdődő ragok ekkép járúlnak:

a) Ha a *t*-t rövid magánhangzó előzi meg, mind ezen *t*, mind a rag' *j*-je *s*-sé változik, p. o. *hat, hass, hassunk, követ, kövess, kövessünk, nyit, nyiss, nyissunk*, ezek helyett: *hatj, hatjunk*.

b) Ha a *t* előtt hosszú magánhangzó vagy *j, l, m, n, r* áll, akkor a rag' *j*-je *s*-sé változik, p. o. *tát, táts, tátsunk, vét, véts, vétsünk, melegít, melegits, melegitsünk, fűt, fűts, fűtsünk, hajt, hatjs, hajtsunk, tölt, tölts, töltsünk, hámt, hámts, bont, bonts, tart, tartts*. Kivételnek: *lát, láss, lássál, lőt, lóss, lóssál, bocsát, bocsáts, bocsátsál*.

c) Ha a *t* előtt *s* vagy *sz* áll, a *t* kimarad s a rag' *j*-je *s*-vagy *sz*-szé változik, p. o. *fest, fess, fessünk, áraszt, áraszsz, áraszszunk*.

6) A *t*-végű gyökhöz a parancsoló mód' határozott formájának második személyű *d*- raga következő szabályok szerint járúl:

a) Azon *t*- végű gyököknél, hol csupán a *j*-én kezdődő ragok változnak *s*-sé, a *d* a parancsoló mód' határozatlan formája' második személyéhez járúl, p. o. *táts, tátsd, hajts, hajtsd, tölts, töltsd, bonts, bontsd*.

b) Azon *t*-végű gyököknél, hol a *t* *j*-én kezdődő ragok előtt vagy elvettetik, vagy *s*-sé változik, az egyik *s* vagy *sz* kihagyatuk s e helyett *d* tétetik, p. o. *fess, fessd, áraszsz, áraszsd, keress. keresd, láss, lássd*.

2. Rendhagyó ragasztású igék.

A rendhagyó ragasztású-igék azok, mellyek a fentebb előadott szabályoktól eltérnek. Ide tartoznak: *eszik, hisz, iszik, lesz, megy, tesz, ügyekszik, van, vesz, visz* és némely i-kes közép-igék, mellyekben az *ik* előtt *od, ud, ed, üd* helyett *sz, osz, usz, esz, üsz* áll. Illyenek: *alusszik, alkusszik, melegszi* sat.

E s z i k.

Jelentő mód. *Jelen.* eszem, eszel, eszik, eszünk, esztek, esznek. *Félmúlt.* evém, evél, evék, evénk, evétek, evének. *Múlt.* ettem, ettél, ett v. evett, ettünk; ettetek, ettek v. ettenek. *Régmúlt.* ettem sat. volt. *Jövő.* fogok sat. enni.

Foglaló mód. *Jelen.* egyem, egyél, egyék, együnk, egyetek, egyenek. *Félmúlt.* enném, ennél, ennék, ennénk, ennétek, ennének. *Múlt.* ettem sat. legyen. *Régmúlt.* ettem sat. volna. *Jövő.* eendem, eendel, eendik, eendünk, eendetek, eendenek.

Parancsoló mód. egyél, egyék, egyetek, egyenek.

Határozatlan mód. *Személyt.* enni. *Személyes.* ennem, enned, ennie, ennünk, ennetek, enniök.

Részesülők. evő, ett v. evett, eendő.

Állapotjegyzők. evén, sat.

H i s z.

Jelentő mód. *Jelen.* hiszek, hiszesz v. hiszsz, hisz v. hiszen, hiszünk, hisztek, hisznek. *Félmúlt.* hívék, hívél, híve, hívénk, hívétek, hívének. *Múlt.* hittem, hittél, hitt, hittünk, hittetek, hitték v. hittenek. *Régmúlt.* hittem sat. volt. *Jövő.* fogok sat. hinni.

Foglaló mód. *Jelen.* higyek, higyel, higyen, higyük, higyetek, higyenek. *Félmúlt.* hinnék, hinnél, hinne, hinnénk, hinnétek, hinnének. *Múlt.* hittem sat. legyen. *Régmúlt.* hittem sat. volna. *Jövő.* hiende, hiendes, hiend, hiendünk, hiendetek, hiendenek.

Parancsoló mód. higy, higyen, higyetek, higyenek.

Határozatlan mód. *Személyt.* hinni. *Személyes.* hinnem, hinned, hinnie, hinnünk, hinnetek, hinniök.

Részesülők. *Jelen.* hívő. *Múlt.* hitt. *Jövő.* hiendő.

Állapotjegyzők. hívén sat.

A határozott formában szinte e szerint ragasztatik: hiszem, hiszed, hiszi sat. sat.

I s z i k.

Jelentő mód. *Jelen.* iszom, iszol, iszik, iszunk, isztek, isznak. *Félmúlt.* ivám, ivál, ivék, ivánk, ivatok, ivának. *Múlt.* ittam, ittál, itt v. ivott, ittunk, ittatok ittak vagy ittanak. *Régmúlt.* ittam sat. volt. *Jövő.* fogok sat. inni.

Foglaló mód. *Jelen.* igyam, igyál, igyék, igyünk, igyatok, igyanak. *Félmúlt.* innám, innál, innék, innánk, innátok, innának. *Múlt.* ittam sat. legyen. *Régmúlt.* ittam sat. volna. *Jövő.* iandok, iandol, iandik, iandunk, iandatok, iandanak.

Parancsoló mód. igyál, igyék, igyatok, igyanak.

Határozatlan mód. *Személyt.* inni. *Személyes.* innom, innod, innia, innunk, innotok, inniok.

Részesülők. *Jelen.* ivó. *Múlt.* itt v. ivott. *Jövő.* iandó.

Állapotjegyzők. iván sat.

L e s z.

Jelentő mód. *Jelen.* leszek, leszesz vagy léssz, lesz v. leszzen, leszünk, lesztek, lesznek. *Félmúlt.* levék, levél, leve, v. lön, levénk, levétek, levének v. lönnék. *Múlt.* lettem, lettél, lettünk, lettetek, lettek v. lettenek. *Régmúlt.* lettem sat. volt. *Jövő.* fogok sat. lenni.

Foglaló mód. *Jelen.* legyenek, legyenél, legyen, legyünk, legyetek, legyenek. *Félmúlt.* lennék, lennél, lenne, lennénk, lennétek, lennének. *Múlt.* lettem sat. legyen. *Régmúlt.* lettem sat. volna. *Jövő.* leendek, leendesz, leend, leendünk, leendetek, leendenek.

Parancsoló mód. légy, legyen, legyetek legyenek.

Határozatlan mód. *Személyt.* lenni. *Személyes.* lennem, lened, lennie, lennünk, lennétek, lenniök.

Részesülők. *Jelen.* levő v. lévő. *Múlt.* lett. *Jövő.* leendő.

Állapotjegyzők. levén v. lévően sat.

M e g y.

Jelentő mód. *Jelen.* megyek, mégy, megy v. megyen, megyünk, mentek, mennek. A többi idők rendesen ragasztatnak, p. ö. mennék, mentem, menj, menjek sat.

T e s z úgy ragasztatik mint lesz.

Ü g y e k s z í k.

Jelentő mód. *Jelen.* ügyekszem, ügyekszel, ügyekszik, ügyekszünk, ügyekszetek, ügyekzenek. A többi módok és idők rendesen ragasztatnak.

V a n.

Jelentő mód. *Jelen.* vagyok, vagy, van vagy vagyon, vagyunk, vagytok, vagynak v. vannak. *Félmúlt.* valék, valál, valál, vala, valánk, valátok, valának. *Múlt.* voltam, voltál, volt, voltunk, voltatok, voltak vagy voltanak. *Régmúlt.* voltam sat. volt. *Jövő.* leszek, leszesz v. léssz, lesz vagy leszzen, leszünk, lesztek, lesznek.

Foglaló mód. *Jelen.* legyenek, legyenél, legyen, legyünk, legyetek, legyenek. *Félmúlt.* volnék, volnál, volna, volnánk, volnátok, volnának. *Múlt.* voltam sat. legyen. *Régmúlt.* voltam sat. volna. *Jövő.* leendek, leendesz, leend, leendünk, leendetek, leendenek.

következik utána, a magánhangzót elis vethetik, p. o. *alszom, alszol, alvám, alvandom; nyugszom, nyugszunk, nyugvandom*. Ezen kilököst a jelentő' jelen idejének többes harmadik személye is megszენvedi, de akkor így áll: *alszanak, fekszenek, nyugszanak*. Kivétetnek az *alkuszik* és *esküszik* igék, mely-lyek a kilököst sehoh sem türük.

2) Azok, mellyekben az *ik* előtt *od ed* helyett *sz* áll, többnyire csak a jelentő' jelen idejében ragasztatnak rendhagyólag s a többi módok- és időkben a rendes ragasztást követik, p. o. *melegszen, melegszenel, melegszenik, melegszenünk, melegszenetek, melegszenenek vagy melegedem, melegedel, melegedik, melegedink, melegedetek, melegednek, melegedém, melegedél, melegedék, melegedtem sat. Cselekszenik és menekszik* a jelentő' mód' félmultjában, foglaló' jövődjében s a jövő részesülőben is szoktak rendhagyólag ragasztatni, p. o. *cselekvék, menekvém, cselekvendem, menekvendem, cselekvendő, menekvendő*,

E.) A határozó.

A határozó igét vagy melléknevet határoz, p. o. *jól alutt, igen csendes* az idő.

A határozók jelentésökre nézve többféleek:

1) Helyjelentők: *itt, ott, amott, túl, innen, belül, kívül, alul, valahol, sehoh, arra, amarra* sat.

2) Időjelentők: *ma, holnap, hajdan, egykor* sat.

3) Tulajdonság- vagy minemüségjelentők: *jól, szépen, csinosan, tisztán, rosszul*.

4) Hasonlatjelentők: *mint, valamint, így, úgy, hasonlóan* sat.

5) Rendjelentők: *nyolczanként, kévénként*.

6) Kérdők: *mikor, hol, merre* sat.

7) Állítók: *így, úgy, bizonyosan, valóban* sat.

8) Tagadók: *korántsem, nem* sat.

9) Tiltók: *ne, se*.

10) Kétkedés- és gyánújelentők: *talán, tén, vélem* sat.

11) Öszveségjelentők: *egyszersmind, öszvesen* sat.

Némelly határozók utóljárával (lásd alább) egybeolvadt nevekhez vagy névmásokhoz járulnak s ezekkel együtt van határozói értelmök. Illyenek: *alul, át, által, belül, innen, kívül, túl*, mellyek az *-n* utóljárával egybekapcsolt nevekhez tétetnek, p. o. *városan alul, vizen át, korlátan belül, Tiszán innen, korlátan kívül, Tiszán túl*.

F.) Az utóljáró.

Utóljárókkal a szók közötti viszonyt, sokszor a dolog' helyét fejezzük ki, p. o. borért megy, János a játékszímben ül, szék alatt.

Az utóljárók háromfélék: *egybeolvadó, elvált és kettős* utóljárók.

1. Egybeolvadó utóljárók.

Az egybeolvadó utóljárók a szókkal egybeolvadnak, p. o. hazámért vittam. Ide tartoznak: *ba, be, ban, ben, ból, ből, ért, hoz, hez, höz, ig, n, nak, nek, nál, nél, ra, re, ról, ről, tt, tól, töl, ul, ül, val, vel, vá, vé.*

Ezen utóljárókról megjegyzendő:

1) A mély hangú szók mély hangú, a magas hangúak magas hangú utóljárókat fogadnak el; az *ért* és *ig* mind a két rendbeli szókhoz járúl, p. o. embertől, házához, hazáért, véért, házig, kertig.

2) Rövid magánhangzón végződő szókban az utóljáró megnyújtja a rövid magánhangzót, p. o. *gyertya, gyertyában, gyertyától* sat.

3) Az *-n* utóljáró mássalhangzón kezdődő szókhoz magánhangzóval járúl, p. o. asztalon, vizen, csűrön.

4) A *tt* majd magánhangzóval, majd nélküle olvad egybe, p. o. *másutt, helyett, Győrött, Vasvártt.*

5) Ha a *val vel* és *vá vé* egyes vagy kettős mássalhangzón végződő szóval olvad egybe, a *v* elvettetésén, a mássalhangzó kettőztetik, p. o. *kézzel, lábbal, karddal, pénzzel, emberré, morddá, gyümölcscsel, gyönggyel, halászsza.* Ha azonban a szó két hasonló mássalhangzón végződik, akkor a *vegészen* elmarad, *mell, mellel, melly, mellyel, csepp, cseppel.*

6) A *z-én* kezdődő névmások után a mássalhangzó kezdetű utóljárók' első betűje kettőzve tétik s a *z* elvettetik, kivéven a *val vel* és *vá vé* utóljárókat, melyek az 5-dik szám alatti szabály szerint járúlnak azon névmásokhoz, p. o. *abban, abból, ahhoz, azzal, azzá.* Az *ig* utóljáró előtt a *z dd*-vé változik, p. o. *addig, eddig.*

7) A következő egybeolvadó utóljárók' az egyes birto-
kú ragokat is felveszik s elvált utóljárókka lesznek: *ba, be, ban, ben, ból, ből, ért, hoz; hez, nak, nek, nál, nél, ra, re, ról, ről, tól, töl, val vel.* Ragasztások következő: *be-
lém, beléd, belé, belénk, belétek, beléjük: bennem, benned,
benne, bennünk, bennetek, bennök; belőlem, belőled, belő-
le, belőlünk, belőletek, belőlök; értem, érted, érte, értünk,
értetek, érték vagy érettem* sat. *hozzám, hozzád, hozzá, hoz-*

zánk, hozzátok, hozzájok; nekem, neked, neki vagy niekie, nekünk, nektek nekik vagy nekiök; nálam, nálad, nála, nálunk, nálatok, nálók; rám, rád, rá, ránk, rátok, rájok v. redm sat.; rólam, rólad, róla, rólunk, rólatok, rólok; tölem, tőled, tőle, tőlünk, tőletek, tőlök; velem, veled, vele, velünk, veletek, velök.

2. Elvált utóljárók.

Az elvált utóljárók a szókkal nem olvadnak egybe. Ide tartoznak:

Alá, alatt, alól, által, elé, előtt, elől, ellen, felé, fölöl, fölé, fölött, gyanánt, hegyé, hegyett, helyett, iránt, kívül, közé, között vagy közt, közül, köré, körött, körül, megé, megett, megöl, mellé, mellett, mellől, miatt, óta, szerint, után, végett.

Ezen utóljárók a birtokragokat ekkép veszik fel: *alám, alád, alá v. alája, alánk, alátok, alájok; alattam, alattad, alatta, alattunk, alattatok, alattok; alólam, alólad, alóla, alólunk, alólatok, alólok; általam, általad általa, általunk, általatok, általok; élém, éléd, elé vagy eléje, élénk, elétek, eléjük; előttem, előtted, előtte, előttünk, előttetek, előttök; előlem, előled, előle, előlünk, előletek, előlök; ellenem, ellened, ellene, ellenünk, ellenetek, ellenök; felé mint elé: fölöl mint elől; fölé mint elé, fölött mint előtt; gyanánt ritkán használtatik ragasztva, egyébiránt úgy megy mint alatt: hegyé mint elé; hegyett mint előtt: helyett mint előtt; iránt mint alatt; kívül mint elől; közé mint elé: között mint előtt: köztem, közted, közte, köztünk, köztetek, köztök; közül mint elől; köré mint elé; körött mint előtt: körül mint elől; megé mint elé; megett mint előtt; megöl mint elől: mellé mint elé; megett mint előtt; mellől mint elől; miatt mint alatt; óta nem ragasztatik; szerint mint előtt; után mint alatt; végett mint előtt. Az elé, fölé, hegyé és közé helyett szokásban vannak ezek is: előmbe, elődbe, elejébe, előnkbe, előtökbe, elejükbe; fölömbe, fölödbe sat.*

G.) A kötszó vagy foglaló.

A kötszóval szókat vagy mondásokat kötünk össze, p. o. János és Péter: *ámbar* nem hittál, *még is* eljövék.

A kötszók különbféték:

- 1) Csatolók: *és, is, mind—mind, nem csak—hanem* sat.
- 2) Különválasztók: *vagy—vagy, sem—sem, akár—akár* sat.

- 3) Feltevők: *ha, hogyha, a mennyiben* sat.
- 4) Ellenvetők: *de, hanem, mindazáltal* sat.
- 5) Okjelentők: *mert, mivel, mivelhogy* sat.
- 6) Engedők: *bár, ámbar, noha* sat.
- 7) Kizárók: *sem—sem, soha sem* sat.
- 8) Utasítók: *mint, miként, mikép, úgy* sat.
- 9) Kérdők: *e? hát? valljon?* sat.
- 10) Befejezők: *tehát, ezért, a honnét* sat. sat.

H.) Az indulatszó.

Az *indulatszó* indulatokat fejez ki, p. o. óh boldogtalan! Ezen szók szinte különbözőek:

- 1) Csudálkozók: *ha! ni ni! ejnye!*
- 2) Bátorítók: *no no! nosza! rajta!*
- 3) Panaszlok: *ah! óh! hajh! jaj!*
- 4) Ohajtók: *óh! bár csak! vajha!*
- 5) Megvetők: *fi! piha!*
- 6) Örömjelentők: *utszu! ujjú! hijjúj!*
- 7) Mutatók: *lám! ni! sat. sat.*

Szókötési szabályok.

A.) A névmutatóra nézve.

1. A névmutató használtatik határozott értelemben vett köznevek és főnevek gyanánt vett más beszédrészek előtt, p. o. *az ember* gyarló teremtés; *a sok* nem kíván többest.

2. A névmutató elhallgattatik:

a) Határozatlan értelemben vett köznevek s más beszédrészek előtt, ha főnév gyanánt szolgálnak, p. o. *rókát* lőtt; *szépet* álmodott. A névmutató elmaradását sokszor az *egy* számszó pótolja, p. o. tegnap *egy emberrel* (azaz bizonyos emberrel) találkoztam.

b) A birtokragos köznevek előtt, p. o. *fejem* fáj, *őseink* hadakozni szerettek. Ha azonban ezen nevet birtokos névmás előzi meg, a névmutató nem maradhat el, p. o. *az én embereim* rosszul viselék magokat.

c) A tulajdonnevek előtt, p. o. *Károly, Kádas, Pest, Nagy-Várad* nem: *a Károly, a Kádas, a Pest, a Nagy-Várad*. Kivétetnek: 1) A hegy- és folyónevek, p. o. *a*

Dundt nem látta, a *Karpatokon* járt. 2) A tulajdonnevek, midőn többesben állanak vagy melléknév van előttök, p. o. éljenek a *Sándorok*, a' nevedő *Pest*, a *jószivü Károly*.

B.) A névre nézve.

1. A személynév (keresztnév) mindenkor követi a birtok- és vezetéknévet, p. o. *Kúnhegyi Németh Imre*, *Kőrösi Csoma Sándor*, *Jánoki Ferencz*.

2. A méltóságot, tisztséget, hivatalt sat. jelentő főneveket a vezetéknéveknek legjobb utána tenni, p. o. *Kálnoki alispán*, *Lovász vámszedő*, *Péderi professor*. A személynevek a fentebbi neveket okvetetlenül magok után kívánják, p. o. *Mátyás király*, *Leo pápa*, *Ferencz diák*. A *herczeg*, *gróf*, *bárá* szók elejébe is tétethetnek a vezetéknéveknek, p. o. *herczeg Eszterházy* vagy *Eszterházy herczeg*. Ha elül állnak, a birtok- és vezetéknév közé tétetnek, p. o. *Galantai herczeg Eszterházy Pál*. Midőn ezen szók a hitvesekre vonatkoznak, akkor, ha elül állnak, a *né* a vezetéknévhez, vagy ha a férj keresztnéve is kitétetik, ehhez ragasztatik, p. o. *gróf Séchenyiné*, *herczeg Eszterházy Pálné*; midőn pedig a vezetéknév után állnak, a *né* hozzájuk tétetik, p. o. *Eszterházy herczegné*.

3. A második esetet mindenkor más főnév harmadik személybeli birtokkraggal követi, p. o. a virágnak illata. Ezen második ejtésbeli *nak*, *nek*-et sokszor el lehet hagyni, melly esetben a kimaradás hiányjel által pótoltságok, p. o. a *virág' illata*. Midőn a második ejtést más második vagy harmadik ejtés követi, a kihagyás elkerülhetlen, p. o. az *úr' kocsisának* adtam e helyett: az *úrnak kocsisának* adtam. Sokszor a második ejtést követő ragos név elmarad, ha ez a mondásban már elfördült, s akkor a második ejtés *é* vagy *éi* ragot nyer, p. o. ez a *pálcza Józsefé*, e helyett: ez a *pálcza József' pálczája*.

4. Hol a nem nincs különös szók által kijelelve (p. o. férfi, asszony, bika, tehén, kakas, tyúk), akkor a hímeket személyeknél *férfi*, állatoknál és plántáknál *him*, a nőlényeket pedig személyeknél és plántáknál *nő*, állatoknál pedig *nő* vagy *nöstény* szó' eléjük tétele által kell megkülönböztetni, midőn a nem különbség kifejezendő, p. o. *férficseléd*, *hímoroszlán*, *hímfüz*, *nőszemély*, *nőfüz*, *nőoroszlán* vagy *nöstényoroszlán*. Emberi foglalatosságoknál azonban, midőn férfiak úzik azokat, a nemjelt el kell hagyni, ha pedig nőszemélyek úzik, a *nő* szót a foglalatosságot jelentő főnév után tenni, p. o. *király*, *királynő*, (annyi mint uralkodó királyasszony) *szinész*, *szinésznő*, *szabó*, *szabónő*. A nevek' végén álló *nő* szó gyakran a születésre is mutat, p. o. *grófnő* annyi mint grófi családból szület-

tett, *herczegnő* annyi mint herczegi családból született. Ellenben a *né* szó mindig az illető férfinak feleségét jelenti. p. o. *királyné*, a m. király' hitvese, *grófné* a. m. gróf hitvese.

5. A többséget jelentő számnevek után többessel nem élünk, p. o. *tíz ember*, *száz forint*, *sok állat*, *nehány észrevétel*.

6. A rendszámoknál *magá* és *nap* szók előtt az *ik* végszótag elhagyatik, p. o. *harmad napja*, *ötöd magammal*.

C.) A névínásra nézve.

1. A személyes névmás ige előtt elhagyatik, ha a mondas' ereje nem nyugszik rajta, p. o. *eljövök* hozzád, *örültünk* szerencsén, nem: *én* *eljövök* hozzád, *mi* *örültünk* szerencsén; ellenben: *én* *fogok* vele számot vetni, azaz nem más, *mi* *adunk* arról számot, azaz nem mások.

2. A megszólításban *magá*, *magok* helyett a czimet kell ismételni, p. o. *tekintetes Úr!* bocsánatot kérek, hogy nem irám meg *tekintetes Uraságnak*, nem: *magának*. Egy idő óta a fentebbi névmások helyett *kegyed*, *kegyetek* és *ön*, *önök* szókkal kezdenek élni. Ezek azonban nagyobb rangú személyek' megszólítására ne használtassanak.

3. Ha a bíró név birtokragos szó előtt többesben áll, az egy és több birtokú rag *k* nélkül tétessék, p. o. az emberek' *gyarlósága* e helyett: az emberek' *gyarlóságuk*, az emberek' *vétkei*, e helyett: az emberek' *vétkeik*.

4. *Az*, *amaz* mutató névmások a távolabb, *ez*, *emez* a közelebb tárgyra mutatnak. p. o. *az* jeles költő, *ez* jó prosaicus; Elek egy év alatt két nyelvet tanult meg: az angolt és francziát, *azt* (t. i. az angolt) hat, *ezt* (a francziát) négy hónapig tanulta.

5. A visszamutató névmás mindig azon név' számában használtassék, mellyre visszamutat, p. o. azon *ember*, *ki* ma gazdag, holnap szegény lehet. Ha ezen névmás többséget jelentő számnevek után álló egyesre mutat vissza, többnyire többesben tétetik, p. o. nyugtatvány *száz forintról*, *mellyeket* sat.

6. Midőn birtokragos név akár birtokraggal, akár a nélkül álló bíró nevet követ,

a) ha a bíró név névmutató nélkül áll vagy az névmutató által előztetik meg, a visszamutató névmás a legközelebbi névre mutat vissza, p. o. a század' *lelke*, *melly* reá is hatott, az úr' *öcsését*, *kivel* tegnap láttam az utcán, nagyon dicsérték, szava' *hatalmát*, *mellynek* senki sem állható ellen, én is érezém.

b) Ha pedig *amaz, emez, azon, ezen* névmások előzik meg a bíró nevet, akkor a visszamutató névmás a bíró névre mutat vissza, p. o. *azon század' homálya, mellyben a kőnpadot kezdék használni sat. azon úr' öcscsét, kivel tegnap találkozám, nagyon dicsérték; azon leánya' szépségét, kit tegnap mutatott be nálunk, sokan magasztalák.*

7. Ezen visszamutató névmások *ki és a ki* csak személyeket illetnek s egyedül ezekre mutatnak vissza, p. o. *János, kit régen nem láttam, nem: János, mellyet régen nem láttam, ellenben: sebem nagyon fáj, mellyet a harcban kaptam, nem: sebem, kit sat.*

D.) Az igére nézve.

1. Ha az ige több névvel vagy névmással köttetik össze, többesben áll, személyre nézve pedig az első megelőzi a másodikat, ez a harmadikat, p. o. *a kovács és a látkatos itt voltak; én és szomszédom elmegyünk, én vagy ő halunk meg.* Kivételnek a következő esetek:

a) Ha a nevek hasonértelműek, egy egésznek részei vagy becsre nézve fokonként emelkednek, az ige egyesben maradhat, p. o. *legye jósağa vonzott, keze lába fáj, a ház' ajtaja s ablaka nyitva (nem nyitvák), szíve, esze, lelki ismerte nem engedé.*

b) Ha a *vagy*-gyal összekötött szók nem különböző személyűek az ígét szinte nem kívánják többesben, p. o. *ege vagy pokla nyílik.*

2. A foglaló mód' egyes második személye (a cselekvőkívél mind a határozott, mind a határozatlan formában) helyett többnyire a parancsoló mód' egyes második személye használatik, p. o. *mondtam, hogy itt maradj* e helyett: *hogy itt maradjál*, kívántam, *hogy megnyerd* e helyett: *hogy megnyerjed.*

3. A jelen idő sokszor tételik a jövő, néha pedig, kivált történet' elbeszélésében, a múlt helyett, p. o. *holnap útnak indulok, e helyett: holnap útnak fogok indulni; belépven leteszi a mécsét, az alvóhoz közelít, tórd ragad sat.* A felmúlt időt szinte gyakran használjuk a múlt helyett: *elmenék és kéréim, adja vissza pénzemet, e helyett: elmentem és kértem sat.* A jelentő mód' jövője helyett élhetni a foglaló' jövőjével is, p. o. *jöni fogok vagy jövendek.*

E.) A határozóra nézve.

1. A tagadó *nem*-et meg kell különböztetni a tiltó *se*-től, p. o. a *ki nem* ért a dologhoz, *ne* fogjon hozzá.

2. A *nem* és *ne* helyett *sem* és *se* tételik, midőn a *nem* és *se*-t *senki* vagy *senmi* előzi meg, p. o. *senki sem mondta, semmit sem* adott, *senki se* mozduljon.

3. *Sem* és *se* használtatik akkor is, midőn *is nem* és *is ne* szóknak kellene állani a mondásban, p. o. *én nem adok, ő sem ad, e helyett, ő is nem ad, mi nem megyünk, ők se menjenek, e helyett: ők is ne menjenek.*

F.) Az utóljáróra nézve.

1. A *-ba -be, -ra -re* hovámenetelt, hovámozgást, hovájutást jelentenek s ezen kérdésre felelnek: *hová?* p. o. *Pozsonyba, Bécsbe, kertbe, házba, Pestre, Budára, mezőre, padra.*

2. A *-ban, -ben, -n* és *-tt* hollételt fejeznek ki s ezen kérdésre felelnek: *hol?* p. o. *Pozsonyban, Bécsben, kertben, házban, Pesten, Budán, mezőn, padon, mindenütt, Pécsen.* A *-tt* leginkább *r*-en végződő helyek' neveiben használtatik, p. o. *Győrött, Temesvártt,* vagy *Temesvárott* sat.

3. Az *á* és *é* végű elvált utóljárók ezen kérdésre felelnek: *hová?* az *ott, őtt* végűek erre: *hol?* az *ól öl, végűek és kö-zül* erre *honnán?* p. o. *asztal alá, asztal alatt, asztal alól, szemem elé, szemem előtt, szemem elöl.* Az *ól* és *öl* végű elvált utóljárókat nem kell összevavarni az *ul* és *ül-ön* végződő hasonló határozókkal, mellyek ezen kérdésre felelnek, *hol?* p. o. a szék *alól* húzta ki, *alul* ment, a város *alúl* fekvő tér, szemem *elöl* vette el, *elül* haladt; a ház *felöl* jövök, *felül* állott.

G.) A kötszóra nézve.

Az *és* helyett számok' összeadásában *meg*-et használunk, p. o. *nyolcz meg* kilencz, nem: *nyolcz és* kilencz.

H.) Az indulatszóra nézve.

Az indulatszó rendesen elül áll, p. o. *vajha* láthatnám édes anyámat! *óh* minek születtem! Néha azonban közbe is vettetik, p. o. imádd az istent, *óh* fiam, hogy jól folyjanak dolgaid.

Helyesírás.

A *helyesírás* vagy orthographia arra tanít, mint kelljen az egyes szókat megkívántató betűikkel írni, a szótagokat helyesen elválasztani s az orthographiai vagy helyesírási jeleket kellően használni.

A) Az egyes szók' írása.

Nagy betűkkel élünk:

- 1) A beszéd' kezdetén s a végpont után.
  - 2) A kérdő és felkiáltó jel után, midőn teljes értelmű mondást fejeznek be.
  - 3) A kettős pont utau, midőn más' beszédét idézzük p. o. Berzsenyi mondja: „Mig szólunk, az idő hirtelen elrepül, mint nyíl s zuhogó patak.“
  - 4) A vesszor' kezdetén.
  - 5) A tulajdonnevek kezdetén. Ide tartoznak a család-, személy-, ország-, város-, falu-, folyó- hegy- sat. nevek, p. o. *Teleki, Gyula, Magyarország, Holland, Pest, Szent-András, Duna, Karpát, Mátra* sat.
  - 6) Levelekben és más írásbeli megszólításokban a megszólított személyekre vonatkozó czimnevek' és névmások' kezdetén, p. o. *Méltóságod, Nagyságod, Uraságod, Kegyed, Ön, Te* sat.
  - 7) Idézett könyvek' vagy folyóírások' czimeit jelentő szók' kezdetén, p. o. a' *Hírnökben* ezt olvassuk, *Széchenyi' Hitele*.
- Minden egyéb esetekben kis betűkkel élünk, következőleg a tulajdonnevekből származott melléknevek' kezdetén is, p. o. *pesti* színház, *hollandi* csatornák, *mátrai* vadász, *aristói, goethei* lélek.

A magyar családnevek a régi írásmód szerint irassanak, p. o. *Eötvös, Soos, Dessewffy, Thewrewk*.

Az idegen szók' írásánál következő szabályokra szükség figyelmeznii:

- 1) A meghonosodott idegen szók a magyar kimondásnak megfelelő betűkkel irassanak, p. o. *fris, próba, kvártély*.
- 2) A meg nem honosodott idegen szókat úgy írjuk, mint azon nyelvben iratnak, mellytől kölcsönöztük, p. o. *repositio, convictio, journal*. A görög nyelvből származott szóknál tanácsosabb a diák helyesírást megtartani, p. o. *comma, critica, physica*, ezek helyett: *komma, kritica, physika*. Ha a szókat olly nyelvekből kölcsönöztük, mellyek' betűi a magyar betűktől különböznek, millyenek a keleti s némelly nyugoti nyelv-

vek, (p. o. az orosz, szerbus), akkor a kimondásnak megfelelő magyar betűkkel írjuk azokat, p. o. *mantsu, czár, basa*.

3) Idegen tulajdonnevek úgy irassanak, mint azokat az illető idegenek írják, p. o. *Shakespeare, Voltaire, Cicero, Schwarzenberg*. Mit a görög, napkeleti s némely nyugoti nyelvekből kölcsönözött szokról mondtunk, az a tulajdonnevekre is illik; ennél fogva így kell írni: *Socrates, Dsumna, Paskjevics*.

A származott és ragasztott szókat úgy írjuk, mint a származás és ragasztás kívánja, p. o. *egészség, barátság, költség, hagyja*, nem *egésség, barátság, kölcség, hadja*. Különös figyelmet érdemelnek ezen öszvetett betűk: *cs, gy, ly, ny, ty*. Midőn ezen betűk a származott vagy ragasztott szónak törzsökében megvoltak, akkor magában a származott- vagy ragasztottban is megmaradnak, p. o. *kacsa, gyöngye, lyuka, homlya*, nem: *katsa, djöndje, ljuka, homálja*. Ellenben, ha a fentebbi hangokat származtatás vagy ragasztás szülte, akkor az alkotó betűk tudnillik: *ts, dj, lj, nj* és *tj* tartatnak meg, p. o. *költség, restség, mondjon, szólnon, menjen, látja*, nem: *kölcség, rescség, mongyon, szólyon, menyen, látya*.

Az öszvetett szók együvé irassanak, p. o. *toltkés, ágytakaró, felmegy, visszaad*. De sokszor az értelmesség kívánja az öszvetételnek kapcsoló jel általi kitüntetését. Illy esetek:

1) Midőn az együvé írásból zavar támadna, p. o. *asszuthor-kereskedő, fal-óra*.

2) Midőn két tulajdonnév tételik öszve, p. o. *Szatmár-Nemeti, Buda-Pest, Szász-Coburg, Zichy-Ferraris*.

3) Midőn tartományok, városok, faluk sat. tulajdonnevei ezen s hasonló szókkal tételnek öszve: *nagy, kis, ó, új, szent, fel, al, alsó, felső*, p. o. *Nagy-Kanizsa, Kis-Azsia, O-Buda. Új-York, Alsó-Füged*. Ha a tulajdonnév köznévből és a fentebbi szók valamelyikéből tételik öszve, az elválasztás nem szükséges, p. o. *Újhely, Ófalu, Újvidék, Nagybánya*.

4) Midőn az öszvetett szó ugyanazon személy méltóságait, ugyanazon uralkodó tartományait jeleli, p. o. *primas-herczeg, olasz-ausztriai, szász-coburgi*. Szintezzen szabálynak van helye akkor is, midőn az öszvetett melléknév azon nyelveket jeleli, melyeket valamely könyv foglal magában, p. o. *magyar-német grammatica, olasz-francia-német szótár*.

5) Midőn az öszvetétel három betűt hoz együvé, p. o. *mell-lemez*.

A hosszú magánhangzók fölé mindenkor élés vonás tétesék, p. o. *lélek, vér, kár*; mert ennek elmulasztása könnyen homályossá tehetné írásunkat, p. o. más *lélek*, más *lelek*; más

ver más *ver*; más *kár* más *kár*. A hosszú *ö* és *ü* nem két ponttal és vonással, hanem két vonással jelöltessék meg. Így: *ő, ü*. A magánhangzók, az öszvetélt, p. o. *lőöl*, és nemelly családneveket, p. o. *Gaal, Soos* kivéve, nem kettőztetnek.

A mássalhangzók' kettőztetését gyakran kívánja:

- 1) A keményebb kimondás, p. o. *ellen, ballag.*
- 2) A származtatás, p. o. *nemesség.*
- 3) A ragasztás, p. o. *fájjon, olvasson,*
- 4) Az öszvetétel, p. o. *nyakkötő, meggától, ellankad.*
- 5) A jó hangzás, p. o. *lábbal, karddal, pénzzel, ahhoz,*
e helyett: *lábval, kardval, pénzvel, azhoz.*

Az egyszerű mássalhangzók' kettőztetéséről alájában megjegyzendő:

1) Midőn az egyes mássalhangzók *val vel* és *vá vé* utóljáróval olvadnak egybe, a *v* elhagyatik s a szót végző mássalhangzó kettőztetik, p. o. *habbal, habbá, haddal, haddá, karddal, karddá, réffél, réffé, dühhel, dühbé, jajjal, jajjá, kérekkel sat.* Ha a fentebbi utóljárók már kettőztetett mássalhangzókkal olvadnak egybe, a *v* egészen elhagyatik, p. o. *mellet, tettel, tetté.*

2) Ha ezen mutató névmások: *az, ez, amaz, emez, imez,* mássalhangzó végű utóljárókkal, a *val,- vel-* és *vá,- vé-*t kivéve, melyek a fentebbi 1-ső számú szabály alá tartoznak, s más utóragokkal olvadnak egybe, a mutató névmások *z*-je elmarad s az utóljárók' kezdetbetűje kettőztetik, p. o. *abból, ebből, amabból, emeből, imebből, ahhoz, ehhez, annál, akkép, akként sat.*

Az egyszerű mássalhangzók' kettőztetéséről e következő külön szabályok veendőek figyelembe:

1. A *b* kettőztetik:

a) A hasonlítás' második és harmadik fokában, p. o. *alázatosabb, legalázatosabb.* Nem kettőztetik, midőn a *bb* elött a magánhangzó elhagyatik; p. o. *alázatosb, különb.*

b) Ezen szókban: *dobban, lobban, robban, zsibbad sat.* és származékaikban.

2. A *d* kettőztetik:

a) Azon igék' parancsalója' egyes második személynek határozott formájában, melyek' gyöke magánhangzón vagy *d*-én végződik, p. o. *sződd, hidd, ródd, add, szenvedd* a nyomorúságot, *monddd* meg öcsédnek, *horddd* el innen magadat. Továbbá czeekben: *idd, tedd, vedd, vidd, hidd, cselekedd, aludd sat.*

b) Midőn *az, ez, amaz, emez, imez* névmutatók *ig* utóljáróval egyesülnek: *addig, eddig sat.*

c) Ezekben: *eddegélni, iddogúlni, feddeni, meddig, meddő* sat.

3. A *g* ezekben: *agg, aggat, csügg, sügg, guggol, segg, szaggat* sat. és származékaikban.

4. A *k* ezekben: *bökkön, czikk, makk, pikk, rekken, sikkad, zökken* sat. s származékaikban.

5. Az *l* ezekben: *áll, állat, csillag, csillog, ellen, ellik, felleg, gallér., hall, holló, hull, illan, illat, illik, jellem, kell, kellem, kollancs, kullog, mell, mellé, mellett, oló, palléroz, palló, pillangó, pillant, szellem, szellő, toll, villa, villám, villan* sat. és származékaikban.

6. Az *m* ezekben: *nyammog, nyommaszt, semmi, سرما* sat.

7. Az *n* kettőztetik:

a) Azon igék' foglalójának félmlájában s határozatlan módjában, melyek' gyöke *n*-en végződik, p. o. *bannék, bannál, banni, bánnom, bánnod, tűnnék, tűnnétek, tűnni.* Továbbá ezekben: *alunnám, alunni, enném, enni, fekünném, fekünni, mennék, menni, tennék, tenni, vennék, venni, vinnék, vinni* sat. sat.

b) Ezekben: *egyebünnen, honnan, honnét, onnan, onnét, penna* sat. és származékaikban.

8. A *p* ezekben: *csepp, kappan, koppantó, roppan, szappan, toppan* sat. és származékaikban.

9. Az *r* ezekben; *durran, forr, surran, varr* sat. s származékaikban.

10. Az *s* kettőztetik:

a) A *ság, ség*-en végződő főnevekben, melyek *s* végű szóktól származnak, p. o. *nemesség, adósság, édesség.*

b) Azon igék' parancsolójában, kivéven a határozott forma' egyes második személyét, s foglaló módja' jelen idejében, melyek' gyöke *s*-en vagy *t*-én végződik s ezen utóbbit rövid magánhangzó vagy *s* betű előzi meg, p. o. olvas: *olvass, olvassat, olvassanak*, hat: *hass, hassa, hassak, hasson*, vet: *vess, vessünk*, fut: *fuss; fussunk, fussatok*, köt: *köss, kössenek*, üt: *üss, üssenek*, fest: *fess, fessen, fessenek* sat. sat. Továbbá ezeknél lát: *láss, lásson, lássanak*; ló: *löss, lössanak*, bocsát: *bocsáss, bocsásson*; metsz *mess, messen*; tetszik: *tessél, tessék*; látszik: *lássam, lássál, lássék* sat. sat.

c) Ezen szókban: *kevésé, kissé, lassú* sat.

11. A *t* kettőztetik:

a) A múlt és régmúlt idők' minden személyében és a múlt részesülőben, hol a *t* magánhangzóval járúl a gyökhöz, p. o. *adott, szenvedett, szabott, jutott.* Továbbá némelly *t*-én

végződő gyökű igék' múltjai' és régmúltjai' azon személyeiben, hol a *t* magánhangzó nélkül járúl a gyökhöz, p. o. lát: *láltam, láltál, láltunk, láltatok, láltak*. Végre a magánhangzón végződő gyökű igék' múltjai és régmúltjai' minden személyében, p. o. sző: *szőttem, szöttél, szőtt, szöttünk, szöttetek, szöttek*.

b) Ezekben: *alatt, alattomban, amott, előtt, érettem, éretted, érette* sat. *fölött, hanyatt, hegyett, imiitt, itt, kettő, körött, között, közepelt, megett, mellett, miatt, ott, pattog, retten, végett* sat. s származékaikban.

12. A *z* kettőztetik:

a) A *z*-én végződő gyökű igék' azon időiben, hol *j*-végű ragok járúlnak a gyökhöz, melly esetekben a *j* elhagyatik s a *z* kettőzve áll, p. o. *hozz, hozzak, hozzád, hozzon* sat.

b) Ezekben: *duzzad, hozzám, hozzád, hozzád, hozzánk* sat. *izzad* sat. s származékaikban,

Midőn az *öszvetett mássalhangzók* (*cs, cz, gy, ly, ny, sz, ty, zs*) a törzsökşzóban kettőztetve hallatnak, csak az első iratik kétszer, p. o. *faggyú, melly, vessző*. De midőn a kettőztetést *összvetétel* vagy *ragasztás* szülte, vagy az *öszvetett mássalhangzók* a sor' végén megszakítandók, akkor mind a kettő kétszer irassék, p. o. *atlaszszél, fásaszszanak, gyönggyel, öcsce, szuronyyal, ily-lyen, vesz-sző*.

Ezen *öszvetett mássalhangzók* kettőztetéséről megjegyzendő:

1. A *val vel* és *vá' vé* utóljárók *v*-je ezek után is elhagyatik s az *öszvetett magánhangzó* kettőztetik, p. o. *ácssal; ácszá, kőczzal, kőczzá, gyönggyel, mélylyé, szigonynyal* sat. Ha a fentebbi utóljárók kettőzött *öszvetett mássalhangzó*-val forrnak egybe a *v* egészen elmarad, p. o. *mellyel*.

2. Különösen kettőztetnek a *gy* ebben: *faggyú, az l: melly, ily, olly, ilyen, olyan, amollyan* sat. az *ny*: *banynyás, dunnyog, dűnnyög, fonnyad, könnyü, menny, mennyi, szenny, szunnyad* sat., a *ty*: *fattyú, hattyú, parűtya, re-kettye* sat.

3. Az *sz* kettőztetik:

a) Az *sz*-en végződő gyökű igék' jelentő módja' jelen idejének második személyében, midőn e személy' raga magánhangzó nélkül járúl a gyökhöz, p. o. *viszsz, tesssz*, e helyett: *viszesz, teszsz*.

b) Azon *sz* és *szt*-én végződő gyökű igék' illető időiben, mellyék a *j*-kezdetű ragokat *sz*-el veszik fel, p. o. *vadászsz, vadászszak* sat. *ereszsz, ereszszek* sat. *maraszsz, maraszszak* sat.

c) Ezekben: *asszony, asszú, bosszú, hosszú, mesz-sze, vessző, vissza* sat. s származékaikban.

B.) A szótagok' elválasztása vagy szótagolás.

A szótagok' elválasztására nézve következő szabályok veendőik figyelembe:

1) Ha egy mássalhangzó két magánhangzó közt áll, amaz az utóbbi szótaghoz tartozik, p. o. *ka-lap*.

2) Ha két mássalhangzó két magánhangzó közt áll, akkor mind a két szótag részesül a mássalhangzóknak, p. o. *kér-jünk*, *ad-jak*, *men-ni*.

3) Ha három mássalhangzó áll két magánhangzó közt, akkor csak egy tartozik az utóbbi szótaghoz, p. o. *kört-vély*, *pé-ny-re*.

4) Az öszvetett mássalhangzók egyes hang gyanút tekintve s a fentebbi szabályok szerint választatnak el, p. o. *he-gyek*, *mé-lyen*, *asz-szony*, *szigö-ny-nyal*.

5) Az öszvetett szók úgy választassanak el, a mint öszvetettek, p. o. *meg-akad*, *vas-szeg*, *kert-ágy*.

C.) Helyesírási jelek.

A helyesírási jelek következők: *vonás* (.), *pontvonás* (;), *kettős pont* (:), *végpont* (.), *kérdő jel* (?), *felkiáltó jel* (!) *idéző jel* („ „), *kapcsoló jel* (-), *hiány* ( ) *jel* ('), *zárjel* ([ ] ( ) — —), *szünetjel* (— vagy ...) és *csillag* (*).

1. A vessző használtatik:

a) Kisebb mondasok' egymástóli elválasztására, p. o. *Ha eljössz, mondok valamit.*

b) Minden visszamutató névmás előtt, p. o. *Azon embert felette utálok, ki tegnap nálad volt.*

c) A közbe vetett mondasok' elején és végén, p. o. *Az úr, úgy hiszem, ismeri készségemet.*

d) Azon szó' vagy szók' elején és végén, mellyek közelebbi meghatározásul tétetnek a főnévhez vagy névmáshoz, p. o. *Hunyadt, a nagyhírű hőst, magasztalák. Neked, édes fi-am, sokat kellene mondanom.*

e) Több hasonnemű szók' között, ha nincsenek és vagy *vagy* által öszvekapcsolva, p. o. *Tűz, víz, föld egyesült ellene. Az oroszlán, tehen és kecske vadászni mentek. Megál-lék, figyelmezttem és semmit sem láték. Az és és vagy előtt csak akkor tétetuk a vessző, midőn két mondas-t kötnek öszve mellyek' igéi különbözök, p. o. A Duna' partján sétálék barátommal, és utánunk egy uracs ballagott. Ki kell vinom a győzedelmet, vagy áldozata leszek szenvedélyemnek.*

f) A többi kötszók' előtt rendszeren *vessző* tétetik, p. o. *Nem csak ő, hanem testvére is. Mondtam, hogy elmarad sat*

2. A pontos vessző áll:

a) Több mondások között, melyek egy főnévre vonatkoznak, p. o. Gyermekkorom' évei ártatlan örömek közt folytak el; ifjúságom, melyet egy tudományosan művelt dérek oktató vezérle, szorgalom' és tanulás' időszaka volt; mint férfi nyugottan és megelegedve élvezem az élet' vigalmait.

b) Hosszabb mondások között, melyek ezen kötőszókkal: *de, tehát, mert, mivel, minthogy, még is, ellenben, azonban, sőt inkább* sat. kapcsolódnak egybe, p. o. Minden újó nap azon könyörgésre ösztönöz, hogy az isten kedves anyámat tartsa meg; mert mindenik azon jótéteményekre emlékeztet sat. A levelet még tegnap elküldtem volna; de vendégeim érkeztek.

c) Két ellenkező mondás közt, p. o. Mindnyájan reszkettünk; csak atyám tekintve nyugottan a rablóra.

3. Kettős pontot teszünk:

a) Hosszabb körbeszéd' (periodus) elő- és utórésze közé, p. o. Miután számtalanszor intélek, hagynád el az éji tivornyákat s társalkodnál azon ifjakkal, kiket megnevezék előtted, de Te nem hajlál szavaimra: elvonom rólad kezemet és sorsodra bízlak.

b) Midőn saját szavainkat vagy másokéit idézzük, p. o. Tegnap ezt felelém neki: „Ha ma itt találalak, vége éltednek.“ A szentírás így szól: „A ki nem dolgozik, ne is egyék.“

c) Midőn valamely egészenk részei vagy különféle dolgok számlálatnak el, p. o. Az ember két főrészből áll: testből és lélekből. A természethistoria három országra oszlik: állat-, növény- és ásványországra.

4. Végponttal élünk:

a) Teljesen befejezett mondások, gyakran egyes szók után, p. o. Fogadd e mai napon őszinte kívánságomat. Isten tartson meg számos évig legjobb egészségben. Elmentek. Előszó.

b) Rövidítéseknél, p. o. ft. e helyett forint, p. o. e helyett: példának okáért.

5. A kérdő jel egyenes kérdés után tételik, p. o. Mit miveltél? Hol voltál? Nem egyenes vagy elbeszélte kérdéseknél ezen jel nem áll, p. o. Kérdezem, valljon el fog-e jöni.

6. A felkiáltó jelnek helye van:

a) Minden indulatszó után, midőn egyedül áll, p. o. Óh! jaj! vajha! Midőn az indulatszót olly mondás követi, melyet amaz mintegy megnyit, a felkiáltó jel a mondás végén áll, p. o. Vajha elment volna! Ah, mi szép valál!

b) Minden mondás és szó után, mely nyomadékkal bir, p. o. Mi szép a természet! Uram!

c) Levelekben a megszólítás után, p. o. Tekintetes Ur! Ha a megszólítás két sorból áll, a felkiáltó jel a második sor végén áll, p. o.

Nagyságos Tanácsnok Úr!

Nagy kegyessít Uram!

Midőn a megszólítás ismételtetik a levélben, e jel elhagyatik, p. o. Kérlek, kedves leányom, légy szófogadó és szorgalmas.

7. Az idéző jel idézett szók' és mondások' elején és végén áll, p. o. Bersenyi így szól: „Míg szölünk, az idő hirtelen elrepül, mint nyíl s zuhogó patak.“

8. Kapcsoló jellel élünk:

a) Midőn valamely szó a sor' végén szakítottatik meg, p. o. é- (a sor' végén) *des* (a következő sor' elején).

b) Némely öszvetett szók' közt, p. o. magyar-német, Kis-Ázsia.

c) A kérdező *e* előtt, p. o. látod-e?

d) Midőn több egymás után álló szóhoz öszvetételben vagy ragasztásban ugyan azon szó vagy rag járúl, ezen szó vagy rag csak az utolsó szóhoz, a többiekhez pedig kapcsoló jel tételik, p. o. *nyak- és zsebkendő, hiány-, zár- és szünetjel, a verés ember- és állatnak egyenlőn fáj.*

9. Hiányjelt teszünk, midőn valamely betűt vagy szótagot hagyunk el, p. o. *kert'* ajtaja, hord el magad', add át *levelem'*, ezek helyett, *kertnek* ajtaja, hord el *magadat*, add át *leveletem*. A névmutatónál és névmásoknál a *z*-nek, az *és* szónál az *e*-nek elmaradását szükségtelen hiányjellel pótolni.

10. Zárjelben azon szók' vagy mondások' állanak, mellyek a beszéddel nincsenek lényeges öszvefűgésben, hanem csak világosításul adtnak hozzá, p. o. A nyelvtan (grammatica) négy részre oszlik. Az én szomszédom (ezen bizonytságot teljes lelkemből adhatom neki) felette jó gazda.

11. A szünetjelnek helye van:

a) Midőn az olvasót arra akarjuk figyelmeztetni, hogy a mondottat jól fontolja meg.

b) Midőn valami fontos akarunk mondani vagy az olvasó' figyelmét feszíteni, p. o. Az ember minden körülményben — cinber marad.

c) A beszédnek rögtöni félbeszakasztásánál, p. o. Öromest kibeszelném titkait, de — —

d) Gyakran, midőn valamely tulajdonnév vagy más szó marad el, p. o. sokszor kértem — urat.

e) Heves indulatot jelező mondások közt, p. o. Hátartalan fájdalom tépi keblét — nem szól — csak mély sóhaj tások és tompa nyögések hallatnak sat.

12. A csillag o szerkezetnek azon szava után áll, melyet az ugyane csillaggal jelelt jegyzés illet.

MASODIK OSZTALY.

ÚTMUTATÁS A LEVÉLÍRÁSRA.

I. A levélírásmód.

A levél távollévőkhez intézett íromány s a négyszemközti szóbeli beszélgetést pótolja ki. Megkívántatik tehát, hogy a levélben azon hang uralkodjék, mellyen az olvasóval beszélénk. És így a természetesség annyiban tulajdona a levélnek, mennyiben azt a körülmény, társasági tekintet és rang megengedi.

Mivel az íráshoz nagyobb szokott lenni a készülés, mint a szóbeli beszédhez, s a levél nagyobb figyelemmel olvastatik s itéltetik meg, mint szóbeli beszédünk' kifejezései, azért a levélírásmód sok szót, sok szólásmódot nem szenved, mellyekkel a közönséges beszédben szabadon élünk; szóval, levél' neve alatt csak olly beszédet érthetünk, millyet mivel s jó erkölcsű emberek folytatnak egymás között.

A ki jó levelet akar írni, annak nem elég a hibátlan, értelmes és világos írásmód' szabályait tudnia, de kell bírnia az emberi szívek' ismeretével s a személyt, kinek ír, és a tárgyat, mellyről ír, tekintetbe vennie. Hogy az ember is meret a levélírónak nagy hasznára van, senki sem tagadja; mert minden nemnek, minden kornak, minden rendnek különféle tulajdona vannak, s mindenkinek különös véralkat, különös hajlandóságok, különös előítéletek sajátjai. Mind ezeket észszél kell tartanunk, ha mentek akarunk lenni, hogy levelelünknek sikeretlen vagy éppen célunkkal ellenkező következése ne legyen.

A személyre nézve fontoljuk meg a következőket:

1. Ismer-e, a kinek írunk.
2. Előjárónk-c.

3. Barátunk-e vagy ellenségünk.

4. Rokonunk-e, gazdag s nagy tekintetű-e.

Ha ismeretlennek írunk, azon legyünk, hogy a kedvetlen benyomásokat eloszlassuk; mentegessük levelünk' kezdetén bátorságunkat, hogy mint ismeretlenek írunk; hozzuk elő, hogy ezen tárgyban senkitől jobb tanácsot, senkitől alaposabb oktatást, utasítást nem várhattunk. Az olvasónak rokonival s barátival való ismeretségünk, egy haza, hasonló tisztség, hasonló hivatal sat. oly tárgyak, mellyek' említését ezen esetben hasznunkra fordíthatjuk. Szóval, ne hagyjunk semmit el, mi által másnak hajlandóságát megnyerni reményljük.

Illetlen volna a mondottak' említése azon személynek írt levelünkben, kinél valamiért esedezünk. Elég itt, bátorságunkat mentegetni, kérelmünket egyszerűleg, de világosan előterjeszteni s az olvasót hálánkról előre bizonyossá tenni.

Ha előjáróinknak írunk, mindig azon viszonyt s különbséget kell szem előtt tartanunk, melly közöttök s köztünk fennáll. Főbbekhez intézendő levelekben az udvari kifejezéseket ne halmozzuk, hanem szerényen s világosan adjuk elő dolgunkat. Nagy kegyességökben való különös bizodalunk, fényes elmetehetségeikről való nagy vélekedésünk s hasonló indító okok' említése nem lesz sikeres. Némelly nagyoknál azon körülállás' előhozása, hogy jószágaikban volt szerencsénk születni, nagy hasznunkra szolgálhat.

Ha személyes ismerőseinktől már kaptunk levelet, ennek hangjához alkalmaztassuk írásmódunkat.

A midőn írunk, azt képzeljük, hogy személyesen beszélünk a levél' olvasójával, ha tehát annak véralkatát s characterét ismerjük, ezek szabjanak rendet, a mennyiben lehet, írásunk' módjának. Az enyelgő levél csak vidám kedvű embernek tetszhetik, az elfoglaltnak röviden, a komolynak és korosnak méltósággal s úntató szószaporítás nélkül írjunk; a szomorúnak, szenvedőnek szerencsés esetekről, vígságokról említést ne tegyünk. Nagy tekintetű ismerőseink iránt jelentsük ki tiszteletünket, de földig ne alázzuk le magunkat s a levelet hízkelkedéssel ne tetézzük. Azonban ezek' elhagyása a hiú s kevély embereknel nem volna célirányos; mert ezek kedvelik alázatunkat s örömet olvassák öndicséretöket, mi okból megkiváncsoltatik, hogy ezekből ügyesen csepegtessünk valamint a nekik küldendő levelekbe.

Sokkal nagyobb figyelemmel kell azoknak írunk, kik kelleszénél nem tartanak többet magokról, nehogy az, ki hízkelkezéssel kívánná kedvöket s hajlandóságukat megnyerni, tőlök mint szemtelen kinevetessék.

A szépnemhez intézett leveleinkben hízkelkednünk kell a híúságnak. A szépnem kedveli a dicsérest és enyelgést, s egy kellemetes tréfa kegyelmébe ajánlhat s örökre kedvéssé tehet előtte. De há talán korosabb asszonyságtól kérnénk is valamely dologban tanácsot, órizkedjünk, több esztendei tapasztalására hivatkozni; ez legérzékenyebb pont a szépnemnél, melly mindenkor ifjabbnak kíván látszani.

Az érdemek' ihendő említése is használhat; mert az érde- mes legfőbb tiszteletünkre méltó.

Vegyük tekintetbe a szerencse' állapotját is. Igaz ugyan, hogy a gazdagság valódi elsőséget senkinek sem ad, de kevés gazdag találatik, ki ezt elhinné. Ezen esetben hagyjuk véle- ményöknél s nem sértjük meg híúságukat. Inkább szerencsé- jök' állapotjához alkalmazzuk tehát ilyenkor viseletünket, mint társasági helyzetökhöz.

Rokoninknak s barátinknak olly kifejezésekkel, olly han- gon írjunk, millyekkel négy szem közt szoktuzuk velök beszél- ni. Szólásmódunk szívünkéből ömledő, tiszta, természetes legyen.

A saját dolgainkat tárgyazó leveleket, midón tudnillik, vagy állapotunkról tudósítunk valakit, vagy mástól megnyer- ni kívánunk valamit, nagy figyelemmel írjuk; mert ezek ba- lul vélekedő emberek' kezeibe juthatnának, a mi pedig írva van, írva marad. Ezekben magunkról legszerényebben szól- junk, tulajdon érdemeinket, ha csak különös szükség nem ki- vánja, ne emeljük; gyakori magunk' emlegetése nagy önsze- retetünket árúlná el. Órizkedjünk leginkább másokkal egybe- hasonlítani magunkat. — Az efféle levelekben röviden fejez- zük ki gondolatunkat s csekélységekkel a levelet ne hosszabít- suk. Ha valamely szerencsében részesültünk, ne tulajdonítsuk azt érdemeinknek; mert csak akkor tartatik az ember szeren- cséjére méltónak, ha szembe nem tűnteti, hogy azt megér- demelni véli.

Mennél fontosabb a dolog, mellyet megnyerni ohajtunk, annál nagyobb udvarisággal írjunk. Ezen levelekben a hibátlan és folyó írásmód kiváltképen szükséges. — Mivel pedig az em- berek nem kötelesek teljesíteni kérésünket, az okosság azt ta- nácsolja, hogy őket legalább annak megtételére bírni töreked- jünk, a mi nekik nagy alkalmatlanságot nem okoz.

Ha valakinek jótéteményeit köszönjük, azokat magasz- talni nem árt, csak az igazságot meg ne sértsük. Hogyha ta- lán jótévönknek már tettünk is szolgálatot, azt ne említsük; sőt szolgálati készségünknek említése is felesleges.

Ha valakit megbántottunk, a megbékélésre vezető legjobb mód, elkövetett hibánkat őszintén megvallani, megbánni s a

megsértettet arról bizonyossá tenni, hogy mindent eltávoztunk, mi a megbántásra szolgáltathatna alkalmat. Ha az igazal nem ellenkezik, ifjúságunkkal vagy hirtelenségünkkel mentegethetjük magunkat. Ha a körülállás úgy hozza magával, a megbántottnak értésére adhatjuk, hogy neki sem volt teljes igaza; mindazáltal ezen pontot igen gyengéden érintsük, nehogy őt újrolag megsértsük.

Ha tapasztaltuk, hogy az ilyen eset másoknál is tudva van, ügyekezünk ön részünkre hódítani azokat, mihez úgy jutunk legkönnyebben, ha jobb véleményt gerjesztünk bennök a jelen esetről s kinyilatkoztatjuk, mi nagyon kellemetlenek előttünk a történetek. Előhozhatjuk azon indító okokat is, mellyek az efféle cselekedetre mintegy kényszerítettek bennünket.

A levélben a gondolatoknak is helyesen s természetesen kell egymás után következni. Mielőtt tehát az íráshoz fognánk, vegyük jól gondolóra azon tárgyat, mellyről írni akarunk; hozzuk szükséges rendbe, hogy azt egy tekintettel átnézhessük. Legtanácsosabb, gondolatinkat papirosra feljegyezni, ismételve elolvasni, s a megkívántató javításokat megtévén, a levelet tisztára leírni.

Ismeretlenekhez, főbb rangúakhoz, kikenél mintegy be kell mutatnunk magunkat, intézendő levelekben, vagy midőn ezek kérelmet foglalnak magokban, továbbá midőn valamely kellemetlen hírre akarjuk az olvasót elkészíteni, valamint olly leveleknél is, hol attól tartunk, hogy az olvasó félre érthetne bennünket vagy neheztelésre fakadhatna ellenünk, bevezetést használunk. Ez azonban se igen hosszú ne legyen, se a dologgal öszve nem függő tárgyakat ne foglaljon magában. Egyéb leveleknél a bevezetés nem szükséges.

A helyesírási szabályok' kellő alkalmazása is elkerülhetetlenül szükséges a leveleknél. — A helytelen írás' és a helyesírási jelek' elhagyása vagy helytelen használása a jártas szemet megsérti, s ezen hiányokból az olvasó az írónak ügyetlenségét s miveletlenségét szokta következtetni.

Ne éljünk ismeretlen (megavult vagy igen új), vidéki vagy idegen szókkal, mennyiben nyelvünk az illető eszmének kifejezésére elegendő. Kerüljük az idegen nyelvekből kölcsönözött mondásokat; mert nem mindenkor tudhatjuk, hogy az olvasó ezen idegen nyelvben jártas.

A kezdőnek azt tanácsolhatni, hogy írásbeli fogalmát eltévén, azt kis idő múlva olvassa el, ön maga fogja akkor a hibákat fellelni, s szemébe fog tűnni, mi volt a levél' helyességének hiánya. Mennél tisztább az ilyen első fogalom, annál jobban volt az író az íráshoz elkészülve. A változtatások s

törülések az elmének nem a megkivántató állapotban voltak jelentik.

Kezdőt a levélírásmód' kimivelésében nem kevésbé segít:

1. A hibátlan írományok' olvasása.

2. Az öngyakorlás. Készítsen p. o. a kezdő kivonatokat; tegye a kötött beszédet folyó beszédre által; próbáljon olvasott elbeszélést emlékezetéből leírni; használja az indulatok' nyugalmának s az elme' vidámságának kedvező pillantásait s írja le ilyenkor támadó gondolait.

II. A levelek' belső formaságai.

A levélnek vagy akármely írásbeli fogalomnak csinosága tiszta, fehér s rendezésű körünyirt papírost s jó fekete tintát kíván. Ha az írást porzóval behintettük, azon legyünk, hogy ott ne maradjon, nehogy az olvasó annak ledörzsölésével vesztessze idejét. A főrangúaknak küldendő levelekben tanácsosabb porzóval nem élni, hanem inkább várakozni, míg a tinta megszárad. Az írás' tisztasága hasonlóképen ajánltatik; illetlen volna a tintafoltokkal és igazításokkal tele levelet elküldeni.

Írjunk, a mennyire tőlünk kitelik, olvashatólag, tegyünk inkább nagyobb, mint igen apró betűket. A levelet úgy írni, hogy az olvasónak nagy munkájába kerül, annak tartalmát megérteni, vagy épen minden törekedésének ellenére azt megfejteni nem képes, sokkal illetlenebb s rosszabb, mint homályosan beszélni; mert a jelen beszélőt ismételve kérdezhetjük, ha, a mit mondott, nem értettük, nem úgy a távollévő levélíró. A szép kézírás nem kevésbé ajánló, csak haszontalan vonásokkal ne fátyolozzuk betűinket.

A hivatalbeli, atyafiságos és barátságos leveleknek postapapírost szoktunk használni; de hogy a főrangú személyeknek hollandi vagy velinpapíroson írjunk, az illendőség hozza magával.

A főrangúakat, kiváltképen különféle szerezsekívánások' álkalmával aranyszelű papíroson írt levelekkel megtisztelni, avult szokás, s már ma az efféle papíros többnyire csak szerezleveknek használtatik. Negyed- vagy nyolczadiven csak meghitt barátok írhatnak egymásnak.

Nagy illetlenség a papírost egészen beírni, de fél lapokat tisztán hagyni szinte szükségtelen. A címzet a papíros' szélétől mintegy négy újni távolságra kezdhetjük s a lapnak bal

s alsó részén szintannyi tisztát kell hagynunk. Ezen tisztát *tisztelethelynek* szokták nevezni.

A cím és a levél' kezdete közt annyi hely maradjon tisztán, mennyit a papiros' fenszéle s a cím közt hagyunk. Mennél nagyobb rangú az, a kinek írunk, és mennél több tisztelettel tartozunk neki, annál nagyobbak legyenek a tisztelet-helyek.

A második s harmadik lapon az írást ne ott kezdjük, hol az első lapon a cím áll, hanem a levél' első sorának irányában.

A levél' végén úgy intézzük dolgunkat, hogy a vígcím és a névalírás közt elegendő hely maradjon, mely tiszta hely annyival nagyobb legyen, mennél nagyobb rangú az olvasó. Ezen ürességen az aláírásig vonást is húzhatunk, hogy, ha levélünk történetből idegen kézre jutna, valaki nevünk' aláírásával vissza ne éljen.

A levél, mint fentebb mondatott, olvasható kézírást kíván, annyival inkább megkívánja azt a névnek s helynek aláírása. Menthetetlen gondatlanság a nevet olvashatatlan vagy épen betűkhöz sem hasonló vonásokkal aláírni.

Ha ismeretlennek írunk, tisztségünket, hivatalunkat sat-csatoljuk nevünk' aláírásához; ezeket valamint vezeték- s keresztnévünket egészen írjuk ki, kiváltképen ha főbb rendű az olvasó.

Sokan leveleiknek hánytvetettségét ezen szókkal: „raptim,“ „sietve“ mentegetik. Ezen mentegetés illetlen, ha a sietségnek valódi oka volna is.

Az utánírás, mely rövidítve U. I. vagy P. S. (postscriptum) betűkkel jelettetik meg, hasonlóképen helytelen s vigyázatlanságunk- és gondatlanságunkat árulja el. Ézzel kiváltkép nagyobbakhoz írt levelekben ne éljünk; de ha feledékenységből elhagyunk valamit, ne sajnáljuk kis fáradságunkat, s beiktatván az elmaradtat illő helyére, írjuk le még egyszer a küldendő levelet.

A levelet saját kezünkkel írni legillendőbb; de nagyaink s kereskedőink és mások, kiknek levelezése nagy kiterjedésű, ezt nem tehetik, s azért a titoknokaik és segédek által írt leveleknek csak neveiket írják saját kezeikkel alá. A levél' költének helyét és napját, ide nem értve a kereskedői leveleket, melyekről külön osztályban lesz szó, legjobb a névalírás' átellenébe helyezettetni, ámbár némelyek a levél' felszének jobb részére szokták azokat írni.

Ha azon hely, hová a levél menendő, vagy a honnan küldetik, ismeretlen, vagy több hasonló nevű hely találhatik, akkor azt a folyó', hegy' vagy város' nevével közelebből meg-

határozni szükséges, p. o Sajo-Keresztúr, Bodrog-Keresztúr, Kassa-Újfalu sat.; mert az első esetben a levél könnyen eltévedhetne, a másodikban pedig a válaszoló nem tudná hová utasítani válaszát.

III. A levelek' külső formaságai.

A főrendű személyeknek írt levelek többnyire nyolczad-rétben szoktak öszvehajtatni. A közönséges leveleket tizenhatodréten egyszerűen öszvetenni legillendőbb s legalkalmasabb. A különféle mesterséggel öszvehajtogatott levelek' felbontásakor a vevő türedelmét gyakran elveszti, gyakran pedig az írást el is tépheti, mire nézve a' levelek' mesterséges öszvehajtogatása nem tanácsoltatik.

Azoknak, kiknek tisztelettel tartozunk, mindenkor borítékban küldjünk levelet. Azon levelek is megkívánják a borítékot, mellyek' három lapja be van írva; mert könnyen megeshetnék, hogy az írásnak egy része a pecsételéstől olvashatatlaná tétetnék vagy a felbontásakor egy darabja elszakíthatnék.

A borítékot tiszta fehér, de sem vékonyabb papirosból, mint a levél, sem igen durvából ne csináljuk. Az igen vékony könnyen elkopik s gyakran annyira átlátszó, hogy az alatta lévő írás is elolvasható. A boríték' tisztaságára is különös figyelemmel legyünk.

A magyarul írt levelet magyar felülírással elküldeni legillendőbb. A vezeték- s keresztnevet s a lakhelyet, a meny nyiben lehet, írjuk nagyobbacska betűkkel, vagy, ha a hely nem engedi, húzzunk vonást alatta, hogy szembetűnőbb legyen. Az ilyen s hasonló neveknél: Molnár, Kovács, Lakatos, nem csak a keresztnevet, hanem a' tisztséget, hivatalt, mesterséget sat. pontosan jegyezzük fel, különben a levél' eltévedésére könnyen adhatunk alkalmat. Ide tartozik az is, mi a hasonló nevű helyekről fentebb mondatott. A nagyobb városokba küldendő levelek' borítékára az utcának nevét s a háznak számát feltenni szükséges, kivévén a közönségesen ismert főrendűek' leveleit.

Valamint a levél' belseje, úgy a felülírás is tiszta, minden vakarás és igazítás nélkül legyen, mi könnyen lehetséges; mivel, ha talán hibát ejtenénk is, egy új borítéknak készítése s egy felülírás nem sok időnkbe kerül.

Ezen szók: „cito, citissime“ bizvást elmaradhatnak, mert ezek' kedvéért a levél egy perczcel sem érkezik hamarabb az illető helyre.

A pecsételésről meg kell jegyezünk, hogy a nagyokhoz, előjárókhoz s azokhoz, kiknek tisztelettel tartozunk, küldendő leveleket veres spanyol viasszal pecsételjük; különféle színűvel csak jó barátok pecsételhetik egymásnak írt leveleiket. Fekete viasszal pecsételt leveleket szinte csak barátinknak s rokoninknak küldhetünk, nem pedig idegeneknek, anynyival kevésbbé nagyobb renden lévőeknek.

Ostyával csak az úgynevezett bilétek pecsételtethetnek, de a' kereskedők s más polgárok tisztí leveleiket is ostyával szokták pecsételni.

A fontos tartalmú levelet, midőn attól félünk, nehogy valamely titkunk' kinyomozása miatt felbontássék, előbb ostyával s ezután viasszal pecsételni nem sikeretelen; mert az ostya a papirostól nem olly könnyen elválható, mint a viasz. A pecsételéskor pedig arra kell vigyáznunk, hogy a borítéknak négy hegyét a viasz jól öszvefogja, nehogy önmagunk adjunk valaki' kíváncsiságának alkalmata' levél' feltörésére. Hogy a pecsét' nyomata tiszta, fótatlan legyen, a' viaszt ne kíméljük s jól dörgöljük szét a' papiroson.

A nemesi rend czímeres pecsétnyomókkal él, a polgáriak pedig, tetszések szerint, tisztók', mivök' vagy mesterségök' jelképével metszetnek magoknak pecsétnyomókat. A pecsétnek fonák felnyomása vigyázatlanság' jele s illetlen.

A levelek e végett fogadott külön személy által, alkalommal vagy postán szoktak küldetni. Ha a' fogadott személynek a vitel' árát kifizettük, azt a borítékra feljegyezni el ne mulasztjuk, nehogy kétszer kívánja a vivő fáradságának jutalmát. — Nagyrangú személynek levelet alkalommal küldeni vagy abba tovább küldés végett más levelet zárni nem illik. — Ha saját dolgainkban írunk valakinek, a postabért meg szoktuk fizetni, melly a borítékon balra ezen szóval „díjmentesen“ vagy „franco“ jegyeztetik meg.

Ha a levélbe pénzt, váltólevelet sat. zárunk, vagy ahhoz valamit mellékelünk, azt a borítékon szinte balra megemliteni szükséges, p. o. benne 200 vft. vagy: Ide mellékelve egy ládacska sat.

IV. A c z í m e k.

Sőkán a czímmel keveset gondolnak; sokan ellenben annyit tartanak reá, hogy, ha nekik kisebb cím adnánk, nem ajánlanók magunkat. Az illendőség azt hozza magával, hogy kinekkinnek az őt illető czímet adjuk meg. Azon hiú s kevély

emherekre nézve pedig, kik az őket illetőknél nagyobb címekre vagynak, az okosság azt tanácsolja, hogy e részben indulatuk s hailandóságukhoz alkalmaztassuk magunkat.

Minden cím négy tárgyat foglal magában: a megszólítást, a levél' folyamatában való nevezést, az aláírást és a felülírást, mellyeknek bizonyos viszonyban kell egymáshoz állani.

Ha valaki több címet visel, akkor a legfőbbet használjuk, p. o. ha a püspök egyszersmind belső titkos tanácsos, czime ez: „Nagyméltóságú és főtisztelendő,“ mint püspöknek pedig: „Méltóságos és főtisztelendő.“ — A megszólításhoz többnyire mellékcím is járúl, p. o.

Tekintetes, nemzetes és vitézlő Főszolgabíró Úr,
Jóakaró Uram!

Az asszonyok férjeiknek czimeiben részesülnek. Ha főbb rangú asszony alsóbb rendű férfinak hitvese, születési címét megtartja, p. o. a grófnő grófnő marad, ha alrendű nemeshez ment is férjhez.

A levél' folyamatában való nevezés és a végcím többnyire a megszólítás' melléknévéből formált főnév, p. o. *Méltóságos*, a levél' folyamatában: *Méltóságod*; *Nagyságos*: *Nagyságod*. De gyakran a megszólítással a levél' folyamatában is élünk, p. o. ezekkel: Tekintetes Úr, Tisztelendő Úr, Nemzetes Úr sat.

A berekesztésnek formái különbözék: Nagy kegyelmébe, úri kegyelmébe sat. ajánlott, tartozó mély tisztelettel, tökéletes tisztelettel sat. vagyok, holtig maradok, életem' fogytáig maradok, élek, halok; nagy kegyességébe, úri kegyességébe, kegyességébe ajánlott, vagyok, maradok sat.

Az aláírássra nézve polgári helyzetünket, leginkább pedig a levél' olvasójától függésünket vagy függetlenségünket kell tekintetbe vennünk, p. o. egy kisebb rangú a főbb rangú személyeknek írt levelet így nem írhatja alá: kész szolgája, vagy köteles szolgája; hanem így: alázatos szolgája.

Rokoninknak s barátinknak írt leveleinkben a szívnek szelidebb érzetei szólanak; ezeknek tehát a megszólításban, sat. rendet szabni nem szükséges.

HARMADIK OSZTÁLY.

KÜLÖNBFÉLE LEVELEK.

I. Köszöntő v. örvendező levelek

A köszöntő leveleket örvendetes családünnepek', születés- és névnapok', új esztendő', menyegzők', keresztelők', felgyógyulás', előmozdztatás' sat. alkalmával s más hasonló esetekben szoktuk írni. Ezekben szívünk' érzéseit természetes, minden mesterség nélküli nyelv jelentse. A vidam írásmód s atyafiságos és barátságos leveleinkben a' tréfás enyelgés kellemesekké teszik ezeket a' vevőnek. — A születés- és névnap s újesztendei örvendezésekben közönségesen hosszú életet, egészséget és szerencsét kívánunk; de hogy igen egyszerűk ne legyenek, mint a' körülmény hozza magával, az olvasónak jótéteményeit köszönhetjük, vagy azt kívánhatjuk, hogy ezen örvendetes ünnep még számtalanszor újuljon meg sat. — A menyegzőkor a' körülményekhez hépest a menyasszonynak vagy vőlegénynek szépségét, nyájasságát, elmességét, jóságát, okosságát dicsérhetjük; a' nemzetség' s háznép' szaporodását s az új állapot' vigalmait tárgyazo kívánásinkat is érinthetjük. — A gyermekszületek', keresztelők' alkalmával a gyermekágyasnak hamari jobbulását s erejének visszatértét ohajthatjuk s kívánhatjuk, hogy a kiseded korának folytával az erényekben és tudományokban előmenetelt tegyen s szülőinek és rokoninak öröme ne vedekdjék. — Ha valaki súlyos nyavalyából gyógyult fel, örüljünk ezen szerencsés eseten s kívánjuk, hogy ezután illy kedvetlen történet ne háborgassa. — Ha távolabb utazásáról megérkezettnek írunk, örüljünk, hogy ezen önmulatása (egészsége' helyrehozása, a' közjó' előmozdítása vagy saját haszna) végett tett útról övei' körébe szerencsésen visszatért. — Ha előjárnok

nagyobb tisztségre emeltetett, nyilatkoztassuk ki örömünket, hogy felséges királyunk az érdemet így jutalmazta meg, s jelentsük ki, hogy ezen hivatalra érdemesb nem választhatott, s hogy előjárónk jelenleg azon állásponton helyeztetik, melyről fényes elmebeli tehetségit legszebb fényben ragyogtathatja. Ismerősünk előtt ezen alkalommal nyilatkoztassuk ki örömünket azon, hogy háznépe' javára illy sikerrel mozdítottatott elő, s érintsük, hogy ezen megkülönböztetés nyit utat a további előlépésekre. Ezen levelek, főkép ha főrangú személyhez intézyék, lehető rövidséggel írassanak.

a) Születésnap i örvendezések.

1. Egy atyához.

Kedves Uram atyám!

Ma, születése' napján, szívemnek legbuzgóbb érzeteivel ismerem meg, mi sokkal tartozom kedves Uram Atyámnak, s milly szerencsésé tesz kedves Uram Atyámnak szeretete.

Háladatlan volnék, ha kedves Uram Atyámnak, ki nevelésemről és szerencsém' előmozdításáról mindenkor olly hív szeretettel gondoskodott, vidám jövődöt s minden jót nem kívánnék.

Ennekutána minden ügyekezetemet arra fordítom, hogy kedves Uram Atyámnak örömére élhessek s atyai szeretetére napról napra méltóbbá tehessem magamat. Számtalanszor térjenek vissza ezen vidám pillantások, hogy kedves Uram Atyám a legboldogabb atya' örömeiben részesülhessen.

Én a legbuzgóbb szeretettel s tisztelettel vagyok

Kedves Uram Atyámnak

legháládatosabb fia

N. N.

2. Hasonló levél.

Kedves drága Atyám!

Születése' ünnepén legelső kötelességemnek tartom, kedves drága Atyámnak jótéteményeit, melyekben már olly bő mértékben részesültem, szívemből megköszönni. Ezt úgy vélem legjobban teljesíthetni, ha a teremtő előtt szívemet kiöntöm s őt imádva kérem, hogy kedves drága Atyámat az én s testvéreim' gyámolítására és vigasztalására még soká tartsa

meg. Én minden jó feltételemet megújítom, hogy kedves drága Atyámnak jövőben nagy öröme lehessen, és reményelem, hogy ez érdemessé tesz szeretetére.

Jutalmazza meg a mindenható kedves drága Atyámnak szives gondosságát, s állandó egészség legyen társa messze terjedő korának.

Ez legbuzgóbb kívánsága

Kedves drága Atyám'

engedelmes fiának

N. N....nek

3. Hasonló levél.

Tiszteletre méltó kedves jó Atyám!

Szent ünnepem volt a mai dicső nap mind azóta, meddig emlékem terjed; mert ez adott kedves jó Atyámnak életet, nekem kedves jó Atyát. Elevenen lebeg előttem ezen órákban minden jónak képe, mellyben olly bőven részesültem, s ezen képzelet a legelevenebb hálára gyújtja szívemet; de erőtlenségemmel szóval kijelenteni érzéseimet. Egyedül arról tehetem bizonyossá kedves jó Atyámat, hogy azon jótétemények' emléke, mellyekben az isteni gondviselés kedves jó Atyám által részesített, szívemben örökké fenmarad. Még sokszor érje el, kedves jó Atyám, ezen szép napot! fogadja még sokszor vigadó háznépének szives szerencsekívánsait és ezekkel az én jámbor kívánásomat is, a ki mély tisztelettel vagyok

Tiszteletre méltó kedves jó Atyámnak

örökké szófogadó fia

N. N.

4. Egy anyához.

Kedves édes Anyám!

Ezen évnap, mellyen kedves édes Anyám született, életem' napjainak legdicsőbb ünnepe, — s ünnepelhetem-e fényesebben, mintha az istent arra kérem, hogy állandó jó egészségben tartsa meg kedves édes Anyámat legkésőbb koráig, s valamint eddig, úgy ezután is adjon erőt az anyai kötelelességek' teljesítésére. Én kedves édes Anyám' örömeinek nevelésére azon leszek, hogy a jónak ismeretére, az erényre s tudományokra való ve-

zérletetésemért kedves édes Anyámnak jó magamviselete s gyermeki kötelességeim' hív teljesítése által háládatosságomat mindenkor bebizonyíthassam.

Midőn magamat anyai szeretetébe ajánlanám, kezei' csókolása mellett gyermeki tisztelettel maradok

Kedves édes Anyámnak

legháládatosb fia
N. N.

5. Hasonló levél.

Kedves drága Asszony Anyám!

Hogy' tölthetném-el azon napot, melly nekem kedves drága Asszony Anyámat adta, a nélkül, hogy azt szives hálával ne ünnepehném? Ezt cselekszem ma is s annyival nagyobb megindulással, mivel messze kedves drága Asszony Anyámtól, szavának édes hangjai füleimet nem érdekelhetik, és szeretettel s jóssággal teljes tekintetét nem láthatom.

Mindenkor érzettem ugyan, hogy a legnagyobb jótéteményeket s életem' legjobb örömeit egyedül kedves drága Asszony Anyám' ápoló szeretetének köszönhetem; most annyival inkább érzem azt, midőn a távolban anyai oktatásait és serkentéseit nem hallhatom. Vajha csak egy órát tölthetnék kedves drága Asszony Anyám' társaságában! — de annyival boldogabb lesz majd a viszonzlás!

Jelenképen csak kívánásim bizonyíthatják hálámat, de szivesebb kívánások hálásabb kebelből még nem gerjedeztek. Minden estve, minden reggel kérem a' mindenhatót, hogy kedves drága Asszony Anyámat a legjobb szerencsében részesítse, drága életét még soká tartsa meg s engem olly állapotba helyeztessem, hogy kedves drága Asszony Anyámhoz vonzó szeretetemet s tiszteletemet cselekedettel is bebizonyíthassam, ki is kezeit csókolva maradok

Kedves drága Asszony Anyámnak

legengedelmesb fia
N. N.

6. Hasonló levél.

Különös tiszteletre méltó drága Anyám!

Ma ismét azon napot ünnepli, mellyen a mindenható' kegyelméből az életet legelőször pillantotta meg. Ki szerencsés-

sebb ma nálam? Az isten e napon áldott meg a legjobb Anyával s mindeddig megtartá drága életét!

Ezen örvendetes emlékezet legbuzgóbb kívánásokat gerjeszt szívemben, s ma különösen kérem a mennyei gondviselést, hogy messze terjessze drága Anyámnak élete' napjait s fogyhatatlan áldással jutalmazza meg anyai gondoskodását; mert mi volnék én drága Anyám nélkül? Az ég meg fogja hallgatni könyörgésimet; én pedig ügyekezni fogok jó magamviselete s kötelességeim' hív teljesítése által drága Anyám iránt mindenkor hálás lenni, hogy életem' utolsó napjáig méltó lehessenek drága Anyám' szülöttének nevezetni, ki is tisztelettel vagyok

Kedves drága Anyámnak

legalázatosabb fia

N. N.

7. Egy testvér testvéréhez.

Kedves Bátyám!

Születésed' napján el nem mellőzhetem, bár rövid, de tisztá szívemből származó kívánásim által hozzád vonzó szeretetemet kijelenteni. Ha képes volnék azt olly tökéletesen kifejezni, valamint szeretetem igaz s szín nélkül van, bizonyos vagyok, hogy örülnél; de jól tudom azt is, hogy nem a szókat, hanem akaratomat fogod tekinteni. Elj vigan s meglelvedve. Tied' vizasztalására s az én örömemre a végtelenbe terjedjenek boldog éveid! Szeresd ezután is

Kedves Bátyám

hív öcsédet

N. N...net.

8. Egy érdeemes atyafihoz.

Tiszteletre méltó kedves drága Uram Bátyám!

Legelső kötelességim közé tartozik, ezen napon, melyet szívem végtelen örömmel ünnepel, kedves drága Uram Bátyámnak minden jót kívánni; mert ámbár a hála, melyet kedves drága Uram Bátyám' szeretete s szives jósága cseppeggetett belém, nem ösztönözne is; elég ösztön azon tisztelet, mellyel kedves drága Uram Bátyámnak mint második atyámnak tartozom. Az én s mások' boldogítására születette kedves drága Uram

Bátyámat az isteni gondviselés s megtartá drága életét. Milly édes öröm, meggyőződve lennem arról, hogy kedves drága Uram Bátyám' napjait soha meg nem szomorítottam s érzékeny szívének bűt nem okoztam.

Vajha azon tehernek egy részét, melyet kedves drága Uram Bátyám fáradságos hivatalában visel, magamra vállalhatnám, hogy meg lehetne mutatnom ez által, mely igen szeretem s tisztelem kedves drága Uram Bátyámat. Engem legszerencsésebbé tesz kedves drága Uram Bátyám, ha alkalmat nyújt, kedves drága Uram Bátyámnak segítségére s hasznára lehetnem.

En az istent szüntelen kérem, hogy kedves drága Uram Bátyámat szent ótalmába vegye, s buzgó tisztelettel maradok

Tiszteletre méltó kedves drága Uram Bátyámnak

háládatos atyafia

N. N.

9. Egy nénéhez.

Kedves drága Asszony Néném!

Ma van kedves drága Asszony' Nénémnek születése' napja, mely nekem nagy önnepem; mert csak úgy vélem szeretetemet s tiszteletemet kedves drága Asszony Nénémnek kijelenteni, ha ma buzgón imádkozom az istennek kedves drága Asszony Néném' állandó egészsége s erényes élte sokáiglan meg tartásáért. En azon leszek, hogy kedves drága Asszony Néném' nyomdokit követve, kedves drága Asszony Néném' szeretetét s hajlandóságát megnyerhessem, miért is esedezvén, tisztelettel vagyok

Kedves drága Asszony Nénémnek

engedelmes atyafia

N. N.

10. Egy sógorhoz.

Kedves drága Sógrom!

Fontos időpont előttem születése' napja; mert isteni rendelésnek nézem, hogy Ön házunkhoz tartozóvá lett.

Sokszor újuljon meg ezen ohajtott ünnep, s búbanat nélkül, állandó jólétben élje kedves drága Sógrom élete' napjait! Ezek tiszta szivemből származó kívánásaim.

Ezzel magamat kedvös drága Sógrom' állandó szeretetébe
s barátságába ajánlva, vagyok

Önnek

igaz sógra

N. N.

11. Egy nagyatyához.

Tiszteletre méltó kedves Nagyatyám!

Annyi szeretettel, annyi szívesseggel viseltetett mindenkor irántam kedves Nagyatyám: háladatlan volnék, ha ezen napot elmúlni engedném a nélkül, hogy szíves örömemet nyilatkoztassam azon, hogy az isten drága Nagyatyámat mindeddig megtartá s élte' pályáját némelly örömvirággal is behinté. Engedje az isten kedves Nagyatyámnak ezen ünnepnapot még számtalanszor elérni s tartsa meg örvendetes jó egészségben szülőim' vigasztalására még számos évig.

Én kedves Nagyatyámat arra kérem, részesítse ezután is tisztelő unokáját, kit szeretete mindeddig annyira boldogított, szívességében s legyen bizonyos, hogy szünet nélkül ügyekezní fogok, szorgalmam s engedelmességem által szeretelét megnyerni s fáradhatatlan munkásságom által a világnak hasznos polgárává lenni.

Ki is valódi igaz tisztelettel s unokai szeretettel kezeli' csókolása mellett vagyok

Kedves Nagyatyámnak

engedelmes unokája

N. N.

12. Egy jótevőhöz.

Tekintetes, nemzeti és vitézlő Táblabíró Úr,
Jóakaró Uram!

Tekintetes Uraságod engem egész életemben annyi jótéménnyel méltóztatott halmozni, hogy különös kötelességemmé tettem, ezen napon határtalan tiszteletemet s örömmérsémet kinyilatkoztatni, hogy az isten tekintetes Uraságodnak olly vidám életestvét engedett.

Vajha az isteni gondviselés azon életet, melly emberszeretetet és valódi érdemek által e világban magát annyira megkü-

lőbőztette, még messze, messze terjesztené! s ha a természet ellen nem volna, kérném a mindenható istent, hogy örökre tartsa meg.

Az isten meg fogja hallgatni könyörgésemet s tekintetes Uraságod' pályáját ezután is rózsákkal hinti be s megadja mind azt, mit a tökéletes boldogság megkíván, mennyiben e világon tökéletes lehet

Én csak mély érzéseim s tisztí kötelességim' pontos teljesítése által hálálhatom meg a tekintetes Urnak számtalan jótéményét. Vegye tehát kegyesen tekintetes Uraságod ezen bizonyossáttételt, hogy a hála' érzése szívemben örökké fennmarad. Én magamat a tekintetes Ur' nagy kegyességébe ajánlván, tartozó mély tisztelettel vagyok

Tekintetes Uraságodnak

alázatos szolgája
N. N.

13. Egy nagytekintetű előjáróhoz.

Méltóságos sat.

Nagy kegyességű Uram!

Bocsásson meg Méltóságod, hogy örvendetes születése' ünnepén mély alázatosságu szerencsekívánásimmal alkalmatlankodni bátorkodom.

Ótalmazza meg az isteni gondviselés ezen új életévben is Méltóságod' drága életét honunk díszeré! Hallgassa meg az isten könyörgésimet s tökéletes boldogsággal és szép áldással ajándékozza meg Méltóságod' messzeterjedő napjait! Ezen kívánsimmal egy alázatos kérésimet is bátorkodom egyesíteni: méltóztassék engem ezután is nagy kegyességében részesíteni, ki tartozó legmélyebb tisztelettel holtig maradok

Méltóságodnak

alázatos szolgája
N. N.

14. Egy jó barát barátjához.

Kedves jó Barátom!

Ámbár a házünnepi szerencsekívánásokat szokásnak tartják, bizonyos vagyok, hogy Ön ezen levelet szokásbelinek tartani nem fogja; mert ismeri szívemet s meg van győződve,

hogy irántam való nemes indulata s szeretete keblemet rokon-
 érzetekkel tölti be. Melly édes érzés, azoknak, kiket igazán
 szeretünk s tisztelünk, szerencsét, egészséget, szép örömeket
 s boldog éveket ohajtani! Ebbeli kívánással még azon kö-
 nyörgésemat egyesítem: engedje a mindenható isten, hogy
 kedves jó Barátom ezen fényes napot még sok esztendeig bol-
 doglétben ünnepelhesse, hogy becses társaságának s barátságá-
 gának még soká részese lehessen, a ki vagyok.

Önnek

igaz barátja.

N. N.

15. Egy jó barátnéhoz.

Kedves Barátném!

Fogadja kegyesen azon levelekkel, mellyek ma szép és
 jeles tulajdonságainak hódolnak, nemes szive' legbuzgóbb tisztel-
 telőjének sorait is. Nincsenek ezekben kívánatok, kedves Ba-
 rátném, s csak az ide mellékelt csekélység bizonyítsa, melly
 igen kedves előttem minden alkalom, ha szeretett Barátném-
 nak jelenthetem tiszteletemet.

Szeretett Barátném! nem csak anyagi szépsége, anyagi
 nyájassága, de kiváltképen nemes szive, erényei és szerény ma-
 gaviselete teszük szeretett Barátnémot olly igen szeretetre méltó-
 tóvá, s ezek változhatatlan szerelmemnek kezesei, ki is holtig
 maradok

hív tisztelője

N. N.

b) Névnapi örvendezések.

16. Egy atyához.

Kedves drága Uram Atyám!

Életem' legfőbb kötelességei közé számlálom, minden al-
 kalmat használni, mellyel tartozó gyermeki tiszteletemet ked-
 ves drága Uram Atyámnak kijelenthetem. Illy ohajtott alka-

lom kedves drága Uram Atyám' neve napja is; el nem akartam azért mulasztani, tiszteletemet s gyermeki szeretetemet ezen ide mellékelt kötegen foglalt csekélységgel tanúsítani.

Engedje a mindenható, hogy kedves drága Uram Atyám' neve' napján még számtalanszor nyilatkoztathassam szívbeli kívánásimat, hogy ezen szép napot mindnyájunk' öröme messzeterjedő esztendőig kívánt egészségben ünnepelhesse. Jutalmazza meg a teremtő legdúsabb áldásával azon gondjait, melyeket az én s testvéreim' javának előmozdítása okozott kedves drága Uram Atyámnak; boldoglét és meglegedés kövessa mindenütt kedves drága Uram Atyámat, ezért könyörög szünet nélkül

Kedves drága Uram Atyám'

engedelmes fia.

N. N.

17. Egy anyához.

Kedves Asszony Anyám!

Életem' legkellemesebb napjai közé tartozik ezen nap, mellyen kedves Asszony Anyám' neve ünnepét tartja; mert ezen örvendetes alkalommal az ide mellékelt csekélység által háladatosságomat valamennyire kijelenthetem. Ne nézze kedves Asszony Anyám az adomány' csekélységét, hanem inkább háladatos szívemet, mellyben kedves Asszony Anyám iránt a szeretet mindenkor élni fog.

Legnagyobb szerencsémnek tartanám, ha testvérimmel s atyámfiaival, kik, tudom, hogy ezen névnapot a lehetőségig kellemessé tenni ügyekednek, kedves Asszony Anyámhoz közel lehetnék; de mivel az ember engedni kénytelen a végzésnek, vegye kedves Asszony Anyám e jelen sorokban kívánásimat, mellyekkel személyesen meg nem tisztelhetem. Ezen kívánások abbéli könyörgésem az istenhez, hogy anyai gondoskodását s anyai ügyeketét, belőlem jó keresztyént s a világnak hasznos polgárt nevelni, mennyei áldásával jutalmazza meg, engem pedig azon örömben részesítsen, hogy kedves Asszony Anyámat ezen víg napot még számtalanszor elérni lássam, akkor boldog lesz

Kedves Asszony Anyámnak

háladatos fia

N. N.

18. Egy leánytestvérhez.

Kedves Húgom!

Testvéri szivemből eredő szerencsekivánásim tegyenek újra bizonyossá, melyly igen szeretlek; de hogy' is ne szeretnék? már gyenge korunkban sziveink azon viszonyszeretetet, melylyet a természet csepegtetett beléjük, sokkal forróban érzették, mint más testvérekéi. Bút, örömet együtt viselénk, annak jeléül, hogy kedvesek voltunk egymásnak. Nevekedett minden nap ezen szeretet, mert barátságatlan magunkviselete által egymásra érdemetlenek nem lettünk. Ezen szeretet ösztönöz ma is, kérni az istent, hogy mennyei áldásával ajándékozzon meg s részesítsen minden örömben, melyly javadra szolgál. Legyen jó szived ezután is hajlandó ahhoz, a ki

Neked

hív bátyád
N. N.**19. Egy érdemes atyafihoz.**

Tiszteletre méltó kedves drága Uram Bátyám!

Fogadja kegyesen kedves drága Uram Bátyámhoz vonzó szeretetem' s tiszteletem' nyilatkoztatását. Az isteni gondviselésnek köszönve, áldom azon szerencsét, hogy olly közel rokona vagyok kedves drága Uram Bátyámnak, ki bölcs tanácsal és segedelemmel mindenkor kegyesen gyámolít. Gyakran könyörgök az istennek, hogy kedves drága Uram Bátyámnak még számos esztendeig élni s még sok illy vidám napot ünnepelni engedjen. Míg élek, kérni fogom őt, hogy kedves drága Uram Bátyámat minden jónak részesévé tegye, s meg nem szűnöm tisztelettel s hálával lenni

Kedves drága Uram Bátyámnak

hálás atyafia
N. N.**20. Egy nagyanyához.**

Kedves drága Nagyasszonyám!

Vegye kegyesen e mai napon tiszteletteljes kívánásimat, melylyek kedves drága Nagyasszonyám' tökéletes boldoglétét tár-

gyazzák. Soha sem szűnöm meg könyörögni, hogy az isten kedves drága Nagyasszonyámat számos esztendeig állandó jó egészségben s meglegedésben tartsa meg. Vajha ő, ki az emberi szív' legmélyebb rejtekét látja, ki ismeri gondolatinkat, minekelőtte kifejlenék érzelmeinkből, vajha ő, a mindenható, teljesítené kívánásimat s kedves drága Nagyasszonyámat olly boldoggá tenné, mint azt kívánja

Kedves drága Nagyasszonyámnak

engedelmes unokája
N. N.

21. Egy jó barátához.

Kedves Barátom!

Hogyan jelentsem ki, kedves Barátom, kihez nem rokonság ugyan, de a szenthűségű barátság' kötelei csatolnak, neved' napján szívemnek érzéseit? — Sokan fényes szópompával halmozandanak, de én ahhoz nem tudok; rövidék s egyszerűek kívánásim, a mint hív barátod' szívében támadnak, ki mindennek, a mi Téged érdekel, legbuzgóbb részese. Engedje az isten, hogy még sok esztendeig, kezedet kezembe csatolva, járhasd az élet' szép pályáját; légy vídam s egészséges; szerencse s öröm virágozzék előtted, míg a természet változhatatlan törvénye e világotúli boldogabb életbe nem szólít. Ezt kívánja

igazszívű barátod
N. N.

22. Egy jó barátnéhoz.

Kedves drága Kisasszony!

Forró vágygyal ohajtám ezen napot, mellyen alkalmat nyertem, a Kisasszonynak újra nyilatkoztatni, melly igen tisztelem a Kisassznyt. Bizonyos lehet, kedves Kisasszony, hogy nem csak neve' napján, hanem életemnek minden óráján szerencsét, egészséget s meglegedést kívánok Kegyednek; tartóztatom azért magamat a sok szótól s csak arra kérem, vegye kegyesen ezen csekély névnap ajándékot. De Kedves, — bocsásson meg, hogy ezzel egy kis haszonkeresés egyesült, azon kéréssem tudnillik: ne vonja el, kedves Kisasszony, ezu-

tan is tölem hajlandóságát, mellynek megérdemlése legbuzgóbb ügyekezetem lesz, ki is tisztelettel vagyok

Kegyednek

tisztelő barátja

N. N.

23. Egy királyi tanácsnokhoz.

Nagyságos királyi Tanácsnok Úr,
Nagykegyességű Uram!

Engedje Nagyságod, hogy a szokást hasznomra fordíthassam s e mai dicső napon Nagyságodnak irántam mutatott nagy kegyességét legmélyebb alázatossággal köszönhessem meg.

Háladatos szívvel kívánom, hogy még számtalanszor ünnepelje Nagyságod fényes neve' napját nagyságos hozzátartozói örömeire s alattvalói' vigasztalására, dús áldás kövesse Nagyságodat, s az isten kívánt kimenetellel koronázza feltételeit.

Midőn magamat Nagyságodnak nagy kegyességébe ajánlanám, tartozó tisztelettel holtig maradok

Nagyságodnak

alázatos szolgája

N. N.

24. Egy atya fiához.

Kedves Alajosom!

Ezen néven szólítlak ma, mert különösen akarlak reá figyelmetessé tenni, s azt kívánom, hogy azon szentnek jámborsága s erényei, kinek nevét a keresztségben vetted fel, egész életednek például szolgáljanak. Kerüld, valamint ő, a rossz társaságokat; törekedjél, valamint ő, jó erkölcsöd s tiszta életed által teremődnek mind inkább tetszeni.

Kedves Alajosom, Te ön magadra vagy hagyatva, ez kénytelenít azon intésemet adni, hogy mindenkor a legnagyobb vigyázattal légy magadra. Igaz ugyan, hogy az iskolákban képeztetik az ember a társaságnak alkalmas tagjává; de egy ifjú tanulóknak, ki a szülők' szeme előtt nincs, könnyelmű cselekedetekre sok alkalma lehet. Kerüld ezeket. Jó példáját keresztatyádnak, kinek eszközléséből neveztetél Ala-

josnak, tartsd mindenkör szemed előtt s emlékezz' reá, ha ezen néven szólít valaki. Keresztatyádnak jámborsága, ügyessége s a közjóra törekedése, a mint Magad is tudod, közönségesen ismeretes. Erényei azon academiának gyümölcsei, melyben Te most tanúlsz. Kövesd keresztatyádat s tégy becsületet nevednek; egyedül ez által teheted Magadat méltóvá szeretetére, mellyről hogy újra bizonyossá tegyen, ezen szép aranyórát, mellyhez én atyai szivességemnek jeléül lánczot és kulcsot mellékelek, itt küldi. Mi mindnyájan nagy várakozással vagyunk irántad; szép tehetségid jogosítanak arra bennünket. Ügyekezz' teljesíteni várakozásinkat. Ez által nagy örömeinkre léssz; de a legnagyobb nyereségben Magad részesülsz, mert valódi tökéletesbülésed emelni fogja szerencsédet. Rajtad áll kívánságaink' teljesítése s reményeink' valóstása. Én szeretettel vagyok

jóakaró atyád
N. N.

c) Újévi örvendezések.

25. Szülőkhöz.

Kedves drága Szülőim!

Az újévnek reám nézve diszesebb kezdete nem lehet, mint ha gyermeki szeretetem kedves drága Szülőimnek új emlékoszlopot emel szivemben. Azon jótéteményeket, mellyekben ezen elmúló évben részesítettek kedves drága Szülőim, ma szembe juttatom s megújítom azon feltételemet, hogy a jövő években minden nap' múltával érdemesebbé tehessem magamat kedves drága Szülőim' szeretetére. Most egyedül buzgó ügyekezetem által, mi szerint jó emberré lenni törekszem, jeleníthetem ki hálátomat. — Az isten ajándékozza meg kedves drága Szülőimet állandó jó egészséggel s hosszú boldog étellel, teljesítsen minden kívánásokat, mellyeket szivemben hordozok; kisebítse kedves drága Szülőimnek nehéz gondjait s édesítse az öregség' terheit gyermekeikben való örömök által. Ez legbuzgóbb kívánása

Kedves drága Szülőim'

engedelmes fiának
N. N....nek

26. Egy atyához.

Kedves édes Atyám!

Engedje e mai napon, mellyen egy tiszteletes szokás a szerencsekivánásokat különös kötelességgé tette, kedves édes Atyámnak a múlt esztendőben hozzám mutatott szives szeretetét megköszönöm. Ezen hálajelentő kellemes kötelességemet úgy teljesíthetem, ha a jó teremtetőt kérem, hogy kedves drága Uram Atyámat jólétben tartsa meg és szerencsét s menyeyei áldást áraszson messze terjedő éveire. Főgondom lesz ennekutána, kedves édes Atyám' holdogulásomra czélozó szándékának jó magamviselete s atyai tanácsának okos használása által megfelelni, mi által kedves édes Atyámnak további hajlandóságát megérdemleni reménylem.

Atyai áldásért könyörögve, tisztelettel maradok

Kedves édes Atyámnak

háladatos fia.

N. N.

27. Egy anyához.

Kedves drága Anyám!

Minden újuló nap ösztönöz azon kívánásra s könyörgésre, hogy az isten kedves drága Anyámat ép egészségben még soká tartsa meg; mert minden újuló nap figyelmessé tesz azon jótéteményekre, mellyekkel olly bő mértékben halmozott kedves drága Anyám. De a mai napot főünnepnek nézem; mivel bizonyossá tehetem kedves drága Anyámat, hogy háladatos emléke azon jónak, mellyben az isteni gondviselés kedves drága Anyám által egész életemben, de leginkább a lefolyt évben, részesített, szivemben, míg élek, fenmarad. Csak kedves drága Anyámnak nagy feláldozása tesz képessé folytathatni tudományaimat, s ezt csak úgy hálálhatom meg, ha a teremtetőnek kedves drága Anyám' élete' megtartását megindult szívvvel köszönöm s őt térdre hüllva imádom, hogy kedves drága Anyámnak az újévet még számtalanszor elérni engedje, hogy kedves drága Anyámat szerencsekivánásokkal megtisztelni még számtalanszor nyerjen alkalmat háladatos fia, ki a legbuzgóbban fog ügykezni hasznos tudományok' megszerzése s köte-

lességeinek hív teljesítése által kedves drága Anyám' jótétemő-
nyeire s szeretetére magát érdemessé tenni.

Kezeit csókolva, fiúi tisztelettel maradok

Kedves drága Anyámnak

szófogadó fia

N. N.

28. Egy testvérhez.

Édes Bátyám!

A körülmények elválasztottak ugyan egymástól, s Te távol tőlem kedvesid' körében éled napjaidat; de érzésem most is azok, mellyek gyenge korom óta vonzottak szivedhez. Azért ezen újév' kezdetében szivemből minden jót kívánok s kérem az istent, hogy mennyei áldásában részesítsen, hogy szerencse s boldogság lakjék veled. Elevenen képezem, melly vígan fogod 'Tieid' körében ünnepelni ezen újévet. Vajha jövő-dőben együtt tölthetnők e szép napot; milly boldog volna akkor

Téged

igazán szerető húgod

N. N.

29. Egy érdemes rokonhoz.

Kedves Uram Bátyám!

Legfőbb kötelességemet mulasztanám el, ha ezen közelgő újév' alkalmával kedves Uram Bátyámat tiszteletem- s háladatosságomról újlag bizonyossá nem tenném s az istennek nem imádkoznám, hogy drága életét még soká tartsa meg s egészséget és szerencsét árasztson boldog éveire. Bizonyos vagyok, hogy az isten meghallgatja könyörgésimet, s áldás fogja kedves Uram Bátyám' erényes életét követni. Kívánásim nem csak ajkaimon lebegnek, de szívem' belsejéből gerjedeznek.

Midőn magamat kedves Uram Bátyám' további szives szeretetébe ajánlanám, tisztelettel maradok

Kedves Uram Bátyámnak

alázatos rokona

N. N.

30. Nagyszülőkhöz.

Kedves drága Nagyszülőim!

Megindúlt szívvel emlékezem ezen újév' kezdetén ama jótéteményekre, mellyekben gyermekségem óta életemnek jelen pillantásáig olly bőven részesítették kedves drága Nagyszülőim. Sem idő, sem távollét ezen édes emléket szívemben el nem oltja. Melly kegyesen viselték gondját nevelésemnek! Melly buzgó szeretettel vigyáztak szívem' nemesítésére, hogy a világnak hasznos embert képezzenek belőlem! Ezen meg nem érdemlett nagy kegyességért csak az által jelenthetem ki hálámat, ha előmenetel s feddhetlen erkölcsi magamviselete által kedves drága Nagyszülőimnek örömeire leszek s bebizonyítandom, melly igen ügyekszem ezután is érdemes lenni szeretetökre. Háladatos szívvel kérem az istent, ajándékozza meg kedves drága Nagyszülőimnek életét még számos boldog esztendővel és szerencsés kimenetellel koronázza minden ügyeketöket. Ez kívánásim' özélja, ki alázatos tisztelettel vagyok

Kedves drága Nagyszülőimnek

hálás unokája

N. N.

31. Egy jó barátához.

Kedves Barátom!

Már régen vágyva ohajtottam az év' végét, hogy ismét bizonyossá tehesselek, hogy emlékezem reád, s megújítassam azon szívbeli kívánásimat, mellyek boldoglétédért gerjedeznek keblemben. Vajha olly kellemes volna Neked az év' kezdete, mint nekem e nap dicső, ha ezt társaságodban ünnepelehetném. Legyen a már kezdődő újév állandó szerencse' s boldogság' kezdete. Ezt Neked tiszta szívemből kívánom.

Reményelem, hogy becses barátságodban ezután is fogsz részesíteni, mellybe nem csak a jövő esztendőre, hanem egész életének éveire ajánlja magát

hív barátod

N. N.

32. Egy barátnéhoz.

Szeretett Barátném!

Szivem' leggyengédebb érzetei ösztönöznek, Kegyednek ezen újév' kezdetében az élet' legszebb örömeit s tökéletes boldoglétet ohajtani. Kívánásokkal s kérelmekkel nem halmozom leveletem; legyen elegendő kijelentésem, hogy Kegyednek azon meglegedést ohajtom, melly kívánságink' teljesedéséből s állandó jó szerencsénkből származik.

Fogadja kegyesen újévi ajándéku az ide mellékelt csekélységet. Hiú vagyok hinni, hogy kedvét annyival inkább megnyeri, mivel az egész saját kezeim' készítménye.

Míg élek, legkellemesebb kötelességem lesz, teljesíteni mind azt, mi által drága barátságára tökéletesen méltóvá tehetem magamat.

Kegyednek

igaz tisztelője

N. N.

33. Egy jótévőhöz.

Méltóságos Gróf,

Nagy kegyességű Uram!

A jelen évújulat' alkalmával bátorkodom Méltóságodnak azon sok jót, mellyet mind ez ideig, kiváltképen pedig három hónapi betegeskedésem' ideje alatt, velem tenni méltóztatott, háladatos szível megköszönni s az istentől annak gazdag megjutalmazását könyörögni. Ha olly szerencsés lehetnék, Méltóságodnak személyesen köszönhetni jótéteményeit, beteljesednék legbuzgóbb kívánságom; de betegségemből eredt gyengeségem még ezen kis utat tenni sem engedi, s azért szívbeli kívánásimat azokéival egyesítem, kik szerencséjüket s boldogságukat Méltóságod' határtalan jótévőségének köszönik. Részesüljön Méltóságod az élet' teljes szerencséjében; áldja meg a mindenható Méltóságodat mindennel, mi élete' napjait diszessekké s boldogokká teheti. Kívánásim azon tisztelet' legtisztább érzetéből támadnak, mellyel holtig maradok

Méltóságodnak

alázatos szolgálója

N. N.

Válaszok a születés- és névnapj s újévi köszöntésekre.

34. Egy atya fiához.

Kedves Fiam!

Én s jó anyád szivünkéből köszönjük újévi szerencsekívánásodat. Legszebb s legjobb köszönetedet szülői szeretetünkért azon ügyekezetedben fogjuk találni, ha az emberiség' hasznos tagjává képzended Magadat. Szorgoskodjál napról napra tökéletesbíteni Magadat a tudományokban s meggyőzni az indulatok' hatalmát. Most minden könnyen esik, most jó kedvvel veted el a magot s örülhetsz szép aratásodnak. Teljesítsd szép ígéretidet s légy ezen évben is kedves jó fiunk, akkor számot tarthatsz, hogy mindent örömet megteszünk, mit szükséged hozand magával s a mi javadra szolgál.

Az isten legyen veled ezen évben is s ajándékozzon meg mennyei áldásával. Anyád szívesen köszönt, én pedig vagyok

igazszívú atyád
N. N.

35. Hasonló levél.

Édes Fiam!

Köszönöm születésnapj köszöntésedet. Látom, hogy szivedből származott. Vajha mindenkor örzenéd szívedet! — Nagyok s nehezek egy atyának gondjai, s a gyermek csak jó magaviselete által pótolhatja ki azokat. Tartsd szüntelen eszedben azt, minek teljesítését Tőled reményelni jogom van. Csak addig tartson meg engem az isten, míg jó rendbe hoztalak. Könyörögj érettem s várj atyai szeretetemtől mindent, a mi javadra szolgálhat. Vagyok

igazszívú atyád
N. N.

36. Egy anya leányához.

Kedves Leányom!

Leveled, melly szerető gyermeki szívednek bizonyossága, nagy örömemre volt. Köszönöm szép kívánásodat s nevem' napjára küldött ajándéodat.

Meg lévén győződve szeretetedről, örömet elhiszem, hogy szeretnél mellett lenni. Az én megelégedésemnek is nagy részét tenné jelenléted. De engednünk kell a végzés' hatalmának, melly vesztésedet azzal pótolja ki, hogy olly férj' társaságában enged élned, ki tisztel s neveli örömidet.

Járj ezután is az erény' útjain, légy fáradhatatlan a feleség' kötelességeinek teljesítésében, s szüldnek öreg napjaiban meg lesznek jutalmazva gondjai, mellyeket okoztál neki. Fogadj szót férjednek, hívséged könnyebbise gondjait, s takarékoságod gyűjtse szorgalmának gyümölcseit, akkor soha sem lesz oka nehezelti reád. Te, kedves Leányom, nekem nagyobb örömet nem szerezhetsz, mintha azt hallom, hogy férjedet szereted s jól folynak dolgaid. Ha valamiben javadat előmozdíthatom, bizonyos lehetsz, nem leszek késedelmes, — s ha tanácsomra van szükséged, annak adására mindenkor kész vagyok s maradok

igazán szerető anyád

N. N.

37. Szülők vejjök- s leányukhoz.

Kedves Gyermekeink!

Szívünkől köszönjük újvi szép kívánástokat, mellyet a jó isten teljesítsen. Teljesítse egyszersmind a Ti kívánságokat is, valamint ezen évben, úgy a jövőkben is. Adjon egészséget s boldog életet s ajándékozzon meg Benneteket s kedves unokáinkat, kiket képzeletünkben ezerszer csókolunk, minden lelki s testi áldással.

Kedves unokáink' számára egy kis ajándékot mellékelünk ide; szolgáljon ezen csekélység bizonyságául, hogy tanulásokban tett előmenetelökön nagyon örvendünk. — Mint példairások mutatja, szép tehetségöktől sokat várhatunk.

Maradjatok állandók s valamint eddig, úgy ezután is teljesítetek ígéreteteket: mi tökéletes szeretettel s hívséggel fogunk viseltetni irántokat s minden szükségeitekben lehetőleg segíteni Benneteket. Ezzel csókolunk s maradunk

igazszívű szülőitek

N. N. és N. N.

38. Egy testvér a másikhoz.

Kedves Öcsém!

Ámbár eléggé meg vagyok győződve szeretetedről, mindazáltal nagy örömemre volt annak ismétlése köszöntésedben. Az én keblemben sem szűnik meg azon szeretet, mellyel a természet és verség egyesíté sziveinket. Meg fogjuk mutatni, hogy ezen példabeszéd: „A testvérek ritkán egyeznek meg“ — balgató fő' szüleménye, s hogy épen azok, kik egy szív alatt fektettek, legbuzgóbban szeretik egymást.

Hogy ajándékkal akartál testvéri szereteted' jeléül kedveskedni, nagyon örvendek; de ez valóban felesleges volt volna. — Mivel vagyonos emberrel lett egybekeléseim által szerencsém javaiban bőven részesültem, s férjemnek szinte ez kívánsága, fogadd testvéri szeretetem' bizonyosságául ezen kis ajándékot.

Ha könyörgésem és kívánságom beteljesedik, nem sokára Derkén ölelni fog

igazán szerető nénéd

Amália.

39. Egy gyámtya gyámfiához. [ ]

Kedves Öcsém!

Szívbeli kívánásid nagy örömemre voltak, s bizonyossá tesznek, hogy ezek által mutatott háladatosságod azon sok költséget, mellyet reád tettem, velem elfelejtette. Hidd el, én mindenkor azon leszek, hogy reád nézve atyád' képét viselhessem. Erre nem csak a rokonság ösztönöz; de a felsőség is reám bízta a gyámságot. En Tőled semmit sem fogok szánni, mi javadat előmozdítja; de Te is figyelmezz oktatóid' s előjáróid' tanításira, hogy a szükséges tudományokat megszerezhess s kívánságaimnak dicsérettel megfelelhess.

Úgy tekints, mint barátodat, ki javadat eszközli, s ha tanácsomra vagy segítségemre lesz szükséged, nálam ezeket mindenkor felleled. En minden tapasztalásomat, mellyet terhes életem' pályáján tettem, javadra fordítom, hogy mindenkor méltán mondhassam, hogy atyai szeretettel vagyok

Téged

igazán szerető bátyád s gyámtyád

N. N.

40. Egy jó barátához.

Kedves Barátom Uram!

Ön annyi kegyességgel s barátsággal viseltetik irántam, mintha nyugalma sem lehetne, ha minden alkalmat nem használna, jó akaratáról bizonyossá tenni. Az én viszonszeretetemről s barátságomról se kétkedjék, kedves Barátom Uram, s mivel az egészség az életnek legfőbb java, legbuzgóbb kívánásom az, hogy az ég kedves Barátom Uramat, kit én oly igazán szeretek s tisztetek, állandó jólétben tartsa meg. Az isten, ki minden dolgainkat javunkra intézi, teljesítse kedves Barátom Uramnak minden kívánságát, akkor szerencsésnek fogja magát tartani

Önnek

késszolgálatú barátja
N. N.

41. Egy jó barátnéhoz.

Szeretett Barátném!

Melly szépen lepett meg születésem' napján ajándékával! Még most is a legnagyobb gyönyörködéssel nézegetem s nem tudom választását s jó izlését csudáljam-e, vagy részvételén örvendjek? Nem könnyen képzelhettem ezen régen ohajtott kívánságomnak oly szép s oly hamar teljesedését. Vegye tehát, szeretett Barátném, legforróbb köszönetemet a kellemes ajándékért, kiváltképen pedig ezen kedves emlékhöz kapcsolt kívánásokért. Vajha az ég beteljesítené azokat! De ha még szerencsésebb volnék is, barátsága nélkül tökéletlen volna boldogságom; de szeretett Barátném nekem azt megígérte, áldom azért boldog sorsomat és érzem, mi szerencsés

Szeretett Barátnémnek

hív tisztelője
N. N.

d) Menyekzői örvendezések.

42. Egy bátyához.

Édes Bátyám!

Örökre egyesültél kedves Amáliáddal! Isten' áldása nyugodjék rajtatok! Kedves Bátyám! vajha olvashatnád szívem-

melly igen áldom szerencsédet! — Bizonyos vagyok, hogy szemeimben olvashatnád azt, ha hozzád siethtetnék; de ezen örömben nem olly hamar fogok részesülhetni. Csak a jövő esztendőben nyerek jó grófnémtól engedelmet, egykét hétre meglátogathatni Benneteket, s mivel sorsommal megelégedten élek, és az uraság nagy jóakaróm, béketűrőssel kell várnom az említett időpontot. Akkor annál nagyobb lesz örömem Téged s kedvesedet ölelni; mert reményelem, hogy már kis Málit fogtok ringatni karjaitokon. Isten hozzád, édes Bátyám! Szelíden bánj Amaliáddal s meg ne háborítsd házi békéteket. Emlékezz' néha

Téged

szerető húgodra
Ninára.

43. Egy bátya húgához.

Kedves Húgom!

Midőn leveledet elolvastam, ezeket kiáltva futkostam a szobában: Csudáknak csudája! az én húgom a klastromi életről lemondott. Bámulva nézett Erzsím s elejénte tréfanak vélte; de sietve átfutván a levelet, midőn Enyedi Károly' nevére akadt: „Gondolám,“ úgy mond „hogy ezen rendkívüli ember megtéríti a férfigyűlölőt. Ezen válaszlásodnál kellemesebbet nem írhattál volna. Szivemnek régi kívánsága, őt rokonomnak nevezhetni; azért mondam gyakran, hogy jobban illik fejedre a myrthuskoszorú az apátezafátyolnál. De Te erről semmit sem kívántál hallani s a klastromi élettől annyira el voltál ragadtatva, hogy inkább felszenteltetésedre, mint menyegződre való meghívásodat vártam volna. Illyen változók a leánykák' szivei! most a kevélyt, kérhetetlent játszák — sohajtozni, epedezni engedik a kerüllévőket — s egyszerre — kezdet adnak.

Ha néhány napig ellehetsz Adonisod nélkül, s a mi közönségesen mondatik, hogy az igen magokratartó leánykák menyasszony' korokban legnyughatatlanabbak, nem igaz, beszéld reá jóvendőbeli sógromat, néhány napra jöjön Debreczenbe hozzám, hova foglalatosságaim szólítanak s a hol hitvesem is várni fog. Vágtatva kocsizunk onnan mind a hármán ölelésedre.

Teljesítsd kívánságomat, különben kemény leczkére tartaszámot. Vagyok

igazán szerető bátyád
Imre.

44. Egy érdeemes atyafihoz.

Kedves Uram Bátyám!

Lilla kedves leányának ügyész Dulházy úrral lett egybekeléséről hozzánk küldött tudósítását nagy örömmel fogadtuk. Bár melly igen kívánatosak a szerencsés körülmények s e részben is igen kedvező Lilla' egybekelése, mindazáltal sokkal többre becsüljük azon szerencsét, hogy kedves leánya olly férfiúnak lesz hitvese, kinek tudománya s erényei olly nagyhirűek.

Én magamat s enyéimet szeretetébe ajánlani s őt reá beszélni kérem, hogy a legközelebbi törvényszünetben látogasson meg bennünket, hogy személyes ismeretségének örvenvendezhessünk.

A kedves menyasszonynak sok szépet üzenünk, én pedig maradok

Kedves Uram Bátyámnak

igazszívű öcsöcsö
N. N.

45. Egy nagybátya hűgához.

Kedves Húgom!

Nagy gyöngyörrel olvastam leveledet s nem kevésbé örvendék, hogy L. urat rokonin közé számlálhatom. Én őt mint igen derék embert ismerem, mert néhány év előtt itt N. úr boltjában legény volt, s szerény magaviselete által mindenkinek dicséretét megnyeré. Ő rendes, takarékos lévén, Tőled hasonlót fog kívánni, a' mi nem fog nehezdedre esni; mert ott hon is rendre s takarékosagra szoktattattál. Ismeretes okosságod férjednek hajlandóságát megnyeri, s így házi boldogságotoknak semmi hía sem lehet.

Még arra emlékeztetlek, kedves Húgom, ne ügyelj a hír-hordásokra, mert ezek gyakran nagy veszélyére vannak a házassági életnek, s ha férjed néha komor is, mi az illy tisztít embereknél másképen nem lehet, ügyekezz' helyrehozni sze-

lidséged által jó kedvét. Ne vedd a mondottakat rossz néven, boldoglétedről gondosságom ösztönözött ezekre. Köszöntad férjedet. Eljetekek vígan s boldogul s tudósítások néha hogylétekről

Titeket

igazán szerető bátyátokat
N. N. — et.

46. Egy asszonysághoz másodszeri férjhezmenetelek or.

Tekintetes Asszony,
Nagy jóakaró Asszonyom!

Különös kegye, mellyet irántam mindenkor mutatni méltóztatott, lekötelezett, részt venni minden kellemetes történetben, melly a tekintetes Asszonyt érdekli. Engedje a tekintetes Asszony, hogy tekintetes N. úrral lett egybekelésén szerencse-kivánásaimat alázatosan kinyilatkoztathassam. Részüljön a tekintetes Asszony legkésőbb koráig tökéletes megelégedéssel azon szép örömekekben, mellyeket ezen fényes egybeköttetéstől méltán reménylhetni. Tegyen engem a tekintetes Asszony ezután is boldoggá nagy kegye által; meghallgattatnak akkor egy a tekintetes Asszony' szolgálatában megöszültnek könyörgései és kivánásai. Én tartozó különös tisztelettel vagyok

A tekintetes Asszonynak

alázatos szolgája
N. N.

47. Egy barátné barátnéjához.

Kedves Kisasszony!

El vagyok ragadtatva egybekelésén. A Kisasszony nem sokára örökre P... Gyuláé, azon nemes férfié lesz, ki Kegyednek erényeit s ismereteit a szerencse' javainál sokkal többre becsüli. Boldog, örökké boldog legyen azon szent kötél, melly e két nemes szívet egyesíti!

Melly igen szerettem volna látni azon szivemelő jelenést, midőn az érdemes jámbor szülők jó leányokat azon, illy hölgyre méltó egyetlen férfinak, áldással halmozva, adák át.

Az én szülőim velem együtt a legjobb szerencsét kívánják Kegyednek, — s valóban, valamint eddig követésre méltó példája volt Kegyed a leányi erénynek és jámborságnak, úgy ezután is a legboldogabb hitvesnek példáját fogja a világ Kegyedben látni, s kedves Gyulája a legboldogabb férj lesz e földön. Kérem Kegyedet, ajánljon engem, mint barátneját, szíveségébe s mondja meg neki, hogy ezen szerencse nekem is ad egy kis jogot hozzám leendő hajlandóságára.

Megengedjen, Kedves, hogy, midőn minden pillantása olly drága, annyi időtől fosztottam meg. Kegyed' szeretete életem' boldogsága, ki meg nem szünöm tisztelettel lenni

hiv barátnejája
N. Klári

48. Egy jó, de nagyobb tekintetű baráthoz.

Tekintetes, nemzetes és vitézlő Úr,
Nagy Jóakaróm s Barátom Uram!

Ha későbbben érkeznek is kívánásim (mert csak tegnap tudtam meg K. . . tól, hogy a tekintetes Úr kevéssel azelőtt ünnepelte menyekzőjét); mindazáltal ezek is olly szivesek, mint azok, mellyekkel korábban tiszteltetett meg a tekintetes Úr. Reménylven, hogy a tekintetes Úr, napjait szeretetre méltó hölgygyel boldogul élhetni, elveihez képest jól választott, nagy volna örvendezésem, ha szerencsés lehetnék, évenként legalább egyszer venni boldog életéről a tekintetes Úrnak tudósítását.

Kérem a tekintetes Asszonynak is nyilatkoztatni legforróbb szerencsekívánásimat s őt különös tiszteletemről bizonyossá tenni. Egyébiránt mély tisztelettel vagyok

A tekintetes Úrnak

alázatos szolgája
N. N.

49. Egy jó baráthoz.

Kedves Barátom!

Sietek kijelenteni örömemet egybekeléseden L. . . Linával. Csak tegnap esett értésemre, hogy a dolog nem tréfa. Jól teszed, hogy házasságod' nem halasztod olly későre, mint elejénte akarád; mert saját érdemeid kedves Linád' szép tulajdonságaival egyesülve, boldog jövődöt ígérnek. Az isten'

legjobb áldása nyugogyék azon házaspáron, melyet az indulatok' s érzetek' egyenlősége kapcsol össze. Kívánj nevemben kedveseknek sok szépet s boldog életedben el ne felejtst

hív barátodat
N. N...et

50. Egy mehitt baráthoz.

Kedves Ferim!

Azt írod, hogy megházasodtál; vedd legszivesebb kívánatimat. Én s barátim nagyon örvendünk, hogy Feri léptet elül. Ha vezetőnk van, bátrabban indulunk a veszélynek, s alkalmasint Pista lesz első, ki nyomdokaidat fogja követni. De én erősen feltettem magamban, hogy utolsó leszek; mert igen, igen félek a házasságtól, mivel hölgyünket meg kell tartanunk. Igen bizony, ha megavult kalendáriomként legalább esztendő' múltával tehetnök öt félre, ha gonosz, volna reményünk a megszabadulhatásra, — vagy épen gonosz asszonyok sem volnának, mért félvén, nehogy tovább hagyjunk rajtok, hízkelvedve keresnék kedvünket.

De mivel a szokás és a törvény úgy hozza magával, hogy azt, mit a' szerelemlottóban nyertünk, megtartani kénytelenítettünk, csalódás a mi köz sorsunk. — Szomorú b...i példával bizonyíthatnám meg, de nem cselekszem. Meg vagyok győződve, hogy okosan választottál, s hogy kölcsönös bizodalmatok életed' jövőndő boldogságának zálogul szolgál.

Olvasd el Ninádnak leveletem s figyelmezz, nem fog-e bosszonkodni; — fogadom attól fog tartani, hogy ellenséges gondolat jut eszedbe s őt majd elhagyod. — Nem, Barátom, inkább egy leánykának se mutasd leveletem; mert oda volnék, ha megtudnák, mit írtam. A szelid angyalkák bosszúvágyó szörnyetegekként rohannának ellenem s szertetépnének. Ne árulj tehát el, hanem inkább Ninád' szivességébe ajánlj, s ha boldogul élsz, el ne felejtst

igazszívű barátodat
N. N-et.

51. Egy barátné barátnéjához.

Kedves Julim!

Mióta élek, annyi örömet egy levél sem okozott, mint az, melyben férjhezmeneteledről tudósítottál. Ha nem sze-

retnélek olly igazán, irigyleném boldog sorsodat, hogy olly érzékenyen szerető férjnek lettél hitvese, mint kedves Károlyod. Milly boldog napokat fogsz élni vele! — Ti mindketten olly jók vagytok! egyebet tehát nem kívánhatok, csak hogy éltetek' évei messze időkre terjedjenek. Részesüljetekek a házassági élet' örömeinek egész teljében. Hogy első leánykád keresztanyjának ajánlom magamat, azt csak annak emlékéül teszem, hogy szerelmed' ölében el ne felejtst

szívéből szerető
Erzsidet.

52. Egy jó barátnéhez.

Kedves Barátném!

Mit hallok? kedves Barátném mennyesszony, még pedig az esztendőnek kezdetén? melly szép választás! — De én nagy szorongásban vagyok; mert versekben szeretném kedves Barátnémnek kívánatimat kijelenteni, mivel ezekben Hymen, a grátiák s a szerelemistenkéek fényes szerepet játszhatnának; de épen most a vercsináláshoz semmi kedvem s meg kell elégednem, folyó beszédben örvendeni választásán s az istentől azon áldást kérni, mellyet illy jeles házaspár érdemel.

Melly hamis kedves Barátném! Csak röviden jelenti: én mennyasszony vagyok! De kicsoda a vőlegény? Ha tavaly B.. ben együttlétünkör a történeendőket meg nem jövendőlttem volna, tanulnom kellene béketűrést, ha tudni kívánnám, ki a választott. A szerelem mindig csak barátság'nevét viselte.

Ha a menyekzői zajgás elmúlt, bátorkodni fogok, kedves Barátnémnek udvarlására lenni; addig is a szerelem' boldogságát s ennek legszebb örömit kívánván, becses barátságába ajánlott, tisztelettel maradok

B.. Imre.

Valaszok menyekzői örvendezésekre.

53. Egy bátyához.

Kedves hamis Bátyám!

Neked is egyesülni kelle a világgal, hogy szerelmem miatt kinozzál? Hogy egy leányka szeret, ez nem rendkívüli dolog, sőt a természet' rende hozza magával. A férfiaknak legkevésb-

6*

bé kellene ezt különösnek találni, mert jól ismerik gyengeségeinket és sikeresen tudják hasznokra fordítani, — s ha meggyőztek bennünket, még elég kegyetlenek, kigúnyolni meggyőzetésünkért.

De minden gúnyod ellenére tudd, hogy Adonisomat igen szeretem; a klastromi gondolatok nem voltak valódiak, s csak azért burkolám magam' azon alakba, hogy nagyobb figyelemmel lehessenek reá. En távol tőle egy napot sem tölthetek, s meg kellene halnom unalomból, ha őt hozzád menni engedném s magamra maradnék.

Ő azonban el fog jőni, de az én társaságomban, nem hogy szerencsekivánásitokat elfogadjuk (mert ezekkel már megtiszteltél), hanem hogy lássátok, hogy inkább kevesebbet, mint többet mondtam kedves Gyulám' jelességéről.

Azon szivességed, mellyel férjemet rokonid' számába felvenni ígérted, igen kellemes ajándék

hív testvérednek
Juliának.

54. Egy jó barátához.

Kedves Barátom!

Méltán illetnek szemrehányási, hogy jegyesem iránt körülmenyesebben nem tudósítam. De mivel utolsó ittlétekor a történendőket megjövendölte, úgy véltem, hogy mátkám' nevét könnyen ki fogja találni. Kit választhattam volna azon angyalon kívül, kit kedves Barátom nyájassága miatt mindenkor úgy nevezett.

Menyekzönk igen víg volt; örömünk tökéletességének csak egy volt hiánya, tudnillik Önnek jelenléte. De vigasztal bennünket azon édes remény, hogy nem sokára G..ben látandjuk, mit leginkább ohajt

igaz barátja
N. N.

55. Hasonló levél.

Kedves Barátom!

Ha késedelmem volna egyedül oka annak, hogy házasságsomról nem tudósítottalak, méltán illetnének szemrehányásid; de véletlen szorgos foglalatosságim azon óráktól is meg-

fosztának, melyeket hitvesem' társaságában akartam tölteni. Három nappal menyekzönk előtt el kelle kezdenem éjjel nappal dolgozni, s egy nap múlva az oltárnál lett egyesítettésünk után úti kocsimba ülék és siró hölgyemet, kihez csak egy hónap' múltával térheték vissza, vérző szívvel hagyám el.

De immár elvégeztem foglalatosságimat s épen az íráshoz akarék fogni, midőn becses leveled elérkezett.

Köszönöm szép kívánásodat s reménylem, hogy nem sokára hitvesemmel együt, a ki magát barátságodba ajánlja, Sz...be fogok utazni, hol Téged is meglátogatunk. Ezzel vagyok

igazszívű barátod

N. N.

e) Gyermekszületés kori örvendezések.

56. Egy rokonhoz leánya' születés e kor.

Kedves Bátyám!

Hogy háznépe egy leánnyával szaporodott, nagyon örvendek; mert részt veszek mindenben, a mi kedves Bátyámnak öröme van. A jó teremtő nem hiában áldá meg legelőször is leánnyával házasságát, ez annak jele, hogy őt a fiúk szembe-tűnő számmal fogják követni, kik sok dolgot okoznának az anyának, ha leánnyában segéde nem volna. Leánnyák már gyenge korukban igen használhatók a háznál; jóvá tenni segítik az anyának, mit a gonosz fiúk elrontanak, s tudom, hitvesének sem lesz kedvetlenségére, hogy leánya született. Igaz ugyan, hogy nevünknek a jelen s utókorban elterjedését képzelnem kevésbé hiszelg, de, kedves Bátyám, csak egy kis béketűrés! — gondolja meg, hogy leánnyákra is van szükségünk. Nem a nőknek köszönhetjük-e első nevelésünket? nincs-e nagy befolyásuk a gyermek' testi s lelki képzésébe? s nem méltán várhatni-e leánnyától, hogy okos, értelmes feleség s anya lesz, midőn kedves Bátyámnak olly derék hitvese van, ki minden tekintetben például szolgáland nekü?

Kimondhatatlanul sajnálom, hogy P...ben nem lehetek s házassági szerelmének első zálogát nem láthatom, szívemhez nem szoríthatom; de fontos dolgaim tartóztatnak, s kívánásimat, hogy szeretett hitvesét leánnyával együtt egészségben tartsa meg a jó isten, amannak elvesztett erejét minél hamarabb hozza helyre, ennek örömvirágokkal hintse be tövises útjait,

kedves Bátyámat pedig nem sokára névszaporítóval örvendeztesse, írásba foglalni kényszerítenek.

A legközelebb alkalmatossággal személyesen kinyilatkoztatom, hogy örömeben senki sem vesz buzgóbban részt, mint

Kedves Bátyámnak

tisztelő rokona

N. N.

57. Egy jó barátához fia' születésakor.

Kedves drága Barátom Uram!

Nagy örömmel olvastam kedves hitvesének szerencsés lepetegedéséről szóló tudósítását. De azt, hogy fia' keresztyának fogna híni, nem véltem; ez által nekem nagy örömet okozott, mert annak bizonyosága, hogy méltónak tart barátságára.

A betegnek s a kicsinynek legjobb egészséget kívánok, s nagy gyönyörűséggel várom az óhajtott órát, mellyben kívánásának megfelelhessenek.

Ezzel vagyok

Önnek

igaz barátja.

N. N.

58. Hasonló levél.

Kedves Barátom!

Szerencsét kívánok újszülött fiadhoz. Ily áldással szokta az isten a házassokat megajándékozni s ezért köszönettel tartozunk neki. Én kérem fogom a mindenhatót, hogy szeretett nődet s kedves fiadat s nekik Téged a legjobb állapotban még soká tartson meg. Áldja meg az isten a kicsinyt, hogy korának folytával a bölcseségben nevedjék, hogy szülőinek éveivel szaporodó gondjait erényes élete s jó magaviselete által meghálálhassa, s egykor, ha a szülők az öregség' terhe alatt hajlandoznak, gyámolul s vigasztalóul szolgálhasson nekik. A teremtő hozza helyre kedves nődnek elvesztett erejét, hogy ő általa becses házad ezután is áldassék és szaporodjék. Ezen indulatokkal vagyok

igaz barátod

N. N.

**59. Válasz egy gyermekszületés kori
örvendezésre.**

Kedves Barátom!

Köszönöm szíves kívánását, mellyel fiam' születésekor megtisztelt. Ezzel újlag bebizonyította, mi indulattal viseltetik irántam s enyéim iránt. Adja a jó isten, hogy kívánási teljesejdenek, s hogy nekem is nem sokára alkalmam lehessen Önnek hasonlót kívánhatni.

Enyéimre nézve azon kellemes hírt adhatom Önnek, hogy az anya, mennyire a' jelen körülállások engedik, egészséges, s a kis teremtmény is igen fris és eleven. Tekintete anyjával elfelejteni a szenvedt fájalmakat s nem kevésbé neveli házi örömeimet.

Nagyon szívesen venném, ha nem sokára meglátogatna, hogy alkalmam volna kijelentetni, milly változatlanul vagyok

igazszívű barátja

N. N.

**f) Előmozdítottatás, felgyógyulás s hasonló
alkalombeli örvendezések.**

60. Egy nagy tekintetű férfiúhoz előmozdítottatásakor.

Méltóságos Főispán Úr,
Nagy kegyességű Uram!

Hogy az isteni gondviselés azon időpontot elérnem engedte, mellyben Méltóságodnak N. vármegye' főispánjává lett ki neveztetésén szíves örvendezésemet kinyilatkoztathatom, rendkívül boldog vagyok. Részt veszek minden hazafinak akkor érzett örömeiben, midőn az érdemet megjutalmaztatni, s azt, ki minden erejét tiszta szeretetből hona' közjavanak szenteli, fenntebb hatáskörbe helyeztetni látja.

Méltóságod már eddigi hivatalában annyi sok jót s hasznost terjesztett minden felé, milly sokat várhatunk kiterjedt hatáskörében Méltóságod' mit belátásától s az emberiséget boldogító fáradhatatlan munkálmától! Azon meggyőződés, mindenütt legjobb szándékkal munkálkodni, vidám önmegelégedéssel tölti el a nemeslelkűt; de ha munkálkodásait kívánt kimenetel korszorúzza, legnagyobb földi boldogsága ez a közallomány' hív

szolgájának. Vajha így jutalmazná meg az isteni gondviselés Méltóságod' ügyekezését, s még soká háborítatlan jóllétben tartaná meg hazánknak drága életét.

Fogadja kegyesen Méltóságod szín nélküli tiszteletem' ki nyilatkoztatását, mellyel maradok

Méltóságodnak

alázatos szolgája
N. N.

61. Egy főtiszti rangra emeltetett katonatiszthez.

Nagyságos Őrnagy Úr!
Kegyes jó Uram!

Nagy örömmel hallottam Nagyságodnak őrnagyi rangra emeltetését, melly megkülönböztetését Nagyságodnak szívbéli kívánásaimmal ohajtottam megtisztelni. A ki Nagyságod' vitézségét s nagy tehetségeit úgy ismeri, mint én, kétszeresen kell örvendem, hogy Nagyságod nyerte el ezen tisztséget, mellyre Nagyságodat katonai tehetségei olly alkalmassá teszik, hogy ezen tekintetbevételt már régen megérdemelte volna.

Hogy ezen előmozdítás Nagyságodat nem sokára fentebb lépcsőkre vezérelje, ez hátralevő kívánása annak, a ki meg nem szűnik mély tisztelettel lenni

Nagyságodnak

alázatos szolgája
N. N.

62. Egy jó barátához előmozdításakor.

Kedves Barátom Uram!

Buzgó részvétellel s örömmel hallottam, hogy annyi év' lefolyta után végre olly kedvezően mozdítottatott elő. Most már szerencséjének nincs egyéb hia, csak erőt adjon az ég terhes foglalatosságai' elviselésére. Nem sokára méltóbb jutalom fogja tehetségeit és szorgalmát követni; mert, mint hallottam, az elnök Önnek dicséretes tulajdonira figyelmessé tétetett.

Részesítsen azután is becses barátságában s tiszteljen meg levelével; mert mindenben, mi Önt érdekli, buzgón részt veszek s vagyok

Önnek

igaz barátja
N. N.

63. Egy falusi közönség földesurához felgyógyulásakor.

Méltóságos Báró Úr,
Nagy kegyességű Földesurunk!

Engedje Méltóságod, hogy, mint leghivebb jobbágyai Méltóságodnak, régen ohajtott jobbulásán egy küldöttünk által jelenthessük ki nagy örömünket; mert hihetőleg nem oly hamar reménylhetjük a szerencsét, Méltóságodat köszöztünk látni s személyesen kinyilatkoztatni szívünk' érzéseit.

Mennél nagyobb aggodást okozott azon veszély' szomorú híre, mellyben Méltóságod drága élete lebegett: annál szive-
sebb volt az isteni gondviselésnek tett köszönetünk, annál nagyobb volt örömünk, midőn Méltóságod' szerencsés felgyó-
yulásáról tudósítottunk.

Mi lehet mindnyájunknak szivesebb kívánsága, mint hogy emberszerető Földesurunkat, ki jobbágyai' boldogságát tulajdon szerencséjeként hordozza szíven, még soká tisztelhessük mint jó atyánkat. Minden kunyhóból hönyörgések gerjedeznek az ég felé, hogy az isten kívánásainkat hallgassa meg. — Ezen napnak, mellyen Méltóságod' felgyógyulásán örvendezünk, délelőtte az isteni tiszteletnek, délutána pedig a nép' köz vigalmának lesz szentelve. Magunkviselete a köz vigadozásban, mellyről a helybeli tisztség tudósítandja Méltóságodat, bizonyítsa be, hogy méltóságos Földesurunkhoz vonzó legtisztább szeretet ösztönözött, Méltóságod' felgyógyulása' örömnapiját ünnepelni.

Méltóságodnak atyai nagy kegyelmébe ajánlva magunkat, élünk, halunk

Méltóságodnak

alázatos hív jobbágyai
N. helysége' lakosai.

64. Egy atyához felgyógyulásakor.

Kedves Uram Atyám!

Azon betegségről vett híradás, mellyben kedves Uram Atyám sínlődött, nagy nyughatatlanságot okozott s kedvemet egészen eloltotta, midőn mindenkor a veszedelem' nagyobbulásáról tudósítottam. A gondolat, elveszteni azt, a kin lelkem függ, oly vígasztalhatatlanná tett, hogy életemnek sem volt már előttem bece. Bánatos szívvel könnyörögtem minden nap

jobbanlétéért, s az isten meghallgatta kérésemet. Örömkönyveket sírtak szemeim, midőn felgyógyulásáról tudósítottam, s valamint ezelőtt minden tárgy szomorúsággal tölté be keblemet, annyira vidámítja most szívemet. Már ismét forró ügyekezettel láthatok foglalatosságaimhoz.

Hála legyen az isteni gondviselésnek, hogy jó Atyámat megtartotta. Kérem kedves Uram Atyámat, ne szerencsétlense ezután egészségét, hogy többé a félelemtől így ne szorongattassam.

Tisztelve csókolván kezeit s vigasztaló válaszát ohajtva várván, maradok

Kedves Uram Atyámnak

engedelmes fia
N. N.

65. Egy jó barátához felgyógyulásakor.

Kedves Barátom Uram!

A legnagyobb örömmel vettem azon tudósítást, hogy egészsége ismét tökéletesen helyre állt, sietek azért szíves kívánásaimat kijelenteni. Semmit se mulasztson el Kegyed, mi egészségének hasznára szolgál, s ügyekezék a visszaesés' veszedelmétől megmenekedni; kerülje az elmeerőtetést, s mihelyt elég erősnek érzeni magát a kocsizásra, éljen kényelme szerint dombói kerti lakomban a falusi nyugalommal, hol alkalmas elfogadására minden rendeléseket megtettem.

Hallgassa meg Kegyed egy barátjának kérését, a ki sorsának legbuzgóbb részese s meg nem szűnik lenni

kész szolgálatú barátja
N. N.

66. Egy bátyához utazásáról megérkezésekor.

Kedves Bátyám!

Melly bús szívvel vártam visszajöttedet, csak érezhetni, nem leírhatni. Aggodalmam nőttön nőtt, midőn utólsóelőtti leveledből tudtomra esett, hogy údat a n...i tartományoknak veszed, hol a sok haramia bátortalanná teszi az utazást. Képzelheted tehát, melly igen örültem szerencsés megérkez-

teden, s hogy egészségben és meglegedve tértél kedveseid' körébe vissza, mihez annyival inkább kívánok szerencsét, mivel ezen utazásoddal nem csak kellemesség, de jövőd sorsodra nézve haszon is egyesült.

Dolgaidról nem sokára bővebb tudósítást reményl

hív öcséd
János.

67. Egy barátnéhoz, midőn nénje' javaiban örökölt.

Kedves Barátném!

Részvevő szívvel kívánok szerencsét asszony nénje' halála után Kegyedre maradt szép örökségéhez. Valamint ezelőtt fájlaltam, hogy kedves Barátném nem legkívánatosb helyzetetésben él s annyi kedvetlenséggel kénytelen küzködni, oly nagy most örömem, hogy immár jobb sorsnak részese.

Engedje kívánásommal barátságos tanácsomat egyesítenem s arra tennem figyelmessé Kegyedat, őrizkedjék a rossz emberektől, hogy kárt ne szenvedjen tulajdona. Ha szívjóságát nem ismerné, illy észrevételt nem hátorkodnék tenni

tisztelő barátja
N. N.

68. Válasz egy előmozdítottatáskori örvendezésre egy jó barátához.

Kedves Barátom Uram!

Előmozdítottasomon örvendezése új bizonyosága állandó barátságának: vegye szíves köszönetemet. A nagy méltóságú kincstár' tekintetbe vette sokévi fáradozásaimat: új ösztön legyen ez munkáságom' s ügyekezetem' megkettőztetésére. Szüntelen azon fogok szorgoskodni, hogy a közállomány' hasznos tagjává képezhessem magamat s minden tehetségemet célom' elérésének szentelendem.

Engedelmtét nem sokára haszomra fordítom, s egy levéllel fogok alkalmatlankodni, a ki változhatatlanul vagyok

Kedves Barátom Uramnak

igaz barátja
N. N.

69. Válasz egy felgyógyuláskori örvendezésre. Egy atya fiához.

Kedves Fiam!

Hogy felgyógyulásomon örülsz, újra bizonyossá tesz gyermeki szeretetedről; köszönöm szíves indulatod. Az isten meghallgatta könyörgésedet s valóban csudát tett velem; mert a legügyesebb orvosok is kételkedtek jobbulásomon. Doctor Német úr is, kit jó anyád hozzám kihozatott, kevés reménnyel biztatá a búsongót. De az isten' áldása nyugott rajtam és végbe vitte, mit a művészet nem tehetett. Hála az örökkévaló nagy kegyelmének. A lankadság, betegségem' következése, foglalatosságaimat folytatni még nem engedi; de reménylem, hogy az isten' segedelme s a jó ápolgatás által nem sokára visszanyerem elvesztett erőmet. Ne búsulj s ügykezzél szorgalmad által helyrehozni, ha mit sorsomon búsultodban elmulasztottál.

Még igen erőtlen vagyok s mindenről körülményesen nem tudósíthatlak; de bizonyossá teszek, hogy mindenkor maradok

Téged

szívéből szerető atyád
N. N.

II. Köszönő levelek.

A jótéteményért, szivességért, dolgainkbani fáradozásért, sorsunkbani részvételért s azon szolgálatért, mellyet kívánni jogunk nem volt, köszönetünket szoktuk kinyilatkoztatni. Köszönet a legnemesebbnek is hízolg; megjutalmazottnak érzi magát, ha valakinek szolgálhatott s szerencsáját előmozdíthatta, s az iránta mutatott hála legalább az első pillanatokban bizonyossá teszi, hogy jótéteményeit méltatlanra nem tékozlá. Ezen leveleket a szívézés' természetes nyelvén írjuk, melly valamint a hideg s feszes hangtól, úgy a köszönetnek nagyító kifejezésekkel jelentésétől távol legyen; szóval, kerüljük a színeszkedést.

Köszönetünknek azon tárgygyal, mellyet megköszönünk, arányban kell állani; vegyük tehát azon körülállásokat tekintetbe, mellyek fontossá tehettek, p. o. megelőztünk-e a szivességgel, nehézség s halogatás nélkül nyertük-e. Ha azon

kegyesség, mellyben részesültünk, másokra is kiterjed, ezen körülállást is köszönettel említsük.

A viszonzzívességet s jutalmat igen vigyázva ígérjük; ez által olvasónk' haszon nem keresésén kételkedni látszanánk s azt jelentenők, hogy lekötelezettének lenni félünk. Barátinknak mindazáltal kinyilatkoztathatjuk, hogy a szivességet szivességgel kívánjuk viszonzni; az idegeneket pedig tegyük bizonyossá, hogy kegyességökre méltók lenni ügyekszünk.

Ezen leveleket nem halaszthatjuk s ha akaratumkon kívül valamelly akadály volt az elhalasztás oka, magunkat mentetve említsük az akadályozó okot.

Ezen levelekre válasz nem kívántatik; de ha a választól más körülmények tennék szükségessé, örüljünk az író' háláságán, kicsinyítsük vele tett szivességünket s további szolgálatra ajánljuk magunkat.

70. Egy ifjú egy királyi tanácsnoknak az iskolai segédpénz megnyerésében tett közbenjárását köszöni.

Nagyságos királyi Tanácsnok Ur,
Nagy kegyességű Uram!

Az Ó Felségétől számomra kegyelmesen rendelt segédpénz több, mint a mennyiért esedezni bátorkodtam s ez által beteljesedtek minden ohajtásim.

Meg lévén győződve, hogy ezen kegyelemért egyedül Nagyságod' kegyes közbenjárásának tartozom, hálám' legbuzgóbb érzéseit mély alázatossággal nyilatkoztatom ki Nagyságodnak. Nagyságod ez által nem csak az én szerencsémnek tette le talpkövé, hanem szülőimet is a legnehezebb gondtól szabadította meg.

A szívünkre áradt örömmérséget ki nem fejezhetem. Én örökké háladatos leszek s a tanulásra rendelt idő lelkiismeretes használása által ügyekezendem magamat Nagyságod' kegyességére méltóvá tenni, s egész erőmet arra fordítandom, hogy a haza' hasznos polgárává képződhessem.

A midőn magamat Nagyságod' úri kegyességébe ajánlanám, tartozó mély tisztelettel s hálával vagyok

Nagyságodnak

háladatos mély alázatosságú szolgája

N. N.

71. Egy ifjú egy uradalmi törvény- s jog- igazgatónak megköszöni írnoknak lett felvételét.

Tekintets, nemzetes és vitézlő Igazgató Úr,
Nagy jóakaró Uram!

Mély tisztelettel nyilatkoztatom alázatos köszönetemet tekintetes Uraságodnak azon kegyességeért, minél fogva az örmezei uradalom' írnokának kinevezni méltóztatott. Kötelességem' buzgó s hív teljesítése által fogok ügykezni háladatosságomat még hathatósabban kijelenteni. Akkor teljes bizodalommal tarthatok számot tekintetes Uraságod' kegyességére, mellybe a midőn magamat alázatosan ajánlanám, mély tisztelettel maradok

Tekintetes Uraságodnak

alázatos szolgája
N. N.

72. Egy családtya a neki nyújtott segedelmet köszöni meg.

Méltóságos Báró Úr,
Nagyságos Uram!

Méltóságodnak nagy szükségemben érkezett segedelme olly nagy jótétemény, hogy szent kötelességemnek tartom, érte legbuzgóbb hálámat kinyilatkoztatni.

Mivel nem csak az én, hanem egész családom' szerencséjébe nagy befolyása van Méltóságod' kegyességének, dús áldással fogja az örökkévaló Méltóságodnak egy szerencsétlen család' boldoggátételét megjutalmazni. Mélyen érzem, de szóval lehetetlen kifejeznem hálámat ezen nagy jótéteményért.

Engedje Méltóságod, hogy úri nagy kegyességébe ajánlhassam magamat, ki legmélyebb tisztelettel vagyok

Méltóságodnak

hálás mély alázatosságú szolgája
N. N.

73. Egy orvos-tanárnak jutalomküldéskor.

Tekintetes Tanár Úr,
Jóakaró Uram!

Ugy nézem tekintetes Uraságodat, mint életem' megazadítóját; mert egyedül tek. Uraságodnak köszönhetem, hogy ennek örömeiben újlag részesülhetek. Ön súlyos nyavalyámat olly móddal könnyítette, melly a legforróbb hálára kötelez.

Nem mint jutalmát annak, mi meg nem jutalmazható, hanem hálámnak csekély jeleül az idemellékeltet kegyesen elfogadni kérem.

Én Önnek s tiszteletre méltó hozzátartozóinak ajánlván magamat, különös tisztelettel vagyok

Tekintetes Uraságodnak

köteles szolgálja
N. N.

74. Köszönő levél menyekzői ajándékért.

Tekintetes, nemzetes és vitézlő Ur,
Nagy jóakaró Uram!

Azon kegyes indulat, mellyet házassulásomkor mutatni méltóztatott hozzám, a hálának legforróbb érzeteit gerjesztette fel keblemben; de a gazdag ajándék felülmulta minden várakozásomat. Örök emlékjele lesz ez a tekintetes Úr' nagy kegyességének, mellyre magamat érdemessé tenni egész tehetségemből ügyekezni fogok.

Vajha a tekintetes Úr érzéseim' gyenge kifejezéseiben határtalan tiszteletemet s háladatosságomat olvashatná, mellyel életem folytáig maradok

A tekintetes Úrnak

alázatos szolgálja
N. N.

75. Köszönet egy esedező levél' előterjesztéseért.

Tekintetes, nemzetes és vitézlő Táblabíró Úr,
Nagy jóakaró Uram!

Sietek a tekintetes Urat könyörgő levelem' szerencsés sikeréről tudósítani. Nem csak a kért hivatalt nyertem el, ha-

nem az azzal egybekötött fizetés is számomra rendeltett. A tekintetes Úr' kegyes közbenjárása s pártfogása nélkül sorsom illy kedvezőre nem vált volna. Ezen meggyőződés a hálának legtisztább érzetivel tölti be keblemet, de szókkal ki nem jelenthetem azokat, hanem cselekedeteimmel fogok ügyekezni megbizonyítani, hogy a tekintetes Úr' kegyességében méltatlan nem részesült.

Ezen nagy szerencsének egész életemre leendő befolyása végtelen; ezen befolyáshoz lesz hasonló azon tisztelet is, melly engem lelkesíteni fog s mellyet minden alkalommal kinyilatkozni meg nem szűnöm, mély tisztelettel maradván

A tekintetes Úrnak

hálás szolgája
N. N.

76. Jutalomért tett köszönet.

Kedves drága Úr!

Reámbízott dolgainak szorgalmas és pontos elintézését kötelességem hozta magával. Azon kívánság, hogy szolgálati készségemet Uraságodnak megbizonyíthassam, kettőztette ügyekezétemet, s a jó kimenetel legszebb jutalma fáradságomnak. Képzelteti tehát, melly igen meglepett Uraságod' levelének tartalma. Alig kellene azon ajándékát elfogadnom, melly lyet, hogy őszintén megvalljam, nem érdemltem meg. Uraságodnak az általam tett rendelésekkel meglegedése eléggé megjutalmazott; de ezen jeles ajándék átadásának módja felszabadít minden további kétkedéstől, azt Uraságod' különös hozzám való hajlandóságának jeléül el nem fogadni. Vegye buzgó köszönetemet érette; igen fogok örülni, ha Uraságodnak szolgálatommal ismét használhatok. Ezzel vagyok tisztelettel

Uraságodnak

köteles szolgája
N. N.

77. Egy jó barátához a nyújtott segedelemért.

Kedves Barátom Uram!

Vajha láthatókká tehetném megindult szívem' érzéseit szíves gondosságáért, mellyel szorultságomban felsegélésemre sie-

tett. Köszönöm nagy jóságát s áldom Kegyedat, mert többet nem tehetek.

Megelégedésemet s lelkem' nyugalmát abban találok, hogy egy valódi hív barátom van e világon, mivel nem sokan dicsekedhetnek. Ezeknek nem irigylem kedvező sorsokat.

Az isten jutalmazza meg jótéteményeit és szeretetét. Ez annak kívánása, a ki, míg él, Kegyedat szeretni s tisztelni fogja mint

hálás barátja.

N. N.

78. Köszönet a kölcsön' visszaadásakor.

Nemzetes Úr,
Nagy jó Uram!

Nem kis szégyenérzéssel küldöm a nekem nagy szükségemben kölcsönözött 200 vftot vissza Uraságodnak. Jól tudom, hogy ígéretem' késő teljesítése miatt szemrehányásokat érdemlettem s a kimélest egyedül emberszerető jóságának köszönhetem.

Mostoha sorsommali küzdésemben el nem csüggedtem s egy hosszú év' szenvedései után újra mosolyog reám a jobb szerencse. Sietek adósságomat lefizetni s Uraságodtól bocsánatot kérni.

Nemes emberszerető, mikép viszonzozhatom szívjóságát? Legnagyobb szorultságomban önkényesen ajánlá segítségét s nagylelkű volt kamat nélkül pénzt kölcsönözni; szókkal forró hálám' érzéseit ki nem fejezhetem, melly szívemben örökké élni fog.

Ne vonja el jövődében is tőlem jó indulatát, ki mély tisztelettel vagyok

Uraságodnak

alázatos szolgálja

N. N.

79. Egy ügyésznek szolgálatáért.

Tekintetes Táblabíró és Ügyvéd Úr,
Jóakaró Uram!

Nem rég bátorkodtam tekintetes Uraságodnak egy levéllel alkalmatlankodni, mellyben doctor Patok úrnak kölcsön adott 3000 vforintnyi tőkém' beszédésében tekintetes Uraságod'

segedelmét kértem. Czelomnak hamar elérése felülmulta reményemet; tegnap tőkém a törvényes kamatokkal együtt minden hiány nélkül kezemhez vettem. Tekintetes Uraságnak e részben hozzám mutatott szivességét, míg tartozó kötelességemet teljesíthetem, alázatosan köszönöm s úri kegyességébe ajánlott, tisztelettel maradok

Tekintetes Uraságnak

köteles szolgája
N. N.

80. Egy ifjú atyjának a küldött pénzt
köszöni.

Kedves Atyám!

Vegye legfőbb köszönetemet a küldött pénzért. Ez által lehetségessé teszi kedves Atyám, hogy hat hónapig ismét folytathatom tanulásomat, a mi nagy bizonyosága kedves Atyám' szeretetének.

Fogadja kegyesen ezen levelet hálám' s gyermeki tisztelem' zálogául. Én mindenkor úgy fogom viselni magamat, hogy adakozását kedves Atyám soha sem fogja megbánni.

Atyai áldásért esedezven, alázatos kézcsókolás mellett maradok

Kedves Atyámnak

engedelmes fia
N. N.

81. Egy gazdatiszt urának köszöni, hogy
tisztének befogadta.

Méltóságos Báró Úr,
Nagy kegyességű Uram!

Azon emberszeretet, mellyel Méltóságod alázatos esedezésemet teljesítette, azon kegyes bizodalom, mellyel engem Méltóságod a honvári tisztartói hivatalba helyeztetett, a legbuzgóbb hálára köteleznek le. Kötelességeim' hív' és szorgalmas teljesítése szolgáljon hálámnak bizonyoságául. Én nem csak a kegyesen adott utasítást fogom cselekedeteim' sínórnértékéül tartani; hanem utat módot keresek, hogy még nagyobb hasznót hajthasson munkásságom Méltóságodnak. Ha minde-

neket szorosán megvizsgáltam, az itteni gazdaság' megjobbítására tehetendek talán némelly javaslatokat, mellyeknek a tapasztalást teszem alapjául. A legnagyobb bizodalommal reményelem, hogy jó s eszközölhető szándékaim' végrebajtásában olly mély belátású s minden jót olly hathatósan előmozgító Uraság' segedelmének hiával nem leszek.

Midőn magamat Méltóságod' nagy kegyességébe ajánlanám, mély tisztelettel s hálával maradok

Méltóságodnak

alázatos szolgája

N. N.

82. N. N. a fiának nyujtott segedelmet köszöni barátjának.

Tekintetes Úr,

Nagy Jóakaróm s Barátom Uram!

Buzgó fáradozásai által, mellyekkel enyéim' javát elősegíti, nekem legnagyobb jótévőm, s azon szerény mód, mellyel fiamat segedelmében részesíti, legnagyobb hálát tesz kötelességemül; de erőtlennek érzem magamat, ezen hálát szóval kijelenthetni. Meg vagyok azonban győződve, hogy egyszerű szavaimnak több értéke lesz a tekintetes Úr előtt mint pompás szavaknak, s reményelem, hogy fiam ügyekezni fog a tekintetes Úr' kívánságaira mindenkori figyelme által megmutatni, hogy tulajdonává telte atya' indulatát.

Midőn magamat a tekintetes Úr' további kegyes indulataiba ajánlanám, bizonyossá teszem a tekintetes Urat háladaltosságom- s tiszteletemről, s vagyok

alázatos szolgája s barátja

N. N.

III. Tudósító levelek.

A *tudósító levelek* valamely történt dolognak jelentését, elbeszélését vagy leírását foglalják magokban. Ezen levelek az értelmességet és rövideiséget elkerülhetetlenül kívánják; a fő dologról bővebben is szólhatunk, de a mellékes körülményeket csak könnyűden érintsük. Ha a tudósító levélben több tárgyat

kell előadnunk, ne zavarjuk össze, hanem mindenikét, mint a rend kívánja, különös szakaszokban értelmesen s haszontalan szószaporítás nélkül hozzuk fel.

A tudósítóra nézve kívánatos volna, hogy mindenkor csak kellemes történetekről írhatna az olvasónak; de mivel gyakran kellemetlen és szomorú esetekről kénytelenítettünk másokat tudósítani, ügyekezünk azokat a legtűrhetőbbleg előadni; mindjárt a levél kezdetén ne beszéljük el, hanem ügyesen készítsük elő az olvasót, hogy a hirtelen nagy benyomást eltávoztassuk. — Sokkal jobb, ha más harmadikra bízhatjuk a dolog jó móddali előhozását. — Ha levelünk foglalatla kellemes, ismerőseinkkel tréfálnunk is lehet.

A tudósító levelekre írt válaszokban meg szoktuk köszönni a tudósítást s arról véleményünket is adhatjuk. Ha a hír kellemes, szerencsés kimenetelt kívánunk; de a szomorú híren nyilatkoztassuk ki szánakozásunkat.

83. Egy fiú házasságáról tudósítja szülőit.

Kedves drága Szülőim!

Utolsó látogatásomkor azon kívánságukat nyilatkoztatták, kedves drága Szülőim, hogy megházasodjam. Ime kívánságuk beteljesedett. Kedves drága Szülőim ezen fontos lépésnek határt semmiképen szabni nem akartak; reményem, hogy választásom bennem volt bizodalmokat igazolni fogja. Itteni lakatosmester Ülődi János úr legöregebbik leánya az, ki örömet, szomorúságot, szerencsét, bál sorsot kíván velem megosztani. Mivel házi körülállásaim napról napra elkerülhetlenebbé teszik segéd társamat, készfogónkat nyolcz nap múlva, menyekzönket pedig négy hét lefolyta után kívánám tartani. Bizonyos vagyok, hogy atyai s anyai áldásukban kedves Szülőim örömet fognak részesíteni bennünket, de személyesen szeretnék azt elfogadni s egyszerűs mind kedves Szülőinket menyekzönkre meghíni. Ha tehát nagy akadály visszatartóztatni nem fog, a jövő hétnek vége felé néhány napra kedves Szülőimet meglátogatjuk. Jó atyja Marimnak szívéből kívánja kedves Szülőimet személyesen ismerni, s ő is eljö velünk. Reményem, hogy szívesen fognak bennünket látni kedves Szülőim. Adja az isten, hogy egészségben láthassuk egymást. A buzgó örömnök előérzetében magamat s Marimat kedves drága Szülőim szeretetébe ajánlom s gyermeki tisztelettel vagyok

Kedves drága Szülőimnek

engedelmes fia
N. N.

84. Egy vőlegény mátkája' nagybátyját a kézfogóról tudósítja.

Kedves drága Uram Bátyám!

Van szerencsém kedves Uram Bátyámnak tudtára adni, hogy folyó hónap' 20-dikán szeretetre méltó Róza húgával volt kézfogóm, minekutána derék szülőinek s jó uraságának egyesítését megnyerte. Rózának szerelme kellemes, hivatalom gondatlan jövődöt ígérnek.

Ezen öszveköttetés azért is kellemes, mert általa egy tiszteletre méltó családdal rokonulok, s a mint kedves Rózám kedves Uram Bátyám' szívjóságáról bizonyossá tett, reménylem, hogy ezen egyesülés kedves Uram Bátyám előtt sem lesz keletlen. Én részemről mindenkor azon leszek, hogy barátságára méltóvá tehessem magamat. Rózám kedves Uram Bátyámnak tisztelettel ajánlja magát, s kérését az enyémmel egyesíti, méltóztassék kedves Uram Bátyám is áldásában részesíteni bennünket. Én állhatatos tisztelettel maradok

Kedves Uram Bátyámnak

alázatos szolgálja
N. N.

85. Kézfogóról szóló tudósítás egy udvari tanácsoshoz.

Méltóságos Udvari Tanácsos Úr,
Nagy kegyességű Uram!

Azon különös kegyesség, mellyet Méltóságod hozzám mutatni méltóztatott, lekötelez, mindenkor kijelenteni Méltóságod iránt figyelmemet. Most sem akartam tehát elmulasztani, Méltóságodat tudósítani, hogy a házassági életre tökélttem el magamat, s már Szombati János senator úr' kisebbik leányát el is jegyeztem.

Ezen alázatos jelentésem mellett Méltóságod' nagy kegyességébe ajánlott, tartozó mély tisztelettel holtig maradok

Méltóságodnak

alázatos szolgálja
N. N.

96. Egy jó barát kézfogájáról tudósítja barátját.

Édes Barátom!

Sorsomban részvéted, melyet mindenkor olly barátságosan bebizonyítottál, s azon nagy becs, melyet abban helyeztetek, arra kötelez, hogy életem' legfontosabb lépéséről tudósítsalak

Tegnap ünnepéltem itteni kereskedő Krüniger Imre úr' legöregebbik leányával a kézfogót. Ez volt életemnek legnagyobb ünnepe, melly a legszebb jövődövel bíztat. Egy tizen-nyolcz évü, jó szülöi által egyszerű szelidségben, egyedül férjét boldogító női érényekben nevelt leányka, ifjúságának virágzó teljében, lett jövődö napjaim' sorsosa. Jó szive' szép caractervonásainak ez az egyike, hogy barátimmali öszveköttetéseimet tiszteli és becsüli. Valahányszor azon tanúságos és kellemes órákról beszélek vele, mellyekre együtlétünk' korából olly elevenen emlékezem, nagy figyelemmel hallgat. Ó igen o-hajt személyesen ismerni s kérve kért, hogy tiszteletéről bizonyossá tegyelek.

Isten hozzád! Légy ezután is jó indulattal hozzám, a ki vagyok

hív barátod
N. N.

97. Egy jó barát jegybenlétéről tudósítja barátját.

Kedves Barátom!

Képzeld, én völegény vagyok! ha többet kívánsz tudni, siess hozzám s lásd boldogságomat! Tegnap a legjobb leánykának e föld' kerekségen nyertem el kezét. Már csak azért is jónak kell lennie, mivel az én mátkám. De valóban, ha ismernéd ezen leánykát, meg kellene vallanod, hogy igazam van. Csóvöld csak fejedet, Te szomorú melázó! mit tehetek én arról, hogy Téged az átkozott lépkórság annyira kínoz, hogy a szépnem' gyűlölése mellet agglegény maradtál! Lásd engem nem bánt, s azért ne vedd rossz néven, hogy képzeletemet nem haszontalan ábrándozások, mint a Tiedet, hanem Ninám' anygali képe foglalja el.

Nina egy idevaló kalmár leánya, 20 esztendős, lelki- s testiképen ép s egészséges, szóval egy szeretetre méltó leányka.

Többet ne kérdezz, hanem mint mondtam, jőj el s lásd
Tenmagad. Vágyva vár

Károlyod.

99. Egy fiú hitvese' lebetegedéséről tudósítja szülőit.

Kedves Szülőim!

Sietek azon kellemes történetről tudósítani kedves Szülőimet, hogy tegnap' estve egy derék fiam született. A szülés hitvesemnek nagy fájdalmakat okozott, s majdnem vesztét féltettem kedves Emiliámnak, de a jó isten, ki mindenkor többet tesz, mint mi kérünk, örömmé változtató félelmemet s mindent jóvá tett. Emilia már elfelejtette a fájdalmakat, s mennyiben a körülmények engedik, a kicsinyvel együtt épen van.

Neki az egyedüli kívánsága, hogy kedves Anyámat minél előbb láthassa; nekem is nagy örömemre volna, ha meglátogatna bennünket kedves Anyám.

Kedvező választ s még nagyobb örömmel kedves Anyám' eljövetelét várván, köszöntéseim mellett maradok

tisztelő fiok

N. N.

99. Egy jó barát fia' születéséről tudósítja barátját.

Kedves Barátom!

Luizám' szomorú ábrázatát kivévén, egész házam vigadoz. Minden nevet, dalol s lejt örömeiben, mert holnap fog újszülött fiacskám megkereszteltetni. Keresztatyja, egy aggvitéz, ki még a ... háborúban katonáskodott, erősen azt vitatja, hogy Virgiliusnak neveztessek, mert úgy véli, hogy ez nem csak ritka, hanem igen úri név is. No s Barátocskám! hogyan tetszik ez Neked? — „Egy szelessel ismét több e világon!” fogod mondani, mintha már hallanám; mert jól emlékezem arra, hogy engem heveskedő öcsémmel együtt mindig szelesnek nevezél. De azt is jól tudom, hogy ezen szeleseket egyenes szívűségök miatt, mint Magad nyilatkoztatád, a tunya phlegmaticusoknál mindenkor jobban szeretted.

Jőj hozzánk, Barátom, és segíts nevelni fiamat, akkor tudom, ember lesz belőle. Jőj, nézd meg legalább, elevenen fog tekinteni szemeid közé. — A mi örömemet tökéletessé teszi, az, hogy kedves Luizám, mennyire a körülállások engedik, egészséges.

Isten hozzád! Várva vár

igazszívű barátod

N. N.

90. Egy gazdatiszt hitvese' lebetegedéséről tudósítja asszonyát.

Méltóságos Grófné,
Nagyságos Asszonyom!

Méltóságod azon szerencsés és elfelejthetetlen nap óta, mellyen szeretett hitvesemet nekem átadta, mindenben, a mi bennünket érdekel, olly buzgóú részt venni méltóztatik, hogy első kötelességemnek tartom, hitvesemnek egy leánykával lett szerencsés lebetegedéséről Méltóságodat alázatosan tudósítani. Hitvesem s a leányka a körülállásokhoz képest egészségesek.

Magamat s enyéimet Méltóságod' nagy kegyességébe ajánlván, tartozó mély tisztelettel vagyok

Méltóságodnak

alázatos szolgája

N. N.

91. Egy polgár a reá bizott dolgok' miképen lett végbeviteléről tudósítja gróf N...et.

Méltóságos Gróf,
Nagy kegyességű Uram!

Sietek Méltóságodat a február' 20-dikán hozzám küldött kegyes levele által reám bizottaknak miképen lett végbeviteléről alázatosan tudósítani.

Minekelötte a selyem- és pamut-szövetek' vételéhez látam, a nevezetesebb kereskedésekben vizsgáldtam, hogy megtudhassam, mellyikben lehet a kivánt árúkat legjobban megvenni. A házi bútorok' vételében is hasonló módot követtem. Minden idevaló jelesebb raktárakban megfordultam s úgy találtam, hogy a Nagelében nem csak legjobb ízlés szerint ké-

szültek, hanem legolcsóbbak is találtak. A nyugtatott contokat idemellékelve küldöm Méltóságodnak.

Mindent a legnagyobb szorgalommal berakattam s má Gazi nevű fuvarosnak át is adtam, a ki holnap Gertibe fogja küldeni.

A nádmézet néhány nappal később fogom elküldeni; mert Horgas kereskedő úr bizonyossá tett, hogy a legközelebb következő héten különösen jó s szép áru érkezendnek Triestből, mellyek által becsületet nyerni reménil.

Kivánom, hogy minden megfeleljen Méltóságod' várakozásának, s alázatosan kérem, méltóztassék ezután is hasonló bizodalommal megtisztelni.

Ezzel Méltóságod' nagy kegyességébe ajánlott, tartozó mély tisztelettel maradok

Méltóságodnak

alázatos szolgája

N. N.

92. Hirtelen elutazásról szóló tudósítás.

Kedves drága Úr!

Különös körülállások elutazásomat annyira siettették, hogy lehetetlenné lett magamat Kegyednek személyesen ajánlanom. Vegye legszivesebb köszönetemet szivességiért. Változhatatlan tisztelettel s alázatossággal vagyok

Kegyednek

köteles szolgája

N. N.

93. Egy mesterlegény fővárosba lett megérkezéséről tudósítja szülőit.

Kedves drága Szülőim!

Hat hónapja, hogy kedves Szülőim tölem semmi tudósítást sem vettek. Képzelmem, melly igen aggódtak azalatt; mivel elmenetelemkor megígértem, hogy hónaponként legalább egyszer fogok írni kedves Szülőimnek, s hírt adni holmutatásomról. Örömet megkíméltem volna kedves Szülőimet ezen gondoktól, ha munkát kaptam s nem kénytelenítettem volna azon reménységgel folytatni vándorlásomat, hogy talán

valahol megállapodom. R...ben a betegség tartóztatott le néhány napig; de hogy sorsomon még jobban ne aggódjanak, ezen csekély kedvetlen körülállásról nem akartam tudósítani kedves Szülőimmet. Valamennyire jobban lévén, utam' folytatásához fogék, de elejente igen lassú volt előmenetelem, mert a láznak szembetűnő gyengeség volt következése. Imádkoztam az istennek, s ő meghallgatta kérésemet. Már Pestén egy igen ügyes mesternél igen derék legénytársakkal vagyok. Ezen néhány nap alatt, melyeket egészségem' helyrehozása miatt pihenésben töltök, a város' nevezetességeit nézegetem. Mesterem asztalt ezalatt is ingyen ad.

Kérem kedves Szülőimmet, egyesítsék az enyémmel könyörgésöket, hogy az isten egészségben tartson meg bennünket. Reményilem, hogy szorgalmam' kereshényéből takarékoságom megkímél valamit, s annak egy részét háladatosságom' jeléül jótéteményeikért kedves Szülőimnek fogom juttatni.

Az isten vegye ótalmába kedves Szülőimmet! Éljenek egészségben! Én gyermeki tisztelettel vagyok

háladatos fiok

N. N.

94. Könyvek' küldéséről írt tudósítás.

Tekintetes, nemzeti és vitézlő Úr,
Nagy Jóakaró Uram!

Van szerencsém jelenteni a tekintetes Úrnak, hogy igéretem következésében, Kaczinzy' munkáit, Scott Walter' válogatott románainak első és második kötetét s a kis Gyula' könyvét némelly zenedarabokkal egy ládácskába jól berakva Német nevű fuvarosnak átadtam, ki is legfelebb hat nap múlva Verseczen lesz.

Tökéletes tisztelettel vagyok

A tekintetes Úrnak

lekötelezett szolgálja

N. N.

95. Egy uradalmi gazdatiszt a villámütés által okozott kárról tudósítja urát.

Nagyságos Úr,
Nagy kegyességű Uram!

A szomorú szükség kényszerít, azon veszélyről tudósítani Nagyságodat, mely a múlt éjjel érte helységünket. Nema

tudnék ezen szomorú eset' kijelentésére szókat s kifejezéseket választani, ha nem voluék meggyőződve, hogy Nagyságod a legkellemetlenebb hírt is nyugott emlével hallandja.

Tegnap egy égi háború, melly helységünk' közclében vonúla, egész délután rettegteett bennünket, s már tájékunktól eltávozottnak véltük, mindön éjjel egy erős szélvész hirtelen Nagyháza fölibe hozta.

Nagyságod' rendeléseihez képest minden előintézeteket megtettem s minden lakost az ébrenségre serkentettem; a következés megmutatta, milly szükséges volt.

Éjféltájban N. házába ütött a villám, s minkeelőtte a szegény benlévők első félelmökből feleszméltek volna, az egész épület lángban állt. Azonnal odasieténk a szükséges segedelemmel, de minden ügyekezetünk és erőködésünk ellenére lehetetlen volt a tüzet meggátolnunk, mert a nagy szélvész sikerrelenné tette minden fáradozásunkat. Míg a szomszéd falukból segedelmünkre jöhetének, az épület' nagy része már hamvában fekvék s a veszély mindig nagyobbodék, mert a lángok már a nagy csűrbe kapának. Bár melly hathatósan egyesítettük erőnket, a tűz' dühének ellenállani, semmit sem tehetünk, s a csűr is a lángok' martéka lett. Nagy fáradozással menthetük meg P... házat is, miben a két épület közt álló fák nem kevéssé segítettek bennünket, mik nélkül a veszély sokkal nagyobbá lett volna.

Valamint nagy okunk van, hálát adni az istennek, hogy tőlünk a nagyobb szerencsétlenséget eltávoztatta, olly nagy szanakozásra méltó a szerencsétlen N..., ki a lángokból vagyónának csak igen kis részét szabadíthatta meg. Teljes bizodalommal Nagyságod' emberszerető' szívében egyetlenegy reménységét Nagyságod' segedelmében s gyámolításában helyezeti, melly nélkül sokkal boldogtalanabb volna.

En Nagyságod nagy kegyességébe ajánlom magamat, s tartozó legmélyebb tisztelettel élek, halok.

Nagyságodnak

alázatos szolgálja

N. N.

96. Egy jó barát barátját folyamodási ügyéről tudósítja.

Kedves Barátom Uram!

Mihelyt becses levelét olvastam, Modori ügyész úrral a dolog iránt azonnal értekeztem s az esedező levelet benyuj-

tottam. A polgármester megígérte, hogy ez ügyet a legközelebb alkalommal felvéteti.

A jó kimenetelen annyival kevésbé kételkedem, mivel Önnek kívánsága igazságos, s maga a polgármester is megismeri az ellenfélnek álnokságát, melly által Önt jogától megfosztani s a felsőbbséget elámítani törekedett.

Reményilem, hogy tudósításom eloszlatja aggodalmát. Ezzel, tisztelven egész családját, vagyok

Önnek

igaz barátja
N. N.

97. Egy jó barát rendeltetése' helyén jó elfogadtatásáról tudósítja barátját.

Kedves Barátom!

Meg vagyok győződve, hogy részt vészz sorsomban s hogy nem lesz kellemetlen megtudnod, mint folynak dolgaim.

Az idő nagyon kedvezett utazásomnak, s elmenetelem után nyolcz nap múlva N...re szerencsésen beérkeztem. Legelőször is K...t kerestem fel, ki igen szívesen fogadott. Sok kérdezősködés után, mi leginkább Tégedet érdekelt, L...ről beszélgetünk, kit jó S...nk igen kedvel.

Nappal foglalatosságaim után látok, szabad óráimat pedig a város' nevezetességei' meg szemlélésére fordítom. Vacsorára minden este K...hoz kell mennem, hol többek között gyakran emlegetjük a múltakat s gyakran sohajtozunk legszebb örömeink' tündékenységén.

Félénkségem, melly közönségesen szokta az illy változást követni, egészen elmúlt, s reményilem hogy K... közbenjárása által nem sokára hivatalt is nyerek; mert igen hathatósan fogja pártomat. Adná az isten, hogy ügyekezete ne volna sikertelen.

A város meglehetősen tetszik, útczái népesek, levegője tiszta, s az élelemszerek, mellyekben eléggé bővelkedik, nem igen drágák.

Két hét múlva, melly idő alatt bizományintat elvégezni reményilem, az addig lörténendőkről bővebb tudósítás követendi levelemet.

Szeress ezután is, kedves Barátom, s légy bizonyos, hogy tökéletes barátsággal vagyok

igazszívú barátod
N. N.

98. Tudósító levél egy asszonysághoz fiának jó előmenetéről a tudományokban.

Tekintetes Asszony,
Nagy Jóakaró Asszonyom!

N... oktató úr; kivel az úrfinak tanulásáról s magaviseletéről szóltam, bizonyossá tett, hogy az úrfi igen szorgalmas és különösen szép elmetehetségekkel van felruházva. Az iskolában magaviselete tanulóársinak például szolgál. Oktató urának tanácsára, hogy mellékórákban tanulásán könnyebíthessen, több könyvet szerzettem neki, s az azokról szóló számviteli kivonatot, mihelyt be lesznek kötve, a tekintetes Asszonynak azonnal átküldöm. A többek között az academiái zsebszótárt és némelly, szép tudományokat tárgyaó munkákat vettem meg számára. Azon öröm, melyet a könyvek látára mutatott, reményelti velem, hogy az úrfi a tekintetes Asszony' kívánságához képest, minden idejét a tanulásra fordítandja. O azonkívül is, a mindennapi sétálást a szabadban kivéve, az úgy nevezett mulatságoknak egyikét sem kedveli, mellyekben tanulóársai legszebb órákat enyelgik el.

Örüljön a tekintetes Asszony, hogy olly szép reményű fia van, s ne kétkedjék, hogy ezen örömeben én is részt veszek.

Tökéletes tisztelettel vagyok

A tekintetes Asszonynak

alázatos szolgálja

N. N.

99. Betegségről szóló tudósító levél egy orvoshoz.

Tekintetes Doctor Úr,
Nagy jó Uram!

G... Katalin, ötven esztendős, egy itteni lakatosmes, ternek hitvесе, ki sok esztendeig varrással foglalataskodott-ifjúságában tökéletes egészségben élt. Tizenhét esztendős korában férhez ment s nyolcz nehéz gyermekágyban sokat kelle szenvednie. Negyvenedik esztendejétől fogva, mellyben hősáma kimaradt, nehezen lélekedett, köhécselt s mindig beteges volt. Most ezen asszony nehéz betegen fekszik. Nehány hét óta lankadtság, czombfájdalmak; ételvágyhiány-, hasmenés és gyakori hidegtöli borzongattatásról panaszkodott, de ezek

ellen szegénysége miatt gyógyszerekkel nem élhetett. Ma egy hete estvefelé a szédülés és hányás fogta el, mi által egy kevés nyúlós nyálkától szabadult, s a hideg majd egy óráig rázta. Ezt nagy hőség követte, ezután pedig vizes izzadság. Éjjel elszenderedett, gyakran félre beszélt, néha nagyon felriadt, s reggelre kelvén az idő, egészen magánkívül volt. Azóta mindig fekszik. Színe halavány, arczai beapadtak, szemeit kékség veszi körül, szemhéjai félig behúnytak, a nélkül hogy alunnék, tekintete bágyadt és merő, szája tátott, nyelve nedves és sárgabarna, fogai sárgás, nyúlós nyálkával vannak bevonva, lélekzete változva majd sebesebb, majd lassúbb, néha mély és sohajtó: Erverése igen sebes. Homlokát ragadós, hideg izzadság lepi; testének egyéb részei szárazak és igen forrók; de lábai a lábikráig egészen hidegek. A beteg csendesen fekszik hanyatt, de gyakran újaival tépkedik ágytakaróján. Inai gyakran igen voaglanak. Semmit sem kér, fájdalmait sem panaszoja. Ha étel nyújtik neki, magán kívül eszik. Gyakran nagy vágygyal iszik. Néha értelmetlen szókat morog magában. Mivel pedig semmi megszólításra nem ügyel, úgy tetszik, mintha hallását vesztette volna el. Napjában kétszer háromszor igen bűdös ritka szőke van, miről semmit sem tud; vizelete is a nélkül, hogy tudná, megyen tőle, s ennek mineműségéről semmit sem mondhatok. A beteg még orvossággal nem élt. Itala mind eddig kevés bor volt. Fekhelye egy kicsiny, de száraz és tiszta szoba.

Ezen betegségben helységünk' sok lakosa sínlődik. A szomszédságban lakó seborvos, Magas úr, forró epeláznak tartja. Ő többnek hánytatót rendelt; de azok tizenkét nap múlva többnyire megholtak. Némellyek, kik a betegség' kezdetével tulajdon ösztönökből eret vágattak magokon, a hetedik napot sem érték el. Többen pedig, kik orvossággal nem éltek, hanem bőven ittak vizet, öt vagy hét nap múlva felgyógyultak.

Tekintetes Uraságnak

alázatos szolgálja

N. N.

1000. Egy barát atyja' haláláról tudósítja barátját.

Kedves Barátom!

Vigasztalj vagy sirj velem, mert atyám nincs többé! A betegség, mellyről a minap tudósítottalak, napról napra ne-

hezbedett. Az orvos elveszté reményét, minket zavarodás lepelt meg; csak atyám tartá meg elmejelenlétét életének utolsó pillantásáig. Hétfőn délelőtt mindnyájunkat ágya mellé szolitott, megindulva osztogató tanításait s arra serkentett, hogy mindenkor az istenben helyeztessük bizodalunkat, s megáldván bennünket, míg Török barátja Tiegde' Uran'ájából a halhatatlanságról olvasott neki, csendesen örökre elszunyadt.

Leírhatatlan azon szomorúság, kedves Józsim, melybe ezen szerencsétlen eset helyeztetett. Tavaly jó anyánkat vesztettük el, — s most egészen árvák vagyunk. Szegény testvéreim vigasztalhatatlanok, még pedig nem képzelhetik vesztők' nagyságát. De kedves Barátom! van még egy vigasztalónk, a kinek haldokló atyánk ajánlott. benne — mennyei atyánkban — fogunk bízni, ki az árváknak gondját viseli.

A temetés tegnap volt. A szomszédok egybegyülekezének házunk előtt, az elliúnytnak utolsó tiszteletét meg adni, s vigasztalásunkra szolgált, midőn láttuk, hogy sok szemből folytak könnyek érette s mindenfelől hangzott jó atyánk' jószágának dicsérete. Mindenki emberbarátnak, jótévőnek nevezé, mindenkinek szeméi könnyekkel telének be.

Atyám' sírjánál fogadtam, szent hűséggel követni tanításait, s a mennyiben erőmben álland, ifjabb testvércimet is arra fogom serkengetni. Reményelem, hogy ez által érdemes atyánra holta után is méltó leszek s reám fog áradozni áldása a jobb válághól, hol a mindenható megjutalmazta már erényét.

Isten hozzád, kedves Józsim. Örvezdless nem sokára jelenléteddel s tarts meg szeretetedben. Én változatlanul maradok

igazzszívú barátod

N. N.

101. Egy testvér testvére' haláláról tudósítja rokonát.

Kedves Uram Bátyám!

Ambár kötelességem azt hozza magával, hogy mindenről, akár kellemes, akár kellemetlen, mi családunkat érdekl, rokonimat tudósítam: még is inkább ohajtottam volna egészen elhallgatni ezen esetet, melly szívemet olly nagy fájdalommal tölti be, mintsem hírét elterjeszteni kedves rokonim között. De már megtörtént! — Bátyám, a szépreményű férfi, életének és szerencséjének virágában, nincs többé! E folyó hó

15-kén nyolcz napi nehéz betegsége után a tüdőgyulladásban megholt.

Kérem kedves Uram Bátyámat, mérsékelje ezen szomorú eseten fájdalmát és egyesítse a többi rokonok' könyörgésével az elhúnyt' nyugodalmáért könyörgéseit.

Én a gyászolók' nevében kedves Uram Bátyámnak atyafiságába ajánlom magamat s tisztelettel vagyok

Kedves Uram Bátyámnak

tisztelő öcsese

N. N.

102. Egy úrhoz, hogy hűgának ennek fia' halálát adja tudtára.

Tekintetes sat.

Nagy Jóakaró Uram!

Igen kedvetlen hírt kényteleníttem tudtára adni tekintetes Uraságnak. Az ifjú B..., ki nálam lakott, nincs többé, — s halála' neme a legszomorúbbak közé tartozik. Im a nyomorú előlételnek, melly sok szépreményű ifjút döntött veszélybe, az úgy nevezett becsületről, ő is áldozata lett.

Két napja, a kávéházban biliárdjáték mellett N. hadnagygyal öszveveszett, s annyira ment a dolog, hogy egymást pisztolyra hitták ki. Én ezen történetről semmit sem tudtam, különben hathatós intézetetekhez láttam volna a párvialal' meggátlására s bizonyos vagyok, hogy B... úr elfogadta volna tanácsomat. Ki volt a kihívó, még nem tudom. Az egész legnagyobb csendben történt. Egy a várostól távol hely volt a viadalra rendelve s a halál' sorsa B... urat érte. Tegnap estve félholtan hozták házamhoz. A lövés mellén ejtett sebett. Sikeretlen volt minden szabadító szer, s a szerencsétlen néhány óra múlva kiadá lelkét. Ha rokonom volna, sem lehetne nagyobb fájdalmam.

Elevenen képzelem az anya' rettentő fájdalmait, kinek a kemény végzés egyetlenegy fiát, életének örömet s öregségének vigasztalását, ragadta el. Kérem tekintetes Uraságot, méltóztassék ezen szerencsétlen esetet tekintetes B... asszonyságnak olly móddal előterjeszteni, mellyet legjobbnak mel-

tóztatik találni. A gyilkos elillant, de felkeresésére rendelések tétettek.

Én tisztelettel vagyok

Tekintetes Uraságnak

alázatos szolgálja
N. N.

103. Egy atya fiát hűga' haláláról tudósítja.

Kedves Fiam!

Neked már régen uem írtam, s hosszú hallgatásom után szomorú hírt viszen levelem.

Midőn elbúcsúztál, Piroska húgod egészséges s vidám vala s virágzék, mint a rózsaszál. Ki gondolta volna, hogy többé nem látjátok egymást? s fájdalom, nincs különben. E folyó hónap' 15-kén estveli tíz óraker anyjának karjain adá ki lelkét. Az epeláz okozta halálát, melly minden emberi segedelmet sikeretlené tett. Tegnap takarítottuk el hült tetemeit. — Ez áttal többet nem írhatok, mert levelemnek a mai postával kell indúlni. Az isten legyen úti társad s egészségben hozzon vissza karjaink közé, hogy legalább egy támaszunk legyen bánatos helyzetünkben.

Anyád könyárjai között szívesen köszönt; én pedig maradok

hív atyád
N. N.

104. Egy atya fia' haláláról tudósítja barátját.

Kedves Barátom!

Te szerencsés atya vagy s gondolhatod, melly fájdalom, elveszteni 32 esztendő korában fiamat. Tegnap nyolcz óraker tetszett a bölcs istennek öt mindnyájunk' nagy szomorúságára e világból kiszólitani. Holnap fognak atyai örömeim, közalgó öregségem' reményei s vigasztaló kinézéseim vele a sírba temetetni. — De nem zúgolódom az isteni végzés ellen; mit a mindenható rendel, bölcsen rendeli.

Az isten vegyen Tieiddel együtt szent ótalmába s őrizzen meg hasonló szomorú tapasztalásoktól, mellyek az ember' állhatosságát nagy próbára teszik.

En maradok

Téged

szerető barátod

N. N.

105. Egy özvegy férje' haláláról tudósítja barátját.

Kedves Barátom Uram!

Tegnap ütött azon szomorú óra, mellyben férjemet vesztettem el, s vele nyugalمامat és boldogságomat. Ön jól ismerte őt s tudja, hogy ő volt mindenem. Ah milly rettenetes mostani sorsom! Ha magam volnék, nem hallaná senki panaszaimat; de szegény ártatlan gyermekeim síránkoznak velem. Meg akar szívem repedni, ha sirva atyjokat kiáltják, — s szomorúan néznek reám, mintha mondanák: Szerencsétlen anyánk, magadnak kell ezentúl gondunkat viselned!

De hogy' fogom azt tehetni? — Ön jól tudja, hogy jó férjem minden szorgalma s takarékosága mellett is keveset tehetett félre. — Hogy' kezdjem dolgaimat? — Folyamodhatom-e tanács, vigasztalás és segedelem végett máshoz kedves Barátom Uramon kívül? — Önben helyeztetem minden reményemet; az isten tegye jó szívét egy elhagyott özvegy gyógyítására hajlandóvá.

Teljes bizodalommal jószívűségében

igaz barátnéja

Özv. N. N. szül. N. N.

Válaszok a tudósító levelekre.

106. Egy jó barátához különbféle tárgyokról írt tudósítására.

Kedves Barátom Uram!

Legbuzgóbb részvétellel olvastam Övéi kedvetlen helyezetésben léteről írt tudósítását; de vigasztalódtam valamennyire, midőn alább láttam, hogy a legnagyobb veszély már elmúlt.

Nagy köszönettel veszem az n...i tanácsnál javamra tett közbenjárását s bizonyos vagyok, hogy Ön semmi alkalmatlanságot sem mellőz el, ha irántam szivességét mutathatja.

A küldött árúk már elérkeztek, minden tekintethen megfelelnek várakozásomnak, s Ön barátságos fáradozásának új bizonyosságát adta, melly új hálára kötelez.

Ezen mellékletet ne terheltessek az újságírónak kinyomatás végett kezéhez szolgáltatni.

En leginkább azon ügyekszem, hogy legkedvesebb kívánságát csak egyszer tudhassam meg, hogy annak teljesítése által mutathassam, melly igen becsülöm hozzámi szivességeit.

Változatlan barátsággal s tisztelettel vagyok

Önnek

kész szolgálja s barátja

N. N.

107. Egy polgári szabómesterhez.

Kedves drága Úr!

Fiam betegségéről szóló tudósítása nagy rettegésbe hozott, mindazáltal köszönöm szivességét.

Szegénységem miatt rajta semmiben sem segíthetek, csak a jó istennek ajánlhatom könyörgésemben. Az Urat pedig arra kérem, viselje gondját beteg fiamnak s ápolgattassa, háladatos leszek mindenkor nagy szivességéért. Kérem egyszersmind, további egészsége' állapotjáról tudósítson, főképen, ha, mit nem reményelek, rosszabbul lenne.

Ezzel fiaimat az isten' gondviselésébe s az Úr' tapasztalt jószívúségébe ajánlom s örvendetesebb tudósítás' remény-ségével vagyok

Az Úrnak

háladatos szolgálja

N. N.

108. Egy leánykához.

Kedves Barátném!

Előre küldött tudósításai szerint egyebet ugyan reményelni nem lehetett, mint hogy jó asszony anyján' nehéz fájdalmai végtére erőt vesznek, még is nagyon megindultam kedves Ba-

8*.

rátném' utolsó' levelén. A szelíd és szeretetre méltó asszonyságot kedves férje' s jó leánya' karjai közül olly korán ragadtaki a végzés. Képzelem kedves Barátném' érzékeny szívének szorongását s az egész ház' zavarát ezen seomorú eseten. De igen is méltó az elhúnyt kedves Barátném' könyeire, mert a legjobb anyáért, a' legszivesebb barátnéért sirja azokat. Nem csodálom, hogy szívének első fájdalomérzésit, mellyek leghathatósabbak szoktak lenni, mind eddig el nem nyomhatta; de ismerem lelke' nagyságát s vallása' crejét is, mellyek szelíd indulatával olly korán egyesültek. Az isteni végzésnek ezen nagy csapásán, mellyhez asszony anyja' hosszas betegsége által kedves Barátném' el volt készülve, tudandja mérsékelni szomorúságát, melly kedves Barátnémnek ártalmára lehet, a boldogútnak pedig nem használhat. O jámbor megadásban végezze földi pályáját. Az ő békés-türése élete' utolsó leheletéig s nagy érnei követésre méltó például szolgáljanak nekünk ez időpontban, midőn vesztét siratjuk.

El van ugyan Kegyed kedves szülőjétől hagyatva; de az isten nem hagyja el övéit. Mostani helyzetetésében adhatja, kedves Barátném, a mennyci atyában vetett bizodalmanak legnagyobb tanújeleit.

Higye el, kedves Barátném, hogy nálam tisztább szívéből senki sem szánja. — Ha kedves Barátnémnek szolgálhatok valamiben, legyen tökéletes bizodalma készségében

igaz barátjának

N. N...nek.

IV. Kérő levelek.

A *kérő levelek* többfélék: vagy barátinktól s ismerőseinktől, vagy főrangú jótevőinktől s jóakaróinktól kérünk valamit. Ha Barátinktól, ismerőseinktől tanácsot vagy segedeimet kérünk, nincs szükség a sok udvarkodásra; mert a barátsági szeretet ezen esetben legjobb szószólónk. De ha előjáróinktól s más nagyobbaktól, kikkel meghitten nem élünk, valamelly fontosabb dologban tanácsot kérünk, adjuk értésökre, hogy egyedül tőlök várhatjuk bizonytalanságunk' s kétségünk' megfejtését; ha pedig levelünknék segedelemkérés vagy más jótétemény foglalata, hozzuk fel, hogy jóságuk, mellyel min-

denkihez viseltetnek, közönségesen ismeretes; hogy ember-szeretetök által mindenkinek tiszteletét s szeretetét megnyerték s t. e. Ha nálunk kisebbektől kérünk valamint, elég kérésünk' foglalatát röviden előadni s megjegyezni, hogy annak teljesítése tőlök nagy szívesség.

A kölcsönkérő levelek s azok, melyekben valakit arra kérünk, hogy az általunk megbántottal békéltessen meg, s mas ilyenek nagy figyelmet érdemelnek.

A kérést mindenkor úgy adjuk elő, mint valamely fontos dolgot; a megnyerés' nehézségét is említhetjük, hogy jótévők' szívessége annál jobban kitessék. Ha attól már nyertünk valamit, kihez kérésünket intézzük, azt előhozni ne mulasztzuk el, s most is helyezzessük benne bizodalunkat és reményünket.

Ezen levelekre szóló feleleteket a kéréshez kell alkalmaztatnunk s minden esetben, akár teljesíthetjük a kérést, akár nem, nyájas udvarisággal válaszolunk. Ha a teljesítés tehetségünkben áll, örvendjünk, hogy a kérőnek szolgálhatunk; néha némelly feltételek alatt ígérhetjük szolgálatunkat, de a szerénységről el ne felejtkezzünk.

109. Kérő levele egy jószületésű, de elszegényedett asszonyságnak tehetős ismerőséhez.

Nagyságos Asszony,
Kedves Jótévőm s Barátném!

Szívességét már olly számtalanszor bebizonyította irántam, hogy most csak arról kellene gondolkoznom, mint háláljam meg jótéteményeit. De a nyomorúság ismét segedelemért csedezni kényszerít. Gyermekeim mind betegek, s a legifjabbik hihetőleg a halál' ragadománya lesz. Segítségért sirnak a szegény teremtmények, s az isten látja, mint vérzik szívem, hogy szenvedésüket nem enyhíthetem. Minden vagyonom boldogult férjem' hosszas betegségének lett áldozata. Magamra hagyatva alig ápolgathatom szükségesképen gyermekeimet; mert a sok éjezés annyira kimerítette erőmet, hogy gyakran önkénytelen záródnak be szemcim. Ah isten, mely nyomorúság! Férjem nincs, ki gondunkat viselné; semmim, mit pénzzé tehetnék. — Mit tegyek? kihez folyamodjam? kinek panaszoljam bajomat? Ah senki sem hiúne, ha talán az emberek' szánakozásához folyamodnám is!

Nagyságod' jószívébe bízva, Nagyságodhoz vonz szívem, Nagyságodnál keresem menedékeimet s körülményimet egygyedül Nagyságodnak nyilatkoztathatom ki pirulás nélkül. Kö-

nyörüljön, jótevő Barátném, könyörüljön még egyszer nyomorú sorsomon! Nem félek, hogy únszólónak tartand Nagyságod, de ámbár jól ismerem nemes indulatát, még is igen fájlalom, hogy oly sokszor kényteleníttem alkalmatlankodni. Bár csak még e világon hálálhatnám meg jószívűségét. Adjon Nagyságod alkalmat, bizonyossá teszem, hogy semmi sem esik nehezen, mire a hála kötelezend. Ha pedig meg nem szolgálhatom Nagyságod' jéteeményeit, könyörögni fogok az istennek, hogy egész házát legdúsabb áldásával ajándékozza meg.
En alázatossággal vagyok

Nagyságodnak

igaz tisztelője.

N... Amália.

110. Kölcsönkérés.

Kedves drága Úr!

Szivességét annyiszor bebizonyította irántam, s újlag batorkodom, egy kérésemmel alkalmatlankodni.

G... házát megvévén, mindjárt készpénzzel az egész summat ki is fizettem s e miatt oly szükében vagyok most a pénznek, hogy N... borait, mellyek' megvásárlása valamint jó mineműségökre, úgy olcsó árokra nézve is nagy hasznomra lehetne, meg nem vehetem; mert az azokért fizetendő summának még 1400 vft híja. Mivel pedig mint becsületes ember akarván élni, a javamat előmozdító alkalmakat el nem szalaszthatom, kérem Uraságodat, ne sajnáljon nekem 1400 vftot egy fél esztendőre kölcsön adni. En az Uraságodnak adandó kötelezvényt saját kötségesemen házamra betáblázatom s a tőkepenzt kamataival együtt a meghatározott időnek lefolytával köszönettel visszafizetem.

Mivel Uraságod pontosságomat ismeri, reményilem, hogy teljesíti kérésemet, miért mindenkor köszönettel leszek.

Ezzel maradok

Uraságodnak

kész szolgálja

N. N.

111. Egy ifjú gazdatiszt egy földesúrtól az n...i hivatalt kéri.

Méltóságos sat.
Nagyságos Uram!

Hallván, hogy Méltóságod' honvári tiszte meghalálozott, azon esetre, ha a hivatal még üres, bátorkodom Méltóságodnak atázatosan ajánlani magamat. — B... úr' igazgatása alatt hat esztendeig szolgáltam s reményem, hogy velem s magamviseletével megelégedéséről kedvező biznyság-leveleket nyerek tőle. Az én kívánságom egyedül az, hogy nagyobb hatáskörbe léphessek, s igen szerencsés volnék, ha Méltóságod' bölcs és mélybelátású igazgatása alatt ismereteimet szaporíthatnám és kimívelhetném.

Méltóságod' kegyes parancsolatit várván, tartozó mély tisztelettel vagyok

Méltóságodnak

alázatos szolgája
N. N.

112. Egy fiú pénzt kér atyjától.

Kedves Uram Atyám!

A meleg idők elérkezvén, mivel nyári ruhám nem volt, N...nél egy kaputot és két nadrágot csináltattam, melly ruháknak kifizetését a most következő pünköst hava' 13-dik napjára ígértem a nevezett szabómesternek. Mivel a fizetés' határnapja már közel van, kérem kedves Uram Atyámat, méltóztassék a szabónak fizetendő 190 vftból álló summát a legelső alkalommal elküldeni. Szorgalmam s jó magamviselate által fogok ügyekezni háladatosságomat jótéteményiért bebizonyítani, mellyekkel olly bő mértékben halmozott Uram Atyám.

Asszony Anyámnak s Uram Atyámnak kezeit csókolva gyermeki tisztelettel vagyok

Kedves Uram Atyámnak

engedelmes fia
N. N.

- 113.** Egy atya egy kereskedőt kér, hogy fiát tanulónak vegye magához.

Nemzetes Úr,
Teljes bizodalmú Uram!

Fiamnak nagy kedve van a kereskedésre s nincs okom gátolni szándékát, sőt inkább kész vagyok azt gyámolítani. Csak az egyedülvaló kívánságom, hogy alkalmá lehessen a kereskedést nem csak közönségesen megtanulni, hanem valódi értelmes kereskedővé képezni magát. Egy házat sem ismerek, melly Uraságodénál arra alkalmasabb volna. Nagyon örvendének, ha Uraságod olly szivességgel viseltetnék hozzám, hogy fiamat magához tanulónak befogadná.

Fiam 15 esztendő, egészséges s nincs elkényeztetve. Kézírása olvasható s folyó, készsége a számvetésben meglehető s tanítóinak bizonyítványai szerint a latin és német nyelven, a földleírásban és természethistoriában is jártas. Erkölcseit atyai szorgalmam formálta, hűségéről és ügyekezeteről kezeskedem Uraságodnak kedvező választát várván, tisztelettel maradok

Uraságodnak

kész szolgálja
N. N.

- 114.** Egy ifjú N... udvari tanácsnok' pártfogását kéri.

Méltóságos sat.
Nagykegyességű Uram!

Méltóságod' emberszeretete s készsége a szükölködők' felsegelésére bátorít Méltóságodhoz folyamodnom.

Méltóságod tudja, hogy korán árva lettem s szülőimtől igen kevésben örökültem, úgy, hogy jótévmim' segedelme nélkül oskoláimat sem végezhettem volna el. Hogy többé terhekre ne legyek s csekély tudományom' haszonnal fordítása által jóakaróimnak hálámat kinyilatkoztathassam: az *** hivatalért benyújtottam alázatos esedezésemet. Ámbár meg vagyok győződve, hogy bírok azon hivatalnak viselésére kívántató tulajdonokkal, tudom, hogy sok vágy-társam lesz, s azt Méltóságod' kegyes közbenjárása nélkül el nem nyerhetem.

Mivel Méltóságodnak hozzám volt szivességét annyiszor tapasztaltam, most is legnagyobb bizodalommal folyamodom Méltóságodhoz, vegye kegyesen tekintetbe boldogult atyám'

csekély szolgálátit s legyen kegyes közbenjárása által jövődöbeli szerencsém' elérésében gyámolítóm.

Méltóságod nagy kegyességébe s pártfogásába ajánlom magamat s tartozó mély tisztelettel és hálával maradok

Méltóságodnak

alázatos szolgálja
N. N.

115. Egy atyafi hivatalból kiesett rokona mellett könyörög.

Méltóságos Gróf,
Nagyságos Uram!

A szánakozás, melyet a természet öntött sziveinkbe s melyre hivatalától megfosztott rokonom' boldogtalan helyzetése ösztönöz, bátorít Méltóságodhoz folyamodnom s mellette Méltóságodnak alázatosan esedeznem.

Nem célja kérelmemnek, az ellene hozott ítéletet igazságtalannak állítani vagy vétkét mentegezni s palástolni; azt ő maga sem teszi, hanem őszintén megismeri hibáját s megvalja, hogy legigazságosabb azon ítélet, mely őt illy boldogtalan sorsra juttatta.

A törvény kemény büntetést hoz a vétkesre, de ne méltóztassék az ártatlanokra kiterjeszteni ennek következeit; ezekért, egy végső inségre jutott családért, egy feddhetetlen életű asszonyért, ezekért bátorkodom Méltóságod' nemes szívének könyörögni. Egyedül Méltóságod kegyelmétől függ ezen szerencsétlenek' boldogsága s négy szép reménységű ifjunak és három tisztaerkölcsű leánykának jövődöbeli szerencséje, kiket csak Méltóságod' kegyelme menthet meg a kétségbeeséstől. Méltóságodban helyeztetik ezen ártatlanok minden reményöket. Szerencsétlen rokonom is Méltóságod' nagy kegyességéért, melyre érdemtelenné tette magát, esedezik általam s szentül fogadja, hogy ezután legbuzgóbban fog ügyekezni elkövetett hibáját szorgalma, hűsége és feddhetetlensége által jóvátenni s Méltóságod' nagy kegyességét megérdemelni.

Méltóztassék ezen boldogtalan rokonom melletti esedezésemet meghallgatni s ez által azon jótétemények' számát nevelni, melyek engem örök hálára köteleztek.

Nagy kegyességébe ajánlott tartozó tisztelettel maradok

Méltóságodnak

alázatos szolgálja
N. N.

116. Egy jó barát barátjától kölcsönt kér.

Kedves Barátom!

Jelentettem már kedves Barátomnak, hogy a *** hivalt elnyertem. Bár nielly igen előmozdítja ez szerencsém, de mivel nyolcz nap múlva elkerülhetetlenül el kell utaznom, nagy szorongásba estem; mert itt volt csekély fizetésemből csak egy forintot sem tehettem félre különös szükségeim' esetére. Úti költségre legalább 50 pengő forintra lesz szükségem. Ha kedves drága Barátomban olly szives jóakarómat nem látnám, nem tudnék hová fordulni szorultságomban. Bocsásson meg tehát kedves Barátom, hogy ezen kéréssel bátorokodom előállani: ne sajnáljon, ha különben tehetségében áll, nekem öt hónapra 50 pft kölcsön adni. Fizetésemből minden hónapban 10 frot fogok kedves Barátomnak megküldeni, mi nótelen létemre nehezen esni nem fog; mert itt 300 pftal kellett esztendőnként beérnem. — Nagy szivességét mutatja kedves Barátom hozzám, ha teljesíti kérésemet. — Ha nem lesz is kedvező válasza, ez azon batátságot s tiszteletet megváltoztatni nem fogja, mellyel vagyok

Kedves Barátomnak

igaz barátja
N. N.

117. Kérő levél egy orvoshoz.

Tekintetes Doctor Úr!

Kérem Uraságodat, méltóztassék mennél előbb igen roszul lett gyermekemhez eljöni.

N. N.

118. Egy jó barát barátját fia' keresztatyjának híja.

Kedves Barátom Uram!

Kivánjon szerencsét, mert tegnap atya lettem. Tegnap az ég egy fiúval ajándékozott meg! Vegyen részt örömemben, keves Barátom Uram, s ezen részvétel bizonyságául legyen fiának keresztatyja. Az atyának gyermeke' javáról már gyenge korában kell gondoskodnia, s gondoskodhatom-e jobban, mintha Önt választom keresztatyjának.

Kérésem' teljesítését becses barátságának bizonyosságául vendem, a ki vagyok

Önnek

igaz barátja
N. N.

119. N. N. Nagyvári ügyészt pere' felváltására kéri.

Tekintetes Táblabíró s Ügyész Úr!

Zsémberes úrral a múlt héten olly ügybe keveredtem, melly egyedül törvényes úton eligazítható. Kérem azért tekintetes Uraságot, méltóztassék ismeretes készsége s mély belátása szerint folytatni s védelmezni ezen ügyemet. A megkívántató irományokat ide mellékelve küldöm.

Magamat nagy kegyeibe ajánlván, tisztelettel vagyok

Tekintetes Uraságódnak

köteles szolgálja
N. N.

120. Egy jó barát barátjától rokona' számára pénzt kér kölcsön.

Kedves Barátom Uram!

Egy kis roszullét nem engedi kimeneteletem, s kérésemet írásban kényszerít előterjeszteni. Egy rokonom, G... , gyógyszeráros N... ben egy igen olcsó gyógyszertárt vett s azt néhány nap múlva egészen átveheti. A gyógyszertárért s az ahhoz tartozókért ... ezüst forintot kell letennie; de mivel tulajdon vagyona nem elegendő, 4400 forintot kölcsön venni kénytelen, melly summának 4000-ével még a gyógyszertár' árába tartozik, 400 ft. pedig úti s más kisebb költségeire szükséges. Itten semmi barátja s ismerőse nem lévén, hozzám folyamodott s elpanaszolta szorultságát. En előmenetelében mindenkor nagy részt vettem s most is igen örömet segitettem volna, ha lakházam' hátulsó részének építése miatt pénz' szükében nem volnék. Mi azonban tehetségemben áll, azt megteszem s úgy vélem, hogy e részben senkihez olly bizodalommal nem fordulhatok, mint kedves Barátom Uramhoz. Kedves Barátom Uram a miát en tapasztalásom tanít, mindenkor hajlandó a

szükölködök' felsegélésére; most is nagy jót tenne kedves Barátom Uram ezen rokonommal, ha neki a 4400 ezüst ftból álló summa pénzt a törvényes kamatok mellett egy esztendőre kölcsön adni méltóztatnék. Becsületénél egyebet nem adhat ugyan zálogul, de én ezért jótállók, s ha Barátom Uram úgy kívánja, a kezességet is magamra vállalom.

Kérem kedves Barátom Uramat, legyen olly szives s válaszoljon levelemre. En az ifjút a nélkül, hogy megmondottam volna neki, kihez legyen szándékom folyamodni, délutánra magamhoz hívtam. Ha teljesítheti kedves Barátom Uram kérésemet, Önhöz fogom őt küldeni, hogy a feltételeket személyesen tudja meg. O mindenkor háladatos lesz kedves Barátom Uramnak ezen szivességéért s engem kedves Barátom Uram újra lekötelez, minden alkalommal megbizonyítani, hogy változhatlanul vagyok

Önnek

igaz barátja
N. N.

121. Komor István urát kéri, hogy az n...ni uradalmában találtató fürdőben mulatását engedje meg.

Méltóságos sat.
Nagyságos Uram!

Megindúlt szívvel bátorkodom Méltóságodnak nem csak számtalan jótéteményeit, mellyekben Méltóságodat szolgálván részesültem, hanem kiváltképen azon nagy kegyességét, mellyel betegségemben irántam viseltetni méltóztatott, legalázatosabban megköszönni. Eezen emlékezetet semmi idő, semmi körülállás ki nem törüli szivemből. Soha el nem felejttem, hogy olly családot szolgáltam, hol a nemes születéssel olly ritka szívjóság s nagylelkűség egyesült. Érzem ugyan, hogy köteles vagyok minden erőmet jótévőim szolgálatának szentelni, s szivemből kívánok eleget tenni ezen kötelességemnek, de gyengeségem még nem engedi kívánságom' teljesítését. — Tekintetes doctor N... úr azt rendelte, hogy néhány hónapig fürdőt használják. Ennek lehetőségét csak úgy reménylhetem, ha Méltóságod n...ni uradalmában egy kis szobát móltóztatik számomra kegyesen rendelni, hol egészszégem' visszatértét nyugalomban várhassam. Egész életem nem lesz elegendő Méltóságod' jótéteményei' megérdemlésére; s épen ez bá-

torit mostani helyzetetésemben Méltóságod' nagylelkűségéhez
folyamodni.

Kegyes parancsolatit várván, legmélyebb tisztelettel élek,
halok

Méltóságodnak

alázatos szegény szolgája

N. N.

122. Egy gyógyszeráros a felügyelői (provi-
sori) hivatalt kéri.

Nemzetes Úr,

Teljes bizodalommal való Uram!

Egy h...i Barátom tudtomra adta, hogy Uraságodnál a
provisoriumi hivatal megüresült. Bátorokodom azért Uraságodnak
ajánlani magamat, s nagyon szerencsés volnék, ha Uraságod'
szolgálatába felvételném. Szükséges ismereteimről s erkölcsi
magamviseléséről szóló bizonyosságaimat, mellyeket G... úr,
kinél négy évet töltöttem, számomra kiadott, ide rekesztem.

A fűvésztudományt és chemiát a bécsi egyetemen hallgat-
tam. Ezekben tett előmeneteletemet az ide mellékelt diplomában
tessék megtekinteni.

En mostani helyzetetésemmel meg vagyok elégedve; de
azon kívánságomat, mi szerint tudományimat szaporítani s ta-
pasztalásimat öregbíteni ohajtom, G... úr is, bár nem örö-
met bocsát el magától, helybenhagyja.

Tisztemben hív eljárásom jövődében olly szent lesz előt-
tem, mint eddig volt, s reményem, hogy Nemzetes Urasá-
god' patikájának jó híret és is fentartandom.

Nemzetes Uraságodnak válaszát kikérve, tisztelettel vagyok

Nemzetes Uraságodnak

alázatos szolgája

N. N.

123. Egy katonatiszt főnökétől ideigleni
elmenelre kér szabadságot.

Nagyságos sat.

Tegnap azon kedvetlen hír esett tudtomra, hogy atyám
nehéz beteg. Halála előtt még egyszer kíván szólni velem; ké-

rem azért alázatosan Nagyságodat, méltóztassék megengedni, hogy három hétre hazámba útzahassak s öreg atyám' kívánságát teljesíthessem.

Nagyságodnak

alázatos szolgája
N. N.
alhadnagy.

124. Egy szegény egy uraságtól segedelmet kér.

Méltóságos Báró,
Nagyságos Uram!

Minden ember azt vallja, hogy Méltóságod azoknak csekély számába tartozik, kik szives buzgósággal fogják pártját a szegénynek s szenvedő ártatlannak. Bátorodom azért én is Méltóságodhoz folyamodni nagy szükségemben. Hivatalomat az idő' körülállásai által elvesztvén, alig táplálhattam a leírás' csekély keresményével hitvesemet s gyermekeimet; de most semmi munkám nem lévén, s hitvesem nehéz betegségbe esvén, a jótévők' szánakozó sziveihez kénytelenítettem folyamodni, s ha segedelmet nem nyújt az ég, éhen kell hitvesemmel s gyermekeimmel meghalnom.

Méltóságod' szívét érdekli a szenvedők' nyomorúsága! Méltóságod kérelem nélkül is kész segedelmet nyújtani a szűkölködőknek; feleslegvaló volna azért több esedezéssel alkalmatlankodnom. Mostani helyzetetésemben egy kis summa nagy jótétemény volna, míg a jó isten munkát ad, hogy magamat s enyéimet becsületesen eltarthassam a nélkül, hogy valakinek terhére essem.

Teljes bizodalommal Méltóságod' nagy kegyességében háladatossággal s mély tisztelettel maradok

Méltóságodnak

alázatos szolgája
N. N.

125. Egy atya fijának hivatalra előmozdítását kéri.

Nagy méltóságú s a t.
Kegyelmes Uram!

Alázatosan bocsánatot kérek, hogy kérésemmel alkalmatlankodni bátorodom. Harmincz esztendeig híven szolgáltam

királyomat; atyai kötelességimet is híven teljesítettem, mert csekély jövedelmem mellett gyermekeimet úgy neveltem, hogy mint jó s hasznos emberek léphetnek a polgári társaságba. Négy fiam legöregebbike már meghaladta a tizenkilencedik évet s alkalmas a status' szolgálatára. A nélkül, hogy atyai szeretetemet vádoltathatnék, bizonyíthatom, hogy pallérozott ifjú. Az n...i gymnasiumban szorgalmas tanulása s jó erkölcsi magaviselete által oktatóinak meglegedését mindenkor megnyeré. A bölcselkedési folyamat hasonló ügykezettel végezte, Kézírása jó, magyar, latin és német nyelven tökéletesen beszél s a számvetés minden nemeiben gyakorlott. Bár mi nagy hajlandósága van a gyógytudományra, kívánságát nem teljesíthetem; mert számosak gyermekeim, s csekély jövedelmem nagy költségekre nem tesz képessé.

Méltóztassék egy szorgalmas ifjúnak utat nyitni, hogy házáját híven szolgálgassa, s engem abbeli reménnyel vigasztalni, hogy fiamat nem sokára kedvező állapotban látandom.

Excellentiád' kegyelmébe ajánlván fiamat, mély tisztelettel maradok

Excellentiádnak

alázatos szolgálja

N. N.

126. Egy szerencsétlen ifjú N. urat kéri, engesztelné meg atyját.

Ha egy szerencsétlen, ki maga magát tette szerencsétlenné, számot tarthat még az erény- és emberszeretőnek részvételeire és szánakozásra, bizonyos vagyok a tekintetes Úr' pártfogásában. A tekintetes Úr ismer tán, de csak azon rossz hírből, mellyet egy szerencsétlennék végromlására az irgalmatlan rágalmazás vagy az erény és véték nélküli közép lények' hízogó szava terjesztget. De ha ezektől hallja a tekintetes Úr, ki vagyok most, hallgassa meg azt is, ki voltam ez előtt? — Egy feddhetetlen erkölcsű ifjú, atyja reménysége. Ezen megvallás még nagyobbítja vétkemet. Elbeszéljem-e, mint jutottam e veszedelembe, mellyben segítség nélkül sinlódóm? — A tekintetes Úr ismeri az emberi szívet és gyarlóságát, ismeri a' csábítás' bájos hatalmát és a rossz példák' mirígyét. Azon sors, melly már sok ifjút ért, az én sorsom is. Gyakran jutottak eszembe vad vígalmaim közepette jó tanítóm' szavai: „Rettegj az első lépéstől, a többi könnyen vezet a veszélybe!”

De a helyett, hogy az első lépéstől rettegtem volna, a hízelkedő ösztönöktől engedtem elragadtatni magamat s bezártam a veszélyes következesek előtt szemeimet, vagy kevésbbé iszonyúknak képzeltem azokat. Most, de fájdalom! már késő tanított meg a tapasztalás, hogy a lelkismeret' intó szavát soha sem kell megvetnünk. Erejefogyott testtel, barát, jóakaró, s hallja a tekintetes Úr bal sorsom' nagyságát! atya nélkül segélyért esengek, s ha a tekintetes Úr elhagy, elhagy minden remény. — Bátorodjam-e mentégetésemre előhozni valamit, vagy világosan adjam elő kérelmemet? A tekintetes Úr, mint atyámnak legrégibb, legjobb barátja, nála sokat tehet. — Csak a tekintetes Úr nyithat utat egy bűnbánó fiú' könyeinek atyja' szívébe, csak a tekintetes Úr költheti fel az alvó természet' szavát, csak a tekintetes Úr teheti atyámat figyelmessé a büntetés' kegyetlen öröme s a bocsánat' édes kenyére. Ha a tekintetes Úr úgy fest előtte, mint szerencsétlent, kinek kétségbeesése tőle — atyjától — függ, mint fiút, ki élhet, mihelyt atyja akarja, ki atyja' életének hátralévő napjait engedelmesége s példás magaviselete által, melly a történeteket elfelejti vele, edessé teszi, ha a tekintetes Úr illy eleven színekkel festendi szomorú helyzetemet, atyám' szíve megindúl. — A tekintetes Úrnak is van egy fia — ő a tekintetes Úr' öröme — s az fog maradni mindenkor. De kérdezze meg ön magát, mint atya, mint bíró, nem bocsátana-e meg neki, ha helyzetésemben volna? — De ki fog jobbbulásomért jótállani? kérdezi a tekintetes Úr. — Vétkeim, eszem jótállanak, ha szívemben nincs bizodalma: vétkeim szerencsétlenebbé tettek, mintsem azoknak mint leggonoszabb ellenségeimnek újra hódoljak, s eszem még annyira nem tompult s nem homályosodott meg, hogy a szerencse és szerencsétlenség között választást tenni nem tudna. — A tekintetes Úr' válasza szerencsésé vagy szerencsétlenné tesz.

Ezzel a tekintetes Úr' pártfogásáért még egyszer esedezván, különös tisztelettel vagyok

A tekintetes Úrnak

alázatos szolgálója
N. N.

127. Egy jó barát barátjától tanácsot kér, taníttassa-e leányait francia nyelvre.

Kedves Barátom Uram!

Ismét egy kérés, fogja magában gondólni, ha egyikét sort elolvasott. Szégyenlenem kell magamat, s bár melly erősen

feltettem, hogy ezután alkalmatlankodni nem fogok, mindaz által olly körülmények állanak elő, mellyekben olly bizodalommal senkihez sem folyamodhatom, mint Önhöz; de kedves Barátom Uram is mindenkor olly módon teljesíti kérésemet, melly új serkentésül szolgál a kérésre. Egyenesen tehát a dologhoz! Közöttem s Luizám között csaknem tudós vetélkedés támadt s végre csak ugyan abban egyeztünk meg, hogy Ön' ítéletének akarjuk alája vetni magunkat. Ellenfelem erősen vította, hogy leánykáimat francia nyelvre taníttassam; én ezen nyelvnek elkerülhetőségét állítottam az asszonyokra nézve. Azonban felhozott bizonyító okaim olly ellenökökkel viszonzítottak, hogy majd egészen meggyőzettem. Reménylem ugyan, hogy Ön védelmezöm lesz; a dolgot mindazáltal kedves Barátom Uram' részre nem hajló ítéletére bízom. A dolog nem siettető. Ha szabad ideje lesz, fontolja azt s tisztelje meg válaszával

igazszívű barátját
N. N...et.

128. Egy jó barát barátját N... mezőváros' tűz által megkárosodott lakosainak felsegélésére serkenti.

Tekintetes sat.

Jóakaróm s kedves Barátom Uram!

Hihetőleg már az ottani környéken is elterjedt azon rettenő tűzveszélynek híre, melly mezővárosunkat, egynehány házat kivéven, csaknem egészen hamvotladedékká változtatta. Reszketve veszem az író tollat kezembe, s nehezen esik rendbeszedni gondolatimat. Füstölögnek még a házhelyek, s napról napra szaporodik a szerencsétlenek' száma, kiknek jajgatása a levegőt tölti be. Azok, kik három nap előtt jó állapotban voltak, reszketve néznek a jövődőbe.

Itt állanak az atyák s gyermekeiket szíveikhez szorítva kérdezik, hol fogunk venni kenyeret-táplálástokra? hogyan fogunk felnevelni benneteket? Kétségbeesve sírnak ott az anyák; mert nincs mivel betakarni csecsemőiket; bizodalommal szorítják mellökre s borzodva veszik észre, hogy az ő szerencsétlenségök a kisdedeket is megfosztotta élelmöktől.

Sokan a lakosok közül, kik ezelőtt szép és alkalmas lakhelylyel bírtak, köszönik azistennek, ha hajlékra akadhatnak; egy kis szobában húszan is laknak s békétüréssel kény-

telenek szenvedni a legnagyobb alkalmatlanságot, nem sejtven ezen hirtelen változásnak kedvetlen következéseit egészségök-re nézve.

Sokan, kik örömet gyámolították szenvedő embertársai-
kat, most a nemeslelkű jóakarók' köz jótéteményeire szorúltak.
De minek festem a tekintetes Úrnak ezen szomorú jelenése-
ket, mellyek igen könnyen képzelhetők?

En is elhagytam már házamat 's megmentém, mit enyé-
immal elvihettem; mert úgy véltem, hogy az én házam is a
tűz' prédája lesz, melly körülém minden részen dühösködött;
de az isten' hatalma megóttalmazott, s bár sok kárt vallottam,
még is sokkal jobb állapotban vagyok, mint nagy része váro-
sunk' lakosainak. Örömmel osztotam a szerencsétlenekkel;
de már magam is csaknem a legszükségesebbek' hiával vagyok.
Bocsásson meg azért a' tekintetes Úr, hogy nemeslelkűségéhez
folyamodom s az emberiség' nevében arra kérem, méltózas-
sék polgártársait, kiknek érzékeny szívét ismeri, s kiket az
isteni gondviselés' javakkal áldott meg, ezen boldogtalanok'
sorsa' enyhítésére felszólítani. Bizonyos vagyok, hogy a te-
kintetes Úrnak sok ismerőse van, s közbenjárásának azoknál
nagy befolyása lesz. A háladatosság' legforróbb könyeivel fog-
ják a szegények a legkisebb jótéteményt is megáldani, s az isten
áldással fogja azt megjutalmazni. A mit özvegyüjt, küldje
hozzám, én a nemeslelkűek' jótéteményeit lelkiismeretem sze-
rint fogom kiosztogatni.

En magamat úri barátságába ajánlva, haládatos szívvel
leszek!

A tekintetes Úrnak

tisztelő szolgája s barátja
N. N.

Válaszok a kérő levelekre.

129. Egy jó baráthoz, kinek kérését teljesí-
síthetjük.

Kedves Barátom!

Nagyon örvendek, hogy alkalmam van barátságomat be-
bizonyíthatni, ha ezen hamarságot, mellyel a kívánt summa
pénzt elkészítettem, annak nézi kedves Barátom. Hogy szá-
vát fogja tartani, tökéletesen meg vagyok győződve, s a zá-

logot nem látnám szükségesnek, ha az, véletlenül történhető hatalunk miatt (mitől isten mentsen meg), viszonyos barátságunk' megsértése nélkül meg nem történhetnék.

Ha készségem használt kedves Barátomnak, igen örvendek, s ezután is, ha szolgálhatok, parancsoljon velem, hogy megmutathassam, hogy képmutatás nélkül vagyok

igaz barátja
N. N.

130. Válasz a keresztatyának megkérő levélre.

Kedves Barátom Uram!

Hogy Barátom Uramnak hebizonyíthassam, melly igen örüök kedves hitvese' szerencsés lebetegedésén, s melly igen megtisztelt, hogy sok jó barátja közül engem választott, jelentem kedves Barátom Uramnak, hogy holnap reggel a beteget meglátogatom, hogy serencsét kívánhassak neki s keresztfiam' nevérol értekezhessem vele. E részben mindenkor az asszonyoktól kell tanácsot kérnünk, mert ők jól tudják, hogy a szép és kedves névnek gyakran nagy befolyása lehet egy ifjú' szerencséjébe.

Köszönöm hozzáam mutatott bizodalját s tökéletes tisztelettel vagyok

Önnek.

igaz barátja
N. N.

131. Egy jó baráthoz, kinek a kért kölcsönt nem adhatjuk.

Kedves drága Barátom Uram!

Igen fájlalom, hogy a kölcsön kért summával nem szolgálhatok. Most igen kevés pénz van kezem között, s azt sem adhatom ki; mert h...i rokonimat várom, kiknek ittléte' némelly rendkívüli költségeket fog okozni. Nem félek, hogy

ezt rossz néven veendi, s ohajtom, hogy más esetben szolgálatra készségemet bebizonyíthassam, a ki vagyok

Kedves drága Barátom Uramnak

tisztelő barátja
N. N.

132. Hasonló levél.

Kedves Barátom!

Azt fogja vélni, hogy kérelméről elfelejtkeztem. — Én barátim' javát úgy hordom szivemen, mint én magamét. Késedelmeknek oka következő: magam a kért summát nem kölcsönözhetvén, mivel többféle árúk vétele által egészen kiköltöttem magamat, egész héten utána jártam, hogy azt ismerőseim' valamelyikétől felvehessem; — de sikertelen volt fáradozásom.

Azon summa, mélyet erszényemből kölcsönözhetek, 200 vftból áll, s azt is csak holnap után küldhetem el. Ha azzal segíthetek, nagyon fogok örvideni.

Szokott tisztelettel maradok

Kedves Barátomnak

kész szolgálatú barátja
N. N.

133. Válasz egy jó barátunk levelére, mellyben tanácsot kért, taníttassa-e leányait francia nyelvre.

Kedves Barátom Uram!

Örömet jelentem ki a francia nyelvről vélekedésemet. Jól megfontolván a francia nyelv' hasznát s elkerülhetőségét a leánykákra nézve, több oknál fogva annak tanítását nem tanácslom. Egy leánykának elég annyit tanulni, hogy belőle jó gazdasszony, jó nő, jó anya legyen. Ha a leányka jól ért a közönséges asszonyi munkákhoz s öltözetét, melly a divatnak annyira alája van vettette, mi a férjnek gyakran nem kevés költségébe kerül, elkészíteni s azt a szükséges esetekben megváltoztatni tudja; ha olcsó áron jó árúkat tud vásárolni s előre meggondolja, szükséges-e a' veendő dolog vagy nem; szóval, ha a leányka azon tulajdonokkal van felruházva, mellyek

kedves Luizája' sajátai, boldog azou férj, ki kezét és szívét elnyeri.

A klavir, gitár, gyöngyhímezés, franczia nyelv 's hasonló játékok, mellyeket a szokás hozott be, a mai világban azon köszirtek, mellyeken a házassági élet' sajkája közönségesen törést szenved. A helyett, hogy magok látnának a dologhoz s a szolgálóknak utána nézúének, jól végezik-e a reájok bizottakat, a klavir mellett ülnek asszonyaink s ábrándoznak. A férj' költségei felülmúlják a jövedelmet, innen következik, hogy házasságát megbánja, sorsával meg nem elégszik, s a rövid öröm pokolkinná változik.

Ez őszinte véleményem, mint Ön kívánta. Borzasztó ugyan, de igaz kép, mellynek mását gyakran láthatni.

Önnek nyilatkoztatása bizonyossá tessz, hogy nyíltszívűséget rossz néven nem vcendi. Ha kedves Luizája neheztelne, mentse ki

Önnek

igaz barátját

N. N.

V. Vigasztaló levelek.

Vigasztaló leveleket csak rokonok s jó barátok szoktak egymásnak írni, s legjobb sikerök akkor van, ha a fájdalom' első benyomásai eltűnnek. A vigasztalást az okosság' tanácsadása mellett a szomorú eset' körülményeiből és az olvasó' szívének ismeretéből kell merítenünk. A vigasztaláshoz nagy ügyesség kívántatik. Nyilatkoztassuk ki a vigasztalándónak, hogy fájdalma igazságos, s ha olly szerencsétlenség érte, mellyről méltán mondhatjuk, hogy meg nem érdemlette, használjuk ezen körülményt s írjuk szívérdekló hangon a levelet.

A szomorú esetről sokat ne beszéljünk, szükséges tehát, hogy rövidek legyenek a vigasztaló levelek.

Ha ezen levelekre válaszolunk, köszönjük meg a vigasztalónak részvételét és vigasztalását; említhetjük szomorú helyzetetésünket is s a vigasztalónak minden jót kívánhatunk.

134. Egy jó barát barátját atyja' halálakor vigasztalja.

Kedves Endrém!

Szivemből gyászolok veled, mert én is szerettem s gyermekképen tiszteltem derek jó atyádat. Ha vigasztalhat buzgó részvételem, vigasztaland levelem; de jobb vigasztaló a vallás és a jótékony idő, melly lassanként megenyhíti fájdalunkat. Boldognak tarthatod magadat, hogy őt könnyelműség vagy háladatlanság által soha meg nem szomorítottad. Ha gyermekeiben való öröme meghosszabbíthatta volna életét, soká kellett volna élnie; mert Ti mindnyájan nagy öröme voltatok.

Vigasztalódj' kedves Barátom, s győzedelmeskedj' fájdalomaidon, hogy annál örömebb teljessithessed kisebb testvérid iránt kötelességedet, kiket, hogy szived kedvel, bizonyos vagyok.

Isten hozzád, kedves Endrém! Reménylem, hogy nem sokára meglátogatlak. Isten hozzád! szívesen ölel

N. Imre.

135. Egy jó barátnéhoz' férje' halálakor.

Kedves Barátném!

Férje' halála s mostani szomorú helyzetetése nagyon érdeklí szívetem. Nehezen esik kedves Barátnémat vigasztalnom; mert szükségem van vigasztalóra nekem is, ki legjobb barátomat vesztettem el.

Megfoghatatlan isteni végzés! Sokan ön magoknak s másoknak vannak terhére; elvágynak e földről s örömet elválnának, de a szenvedések el nem tépik az élet' lánczait; mások ellenben, kiknek halálát sokan sirátják, elszólíttatnak. — De ezen kétség is ki fog fejleni. A jövő ismeretlen előttünk, de nem ismeretlen az' isten előtt; csodálni fogjuk majd az ő bölcs rendelkezéseit, hogy mindent javunkra intézett.

Emelje fel szemeit, kedves Barátném, az özvegyek' és árvák' atyjához! nem hagyja ő el kedves Barátnémat s szeretett gyermekeit. Az idő megenyhíti fájdalmaid, s édes ohajtássá a kedves után változnak azok. Én nagyra becsülöm kedves Barátnémnak bennem volt bizodalmaid s mindent megteszek, mi tehetségemben fog állani. — Lajos fiát magamhoz veszem s mint tulajdon gyermekemet fogom nevelni. Kedves Barátnémnál csak egy leányka marad; az isten s jószívű emberek annak

is gondját fogják viselni. Legyen vigasztalt s keresztényi állhatatossággal szenvedje veszteségét!

En tisztelettel maradok

igaz szívű barátja

N. N.

136. Egy jó barátához, ki javainak nagy részét s fiát vesztette el.

Kedves Barátom!

Igazságtalan volnék, ha meg nem vallanám, hogy méltán folynak könyeid. Javaid' nagy részének s szeretett fiadnak megtéríthetellen vesztét szenvedni nagy csapás. Adjon az isten erőt ezen nehéz tehernek elviselésére. Másoknál már a vagyoni vesztesége végtelen fájdalmakat okozna, s vigasztalhatatlannak ká tenné őket; de Te, kedves Barátom férfiúi állhatatossággal viseled a végzésnek ezen keménységét; csak fiad' vesztét siratod, s nekem nem áll tehetségemben vigasztalni Téged; mert magam is érzem fájdalmaidat. De ha meggondoljuk, melly rosz utakra vezérli gyakran a csábítás a gyermekeket, melly éji lepöként hánýja löreit, mi könnyen semmisíttethetett volna ez által azon szép reménység, mellyet fiadban helyeztetél. De enyhíti-e ezen gondolat fájdalmaidat?

Most képzeld egy boldogabb hazában őt, a jó s ártatlan szívű ifjút, egy jobb világban mint az istennek angyalát! Ezen képzelet szolgáljon enyhítő írul szíved' vérző sebére. Az idő ugyan legfájdalmasabb sebeket is meggyógyít; de a bölcs az időtől nem várja azt, mit józan esze megtehet.

Élj boldogul s légy ezután is Barátom! Szívesen csókol

N. N.

137. Egy jó barátné barátnéjához anyja' halálakor.

Kedves Emim!

Meg kell vallanom, hogy veszteségednek nagysága kétkedésbe ejt, lesz-e vigasztaló szavaimnak sikere? Az én szívem is mélyen érzi fájdalmaidat. Méltán sírsz, kedves Emim, olly nemesérzésű, olly példás jámborságú asszonyság érdemes könyeidre.

De, kedves Emim, élhet-e az ember örökké? Nem érte-e el a' boldogult az emberi élet' köz czélját, az öregséget? nem érte-e gyakran kora' erőtlenségét, mely magában is lassú halál? Már ő csak a' lelki örömeiben részesült s szívéből vágyakodott azon helyre, hol teljesen érezhetné azokat. Az isten meghallgatta kívánságát. Ez vigasztaljon, Kedvesem!

Töröld le tehát könnyeidet s fájdalmaid' árjában az istennek adj halát, hogy addig tartá meg a boldogult elhunytat gyámolításodra, mfg reá szükséged volt. Háladatoson emlékezz' édes asszony anyádnak jámbor' életére s békés halálára.

En szívesen öelve csókollak s vagyok

részvevő barátnéd

Vilma.

139. Egy atyához gyermekei' halálakor.

Kedves Barátom Uram!

Mérsékelje kedves gyermekei' elhunytán érzett fájdalmait, melyek az isten' bölcs rendelése ellen való zúgolódásra bírják Barátom Uramat. Ki tanulhatja ki a végzés útjait? — Kimondhat egy istenséget igazságtalannak, ha kívánságaink' ellenére van is? Az isten mindent legbölcsebben intéz; s ha azon szőnyeg alá pillanthatnánk, mely a jövendőt fedezi szemünk előtt, imádkoznánk s áldanók a mindenhatót, midőn siráukozunk, zúgolódunk és kétségbeeséssel küzködünk. Bár ezen igazságot a jelen esetben be nem bizonyíthatom, mindazáltal meg vagyok győződve, hogy ezt is Barátom Uram' s gyermekei' javára rendelte; mert ellenkeznek a legfőbb valóság' felségével, ha öröme volna szenvedéseinkben, és rendelései mindenkinek javára nem czéloznának. Szeret az isten bennünket mint szerető atyánk, s ámbátor néha megszorít, de ismét szépre deríti borús napjainkat, ha mint jó gyermekei benne helyeztetjük bizodalunkat. Vizsgálja ezen megnyújtató igazságot, kedves Barátom Uram, mely a mondottakban foglaltatik, s engedjen annak jótékony befolyást atyai szenvedő szívére. Vigasztalva fogja az fájdalmait enyhíteni, mi annyi-
val inkább szükséges, mivel szívének szomorú érzései elfelejtetik kedves Barátom Urammal az isten' bölcsességének és jóságának megismerését, noha rendelései kívánságaival meg nem egyeznek.

Bizonyos vagyok, hogy Barátom Uram az isteni gondviselés' bölcsességét és jóságát átlátandja, ha azon veszedelmek

és fájdalmak jutnak eszébe, mellyektől a szegény gyermekek megszabadultak, s a jó isteni gondviselés más úton téríti-meg vesztességét.

En Barátom Uramnak fájdalmaiban a legbuzgóbban részt veszek s maradok egész háza' tisztelete mellett

Kedves Barátom Uramnak

igaz szívű barátja
N. N.

139. Egy atyához, kinek fia a harczmezőn esett el.

Kedves Barátom Uram!

Kedves fia' haláláról szóló tudósítása nagyon meglepett s nagyon érdeklette szívemet. Minden érzékeny szív szánja kedves Barátom Uramat s igazságosnak tartja azon szép reményű ifjúnak elesén érzett fájdalmát. De vigasztalásul szolgáljon kedves Barátom Uramnak azon gondolat, hogy legdicőbb meghalni a hazáért. Ő elfelejhetlenné tette magát ez által, s az utókor is tisztelni fogja emlékezetét. Tűrje békével a sorsnak ezen kemény csapását, barátságomra, szeretetemre kérem, mellyel vagyok

Önnek

igazszívű barátja
N. N.

140. Egy leánytestvér testvéréhez leánykája' halálakor.

Kedves Néném!

Veled együtt érzem Ninácskád' elhúnytat. Feltettem magamban, hogy vigasztalni foglak szomorú helyzetetésedben, de vigasztaló szökat nem lelek; mert ha kis Ninád jut eszembe, meg akar szívem repedni, s könnyek hullnak szemeimből.

De, kedves Néném, kérjük az istent, adjon erőt ezen fájdalmak' állhatatos elviselésére s csendesítse le érzékeny sziveinket.

Légy vigasztalt! arra kér

Júliád.

141. Vigasztaló levél egy jó barátához, midőn a-kért hivatalt nem nyerte el.

Reménységem be nem teljesedett s a hivatalt vágytársa nyerte el. Igen fájlalom, hogy illy kellemetlen hírt kénytelen-nítetem kedves Barátomnak tudtára adni, 's bizonyos lehet abban, hogy ezen eset előttem is igen kellemetlen. Én olly igen megszeretem Önt, hogy reményét tulajdon reményem-mé tettem.

Legyen azonban vigasztalt! mert kedves Barátom jobb állapotra méltó, mellyben minden kétségen kívül részesülni fog. Ugy látszik, mintha az isteni gondviselés más hivatalt rendelt volna Ön' számára, melly szép tehetségeinek nagyobb hatás-kört nyitand.

A' mit javára tehetek, legbuzgóbb ügyekezettel fogom azt eszközölni.

Ezzel maradok

köteles szolgálja s barátja

N. N.

142. Egy jó barátához, kinek háza égett le.

Kedves Barátom Uram!

Nagyon, igen nagyon megindúltam, midőn azon szerencsétlenségről tudósítottam, melly a múlt héten érte. Ki látláthatja előre, mi fog a legközelebb órában történni? — De nem akarom panaszaimmel nevelni fájdalmait. Ön ezen szerencsétlenséget nem érdemlette; ez enyhítse bal sorsán bánkódását. Bizzék az istenben; ő, ki most annyira megszorította, nem sokára ismét jötevéje lesz s megtéríti vesztességét. Csak egészségébe ne legyen kedvetlen befolyása azon szerencsétlen esetnek, attól félek. Ön férj s atya, s egy szegény család gyámola. Ne csüggedjen el kedves Barátom Uram; legközelebb ott a segítség, hol a nyomorúság legnagyobb. Bizodalommal tartson számot barátinak segedelmére; én is azok közé tartozom. Adja tudtomra, mivel szolgálhatok, a' legnagyobb készséggel fogok sietni segítségére. Az isten enyhítse szive' fájdalmát.

En szívésséggel vagyok

Önnek

igaz szíví barátja

N. N.

143. Egy jó barátához hitvese' betegségekor.

Kedves Barátom!

Megvallom, hogy helyzetése igen szomorú. Nem tekintvén azon hátramaradást, melyet kedves hitvese tartós betegsége házi körülményeiben okoz, s azon hiányt, melyet házi örömeiben érez, képzelem szánakozó szívének fájdalmait. Szívemből sajnálom kedves Barátomat, de kérem egyszersmind, tűrje állhatatosan szenvedéseit, hogy a fájdalmak kedves Barátomon erőt ne vegyenek.

A természet annak oka, hogy minden orvosi szernek használása sikertelen; mert kedves Barátom mindent feláldoz kedves hitvese' egészségének helyrehozására. Ha zúgolódnék kedves Barátom, őt káromolná, őt, ki ezen körülményeket így rendelte el. A szegény betegnek béketűrése, ki a fájdalom' súlyát legjobban érzi, szolgáljon például kedves Barátomnak. Gondolja meg, hogy ez már soká nem tarthat. Szomorú vigasztalás ez egy érzékenyen szerető férjnek! De úgy vélem, hogy okos férfi létére ezen történetre már el van készülve.

Bizza sorsának kimenetelét a világ' bölcs igazgatójának vezérlésére, ki mindent jól fog intézni, s legyen bizonyos abban, hogy fájdalmaiban buzgón részt veszek mint

Önnek

igaz barátja

N. N.

144. Vigasztaló levél egy jó barátához, kinek atyját szerencsétlenség érte.

Kedves Barátom!

Atyádat szerencsétlenség érte, miről azért tudósítlak, hogy azt leténél nagyobbak ne képzeld. Atyád él és egészséges s el nem csüggedt szerencsétlenségében. Végy példát jámbor atyádról, még az isten mindent jól intézhet. Egy hozzánk közel leszakadt felhő okozta a szerencsétlenséget. A vizek nagy sebességgel zódultak a hegyekről, s néhány perc alatt házatokat és csűrötöket szédülták. A' takarmányt 's barmokat magával ragadta a folyam. De légy vigasztalt, mint jó atyád! vannak atyádnak s Neked is jó barátid; N... úrnak már irtam atyád iránt. Te jól ismered azen nemes szívű emberszere-

tót. Légy nyugodt, kedves Barátom! s hidd el, hogy a legnagyobb szerencsétlenség is javunkra szolgál valamennyiben. Reménylem, hogy rövid idő múlva többet fogok írhatni vígasztalásodra, a ki maradok

igaz hűségű barátod
N. N.

IV. Ajánló levelek.

Ajánló levelek gyakran használatnak. Rokonság, barátság s az ajánlandónak érdemei szolgálnak indító okul valakit másnak pártfogásába ajánlani vagy számára valamely jótéteményt kieszközölni. Ajánlanunk csak olyat lehet, kit jól ismerünk s kiről meg vagyunk győződve, hogy ajánlásunknak megfelel. A körülmények' hív és igaz festése legfőképen kivántatik meg az ajánló levelekben. Ha ismeretlent vennénk pártfogásunkba, könnyen megtörténhetnék, hogy vagy érdemtelent vagy ügyetlent ajánlanánk.

Mivel az ajánló levelek' sikere legnagyobbbrésint az ajánlótól függ, nem csak neveltség, de szerénytelen is, ha alrendű személyek főrendűeknek merészelnék ajánló leveleket küldeni.

145. Egy atyafi rokonát titoknokul, ajánlja.

Kedves drága Barátom Uram!

Többször megbizonyította kedves Barátom, hogy barátinak kívánságait örömet teljesíti, mintsem attól tartanék, hogy kéresemmel terhére leszek. L... rokonom szegény, de igen ügyes ifjú, a gróf N...nél megüresült titoknoki hivatalt ohajtja elnyerni. Tudom, melly igen szereti Ont a gróf, s melly sokat reménylhetek On' közbenjárásától. Kérem azért, méltóztassék szólni melette; én bizonyossá teszem, hogy L..., valamint jó szívére úgy elmebeli tehetségeire nézve is tökéletesen érdemes kedves Barátom Uram' pártfogására, s hogy tisztének mindenkor leghívebb szorgalommal felelend meg. Előt-

tem ezek által annyira kedvessé tette magát, hogy Önnek iránta mutatandó szíveségét úgy nézem, mintha irántam viseltetnék azzal kedves Barátom Uram, 's ebben becses barátságának új bizonyágát fogom látni. Meg lévén győződve, hogy Önnek nagy örömet okoz, ha mások szerencsáját előmozdítja, bizodalommal reményelem, hogy teljesíteni fogja kérésemet, miért mindketten legbuzgóbb köszönettel leszünk, L... kiváltképen fog ügyekezni bebizonyítani, hogy kedves Barátom Uram pártfogására érdemes volt.

En tisztelettel vagyok

Önnek

kész szolgálatú barátja

N. N.

146. Egy atya egy városi rokonának ajánlja fiát.

Kedves Uram Bátyám!

Ezen levelem' előmutatója Imre fiam, ki az idevaló gymnasiumban jó előmenetellel végezvén a hat oskolát, a k...j akademiában kívánja a bölcselkedési folyamatot hallgatni. Ő igen jó ifjú, még helytelen magaviselete által soha meg nem szomorított s atyai gondoskodásomat mindenkor háladatossággal ismerte meg. A világot még igen kevésbé ismeri, mert itthon nem volt alkalma tapasztalásokat tenni, mire nézve igen ohajtanám, hogy ha kedves Uram Bátyám kívánságomat nem teljesíthetné, méltóztatnék máshol alkalmasot szálást nézni számára s neki megengedni, hogy néha házához eljárhasson. Ne vonja el kedves Uram Bátyám tőle a szükséges esetekben tanácsát is s legyen egy kis vigyázattal magaviseletére.

Ne sajnálja oktató urainak ajánlani s őket nevemmel megkérni, hogy fiamnak gondját viseljék.

Teljesítse kívánságomat, egy atya kéri kedves Uram Bátyámat, ki szíven hordozza gyermekei' javát.

En tisztelettel vagyok

Kedves Uram Bátyámnak

igaz szívé rokona

N. N.

147 Egy jó barát barátjának egy ifjút ajánl.

Kedves Barátom Uram!

Ezen levellem kéhezszolgáltatója egy szeretetre méltó ifjú, legkedvesebb Barátom' fia. Már régen kívánta P... nek nevezetességeit s a p... i környéket látni, s most nagyon örül, hogy alkalmatossága van teljesíthetni kívánságát. De mivel ott ismerőse nincs, bátorkodom őt kedves Barátom Uramnak ajánlani. Ha nem volnék meggyőződve, hogy ezen ifjú kedves Barátom Uram' figyelmére s tiszteletére méltó, nem bátorkodnám alkalmatlankodni kéréssel. De a nélkül, hogy a szerénységet megsérteném, merem ígérni kedves Barátom Uramnak, hogy ezen szeretetre méltó férfival társalkodása nem lesz kellemetlen, s bizonyos vagyok abban, hogy kedves Barátom Uram további ottmúlását is ohajtandja.

Kedves Barátom Uram úgy nézze minden hozzá mutatott szívességét, mintha azzal irántam viseltetnék. Ez által mindkettőnket nagyon lekötelez. Ha főkvánságán kívül más kívánságát is nyilatkoztatná, melyekben kedves Barátom Uram segítségére lehetne, méltóztassék azokat is teljesíteni. Nem csak háladatosság, de pontos visszaszolgálat is fogja követni kedves Barátom Uram' szívességeit

Magamat becses barátságába ajánlva, tisztelettel vagyok

Kedves Barátom Uramnak

kész szolgálatú barátja
N. N.

148. Egy ifjú anyja' nevével egy utazót ajánl.

Tekintetes sat.

Jól tudom, hogy ifjú koromat s helyzetetésemet tekintve, még magamnak is ajánlásra van szükségem, mindazáltal jelenképen kénytelen vagyok mást ajánlani. Kétszeresen kell tehát bocsánatot kérnem tekintetes Uraságotól, hogy levellem alkalmatlankodni bátorkodom. H... úr, ki ezen levelet tekintetes Uraságod' kezéhez szolgáltatja, u... i nyilvános oktató. Nekünk egy igen jó ház ajánlotta, s H... úr nálunk mulatásának ideje alatt bebizonyítja, hogy minden ajánlásra méltó. Ő egy kiterjedt tudományú s finom mivelesű férfi és igen kellemetes társalkodó. Nagyon ohajtánók, hogy tovább mulathatna nálunk; de családi viszonyok siettetik R... be

útazását. — A távolban is szolgálni akarván nekie, meghagyta asszony anyám, hogy öt levelemben tekintetes Uraságnak ajánljam. Mi annyival kevesebbé kételkedünk jó elfogadtatásán, mivel tapasztalásból tudjuk, hogy tekintetes Uraságod örömet mutatja jó emberekhez szíveségét.

H... úrnak főkívánsága tekintetes Uraságod' rézmetszéseinnek szép gyűjteményét látni, kérjük azért tekintetes Uraságodat, méltóztassék ezen ohajtását is teljesíteni. Ő az eslékeknek nem csak kedvelője, hanem ismerője is. Az ilyen vendégek tekintetes Uraságnak mindenkor kedvesek. Asszony anyám s testvereim, hála istennek egészségesek s tekintetes Uraságodnak tisztelettel ajánlják magokat.

Én megkülönböztetett tisztelettel maradok

Tekintetes Uraságnak

alázatos szolgálja

N. N.

119. Egy asztalosmester egy más asztalosmesternek ajánl egy ifjú legényt.

Bizodalmas jó Uram!

Ezen levelemnek kézhezadója egy idevaló lakatosnak fia, a mesterséget nálam tanulta s hat hónap előtt szabadult fel. Tanulásának egész ideje alatt igen szorgalmas volt, s reménytem, hogy ha gyakorolni fogja magát, igen ügyes mesterember lesz belőle. Hogy magát tökéletesítse, azt tanácsoltam neki, hogy a p...i műhelyekben keressen munkát, s ő kész volt elfogadni tanácsomat. Ha az Úr vagy megtartja, vagy más műhelybe ajánlja, engem igen lekötelez. Csak arra kérem, szoktassa rendre s tiltsa el az éjjelezéstől, hogy a rossz társaságok meg ne vesztegessék, mert én azt ohajtom, hogy az én tanítványim mindenütt jól viseljék magokat. Ha P...n munkája nem akadna, kérem az Urat ne sajnálja tovább ajánlani ezen derék ifjút.

Én maradok

Az Úrnak

lekötelezett szolgálja

N. N.

asztalosmester.

150 N. N. Egy ifjút kereskedéstanulónak ajánl.

Kedves Barátom Uram!

Írántam olly sokszor mutatott barátságától bizodalommal reményilem, hogy teljesíteni fogja kérésemet.

Egy szép reménységű ifjút illet ez, kinek nagy kedve van a kereskedés' tanulására, s atya, idevaló könyvkötő N..., szívéből ohajtja, hogy fia illendő módon jutna kívánságának czéljához. Csekély jövedelme mellett olly jó s czélirányos nevelést adott neki, hogy ez által mindenki' szeretetét és becsülését megnyeri. A fiú 16 esztendő, s nem csak szerénysége, jámborsága és jó magaviselete, hanem fáradhatatlan szorgalma is, mellyel a kereskedéshez megkivántató ismereteket magának megszerzette, mindenkinek szeretetére érdemessé teszik.

Mivel tudomra esett, hogy kedves Barátom Uramnak tanulóra van szüksége, az atya' kéréseivel egyesítém az enyémét is, fogadja kedves Barátom Uram ezen jó fiút kereskedésébe, hol legszebb s legjobb alkalmá lesz kimívelhetni ismereteit.

Atya ugyan semmit sem fizethet érte, de én bizonyos vagyok abban, hogy azt kedves Barátom Uram tekinteni nem fogja; mert tanulójának hűsége és szorgalma kedves Barátom Uram' kereskedésének nagyobb hasznára lesz, mint azon csekély fizetés volna.

Tökéletes meggyőződéssel teszem kedves Barátom Uramat bizonyossá, hogy ezen ifjú a legbuzgóbb hűséggel fogja teljesíteni minden parancsolatit s kedves Barátom Uramat mint legnagyobb jötevőjét mindenkor tisztelni. Atya is egész életében háladatos lesz azon szíveségéért, hogy fiából hasznos embert nevelni méltóztatik.

Én magamat tisztelt családjának ajánlván, egyedül azt ohajtom, hogy minél hamarabb nyerjek alkalmat, kedves Barátom Uram' szíveségeit viszonzozhatni, s tökéletes tisztelettel maradok

Kedves Barátom Uramnak

igaz szívű barátja
N. N.

151. N. N. egy gazdatisztet ajánl.

Tekintetes, nemzeti és vitélő Táblabíró s
Igazgató Úr,
Nagy jó Uram!

Tudván, hogy a nagyréti tisztartóság megüresült, G. urat ezen hivatalra a legnagyobb bizodalommal ajánlhatom a tekintetes Úrnak. Ő a gazdasági tudományokat a keszthelyi intézetben végezvén, igen ügyes és alkalmas gazda. Báró H...nál három esztendeig a kaszvári hivatalt vitte; de a tisztartónak méltatlan velébanását tovább nem tűrhétvén, kénytelen volt lemondani szolgálatáról. Reményem, hogy ezen derék férfi a tekintetes Úr várakozásának mindenkor megfelel; engemet pedig a tekintetes Úr nagyon lekötelez, ha ajánlásomat elfogadja.

Szivességébe ajánlott maradok

A tekintetes Úrnak

kész szolgálja
N. N.

152. Egy polgár barátjának egy ifjút ajánl,
ki a b...i gymnasiumban kívánja folytatni
tanulását.

Kedves Barátom!

Az ifjú B... egy polgártársamnak fia, a b...i gymnasiumban kívánja folytatni tanulását. Ő egy gazdag s derék embernek fia. Nevelése jó, úgy vélem, korához képest eléggé pallérozott s reményem, hogy Barátom szivessége által magának alkalmatlanságot okozni nem fog. Bátorkodom azért ezen ifjút ajánlani kedves Barátomnak. Mivel pedig ez első távozás a szülői házától, kétségkívül eleinte felvigyázóra s tanácsadós lesz szüksége.

Tegye meg azon szivességet, s gondoskodjék szálásról számára, ne sajnálja gymnasiumbeli tanítóinak is ajánlani s a tyaikepen felvigyázni magaviseletére. Ha Ön' házánál lehetne szálása s asztala, igen lekötelezne bennünket; mert jobb kézre nem bízhatnók. — Ha pénzre volna az ifjúnak szüksége, ne sajnálja azzal is felsegíteni. Én jótállok a köszönettel leendő megtérítésről. Tessék őt a takarékoságra serkenteni, s bennünket tudósítani, ha tán a jóval visszaélni kezdene.

A sok ajánlás felesleges volna; mert reményelem, hogy az ifjú maga magát legjobban fogja ajánlani, s ha sok indító ok által ügyekezném kedves Barátomat kéréssem' teljesítésére bírni, szívességéből bizodalmatlanságomat jelenteném.

Tisztelettel vagyok

Kedves Barátomnak

igaz barátja

N. N.

Válaszok az ajánló levelekre.

153. Egy ajánlásnak elfogadásakor.

Kedves Öcsém Uram!

Becses levelének kezemhezadóját befogadtam magamhoz s valamint első tekintetre egy derék ifjút láttam benne, úgy később alkalmatosságom is volt meggyőződni szép tudományáról.

Előjáróinak és tanítóinak ajánlottam, s ők kedvező ígéretekkel bíztatták. Én, mennyire tölem kitelik, ügyekezni fogok előmozdítani szerencsáját s reményelem, hogy nem sokára örvendetes hírt fogok adhatni előmeneteléről.

Ezzel magamat atyafiságába ajánlva tisztelettel maradok

Kedves Öcsém Uramnak

igaz szívű rokóna

N. N.

154. A p...i asztalosmester válaszol.

Kedves Barátom Uram!

Igen örömet teljesíteném kedves Barátom Uram' kívánását, ha tehetségemben állana; de a múlt héten három leányt fogadtam műhelyembe, s így a nálam dolgozóknak száma megtelt, többnek pedig munkát nem adhatok. Azonban még is olly szerencsés voltam itt P...én egy jó barátomnál munkát találni az ajánlott' számára. A mint reám bizta kedves Barátom Uram, megkértem N... urat, hogy az ifjú' magavisoleletét szemügygyel tartsa, nehogy a rosz társalkodás elcsábítsa, mit ő igen szívesen ígért. N... úr az ifjúval egészen

meg van elégedve; mert várakozásának tökéletesen megfelel s bebizonyítja, hogy ügyes mesternek tanítványa.

Ezzel magamat ajánlva vagyok

igaz barátja

N. N.

VII. Emlékeztető levelek.

Ha valakit ígéretére emlékeztetünk, a szerénységről és udvariságról ne felejtkezzünk meg. Ha pedig jogunk van valakitől valamit kívánni, akkor löbbit merhetünk. Azonban mindenkor tartsuk eszünkben, hogy a szép mód és nyájasság sokkal hamarabb elvezetend célunkhoz, mint sértegető kilejezések. Akkor kiváltképen vigyázzunk, ha főbbrangúakhoz intézzük emlékeztető leveleinket, s ne vétessük észre velök, hogy őket kényszeríthetjük. Ha körülményeink a várakozást meg nem engedik, s az elhalasztás kárunkra volna, vagy ha a nyájasság és udvariság nem használ s emlékeztetésünket megújítani kénytelenítettünk, akkor komolyabb hangon is írhatunk.

Az ezen levelekre írt feleletek vagy az ígért teljesítését s a tartozás' lefizetését vagy a válaszoló' mentegetését foglalják magokban. A mentegető levelek a IX sz. a. következnek.

155. Emlékeztetés egy adósság' lefizetésére.

Tekintetes sat.

Teljes tiszteltű Uram!

Egy kis változás, melyet kevéssel ezelőtt tettem házi gazdaságomban, oly igen megszorította költségeimet, hogy azokat mind ez ideig sem győzhetem. Ez, úgy vélem, elegendő lesz kimenteni bátorságomat, hogy azon kis tartozásnak megküldését bátorkodom a tekintetes Úrtól kérni, melyet ezen hónap' 2-kán kiadott számviteli kivonatom foglal magában.

Azon bizonyos reménységgel, hogy a tekintetes Úr bizodalmaimat, melyet kérésimmal nyilatkoztattam ki, roszt néven nem fogja venni, bizonyossá tenni bátorkodom a tekintetes Urat, hogy ezután is nagy becsületesnek fogom tartani, pontosan teljesíthetni kegyes parancsolatait.

Magamat a tekintetes Úr' kegyességébe ajánlván, tartozó
mely tisztelettel maradok

A tekintetes Úrnak

alázatos szolgája
N. N.

L... mester.

**156. Másodszeri emlékeztetés egy tartozás'
lefizetésére.**

Nemzetes Úr,
Teljes bizodalommal való Uram!

Utolsó levelmemre, melyben a 250 vft. lefizetésére kértém a nemzetes Urat, még csak válaszolni sem tetszett. Oszintén megvallom, hogy hallgatása nem kevésbé bosszant, s ebből, valamint abból is, hogy a fizetésre rendelt napon eleget nem tett ígéretének, azt nézem ki, hogy barátságommal legkevesebbet sem gondol. Ezeket nem örömet írom s nem örömet emlékeztetem újrolag a nemzetes Urat; de már a múlt héten írt levelemben jelentettem, hogy mostani helyzetetésemben pénzre nagy szükségem van.

Há azon véleményemet, hogy a nemzetes Úr barátságommal nem gondol, igazolni nem kívánja, tessék levelém' vételevel, melly minden esetre utolsó lesz, pénzemet azonnal megküldeni.

Azon bizonyos reménységgel, hogy a nemzetes Úr kényeszeríteni nem fog, a törvényes úton keresni sajátomat, tisztelettel vagyok

A nemzetes Úrnak

köteles szolgája
N. N.

157. Emlékeztetés kamat' fizetésére.

Kedves drága Úr!

A jövő héten nagy summát kényteleníttem kereskedő N. úrnak lefizetni, de a kezem között lévő pénz kevés annak kielégítésére. Mivel az Úr a tőkepenzemtől fizetendő két esztendei kamattal tartozik, holott azt az adósságlevél' c-rejénél fogva minden esztendőnek végével le kellene fizetnie, kérem az Urat, ne terheltelessék azt minél előbb megküldeni.

Ismervén az Úr' pontosságát, s pénzemre szükségem nem lévén, mind eddig nem akartam az urat emlékeztetni.

Azon bizonyos reménységgel az Úr' szivességében, hogy az említett kamatokat még e héten megküldi, tisztelettel vagyok

Az Úrnak

köteles szolgálja

N. N.

150. Emlékeztetés egy contó' kifizetésére.

Kedves drága Úr!

A múlt hónap' 13-kán küldött contómról (számviteli kivonatokról) kétségkívül elfelejtkezett az Úr. Kénytelen vagyok arra emlékeztetni az Urat; mert rövid idő múlva nagy summákat kell lefizetnem, s pénz nincs kezem között. Ha ezen kedvellen helyzetetésben nem volnék, nem alkalmatlankodnám levelemmel. Kérem, ne vegye rossz néven s tessék jövendőben is parancsolni velem.

Tisztelettel maradok

Az Úrnak

alázatos szolgálja

N. N.

151. Tartozásra emlékeztetés egy távollévő urasághoz.

Tekintetes sat.

Jóakaró Uram!

P...ről elmenetekor bizonyossá méltóztatott tenni, hogy tartozása' kifizetésére gondja lesz a tekintetes Úrnak, mihielyt N...ben rendbe fogta szedni dolgait. Tökéletesen meg lévén a tekintetes Úr' pontosságáról győződve, ígéretei' teljesítésén soha sem kételkedtem s most sem merészelném sürgetni a fizetést, ha házi viszonyaim nem kényszerítenének.

Bátorkodom azért a tekintetes Urat ígéretére emlékeztetni s reménylem, hogy azt a tekintetes Úr az előhozott okra nézve rossz néven nem veendi. Kérem egész alázatossággal, méltóztatásék kegyesen teljesíteni ígéretét; mert egy szegény mesterembernek mindenkor nagy szüksége van pénzére, ha hitelét nem akarja elveszteni s becsületesen kíván élni.

Kérésém teljesítéséért a legnagyobb köszönettel leszek a tekintetes Úrnak. Méltóztassék jövőben is parancsolni velem, örömet fogok a legjobb munkával szolgálni.

Ezzel magamat úri kegyességébe ajánlom s tartozó tisztelettel vagyok

A tekintetes Úrnak

alázatos szolgája
N. N.

160. Egy csizmadia tartozására emlékeztet egy Urat a nélkül, hogy világosan kérné adóságát.

Tekintetes sat.

Mind ez ideig munkámmal megelégedni méltóztatott, nem tudom tehát, mi szolgáltatott arra okot, hogy már oly régen nem parancsolt velem a tekintetes Úr. En a legnagyobb ügyekezettel azon voltam, hogy a tekintetes Úrnak a legjobb munkával kedveskedjem, tudtom nélküli hiba tehát az, melly engem a tekintetes Úr kegyességétől megfosztott. Bátorodom azért reményleni, hogy kegyes izenete által ezen bizonytalanságból kiszabadít a tekintetes Úr.

Mellyért is alázatosan esedezvé, tartozó mély tisztelettel maradok

A tekintetes Úrnak

alázatos szolgája
N. N.

csizmadiamester.

161. Ismételt emlékeztetés.

Tekintetes sat.

Ez már hatodik levelem, mellyben 100 ezüst forintom megfizetését kérem. Eleinte kopasz mentségekkel s hiú reményekkel bíztatott a tekintetes Úr s utolsó leveleimre válaszolni sem tetszett. Ha én is úgy bálnék hitclezőimmal, rosszul volna dolgom; de én kénytelen vagyok kifizetni azokat, szükséges tehát, hogy engemet is elgátsseñek ki adósaim. Már esztendeje, hogy a tekintetes Úr más vendégházba jár. Azt nem veszem rossz néven, csak pénzemet küldje meg! En több le-

velet írni nem fogok; de ha két hét múlva ezen írásomnak sikerét nem látom, kénytelen leszek azon úton keresni sajátomat, melly a tekintetes Úrnak nem válik becsületére, nekem pedig sok bosszúságot okozand.

N. N.

162. Emlékeztetés a házbér' kifizetésére.

Kedves Szabómester Uram!

Nem gondolom, hogy megharagudhatnék reám, mivel újra emlékeztetem a házbér' kifizetésére. Maga átálátja az Úr, hogy kívánságom igazságos.

Mások a házbért előre fizetletik meg; én csak akkor kérem, midőn a lakó már fél évig használta a szálást. Én becsületében tökéletesen bízom; de mivel mostani helyzetemben én is nagy szükségben vagyok, kérem az Urat, ne sajnálja legfeljebb egy hét alatt kifizetni tartozását. Még egy egész évi bérrel adós a már a harmadik fél év is nem sokára eltelik, és az Úr' gondatlansága mindenkor egyenlő.

Nagyon sajnálnám, ha más módokhoz kényszerítene látni az Úr.

N. N.

163. Egy kesedelmes fizetőnek szóló emlékeztető levél.

Tekintetes sat.

A tekintetes Úr bebizonyította, hogy az embernek béketűrését a legkeményebb próbára tenni nem lehetetlen. Már három esztendeje, hogy különbféle szín alatt napról napra halasztotta 100 ezüst forintból álló tartozása' lefizetését s két száznál többször voltam minden siker nélkül a tekintetes Úrnál. Azonban azt is tudja a tekintetes Úr, hogy olly nagy családot mint az enyém, henyéléssel táplálhom nem lehet, hanem reggeltől estig kell dolgoznom, ha nem akarom, hogy valamiben fogyatkozást szenvedjen. Őszintén megvallom, hogy, midőn az árúkat átvette tőlem a tekintetes Úr, nem gondoltam, hogy olly characterű s közönségesen tisztelt Úr, kinek szemebetünő-jövedelmei vannak, olly méltatlanul bánhatnék egy polgárral, s őt illy soká várakoztathatná, vagy épen veszedelembe hozhatná igaz keresményét. Vannak ugyan esetek, mellyekben a

ponos fizetés' reményéről egészen le kell mondanunk; de ezek azon közönséges szerencsétlen esetek közé tartoznak, melyeket gyakran megsiratunk, de azért el nem csüggedünk. Csak a tekintetes Úr foszthat meg egy szegény embert minden kedvétől,

Kérem még eszer alázatosan a tekintetes Urat, tessék legfeljebb egy hónap alatt lefizetni tartozását; mert ellenkező esetben a törvényhez kénytelenültem folyamodni, mit nem örömezt tennék, hogy azon tisztelet ellen vélkezni ne láttassam, mellyel a tekintetes Úrnak tartozom,

Kegyességébe ajánlott maradok

A tekintetes Úrnak

alázatos szolgálja
N. N.

164. Egy jó barát barátját a válaszolásra emlékezteti.

Kedves Barátom!

Négy hónapja, hogy sem levelet, sem utolsó levelemre választ nem kaptam. Nem szokván illy hosszas hallgatásodhoz, okát ügyeszem kinyomozni. Beteg vagy? attól az isten mentsen meg. — Elutaztál! — de hová? — Sok a foglalatosságod? — azt nem gondolnám, — Megszűntél Barátom lenni? — az lehetetlen. Így újí egyik gondolat a másikat. De valamint a szorgalmatos levelezés nem bizonyossága a hív barátságának, úgy annak egy kis korig megszűnéséből a hidegülest következetni nem lehet; azonban ha kedves levelezésednek ezen nagy szünetét a válaszolásban volt készségeddel egybehasznolom, nyugtalanító gondolatok támadnak bennem,

Szabadíts ki mennél előbb ezen bizonytalan helyzetetésből s ird meg, hogy élsz, hogy egészséges vagy s hogy még szereted

igaz barátodat
N. N...et.

165. Egy testvér testvérét emlékezteti, hogy állapotjáról tudósítsa.

Kedves Öcsém!

Három hónapja, hogy nem tudósítál állapotod felől. Jó ismered anyánk' gondosságát, s nagyon csodálom, hogy hall-

gatásod által még nagyobbíthatod nyugtalanságát. En mindenképen meutegetlek s ügyekszem megnyugasztalni jó anyánkat; de látom, hogy minden ügyekezetem mellett sem érhetem el szándékom' célját.

Ha beteg vagy, tudósíts valamely jó barátod által állapotodról, majd oly móddal terjesztem jó anyánknak elejébe ezen szomorú hírt, hogy az őt kevésbbé fogja gyötrenni, miut azon félelem, mellyben miattad lebeg.

Foglalatosságok nem hátráltathatnak; mert úgy vélem, hogy legfőbb foglalatosságod Teidet tudósítani hogylétedről, hogy ne aggódjanak sorsodon. Sőt ha igen szorgos dolgaidd volnának is, egy két sor' írására időt mindenkor nyerhetsz.

Ne késs' válaszolni levelemre, arra kér

hív bátyád

N. N.

VIII. Intő, feddő és szemrehányó levelek.

Intő, feddő és szemrehányó leveleket csak egymáshoz hasonló személyek írhatnak egymásnak s az előjárók alatt valóiknak. Ki nem rossz akaratból hibázott, azzal másképen kell bánnunk, mint a könnyelművel, a könnyelművel másképen, mint a gonosz szándékból hibázóval. Ezekben is kinekkinek természeti tulajdonságihoz és hajlandóságihoz kell alkalmaztatni magunkat. Ezen levelek gyakran kímélő hangot kívánnak, mellyen megsértett, de valamint a haragtól, úgy a gyűlölségtől is távollevő szívünk beszél. A nemes lelkű haragjában sem fakad illetlen kifejezésekre; de ez célirányos sem volna, mert a helyett, hogy azok által az olvasót valamiről meggyőzné s megjobbitaná, még inkább felingerli. Az alacsony gorbhaságoknak és kisebbitéseknek ezen levelekből egészen ki kell maradni, nehogy mást akarván feddeni, min magunkat tegyük feddésre méltókká.

Az okosság azt tanácsolja, hogy azoknak, kik közelünkben élnek, ha csak különös szükség nem kívánja, hasonló leveleket ne írjunk, hanem inkább személyesen mondjuk meg a mondandókat. A tapasztalás tanít, hogy a megsértettek közötti levelezés, bár melly vigyázattal választassanak a kifejezések,

nem hogy megbékéltetné az ellenfeleket, de még inkább felháborítja azokat egymás ellen.

Az ezen levelekre írt feleletekben vagy őszintén megismerjük hibánkat, vagy mentegetjük magunkat. A mentegetés mindenkor szerény legyen. A jó intést s tanácsot mindenkor köszönettel fogadjuk. A mentegető leveleket lásd a IX. szám alatt.

- 166.** Egy atya intéseket ad fiának, ki rossz társaságok által magát elcsábíttatni engedte.

Kedves Fiam!

Fáradságos életem' öreg napjainak vigasztalását és örömeit véltem benned találni; de fájdalom ellenkezőt kell tapasztalnom. Tegnap előtt olly dolgokról tudósíttattam, mellyek nem kevésbé szomorítottak meg. — Te N... úr' szolgálatáról lemondtál s azzal az erkölcsiségről is. Játék és roszhirú emberek' társaságában dorbézolás mostani foglalatosságod. Egy jó atyának, ki gyermekei' javát szíven hordozza, nagy fájdalom ez; könnyeket áraszt szemeiből s a sírhoz közelebb vezet. Még el nem vesztettem egészen jobbúlásodról való reményemet, mert tudom, hogy szived még nincs annyira megvesztegetve, hogy jó atyád' intéseinek meg ne nyílna. Ha pedig megcsalt reményem, visszavonom jótéteményimet, hogy méltatlan gyermekre ne tékozzoljam azokat.

Rajtad áll jó Fiam' nevét jobbúlásod által újra megérdemelni s magadat arra méltóvá tenni, hogy ennekutána is legyen

szerető atyád
N. N.

- 167.** Szemrehányó levél egy ismerőshöz, ki bizodal munkkal visszaélt.

Kedves Úr!

Bocsásson meg, hogy a régi szokás szerint Barátomnak nem nevezem levelemben. Az Úr bebizonyította, hogy az Úr előtt ezen név nem olly szent, mint ennekelötte volt; mert különben Sz... úr' történetét, mellyet a hallgatás' legszentebb ígérete mellett nyilatkoztattam ki az Úrnak, olly gondatlanul ki nem beszélte s nem tette volna az egész város' köz beszéd tárgyává. Ez nekem nagy kedvetlenséget okozott. De

bár melly kellemetlen ez, sokkal jobban fájjalom, hogy barátságáról olly kedvező vélekedéssel voltam; de képzelhettem-e, hogy illy kegyetlen csalódás lesz következése? — Ha ezen történetet csak egy helyen beszélte volna el, hirtelenkedésének tulajdonitanám, de ezt az Úr mindennek hírül adta, ki halalani kívánta. Ebből méltán azt következtethetem, hogy szántszándékból, nem pedig könnyelműségből cselekedte. — En az egész történetről hibásan tudósítottam. Sz... úrral is szölettem már s megbékéltem vele; nagyon sajnálom, hogy régi jó Barátom bizodalmmal annyira visszaélt.

Az Urat egyedül arra kérem, hogy ezen költött történetet haladék nélkül igaztalannak nyilatkoztassa, hol annak hírért elterjeszté. Ha becsületes ember az Úr, sietni fog teljesíteni kérésemet. Ha pedig azt teljesíteni nem fogja, kénytelen leszek Sz... úrral a felsőségtől kérni elégtételt.

N. N.

168. Egy barát barátjának.

Kedves Károly!

Mi ketten, a mint viseletedből látom, többé nem illünk öszve. Mig ismeretlen valál, mig főbb tekintetű s rangú barátid nem valának, addig tűrhető lehetett társaságom; de most, a mint észreveszem, könnyen el lehetsz nélkülem. Meghitt barátod lehettem, de mellékes mulató társad nem leszek soha, s mivel magad büszke vagy, reményleni, ezen kis büszkeségemet nem fogod kárhozthatni. Ne magyarázd tehát balra, ha látogatásimmal czentül ritkábban esem terhedre. Oszinte igaz barátom úgy sem valál, azért visszavonulásom miatt legkisebb hiányt sem fogsz érezni. Ellenséged soha nem leszek, arról bizonyossá teszlek, sőt ha valamikor valamiben hasznodra lehetek, készségemre bizvást számot tarthatsz. Légy boldog! Kezem írását jól ismered, nincs tehát szükség nevem' aláírására.

169. N. N. egy ifjú' rosz magaviseletét panaszolja atyjának.

Nemzetes sat.

Nagyon sajnálom, hogy kellemetesebbet nem írhatok az Úrnak. Az Ön' fia' már nem viseli magát úgy, mint elejénte. Már nem tanul olly szorgalmasan s keveset olvas, hozzánk

sem viseltetik olly bizodalommal, mint ez előtt, s mindenne legnagyobb rendellenességben. Egynéhányszor már kelle-ténél későbbben s mámorosan jött haza; attól félek, nehogy még feslettebb életre adta legyen magát. Valóban igen szána-kozásra méltó volna, ha olly szép elmebeli tehetségei s olly nemes szive mellett elcsábbíthatnék. Többszöri intéseimre sem akart könnyelmű barátjai' társaságáról lemondani.

Az Úr jól ismer s tudja, hogy a rendnek és jó erkölcsök-nek kedvelője vagyok. Ha fia ezentúl is így seg kicsapongani, házamnál nem tarthatom. Tessék azért őt egész komolysággal meginteni. Szivemből kívánom, hogy intéscinek több sikere legyen, mint az enyéimnek volt.

Egyébiránt maradok

A nemzetes Úrnak

kész szolgája

N. N.

170. Egy atya fiát inti.

Kedves Fiam!

N... Úr panaszolkodik, hogy magadat nem jól viseled, hogy a rossz társaságokat keresed s kicsapongani kezdesz! Szörnyű hírt kell hallanunk! — Ez tehát gyümölcse ügyekezetednek, mellyel belőled jó embert nevelni s Téged nagy köllséggel tanítani s oktatni törekszem? — Így felelsz meg reményeinknek s várakozásainknak? — Így jutalmazod meg a legjobb anya' sok száz álmatlan óráját? — Vértik szive ezen szomorú hírnek hallatára. „Nagy isten!“ így sohajt —,ne hadd elérnem azon időt, hogy Károlyomból rossz ember legyen; végy el inkább ezen világból, mellyben nincs öröm számomra!“ — Fiam, hallgasd meg a józan ész' és szülőid' intését! Térj vissza az erény' útjára, hogy nem sokára kedvező tudósítást nyerhessünk irántad. — A mi családunk mind eddig a feddhetetlenség' és jámborság' hírével díszeskedett; s Te volnál az első, ki szégyent tenne neki? — De ha atyai intéseim-re nem ügyelsz, ha anyádon nem szánakozol, ha tovább is folytatod a zabolátlan életet, s N... úr elküld házától, tudd meg, hogy nem tekintlek mint Fiamat, s kemény büntetés fogja követni vétkeidet.

Atyád

N. N.

171. Egy barát barátját feddi, hogy könyveinek jól nem viselte gondját.

Kedves drága Úr!

Az Úrnak kölcsön adott G... munkáit megkaptam ugyan; de nem azon állapotban, mellyben akkor voltak, midőn azokat az Úrnak elküldöttem.

Világosan kértem az Urat, viselje gondját könyveimnek, s az Úr olly romlottan küldi vissza azokat, hogy alig ismerhetem magaméinak. Én tisztán szeretem tartani könyveimet s bemooskolt könyvben nem örömet olvasok. Nem fogja tehát rossz néven venni, hogy a kért F... munkáit el nem küldöm. Ha más részben szolgálhatok az Úrnak, készséggel vagyok

Az Úrnak

köteles szolgálja
N. N.

172. Egy házasúlandó mátkájá' ravaszságát panasolja a leány' atyjának s jelenti, hogy barátságáról lemondott.

Kedves drága Úr!

Az Úr' leányát szívem vonzódásából kértem' hitestársul, mert tetszett, és azt véltem, hogy derék anyjának fogja követni nyomdokait s jó gazdasszony lesz belőle, millyent nagy-kiterjedésű gazdaságom kíván; de magaviselete ahhoz nem nyújt reménységet. Mit gondoljak róla! midőn még most is az ifjú N...el társalkodik, melly ismeretségnek már ezelőtt kellett kezdődni. Ha ezt nem tekinteném is, de amaz ki nem menthető. Az Úr' leánya úgy viseli magát, mint gazdag nő, s úgy látszik, mintha azon helyzetetéssel, mellyben mint hitvesemnek kellene élnie, meg nem elégednék. Gyakran észrevétem velem, hogy sorsomat a magáéhoz képest alacsonynak tartja, s hozzám leereszkedését nagy kegyelemnek kell tekintenem. Sajnálom, hogy ezen viszonyokban az Úrnak veje nem lehetek; mert más takarékos és jámbor személyt vagyok kénytelen választani hitvesemül, ki szeretettel lesz hozzám és hívséggel fogja gondját viselni gazdaságomnak.

Egyébiránt tisztelettel maradok

N. N.

173. Egy jó barát barátját hallgatása miatt feddi.

Kedves Barátom!

Csaknem azon gondolatra kell vetemednem, hogy egészen elfelejtettél. Már két éve, hogy egy betűcskét sem írtál; de nagy örömemre tudósítottam, hogy egészséges vagy s jól folynak dolgaid. Mi lehet tehát hallgatásodnak oka? — A sürgető foglalatosságok ritkán tartanak soká; de ha úgy volna is, egy két sor' írására könnyen nyerhetünk szabad pillanatokat. Hogy újabb barátid a régieket elfelejtenék veled, ellenkezik gondolkozásod' módjával, mert állhatatos vagy s nem azért kötsz ma barátságot valakivel, hogy azt holnap feloldjad.

Vigyázz, kedves Barátom, mert én minden titkaidat ki nyomozom s megírom Neked.

Emlékezz' néha reám, a ki állhatatos barátsággal vagyok

hív barátod

N. N.

174. Egy leánykának kedveséhez írt feddő levele.

Tegnap magaviselete egy vakmerő, megvetésre méltó emberé volt s ez kénytelenít felbeszakítani barátságunkat. Igen örülök, hogy még jókor ismertem meg nemtelen indulatát. Ha most, midőn még az Úré nem vagyok, magát józanúl és jámborúl nem viselheti, mit várhatok az Úrtól egybekelésünk után? Igaz ugyan, hogy a részegség volt erkölcstelenségének oka; de mit lehet olly emberről gondolnunk, ki gyakran a mértékletlen italnak adja magát? Ennekem részeges férj' társaságban élni nem szándékom. Hogy jövendőre minden kellemetlenséget eltávoztassunk, kiméljen meg ezután látogatásaival.

Annak jeléül, hogy az Úr' barátságáról egészen lemondottam, ezzel visszaküldöm ajándékait.

N. N.

175. Megszólás miatti szemrehányások.

Kedves G...!

Mit vétettem Neked? Mi által vesztettem el szeretetedet? Azt bizonyosan el kellett vesztenem; különben nyilvános tár-

saságokban meg nem szólottál volna. Ez igen fáj; nem találok kifejezéseket fájdalمام' kijelentésére. Jól tudom, hogy sok foglalkozásom van s túrnöm kell, ha azokról beszélnek, míg nem jobbitom meg hibaimat. De benned inkább védelmezőmet és közbenjárómat, mint vádamat s bírómat képzeltem volna. — Te kétségkívül sokkal ügyesebb s jobb vagy nálam, de Neked is vannak hibáid s gyengéid; mert Te is ember vagy. Azonban ha valaki jetenlétemben rosztat beszélne rólad, védelmeződet találná bennem s én kijmentenélek. Te nem cselekedted azt, sőt inkább — — De nem akarok többé panaszkodni. Tulajdon szived meg fogja mondani, ha még nem egészen idegen hozzám, melly igen megsértettél. Gondolkozz' egy kevéssé, kedves G..., ismerd meg hibádat, s ne bánj' méltatlanul velem, vagy legalább mondd meg, mi által vesztettem el barátságodat s mi által nyerhetem azt vissza? Én mindenkor buzgó indulattal voltam

igaz' barátod
N. N.

IX. Mentegető levelek.

Bocsánatkérő- és mentegető leveleket akkor írunk, midőn vagy valósággal hibáztunk, vagy csak gyanúba estünk. Ezen leveleket őszinte hangon írjuk s engedjük a szívet beszélni. Kopasz vagy költött mentséget előhozni sokkal roszzabb, mint hibánkat őszintén megvallani s a megsértettől bocsánatot kérni.

Ha valakinek kérését nem teljesíthetjük, terjeszszük elő az akadályoztató okokat mentegető levelünkben s ajánljuk más esetekben szolgálatunkat.

A mentegető levelek a VII és VIII. számok alatt foglalt emlékeztető-, intő-, feddő- és szemrehányó levelekre szóló válaszok.

176. Egy jó barát barátja előtt hosszas hallgatását mentegeti

Kedves Barátom!

Hogy hosszas hallgatásomon panaszkodtál, az barátságodnak bizonyossága s előttem olly kedves, hogy köszönettel tar-

tozom érte. Igaz, hogy egyetlen volt illy soká hallgatón; de az, mi az írástól tartóztatott, olly nehéz büntetés reám nézve, hogy azzal a legnagyobb vétkeket is meg lehetne büntetni. Nem akarom azt voltaképen előadni; mert félek, nehogy hossz-
szas mentegetésem szinte olly kedvetlenségedre legyen, mint
hosszas hallgatásom. De arról méltán bizonyossá tehelek, hogy
valamint ennekelőtte voltam, úgy mindenkor maradok

Ncked

hív barátod

N. N.

177. Válasz a 167 sz. a. levélre.

Kedves Barátom!

Levelének kifejezései olly sértők, hogy azokon a legjobb szívnek is meg kell indulni. Én Önnek örömet szolgálnék e-
légtétellel, de nincs tehetségemben. Nem engem, hanem Önt
illetné a mentegetés. Igaz, hogy Ön Sz... úr' dolgát mint tit-
kot nyilatkoztatta ki nekem s én azzal úgy is bántam, mint
titokkal; de Önnek elbocsátott szolgálja, ki hasonlóképen ba-
rát' számába látszik tartozni, talán hosszúvágyból fecsegte ki
azt. Nem barátitól, hanem cselédeitől őrizkedjék. — Ez szol-
gáljon Önnek jövődre sinórmértékül.

Ezen méltatlan megsértetésemet úgy nézem, mint köny-
nyen fellobbanó indulatának következtetését s kérem Önt, győ-
ződjék meg ártatlanságáról

hív barátjának

N. N. . . nek.

178. Egy gyanúba esett mentegeti magát,

Tekintetes sat.

A tekintetes Úr neheztel reám, mert azzal vádoztatom,
hogy vakmerően szólottam meg a tekintetes Urat. De a tekint-
tes Úr igazságosabb, mintsem azt, ki olly soká dicsekedett
a tekintetes Úr' hajlandóságával, meghallgatatlanul kárhoztat-
hatná. Engedje a tekintetes Úr, hogy őszinte vallást tegyek.
Nem tagadom, hogy senator N... úr' előtt kijelentettem G...
úr' dolgának elintézéséről véleményemet, de milly szándékkal,
milly kifejezésekkel tettem azt, senator N. úr' félremagya-

rázta vagy szántszándékkal hibásan tudósítottá arról a tekintetes Urat. Én egy a könnyelműség által elragadtatottnak szomorú sorsán szánakoztam s kinyilatkoztattam, hogy vétkei nem gonosz szívéből származtak, nem rossz characterének következményei; de azt nem állítám, hogy az ellene hozott ítélet igazságtalan. Amarról a tekintetes Úr bizonyosan meg van győződve, ennek igazságát pedig D... úr bizonyíthatja be, ki senator N... úrral volt beszélgetésemet szóról szóra hallotta. Ezen dolog reám nézve fontosabb, mintsem igazsága egyedül állításomon alapíthatnák; tessék e részben D... urat is meghallgatni. Az ő vallomása ki fog a gyanú alól menteni s az által a tekintetes Úrnak hozzám való hajlandóságát ismét megnyerem. Méltóztassék igazságosan bánni velem, a ki szín nélküli tisztelettel vagyok

A tekintetes Úrnak

alázatos szolgája
N. N.

179. Mentegetés, hogy a meghívást el nem fogadhatjuk.

Kedves Barátom!

Barátságos meghívásod nagy örömemre volt s mindjárt eltökéltem magamban, hogy meglátogatlak. De míg Marimmal az elmenetelről beszélék, azon szomorú hírrel érkezik. anyámtól egy levél, hogy nehéz beteg s hogy a levél vételével azonnal hozzá siessek. Ennél fogva ki fogsz menteni s megengeded, hogy ezen szomorú hírrel alkalmatlankodtam; de mint barátod el nem hallgathattam azt.

Isten hozzád! Jó mulatságot kíván

igaz barátod
N. N.

180. Mentegető levél, hogy el nem búcsúztunk
(Egy atyafihoz.)

Kedves Uram Bátyám!

Holnap O...ba útnak indulok. Még egyszer meglátogatnam volna kedves Uram Bátyámat, ha időm és a körülállások engedték volna. Véletlenül nyertem alkalmatosságot az elu-

tazásra s arra magamat csak hamar el is tökéltém. Nagyon fáj-lalom, hogy még egyszer kedves Uram Bátyámat nem láthat-tam s jótéteményeit és szép tanításait személyesen meg nem kö-zönhettem. Az isten legdúsabb áldásával jutalmazza meg azokat. Ez életben nehezen fogom látni kedves Uram Bátyámat, de úgy reményelem végezni földi pályámat, hogy a jobb világban viszonzlásunknak örülhessek.

En kedves Uram Bátyám' szivességeit soha el nem felej-tem s mindenkor tisztelettel leszek

Kedves Uram Bátyámnak

alázatos rokona

N. N.

101. Egy atya fiát mentegeti.

Kedves drága Úr!

Nagyon fáj-lalom, hogy fiam magaviseletével meg nem elégszik. En komolyan megintettem s kijelentettem neki, mi lesz következése, ha meg nem jobbúl. Reményelem, hogy in-téseim nem lesznek sikeretlenek. Kérem azért Uraságodat, en-gedjen meg neki, részesítse ismét szeretetében s ne sajnáljon reá vigyázni, hogy a rossz társaságok által újra el ne csábítas-sék. Nem örömet fárasztom ezekkel Uraságodat, de kinek adhatnám át olly bizodalommal gyermekemet, mint Urasá-godnak? Fiamnak háladatosságára bizvást számot tarthat Ura-ságod, ki mihelyt a dolgot jobban tudja megítélni, Uraságod-ban legnagyobb jótévőjét fogja tisztelni.

Óhajtva várok alkalmatosságot Uraságodnak kinyilatkoz-tathatni hálámat s vagyok

Uraságodnak

kész szolgálja

N. N.

102. Egy fiúnak szülőihez írt mentegető levele.

Kedves Szülőim!

Igen megzavarodtam kedves drága Szülőimnek levelén. Ma nem vártam levelet; annál kevésbé illy rettentőt. Alig tudok magamhoz jöni, alig tudok válaszolni kedves Szülőim-

nek. Kedves Szülőim sírátkoznak és fenyegetődznek! — Én a legmélyebb alázatossággal kérek bocsánatot. — Istenem! mit mondjak? — Megismerem, hogy hibáztam; de N... úr igen keményen ítél. Egy kétszer később jöttem haza; mert vig barátim' társaságában tovább mulattam, mint kellett volna, de más kicsapongásokban részt nem vettem. N... úrnak celenmondani nem akarok; meg vagyok győződve, hogy javamat akarja. Magam is átlátom, hogy ártalmamra s veszedelmemre volt azon társaság. Kérem kedves Szülőimet, ne képzeljék léténél rozsbabbnak magamviseletét s bocsássák meg hibáimat. Eléggé kínoz azon gondolat, hogy szomorúságot okoztam kedves Szülőimnek s hogy kedves anyám olly aggodásban volt miattam. Szentül fogadom, hogy nem sokára kedvező tudósítást nyernék rólam kedves Szülőim. N... úr ismét meg fog elégedni magamviseletével. Én kedves Szülőimet soha többé nem fogom búsítani. Hogyan volna lehetséges az erény- és becsületérzésről, mellyet kedves drága Szülőim' példája s jó tanításai csepegtettek belém, egészen lemondanom? Legyen bizodalmok kedves Szülőimnek legszentebb ígéretemben s szeresség ezután is

vétkeik megbánó fiokat
N. N... et.

163. Mentető levél, hogy a kölcsönt a meghatározott időben vissza nem fizettük.

Nemzetes Úr!

Kiméltetésemet a legnagyobb köszönettel ismerem meg s mindent feláldozok, csak hogy kötelességemet elmellőzni ne láttassam. Mivel nem volt annyi pénz kezem között, hogy a nemzetes Urat kielégíthettem volna, kényteleníttem az ide mellékelt summát egy jó barátomtól felvenni, csak hogy Önnek megmutassam, hogy jóságával visszaélni nem akartam.

Ne terheltekk a nyugtatványt elküldeni.

Én tisztelettel maradok

A nemzetes Úrnak

köteles szolgálja

N. N.

11*

164. Mentegető levél, hogy a reánk bízottat el nem végezhetjük.

Tekintetes sat.

Engedelmet kérek, hogy annak, mit reám bízni méltóztatott, előbb végére nem járhattam. Szorgos foglalatosságaim ezen dolgot akaratomnál tovább halasztani kényszerítettek. Azonkívül más váratlan akadályokat is el kellett távoztatnom. Nagyon sajnálom, hogy tekintetes Uraságod' kívánságát e részben nem teljesíthettem. De reménylem, hogy jövőendőben pontosabban fogok eljárhatni tisztemben, mint a jelen körülállások megengedték. Tekintetes Uraságodnak mindenkor a legnagyobb szíveességgel fogok szolgálni.

Tisztelettel vagyok

alázatos szolgálja
N. N.

165. Mentegető levél, hogy az ajánlott hivatalt nem fogadtuk el.

Kedves drága Uram Bátyám!

A gróf H...nál megüresült nevelői hivatalról tudósítani méltóztatott s azon kívánságát kinyilatkoztatni, hogy azt elfogadjam. De egyszersmind azt is meghagyta kedves drága Uram Bátyám, hogy jól fontoljam, mennyiben felel meg ezen ajánlás' elfogadása kívánságaimnak. Ezen atyai gondoskodásért vegye legnagyobb köszönetemet. — Parancsolata szerint a támogató és ellenkező okokat megfontolván, megvallom, hogy az utóbbiak határozták el szándékomat.

Igaz ugyan, hogy néhány évig gond nélkül élnék; de mivel a grófnál további előmozdításomra nincsenek kinézéseim, az által csak jövőendőbeli állapotomról való gondjaimat szaporítanám; mert itten tett ismeretségeimet félbe kellene szakasztanom, mellyeknek szerencsém' előmozdításába nagy befolyásuk lehet. — Tanítványimmal teendő utazásaimban elég alkalmatosságom volna szép tapasztalásokkal bővíteni ismereteimet; de a fentebb előadott okból kételkedem ezen haszon célirányosságán is. Meglehet, hogy B...ben is elérném célomat; de bizonyos vagyok, kedves Uram Bátyám nem kívánja, hogy egy talámra bizzam jövőendő szerencsémét. — Gyermeki kötelességem is azt hozza magával, hogy anyámat vegyem tekintem.

tetbe; ő szegény, öreg és erőtlén. Nekem nehezen esnék olly messze távozni tőle; mert hihetőleg többé nem látnám. Kedves Uram Bátyám ismeri nénjének hozzám való szeretetét. Távollétem nevelné bánatát; én pedig azzal vádolnám magamat, hogy életének örömeitől fosztám meg, hogy napjait megrövidítém. Ha a jövőben ezen hivatalnál kedvezőbb kinézésekkel bíztatna is, e miatt nehéz volna szeretett hazámtól elváluom.

Ezek a főokok, mellyekből kegyes ajánlását nem fogadhatom el. Kérem kedves Uram Bátyámat, méltóztassék mélyebb belátása szerint megítélni azokat s nekem más útastást adni, ha indító okaimat elégteleneknek látná.

Ezzel maradok

tisztelő öcsöcse

N. N.

166. Mentegető levél; hogy személyesen nem búcsúztunk el

(Egy jó baráthoz.)

Kedves Barátom!

Ha ezen soraimat fogod olvasni, már távol leszek. Személyesen nem búcsúztam el, mert nagyok voltak volna az elválás' fájdalmai, s az által neveltem volna búsongásodat. Fel tettem azért magamban, hogy titokban fogom előtted elmene telem' idejét tartani. A szív ellene volt ezen szándéknak, de a józan ész parancsolta. Sírva búcsúzom Tőled, sírva mondom az utolsó istenhozzádat. De kedves Barátom, képzeld távollétünkön túl a viszonzlítás' boldog óráját! — Ezen időközben levelezni fogunk egymással; én minden hónapban írok, s Te válaszoddal fogod viszonzozni barátságomat. Tudósítani foglak állapotomról s ki fogom nyilatkoztatni gondolatimat, kívánságimat s Te nekem a Tiedet. Oszinték leszünk egymáshoz s elfelejtessük egymással a távollét' szomorú emlékét.

Én mindenkor leszek

hív barátod

N. N.

X. Meghívó levelek.

Kézfogóra, menyekzőkre, keresztelőkre, temetésekre, vendégségekre sat. szóló *meghívások*, ha a meghívottakkal egy helyen lakunk, az úgy nevezett meghívó bilétek által szoktak megtörténni, mellyeket borítékban, bepecsételve elküldeni legilletőbb. A rendszerint való meghívó leveleket, mellyekben a körülállásokat szántsándékkal adjuk hosszasan elő, meghitt hangon írjuk, ha ismerőseinknek szólanak; de a főrangú személynek küldendőket szorgalommal dolgozzuk ki s udvarisággal jelentsük különös tiszteletünket.

A meghívó levélre mindenkor válasz kívántatik, mellyben a meghívásnak elfogadását vagy el nem fogadását jelentsük. Minden esetben szerénységgel válaszoljunk.

a) Meghívó bilétek.

187. Meghívás keresztatyának.

F... Urat alázatosan kérjük, ne terheltesék újszülött leánykánk' e folyó hónap' 13-dikán délutáni 2 óraker leendő keresztelésére mint keresztatya megjelenni.

L... april' 12-kén 1840

N. N. és
N. N.

188. Meghívás kézfogóra.

G... Úr kéretik R... úrnak és ifjabbik leányomnak e folyó hónap' 16-dikán tartandó kézfogóját jelenlétével megtisztelni.

M... sept.' 8-kán 1840

N. N.

189. Meghívás menyekzőre.

H... Urat egész családjával N... fiam e hó' 29-dikén ünneplendő menyekzőjére meghíni bátorkodom.

O... april' 18-kán 1840

N. N.

190. Meghívás ebédre.

I... Úr kéretik, e' folyó hó' 5-kén egy kis barátságos ebédre hozzám megalázni magát.

P... febr. 3-kán 1840

N. N.

191. Meghívás temetésre.

K... Urat alázatosan kérem, boldogúlt atyám' folyó hó' 13-dikán délutáni 4 órakor leendő eltakarittatásán megjelenni.

R... majus' 12-kén 1840

N. N.

b) Meghívó levelek.**192.** Meghívó levél menyekzőre.

(Egy jó barátához.)

Kedves Barátom!

Újévi kívánása beteljesedett. Én vőlegény, vagyok s Vilma enyém; mához egy hétre H...ban fogjuk ünnepelni menyekzőnket. Sok boldog órát éltem ott Vilmám' társaságában, forró kívánásaim s édes előérzeteim ott létesüljenek szép valóra. Tiszteljen meg kedves Barátom jelenlétével s vezesse Vilmámat az oltárhoz. Jelenléte kettőztetni fogja örömeimet. Semmi mentegést el nem fogadok. Elfogadására minden rendelések megvannak tétetve. Kedden reggel kocsit küldök Önért s kedves Lina testvéérért. Szerencsés utat kívánva vagyok

igaz barátja

N. N.

193. Egy jó barát barátját házi mulatságra hívja.

Kedves Barátom!

Hogy ezidén a farsang igen rövid, jól tudja Kegyed, elhatároztuk azért, hogy a jövő vasárnap egy kis házi mulatságot adunk. A leánykákat már kiválasztottuk. Hitvesem

magára vállalta a bál' elintézését, de csak azon feltétel alatt, ha leánykáink egyes tánczosok és víg mulattatók' hiával nem lesznek.

Meg lévén győződve, hogy Kegyed ezen tulajdonok által mindenek felett elsőséggel bír, kérem, tiszteljen meg jelenlétével.

Ezzel maradok

igaz barátja
N. N.

194. Egy jó barát betegségből fellábadt barátját falura híja.

Kedves Barátom Uram!

Örvendező szíjjal olvastam jobbanlétéről tudósítását. Isten oltalmazza meg jövődében hasonló szomorú esetektől. Aggodalmaim már eltűntek s azon szép reménység táplál, hogy nem sokára házamnál fogom tisztelheti Kegyedet. Már nem csak emlékeztetni ígéretére van jogom, hanem annak teljesítését is méltán kívánhatom. Most legelső kötelessége, semmit el nem mulasztani, mi egészségének javára szolgál. Mihelyest az orvos megengedi, siessen hozzám s részesüljön a jótékony természet' karjain a szabad falusi életnek örömeiben. Ohajtva várom válaszát s vagyok

Kegyednek

lekötelezett barátja
N. N.

195. Meghívó levél egy falusi mulatságra.

Kedves Barátom!

Hányszor ígerte már, hogy G...ben meglátogat? de mindeddig nem teljesítette ígéretét. Gyakran állok ablakomnál, az o...i útra függesztve szemeimet, minden jövő kocsinak megörülök; de mindenkor csalódom! — Most azonban csak ugyan kénytelen lesz elhagyni a várost! — A jövő vasárnap egy kis mulatságot adok s ezzel meghívom Önt. Semmi mentiséget el nem fogadok, mert bízom ígéretében. Oly társaságot fog nálam találni, mellyben kellemetesen fogja tölteni óráit.

Ha egynehány jó barátot hoz még magával, igen kedvesen fogom venni.

Nagy ohajtással várja

igaz barátja

N. N.

196. Meghívás menyekzőre.

(Egy testvérhez).

Kedves Bátyám!

Most egy esztendeje, hogy életemnek legszebb napját töltöttem nálad, midőn menyekződöt ünnepeztük. Én is példát követtem. Egy szóval, rajtam van a sor, hogy hasonló örvendetes ünnepre híjalak magamhoz.

Jól ismered Rózámát s meg vagy győződve, hogy méltó veled s szeretett Pirkáddal rokonulni. A menyekzőt a folyó hó' 15-dikére, Rózám' születése' napjára, határoztak el. — De mindketten jöjtek el s egynehány nappal előbb; mert sok mondani valóm van, mit ezen levélre bízni nem akarok; de ha akarnám is, nem volna időm. mert kedves Rózám foglalja el üres óráimat. Isten hozzátok!

Én vagyok

hiv öcséd

N. N.

197. Meghívó levél egy barátnéhoz, hogy falura jöjön.

Kedves Barátném!

Megígérte, hogy falusi magányomban meglátogat; de vígasztalhatatlan vagyok, hogy ígését nem teljesítette. Talán neheztel reám? az lehetetlen; én, — legalább tudtommal — még nem sértettem. Vagy talán más okok hátráltatják szándékát? — Kérem kedves Barátnémát, nyissa meg szívét előttem s szabadítson ki ezen nyugtalanságból, melly napról napra nagyobbodik, vagy jöjön el s védelmezze magát gyánúm el-

len. Egyedül az engesztelhet s az erősítheti meg volt barátságunkat.

Forró vágygal várja

Kedves Barátnémat

hív barátja

N. N.

198. Menyekzőrei meghívás egy előjához.

Tekintetes sat.

Erzsi legöregebbik leányomnak G... úrral volt egynehány hónapi társalkodásának, melyet a tekintetes Úr is helyben hagyni méltóztatott, az lett következése, hogy őt hitvesül jegyzette el. Jun. 13-kán fognak megesküdni. A tekintetes Úr annyiszor bebizonyította hozzám való kegyességét; reménylem, hogy teljesíteni fogja mindnyájunk' kérését s jelenlétével megtisztel bennünket a tekintetes Úr.

Ámbár leányom' szerencsésével egészen meg vagyok elégedve, mindazáltal nem lesz tökéletes örömünk, ha a tekintetes Úr' jelenléte ezen ünnepet diszesíteni nem fogja.

G... úr s leányom a tekintetes Úr' nagy kegyességébe ajánlják magokat, én pedig tisztelettel vagyok

A tekintetes Úrnak

alázatos szolgája

N. N.

Válaszok a meghívó levelekre.

199. Látogatóul meghívásra szóló válasz.

Kedves Barátom!

Nagyon örülök, ha kedves Barátommal lehetek, azért meghívását igen szívesen fogadom s nem sokára meglátogatom Kegyedet. Én meg akartam lepni kedves Barátomat, mert tudom, hogy meghívás nélkül is adott volna szálást, de ezen örömemet semmivé tette Kegyed. Ezt azonban megbosszútlan nem hagyom, s egynehány nappal tovább fogok mulatni ked-

ves Barátomnál, mint máskor; mert Kegyednél a lakás igen kellemes. Készüljön tehát azon alkalmatlansághoz, melyet okozni fog

Kedves Barátomnak

igaz szívé barátja
N. N.

200. Válasz bálba hívó levélre.

Kedves Barátom!

Jól ismeri készségemet, mellyel kívánságait teljesíteni szeretek. Igen örülök, hogy házi mulatságában részt vehetek s bizonyossá teszem kedves Barátomat, hogy kedves Mathildéje' feltételeihez tökéletesen fogom alkalmaztatni magamat.

Ezzel vagyok

alázatos szolgálója s barátja
N. N.

201. Válasz menyekzörei meghívásra,

Kedves Öcsém!

Te menyekzödre hisz. Én igen is szívesen eljövök. de csak azon feltétel alatt, ha magadnak miattam semmi alkalmatlanságot nem csinálsz; mert én nem azért látogatlak meg, hogy vendégeskedjem s ismerőseidet látogassam; hanem hogy egynehány vig napot tölthessek társaságodban.

Ha ajánlásomat elfogadod, meglátogatlak. Isten hozzád!
Csókollak s vagyok

hív bátyád
N. N.

202. Egy látogatóul való ismételt meghívásra.

Kedves Barátom Uram!

Büntetésre volnék érdemes, ha könnyelműségből nem teljesítettem volna ígéretemet; de különös körülállások akadályoztattak. Világosabban fogom ezt Önnek előterjeszteni, ha

szándékomhoz képest a jövő héten meglátogatom. Ez által a gyanút el fogom távoztatni magamtól.

Én mindenkor maradok

Önnek

hív barátja

N. N.

XI. Szerelem- és nőkérdő levelek s házassági ajánlatok.

Ezen levelekben a belső és külső illedelemre pontosan kell ügyelnünk; mivel arra szolgálандók, hogy mások' hajlandóságát nyerjék meg számunkra. Itt épen nincs szükség a dagályos fellengő regény-nyelvre; ez által inkább nevetségessé, mint vonzókká tennők magunkat. Maradjunk inkább hivek a természethez s engedjük a szívet szólani. A ki szeret, szívének érzelmeit kétségkívül úgy fogja kifejezni tudni, hogy az által kedvességet nyer. Itt ugyan több nyájaskodást lehet használni, mint más levelekben, s az illendő hízelkedés sem megvetendő; azonban tartózkodnunk kell minden túlságtól.

203. Egy fiatal férfi hajlandóságát fedezi fel egy leánynak.

Kedves Ninám!

Kegyeddel folytatott társalkodásom annyi vidám és örvendetes órákat szerzett, hogy most ezen társalkodást egész életemre kívánom kiterjeszteni. Naponként új meg' új erőnyeket s szeretetre méltó tulajdonokat fedeztem fel Kegyedben. Vágyódásom tekintete után sokszor olly nagy, hogy sehol sem lelem nyugtomat. Ha csak egyszer volna is képes elfogúlt szívembe pillantani, tökéletesen meggyőződnek, mikép lebeg szívem rettegés és remény között. Érzelmem nem egyéb mint szerelem, szerelem Kegyedhez, mennyei Ninám. Igaz, hogy sokan visszaélnék e kifejezéssel s vad szenvedélyek' palástyául használják; de az én érzelmem tiszta, szerelmem' heve égig

emel s minden, mi felséges és nemes, lelkesít, mióta szerettek. Érdemes vagyok-e s valljon lehet számolnom viszonzajlandóságának csak egy kis részére? Őszinte nyilatkozásom által, úgy hiszem, nem érzendi Kegyed magát megsértve. Kedvező határozatát várva, azonban akármily viszonyok közt nem szűnöm meg lenni

Kegyednek

barátja
N. N.

204. Hasoló levél.

Kedves Barátném!

Kegyedhez vonzó szerelmem' nagyságának tanújele, hogy P...n történt ismeretségünk óta nyugalmam elveszett. Mindenüft képe leng körül s nyájasan látszik mosolygani felém. Viszonszerelme nélkül soha többé nem leszek boldog. Még egy leánykára sem találtam, kihez mintegy rokonszeny (sympathia) vonzott volna. Amália! Kegyed' szíve örök szeretetre van alkotva. Ó milly boldognak kell azon férfinak lenni, kit szerelmével ajándékoz meg! Milly nagy a különbség Kegyed és barátnéi közt. Mióta Kegyedet ismerem, nagyobb örömmel járom az élet' pályáját, s bár néha, midőn magam vagyok, egy egy könyvet ejt is szemem, örömet hozom azt szerelmemnek áldozatul. Lehet-e reménylenem viszonszerelmét?

Kegyednek

híve
N. N.

205. Egy kedveshez.

Kedves leánykám!

Ha minden gondolat egy levél lehetne, akkor képes volnék neked minden perczen levelet írni. Fájdalom, a levelek csak igen tökéletlen képmásai érzeteinknek, mik' kifejezésére a természetnek szavai nincsenek. Ki bírja az ébredő szerelmenek szép érzelmeit leírni? Ó Juliám! egyetlenegy gondolat, mellynek tárgya Te vagy, boldogságok' tengerébe merit.

Ó milly végtelenül drága vagy szívemnek! Nyugalmain eltűnt, de még is boldog vagyok. Miért kelle megismerkednünk? Sokszor képzem magamnak egy asszony' tökéletes ideálját, de ez hozzád képest csak gyenge fény. Téged látni, jóssággal teljes szivedet ismerni s Juliámat szeretni kevés nap' mive volt. Hasonló gondolkodás, szívem, érzelmem, a sors és azon hiány, mit keblemben érzék, hatalmasan ragada hozzád és szerettelek.

Ha azonban a sors úgy akarja, hogy távol Tőled éljem át napjaimat, ó hidd, hogy drága képedet mindenkor szívemben visелеndem.

Elj boldogul s emlékezzél, hogy itt egy teremtmény él, melly egyedül bírásod által lehet boldog.

A Te

Károlyod.

206. Egy leány kedveséhez.

Kedves Károly!

A szerelem' szárnyain siessenek e soraim hozzád s olvasd azokból szívemnek őszinte érzelmeit. Ó vajha meggyőződhetnél ezekből. hogy Te vagy e földön mindenem. De teljesítsd már egyszer kérésemet s tüntesd el a viszonyok' közfalát, hogy a világnak nyilván mutathassuk magunkat. Miután szülőid tiszteletét bírom, úgy hiszem, nem lesz más ellenvetésök egybekelésünk ellen, mint hogy nem vagyok elég gazdag. Atyád különösen szeret s a ki az ő kegyével dicsekszik, az egész játékot csaknem megnyerte. Ha veled, hogy itt a kedvező pillantás, ne mulaszd el kívánságom' teljesítését. Mi boldogul s megelégedten fogunk élni s már e földön mennyet alkotunk magunknak. Én mindent örömet megteszek, hogy Neked és szülőidnek örömet szerezzek. Kár öltve járjuk be regényes vidékünket s estve a fülmile' csattogását hallgatjuk. Ó is szenedében éneklend, ha látni fogja szerelmünket. Mindenkor hívek maradunk egymáshoz, s akkor életünk' össze szintolly kedves leend, mint tavasza. Ó milly örömek várnak bennünket!

Ha szenvedéseket mér reánk az isteni gondviselés, közösen fogjuk azokat viselni s bátran szegülünk ellenök. Szorgalom által mindenkor megszerezszük, mire szükségünk lesz. A legszebb jelmondás, mit szíveinkbe írhatunk: *megelégedés*. Ked-

ves Károlyom, teljesítsd minél előbb kérésemet, hogy én is megnyugtathassam szülőimet.

Téged

örökké híven szerető
Amáliád.

207. Egy férfi nőül kér egy leánykát.

Drága kedves Emiliám!

Ma üdvözlöm ezen életben először ez írásbeli megszólítással s nem tagadhatom el abbéli kívánságomat, Kegyedet egész életemben így üdvözölhetni. Jó Emilia! én igazán szeretem Kegyedet, mióta szerencsém volt tiszteletre méltó családja' körében bemutatattnom. A dicső szabadságnak, melyet olly feltékenyen őrzöttem, nincs immár becse előttem s örömet lemondok róla, ha az által Kegyedet nyerhetem el, kedves Emiliám! Kegyed ismeri characteremet, ismeri gondolkodásmódomat, szóval, egészen ismer, s én kérdeni vagyok bátor Kegyedet, akar és boldogíthat-e viszonyhajlandóságával? Akar-e egy férfi' társa lenni ez élethen, ki legfőbb kötelességül teszi magának, Kegyed' életének boldogságát mindenképen megapítani? Ó ne vesse meg barátságosan nyújtott kezemet, ha szíve szabad még s tőlem nem idegen.

Határozzon sorsom iránt. Boldogságom kezeibe van letéve. Legtisztabb érzelemmel és tisztelettel vagyok

Kegyednek

tisztelője
N. N.

208. Hasonló levél.

Tiszteletre méltó leányka!

Ambár városunk' lakosai boldognak tartanak, mióta hivatalomban előléptettem s jobb fizetést húzok, melly képessé tesz egy családot is eltartani, még is elevenen érzem, hogy boldogságomnak valami hia van, szerencsém tehát nem tökéletes. Ennek jó indulata s magas erényei előttém rég ismeretek; de nem mertem még kezét kérni, miuthogy eddig igen csekély volt jövedelmem. Most tehát kérem, legyen társa

éltémnek s ossza meg velem örömeit és fájdalmait. Szabad reménylenem ohajtásom' és kérésem teljesítését? Nyugtalanul várom kegyes határozatát, mellytől éltém nyugalma s boldogsága függ. Ön' szívének birtoka legboldogabbá teszi a halandók között

Önnek

tisztelő barátját

N. N. et.

209. Hasonló levél.

Szívemből szeretett Barátném!

Reménylem, megbocsát egy férfinak, ki egészen át van hatva Kegyednek szép tulajdonaitól, hogy olly bátor, egy levéllel alkalmatlankodni. Nyiltan megvallom, hogy csak Kegyed' jelenléte teszi vidámmá s édessé életemet. Nem kötelességem-e, ha lehet, sorsomon javítani? Miután az ifjúkor' évein csaknem túl vagyok, miért ne válaszszak társat életemnek? Érzelmeimet, characteremet ismeri Kegyed s hogy tékozló nem vagyok, azt is tudja. Szívének és kezének birtoka egyedüli célom, mi után olly buzgón törekszem. Kedves Tinim, akar-e hű társa lenni életemnek? Bizonyossá teszem, hogy e lépést megbánni soha sem fogja. Ime én kimondtam Kegyednek ohajtásomat; adja tudtomra Kegyed is, kedves Tinim, szívének végzését.

Én azon nyilatkozással, hogy soha sem szünöm meg Kegyedet szeretni, maradok

igaz barátja

N. N.

210. Hasonló levél.

Szívem Választottja!

Kellemes társalkodása megismertetett jeles tulajdóságaival s azon ohajtást ébreszté bennem, ezen társalkodásunkat életem' többi napjaira is kiterjeszteni. A keblemben támadt vágy elmentállhatatlanul vonz Kegyedhez. Kegyed tárgya álmaimnak, gondolatimnak, s azon képzelet, milly nagy boldogság lehet, illy kecses hölgy karján futni az élet' pályáját, kedves érzelmekre lelkesít. Hogy Kegyedet forrón és igazán szeretem, an-

nak, úgy hiszem, elég bizonyosságát adtam. . Hogy Kegyed nem idegen tőlem, többszöri társalkodásunk közben véltem észrevenni. Kérdem tehát Kegyedet, el tudná-e magát határozni, ez életben sajátommá lenni? Megindult szívvel nyújtom Kegyednek jobbotmat s megszeghetetlen hűséget ígérek. Legnagyobb kedvetem abban lelem, ha örömeimet fogom megoszthatni Kegyeddal s életét olly kellemessé tehetem, a mint csak lehet. Szabad-e *igent* reménylenem?

Kegyednek

örökké híve

N. N.

211. Kérő levél a leány' atyjához.

Kedves Úr!

Uraságod kegyes volt megengedni, hogy házához járassak, miért újra legforróbb köszönetemet jelentem. Egyszermind egy kéréssel bátorkodom alkalmatlankodni, s reménylem, hogy ezt nem veszi rossz néven. Amália kisasszonynak szeretetre méltó tulajdonságai szerelemre gyújták szívemet s érzem, hogy legfőbb földi boldogságom volna, ha az erényteljes leánykát örömeim' és szenvedésim' részesének nevezhetném ez életben. Nem bátorkodnám Kegyednek e vallomást tenni, ha egy barátom nem tett volna bizonyossá, hogy Uraságod hajlandó hozzám s nem lesz kifogása egybekelésünk ellen. Kegyed Amáliának atyja s bizonyosan gondja lesz jó leányának javára. Örömet alája vetem magamat Kegyed' ítélétének s aggódalmas remény közt várom, szabad lesz-e magamat Uraságod' fiának neveznem. Amáliához vonzó szerelmem kezeskedik, hogy semmit sem mulasztok el, életének napjait vidámitani.

Reményteljes várákozással számlálok minden percet, míg választ nyerek Uraságodtól, a ki tisztelettel vagyok

N. N.

212. Hasonló levél.

Kedves drága Úr!

Egy éve már, hogy tulajdon kezemre folytatom mester-ségemet s méltán dicsekedhetem jó előmenetellel. De hogy annál szorgalmasabban láthassak dolgaimhoz, a házi gazdaság'

gondjaitól mentnek kellennem. Ezt pedig cselédre bízni nem lehet, s ez okból kénytelen vagyok megházasodni. A minap N. úrnál láttam először az Úr leányát s annyi szépet és jót hallottam róla, hogy őt hitvesül megkérni tökélttem el magamat. Gazdag nem vagyok; egy kényelmes lakház egész birtokom, s négy legénnyel folytatott mesterségem annyit jövedelmez, hogy családostul tisztességesen élélhetek. Ha az Úr leányát egy jó hírű takarékos és munkás férjhez szándékozik adni, pirulás nélkül állhatok kérői' sorába. Hagyjuk azonban a választást Marira; az egész dolog attól függend, kedves lesz-e az Úr előtt, ha leánya olly férjet választ, ki őt egész szívéből szereti.

Tisztelettel maradván

Az Úrnak

kész szolgálja

N. N.

lakatosmester.

213. Egy özvegy férfinak kérő levele egy leányhoz.

Tisztelt Kisasszony!

Jó szíve s szerény magaviselete gerjeszték bennem azon tiszteletet, mellyel Kegyed iránt viseltetem, s azon ohajtás támadt keblemben, hogy közelebb öszveköttetésbe lépjek Kegyeddal. Rászánhatná-e magát hitvestársammá s árva fiam' anyjává lenni?

Én túl vagyok már azon éveken, hol a férfiak illy alkalommal bókoló hizelgéssel szoktak udvarolni a szépnek, s Kegyed is képtelennek tartaná, ha illy koromban szerelmes bohót játszánám. Én bizonyossá teszem Kegyedet, hogy hajlandóságain Kegyedhez tiszta és szín nélküli, s bár házi körülményeim szolgáltattak okot házasodásomra, szívem mindazáltal e választásnak legfőbb részese. Öszintén megvallom, hogy a legjobb nővel sem lehetnék boldog, ha kedves árva fiamat nem szeretné. Kérem azért, méltóztassék e körülállást méltó tekintetbe venni. Ha kezemet elfogadja Kegyed, fiamhoz vonzó szeretete legnagyobb hálára kötelez le s nem csak mint hitvesemet fogom szeretni, hanem mint kegyes jötevőmet is tisztelni.

Nem tartok attól, hogy őszinteségem megsértette Kegyed, s kérem, nyilatkoztassa ki hasonló őszinteséggel szándé-

kát, melly ha kívánságimnak nem lesz is kedvcső, nem szűnöm meg tisztelettel lenni

Kegyednek

igaz barátja s szolgája

N. N.

Válaszok szerelem- és nőkérdő levelekre s házassági ajánlatokra.

214. Egy leány kedveséhez.

Kedves Zsigám!

Te vagy gyönyöröm, kevélységem, mindenem. Keblemben nincs helye másnak, mint kedves képednek s hozzád vonzó szerelmemnek, melly örökké tartand, mint a teremtés. Miért nem szállál már előbb szerelmedről? Igen, én egyedül Téged szeretlek s teljes szivemből. Képed mindenütt körüllebeg, de fájdalom! Te magad nem vagy körültem, miért is semmi sem örvendeztet, mert nem oszthatom meg veled örömeimet. A múlt vasárnap tánctáncigalomban vágyva vártalak s Te nem jelenél meg. Valljon, mi tartóztathatott? De álmaimban is körüllebege kedves képed s vidáman ébredék fel, mert azt álmodám, hogy keblemen nyugszol.

Ne felejtsd el

Téged

híven szerető

Amálhádat.

215. Tagdó válasz.

Kedves Úr!

Hogy kellemes társaságában mindig örömmel mulattam s ohajtanám Önnek hajlandóságát viszonzozhatni, nem tagadhatom. Jeles tulajdonait többre becsülöm, hogysém ajánlatát el nem fogadnám, ha szivem már nem választott volna.

Előre feltéven, hogy tagadó válaszmot nem fogja Ön félre magyarázni, kérem, ne vonja meg tőlem ezután is barátságát.

Tisztelettel

N. N.

216. Hasonló válasz.

.... Úr!

Folyó hó' 2-kán költ levele felette meglepett, sőt könyekre fakasztott. Ha előbb szólott s ohajtását tudatta volna velem, a dolog most másképen állana. Azon jó indulat, mellyel eddig viseltetett Uraságod irántam, nem lehet szerelem. Ha valamely személyhez, melly némi tekintetből kedves előttünk, vonzódást érezünk, hajlandók vagyunk magunkkal elhíttetni, hogy ezen ébredő érzet már szerelem. Öszinteségemet ne magyarázza hidegségnek, hanem legyen meggyőződve, hogy erős lelke iránti legbensőbb bizodalom batorit, Uraságodnak megvallani, hogy kezem már akkor nem volt szabad, midőn megismerkedtem Kegyeddel. Valamint egy részről fájdalmas reám nézve, Uraságodnak e vallomás által büt okoznom, úgy más részről kénytelen vagyok kérve kérni Kegyedet, ne vonja el tőlem és szülőimtől ezután is becses barátságát. Bizzék az isteni gondviselésben, melly bizonyosan nem sokára olly lényt vezérel Kegyed elé, melly méltó lesz boldogító szerelmére.

Tisztelettel vagyok

N. N.

217. Válasz egy nőkerő levélre.

Kedves Virág Úr!

Becsés levele nem volt egészen váratlan előttem; mert egyik barátjának kivallotta szíve' titkát, kinek hűgától mindent megtudék. Nem tagadom, hogy szívem hajlandó Kegyedhez, de egybekelésünk ellen némelly ellenvetéseim vannak, melylyeket előbb el kell oszlatnunk, mielőtt örök szövetségre nyújtanám Kegyednek jobbjomat az oltárnál. Kegyed' szülői öreg szeszélyes emberek, kik nem szívelik, ha az ifjúság vigad, s mindig csak a régínél akarnak maradni. Velök nehéz volna öszveférenem, mert nem kerülhetnök ki egymást, miután a ház olly igen kicsiny. E szerint vagy szülőinek kellene kiköl-

tözniök, vagy nekünk házat vennünk, mihez 2000 pengő forinttal járólni kész vagyok. Ohajtanám egyszersmind, hogy házuinknál egy kis bolt volna, mivel én is egy kis kereskedést akarok üzni, hogy én is szerezhessenek valamit. Ha ezen feltételekkel megeleégszik Kegyed, örömet elfogadom ajánlatát s híve leszek Kegyednek holtomig. Minden, mit előhozék, úgy hiszem, mind kettőnk' javára szolgál.

Éljen boldogul.

Barátnéja

N. N.

218. Hasonló válasz.

Kedves drága Úr!

Őszintén megvallom Önnek, hogy mai levele nem kevésbé lepett meg, mert távolról sem hittem, hogy a közönséges részvéten kívül más érzellemmel viseltetik irántam. Ezen meglepetésnek tessék tulajdonítani, hogy olly választ, mint Ön kívánt, azonnal nem adhatok; mert előbb öszve kell szednem magamat s mindenek előtt szülőimmal tanácskoznom a dolog iránt, kiknek nézeteit illy fontos viszonyokban mindenkor szoktam követni.

Egy hét múlva, miután eléggé megvizsgáltam magamat, valljon lehet-e mind kettőnk' boldogsága az Ön által ohajtott egybeköttetés' eredménye — mennyire emberek illyesmit előre láthatnak — elhatározó választ veend tőlem. Addig is pedig bizonyossá teszem Önt, hogy irántam mutatott tisztelete a hála' legéleénkebb érzetével tölté be keblemet, s hogy Önt teljes lelkemből tisztellem és becsülöm.

Önnek

tisztelő barátnéja

N. N.

219. Hasonló válasz.

Kedves Barátom!

Becses társasága meggyőző bizonyosságait adta szerelmének irántam, s teljes szívemből sajnálom, hogy ajánlatát azon viszonyoknál fogva, mellyekben szülőimmal állok, nem fogadhatom el. Ismerje meg bennem az N...nek szánt boldogtalan

menyasszonyt. Igen jól ismerém szép tulajdonait s hiszem, hogy boldogíthattuk volna egymást. Károly, kedves Barátom, nem lehet, nem szabad másképp cselekednem, mint cselekszem. Barátságom és tiszteletem örökre Öné.

Barátnéja
N. N.

320. Egy atya' válasza nőkérdő levélre.

Tisztelt Úr!

Hat hét előtt nagyon kívánatos lett volna előttem Uraságod' levele. Önt kiki mint derék, becsületes és szorgalmas embert tiszteli, s én felette örülnék, ha vőm lehetett volna Uraságod. De ajánlata későn érkezett; mert immár egy hónapja, hogy leányom N. kereskedővel jegyben jár, s e napokban fogják ünnepelni a menyekzöt. Ha még egy leányom volna, s Uraságodnak hajlandósága hozzá, nőül másnak bizonyosan nem adnám. Becses levele még leányom előtt is titok marad.

Legyen Ön barátom, ha vőm nem lehet, erre kéri

Önnek

kész szolgája s barátja
N. N.

XII. Elegyes levelek.

321. Egy asszonysághoz két rózsatő' küldésekor.

Tekintetes sat.

Ezen két szép rózsatőt bátorkodom átküldeni tekintetes Asszonyságodnak, tessék kedvesen fogadni azokat. Nem kívánom ez által lekötelezni s szántszándékkal választottam ezen

cekélységet, melly csak úgy nyerhet becszet, ha kedvesen vétetik. Vajha beteljesednék kívánsága

Tekintetes Asszonyságod'

alázatos szolgájának
N. N...nek.

222. Egy kisasszonyhoz egy pár fejer galamb' küldésekor.

Kedves Kisasszony!

L...ben létemkor azt nyilatkoztatta ki a Kisasszony, hogy kedveli a fejer galambokat. Nekem legnagyobb örömem lévén, ha valakinek, kiváltképen a Kisasszonynak teljesíthetem kívánságait, egy pár fejer tubával bátorkodom kedveskedni a Kisasszonynak. Ha kedvesen veszi ezen csekélységet, akkor boldog lesz a küldő. — Ha ezen szép ártatlanok' enyelgő játékaikat fogja nézni, emlékezzék

Kedves Kisasszony

hív tisztelőjére
N. N...re.

223. Válasz.

Kedves N...em!

Melly igen megörültem kívánságom' teljesedésének, nem képzelheti, öszve meg öszve csókoltam a szép tubákat. Mindenkor magam étetem a kedveseket, s ebből láthatja, milly kellemes ajándéka. — Ha a szép ártatlanok' vidám enyelgéseit látom, boldog jövendőnk' képei arany álmokként lebbenek el képzeletemben.

Holnapután Juli testvérem születése' napját fogja ünnepegni, anyám s Juli kedves N...et szívesen látják, legszivesebben pedig

H... Nina.

224. A barátság megújítását tárgyazó levél.

Kedves Barátom!

Nem tartóztathatom magamat, hogy egyenletlenségünk miatt érzett fájdalmimat ki ne nyilatkoztassam. Sziveink ez-

előtt olly barátságosan voltak egyesülve; tudom, hogy hirtelen elválásunk Önnek is fájdalmakat okozott. Teljes bizodalommal fordulok szívéhez s azon egyetértésre emlékeztetem, mellyben ezelőtt éltünk. Nincs a földön olly visszavonás, mellyben mind a két ellenfél nagyobb vagy kisebb részt nem venne. Felejtjük tehát el életünk' legközelebb lefolyt napjait, törüljük ki azokat együttlétünk' esztendeinek sorából, s ne emlékezzünk többé ezen visszavonásra, melly életem' nyugalmatól fosztott meg, melly legjobb barátomat ragadta el.

Kezdjük első viszönölelésünkkel életünk' új időszakát s a múltból csak hajdani szeretetünk' édes emlékét vigyük magunkkal a jövőndöbe. Bizom jó szívében. Az enyém barátságosan dobog elejébe.

En vagyok s leszek

igaz szívü barátja
N. N.

225. Válasz.

Kedves Barátom!

Örömmel fogadom el kezét, mellyet előzve nyújt. Épen az íráshoz akarék fogni s újra kérni barátságát, midön kedves levele megérkezett, melly nem kevésbé lepett meg. Ime én is nyújtom jobbotmat s bizonyossá teszem barátságomról. Hogy gondolkozásunkban és szándékunkban olly véletlenül egyeztünk meg, igen kedvező előjel.

Nekem kedves Barátom' levelezésénél semmi becsesebb nem lehet; mert sok tekintetben javamra szolgál. En mindenkor meg fogom Önt látogatni, valahányszor körülállásam engedni fogják. Vajha az isten teljesítené kívánságainkat, s együtt élhetnénk! Addig is kérem Önt, teljesítse ígérétét s pótolja ki leveleivel becses társalkodását. A jó barátoknál minden közös, legyen ez nálunk is ezentül. Parancsoljon mindennel, mi hatalmamtól függ, s adjon alkalmatosságot, bebizonyíthatnom, hogy teljes szívemből vagyok

tisztelő barátja
N. N.

226. Egy fiú anyjától búcsúzik.

Kedves édes Anyám!

Nagyon fájt szívem, hogy a legjobb Anyától el nem búcsúzhattam. De ezt egyedül kedves Anyám iránti szeretetből s

atyám' parancsolatára nem cselekedtem, mert attól tartottam, hogy elválásom nagy benyomást tesz kedves Anyám' érzékeny szívére, s azért nem bátorkodtam személyesen búcsút venni kedves Anyámtól. Ha ez által megbántottam, bocsásson meg jó szándékomnak. — Vajha ezt tökéletesen elértem, s kedves Anyám egészen nyugott volna! — Ez elvadásomat attól, a mit szerettem s tiszteltem, nem kevesse könnyebbítené.

Én tökéletes egészségben vagyok. Az utazás nem hogy gyengítette volna testemet, hanem még inkább megerősítette. Ezt is kedves Szülőimnek köszönhetem, mert nem kényeztettek el. Ne aggódjék tehát sorsomon, kedves Anyám! Bölcs tanításai mindenütt követnek, mindenkor szemem előtt vannak s mélyen begyökereztek szívembe. Kerülni fogom a helyélest és a rossz társaságokat; igyekezni fogok józanon és szerényen élni s tisztemben mindenkor híven eljárni. Atyámnak utolsó szavai: „Járj isten előtt s légy szülőid' vigasztalása s öröme,“ minden cselekedetemben sinórmértékül fognak szolgálni. — Én az istenben helyeztetem minden bizodalمامat, szerencsésen fog ő kedves Szülőim' karjai közé visszavezérlni.

Fogadja még egyszer, kedves Anyám, legbuzgóbb köszönetemet jótéteményiért. Háladatosságomat szókkal elegendőképen ki nem jelenthetem; de arról bizonyossá teszem kedves Anyámat, hogy az csak életemmel fog megszűnni.

Eljen boldogul és részesítse távol is áldásában

engedelmes fiát

N. N... et.

227. Válasz egy párviadalra kihívó levélre.

Kegyed párviadalra hívott ki. Ez által emberiségemet és bátorságomat teszi próbára, de csalatkozik, ha azt véli, hogy egy vagy más részről meggyőzetem. Maradjon Kegyed ezután is a nemesi becsületről volt vélekedése mellett. En hidegebb vérű vagyok, mintsem egy balgatag előítélet miatt szerencsételném életemet vagy más embertársamét. Szép cselekedetek nemesítik az embert, nem hasonló vakmerőségek, nem a teremtő' legdrágább adományának megvetése. Kegyed bántott meg s tőlem megbántottnak véli magát. Elenyészik-e valamelyikünk' halála vagy megsebesítése által a megbántás? — Valóban, igen keveset kellene bíznom tehetségeimben, ha megkisebbitésemet egyedül becstelenítő verekedés által viszonzhatnám. Az emberiség' céljának ellenére cselekedni any-

nyit tenne, mint az okos ész és törvények ellen vétetni; előttem pedig szent ezen két kötelesség.

Barátinak bizvást elolvashatja leveletem s kénye szerint kinyúlhatja félékenységetem; inkább félénknek mint balgatag- és oktalannak mondassam.

De hogy nyúlászívú nem vagyok, azt is megmutatom, mert a meghatározott helyen s időben meg fogok jelenni. Nyájasan fogom a megbékélésre nyújtani kezemet, hogy bizonyossá tétessék Kegyed, hogy a barátság illy csekély megbántás miatt egy szempillantásbau halálos ellenkedéssé nem válhatik.

N. N.

329. Egy jó barátához, a ki roszhírú házhoz lett járatos.

Kedves Barátom!

Még csak egy hónapja, hogy P...én mulat s már annyi ismeretséget tett, már G... házához is jár. Nyilván még senkit sem talált, a ki ezen családról tudósította volna. Nem veszi tehát rosz néven, ha mint barátja s idevaló születés egy kis világosítást adok s azt tanácslom, hogy ezen ismeretséget szakítsa félbe. Kedves Barátom ezen személyek' szívessége és nyájassága által könnyen elámíttathatik, de azokkali társalkodása ártani fog jó hírének. Az atya mint békétlen kötekedő közön-ségesen ismeretes, az anya pedig több tekintetből nem legjobb nevet érdemel. Azokat, a kiknél pénzt éreznek, barátság' színe alatt magokhoz ügyekeznek hódítani, s a három szép leány keríti hálójába az ifjakat. Megvallom, hogy ezen leírás nem kedvező, de hogy igaz, mindenki bebizonyíthatja, ki ezen házat ismeri. Azt fel nem tehetem Önről, hogy szavaimnak általjában hitelt adhatna; de tulajdon figyelme be fogja a mondottak' igazságot bizonyítani.

Ezzel vagyok

Önnek

igaz barátja

N. N.

NEGYEDIK OSZTALY.

KERESKEDŐI LEVELEK.

Kereskedői levelek alatt azon leveleket értjük, mellyeket kereskedők szoktak kereskedési ügyekben egymásnak írni. Ha a kereskedő olly személynek ír, melly nem kereskedő, levélnek mind külső, mind belső elrendelésére nézve a második osztályban foglalt szabályokhoz kell magát tartania.

A természetesség, illedelem és nyelvhibátlanyságon kívül, mellyekről az előbb említett osztályban szólottunk, világosság, határozottság és rövidség legfőbb tulajdonai a kereskedői iratoknak.

A világosságot és határozottságot az által érzük el, ha gondolatinkat úgy rendeljük el és kötjük össze, hogy egy öszvehangzó egészet képezzenek, mellynek értelmét fáradság nélkül foghatni fel, s azon tárgyakat, mellyekről szólunk, annyi s olly ismertető jelekkel látjuk el, hogy azokat félre ismerni lehetetlen. E végre a nyelv' és nyelvszabályok' tudásán kívül, azon dolognak, mellyről írni szándékozunk, pontos ismerete elkerülhetetlen, s az írónak nem csak a kereskedési ügyekben kell tökéletesen jártasnak lennie, hanem az e részbeni kifejezéseket is tudnia.

A rövidség azt kívánja, hogy ne használjunk több szót, több gondolatot, mint a tárgynak értelmes kifejtésére szükséges. Kerülni kell tehát minden felesleges szókat és mondásokat, minden szükségtelen ismétléseket, hosszú körbeszédeket sat.; ellenben ügyelni szükség arra is, hogy a rövidség' kedvéért a világosságot ne sértsük meg.

Kereskedői leveleknek finom jól enyvezett papiros használtatik s közönségesen negyedrétebe hajtott fél íven szoktak írni. Rövidebb levelek negyedíven is iratnak.

Felül áll a hely, kelet s annak neve vagy kereskedési címe és lakja, kinek a levél szól. Balra egy újnyira a papiros' felszélétől iratik a cím és a levél' vevőjének lakhelye, p. o.

Kormos János Úrnak Pesten.

Jobbra ezen sor alatt mintegy egy hüvelyknyire tétetik a hely és kelet így:

Kormos János Úrnak Pesten

Kassa, januar' 3. 1840.

Némellyek felül balra a helyet és keltet, ez alatt jobbra a címet és vevő' lakhelyét írják, p. o.

Kassa, januar' 3. 1840.

Kormos János Úrnak Pesten.

A levelet magát három vagy négy újnyira a papiros' fel- és egy vagy másfélújnyira balszélétől kell kezdeni. Ha több levélre kívántatik válasz, az író kelteik szerint válaszol azokra. Ellenkező esetben utolsó levelére hivatkozik s röviden üti meg tartalmát. Távol fekvő helyekkel folytatott levelezésnél azt tanácsolja a gondosság, főkép fontosabb tárgyknál, hogy egy második levélben az előbbinek foglalata egészen ismételtessék, mert a levél könnyen elveszhet. Olly tárgyknál, mellyeket a levél' vevőjének szemébe akarunk tüntetni, a sort meg kell szakítani s a többi soroknál valamivel beljebb új sort kezdeni. A fontosabb tárgyakat alá is lehet húzni.

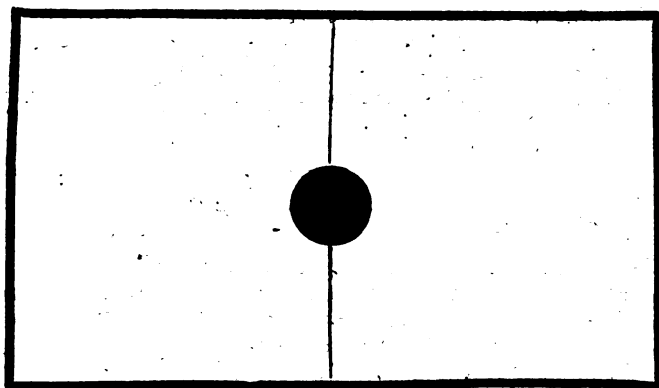
A levél' végén az író gyakorta néhány lekötelező szót intéz a levél' vevőjéhez, néha megbízásokat kér, máskor szolgálátát ajánlja. A berekesztés egy rövid tisztelkedést foglal magában s egy sorral alább jobbra következik az aláírás.

Ha a levélhez melléletek, p. o. váltók, tartoznak; ezt a papiros' alsó szélén röviden meg kell jegyezni, hogy az, ki a levelet özvehajlja, azonnal tudja, mit kell a levélhez mellékelnie, a nélkül, hogy ennek egész tartalmát legyen kénytelen előlvasni.

Kereskedői levelekben az utóírások csak akkor vannak szokásban, midőn röviddel a pósta' elindúlta előtt történt dologról tudósítjuk levelező társunkat. Ha a levél nincs még aláírva, az utóírás mindjárt a berekesztés után tétetik, minden megjelelés nélkül. Ellenkező esetben ezen szó „*utóírás*“ vagy ezen betűk: „*U. I.*“ tétetnek elejébe, s ilyenkor a főnök (principalis) már nem a czímet (firmát) írja alá, hanem ezen szókkal él: „*a fentebbi.*“

Öszvehajtogatás előtt még egyszer meg kell tekinteni, vajjon a levél alá van-e írva, helyökön vannak-e a mellékletek s le másoltatott-e. Ezen utóbbinak megtörténtét a levél' alsó szélének közepe' táján két vonással vagy M. betűvel szükség kitenni.

A levelet különbféleképen lehet öszvehajtogatni. Legegyszerűbb s egyszersmind legczélirányosabb módja az öszvehajtogatásnak következő: Az öszvehajtott vagy egyes negyed-levelet *hosszában* mind a két oldalról úgy kell öszveborítani, hogy a bal és jobb szél valamennyire egymáson fekügyék, aztán a levél' felső és alsó végei boríttassanak öszve, úgy azonban, hogy azon vég, mellybe a másik dugatik, épen középre essék, s a levélnek a pecsétoldalon illy alakja legyen:

A kereskedői leveleknek felülírása vagy czimlete is felette egyszerű, mint a következő példa mutatja:

Kormos János Úrnak

Pesten.

A szóban forgó leveleket közönségesen ostyával szokták pecsételni; spanyol viasz csak akkor használtatik, midőn több melléklet járúl a levélhez, melly esetben a viasz sokkal biztosabb.

A kereskedők' pecsétnyomóján közönségesen a cím' kezdő betűi láthatók. Azon szokás, mi szerint az egész név és lakhely vésetik a pecsétnyomóra, igen dicséretes és követésre méltó; mert a levél' vevője a levél' küldőjét már a pecsétből tudja, holott az ismeretlen kéz által czimelt; sokszor mind a két részre nézve fontos levél, nem ritkán visszauasítottik.

I. Körlevelek.

Körlevélnek mondatik azon irat, melly által bizonyos kereskedés' felállítása, változtatása vagy megszüntetése jelentetik. A körlevelek, a közrebocsátó' aláírását és a vevő' czimét kivéve, közönségesen nyomtatásban adatnak ki, hogy a czélzott hirdetés annál sebesebben s egyszerre terjedjen el.

Kereskedés' felállításkor kibocsáttatni szokott körlevél' lényeges tartalma következő: az alapítás' jelentése a czímmel együtt, a kereskedés' neme, mellyet az új kereskedő üzni kíván, azon nyilatkozás, hogy a vállalat elegendő pénztökén alapúl s hogy a jelentő bir a kitézött kereskedés' folytatására

megkivántató tulajdonokkal, azon kérés, hogy bizodalommal s bizományokkal örvendeztessék meg a kezdőt, ki egyszersmind igéri, hogy amazt igazolni, ezeket pedig kereskedő-felei' javára fog ügyekezni végrehajtani; végre az aláírásra szóló utalás.

Ha a kereskedés egy személy' róvására üzendő, a cím a vezeték- és keresztnévet v. ennek kezdő betűjét foglalja magában; ha pedig kereskedési társaság állt össze, akkor a címbe vagy minden tag' neve kitétetik; vagy csak egy-kettőé, a többi pedig e szókban *társas, társok, társai, társaik* foglalathatnak, p. o. Kormos, Fekete és társaik.

Ha a kezdő nem bír elegendő tőkével, akkor az erre utaló nyilatkozást czélszerűbb elhagyni a körlevélből, mert minő véleményt támasztana az a kereskedő feleknél a kezdőről, ha körlevelének kibocsátása után csakhamar hitelért kellene hozzájuk folyamodnia? De az illyféle nyilatkoztatás keveset is használna; mert azok, kik a körlevél által felszólíttatnak, nem mulasztják el, az új kereskedő' vagyonáról tudakozódni, mielőtt ügyekbe bocsátkozzanak vele.

1. Egy újdön alapított kereskedésnek jelentése.

Szeles Károly úrnak Pesten.

Miskolcz, ...

Van szerencsém, Önnek ezzel jelenteni, hogy az itteni piacon egy .... kereskedést állítottam s azt saját nevem alatt folytatni fogom.

Kereskedésben szerzett sok évi tapasztalásom s feddhetetlen hírem által gyámolítva és elegendő vagyonnal lévén ellátva, bátor vagyok Önnek bizodalma kikérni s egyedül azt ohajtom, hogy alkalmam legyen, azt igazolhatni.

Egyszersmind kérem, ne terheltesék aláírásomat megjegyezni.

Tiszteletteljes készséggel

Sötét Péter.

2. Egy kezdő kereskedő levele mint utóírás a fentebbi körlevélhez.

Midőn szerencsém van, e jelen körlevelet átküldenem, egyszersmind bátor vagyok, Önnek újon alapított .... kereskedésemet szolgálattal együtt különösen ajánlanom. Oly tiszteletben álló házzali öszveköttetésben különös becsét helyeztetek, melly biztos kezesül szolgáljon, hogy minden reám bízandó ügyének legnagyobb figyelmet szentelek s a mellett mindig Önnek hasznára lesz tekintetem. Ha oly szerencsés leszek, bizodalmában részesülni, a következők győzze meg Önt, hogy azt illően becsülni tudom s fentartani ügyekszem.

Minthogy nincs még szerencsém Ön által ismertetni, kéresemnek pedig örömet szereznék némi nyomadékokat, ezennel hivatkozom Virág testvér urakra helyben, Nagy Ferencz úrra Kassán s Kovács és Pintér urakra Pesten, kik Önnek, ha kívánja, elegendő tudósítást adnak irántam.

Készségemnek ismételt nyilatkoztatása mellett vagyok

Teljes tisztelettel

Sötét Péter.

3. Egy kereskedési társaság' körlevele.

Pethő testvér uraknak Győrött

Kassa, ...

Engedjék Önöknek kereskedési egyesülésünket jelentenünk s magunkat szivességökbe ajánlanunk.

Mi főképp .... kereskedéssel foglalkozandunk; azonban a kereskedés egyéb ágait sem zárjuk ki.

Szándékunk, ismereteinket és tapasztalásainkat, miket különbféle kereskedő helyek' főbb házaiban gyűjtöttünk, azok érdekében használni, kik bizodalmukkal ajándékoznak meg bennünket, s egyszersmind a szükséges eszközökkel ellátva hiszszük magunkat, mellyek képessé tesznek, őket mind azon hasznokban részesíteni, miket joggal lehet tőlünk várniok.

Kivánságunk oda megy, hogy Önöket is legyen szabad kereskedő feleink' sorába felvennünk, s még egyszer szivessé-

gökbé ajánlván magunkat, aláírásainkat megjegyeztetni kérjük, hogy azokat előforduló esetekben megismerjék.

Van szerencsénk tisztelettel írunk

Fekete és Jánosi.

Fekete György' aláírása: Fekete és Jánosi

Jánosi Péter' aláírása: Fekete és Jánosi

4. Egy újdön alapított fiokkereskedést illető
körlevél.

Keleti Márton úrnak Fehérvárott

Bécs, ...

Kiterjedt kereskedési öszveköttetésem által indítatva
...ben egy fiokkereskedést alapítottam

Édes és Morgó

czím alatt, melly kereskedés mától kezdve, az Ön előtt ismeretes hatáskörben minden ügyeket végrehajt. Vezetését sok évig házamnál volt könyvvivőmre, Morgó Péter úrra, biztam s kérem Önt, ne terheltelessék aláírását tudomásul venni.

Teljes tisztelettel

Édes József.

5. Jelentés egyik társ által alapított kereskedésről a kereskedési társaság' megszűnte után.

Pintér János úrnak Komáromban

Buda, ...

Miután a köztem és Szeles úr között fenállt társaság megszűnt, saját nevem alatt és egyedüli rövásomra itt helyben egy .... kereskedést állítottam.

Tessék aláírásomat megjegyezni, hogy hitelt adhasson nekie Kegyed, s ajándékozzon meg ezután is bizodalmaival,

mellynek egybeköttetésünk óta olly becses bizonyítványait tapasztalám. Ügykezetem oda lesz irányozva, hogy annak minden tekintetben megfelelhessek.

Tisztelettel és készséggel

Lakatos Ignác

6. Egy gyárnok' körlevele.

Görbe P. úrnak Pozsonyban.

Bécs, ...

Bátor vagyok Kegyednek újdön felállított ..... gyárom iránt jelentést tenni s egyszersmind bizományait kikérni.

Hízelkedem magamnak, hogy árúim (gyártványaim) különös jóságúak, mivel készítettésökre a lehető legnagyobb szorgalom fordittatik.

Felette megtiszteltnek érezném magamat, ha Kegyedben bevőre akadnék, s minden ügykezetem oda volna irányozva, hogy Kegyedet minden tekintetben kielégithessem.

Árjegyzékemet ide mellékelve, szivességébe ajánlom magamat s teljes tisztelettel vagyok

Kosci Benjámin.

7. Körlevél társ' felvétele iránt.

Kegyecs István úrnak Rozsnyón.

Kassa, ...

Van szerencsém jelenteni, hogy Veres Péter urat kereskedéseembe társul fogadtam fel. Kereskedésünk ügyeit ezentul

Óvári és Veres

czím alatt folytatandjuk. Becses bizodalmtát ezen új czímre is kiterjeszteni s aláírásainkat tudomásul venni kérvén, újra bizonyossá teszem Önt készségemről, mellyel szerencsém van jegyezni.

Óvári Miklós.

Veres Péter' aláírása: Óvári és Veres
Óvári Miklós' aláírása: Óvári és Veres.

8. Egy atya fiát kereskedése' társának nyilvánítja.

Szárász Imre úrnak Temesvártt.

Szeged, ...

Hogy legidősbik fiamnak, Károlynak, ki több év óta saját vezérleten alatt foglalkozik kereskedésben, bizodalman' és megelekedésem' bizonyosságát adjam, őt ezennel kereskedésem' társának nyilvánítom.

Keze' irását alább találja Kegyed, mellyet szintűgy mint az enyémet tessék előforduló esetekben elismerni.

Ügyeink' folyamata s a cím nem szenvednek változást, s egyedül azt ohajtom, hogy Kegyed ezután is ajándékozzon meg bizodalmaival s abban fiamat is részesítse, ki velem együtt ügyekezni fog, azt mindenkor megérdemelni.

Ezzel ajánlom magamat, tisztelettel maradván

Órás Mátyás.

Órás Károly' aláírása: Órás Mátyás.

9. Egyik' társ visszalépte után a másik társ folytatja a kereskedést.

Fellegi Miksa úrnak Nagy-Váradon.

Pest, ...

Miután társunk, Rózsa Károly úr, a kereskedéstől végképen vissza vonulni szándékozik, van szerencsénk Önnek társaságunk' megszűntét ezennel jelentenünk.

Mai naptól fogva tehát a

Rózsa és Halas

cím csupán a végső kiegyenlítésre nézve álland fen, mit társunk Halas János úr vállalt magára.

Ugyan ő saját rovására és névére fogja a kereskedést folytatni. Tessék aláírását megjegyezni.

Hálás köszönettel ismerjük el Önnek irántunk mutatott bizodalma' s kérjük fenmaradását utódunk' számára is, ki min

denkor ügykezni fog azt megérdemelni, miután a megkívántó módokkal el van látva s akarataiban sincs hiány.

Tisztelettel és készséggel

Rózsa és Halas

Rózsa Károly' megszűnt aláírása: Rózsa és Halas
Halas János' aláírása a végső kiegyenlítési ügyekben:

Rózsa és Halas

Ugyan annak aláírása mától fogva saját ügyeiben:

Halas János.

10. Egy kereskedés' eladása jelentetik.

Lang F. G. úrnak Pozsonyban.

Temesvár, ...

Miután agg korom ügyeimet vezetni tovább nem engedi, ... kereskedésemet Keserü Mihály úrnak adtam el; a nyílt számadások' kiegyenlítését azonban magam hajlandom végre.

Vegye Kegyed hálás köszönetemet irántam mutatott bizodalmaért s legyen meggyőződve, hogy a visszaemlékezés reá színtolly kevéssé szűnik meg keblemben, mint a tisztelet, mellyel van szerencsém lenni

Molnár Jakab.

11. Egy kereskedés' megvétele jelentetik.

Korpási Menyhért úrnak Bártfán.

Miskolcz, ...

Van szerencsém jelenteni, hogy Szekeres József úrnak itteni kereskedését megvettem s azt saját nevem alatt és rovásomra fotytatandom.

Ohajtom, hogy elődöm iránt mutatott bizodalmaiban engem is részítsen. Hízlekedem magamnak, hogy az arra vezető eszközök nélkül nem szükölködöm, s ügykezni fogok azt mindenkor igazolni.

Tessék kézírásomat megjegyezni, hogy annak előforduló esetben hitelt adhasson Kegyed, s vegye tiszteletem' kijelentését, mellyel vagyok

Kurta Mátyás.

12. Aláírássra lett felhatalmazás' jelentése.

Hosszú Pongrácz úrnak Késmárkon.

Debreczen, ...

Minthogy foglalatosságaim gyakran elszólítanak, Madarász János urat, ki néhány év óta foglalkozik nálam s szorgalom és ügyesség által bizodalمامat megnyerte, felhatalmaztam, hogy távollétemben helyettem váltói s egyéb aláírásokat tehesen.

Aláírását alább találja Kegyed.

Kész tisztelettel

Horgos Ádám.

Madarász János aláírása: Horgos Ádám' m. h. (meghatalmazottja) Madarász János.

13. Egy özvegy kereskedőné férje' halála' következtében a kereskedés' megszűnését jelenti.

Csörgő és társa uraknak Szabadkán.

Győr, ...

A halál férjemet f. h. 3-án élte' virágában s munkás pályájának közepette ragadta el.

Ezen reám nézve kipótolhatatlan veszteség s ohajtásom, magamat egyedül gyermekeim' nevelésének szentelni, arra birtak, hogy boldogult férjem' kereskedését megszüntessem s dolgait rendbe szedjem.

Vegye Kegyed tiszta köszönetemet azon bizodalomért, mellyben elhúnyt férjemet részesíté, s egyszersmind tiszteletem' nyilatkozását, mellyel vagyok

Kádár, szül. Vadasi Erzsébet.

II. Kereskedést öszveköttetésekre szólítá- sok s körlevelekre írt válaszok.

Gyakran már rég óta fenálló kereskedő házak új öszveköttetésekbe ügyekednek lépni. Ha azt véljük, hogy valamely érkezett körlevél erre jó alkalmat nyújt, azonnal felelünk nekik reá, midőn a kezdőt illető kedvező véleményünk biztos alapon nyugszik. Különben előbb tudakozódnunk kell iránta, s ha a tudósítás kedvező, akkor válaszoljunk a körlevélre. E válaszban köszönjük a kezdő' figyelmét, szerencsét kívánunk, ajánlatáért némi lekötelező szavakat mondunk s viszszolgálátokat, gyakran váltó- vagy áruhitelt ajánlunk neki, szóval a körülményekhez képest megkívántató figyelmet mutatunk iránta, hogy őt magunkhoz vonjuk.

14. Válasz egy kör- s ajánlkozó levélre és váltóhite' ajánlása.

Láncz Mihály úrnak Eperjesen.

Pest, ...

Kezemnél van múlt hó' 6 költ körlevele ugyan azon hó' 12kéről szóló levelével együtt. Az első k tartalmát megjegyzettem s ügyeinek legjobb előmenetelt kívánok.

Utóbbi levele által különösen lekötelezett Kegyed, mely reám nézve olly hizelkedő, hogy örömmel várom azon azon pillantást, melyben mind kettőnket tekintve hasznos öszveköttetésünk elkezdődik. Legyen meggyőződve, hogy szolgálátimat örömmel szentelem Kegyednek s mindenkor ügyekedni fogok, bizományainak végrehajtása mellett érdekét minden buzgósággal előmozdítani.

Ámbár a jelen körülmények nyílt hitelbe bocsátkozásra nem épen buzdítok, Kegyednél azonban kivételt teszek, ha az által könnyebbséget szerezhettek Kegyednek. Ezen hitelt ideiglen ... forinban alapítom meg, a nélkül, hogy ez által a bizodalmat, melyet gerjesztend bennem, korlátozni akarjam; mivel kész vagyok az említett hitelt kiterjeszeni, ha majd munkálkodása' módját megismertem.

Váltó-ügyeknél feltételeim a divatozók, tudnillik ... százért, s az alkuszdíj' és póstabér' megtérítése. A kamatokat éven-

ként 5% számítom, azonban megjegyzem, hogy ha a folyó számvitel' (Conto corrente) kiegyenlítésekor a fizetendő kamat Kegyed' javára ütne ki, ezért számadásra nem kötelezhetem magamat, minthogy elég fáradságomba kerül saját pénzcimmet megfordítanom s kereskedő feleim' pénzeinek alkalmazást nem tudok, és ez okból ezekért a kamatokat sem téríthetem meg.

Tisztelettel s készséggel

Komor Bertalan.

III. Tudakozó levelek s ezekre szóló válaszok.

Midőn valamely ház' hitelképessége iránt tudakozódunk, ne mulasztjuk el, az illető kereskedő' vagytonbeli állapotján kívül, erkölcsi magaviselete s ügyei' vitelének módja iránt tudósítást kérni. Az óvatosság azt kívánja, hogy csupán egy ház' tudósításával ne elégedjünk meg, s midőn a tudósítások különböznck egymástól, még egynél kérdezősködjünk.

A tudakozó levelekre irandó válaszokban maradjunk az igazságnál, de többet ne mondjunk, mint a körülmények s az okosság parancsolnak.

15. Megrendelés' következésében történt tudakozódás.

Farkas István úrnak Pesten.

Bécs, ...

Szivességébe bízva, bátor vagyok az itt alul megjegyzett kereskedő ház iránt némi tudósítást kérni. Tegnap több rendbeli megrendeléseket vettem tőle, mellyek végrehajtás' esetében 2000 pengő forintra rúgnak. Miután e házat még nem ismerem, úgy hiszem, legcélszerűbben teszek, ha olly meggyőződéssel járulok Önhöz, hogy Ön legjobb tudósítást képes adni iránta.

Közléseit szerényül használandom s hálásan ismerem el azokat.

Kész tisztelettel

Szecs Mihály.

16. Egy gyárnok tudakozódik egy kereskedőház iránt.

Liliom István úrnak Szegeden.

Pest, ...

Bátor vagyok, egy kéréssel járúlni Önhöz. Varga úr Ön piacán árúimnak rakhelyül ajánlja kereskedését. Ámbár ezen ajánlat nagyon kívánatos előttem, de a nevezett úrra nézve ellenkező híreket vettem. Meg vagyok győződve, hogy Ön engem a körülmények hogy álltáról képes lesz tudósítani.

Igérvén, hogy válasznak szerény hasznát veendőm, kész tisztelettel vagyok

Kárai Márton.

17. Válasz egy tudakozó levélre.

Szeres Mihály úrnak Bécsben.

Pest, ...

Azon házról, mely iránt f. h. 2-kán költ levelében tudakozódik, jónál egyebet Önnek nem mondhatok. Tulajdonosa becsületes, takarékos, rendszerető, munkás férfi s nem vagyontalan, élénk kereskedéssel bír s kötelezéseit mindig szigorú pontossággal teljesíti.

Ennyit Önnek tudomásul s köteleztetésem nélkül.

Farkas István.

18. Hasonló levél.

Jonás Mihály úrnak Pesten.

Temesvár, ...

Sajnálom, hogy m. h. 29 költ levelére határozottan nem válaszolhatok. Az abban említett ház nem rég alapított, ez okból sem vagyonsági állapotja, sem munkálkodása módja nem

elégge ismeretes. Tulajdonosát azonban derék és szorgalmas férfinak mondják.

Készséggel

Bóna Sándor.

IV. Ajánló és hitellevelek.

Ajánló levélnek mondjuk azon levelet, mellyben az író levelező társának szívesességét kéri annak számára, ki' javára a levelet bocsátja ki.

Illy levelet nem szokás bepecsételni; tartalma pedig a helyen, keleten és vevő címzetén kívül az ajánlottnak neve, rangja és lakhelye, annak kitétele, miért ajánltatik, azon kérés, hogy céljainak elérésében segítse őt a vevő, s azon nyilatkoztatás, hogy az író az ajánlott iránt mutatott szíveséget s a neki tett szolgálatokat hálásan veszi s azokat hasonló esetekben viszonzni kész.

Illy ajánlásoknál mindenkor azon viszonyhoz, mellyben az ajánlandó személyhez állunk, s rangjához kell alkalmaztatnunk magunkat. Nagyobb rangú személyek' számára kiadandó illy levelekben jelentsük ki a nekik tartozó tiszteletet, barátinkról és ismerőseinkről azon részvételt szóljunk, mellyet bennünk gerjesztenek, s főleg olly személyek' ajánlásánál, kiket csak mások' ajánló leveleiből ismerünk, nagyon vigyázzunk, hogy alkalmat ne adjunk nekik, levelező társunk' szívesességével visszaélni.

Valakinek több ezimzettel (felülirással) ellátott ajánló levelet adni illedelem ellen van, azon esetet kivéve, midőn valamely kereskedői ház' utazójának sok nagyobb s kisebb városokra szóló ajánló levelek adatnak. Őrizkednünk kell attól is, hogy olly személyeknek, kik iránt tisztelettel kell viseltetnünk, rézre vagy kőre metszett példányokon ne adjunk ajánló leveleket, mint némely kereskedői házaknál szokás cselekedni.

Az ajánló levelekhez tartoznak a hitellevelek is. A hitellevél nyílt levél, mellyet valamely kereskedő, közönségesen bankász (banquier) ajánló-levél' formában olly személynek szokott kiadni, melly utazni készül s mellyet kereskedő feleihez olly helyekén utasít, hol az utazó pénzt akar felvenni, am azoknak egyszerűmünd meghagyván, hogy ennek nyugtatvány mellett a pénzt kifizessék.

A hitel *korlátolt*, midőn a hitellelél' tulajdonosának fizetendő summa pontosan vagy legalább körülbelől meg van határozva; *korlátlan* hitel mellett ellenben a levél' tulajdonosa bármilly summákat követelhet az illető felektől.

Midőn az ajánlott egy helyen kívánja az illető pénzt felvenni, a levél csak egy czímet foglal magában s egyszerű hitellelélnek mondatik; ellenkező esetben a levél mind azon kereskedők' czímével láttatik el, mellyeknél az ajánlott pénzeit felvenni szándékozik, s ekkor kör-hitellelélnek hivatik.

A hely-, kelet- vevő' czímzete- s ajánlásom kívül, következőket foglal magában a hitellelél:

1) A hitellel éllatottnak nevét, rangját és lakhelyét s micsoda cséla adátott a hitel.

2) A hitelezett summát. Korlátolt hitelnél ezt betűkkel szükséges kiírni

3) A fizetés' meghagyását a hitel' crejéig, s hány példányban kiadandó a nyugtadvány.

4) Megjegyzését annak, valljon a költségek levonandók-e vagy sem.

5) Azon utasítást, valljon a fizetett summa számadásba tétessék-e, vagy mikép teritessé azt meg magának a levelezőtárs.

Midőn hitellevelet adtunk, ne mulasszuk el azon házat, vagy kör-hitellelél' esetében mindazon házakat, mellyekre szól, az első póstával tudósítani, levelünk' vevőjével vagy lényeges tartalmát vagy pontos másolatát közölve u hitellelélnek. Kör-hitellevelet illető értesítésnél vagy mind megnevezetik a ház vagy csak röviden az jelentetik, hogy kör-hitellevelet bocsátottunk ki. Azonkívül, mielőtt a hitellevelet átadjuk, az ajánlott által nevét annyiszor iratjuk egy darabka papirosra, a hány czímet foglal magában a hitellelél, s azután minden értesítő levélhez egy illy példányát mellékeljük az aláírásnak.

19. Egy tanító ajánltatik egy kereskedő háznak.

Zsibai és társa uraknak Eperjesen.

Pest, ...

E jelen levelet tekintetes N. N. úr gyógytanár s oktató az itteni egyetemnél nyújtandja át Önöknek. Tanár úr Önök' vidékére az ásványos források' megvizsgálása végett utazik, s nehány napig ohajt városukban mulatni.

Engedjék, tanár úrat Önök' szíves fogadásába ajánlanunk s Önöket kérnünk, részökről mindent elkövetni, ottani mulatása' s tovább utazása' kellemessé tételére.

Vegyék Önök halánkkal együtt ajánlottunk iránt mutató szivességokért abbeli nyilatkozásunkat, hogy viszonszolgálatokra mindenkor készek vagyunk s tökéletes tisztelettel maradunk

Köcsög, Réti és társaik.

20. Egy kereskedő ház' utazója ajánltatik.

Szájas János úrnak Kassán.

Pest, ...

Bátor vagyok, Gazda Péter urat, a Német és társa bécsi ház' utazóját Ön' szivességébe ajánlani.

Kérem Önt, tessék őt nem csak útazása' céljának elérésében segíteni s neki azon házakat, mellyekkel saját házára nézve biztos összeköttetésekbe léphet, kijelelni, hanem becses tanácsával s néhány további ajánlásokkal is gyámolítani, ha ez iránt Önhöz járúlna.

Minden szivességért, mellyet Ön Gazda Péter úr iránt bizonyítand, előre jelentem köszönetemet s Önt meggyőződve lenni kérem, hogy hasonló s más esetekben viszonszolgálatra mindig kész vagyok.

Tisztelettel

Hallgató Mátyás.

21. Helyet kereső segéd ajánltatik

Fényes és Habos uraknak Pesten.

Bártfa, ...

Kalmár Keresztely úr, ki öt évig foglalkozott kereskedésben, lesz olly szerencsés, Önnek jelen leveletem átnyújtani. Egyedül ismereteinek bővítését célzó ohajtása birhatta arra, hogy házamat elhagyja s Önök' piaczn keressen alkalmazást. Távol vagyok ez ohajtásnak ellene lenni, sőt inkább kel-

emes kötelességemnek nézem utazásának célját tehetségemhez képest előmozdítani.

Reszemről azon bizonyosságot adom neki, hogy benne egy használható segédet veszték el, ki nem csak szép tehetségei s munkássága és érdekemet émlő buzgalma, hanem erkölcsi magaviselete által is mindenkor kitüntette magát s ez által bizodalimat tökéletesen megnyerte.

Alkalmazására nézve annyit mondhatok, hogy a könyvvitelre különösen használható, mivel a szükséges ismeretekkel el van látva s igen szép kézírással bír. A magyar és német nyelven kívül beszél és ír francziául és olaszul s e mellett szép árúismereteket is szerzett magának.

Legyen tehát szabad e fiatal barátomat Önöknek ajánlanom azon kéréssel, őt valamely jó hely' elérésében segíteni. Ha saját író-szobájokban alkalmaztathatnák, annyival inkább örölnék rajta, mivel meg vagyok győződve, hogy nem csak legjobb alkalmi volna, magát kereskedővé kiképezni, hanem a legnagyobb bánásmódra is tarthatna számot.

Mit ajánlottamért tesznek Önök, hálával ismerem el s ügyekezni fogok azt viszonzni.

Bizonyossá teszem Önöket tökéletes tiszteletmről

Magos András.

22. Ajánló és hitellel egy vásárra menő kereskedő' számára.

Tisztai Péter úrnak Pesten.

Kassa, ...

E jelen levelet Lógó Gergely úr adja Önnek kezéhez.

Most először megy a pesti vásárra többféle árú' szerzése végett, s mivel még ismeretségei nincsenek, bátor vagyok őt Ön' szíveségébe ajánlani azon kéréssel, ne terheltelessék őt olly eladókhoz utasítani, kiktől jó árút, jutányos árt és becsületes szolgálatot reménylhet. Kérem Önt egyszersmind, ne vonja meg tőle becses tanácsát is.

Azon pénzekre nézve, melyekre szüksége lehet, hitelt nyitok neki Önnél .... frt. erejéig, melyeket kérésére kettős nyugtatvány mellett tessék kifizetni számára. Az illető summat egyik nyugtatvány átküldése után azonnal Önnek javára könyvezen.

Önnek ajánlottam iránt mutatandó szivességét adandó alkalommal viszonzni nem mulasztom el.

Ajánlom magamat s igaz készséggel vagyok.

Heverő Boldizsár.

23. Ertesítés a fentebbi ajánló és hitelleléről iránt.

Tiszai Péter Úrnak Pesten.

Kassa, ...

Folyó hó' 19-kén költ leveletem bizonyítva, itt küldöm Önnek Lógó Gergely úrnak kérését, kinek némelly vásárlatai végett, melyeket Ön' helyén szándékozik eszközölni, Önre ajánló- s ... ft.' erejéig menő hitellevelet adtam ki.

Tessék mind a hitelt, mint a kézírást tudomásul venni s Lógó Gergely úrnak kívánságára a fentebbi summa' erejéig ketlős nyugtató mellett pénzeket szolgáltatni, s a fizetéseket egyik nyugtatóval átküldése mellett terhemre írni.

Tisztelettel és készséggel

Heverő Boldizsár.

24. Ertesítés egy hitellelre történt fizetéséről. Válasz az előbbi levélre.

Heverő Boldizsár úrnak Kassán.

Pest, ...

Múlt hó' 19 és 28-án költ leveleit vettem s amannak tartalmát mellőzöm, minthogy bevégzett tárgyakat foglal magában.

Az utóbbiban jelentett s Lógó Péter úrnak kiadott ... forintig szóló hitellevelének róvására immár fizettem

..... pengő forintot a jelen nyugtatóval szerint s Önnek terhére írtam azokat.

A többi pénzeket, melyekre Lógó Gergely úrnak hitele' kimerítéseig szüksége leend, szinte kezéhez szolgáltatom s azokért mind annyiszori értesítés s egyik nyugtatóval megküldése mellett Önt terhelöm meg.

Egyébiránt örülni fogok, ha ajánlottjának valamiben használhatók.

Kész tisztelettel

Tisztai Péter.

25. Kör-ajánló- és hitellel Sziklavári gróf részére.

Viola János úrnak . . . . .
Szemle István úrnak . . . . .
Kovács és társai uraknak . . . . .
Málnai József úrnak . . . . .

Pest, ...

Van szerencsénk Önöknek e jelen levelünk által méltóságos gróf Sziklavári Victor urat bemutatnunk, ki részint egészsége, részint multság kedvéért ... be utazik.

Midőn azon kitünő fogadtatást, melly rangját és személyes tulajdonait illeti, kérjük ki számára, az iránt is járulunk Önökhöz, hogy a méltóságos gróf urat, mennyiben kellemes szolgálatot tehetnek neki, mindenben megelőzni ügyekezzenek.

Egyszersmind körhitelt (Circular-Credit) nyitunk számára ... forint' erejéig, melly summát Önök egymás közt hármas nyugtatvány s költségeinknek lerovása mellett O Méltóságának kifizetni, s a fizetéseket e jelen hitellel' háttára írni ne terheltessenek.

A megterítés iránt annak idejében értesítendjük Önöket.

Minden szívességet, mellyet O Méltósága iránt bizonyítanak be Önök, hálásan ismerünk el.

Megkülönböztetett tisztelettel írjuk

Lábas és Nedvesi.

26. Értesítés a fentebbi levél iránt az abban kijelelt egyik kereskedői házhoz.

Viola János úrnak . . . . .

Pest, ...

Bátrak voltunk, egy kör-ajánló- és hitellelet, mellyet gróf Sziklavári Victor úrnak adtunk ki, Önnek czímével ellátni.

vagy:

Van szerencsénk jelenteni, hogy gróf Sziklavári Victor úrnak Önre, Szemle István . . . , Kovács és társai . . . s Málnai József urakra . . . kör-ajánló- és hitellevelet adtunk ki.

A tulsó lapon másolatát közöljük, mellyből átlátja, hogy a gróf úrnak megnyitott hitel . . . forintra megy.

Kérjük Önt a gróf úr által hitellevelére kívánt pénzeket hármaz nyugtatvány s költségeinek leróvása mellett kifizetni s a fizetéseket a hitellevel' hátára feljegyezni, hogy többi barátink tudják mihez tartani magokat. Egyik nyugtatványt küldje hozzáuk, a másikat Madarász János úrhoz Bécsbe, kire a fizetések' summáját is 2 hónapra kelet után szóló váltóiban intézni ne terheltecsék.

Megtekintésül ide rekesztjük a gróf úr' kézírását s tisztelettel vagyunk.

Lábas és Nedvesi.

27. Levél azon házhoz, mellyhez megtérítés' végett utasítjuk a többit.

Madarász J. úrnak Bécsben.

Pest, ...

Tisztelettel jelentjük, hogy gróf Sziklavári Victor úrnak: Viola János . . . . , Szemle István . . . . , Kovács és társai . . . s Málnai József urakra . . . forintig menő kör-hitellevelet adtunk ki azon megbizással, hogy fizetések' összevét 2 óra kelet után szóló váltókban egy nyugtatványnak mindenkor megküldése mellett Önre intézzék.

Kérjük tehát Önt, ne terheltecsék azok' váltóit a hitel' kimerítéséig róvásunkra elfogadni s meggyőződve lenni, hogy a fedezésről annak idejében gondoskodunk.

Ide mellékelve küldjük gróf úrnak kézírását, hogy azt az Önnek be küldendő nyugtatványokban föglalttal egybehasonlíthassa.

Tiszteletteljes készséggel

Lábas és Nedvesi.

28. Válasz az előbbi levélre.

Lábas és Nedvesi uraknak Pesten.

Bécs, ...

Vettem folyó hó' ... szülő levelöket, mellyben gróf Sziklavári Victor úrnak keze' irását közlik s jelentik Önök, hogy számára: Viola János .... Szemle István .... (következik a többi ház) .... forintig kör-hitellevélet adtak ki s ezeket a gróf úr által felvett pénz' megtérítése végett hozzám utasították.

En ennél fogva Önök' rendelése szerint a nevezett házak' váltóit, mellyeket a megtörtént fizetés bizonyítványául szolgálандó nyugtatóvány' közlése mellett intéznednek reám, Önök' róvására elfogadom s a fedezést nyugodtan várandom.

A közlött kézírást megjegyzem magamnak, hogy azt a nyugtatóványokban foglalattal egybevetthessem.

Tisztelettel és készséggel

Madarász J.

29. Levél azon házhoz, mellyhez a hitellevéltre tett fizetés' megtérítése végett fordulunk.

Madarász J. úrnak Bécsben.

Van szerencsém, Önnek ... forintról szóló nyugtatóványt megküldenem, mellyeket gróf Sziklavári úrnak egy Lábas és Nedvesi urak által Pesten számára kiadott kör-hitellevélre költségeim leróvása mellett fizettem ki.

Ezen barátink' rendelése szerint a fentebbi summáért Önre veszek pótlást magamnak

.... pengő forintban saját rendeletemre 2 óra kelet után, mi iránt amazokkal tessék intézkedni.

Élek egyszerűsmind e jelen alkalommal, Önnek szolgálótimat e piacon ajánlani s örülnék, ha hasznára lehetnék becses házának.

Kész tisztelettel vagyok

Viola János.

31. Válasz az előbbi levélre.

Viola János úrnak . . . .

Bécs, ...

Múlt hó' 28-án költ levelével vettem a . . . . forintról szóló nyugtatványt, melyeket gróf Sziklavári Victor úrnak a Lábas és Nedvesi által kiadott hitellelre fizetett Kegyed. Egyszeremind

. . . . forintról 2 óra kelet után szóló váltója iránt értesít, melyet a fentebbi summáért intézett reám.

Én a váltót becsülni fogom s öszvegét említett kereskedőfeleim' terhére jegyzendem.

Szolgálatnak ajánlását köszönettel fogadom. Örülnék, ha alkalmam akadna, élni szivességével. Engedje Kegyed is nyilatkozatnom, hogy olly becses házzal, mint a Kegyedé, öszveköttetésbe lépni felette ohajtok. Én is minden szolgálatra legnagyobb örömmel kész vagyok.

Van szerencsém tisztelettel és készséggel jegyezni

Madarász J.

V. Adósoknak szóló s adósok által írt levelek.

Olly adósokkal, kik különben pontos fizetők, de pillanatra legjobb akartuk mellett sem képesek kötelességöket teljesíteni, igen kímélve kell bánnunk. Azon adósoknál, kik örömet halogatják a fizetést vagy restek, egy udvarias megintés, mihélyt az adósság lejárt, czélszerűbb, mint későbbi levél. Még olly adósoknál is, kik ismételt felszólításra sem fizetnek, tartózkodnunk kell a szemrehányásoktól s őket inkább barátságos uton kötelességök' teljesítésére bírunk.

Ha az adós látja, hogy valamelly nem sokára lejárandó adósságot annak idejében nem fizethet ki, előzze meg inkább az intó levelet s kérjen kíméletet. Ha intó levelet kaptunk, ne késünk azonnal válaszolni reá s ha lehet, egy részét az adósságnak lefizetni, vagy legalább halasztást kérni.

Alaptalan követeléseknél legyünk a válaszban szerények s ovakodjunk a sértő kifejezésektől.

32. Intő levél lejárt árúadósság iránt.

Fazekas János úrnak Győrött

Pest, ...

Bátor vagyok, Önt megkérni, ne terheltessék a f. é. jul. 3-kán Önhez intézett árúküldeményért járuló s már egy fél hónap óta lejárt tartozását kezemhez juttatni, minthogy azon keves haszon, mellyben mellette részesülök, nem engedi, a fizetési határnapot továbbra halasztanom.

Azon-reményben, hogy kérésemet minél előbb teljesítendi, tisztelettel vagyok

Asztalos József

33. Halasztás' kérése. Válasz az előbbi levélre.

Asztalos József úrnak Pesten

Győr, ...

Bocsásson meg, hogy előbb nem írtam Önnek s hallgatásom által arra kényszerítém, hogy tartozásom' lerovására intsen meg. Tudom, hogy az utolsó árúküldeményért járuló summa már fél hónap előtt lejárt; de legjobb akaratom mellett sem valék eddig képes, Önt kielégíteni, minthogy több rendbeli fizetésim, mellyekre számot tarték, elmaradtak; kinlevő adósságaimat pedig a megkívántató szigorúsággal nem hajthatom be, attól félvén, hogy vevőimet veszítem el.

Legyen tehát Ön olly szíves nekem legfeljebb még egy hónapi határidőt engedni. Mit az alatt veszek be, Önnek szánom s a késedelem által szenvedett kárát a kamatok' megfizetése által pótlom ki.

Kérésem' teljesítését hálás köszönettel veendem. Azon reménnyel, hogy bizodalma't ezután sem tagadja meg tőlem, van szerencsém tisztelettel lenni

Fazekas János.

34. Egy adós az intő levél' következtében
lefizeti adósságát.

Ligeti Miksa úrnak Bécsben

Kassa, ...

Épen most veszem f. h. költ levelét s egy pillanatig sem késem, utolsó küldeményének árát .... forinttal készpénzben a mai induló postakocsival átküdeni.

Ezen tétel könyvemben elmellőzte figyelmemet s ez okból az elkésztett fizetés miatt bocsánatot kérek.

Tiszteletteljes készsággal

Zöld Mátyás.

35. Törvényes lépésekkeli fenyegetés.

Mázer és Kincs uraknak Rozsnyón.

Pest, ...

Miután január' 4 és 26-kán Önökhöz intézett felszólításomra kivánságomat nem teljesíték s a nekem járuló .... forintot el nem küldék, sőt leveleimre még csak nem is válaszoltak, most utoljára emlékeztetem Önöket tartozásuk' leróására, mi végre legfeljebb két hetet engedek, melly idő alatt ha ki nem elégítettem, a törvényes utat leszek kénytelen választani, hogy végre tulajdonomhoz juthassak.

Minden kellemetlenséget, mi e miatt éri Önöket, magoknak tulajdonítsanak; ezért Önökre nézve ohajtom, hogy e lépésre ne kényszeríttessem.

Tisztelettel

Zsongori Péter.

36. Egy váltóadós intetik.

Péteri és társa uraknak Eperjesen

Pozsony, ...

Tudva van Önök előtt, hogy szokásunk ellen van fedezetlen elfogadásokba ereszkednünk. Önöknél azonban a .... forintról szóló intézvényekre nézve kivételt tettünk s aggodalom nélkül fogadtuk el azokat azon meggyőződésben, hogy a fedezést nem mulasztják el. Miután ez mind eddig nem történt meg, kérjük Önöket, kívánságunkat késedelem nélkül teljesíteni.

Ezen várákozásban tisztelettel vagyunk

Répai és Kenderfi.

37. Intő levélre szóló válasz, egy már lefizetett adósságot illetőleg.

László Benjamin úrnak Sopronyban

Nagy-Várad, ...

Téved Ön, azt gondolva, hogy az utolsó árúküldeményért még adósa vagyok. Ezen tartozásomat Ön' utazójának, Kis János úrnak, fizettem le, mint az ide rekesztett nyugtatványból átlátja Ön, melyet visszaküldetni kérek.

Kis úr hihetőleg elfeledé Önt az általam történt fizetésről értesíteni, Ön különben ezen adósságot tőlem nem követelte volna.

Van szerencsém, tiszteletteljes készséggel lenni.

Görbe Ádám.

VI. Váltóügyekbeni levelek.

A különbözőféle váltóügyekben előforduló levelek' fogalmazása a váltólevelek' ismeretét teszi fel; mi tehát ezen munka' 7-dik osztályára utalunk, hol e tárgyról értekezünk.

39. Egy kereskedő egy másikat intézvények
iránt (Tratten) értesít.

Varcsa Ferencz úrnak Esztergamban

Pécs, ...

Van szerencsém jelenteni, hogy olly bátor valék

400 ft. pg. p. Kalmár Ferencz' rendeletére 3 óra kelet után

600 ft. „ „ Német Péter' „ 1 „ „ „

2000 ft. öszvesen Önre intézni.

Kérem Önt, ezeket elfogadni és kifizetni.

Tisztelettel

Hosszú István.

36. Válasz.

Hosszú István úrnak Pécssett.

Esztergam, , , ,

Önnek f. hó' 16-dikán költ levelében említett intézvényeit
(Tratten)

400 ft. pg. p. Kalmár Ferencz' rendeletére 3 óra kelet után

600 „ „ „ Német Péter' „ 1 „ „ „

1000 ft. pg. p. öszvesen megjegyztettem magamnak s jó el-
fogadást szántam azoknak Ön' rövásának terhére.

Tisztelettel s készséggel

Varcsa Ferencz.

40. Értesítés mint 38 szám alatt.

Káposztási és Kevély uraknak Bécsben

Lócse, ...

Bátor vagyok Önökre

200 ft. peng. p. Gyalog János' rendeletére, 2 óra
kelet után intézni. Ezeket rövásom' terhére elfogadni kérem s

egyszersmind bizonyossá teszem Önöket, hogy a fedezést annak idejében megteszem.

Tisztelettel

Bányász János.

41. Válasz.

Bányász János úrnak Lőcsén

Bécs, ...

Folyó hó' 13-kán költ levelében jelentett intézvényét 200 ftról peng. p. Gyalog János' rendeletére, 2 óra kelet után Ön' rovásának terhére beváltjuk, nem kételkedvén, hogy Ön a fedezést lejárat előtt megteszi.

Illy várakozással ajánljuk magunkat

Káposztási és Kevély.

42. Váltók küldetnek beszédés végett azon piacra, a hová szólnak.

Kurta Mátyás úrnak Debreczenben.

Szeged, ...

Bátor vagyok Önnek ide mellékelve

1000 ftt. pgő. p. Kis Istvánra ott jövő hó' 23-ára
800 ftt. „ Görög Andrásra „ julius' végére

1000 ftt. p. p. öszvesen küldeni azon kéréssel, azok' elfogadását s annak idejében beszédését rovásom' javára eszközölni.

Teljes tisztelettel

Fekete József.

43. Válasz.

Fekete József úrnak Szegeden.

Debreczen, ...

A múlt hó' 31-kén költ levelével küldött

1000 ftnak p. p. Kis Istvánra itt jövő hó' 23-ára

800 „ „ Görög Andrásra itt július' végére

1800 ftnak öszvesen elfogadását már megnyertem a
azokat lejáratkor Önnek javára beszedem.

Ismert készséggel vagyok

Kurta Mátyás

44. Váltók küldetnek eladás végett egy váltó
piacra.

Bognár András úrnak Bécsben

Eperjes, ...

Ide rekesztve küldök Önnek

2800 francot Miloque Péterre Párisban augustus'
végére, mellyeket legmagasb folyamou eladni s a bejött ösz-
veget jelentése mellett javamra írni szíveskedjék.

Kész tisztelettel

Miksei Benedek.

45. Válasz.

Miksei Benedek úrnak Eperjesen

Bécs, ...

Birtokában vagyok f. hó' ...-kén költ levelének s a vele
küldött2800 francnak Miloque Péterre Párisban augustus'
végére, mellyeket legmagasb folyamou ügyekszem eladni,

hogy a bejött összevet jelentésem mellett Önnek javára jegyezhessem.

Szokott készséggel

Bognár András

46. Mellékhelyre szóló váltó küldetik.

Kongó József úrnak Pesten

Késmárk, ...

Ezennel küldök Kegyednek

1200 ft. 20 krt. peng. p. Kis Vilmosra .... f. hó végére azon kéréssel, ne terheltessék bevételüket eszközölni s a bejött összevet javamra írni.

Van szerenésém tisztelettel lenni.

Vidám András.

47. Válasz.

Vidám András úrnak Késmárkon

Pest, ...

Folyó hó' 6-kán költ levelét s a

1200 ft. 20 krt. pg. p. Kis Vilmosra .... f. h. végére kezemhez vettem. Az intézvény' értékét beszédni nem mulasztom el, hogy a bejövendő összevet jelentésem mellett Önnek javára írhasam.

Ajánlom magamat

Kongó József.

48. Válasz a váltónak kifizettetése után.

Vidám András úrnak Késmárkon

Bécs, ...

Folyó hó' ... költ levelemre hivatkozva, van szerencsém Önnek jelenteni, hogy a beszédés végett hozzám küldött 1200 ft. 20 kr. p. p. Kis Vilmosra ... lefizettetett a bejött összeg, ... forintnyi költségeim levonása után, Önnek javára ... forinttal ... krral van írva.

Tisztelettel és készséggel

Kongó József.

49. A váltó annak küldetik be, a kire intézve van.

Halász Péter úrnak Pesten

Pécs, ...

Ezennel küldök Önnek

340 ft peng. p. Ön magára Nagy Jakab által Szegeden május' végére intézve, mellyeket jelentése mellett javamra írni ne terheltessek, ha ez iránt egymással egyeznek.

Egész tisztelettel

Bácsi János.

50. Válasz.

Bácsi János úrnak Pécsen

Pest, ...

Folyó hó' .... költ levelében vettem a 340 ft peng. p. en magamra május' végére, mellyeket, az értéket lejáratkor érte, Önnek javára írtam.

Tökéletes tisztelettel

Halász Péter.

51. Váltó küldetik olly levelező társhoz, kivel nem állunk folyó számvitelben.

Mikó Benjamin úrnak Szegeden.

Pest, ...

Bátor vagyok Önnek

300 ft peng. p. Bogár Péterre ott helyben f. h. 20-kára küldeni azon kéréssel, ne terheltesék azokat magának kifizettetni s az öszveget költségeinek leróvása mellett, a gyorskocsi által kezemhez juttatni.

Kész tisztelettel

Tatár András.

52. Váltók küldetnek discontózás végett.

Vas és Négyesi uraknak . . . . .

. . . . .

Minthogy a disconto (lerovat) Önök' piacán jelenleg 5% áll s 3 óra szóló párizsi váltók 98½-en ajánlatnak, bátor vagyok Önöknek

3900 francot } . . . . . ott helyben aprilis' végére
1600 „ }

5500 francot öszvesen azon megjegyzéssel küldeni, hogy azokat a fentebbi kamatláb mellett discontózni, s nekem a körülbelöli öszveget 3 óra szóló párizsi váltókban Önök' kezessége (delcredere) mellett költségmenten kezemhez juttatni ne terheltesenek, ellenkező esetre a váltókat visszaküldeni kérvén.

Ohajtom, hogy ezen ajánlatomat hasznosnak lassák; tán alkalmát nyujtand ez gyakori illynemű ügyekre.

Egész tisztelettel

Komornai Mihály.

53. Válasz.

Komornai Mihály úrnak . . . . .

A folyó hó' . . . . költ levelével küldött

3900 francot	}	aprilis' végére
1600 „		

5500 francot összesen 5% disconto mellett elfogadjuk s a tulsó laponi jegyzék szeriut . . . . francot irunk a szokott fentartás mellett érték Ön' javára.

Ellenben itt küldjük kívánsága szerint a körülbelüli összeget

4750 francocall . . . julius' végére Párizsra, mellyekért 98½-el számítva . . . francot irunk Ön' terhére; azonban mind ezt, mind amazt költségmenten számítjuk.

Egyedül ohajtásunk, Önnel ismét ügybe lépni, volt oka, hogy ajánlatát elfogadtuk, minthogy mellette legkisebb hasznunk sincs.

Ez szolgáljon bizonyosságául annak, milly örömet nyúlunk minden alkalomhoz, ha ügyeinket szaporíthatjuk.

Tisztelettel és készséggel

Vas és Négyesi

54. Megtagadó válasz.

Komornai Mihály úrnak . . . . .

Sajnáljuk, hogy a múlt hó' . . . költ levelében ajánlott ügyet a meghatározott feltételek mellett nem hajthatjuk végre.

Ámbár készek volnánk a küldött

3900 francot	}	itt helyben aprilis' végére
1600 „		

5500 francot összesen 5% lerovat (disconto) mellett átvenni, a párizsi váltók' állása lehetetlenné teszi, a kívánt pótlást (Erfatz) költségmenten adnunk, minthogy a Párizsra szóló folyam, 3 óra kelet után néhány nap óta 98½-ről 98% rúgott fel.

Kénytelenek vagyunk ennél fogva váltóit visszaküldeni. Ám-
bár ohajtottuk a szerencsét, Önnek ismét szolgálni, de az a-
jánlott ügy' végrehajtása által nyilván károsodtunk volna.

Van szerencsénk lenni

Vas és Négyesi

55. A levelező társ oda utasíttatik, hogy egy
másikra váltót intézzen.

Kórodi Menyhért úrnak Rozsnyón.

Kassa, ...

Ne terheltelessék, Szóke András úrra Pesten

5000 azaz öt ezer pengő forintot két óra kelet után
intézni s az összeget jelentése mellett javamra írni. Ez iránt
Önnek a mai postával hitelt készítek nála s Ön bizonyos lehet
váltóinak kész fogadtatásáról.

Tisztelettel és készséggel

Kertész Móricz.

56. Az intézvényzet thez szóló értesítés.

Szóke András úrnak Pesten.

Kassa, ...

Van szerencsém Önnek jelenteni, hogy Kórodi Menyhért
urát Pozsnyban oda utasítottam, miszerint róvásom' fejében
Önre

5000 azaz: öt ezer pengő forintot 2 óra kelet után
intézzem.

Kérem Önt ennél fogva, Kórodi Menyhért úr' váltóit e
summa' erejéig róvásomra elfogadni.

Tisztelettel maradok

Kertész Móricz.

57. Válasz az 55 sz. a. levélre.

Kertész Móricz úrnak Kassán.

Rozsnyó, ...

Folyó hó' ... költ levelében adott utasítása' következtében Ön' róvására Szőke András úrra Pesten

5000 ft pengő p. 2 óra kelet után intéztem, melyeket a szokott fentartás mellett Ön' javára írtam.

Van szerencsém lenni

Kórodi Menyhért.

58. Válasz az 56 sz. a. levélre.

Kertész Móricz úrnak Kassán.

Pest, ...

Folyó hó' ... költ leveléhez képest azon váltóknak, melyeket Kórodi Menyhért úr Rozsnyón 5000 pengő ft. erejéig Ön' róvására intézend reám, illő elfogadást készíték s Önnek terhére irandom azokat

Őszinte tisztelettel

Szőke András.

59. Az intézőnek (trassans) jelentése az intézőnyezetthez.

Szőke András úrnak Pesten.

Rozsnyó, ...

Kertész Móricz úr által Kassán utasítatva Önre

3000 ft. pgő. p. } Fehér János' rendeletére, 2 óra kelet után
 2000 „ „ „ }
 5000 ft. pengő p. }
 2000 „ „ „ }

5000 ft. pengő p. ószvesen intéztem, mellyeket nevezett barátunk' róvására elfogadni kérek.

•Igaz tisztelettel és készséggel

Kórodi Menyhért.

60. Válasz az 59 sz. a. levélre.

Kórodi Menyhért úrnak Rozsnyón.

Pest, ...

Múlt hó' ..... költ levelében jelentett váltóit
 3000 ft. pgő. p.) } Fehér János' rendeletére 2 óra kelet után
 2000 „ „ „ }
 5000 ft. peng. p. öszvesen, mellyeket Kegyed Kertész Móricz úr' rövására intézett reám, feljegyeztem s jó elfogadást készíték számukra, azokat nevezett barátunk' terhére irandó.

Tisztelettel

Szóke András.

61. Válasz az 59 sz. a. levélre, a nélkül hogy az 56 sz. alatti elérkezett volna.

Kórodi Menyhért úrnak Rozsnyón.

Pest, ...

A levele szerint reám intézett
 3000 ft. pgő. p.) } Fehér János' úr rendeletére 2 óra kelet után
 2000 „ „ „ }
 5000 ft. p. p. öszvesen feljegyeztettem, s ezen intézvényeket Kertész Móricz úr' rövására Kassán becsülni fogom, mihelyt általa Önnek hitel lesz nyitva értök nálam. Ez iránti értesítést várva, az alatt Önnek kötelezését (obligo) tartom fen magamnak.

Kész tisztelettel

Szóke András.

62. Válasz az 59 sz. a. levélre, miután az 56 sz. alatti elérkezett.

Kórodi Menyhért úrnak Rozsnyón.

Pest, ...

Folyó hó' .... költ levelem óta Kertész Móricz úr Kassán a rövására reám intézett 5000 pengő forint iránt kijelentette

helyben hagyását. Önt ennél fogva feloldozom magamnak fentartott kötelezésétől (obligo).

Ószinté tisztelettel és készséggel

Szőke András.

63. Egy levelező társ az iránt bízatik meg, hogy egy harmadiknak küldjön (remittáljon) váltót.

Koródi Menyhért úrnak Rozsnyón.

Kassa, ...

Ezennel kérem Önt, ne terheltessek róvásomra Szőke András úrnak Pesten 5000. ft. peng. p. 2 óra kelet után átküldeni a engem az eredmény iránt értesíteni.

Tiszteletteljes készséggel

Kertész Móricz.

6. A megbízó azt értesíti, a kinek váltót küldet (remittáltat).

Szőke András úrnak Pesten.

Kassa, ...

Kórodi Menyhért úr Rozsnyón róvásomra

5000 ft. p. p. 2 óra kelet után fog Önnek küldeni, melyeket vétel után javamra írni ne terheltessek.

Van szerencsém lenni

Kertész Móricz.

65. A megbízás' végrehajtása.

Szőke András úrnak Pesten.

Rozsnyó, ...

Ezennel küldök Önnek Kertész Móricz úr' róvására Kassán
 3000 ft. pgő. p. } Vágó János úrra. 2 óra kelet után
 2000 „ „ „ }

5000 ft. peng. p. öszvesen, Ön' piacznán. Tessék e kap-
 mát (rimesse) átvenni s engem a kézhezvétel iránt értesíteni.

Kész tisztelettel

Kórodi Menyhért.

66. Válasz a 63 sz. a. levélre.

Kertész Móricz úrnak Kassán.

Rozsnyó, ...

Folyó hó' ..... költ levele' következtében Ön' róvására
 Szőke András úrnak Pesten

5000 ft. peng. p., 2 óra kelet után, küldöttem,
 mellyeket javamra írni ne térheltessék.

Igaz tisztelettel

Kórodi Menyhért.

67. Válasz a 66 sz. a. levélre.

Kórodi Menyhért úrnak Rozsnyón.

Kassa, ...

Múlt hó' .... költ levelének következtében az

5000 ft. peng. p. 2 óra kelet után, mellyeket ró-
 vásomra Szőke András úrnak Pesten küldött Kegyed, szokott
 fentartás mellett Kegyed' javára írtam. ›

Ajánlom magamat

Kertész Móricz.

66. Válasz a 65 sz. a. levélre.

Kórodi Menyhért úrnak Rozsnyón.

Pest, ...

Van szerencsém jelenteni, hogy ... költ levelével Kertész Mórícz úr' róvására Kassán küldött

3000 ft. pgó. p.) Vágó Jánosra, 2 óra kelet után
2000 „ „ „)

5000 ft. peng. p. öszvesen, az itteni piacra, kezemhez vettem, mellyeket beszedekek s nevezett kereskedő-felünk' javára iradok.

Kéz tisztelettel

Szóke András.

69. Válasz a 64 sz. a. levélre.

Kertész Mórícz úrnak Kassán.

Pest, ...

Folyó hó' ... költ levelére válaszul jelentem Önnek, hogy Kórodi Menyhért úr Rozsnyón az ott említett

5000 ft. peng. p. az itteni piacra, 2 óra kelet után, kezemhez küldötte, mellyeket beszedekek s Önnek javára iradok.

Igaz tisztelettel maradok

Szóke András.

70. Egy váltó küldetik elfogadás' eszközlése végett.

Szép Gergely úrnak Bécsben.

Pécs, ...

Bátor vagyok Önnek egy első' váltót

3000 pengő forintból Gyöngyös Jakabra Bécsben át-küldeni azon kéréssel, ne terheltessék elfogadátását eszközölni.

Az Önnek okozott fáradság miatt bocsánatot kérek.
Van szerencsém készséggel maradni

Tollas Péter.

71. Válasz.

Tollas Péter úrnak Pécsen.

Bécs, ...

Folyó hó' .... költ levelével küldött első váltót
3000 pengő fról Gyöngyös Jakabra Bécsben, megbizása következtében elfogadtattam. A fentebbi váltót ide mellékelve s elfogadással ellátva küldöm vissza s magamat iránta feloldoztatni kérem.

Tisztelettel s készséggel

Szép Gergely.

72. A levelező társnál bizonyos váltó' kifizetése iránt kérdés tétetik.

Mikai Bálint úrnak Szegeden.

Arad, ...

Bátor vagyok Önt kérdeni, valljon
4000 pengő forintról szóló váltóm, Fényes Károlyra
.... kifizettetett-e, s az összeg mennyire megy.

Tökéletes tisztelettel

Fagyos Benjamin:

73. Válasz.

Fagyos Benjamin úrnak Aradon.

Szeged, ...

A .... költ levelében említett
4000 pengő fról szóló váltót Fényes Károlyra ....
ezemmel visszaküldöm, minthogy az intézvényezett, ámbar idő

engedettett nekie, a fizetést napról napra halogatja, s barátságos úton alig lehet kielégítést tőle várni.

Szokott tisztelettel

Mikai Bálint.

74. Válasz a 73. sz. a. levélre.

Mikai Bálint úrnak Szegeden.

Arad, ...

Mivel .... költ levele szerint Önnek barátja a 4000 pengő forintnyi Fényes Károlyra .... szóló váltónak lejáratát elmulasztotta s óvást nem tétetett és az intézvényezettnek határidőt engedett, mire felhatalmazva nem vala, a dolgot saját ügyvévé tette. En ennél fogva e dolgot többé nem vehetem tekintetben s a váltó' öszvegét Önnek terhére írom.

Tiszteletteljes készséggel

Fagyos Benjamin.

75. Egyik levelező a másikat kérdi, ha elláthatja-e nála váltóit szükségbeli utalvánnyal (Noth-Adresse.)

Zágori és Nemes uraknak Pesten

Lőcse, ...

Bátor vagyok Önöket az iránt megkérdezni, nem engednék-e meg, azon váltókat, mellyek' elfogadását és kifizetését szükség' esetében közbejövet (interventio) által kívánám biztosítani, szükségbeli utalvánnyal (Noth-Adresse) Önöknél ellátanom? En kötelességemnek tartandanám, Önöket közbejövet' esetében azonnal fedezni. Egyszersmind azon ótalmat, mellyben aláírásomat részesítenék, szerencsémnek tartanám, hálásan elfogadnám s minden alkalommal viszonzni ügykezném.

Tiszteletteljesen

Vándor Mátvás.

76. Válasz.

Vándor Mátyás úrnak Löcsén.

Pest, ...

Május .... költ levelére válaszul, örömet megengedjük Önnek, azon váltókat az itteni piacon, mellyeket folyamatba szándékozik bocsátani, nálunk szükségbeli utalvánnyal el látni.

Ennek következtében aláírását mindenkor ótalmunk alá vesszük, valahányszor veszélyeztetve leend, a fedezést pedig nyugodtan várandjuk.

Szokott tisztelettel

Zágori és Nemes.

77. Óvás' közlése elfogadás' hiánya miatt.

Bonezi István úrnak Pápán.

Pest, ...

Folyó hó' ... költ levelével

3000 ft. peng. p. Képes Jánosra helyben ..., bezedés végett vettem Öntől kezemhez, mellyek' iránt ezennel küldöm Önnek az elfogadás' hia miatti óvást s költségeim fejében ... ft. peng. p. irok Önnek terhére.

Többet e váltó iránt annak idejében

Van szerencsém írni

Kapa János.

78. Egyik levelező társ a másiktól bizonyos váltó' másod példányát (Wechel-Duplicat) kéri.

Lövész Márton úrnak Kassán.

Pest, ...

Kérem Önt, ne terheltessék számomra az utólszor küldött 4000 pengő ftnek Gégés Józsefre .... másod példá-

nyát haladék nélkül megszerezni, minthogy szükségem van rá. Költségeit hálával terítendem meg.

Igaz készséggel

Magyar Ágoston.

79. Válasz.

Magyar Ágoston úrnak Pesten.

Kassa, ...

Itt küldöm a.....

4000 pengő ftról Gégés Józsefre .... szóló váltónak .... költ levelében kívánt másod példányát. Tessék azt szükségéhez képest használni. .... pengő forintra menő költségeimet a levélbér- számvitelben írtam Önnek terhére.

Szokott készséggel

Lövész Márton.

80. Váltó másolat küldetik olly levelezőnek, ki mellékhelyen lakik.

Cseresnyés András úrnak .....

Pest, ...

Itt küldöm Önnek egy

1000 pengő ftról szóló váltó' másolatát, melly Önre van kezemnél. Egyszermind kérem Önt, ne terheltessek ezen összeget, ha az intézővel ez iránt megegyezett, nekem készpénzben elküldeni, mire az eredeti váltót annak rende szerint kiadandom vagy elküldöm.

Őszinte tisztelettel

Gabona Máté.

81. Értesítés egy telepített (domicilirt) saját váltó iránt.

Kerekes János úrnak Pesten

Miskolcz, ...

Van szerencsém, Önnek jelenteni, hogy Ön telepén fizetendő váltót

560 pengő ftől, en magamra, Koma János' rendeletére, 3 óra kelet után bocsátottam ki.

Kérem Önt, az említett váltót lejáratkor róvásomra kifizetni s az illető összevetet terhemre írni.

Tisztelettel és készséggel

Betű István.

82. Válasz.

Betű István úrnak Miskolczon.

Pest, ...

Folyó hó' .... költ levelére válaszul jelentem, hogy az

560 pengő ftől, Koma János' rendeletére szóló váltót, mellyet telepemen fizetendőt bocsátott ki Ön, feljegyeztem s azt lejáratkor kifizetem és Önnek terhére írom.

Szokott készséggel

Kerekes János.

83. Egy váltónak elvesztéről szóló értesítés az intézvényeshez.

Péteri Miklós úrnak Gyöngyösön.

Miskolcz, ...

Folyó hó' .... költ levelét volt ugyan szerencsém venni, de a múlt hó' ... költ, mellyre Ön hivatkozik s melly 1000 peng. ft. Csipkés József úrra Kassán foglalt magában, mind e mai napig nem jutott kezemhez.

Okom van tehát gyanítani, hogy ezen utóbbi levél elveszett. Kérem ennél fogva, ne terheltessek a fentebbi váltónak másod példányát számomra megszerezni. A közben értesíteni fogom az intézvényezett ezen eseményről, hogy csak az én forgalmányommal ellátott második váltót (Secunda-Weshel) fogadja el vagy fizesse ki.

Tisztelettel vagyok

Gerenda Károly.

84. Értesítés a 83 sz. a. levél' következtében.

Csipkés József úrnak Kassán.

Miskolcz, ...

Jelentem Önnek, hogy Péteri Miklós úr' Gyöngyösön az iránt értesít, miképen

1000 peng. ft. Önre küldött legyen kezemhez. Mint-hogy azonban e váltó mind e mai napig sem jutott hozzám, kérem Önt, hogy azon esetre, ha előmutattatnék, csak a második váltót fogadja el vagy fizesse ki.

Tiszteletteljes készséggel

Gerenda Károly.

VII. Pénzügyek iránti levelek.

85. Egyik levelező társ a másiknak bizonyos summát küld banknotákban s kéri, hogy ezért aranyokat küldjön neki.

Minai és Görbe uraknak Pesten.

Kassa, ...

A hónap innen induló postakocsin küldök Önöknek 3000 peng. ft. banknotákban. Kérem egyszerűsággal, ne terheltessek számomra.

600 darab teljes mértékű császári aranyat váltatni,

azokat a számvetéssel együtt kezemhez juttatni s a maradékot javomra jegyezni.

Kész tisztelettel maradok

Hidági Miksa.

86. Válasz.

Hidági Miksa úrnak Kassán.

Pest, ...

Folyó hó' ... költ levelére válaszul jelentjük Önnek, hogy a küldött

3000 peng. ft banknotákban hiány nélkül kezünk-höz vettük.

Megbízása szerint küldünk Önnek a postakocsi által 600 darab teljes mértékű császári aranyat, mellyek az alábbi számvetés szerint

..... ft tesznek pengőben. A maradékot

..... fttal pengőben javára írtuk.

Teljes tisztelettel

Minai és Görbe.

VIII. Levelek státuspapírosok iránti ügyekben.

87. Egyik levelező társ váltót küld a másiknak s kéri, hogy annak özvegeért metallik nevű státuspapírosokat vegyen számára.

Kigyósi Jakab úrnak Bécsben.

Fehérvár, ...

Ide rekesztve küldök Önnek

4000 ft. peng. p. Komornoki Péterre ott, augusztus végére, mellyeket legmagasb folyam szerint eladni s a bejövendő özvegeért számomra .... % metallik nevű státuspapíro-

sokat, ha .... felül nem állanak, venni és azokat, mihelyt lehet, nekem elküldeni ne terheltecsék

Kész tisztelettel maradok

Pincze István.

88. Válasz.

Pincze István úrnak Fehérvárt.

Bécs, ...

A .... költ levelével küldött

4000 ft. peng. p. kezemhez vettem s a bejött öszveg-
ért megbizása szerint az ide mellékelt

.... darab metallikot szereztem, mellyek az alábbi
számvetés szerint

.... ft. peng. tesznek.

Ajánlom magamat

Kigyósi Jakab.

IX. Fizetéseket tárgyazó levelek.

89. Egy levelező társ fizetéssel bizatik meg

Újkereki Vilmos úrnak Nagy-Váradon.

Debreczen, ...

Kérem Önt, róvásomra

2000, azaz két ezer pengő forintot Komaházi Miklós
úrnak kettős nyugtatvány mellett kifizetni s ezen öszveget e-
gyik nyugtatvány megküldése mellett terhemre írni.

Különös tisztelettel

Békefi Andor.

90. Hasonló levél.

Varga Mihály úrnak Debreczenben.

Bécs, ...

Megbizattam, mi szerint Fekete-Károly úrnak Nagy-Váradon 364, azaz három száz hatvan négy pengő forintot fiztessenek ki.

Mínthogy ott semmi öszveköttetésem sincs, kérem Önt, ne terheltessek, ezen fizetést kettős nyugtatóvány mellett eszközölni s ezen öszveget költségeivel együtt egyik nyugtatóvány' megküldése mellett róvásom' terhére írni.

Öszinte tisztelettel

Kocsis Samu.

91. Megbizás a 90 sz. a. levél' következtében.

Ludasi Gábor úrnak Nagy-Váradon.

Debreczen, ...

Bátor vagyok Önt ezennel megkérni, ne terheltessek Fekete Károly úrnak

364, azaz, háromszáz hatvannégy pengő forintot kettős nyugtatóvány mellett kifizetni s abban megjegyeztetni; hogy a fizetés Kocsis Samu úr bécsi kereskedő' róvására történt.

Tessék az egyik nyugtatóványt kezemhez juttatni s a fentebbi öszveget költségeivel együtt reám intézni (trassálni).

Ajánlom magamat

Varga Mihály.

92. Válasz a 89 sz. a. levélre.

Békefi Andor úrnak Debreczenben.

Nagy-Várad, ...

Múlt hó' .... költ megbizása' következtében Ön' róvására, az ide mellékelt nyugtatóvány szerint

2000 ft. peng. p. fizettem Komaházi Miklós úrnak s azokat Ön' terhére jegyeztem fel.

Tisztelettel

Újkereki Vilmos.

93. Válasz a 91 sz. a. levélre.

Varga Mihály úrnak Debreczenben.

Nagy-Várad, ...

Folyó hó' ... költ. megbizásánál fogva az idezárt nyugtatvány mellett Fekete Károly úrnak Kocsis Samu úr' rovására

fizettem	364 ft. —.
--------------------	------------

Ehhez járúl:

Provisio	. . . . .
--------------------	-----------

Levélbér	. . . . .
--------------------	-----------

 Öszvesen . . . . .,

mellyeket e tárgy' kiegyenlítése végett saját rendeletekre, 8 napra kelet után Önre intezek.

Kész tisztelettel

Ludasi Gábor.

X. Levelek készpénzbeli küldemények iránt.**94. Értesítés készpénzbeli küldemény iránt.**

Molnár Gusztáv úrnak Pozsonyban.

Kassa, ...

A ma induló postakocsin küldünk Önnek

3000 peng. ft. a tulsó laponi jegyzék szerint s ezen öszveget értesítettésünk mellett javunkra írni kérjük.

Teljes tisztelettel készek

Bátorfi és társa.

95. Hasonló levél.

Jeges Simon úrnak Debreczenben.

Rozsnyó, ...

A holnap induló gyorskocsin küldök Önnek Sima Péter úr' róvására Betlérben

640 ft. pengőben a tulsó oldali jegyzék szerint, melyeket nevezett barátunk' javára írni, engem pedig a vételről értesíteni ne terheljessék.

Van szerencsém lenni

Pikó Benjamin.

96. Válasz a 94 sz. a. levélre.

Bátorfi és társa uraknak Kassán.

Pest, ...

Van szerencsém jelenteni, hogy a f. h. .... költ tudósítások szerint küldött

2000 peng. ft. kezemhez vettem a Önöknek javára írtam.

Tisztelettel

Molnár Gusztáv.

XI. Folyó számvitelek (Conti Correnti) iránti levelek.

97. Egy folyó számvitel küldetik.

Fazekas Sándor úrnak Budán.

Bécs, ...

Bátor vagyok Kegyednek az ide mellékelt számviteli kivonatot megküldeni, melly szerint decemb. végéig .... pengő forinttal marad adósom. Ne terheljessék a kivonatot könyvei-

vel egybevetni s tudtomra adni, egyezőnek találja-e a számvitelt.

Ajánlom magamat

Takács Ignác

98. Válasz.

Takács Ignác úrnak Bécsben.

Buda, ...

Jelentem Önnek, hogy a f. h. .... költ levelével küldött számviteli kivonatot egyezőnek találtam s az Önnek december' végével fizetendő .... pengő ft. összeget új rovásomra elővitetni (vortragen) kérem.

Kész tisztelettel

Fazekas Sándor.

99. Más válasz.

Kampó L. B. úrnak Pesten.

Losonc, ...

A m. h. ... költ levelével küldött számviteli kivonatot, egy tételt kivéve, helyesnek találtam. Ön tudillik elfeledé a múlt évi octob. 12-kén küldött 1 vég posztóért járandó .... pengő ft. terhemre írni, mi által az Önnek dec. végével általam fizetendő összeg ... pengő fra változik. Könyveiben hasonló változtatást eszközöltetni kérek.

Tisztelettel és készséggel

Kalmár József.

XII. Árúügyek iránti levelek.

a) Arútudósítások.

Rövid bevezetés után a sajátképi arútudósítások következnek; ha a levél többféle árucikkre terjed ki, a lényegeseknek álljanak a levél elején. A berekesztésben megbízásra szólíthatja fel az író levelező társát.

100. Tudósítás különféle árúkról.

Udvarházi M. G. úrnak . . . . .

A kereskedésben mind ekkorig érezhető pangás miatt több cikkely' ára nagyon csökkent s a jelen pillanat vásárlásokra nagyon alkalmas. Úgy hiszszük tehát, nem lesz Ön előtt kellemetlen, ha az itteni piaczi árok' átnézetét közlendjük.

Kávé, a st.-domingóit kivéve, melynek legjobb faja még ... fiatal fizettetik, lanyhán kel, olcsó s árában változó.

Nyers cukor. Ámbár ezen cikkben a múlt héten némely vásárlások történtek, egészben véve mindazáltal kelen-dősége igen csekély.

Tisztított cukor olly alant áll, hogy jó .... fton s .... fton lehet venni; az utóbbit jelenleg legtöbben veszik. Illy árok mellett a cukorfőzőknek vesztetniök kell, s e miatt csak a kevesebbé vagyonosak hozzák árújokat vásárra, a gazdagabbak pedig tartogatják s kevesebb nyers anyagot dolgoznak fel, mi idővel a cukor' árát okvetetlenül emelni fogja.

Rizs kevesé vagy épen nem kerestetik. sat. sat.

Ha egyik vagy másik cikk iránt még bővebb értesítést ohajt, felszólítására örömet szolgálunk Önnek vele. Végre az idemellékelt árjegyzékre hivatkozva, tisztelettel és készséggel vagyunk

Ladár és társai.

b) **Kínáló levelek.**

101. Kínáló levél árjegyzék átküldése mellett

Kálnoki és Veder uraknak Bártfán.

Pest, ...

Vásárunk közeledvén, bátor vagyok Önnek czikkelyeim' árjegyzékét megküldeni azon ohajtással, hogy valamelyik árút figyelmére méltassa s engem megrendeléssel tiszteljen meg. En részemről ügyekezniém azt Önnek teljes megalégedésére eszközölni.

Tökéletes tisztelettel

Álgyús Alajos.

102. Hasonló levél.

Pünkösdi Mórirz úrnak Kassán.

Bécs, ...

Önnek becses házával öszveköttetésbe ohajtván lépni, bátor vagyok az idemellékelt árjegyzékét megküldeni, azon kérréssel, hogy azt áttekinteni ne terheltessek.

Katonai János úr Kassán Ön' kívánatára árúim' legnagyobb részének mustráit közlenni Önnel. Ha szerencsés leszek, Ön által megbízatni, ügyekezni fogok rendeleteit lehető legpontosabban teljesíteni.

Ajánlom magamat

Magvasi Augustz.

c) **Megrendelő levelek.**

A megrendelő levelekben mindent, mi a megrendelés' esz-
közlésének módjához tartozik, pontosan kell meghatároznunk.
És így az árúk' faját, minőséget, mennyiséget és árát (ha e
részben az árútulajdonos' becsületében és méltányosságában

bízva, szabad kezet nem engedünk neki), a fizetés', begöngyölés', elküldés' sat. mondját ki kell tennünk.

103. Megrendelő levél.

Álgyús Alajos úrnak Pesten.

Bártfa, ...

F. h. .... költ levelével tett kínálatát használva, ezennel kérjük Ont, ne terheltessek számunkra

(A megrendelt árúk' jegyzéke) küldeni.

Az árújegyzék összegét tessék 3 óra kelet után reánk intézni.

Egyszersmind az árúkat minél előbb Nikházi József úrhoz Kassára küldeni, de e mellett a legolcsóbb fuvarbért kialkunkni kérjük.

Különös tisztelettel

Kálnoki és Veder.

104. Hasonló levél.

Kölesi Menyhért úrnak Bécsben.

Miskolcz, ...

Örömemre szolgált f. h. .... költ levelével megtiszteltetnem. Ne terheltessek árúiból olcsó fuvar mellett küldeni:

(Következik a megrendelés)

Minthogy érdekeim iránti gondoskodásáról meg vagyok győződve, semmi árt sem szabok előre meg s e részben Önnek egészen szabad kezet engedek.

Árújegyzékének megküldésével tessék egyszersmind a fizetés' feltételeit is tudatni velem.

Tisztelettel kész

Andorfi Adám.

d) Megrendelések' végrehajtását illető levelek.

Ha a megrendelés kivihető, a megrendelöt tudósítjuk a végrehajtás' módja iránt, megküldjük neki az árújegyzéket, értesítjük az elküldésről s végre további szolgálatra ajánljuk magunkat. Néha, midőn a viszonyok úgy hozzák magokkal, ezen levelek árutudósításokat is foglalnak magokban. Ha a megrendelést nem teljesíthetjük, hozzáuk fel az okokat. Ha az ár és egyéb feltételek nem felelnek meg érdekünknek, ügyekezünk a megrendelöt arra bírni, hogy ollyakat szabjon elénk, mellyek a megrendelés' teljesítését lehetővé tegyék.

105. Tudósítás egy végrehajtott megrendelés iránt.

Szabó Endre úrnak Szegeden.

Pest, ...

F. h. .... költ levelével jött megbízása' következtében a megrendelt (a megrendelt árúk' jegyzéke) késcdclcm nélkül elküldöttem.

Egyszersmind az árújegyzéket is közlöm, mellynek öszveget .... által pengőben Önnek terhére jegyzettem. Engedelméhez képest hátor valék ezen summát 3 óra kelet után, Jancsi Móricz úr' reudclctére, Önre intézni s váltómat megbercsülmi kérem.

Miután az árújegyzék magában foglalja az elküldés' módját, mint Ön szabta elém, felesleges volna, azt ismételve előhoznom.

Azon meggyőződéssel, hogy a küldött árúkkal teljesen meg lesz Ön elégedve, további megbízásokra ajánlom magamat, mellyek' pontos eszközlésére mindenkor gondom leend.

Tisztelettel

Rudai Mihály.

106. Hasonló levél.

Villa J. K. úrnak Rozsnyón.

Bécs, ...

Örömmel olvastuk f. h. ... költ levelét, melly ohajtásunknak teljesen megfelel, minthogy azzal bíz meg, sat. sat. s egyszersmind az ár iránt egészen szabad kezét enged Kegyed.

Bizodalmanak ezen tunújele által kecsagetvek, úgy hiszszük, hogy amannak igazolása' tekintetéből Kegyednek különösen szép árúkat kell szolgáltatnunk, s meg vagyunk göződve, hogy tökéletes megelégedést nyerendnek Kegyednél.

Közöljük az árújegyzéket is, mellynek ... pengő forintnyi öszvegét 3 óra kelet után Bécsre szóló váltókban várjuk el.

Az elküldést Kegyed' rendelése szerint eszközlöttük.

Ajánljuk magunkat további megbizatasokra s tisztelettel és készséggel maradunk.

Sütő és társa.

107. Válasz az előbbi levélre.

Sütő és társa uraknak Bécsben.

Rozsnyó, ...

Van szerencsém Önöknek a m. h. ... költ levelökben jelentett árúküldemény' elérkeztét hírül adom s az árújegyzék' öszvegét

..... pengő fital Mázsa Jánosra Bécsben, 3 óra kelet után küldenem, mellyeket ezen tárgy' kiegyenlítésére használni tessék.

Egyszersmind jelentem, hogy az árúkkal tökéletesen meg vagyok elégedve s előfordulandó esetben örömmel fogok ismét Önökhöz járúlni.

Van szerencsém írni.

Villa J. K.

108 - Kivihetetlen megrendelés iránti értesítés.

Tót Gáspár úrnak Modorban.

Bécs, ...

A mennyire kellemetes előttem m. h. .... költ levele, melyben ... vásárlása iránt biz meg Kegyed, annyira sajnálom, hogy kívánságának nem felelhetek meg, mivel sat (következnek az okok). Ha azonban ohajtja Kegyed, hogy megrendelését a jelen viszonyokban, melyeket Kegyed előre nem láthatott, eszközöljem, tessék a legelső postával tudtomra adni.

Válaszát várva, tisztelettel vagyok

Bodor István.

e) Eszközölt megrendelések iránti panaszló levelek.

Panaszunkat nyugodtan és kimélve adjuk elő az áru' eladójának, ügyekezünk őt kárunk' megtérítésére bírni, ha annak követelésére jogunk van, s végesetben rendeletére bizzuk a küldött árut. E levelekre szóló válaszokban, ha gondoljuk, hogy a vevő' panasza alaptalan, törekedjünk megmutatni neki, hogy aggodalma nem igazságos. Midőn azonban azt hisszük, hogy panasza alapos, mentegetnünk kell magunkat s a hibát jóvá tenni törekednünk.

109. Megrendelt áruk' elérkezte iránti tudósítás és panaszló levél.

Gyöngy Márton úrnak Pesten.

Bécs, ...

A f.h. .... költ levelében jelentett küldeményt vettem ugyan; de meg kell jegyezmem, hogy az árunak egy része a kezemnél lévő mustrával nem egyezik, sőt sokkal csekélyebb minőségű, mint Ön az ide mellékelt oklevélből átlátja, úgy

hogy az egész árumennyiséget egyre másra véve .... forintnál feljebb nem használhatom.

Most tehát az iránti válaszát várom: valljon az (az áru' megnevezése) ...t az említett áron átengedheti-e, hogy az összeget Ön piaczára intézhessem, vagy költségcim' megtérítése mellett inkább rendelkezni fog iránta.

Igérelemben bizva, ezen első ügynél reménylém, hogy Ön a szükséges gondossággal jár el kivitelében; Ön azonban oly kevéssé felelt meg várakozásomnak, hogy alig mernek egy második megrendelést Önhöz intézni.

Van szerencsém tisztelettel lenni

Pemeteri József.

110. V á l a s z.

Pemeteri József úrnak Bécsben.

Pest, ...

Sajnálva értem múlt hó' ... költ leveléből, hogy oka van a küldött áru' egy részével meg nem elégedni, minthogy a mustárnak nem felel meg s csekély minőségű. Hogy azonban azon gyanútól, mintha a dolog tudtommal történt volna, megtisztítsam magamat, azonnal vizsgálatot tettem, mellyből az sült ki, hogy azon segédemnek hibája miatt, kire az áruügyek bízva, az Önnel küldendő ... mással cseréltetett fel a raktárban; e hiba tehát részemről nem kész akarva történt.

Minthogy az ígért árral nem elégedhetem meg, ezen áru't jobb áron reménylém eladhatni, inkább más különösen szép ...t küldök Önnel, mellyet a legközelebbi fuvarral úrnak indítani nem mulasztok el.

Mihelyt a felrakodás megtörtént, értesítendem Önt s egyzersmind az árujegyzéket is közlendem és az Önnél lévő áru-ról rendelkezni fogok.

Bocsánatot kérek e kedvelen eset miatt s ígérem, hogy jövődő megrendeléseinek végrehajtásában különös figyelemmel járok el.

Megkülönböztetett tisztelettel

Gyöngy Márton.

f) Levelek bizományi ügyek iránt (Consignations-Geschäfte).

Bizományi ügyeknek nevezük az oly árukkal kereskedést, melyeket valamely kereskedőnek azon célból küldünk, hogy azokat a legjobb áron adja el. Midőn bizományba akarunk árukat küldeni, előbb azon ár, melyet érettek kapni lehet, az eladási bér, provisiók s más mellékjárandóságok, úgymint küldési, raktári sat. költségek iránt kell magunkat tudósítanunk. Hogy még annál biztosabban számolhassunk, adassunk magunknak költött eladási számvitelt (Fingirte Verkaufs-Rechnung). Ha az illető feltételek meghatározvák, a-cézelt bizományhoz látunk.

111. Bizomány iránti levél.

Samuvári J. úrnak Miskolczon.

Pest, ...

Bátor vagyok, Önnek ... ról szóló bizományi jegyzőket megküldeni, mely árukat Lórom János fuvaros által indítottam útnak.

Tessék ezen árukat átvenni s az eladást érdekenben eszközölni. Az öszveg

.... pengő forintra rúg. Engedelme szerint, bátor valék, ezennel felét

.... ft. Pikó János' rendeletére, szokásra, Önre intézni s intézvényemet megbecsülni kérem.

Árúim' kelete iránt kellemes értesítését várva, tisztelettel maradok

Dunaházi Károly.

112. Tudósítás bizományi áruk' eladása iránt.

Dunaházi Károly úrnak Pesten.

Miskolcz, ...

F. h. .... költ levelére válaszul jelentem Önnek, hogy a nálam letett .... eladtam.

Az ide mellékelt eladási számvitel szerint mint tiszta összeg (Netto-Betrag)

.... p. ft. esik Önnek javára. Levonván Pikó János' rendeletére intézett váltójának ... p. fnyi összegét, járúl még Önnek

.... p. ft., mellyeket e tárgy kiegyenlítése végett reám intézni tessék.

Reményilem, hogy az eredménnyel megelégszik Ön, s tisztelettel és készséggel vagyok.

Samuvári J.

113. Válasz.

Samuvári J. úrnak Miskolczon.

Pést, ...

Vettem .... költ levelét a ...ról szóló eladási számvittel együtt, mellynek tiszta összege .... p. forintra rüg, s mellyet megvizsgálván egészen helyesnek találtam:

Engedelméhez képest

.... pengő ft. Gyászos Péter' rendeletére szokásra Önre intéztem s váltómat megbecsülni kérem.

Egyébiránt kötelességemnek érzem, teljes megelégedésemet jelenteni az eladás' eszközzésével, s a kereskedésünk' elevenítésére szolgáló első alkalmat örömmel fogom használni.

Kész tisztelettel

Dunaházi Károly.

g) Szállítási levelek (Speditions-Briefe).

A szállítási levél árúk' küldetése iránti értesítés s következőket foglal magában:

1) Nevét és lakhelyét, ki által a szállítás eszközöltetik.
2) Az indulás' napját, kialakult fuvarbért és az átadási időt.

3) A csomók' jegyét, számát, tartalmát és súlyát.
4) Az árúkra netalán tett költségeket s ezek' megtérítése' módját.

5) Az árúnak rendeltetését és

6) Azon irományok' megemlítését, mellyek netalán a fuvarlevélhez mellékeltek.

114. A küldőnek a szállítóhoz (Spediteur) szóló tudósítása.

Tóhalmi Tobiás úrnak Pesten.

Bécs, ...

Tegnap küldöttem Önnek (a szállítást vállaló biztos—Commissionär — neve) úr által ... p. ftjával mázsájától .... nap alatt leendő kézhez szolgáltatás mellett

B. L. 3 Csomó .....

Nro 1 . . . . . H brutto

Nro 2 . . . . . " "

Nro 3 . . . . . " "

..... H brutto.

Ezen árúkat Miskolcra Halász Miklós úrnak kérem szállítani s költségeit megvenni.

Készséggel

Ládafi Benjamin.

115. A szállítónak tudósítása ahhoz, kinek a küldemény szól.

Halász Miklós úrnak Miskolczon.

Pest, ...

Jelentem Önnek, hogy Ládafi Benjamin úr Bécsben Ön számára küldött

B. L. 3 Csomó .....

Nro 1 . . . . . H brutto

Nro 2 . . . . . " "

Nro 3 . . . . . " "

..... H brutto.

Én a szállítást Farkas András ... i lakos által eszközöttem s a fuvarbért ... ftjával pengőben alkudtam ki olly feltétellel, hogy a fentebbi csomókat ... nap alatt Önnek kézhez adja.

Költségeim, mellyek jegyzékét a tulsó lapon adom.
 .... pengő ftira rúgnak, s ezeket javamra írni ne ter-
 heltelessék.

Tisztelettel

Tóhalmi Tóbiás.

116. Válasz a 114 sz. a. levélre.

Ládafi Benjamin úrnak Bécsben.

Pest, ...

A .... levelében jelentett 3 csomót B. L. Nro 1. 2. 3 ren-
 delete szerint Halász Miklós úrnak Miskolczra költségeim meg-
 vétele mellett elküldöttem.

Kész tisztelettel

Tóhalmi Tóbiás.

117. Tudósítás egy küldeményről, melly iránt
 egy harmadik rendelkezik.

Károsi Antal úrnak Szegeden.

Pest, ...

Tegnap küldöttem Önnek .... által, ... p. ftjával má-
 sz-ljától, ... nap alatt leendő kézhez szolgáltatás mellett

P. R. 1 csomó .... Nro 36, 116 ft brutto, mi ir-
 ránt költségeinek megteríttetése mellett Kakuk István úrnak
 rendeletéhez .... tessék tartani magát

Vagyok készséggel

Fecske Bálint.

118. Rendelet-kérés.

Kakuk István úrnak . . . . .

Szeged, ...

Fecske Bálint úr Pesten P. R. Nro 36 jegyű 1 csomó . . .
küldését jelenti azon megbizással, hogy ez iránt Önnek ren-
deletéhez tartsam magamat, s így ennek közlését kérem.

Szokott tisztelettel

Károsi Antal.

119. Válasz.

Károsi Antal úrnak Szegeden.

.....

F. h. .... költ levelére válaszul kérem Önt, ne terheltes-
sék a Fecske Bálint úr által küldött csomó ... sat költségeinek
megvétele mellett ....re szállítani.

Tisztelettel kész

Kakuk István.

h) Fuvarlevelek.

A fuvarlevél nyíltan adatik a fuvarosnak. Ezen levél ma-
gában foglalja a fuvaros' nevét, árú' megnevezését (jegyét,
számát, súlyát), s az átadás' feltéteit. A fuvarbért, súlyt és
átadás' idejét érdeklő számokat betűkkel kell kiírni.

120. Fuvarlevél.

Gyalog András úrnak Pesten.

Bécs, ...

Itteni levélhordó Lelkes Imre által küldök Önnek két pengő fiával mázsájától, hat nap alatt leendő kézhezadás mellett

T. K. 2 Csomó .....

Nro 31 156 ₰ brutto

Nro 32 93 „ „

---

 249 ₰ brutto

azaz: két száz negyven kilencz fontot.

Hiány nélkül történt átadás után tessék a kialakult fuvarbért megvett költségeimmel együtt, melyek

.... forintra mennek, s egyéb behizonyítható költségeket kifizetni, későbbi átadás mellett azonban a fuvarbér' felét lehúzni.

Tisztelettel

Kerék Gábor.

121. Hasonló levél.

Meddő és Vidám uraknak Pesten.

Pozsony, ...

Az itteni polgári hajós-társaság által küldök Önnek .... fiával mázsáját

S. G. 1 láda ..... 340 ₰ brutto

azaz: három mázsát és negyven fontot

Hiány nélkül lett átadás után tessék a hajóstársaságnak a kialakult hajóbért s egyéb behizonyítható költségeket kifizetni.

Készséggel

Hordó Mátyas.

XIII. Kereskedői szolgáltkérelmek.

Ha valamely kereskedésben vagy irószobában alkalmazást kívánunk nyerni, kérésünket illő szerénységgel adjuk elő. Ne mondjunk magunkról többet mint a mennyit tehetünk, de tartózkodjunk a csúszástól is, melly rossz világban tüntetné elő characterünket.

122. Kinálkozó levél.

Nemzetes Úr!

Kereskedési ismereteimet terjeszteni s jó háznál biztos alkalmazást nyerni ohajtván, bátor vagyok Önnek szolgálatomat ajánlani.

Három év óta foglalkozom Jánosi István úr' kereskedésében s az ő ótalma alatt merészkedem Önnek levelemmel is alkalmazatlankodni. Ezen idő alatt alkalmam volt magamat leginkább a . . . .ban tökéletesítenem.

Hizelkedem tehát magamnak, hogy Önnek engedékenysége mellett azon helyet, mellyet szíves volna házánál adni, nem volna nehéz, Önnek megelegedésére betöltenem.

Erkölcsei viseletemet illetőleg Jánosi István úrra hivatkozom, úgy híven, hogy semmit sem követtem el, mi által elégtelenségére adtam volna alkalmat.

Ha szíves lesz Ön, ajánlatomat elfogadni, bizonyossá teszem, hogy kötelességeim' lelkiismeretes teljesítése által fogok ügyekezni hajlandóságát megnyerni s azután is fentartani.

Kegyes válaszát várva, van szeréncsem tökéletes tisztelettel maradni.

Bécs . . . .

alázatos szolgálja
Tél Imre.

123. Hasonló levél.

Nemzetes Úr!

Ambár jelen helyzetemmel tökéletesen meg vagyok elégedve, mindazáltal nem fojthatom el magamban azon ohajtást,

egy jó bécsi háznál nyerhetni alkalmazást, hol ismereteimet lehetne gyarapítanom.

Bátor vagyok emél fogva, magamat az Önnél megüresült helyre ajánlani. Szerénység' megsértése nélkül magamat elég képességgel és ismeretekkel felruházva érzem, mellyek a ...ra szükségek. Egyszermind iderekesztem Angyal János úrnak levelét, kinek kereskedésében 2 évig foglalkoztam s ki olly kegyes volt engem Önnék ajánlani.

Ha a megüresült helyet elnyerni szerencsés leszek, ügyekezni fogok Ön' bizodalját szorgalom s kötelességeim' pontos teljesítése által igazolni. sat sat.

Önnék

Pest .....

alázatos szolgája

Ráfai Péter.

ÖTODIK OSZTÁLY.

CZÍMEK.

A.

Academia (magyar), i. *Tudós társaság.*

Academiai oktató, i. Oktató.

Administrator (kamarai), *megsz.* Nagyságos Administrator Úr, kegyes Uram; *a levélb.* Nagyságod; *czimz.* Nagyságos N. N. Úrnak, az ...i kamarai v. kincstári kerület' Administratorának.

Administrator (megyei), mint *Főispán.*

Alószedő, i. *Aladószedő*, *Főadószedő.*

Agens, *megsz.* Tekintetes Úr!, *a levélb.* Tekintetes Uraságod; *czimz.* Tekintetes N. N. Úrnak, udvari ágensnek vagy ügyvivőnek v. magyar kir. helytartósági ágensnek.

Aladószedő, *megsz.* Tekintetes Úr, *a levélb.* Tekintetes Uraságod; *czimz.* Tekintetes N. N. Úrnak, nemes ... megye' ... járása' adószedőjének.

Alezredes, mint Ezredes.

Aljegyző (megyei), mint *Aladószedő.*

Aljegyző (városi), *megsz.* Nemzetes Úr!, *a levélb.* Nemzetes Uraságod; *czimz.* Nemzetes N. N. Úrnak, sz. kir. ... városa' aljegyzőjének

Alispán, *megsz.* Tekintetes Első vagy Másod-Alispán Úr, megkülönböztetett tiszteletű Uram; *a levélb.* Tekintetes Uraságod; *czimz.* Tekintetes nemzetes és vitélő N. N. Úrnak, nemes ... megye első vagy másod-alispánjának.

Alszolgabíró, mint *Aladószedő.*

Alügyész (megyei), mint *Aladószedő.*

Alügyész (városi), mint *Aljegyző* (városi).

Apacza, *megsz.* Tisztelendő Asszony; *a levélb.* Tisztelendő Asszonyságod; *czimz.* Tisztelendő N. N. Asszonynak, az irgalmas szüzek' szerzete' vagy a Szent-Orsolyáról nevezett szerzet' egyik érdemes tagjának.

Apáczta fejedelemlő, megsz. Főtisztelendő Asszony, Kegyes Asszonyom! a *levélb.* Főtisztelendő Asszonyságod; *czimz.* Főtisztelendő N. N. Asszonynak, a Szent-Orsolyáról nevezett kolostor fejedelemasszonyának v. fejedelemlőjének.

Apát, megsz. Főtisztelendő Apát Úr, kegyes Uram! a *levélb.* Főtisztelendő Uraságod; *czimz.* Főtisztelendő N. N. Úrnak, ... apátnak sat.

Auditor, mint Hadnagy.

Ausztriai főherczeg. l. Főherczeg.

Ausztriai főherczegnő, l. Főherczegnő.

B.

Bán, megsz. Nagyméltóságú Bán Úr, legkegyesebb Uram; a *levélb.* Nagyméltóságod vagy Excellentiád; *czimz.* Nagyméltóságú N. N. Úrnak, (O cs. k. apostoli Felsege' valóságos belső titkos tanácsnokának) Horvát- Tót- és Dalmátországok bánjának és főkapitányának (két bántási gyalogezred' tulajdonosának) és a nagyméltóságú báni tábla elnökének; legkegyesebb Uramnak.

Báni tábla: Nagyméltóságú.

Báró, megsz. Méltóságos Báró Úr, kegyes, vagy Méltóságos Báró Úr, Nagyságos Uram! a *levélb.* Méltóságod vagy Nagyságod; *czimz.* Méltóságos Báró N. N. Úrnak, O Nagyságának, vagy kegyes Uramnak.

Bárónő, megsz. Méltóságos Bárónő, kegyes Asszonyom, vagy: nagyságos Asszony! a *levélb.* Méltóságod vagy Nagyságod; *czimz.* Méltóságos Báró N. szül. Báró N. N. Asszonynak, O Nagyságának vagy kegyes Asszonyomnak. *Hajadon bárónő: megsz.* Méltóságos Bárónő! a *levélb.* Méltóságod vagy Nagyságod; *czimz.* Méltóságos N. N. Bárónőnek, O Nagyságának.

Belső titkos tanácsnok, l. Tanácsnok (belső titkos).

Bíró (sz. kir. városi), megsz. Tekintetes Bíró Ur! a *levélb.* Tekintetes Uraságod; *czimz.* Tekintetes N. N. Úrnak, sz. kir. N. városa' birájának.

Bíró (mezővárosi), megsz. Nemzetes Bíró Úr! a *lev.* Nemzetes Uraságod; *czimz.* Nemzetes N. N. Úrnak, N. mezőváros' birájának sat.

Bíró (váltótörvényszéki), mint Kerületi tábla' bírāja.

Bíró (váltófeltörvényszéki), mint Királyi tábla' bírāja.

Biztos (tábori), mint Kapitány.

Biztos (tartományi) megsz. Tekintetes tartományi Biztos Ur! a *levélb.* Tekintetes Uraságod; *czimz.* Tekintetes,

nemzetes és vitézlő N. N. Úrnak, az ... i kerület' tartományi biztosának sat.

C.

Cancellár, megsz. Nagyméltóságú magyar királyi udvari Cancellár Úr, legkegyesebb Uram! a *levélb.* Nagyméltóságod v. Excellentiád; *czímz.* Nagyméltóságú N. N. Úrnak, magyar kir. udvari Cancellárnak sat.

Cancellaria (magyar udvari), Főméltóságú.

Collegium' oktató, l. *Oktató*.

Consistorium, l. *Szent szék*.

Császár, megsz. Felsőges Császár és Apostoli Király, legkegyelmesebb Uram! a *levélb.* Császári és Királyi Felsőged; *berekesztés' formája*: kegyelmébe legmélyebb alázatsággal ajántott vagy: legbuzgóbb-jobbágyi alázatos térdhajtással vagyok, vagy: maradok, vagy: élek halok — legalázatosabb s örökké hű jobbágya; *'czímz.* O Császári Királyi Apostoli Felsőgének sat. legkegyelmesebb Uramnak.

D.

Doctor, l. *Tanár*.

E.

Egyetemi oktató, l. *Oktató*.

Ellenőr, (*nagyobb hivataloknál*): Tekintetes, (*kiseb-
beknél*): Nemzetes.

Építési kormány, Tekintetes.

Építési kormányzó, mint *Főadószedő*.

Érdész, mint *Bíró* (mezővárosi).

Érsek, megsz. Nagyméltóságú és Főtisztelendő Érsek Úr, legkegyesebb Uram; a *levélb.* Nagyméltóságod; *czímz.* Nagyméltóságú és Főtisztelendő N. N. Úrnak, az ... egyházi megye' érsekének, legkegyesebb Uramnak.

Érsek (esztergami), megsz. Főméltóságú és Főtisztelendő Herczeg, magyarországi Primás és Érsek Úr, legkegyesebb Uram; a *levélb.* Herczegséged; *czímz.* Főméltóságú és Főtisztelendő herczeg N. N. Úrnak, az apostoli szent szék' született követének, Magyarország' primásának s legfőbb cancellárjának, az esztergami egyházi főmegye' érsekének, Szent-István apostoli király' rend' nagykeresztesének s ezen rend' praelátusának, O cs. k. apostoli Felsőge' valós. belső titkos és a nagyméltóságú magy. k. helytartótanács' tanácsnokának, a fm. hétszemélyes tábla' közbirójának, nemes Esztergam' vármegye örökös főispánjának sat. legkegyesebb Uramnak.

Esperes, megsz. Főtisztelendő Esperes Úr, megkülönböztetett tiszteletű Uram! a *levélb.* Főtisztelendő Uraságod; *czímz.* Főtisztelendő N. N. Urnak, az ...i káptalan' fő- vagy alesperesének sat.

Expeditor, I. Kiadó.

Ezredes, megsz. Nagyságos Ezredes Úr, a *levélb.* Nagyságod; *czímz.* Nagyságos N. N. úrnak, cs. k. Ezredesnek, (s a ... nevével viselő ... ezred' parancsnokának) sat.

F.

Fejedelelnő, I. Apáczafejedelelnő.

Fenyítő törvényszék, Tekintetes.

Fiskális, I. Ügyész.

Fiskális (királyi), mint Titoknok (helytartósági).

Fogalmazó (udvari), megsz. Tekintetes udvari Fogalmazó Ur! a *levélb.* Tekintetes Uraságod; *czímz.* Tekintetes N. N. Urnak, udvari fogalmazónak sat.

Fogalmazó (helytartósági), megsz. Tekintetes Fogalmazó Ur! a *levélb.* Tekintetes Uraságod; *czímz.* Tekintetes N. N. Urnak, a nagymélt. magy. kir. helytartótanács' fogalmazójának sat.

Fogalmazó gyakornok, megsz. Nemzetes Úr! a *levélb.* Nemzetes Uraságod; *czímz.* Nemzetes és vitélő N. N. úrnak, magy. kir. helytartósági fogalmazó gyakornoknak.

Főadószedő, megsz. Tekintetes Főadószedő Úr! a *lev.* Tekintetes Uraságod; *czímz.* Tekintetes N. N. Urnak, nemes N. vármegye' főadószedőjének sat.

Főherczeg (ausztriai), megsz. Fenséges császári, királyi ausztriai Főherczeg, kegyelmes Uram! a *levélb.* Császári Királyi Főherczegséged; *czímz.* Fenséges N. N. császári királyi ausztriai Főherczegnek sat. kegyelmes Uramnak.

Főherczegnő (ausztriai), megsz. Fenséges császári királyi ausztriai Főherczegnő, kegyelmes Asszonyom! a *levélb.* Császári királyi Főherczegséged; *czímz.* N. N. Császári királyi ausztriai Főherczegnőnek, kegyelmes Asszonyomnak.

Főjegyző, mint Főadószedő.

Főispán, megsz. Méltóságos Főispán Úr, legkegyesebb Uram; a *levélb.* Méltóságod; *czímz.* Méltóságos N. N. Urnak, nemes N. megye' főispánjának sat.

Főispáni helyettes, mint Főispán.

Főszolgabíró, mint Főadószedő.

Főügyész (megyei), mint Főadószedő.

Főügyész (városi) közönségesen: Tekintetes sat.

G.

Gazdatiszt, l. Ispán, Kaszndr, Tisztartó.

Generalis, l. Tábornok.

Generalis vicarius, megsz. Főtisztelendő és Nagyságos Úr, kegyes Uram! a levélb. Főtisztelendő Uraságod v. Nagyságod; czímz. Főtisztelendő és nagyságos N. N. Úrnak, felszentelt ...i püspöknek, az N. egyházi megye' lelkiekbeni helyettesének, kegyes Uramnak.

Gróf, mint Báró.

Grófnő, mint Báronő.

Gyárnok, megsz. Nemzetes Úr! a levélb. Nemzetes Uraságod; czímz. Nemzetes N. N. Úrnak, egy pesti kalapgyár' tulajdonosának.

Gyógyszeráros, mint Gyárnok.

Gyógytanár, l. Tanár.

H.

Hadi biztos, l. Tábori biztos.

Hadi ügyész, mint Kapitány.

Hadnagy, megsz. Tekintetes Hadnagy Úr! a levélb. Tekintetes Uraságod; czímz. Tekintetes N. N. Úrnak, csász. kir. fő- vagy alhadnagyának.

Hadnagy (nemesi), megsz. Nemzetes Hadnagy Úr! a levélb. Nemzetes Uraságod; czímz. Nemes és nemzetes N. N. Úrnak, az ...i nemesség' hadnagyának.

Helyettes (főispáni), mint Főispán.

Helytartó-tanács, megsz. Fenséges császári királyi ausztriai örökös Főherceg, Nádorispán Úr, nagyméltóságú magyar királyi Helytartó-tanács, kegyelmes Uram, legkegyesebb Uraim! a levélb. Császári királyi Főhercegséged, nagyméltóságú magyar királyi Helytartó-tanács; czímz. Fenséges császári királyi ausztriai örökös Főhercegnek, Nádorispán Úrnak a nagyméltóságú magyar királyi Helytartó-tanácsnak, kegyelmes Uramnak, legkegyesebb Uraimnak.

Helytartói tanácsnok, megsz. Nagyságos Tanácsnok Úr, legkegyesebb Uram! a levélb. Nagyságod; czímz. Nagyságos N. N. Úrnak, a nagyméltóságú magyar királyi helytartó-tanács' tanácsnékának, legkegyesebb Uramnak.

Herczeg, megsz. Főméltóságú Herczeg, legkegyesebb Uram! a levélb. Főméltóságod vagy Herczezséged; czímz. Főméltóságú herczeg N. N. Úrnak, legkegyesebb Uramnak.

Herczegnő, megsz. Főméltóságú Herczegnő, legkegyesebb Asszonyom! a levélb. Főméltóságod vagy Herczezséged;

czímz. Főméltóságú N. N. hercegnőnek, legkegyesebb Aszszonyomnak.

Hétszemélyes tábla, Nagyméltóságú.

Hétszemélyes tábla' bírása, megsz. Méltóságos Úr, legkegyesebb Uram! a *levélb.* Méltóságod; *czímz.* Méltóságos N. N. Úrnak, a nm. hétszemélyes tábla' közbírájának, legkegyesebb Uramnak.

Horvátországi bán, l. *Bán.*

I.

Igazgató (főbb intézeteknél), Tekintetes.

Igazgató (királyi ügyeké), mint *Királyi tábla' bírása.*

Igazgató (jog- és jószág-), megsz. Tekintetes Igazgató Úr, a *levélb.* Tekintetes Uraságod; *czímz.* Tekintetes N. N. Úrnak, az ...i uradalom' jog- és jószágigazgatójának.

Iktató (főbb hivataloknál), Tekintetes; (kisebb hivataloknál, Nemzetes.

Irnok, mint *Aljegyző* (városi).

Ispán, mint *Aljegyző* (városi).

Ítéző-mester, mint *Királyi tábla' bírása.*

Jegyző (királyi táblai), mint *Aljegyző* (városi).

Jegyző (megyei), l. *Aljegyző* és *Főjegyző.*

Jegyző (váltótörvényszéki), mint *Titoknok* (helytartósági).

Jegyző (városi) l. *Aljegyző* és *Főjegyző.*

Juratus, mint *Aljegyző* (városi).

K.

Kamara (magyar udvari), Nagyméltóságú.

Kamarás, megsz. Méltóságos cs. kir. Kamarás vagy Aranykulcsos Úr, legkegyesebb Uram! a *levélb.* Méltóságod; *czímz.* Méltóságos N. N. Úrnak, O cs. k. apostoli Felsége' aranykulcsos hívének, legkegyesebb Uramnak.

Kánonok, megsz. Főtisztelendő Kánonok Úr! a *levélb.* Főtisztelendő Uraságod; *czímz.* Főtisztelendő N. N. Úrnak, az ...i káptalan' (p. o. olvasó) kánonokának.

Kapitány, mint *Hadnagy.*

Kapitány (városi), mint *Tanácsnok* (városi).

Kaplán, l. *Lelki segéd.*

Káptalan, Főtisztelendő.

Kaszár, mint *Aljegyző* (városi).

Kereskedő, megsz. Nemzetes -Úr! a *levélb.* Nemzetes Uraságod; *czímz.* Nemzetes N. N. Úrnak, nagykereskedőnek v. N. N. Úrnak, posztókereskedőnek.

Kerületi tábla, Tekintetes.

Keületi tábla' birája, megsz. Tekintetes Úr, megkülönböztetett tiszteletű Uram! a *levélb.* Tekintetes Uraságod; *czímz.* Tekintetes, nemzetes és vitézlő N. N. Úrnak, a tiszántúli kerületi tábla' birájának (v. ülnökének).

Kiadó (nagyobb hivataloknál), Tekintetes; (kisebb hivataloknál), Nemzetes.

Kincstár, l. *Kamara*

Király, l. *Császár*,

Királyi tábla, Tekintetes.

Királyi tábla' birája, megsz. Nagyságos Úr, kegyes Uram! a *levélb.* Nagyságod; *czímz.* Nagyságos N. N. Úrnak, a tekintetes királyi tábla' birájának (v. ülnökének), kegyes Uramnak.

Királyi tanácsnok, l. *Tanácsnok*.

Kisasszony (báró, gróf), l. *Bárónő*, *Grófnő* (hajadon).

Kisasszony (nemes), megsz. Tekintetes Kisasszony; a *levélb.* Tekintetes Kisasszony; *czímz.* Tekintetes N. N. kisasszonyának. *Alsóbb rendű nemeseknél*, Nemes Kisasszony.

Könyváros, mint *Kereskedő*.

Könyvnyomtató, mint *Kereskedő*.

L.

Lajstromozó (nagyobb hivataloknál), Tekintetes; (kisebb hivataloknál), Nemzetes.

Lelkés, l. *Pap*, *Predikátor*.

Lelki segéd, Tisztelendő.

Levéltárnok (nagyobb hivataloknál), Tekintetes; (kisebbeknél), Nemzetes.

M.

Májer, l. *Órnagy*.

Mesterember, megsz. Kedves Úr! a *levélb.* Uraságod v. az Úr; *czímz.* N. N. Úrnak, polgári szabómesternek.

Mérnök, mint *Aljegyző* (városi).

Művész, mint *Kereskedő*.

N.

Nádor, megsz. Felsőleges Császári s Királyi örökös Főherceg, Magyarország' Nádora, kegyelmes Uram! a *levélb.* Császári Királyi Főhercegséged; *czímz.* Felsőleges császári s királyi Főherceg Józsefnek, Magyar- és Csehország' örökös fejedelme herezegének, ausztriai főhercegnek, aranygyapjas

vitéznek s Szent-István' apostoli király' jeles rende' nagykeresztésének, Magyarország' nádorának és királyi helytartójának s főkapitányának, a Jászok' és Kúnok' grófjának és bírájának, a császári s királyi lovasság' ezredesének s két magyar lovasezred' fővezérének és tulajdonosának, a nagyméltóságú magy. királyi helytartótanács' és a nagyméltóságú hét-személyes tábla' elnökének s Pest, Pilis és Zsolt t. e. vármegyék' örökös főispánjának, kegyelmes Uramnak.

Nemes ember (ha táblabíró), l. *Táblabíró*: (ha köznemes) *megsz.* Nemzetes Úr! a *levélb.* Nemzetes Uraságod; *czímz.* Nemes, nemzetes N. N. Úrnak.

Nemes asszony (főbb rendű), *megsz.* Tekintetes Asszony, a *levélb.* Tekintetes Asszonyságod; *czímz.* Tekintetes N. szül. N. N. Asszonynak.

Nemes asszony (közrendű), *megsz.* Nemzetes Asszony! a *levélb.* Nemzetes Asszonyságod; *czímz.* Nemes nemzetes N. szül. N. N. Asszonynak.

●

Oktató (academiai), ha világi, Tekintetes Tudós Oktató Úr! a *levélb.* Tekintetes Uraságod; *czímz.* Tekintetes tudós N. N. Úrnak, törvények', szép mm.' és bölcselkedés' tanárának s az ...i királyi academiában a honi jog' nyilvános és rendes oktatójának; — ha papi személy, *megsz.* Főtisztelendő Tudós Oktató Úr; a *levélb.* Főtisztelendő Uraságod; *czímz.* Főtisztelendő tudós N. N. Úrnak, szép mm.' és bölcselkedés' tanárának, ...i megyei áldozó papnak s az ...i királyi academiában a történetek' nyilvános és rendes oktatójának.

Oktató (collegiumi), jogtanító, *megsz.* Tekintetes Úr! a *levélb.* Tekintetes Uraságod; *czímz.* Tekintetes N. N. Úrnak, hazai hites ügyvédnek s az ...i collegiumban a hazai jog' sat. oktatójának; egyéb tudományok' tanítója: Nemzetes és Tudós Úr! a *levélb.* Nemzetes Uraságod; *czímz.* Nemzetes és tudós N. N. Úrnak sat. Miután ezen utóbbi oktatók csaknem mindnyájan theologusok szoktak lenni, így is czímezik őket: Tiszteletes Tudós Úr sat.

Oktató (egyetemi), mint *Oktató* (academiai).

Oktató (gymnasiumi), úgy czímeztetik, mint az illető papi rend, mely a gymnasiumban tanít, hozzá magával. A protestans gymn. tanítók' czíme: Nemzetes, Tudós sat. l. *Oktató* (collegiumi).

Oktató (lyceumi, rom. cath.), mint *Oktató* (academiai);

Oktató (lyceumi protest.), mint *Oktató* (collegiumi).

Országbíró, *megsz.* Nagyméltóságú, Méltóságos Or-

szágbíró Úr, legkegyesebb Uram! a *levélb.* Excellentiád v. Nagyméltóságod; *czímz.* Nagyméltóságú, Méltóságos N. N. Úrnak, O cs. k. apostoli Felsege' valóságos belső litkos tanácsnokának, ország' birájának, a nagy nagyméltóságú magyar kir. helytartó-tanács' tanácsnokának s a nagyméltóságú hét-személyes tábla' közbirájának, legkegyesebb Uramnak.

Orvos doctor, l. Tanár.

Ormester, megsz. Vitéz Örmester Úr! a *levélb.* Uraságod; *czímz.* Vitéz N. N. Úrnak, cs. k. Örmesternek.

Örnagy, megsz. Nagyságos Örnagy Úr! a *levélb.* Nagyságod; *czímz.* Nagyságos N. N. Úrnak, cs. k. örnagnak sat.

P.

Pap, l. Plebános, Predikátor.

Pap (tábori), megsz. Tisztelendő Úr! a *levélb.* Tisztelendő Uraságod; *czímz.* Tisztelendő N. N. Úrnak, a ... tábori papjának.

Personalis, l. Személynök.

Plebános, megsz. Tisztelendő Plebános Úr! a *levélb.* Tisztelendő Uraságod; *czímz.* Tisztelendő N. N. Úrnak, ... megyeheli áldozó-papnak s n...i plebánosnak.

Polgár, megsz. Kedves Úr! a *levélb.* Uraságod v. az Úr; *czímz.* N. N. Úrnak, sz. k. N. városa' polgárának.

Polgármester, mint Biró (sz. k. városi).

Postaigazgató, mint Igazgató (főbb intézeteknél).

Postamester, Nemzetes sat.

Predikátor, megsz. Tiszteletes Úr! a *levélb.* Tiszteletes Uraságod; *czímz.* Tiszteletes N. N. Úrnak, n...i predikátornak v. isten' igéje' hirdetőjének.

Prépost, mint Apát.

Primas, l. Érsek (esztergami).

Prior, mint Apát.

Professor, l. Oktató.

Prokátor, l. Ügyész.

Protestans pap, l. Predikátor.

Protocollista, l. Iktató.

Protonotarius, l. Itélő-mester.

Provincialis, mint Apát.

Püspök, megsz. Méltóságos és Főtisztelendő Püspök Úr, legkegyesebb Uram! a *levélb.* Méltóságod; *czímz.* Méltóságos és főtisztelendő N. N. Úrnak, az n...i egyházi megye' püspökének sat. legkegyesebb Uramnak.

B.

Rector (egyetemi), Nagyságos stb.
Referendarius, mint *Tanácsnok* (udvari)
Registrar, l. *Lajstromozó*.

S.

Sebész, mint *Aljegyző* (városi).
Secretarius, l. *Tűzök*.
Senator, l. *Tanácsnok* (városi).
Stabalis tiszt, mint *Ezredes*.
Strázsamester, l. *Ormeszter*.
Superintendens, megsz. Főtisztelendő Superintendens
 Úr! a *levélb.* Főtisztelendő Uraságod; *czimz.* Főtisztelendő
 N. N. Úrnak, az n...i kerületbeli ágost. vallást követő egy-
 házak' superintendensének sat.
Számvevő (főbb hivataloknál), mint *Főadószedő* (me-
 gyei).

Személynök, megsz. Méltóságos Személynök Úr, leg-
 kegyesebb Uram! a *levélb.* Méltóságod; *czimz.* Méltóságos
 N. N. Úrnak sat., a személyes királyi jelenlet' törvényszéki
 helytartójának, legkegyesebb Uramnak.

Szentszék, Főtisztelendő.

Szerzetes, megsz. Tisztelendő Atya! a *levélb.* Tiszte-
 lendő Atyaságod; *czimz.* Tisztelendő N. N. Atyának, az ...
 szerzet' tagjának.

T.

Táblabíró (kerületi), l. *Kerületi tábla' bírója*.

Táblabíró (királyi), l. *Királyi tábla' bírója*.

Táblabíró (megyei), megsz. Tekintetes Táblabíró Úr!
 a *levélb.* Tekintetes Uraságod; *czimz.* Tekintetes N. N. Úr-
 nak, nemes megye' táblabírájának vagy: több nemes megye'
 táblabírájának.

Tábori biztos, Tekintetes.

Tábori pap, l. *Pap* (tábori).

Tábornok, mint *Ezredes*.

Tábornok (parancsnokló), megsz. Nagyméltóságú Tábor-
 nok Úr, legkegyesebb Uram! a *levélb.* Nagyméltóságod vagy
 Excellentiád; *czimz.* Nagyméltóságú N. N. Úrnak, cs. k. pa-
 rancsnokló Tábornoknak.

Tábornok-hadnagy, mint *Tábornok*.

Tábornok-örnagy, mint *Tábornok*.

Tanács (helytartó), l. *Helytartó-tanács*.

Tanács (városi), Nemes.

Tanácsnok (belső titkos), *megsz.* Nagyméltóságú belső titkos Tanácsnok Úr, legkegyesebb Uram! a *levélb.* Nagyméltóságod v. Excellentiád; *czímz.* Nagyméltóságú N. N. Úrnak, O cs. k. apostoli Felsőge' belső titkos tanácsnokának, legkegyesebb Uramnak.

Tanácsnok (helytartósági), l. *Helytartói tanácsnok*.

Tanácsnok (királyi), mint *Helytartói tanácsnok*.

Tanácsnok (udvari), *megsz.* Méltóságos udvari Tanácsnok Úr, legkegyesebb Uram! a *levélb.* Méltóságod; *czímz.* Méltóságos N. N. Úrnak, O cs. kir. apostoli Felsőge' udvari tanácsnokának sat.

Tanácsnok (sz. k. városi), Nemzetes, de közönségesen a „Tekintetes“ cím adatik meg nekik is.

Tanár, mint *Ügyész*.

Titoknok (helytartósági), *megsz.* Tekintetes Titoknok Úr! a *levélb.* Tekintetes Uraságod; *czímz.* Tekintetes N. N. Úrnak, a nagyméltóságú magyar kir. helytartó-tanács' titoknokának.

Titoknok (udvari), Tekintetes sat., mint Titoknok (helytartósági); *czímz.* Tekintetes N. N. Úrnak, a nagyméltóságú magyar udvari cancellaria' titoknokának.

Tisztartó, mint *Aljegyző* (városi).

Törvényszék (megyei), Tekintetes.

Törvényszék (városi), Nemes.

Tudós társaság, Tekintetes.

U.

Udvari kamara, l. *Kamara* (udvari).

Udvari tanácsnok, l. *Tanácsnok* (udvari).

Ügyész (királyi), mint *Titoknok* (helytartósági).

Ügyész, tulajdonkép „Nemzetes“, most azonban a „Tekintetes“ cím közönségesen meg szokott minden ügyésznek adatni.

Ügyész (táblai), *megsz.* Tekintetes Ügyész Úr! a *levélb.* Tekintetes Uraságod; *czímz.* Tekintetes N. N. Úrnak, táblai hites Ügyésznek.

Ügyész (tishti), l. *Alügyész*, *Főügyész*.

V.

Váltófeltörvényszék, Tekintetes.

Váltófeltörvényszéki bíró, mint *Királyi tabla' bírójja*.

Váltófeltörvényszéki tanácsjegyző, mint *Titoknok* (helytartósági).

Váltótörvényszék, Tekintetes.

Váltótörvényszéki bíró, mint *Kerületi tábla' birája*.

Váltótörvényszéki jegyző, l. *Jegyző* (váltótörvényszéki).

Városi bíró, l. *Bíró* (városi).

Városi tanács, l. *Tanács* (városi).

Városi tanácsnok, l. *Tanácsnok* (városi).

Vármegye, Tekintetes Nemes.

Z.

Zászlósok, *megsz.* Nagyméltóságú (p. o.) Főlovászmester
 Úr! a *levélb.* Nagyméltóságod vagy Excellentiád; *czímz.*
 Nagyméltóságú sat.

TOLDALÉK.

Német, latin és francia czímek.

A.) Német czímek. *)

1.) *Világiak' czímei.*

Ausztriai császár:

Megsz. Euer Majestät; *a levélb.* Euer Majestät vagy változtatva: Allerhöchstdieselben; *aláírás*, Treuehorsamster Unterthan; *czímz.* An Seine kaiserliche Majestät etc. vagy An Seine Majestät.

Ausztriai főherczeg:

Megsz. Euer kaiserliche Hoheit; *a levélb.* Euer kaiserliche Hoheit, vagy változtatva: Höchstdieselben; *aláírás*, Unterthänigst gehorsamster; *czímz.* An Seine kaiserliche Hoheit, den Herrn Erzherzog N. von Oesterreich, königlichen Prinzen von Ungarn und Böhmen etc.

*) Hogy a szövegben a czím' ismétlése elkerültessék, e helyett a rang' fokozásához képest használni lehet ezeket: Allerhöchstdieselben, Hüchaldieselben, Hochdieselben, Dieselben, Sie.

Király:

Megsz. Euer Majestät; *a levélb.* Euer königliche Majestät, vagy változtatva: Allerhöchstdieselben; *aláírás,* Treueghorsamster Unterthan; *czímz.* An Seine Majestät, den König etc.

Királyi koronaörökös vagy herczeg:

Megsz. Euer königliche Hoheit, gnädigster Herr; *a levélb.* Euer königliche Hoheit; *aláírás,* Unterthänigster; *czímz.* An den Durchlauchtigsten Kronprinzen von N., königliche Hoheit. Ha nem koronaörökös: An Seine königliche Hoheit den Prinzen N. etc.

Herczeg, landgróf vagy markgróf:

Megsz. Durchlauchtigster Herzog (Fürst; Landgraf, Markgraf), gnädigster Herr; *a levélb.* Euer herzogliche etc. Durchlaucht; *aláírás,* Unterthänigst gehorsamster; *czímz.* An Seine herzogliche, hochfürstliche etc. Durchlaucht etc.

Gróf:

Megsz. Hochgeborner Graf; alattvalója még ezt adja hozzá: Gnädigster Herr; *a levélb.* Euer Hochgeboren; alattvalója: Euer hochgräftlichen Gnaden; *aláírás,* Gehorsamster, (Unterthäniger); *czímz.* An Seine Hochgeboren, den Herrn Grafen etc.

Báró:

A báró úgy czimeztetik mint a gróf.

Nemes ember:

Megsz. Wohlgeborner, nagyobb tekintetű nemesnek: Hochwohlgeborner Herr; alattvalója ezt adja hozzá: Gnädiger Herr; *a levélb.* Euer Wohlgeboren v. Hochwohlgeboren, alattvaló: Euer Wohlgeboren vagy Hochwohlgeboren Gnaden vagy Euer Gnaden; *aláírás,* Gehorsamster, alattvaló: Gehorsamster Diener.

Státusministereknek, udvari kormánysszékek' elnökeinek s titkos tanácsosok' czíme: Excellenz.

Kamarásoknak, udvari tanácsosoknak, főispánoknak,

kir. személynöknek, a váltófeltörvényszék' elnökének, a kerületi táblák' és kerületi váltótörvényszékek' elnökeinek, a hétszemélyes tábla' biráinak czíme: Hochgeboren.

A helytartósági, kincstári és királyi tanácsosoknak, a kir. tábla' és váltófeltörvényszék' biráinak czíme: Hochwohlgeboren.

Az udv. titoknoknak, kerületi táblák' és kerületi váltótörvényszékek' biráinak, alispánoknak, helytartósági titoknokoknak, kir. fiskálisoknak, a kerületi táblák' és kerületi váltótörvényszékek' jegyzőinek, a hétszem. tábla' s váltófeltörvényszék' jegyzőinek, ezek' és a k. tábla' iktatóinak és kiadóinak, a helytartó-tanács' és k. kincstár' iktatóinak, fogalmazóinak, megyei táblabiráknak s tisztviselőknek, városi bíráknak, tanácsnokoknak, főjegyzőknek s ezekkel egy tekintet alá eső tisztviselőknek, egyetemi és academiái tanítóknak, orvosoknak s ügyvédeknek czíme: Wohlgeboren.

Kisebb rangú tisztviselőknek, kereskedőknek, könyvárosoknak, könyvnyomtatóknak, művészeknek czíme: Hochedelgeboren (most azonban közönségesen a Wohlgeboren czímet szokták ezeknek is megadni), p. o.

Megsz. Hochedelgebörner (Wohlgebörner) Herr; *a levélb.* Euer Hochedelgebörner; *aláírás,* Ergebenster; *czímz.* Sr Hochedelgeboren dem Herrn N. N. etc.

Az egyetem' igazgatójának (rectorának) czíme: Euer Magnificenz.

Nagyobb tekintetű polgár:

Megsz. Wohledler vagy Hochgéehrter Herr; *a levélb.* Euer Wohledlen; *aláírás,* Dienstwilliger; *czímz.* Dem Wohledlen Herrn N. N., wohlangesehenen Bürger und N. N. in etc.

Kisebb tekintetű polgár vagy mesterember:

Megsz. Werther Herr, vagy Lieber Herr Meister; *a levélb.* Sie; *czímz.* Dem Herrn N. N. bürgerlichen N. etc.

A katonai személyek' czímét illetőleg megjegyzendő, hogy a nagyobb rangúak közönségesen polgári czímmel is fel lévén ruházva, a czímet nekik ezen fokozatok szerint megadandó. Egyébiránt a főbb rangú katonai személyek' czíme (a mennyiben őket születésöknél fogva nagyobb czím nem illeti) a tábornagyig: Excellenz; az őrnagyig: Hochwohlgeboren, vagy az altábornagyé, tábornagyi őrnagyé s ezredesé Hochgeboren is; a kapitányé és hadnagyé: Wohlgeboren. Czímzet-példák:

... An Sr Excellenz, etc. k. k. General der Cavallerie etc.

An Sr des k. kön. General-Feldmarschall-Lieutenants Herrn etc. Hochwohlgeboren.

An Sr des k. k. Obersten und Commandanten des — Linien-Infanterie-Regiments Herrn etc.

An Sr Wohlgeboren, den Herrn etc. k. k. Hauptmann des — Linien-Infanterie-Regiments.

2.) *Egyháziak' czimei.*

Pápa:

Megsz. Päpstliche Heiligkeit; *a levélb.* Euer päpstliche Heiligkeit vagy: Heiliger Vater; *aláírás,* Gehorsamster vagy Gehorsamer Sohn; *czímz.* An Seine päpstliche Heiligkeit N. N. glorreich regirenden Vater der heiligen römischen Kirche.

A bibornokok (cardinalisok) czíme: Eminenz.

Primás:

Megsz. Hochwürdigster Fürst-Primas; *a levélb.* Euer hochfürstliche Durchlaucht; *aláírás,* Gehorsamster; *czímz.* An den Hochwürdigsten Herrn N. N. etc.

Érsek, püspök:

Megsz. Hochwürdigster, Hochgeborner Herr Erzbischof; *a levélb.* Euer erzbischöflichen Gnaden, vagy Euer Hochgeboren; *aláírás,* Gehorsamster; *czímz.* An dem Hochwürdigsten Herrn, Herrn N. N. Erzbischof zu N. Ha egyszersmind herczeg, akkor czíme ez: *megsz.* Hochwürdigster Durchlauchtigster Herr Erzbischof etc.

Praelatus, apát, kánonok;

Megsz. Hochwürdigster Herr, Hochgeertester Herr Abt; *a levélb.* Euer Hochwürden; *aláírás,* Gehorsamster; *czímz.* An Seine Hochwürden, den Herrn N. N. des Stiftes zu N. Abt etc.

Szentszéki biró, theologia' doctora sat.:

Megsz. Hochwürdiger, Hochgelehrter Herr; *a levélb.* Euer Hochwürden; *aláírás,* Ergebenster; *czímz.* An Seine Hochwürden, den gelehrten Herrn etc.

Provincialis vagy prior:

Megsz. Hochwürdiger, in Gott geistlicher und hochgelehrter Herr; *a levélb.* Euer Hochwürden; *aldíráds*, Ergebenster; *czímz.* Dem Hochwürdigem, in Gott geistlichen und hochgelehrten Herrn N. N. des heiligen Ordens würdigsten Priester etc.

Plébános:

Megsz. Hochwürdiger, hochgelehrter Herr Pfarrer; *a levélb.* Euer Hochwürden; *aldíráds*, Ergebener; *czímz.* Seiner Hochwürden, dem Herrn N. N. Pfarrer zu N. A káplánok' czíme: Wohlehrwürdiger, geehrtester Herr etc.; *a protestans* superintendenseké: Hochwürdiger etc. *a predikátoroké:* Ehrwürdiger vagy Wohlehrwürdiger.

3.) *Nőcztmek.*

Ausztriai császárné:

Megsz. Euer Majestät; *a levélb.* Euer kaiserliche königliche Majestät vagy Euer Majestät; *aldíráds*, Allerunterthänigster, treuehorsamster; *czímz.* An Ihre kaiserliche, königliche Majestät, die durchlachtigste Fürstin etc. Kaiserin von Österreich, Königin zu Ungarn, Böhmen und Galizien, Erzherzogin von Österreich etc.

Az ausztriai császári herczegnők' czíme: Kaiserliche Hoheit.

Herczegnö:

Megsz. Durchlachtigste Herzogin — Fürstin — gnädigste Frau; *a levélb.* Euer Durchlaucht; *aldíráds*, Unterthänigst gehorsamster Diener; *czímz.* An Ihre Durchlaucht, die gnädigste Frau etc. vagy: An die Durchlachtigste Herzogin — Fürstin — und Frau etc.

Grófnő, bárónő, kiket a „nagyemlétségű“ cím illet.

Megsz. Euer Excellenz; *a levélb.* Euer Excellenz; *aldíráds*, Unterthänigster; *czímz.* An Ihre Excellenz, die Hochgeborne Frau Gräfin (Freiin) etc. Sternkreuzordens- u. Pallast-dame Ihrer Majestät der Kaiserin und Königin.

Grófnő, bárónő:

Megsz. Hochgeborne, gnädige Frau; *a levélb.* Euer hochgräflihen — freiherrlichen — Gnaden; *aláírás,* Unterthäniger vagy Gehorsamster; *czímz.* An die hochgeborne Frau Gräfin — Freiin — vagy An Ihre Hochgeboren, die Frau Gräfin — Freiin — etc.

Nemes asszony:

Megsz. Euer Gnaden; *a levélb.* Euer Gnaden; *aláírás,* Gehorsamster; *czímz.* An Ihre Hochwohlgeboren, die Frau. etc.

Nemes kisasszony:

Megsz. Gnädiges Fräulein, *a levélb.* Euer Hochwohlgeboren; *aláírás,* Gehorsamster; *czímz.* An Ihre Hochwohlgeboren, das Fräulein etc.

Nagyobb tekintetű polgárnő czíme: Wohlgeborne Frau; illyen polgári hajadoné: Wohlgebornes Fräulein; kisebb tekintetű polgárnőé: Wehrteste Frau, vagy Geehrteste Frau Meisterin; leányé: Wertheste Jungfrau, vagy: Geehrte Jungfrau.

Apácafejedelemnő:

Megsz. Hochwürdigste, Wohlgeborne Aebtissin, gnädige Frau; *a levélb.* Euer Hochwürden; *aláírás,* Unterthäniger; *czímz.* An Ihre Hochwürden, die Wohlgeborne Frau, Aebtissin des Klosters. — Ha a fejedelemnő főbb születésű, azon czím adatuk nekie, melly őt születésénél fogva illeti.

Apáca:

Megsz. Wohlehrwürdige Frau; *a levélb.* Euer Wohlehrwürden; *aláírás,* Ergebener; *czímz.* An Ihre Wohlehrwürden, die Frau — Nonne des Klosters — .

4.) *Hatóságok' czímei:*

A főbb hatóságok' czímei, millyenek a kormányzések, felsőbb és legfelsőbb törvényszékek sat. czíme: Hochlöblich; az alsóbb rendű hatóságoké pedig: Löblich. A „Wohllöblich” czímmel már most ritkán élnek.

B.) **Latin czimek.****Császár:**

Sacratissimae Caesareo Regiae, et Apostolicae Majestati gloriose regnanti Ferdinando I-o Austriae Imperatori, Hungariae et Bohemiae Regi h. n. V., Galitiae et Lodomeriae Regi etc. Archi Duci Austriae, Domino Clementissimo.

Nádor:

Serenissimo Hungariae et Bohemiae Regio Haereditario Principi et Archi-Duci Austriae N. (Aurei velleris et una insignis ordinis Sancti Stephani Regis Apostolici magnae crucis equiti), Regni Hungariae Palatino et Locumtenenti Regio atque generali ejusdem Regni Capitaneo, Judici et Comiti Jazygum et Cumanorum, duarum Legionum militiae equestris ordius Hungaricae Colonello, Comitatum Pesth, Pilis et Solth art. unitorum perpetuo Supremo Comiti, Excelsi Consilii Regii Locumtenentialis Hungarici et Excelsae Tabulae Septemviralis Praesidi, Domino Benignissimo.

Primás:

Celsissimo ac Reverendissimo Domino Principi N. N. Incliti Regni Hungariae Primati et Summo Cancellario, Sedis Apostolicae Legato nato, Metropolitanae Ecclesiae Strigoniensis Archi-Episcopo, Ordinis Sancti Stephani magnae Crucis Equiti et ejusdem Ordinis Praelato S. C. R. et A. Majestatis Act. Intimo Status et Excelsi Consilii Regii Locumtenentialis Hungarici Consiliario, Excelsae Tabulae Septemviralis Cojudici et I. Comitatus Strigoniensis perpetuo Supremo Comiti. Ha egyszersmind bibornok (cardinalis), akkor czíme: Eminentissimus ac Reverendissimus.

Az érsekek', püspökök' s egyéb egyháziak' czínei következök: Az érsekeké: Excellentissimus ac Reverendissimus; a valóságos és címzetes püspököké: Illustrissimus ac Reverendissimus; prépostok- és apátoké: Reverendissimus, úgy szinte a kánonokoké is, ha csak őket más nagyobb czím mint grófokat vagy bárókat vagy tanácsnokokat nem illeti. — A plebánosok', rectorok', priorok' és gvardianok' czíme: 'Admodum Réverendus; a szerzeteseknél a Dominus helyett Pater tétetik. A káplánokat a Reverendus czím illeti. — A protes-

tans superintendensek' (egyházi kormányzók') czime: Reverendissimus, a predikátoroké pedig: Admodum Reverendus.

Országbíró:

Excellentissimo Domino N. N. Sacrae Caesareo Regiae Apostolicae Majestatis Actual. Intimo Status Consiliario, Judici Curiae Regiae, Excelsi Consilii Regii Locumtenentialis Hungarici Consiliario et ad Excelsam Tabulam Septemviralem Cojudici etc.

Horvátországi bán:

Excellentissimo Domino N. N. Sacrae Caesareo Regiae Apostolicae Majestatis Actuali Intimo Status et ad Exc. C. R. L. Hung. Consiliario, Regnorum Croatiae, Sclavoniae et Dalmatiae Bano et Supremo Capitaneo, duorum pedestrium Banalium Regiminum Colonello, Excelsae Tabulae Banalis Praesidi etc.

Tárnokmester:

Excellentissimo Domino N. N. Sacrae Caesareo Regiae Apostolicae Majestatis Actuali Intimo Status Consiliario, per Inclutum Regnum Hungariae Tavernicorum Regalium Magistro, Excelsi C. R. L. Hungarici Consiliario, ad Excelsam Tabulam Septemviralem Cojudici etc.

Többi zászlósok:

Excellentissimo Domino N. N. Sacrae Caesareae et Regiae Apostolice Majestatis Intimo Status Consiliario et Pincernarum Regalium (Agazonum etc.) Magistro etc.

Belső titkos tanácsnok:

Excellentissimo Domino N. N. Sacrae Caesareo Regiae Apostolicae Majestatis Intimo Status Consiliario etc.

Személynök:

Illustrissimo (ha titkos tanácsos: Excellentissimo) Domino N. N. S. C. R. A. Majestatis Consiliario (Intimo Status Consiliario), Personalis Praesentiae Regiae in Judiciis Locumtenenti etc.

Aranykulcsos:

Illustrissimo Domino N. N. S. C. R. A. Majestatis Camerario etc.

Udvari tanácsnok:

Illustrissimo Domino N. N. S. C. R. et Apostolicas Majestatis Consiliario Aulico etc.

Hétszemélyes tábla bírása:

Illustrissimo Domino N. N. (ha udvari tanácsos: Sacrae C. R. A. Majestatis Consiliario Aulico, ha belső titkos tanácsos, Excellentissimo sat.), Excelsae Tabulae Septemviralis Cojudici etc.

Főispán:

Illustrissimo Domino N. N. Inclyti Comitatus N. Supremo Comiti etc.

Gróf és báró:

Illustrissimo Domino Comiti N. N. etc. Libero Baroni N. N. etc.

Helytartósági tanácsnok:

Magnifico Domino N. N. Excelsi Consilii Regii Locumtenentialis Hungarici Consiliario etc.

Kincstári tanácsnok:

Magnifico Domino N. N. Excelsae Camerae Regiae Hungarico-Aulicae Consiliario etc.

Királyi tanácsnok:

Magnifico Domino N. N. S. C. R. Apost. Majestatis Consiliario etc.

Királyi táblabíró:

Magnifico Domino N. N. (ha kir. tanácsos: S. C. R. A. Majestatis Consiliario), Inclytae Tabulae Regiae Judicariae Assessori etc.

Váltófeltörvényszéki bíró:

Magnifico Domino N. N. (ha tanácsos. következik a tanácsosi cím), Inlyti Fori Appellaiorii Cambialis Assessori etc.

Udvari titoknok:

Spectabili, Perillustri ac Generoso Domino N. N. ad Excelsam Cancellariam Regiam Hungarico-Aulicam Secretario etc.

Kerületi táblák' és első bíróságú váltótörvényszékek' bírái s alispánok:

Spectabili, Perillusri ac Generoso Domino N. N. Inlytae Tabulae Regiae Judiciariae Districtus Trans-Danubiani Assessori — Inlyti Tribunalis Cambio-Mercantilis Pestiensis primae instantiae Assessori — Inlyti Comitatus N. Ordinario — (Substituto) Vice Comiti etc.

Helytartósági titoknokok, udvari fogalmazók, kir. fiscálisok, a kerületi táblák' és váltótörvényszék' jegyzői s egyéb ezekkel egy rangú tisztviselők:

Spectabili ac Generoso Domino N. N. ad Excelsum Consilium Regium Locumtinentiale Hungaricum Secretario — ad Exc. Canc. Regiam Hungarico-Aulicam Concipistae — Inlytae Tabulae Regiae Judiciariae Districtus Trans-Danubiani Notario — Inlyti Tribunalis Cambio-Mercantilis Pestiensis primae instantiae Notario etc.

A megyei főtisztviselőknek és táblabíráknak czíme: p. o.

Spectabili ac Generoso Domino N. N. Inlyti Comit. N. Ordinario Judici Nobilium (Judlium) — Inlyti Comitatus N. Ordinario Notario — Inlyti Com. N. Tabulae Judiciariae (e primariis) Assessori etc. Az altisztviselőknek czíme tulajdonkép' csak: Perillustris ac Generosus; de most már ezeknek is közönségesen a Spectabilis cím adatik meg.

Egyetemi világi oktatók' czíme:

Spectabili ac Clarissimo Domino N. N. AA. LL. et Philosophiae ac J. U. Doctori, in Regia Scientiarum Universitate Pestana — — Professori publico ordinario. Ugyanígy czímeztetnek az academiái világi oktatók is. Ha az oktató pap, az

öt illető cím mellé a *Clarissimus* szó tétetik. A protestans oktatók, ha ügyvédek, mint a jogtanítók, az ezeket illető címmel címeztetnek, a többi oktatók' czíme, a felsőbbeké: *Clarissimus*, az alsóbbaké: *Praestantissimus*.

Kormányszéki ügyvivők', táblai ügyvidék' orvostanárok'
czíme:

Spectabilis ac Generose. Már most ezen cím az ügyvédek magányszemélyek' által általában meg szokott adatni. Városi bírák' és tanácsosok' czíme sajátképen *Perillustris ac Generosus*; de már most ezek is közönségesen a *Spectabilis* címmel szolítottatnak meg.

C.) **Francia czímek.**

1.) *Férficzímek.*

Ausztriai császár:

A Sa Majesté Impériale Royale Apostolique etc. etc.

Magyarország' nádora:

A Son Altesse Impériale, Monseigneur l'Archiduc Palatin d'Hongrie.

A lombard-velencei alkirály:

A Son Altesse Impériale, l'Archiduc Vice-Roi de Lombardie et de Venise.

A toscanai nagyherczeg:

A Son Altesse Impériale, Monseigneur le Grand Duc de Toscane, l'Archiduc de Autriche.

Ausztriai főherczeg:

A Son Altesse Impériale, Monseigneur l'Archiduc N.

Királyi koronaörökös:

A Son Altesse Royale, Monseigneur le Prince héréditaire de la Couronne etc.

Királyi herczeg:

A Son Altesse Royale, Monseigneur le Prince —

Uralkodó herczeg:

A Son Altesse Sérénissime, Monseigneur le Duc (le Prince) régnant de —

Nem uralkodó herczeg:

A Son Altesse, Monseigneur le Duc (le Prince) etc.

Olly személyek, kiket a „Nagyméltóságú“ (Excellentia) cím illet:

A Son Excellence, Monsieur N.

Gróf:

A Monsieur, Monsieur le Comte N.

Báró:

A Monsieur, Monsieur le Baron N.

Lovag:

A Monsieur, Monsieur le Chevalier N.

Nemes:

A Monsieur, Monsieur le Noble N.

Pápa:

A Sa Sainteté, Notre Seigneur N. Chef du Saint Siège de Rome, Pontife Souveraine et Gouverneur de l'Eglise Apostolique Romaine.

Érsek, püspök:

A Monseigneur Révérendissime Archevêque etc. — Evêque etc.

Plébános:

A Monsieur etc. — Curé de N.

Tábori pap:

A Monsieur etc. — Aumônier du Régiment N. de Sa Majesté Impériale Royale Apostolique.

Predikátor:

A Monsieur — Pasteur de —

Főtábornagy (Feldmarschall):

A Son Altesse, Mousigneur le Prince de N., Seigneur de N., Grand-Croix de l'ordre de Marie Thérèse, Conseiller privé, Chambellan, Général Feld-Maréchal et Colonel-Propriétaire du Régiment des Chevaulégers Nr. — au service de Sa Majesté Impériale Royale Apostolique etc.

Az udvari hadi tanács' elnöke, hadi- vagy tengerminister:

A Son Excellence (a többi a körülményekhez képest mint fentebb) Président du Conseil Aulique du guerre — Ministre de la guerre — Ministre de la marine (a többi a körülményekhez képest mint fentebb) au service de Sa Majesté Impériale Royale Apostolique etc.

Főtábornagy (General-Feldzeugmeister):

A Son Excellence (a többi a körülményekhez képest mint fentebb) Général-Feldzeugmeister (a többi a körülményekhez képest mint fentebb) au service de Sa Majesté Impériale Royale Apostolique etc.

Lovas generalis. (tábornagy):

A Son Excellence etc. — Général de la Cavalerie et Colonel-Propriétaire du Régiment d'Housards Nr. — au service de Sa Majesté Impériale Royale Apostolique etc.

Altábornagy:

A Monsieur etc. — Général-Maréchal-Lieutenant au service de Sa Majesté Impériale Royale Apostolique etc.

Tábornagyi őrnagy:

A Monsieur etc. — Général-Major au service de Sa Majesté Impériale Royale Apostolique etc.

Ezredcs:

A Monsieur etc. — Colonel-Commandant du Régiment de Ligne Nr. — au service de Sa Majesté Impériale Royale Apostolique etc.

Alezredes:

A Monsieur etc. — Lieutenant-Colonel du Régiment de Ligne Nr. — au service de Sa Majesté Impériale Royale Apostolique etc.

Őrnagy:

A Monsieur etc. — Major du Régiment de Ligne Nr. — au service de Sa Majesté Impériale Royale Apostolique etc.

Kapitány, főhadnagy, alhadnagy:

A Monsieur etc. — Capitaine — Premier-Lieutenant — Lieutenant etc. au service de Sa Majesté Impériale Royale Apostolique etc.

Hadi biztos, élelmi igazgató, élelmi segéd:

A Monsieur etc. — Commissaire de guerre — Bailli de Vivres — Officier de Vivres, au service de Sa Majesté Impériale Royale Apostolique etc.

Altiszt:

Pour Monsieur etc. Sergent du Régiment etc.

Udvari főmarsall:

A Son Excellence Monseigneur etc. — Conseiller privé, Grand-Maréchal de la Cour de Sa Majesté Impériale Royale Apostolique, Chevalier de la Toison d'or etc. etc.

Főkamarás:

A Son Excellence Monseigneur etc. — Grand-Chambellan et Conseiller privé de Sa Majesté Impériale Royale Apostolique etc.

Status- és conferentia-minister:

A Son Excellence, Monseigneur etc. — Conseiller privé, Ministre de État et de Conférences de Sa Majesté Impériale Royale Apostolique etc.

Követ:

A Son Excellence, Monseigneur etc. — Conseiller privé de Sa Majesté Impériale Royale Apostolique, Son Ambassadeur à la Cour de etc.

Udvari tanácsnok:

A Monsieur etc. — Conseiller aulique de Sa Majesté Impériale Royale Apostolique.

Kormánytanácsnok:

A Monsieur etc. — Conseiller de la Régence de Sa Majesté Impériale Royale Apostolique.

Királyi tanácsnok:

A Monsieur etc. — Conseiller de Sa Majesté Impériale Royale Apostolique.

Kerületi kormányzó (Kreishauptmann):

A Monsieur etc. — Capitaine du Cercle de N. — de Sa Majesté Impériale Royale Apostolique.

Udvari titoknok, udvari fogalmazó:

A Monsieur etc. — Secrétaire (Concipiste) de la Cour de Sa Majesté Imp. R. Apostolique.

Megyei táblabíró:

A Monsieur etc. — Assesseur du Comté de N. etc.

Ügyvéd:

A Monsieur etc. ha törvénytánár: Docteur en droit, Avocat; ha nem törvénytánár, csak: Avocat.

Orvos:

A Monsieur etc. — Docteur en Médecine.

Kereskedő:

A Monsieur etc. — Marchand très-renommée.

Képfestő:

A Monsieur etc. — célèbre Peintre.

Szobrász:

A Monsieur etc. — célèbre Sculpteur.

Hangszerző:

A Monsieur etc. — célèbre Compositeur.

Hangász:

A Monsieur etc. — célèbre Musicien.

Szinész:

A Monsieur etc. — célèbre Comédien.

2.) *Nőczímek.*

Császárné:

A Sa Majesté l'Impératrice, Reine etc.

Királyné:

A Sa Majesté la Reine de —

Ausztriai főhercegnő:

A Son Altesse Impériale Royale, Madame l'Archiduchesse
N. de Autriche etc.

Nagyhercegnő:

A Son Altesse Madame la Grande-Duchesse de —

Hercegnő:

A Madame Madame la Princesse de — née Comtesse
de —

Grófnő, bárónő:

A Madame — la Comtesse (la Baronne) de — née —

Gróf- vagy bárókisasszony:

A Mademoiselle — la Comtesse, la Baronesse etc.

Nemes asszony:

A Madame — la Noble de — née —

Nemes kisasszony:

A Mademoiselle Mademoiselle J. de —

HATODIK OSZTÁLY.

MAGÁNY - ÜGYIRATOK.

Ezen irományoknak is a nyelvhibátlaniságon kívül a világoŝság s határozottság és rövidség legfőbb tulajdonsaik. A világoŝság olly előadását kívánja a dolognak, hogy kiki megértse az irottat s azt érte alatta, a mit mi akartunk értetni; kerülünk tehát minden kétes kifejezéseket, különösen a még tökéletesen meg nem alapított értelmű szokat, s ha el nem távoztatható, inkább a nyelvtisztaság, mint határozottság ellen vétsünk. A lehető rövidség szintűgy ajánlható, s felesleges szók' vagy tételek' használása sehol sincs olly kevésbé a maga helyén, mint ezen irományokban; arra azonban ügyelnünk kell, hogy a rövidség' rovására a világoŝságot ne sértsük meg.

I. Folyamodások.

Folyamodások, esedezések, esedező- vagy kérelem-levelek olly irományok, mellyekben hatóságtól vagy egyes személytől kérünk valamit. Minden folyamodásnak lényeges része a kérés, mellyet mindenkor röviden, de világosan és határozottan kell előadnunk. Ha a kérésre valamelly körülmény adott alkalmát, azt is szükséges röviden érintenünk, s ezzel a kérés közönségesen egybe szokott köttetni, ha csak az említett körülmények nem igen bonyolódottak, melly esetben a tény' mivolta' értelmes és rövid előterjesztésének kell a kérést megelőznie. Ha indító-okokkal támogatjuk kérésünket, ezek úgy következzenek egymás után, mint a dolog' rende kívánja, s előbb álljanak mindig azok, mellyek a következőknek felvilágosításául szolgálnak. Gyakran azonban, midőn az indító-okok már magában a dolog' mivoltának előterjesztésében előadattvák, azokat sor szerint elszámolni nem szükséges. — Átalában kerüljük akárminemű folyamodásokban az úgy

nevezett szívreható kifejezéseket, mellyek ügyünknek legkevésebbé sem használnak.

A folyamodás mindenkor egész ívre s ívrétben irassék. Némellyek az ívet hosszában szokták összehajtani s a megszólítást az ív' egész szélén, a szöveget pedig a jobb félre írják. Ennyi tiszta helyet azonban hagyni nem szükséges; elég, ha három vagy négy újnyi tiszta marad a lap' bal felén. A megszólítás mintegy négy újnyira a papiros' felszélére iratik, s ez alatt mintegy 3 újnyival alább kezdetik maga a folyamodás. Az indító-okok pontonként s számokkal elkülönözve hozathak fel, s ha valamelly oklevél csatoltatik az esedezéshez, azon jelt, mellyel az illető oklevél el van látva, mind a szövegbeni hivatkozásnál, mind a papiros' szélén ki kell tenni.

Az úgynevezett berekesztés folyamodásokban nem okvetetlenül szükséges, de közönségesen használtatni szokott s benne gyakran röviden a kérés ismételtetik. Ambár az esedezés' kelte a dologra semmi befolyással nincs, a rend mindazáltal azt hozza magával, hogy ez is pontosan kitétéssék. Az aláírásnál pedig szorosan megkívántatik, ha az esedező ismeretes létét joggal fel nem teheti vagy jelleme s lakása esedezése' kitételeiből nem világlik ki, hogy hivatalát, tiszttségét sat, valamint lakhelyét is, világosan jegyezze fel. Ha a szöveg egy lapra ki nem férne, a következő lapra vitetik át, megjegyzendő azonban, hogy alul legalább 3 újnyi tiszta hely hagyassék.

El lévén ekkép' a folyamodás készítve, az ív' hosszában balról jobbra öszveborítottatik s mintegy 4 újnyira a felszélről iratik azon hatóság' vagy személy' czíme s neve, hova a folyamodás szól, p. o. Sz. kir. Pest városa' nemes tanácsához; alul pedig a kérelemnek rövid kivonata áll, p. o. Csóka János óráslegény magának a mesterjogot megadatni kéri. Követésre méltó szokás az is, mellynél fogva némellyek kint a folyamodáson a csatolmányok' számát megjegyzik.

I. Nemeslevélérti esedezés a felséghez.

Felséges Császár és Apostoli Király,
Legkegyelmesebb Uram!

Alulirt legmélyebb jobbágyi hódolattal esedezem Császári és Apostoli Királyi Felségednek, miszerint engem rézsemre kiadandó czímeres levél által hitvesemmel, N. N. fiaimmal s ezek' mindkét nembeli ivadékaival együtt Magyarország' és a

kapcsolt részek' valóságos és kétségtelen nemeseinek sorába a szokott díjnak elengedése mellett iktatni, s azon kiváltságokkal és jogokkal, mellyekkel Magyarország' és a kapcsolt részek' valóságos és kétségtelen nemesi törvény- vagy régi szokásnál fogva ezelőtt éltek és jelenleg is élnek, díszesíteni és megajándékozni legkegyelmesebben méltóztassék, következő okokkal támogatván legalázatosabb esedezésemet:

1. Eleim az A. B. és C. alatti bizonyítványok szerint N. országban 13 század óta a lovagi rendhez számláltattak.

2. Atyám Császári és Apostoli Királyi Felséged' boldog emlékezetű Atyja I. Ferencz Császár' és Apostoli Király' ezredeiben ... évig szolgált s magát az ... ütközetben annyira kitüntette, hogy ... rangra emeltetni és ... renddel díszesíteni érdemesítettett.

3. Én magam elnyervén a gyógytanárságot s a pesti egyetemenél N. oktató' segédeül nevezetlven ki, említett N. oktató'nak beteges állapotja miatt, mint a D. alatti oklevél tanúsítja, nagy részint én töltöttem be helyét.

4. Mintán az említett egyetemenél a rendes oktatói széket elnyertem, nem csak arra fordítám minden figyelmemet, hogy az általam olvasott tudományok' hallgatóiból ügyes orvosokat képezsek, hanem az E. alatti bizonyítvány szerint e város' szegényebb lakosait orvosi tanácscsal, s nem ritkán gyógyszerekkel is ingyen láttam el.

5. Nyugalmaztatásom óta is, a mennyire a felségesen országoló császári háznak szolgálatában elaggott erőm engedi, az orvosi segélyért folyamodó szegényeknek és ügyefogyotaknak segédkezet nyújtani nem mulasztom el.

6. Legalázatosabb esedezésem' elnyerése végett legmélyebb jobbágyi hódolattal F. alatt ide rekesztem N. megye' ajánló-levelét.

Egyébiránt, midőn mély alázatosságú kérésem' legkegyelmesebb teljesítése esetében a részemre kiadandó nemeslevelbe iktatandó czímer' mintáját G. alatt ide csatolnám, Császári s Apostoli Királyi Felséged' legmagasabb kegyelmébe legmélyebb alázatossággal ajánlott maradok

Császári és Apostoli Királyi Felségednek

(Hely, nap, hó, év)

legalázatosabb szolgája és örökké
hű jobbágya
N. N.

A folyamodás' hádra irandó:

Ó Császári és Apostoli Királyi Felségéhez,
Legkegyelmesebb Uramhoz.

N. N. magát s hitvesét, valamint N. N. fiait s ezeknek mind két nembeli ivadékait részére kiadandó czimeres levél által Magyarország' és a kapcsolt részek' valóságos és kétségtelen nemeseinek sorába a szokott díj elengedése mellett legkegyelmesebben iktattatni jobbágyi mély hódolattal esedezik.

A. B. C. D. E. F. és G. csatolmányokkal.

2. Könyvkereskedés' nyithatásáért a helytartó-tanács-hoz.

Fenséges Császári Királyi Ausztriai Örökös Főherczeg, Nádorispán Úr,
Nagyméltóságú magyar királyi Helytartó-tanács,
Kegyelmes Uram, legkegyesebb Uraim!

Alulirt alázatosan esedezem Császári Királyi Főherczegségednek és a Nagyméltóságú magyar királyi Helytartó-tanácsnak, méltóztassék kegyesen megengedni, hogy sz. kir. N. városban a censura' szabályainak szigorú megtartása mellett könyvkereskedést nyithassak; következő indító-okokon alapítván alázatos esedezésemet:

1. A könyvkereskedést az A alatt alázatosan idezárt bizonyítvány szerint annak rende szerint megtanultam.

2. A B, C és D alatti bizonyítvány szerint a megkívánató gyakorlati éveket részint Bécsnek, részint Pestnek előbbkelő könyvkereskedéseiben főnökeim' teljes megelégedésére töltöttem, s ekkép' mind e részben, mind tanuló-éveimre nézve a felsőbb rendeleteknek eleget tettem.

3. E sz. k. város' kebelében egy 15,000 pengő forintra becsült házzal s az árvahivatalnak kamatra kiadott 8000 pengő forintnyi tőkével birván, a kereskedés' elkezdhetésére szükséges pénzzel el vagyok látva.

4. Atyám e városnak választó polgára volt, s ezután szószólóvá választatván, e minőségben a várost az egész polgárságnak megelégedésére 12 évig szolgálta.

5. Józan életemről s erényes magaviseletéről az E, F, G és H. alatti oklevelek tesznek bizonytságot.

Egyébiránt jelen folyamodási ügyemet Császári Királyi Főherczegséged' s a Nagyméltóságú magyar királyi Helytartó-tanács' kegyes pártfogásába ajánlván, mely tisztelettel ma-
radok

Császári Királyi Főherczegségednek,
A Nagyméltóságú magyar királyi Helytartó-tanácsnak

(Hely, nap, hó, év)

legalázatosabb szolgálja

N. N.

A folyamodás' hátán:

Fenséges Császári Királyi Ausztriai Örökös Fő-
herczeg Nádoispán Úrhoz,
A Nagyméltóságú magyar királyi Helytartó-tanács'hoz,
Kegyelmes Uramhoz, legkegyesebb Uraimhoz.

N. N. egy könyvkereskedésnek sz. kir. N. városában le-
endő nyithatásáért legalázatosabban esedezik.

A. B. C. D. E. F. G és H. alatti mellékletekkel.

3. Megürült irnoki hely' elnyeréseért a
nádorhoz.

Fenséges Császári Királyi Ausztriai Örökös Fő-
herczeg Nádorispán Úr,
Kegyelmes Uram!

Miután Császári Királyi Főherczegségednek caucellariájá-
ban N. N. nek előléptetése által egy irnoki hely megürült,
legalázatosabban esedezem Császári Királyi Főherczegségednek,
méltóztassék engem alulírtat ezen irnoki helyre kegyelmesen

kinevezni; alázatos esedezésem' támogató okai következők lévén:

1. Oskolai pályámat az A alatti bizonyítvány szerint olly sikerrel végeztem, hogy mind a politicalai, mind a jogi tudományokból a kitünők' sorába tétetni érdemesíttem.

2. N. vármegyének részint főjegyzője, részint főügyvéde mellett gyakornokoskodván, a B és C alatti oklevélnek tanúsága szerint ügyekeztem mindenkor oda volt irányozva, hogy főnökeim' meglegedését mind a reám bízott munkák' végrehajtására, mind erényes magamviseletére nézve mindenkor megérdemelhessem.

3. Mint a tek. k. tábla' hites jegyzője Kecskés Péter táblai ügyvéd' oldala mellett lévén, tőle a D alatt alázatosan idezárt, mind ügyességemről, mind erkölcsös magamviseletéről tanúbizonytságot tevő oklevelet nyertem.

4. Az ügyvédi vizsgálatot, mint az E alatti ügyvédi oklevél tanúsítja, jogtudományomnak kitűző jelét adva álltam ki.

Ki egyébiránt Császári Királyi Főherczegségnek legkegyesebb pártfogásába s magas kegyelmébe ajánlott legmélyebb tisztelettel maradok

Császári Királyi Főherczegségnek

(Hely, hó, nap, év)

legalázatosabb szolgája

N. N.

A folyamodás' hátán:

Fenséges Császári Királyi Ausztriai Örökös Főherczeghez, Magyarország' Nádorához,
Kegyelmes Uramhoz.

N. N. Ó sat. cancellariájában megürült írnokei hivatalért legalázatosabban esedezik.

A, B, C, D és E alatti csatolmányokkal.

4. Magosi András táblabíró E. vármegyének esedezik, hogy ez fiát az n...i convictusba leendő felvétel végett ajánlja a helytartó-tanácsnak.

Tekintetes Karok és Rendek!

Mint gondos atya szívemen hordozván gyermekeim' javát, alázatosan esedezem a Tekintetes Karoknak és Rendeknek, méltóztatásuk János fiamat az m...i convictusba leendő felvétel végett O császári királyi Főhercegségének és a nagyméltóságú magyar királyi helytartó-tanácsnak kegyesen ajánlani; alázatos esedezésem következő indító-okokon alapszik:

1. Ősi javaim' nagy részét, mint a Tekintetes Karok és Rendek előtt tudva van, az idők' mostoha viszonyai miatt elzálogosítani kénytelenítetvén, csekély jövedelmeim mellett számos háznép' tartásával terheltetem, nevedő gyermekeimre teendő költségeim pedig napról napra szaporodnak, s e miatt négy fiamnak sorsukhoz illő nevelést adni nem vagyok képes.

2. János fiam, ki most a g...i gymnasiumban a grammatica' 4-dik osztályában tanul, mint az A, B és C alatti oskolai bizonyítványok mutatják, eddig mindenkor az első helyet nyerte el számos tanulótársai között.

3. A most idézett oskolai bizonyítványok s a D és E alatti oklevelek tanúsítják, miképen János fiam' tanítói és előjárói erkölcsi magaviseletével mindenkor meg voltak elégedve.

4. Az F alatti orvosi bizonyítvány mutatja, hogy János fiam a hímlőoltáson átesett.

5. Egészséges létét a Fekete József gyógytanár által kiadott s G alatt ide zárt bizonyítvány tanúsítja.

Egyébiránt megkülönböztetett tisztelettel maradok

A Tekintetes Karoknak és Rendeknek

(Hely, hó, nap, év)

alázatos szolgája
N. N.

A folyamodás' hátán:

E. vármegye' Tekintetes Karaihoz és Rendeihez.

N. N. János fiát a nagyméltóságú magyar királyi helytartó-tanácsnak az n...i convictusba leendő felvétel végett ajánlítani alázatosan kéri.

A, B, C, D, E, F, G. alatti csatolmányokkal.

5. Küldöttségérti folyamodás építendő malom' tárgyában.

Tekintetes Karok és Rendek!

H. jószágomban malmot szándékozván építtetni, alázatosan esedezem a Tekintetes Karoknak és Rendeknek, miszerint az 1840-ki X. törvénycikkely' értelmében az' illető vizsgálat' megtétele végett egy küldöttséget kinevezni méltóságok, megkülönböztetett tisztelettel maradván

A Tekintetes Karoknak és Rendeknek.

(Hely, hó, nap, év)

alázatos szolgája
N. N.

A folyamodás' hátán:

S. vármegye Tekintetes Karaihoz és Rendeihez.

N. N. H. jószágán malmot szándékozván építtetni, a szükséges vizsgálat' végett küldöttséget kineveztetni alázatosan esedezik.

6. Osztoztató küldöttségérti esedezés megyéhez.

Tekintetes Karok és Rendek!

Testvérem N. Jánossal megosztozni ohajtván, alázatosan jelentem a Tekintetes Karoknak és Rendeknek, hogy az osz-

tály' megtételére részemről tettes N. N. és O. O. táblabíró urakat választottam legyen. Mellyek' folytában alázatosan esedezem a Tekintetes Karoknak és Rendeknek, méltóztassák a nevezett urakat a fentkített célra kegyesen kiküldeni, s ha testvérem törvényes kötelességének a meghatározott idő alatt eleget nem tenne, a választmány' kiküldését az 1840 XIII. törvényczikkely' értelmében eszközölni.

Ki egyébiránt megkülönböztetett tisztelettel maradok

A Tekintetes Karoknak és Rendeknek

(Hely, hó, nap, év)

alázatos szolgálja
N. N.

A folyamodás' hátán:

B. Megye Tekintetes Karaihoz és Rendeihez.

N. N. testvérével, N. Jánossal, megosztotni kívánván, jententi, hogy az osztály' eszközlésére N. N. és O. O. táblabíró urakat választotta s ezen urakat a törvény' értelmében kiküldetni alázatosan kéri.

7. Aláírási czím' bejegyeztetéseérti esedezés.

Tekintetes Karok és Rendek!

E nemes megye' kebelében fekvő H. helységben ... kereskedést ohajtván állítani, A alatt alázatosan ide csatolom a teljeskorúságomról szóló oklevelet, B alatt pedig a járásbeli szolgabíró úrnak abbeli bizonyítványát, hogy a kereskedéstől törvény által eltiltott személyek' sorába nem tartozom. Ezeknél fogva alázatosan esedezem a Tekintetes Karoknak és Rendeknek, méltóztassék engem mint ... kereskedőt s következő aláírási czímemet: „*Bátor István*“ bejegyeztetni és nekem erről az illető bizonyítványt kegyesen kiadni.

Egyébiránt megkülönböztetett tisztelettel maradok

A Tekintetes Karoknak és Rendeknek

(Hely, hó, nap, év)

alázatos szolgálja
N. N.

A folyamodás' hátán :

A. megye' Tekintetes Karaihoz és Rendeihez.

N. N. kereskedési és aláírási czímét bejegyeztetni s eről magának az illető bizonyítványt kiadatni alázatosan esedezik.

A. B alatti csatolmányokkal.

S. Hozomány' és hitbér' bejegyeztetéseérti folyamodás. *)

Tekintetes Karok és Rendek!

Mai napon aláírási czímem' bejegyeztetése végett benyújtott folyamodásomra hivatkozva, alázatosan esedezem a Tekintetes Karoknak és Rendeknek, méltóztassék feleségemnek, született G. Juliannának, az A és B alatti oklevelekben világosan kitett 1500 pengő forintnyi hozományát és 200 szinte pengő forintnyi hitbérét az 1840 XVI törvényczikk' 9 §-nak értelmében kegyesen bejegyeztetni.

Egyébiránt megkülönböztetett tisztelettel vagyok

A Tekintetes Karoknak és Rendeknek

(Hely, hó, nap, év)

alázatos szolgálója
N. N.

A folyamodás' hátán :

S. megye Tekintetes Karaihoz és Rendeihez.

N. N. nője hozományának és hitbérének bejegyeztetéseért alázatosan esedezik.

A és B alatti melléklettekkel.

---

*) Ezen folyamodást két példányban kell benyújtani, mellyek' egyike a kereskedő nőjének adatik vissza, másika pedig a betáblázási jegyzőkönyv mellett tartatik meg.

9. Házasság után kézhez jutott hozománynak bejegyeztetéseérti folyamodás.

Tekintetes Karok és Rendek!

Miután a törvény azon hozományokra nézve, mellyek a házasság után jöttek kézhez, azt rendeli, miképen azok bejegyeztetéseért azonnal ugyanazon hatóságnál, hol a czímnék bejegyeztetése történt, folyamodni szükséges, én pedig feleségem' hozományát a törvény' értelmében biztosítani ohajtanám, A alatt a bejegyeztetésemről szóló bizonyítványt, B alatt N. N. úrnak végrendeletét, melly szerint feleségemnek 1000 pengő forintot hagyott, és C alatt a most érintett 1000 pengő forintnak melly napon történt kezemhez jutását igazoló oklevelet csatolom ide s alázatosan esedezem a Tekintetes Karoknak és Rendeknek, miszerint feleségemnek ezen hozományát a törvény' értelmében bejegyezni méltóztassék, teljes tisztelettel maradván

A Tekintetes Karoknak és Rendeknek

(Hely, hó, nap, év)

alázatos szolgálója

N. N.

bejegyzett . . . kereskedő.

A folyamodás' hátán :

F. vármegye Tekintetes Karaihoz és Rendeihez.

N. N. bejegyzett . . . kereskedő feleségének ujjoblag kezéhez jutott 1000 pengő forintnyi hozományát bejegyeztetni alázatosan kéri.

A B és C alatti csatolmányokkal.

10. Fuvarosi bizonyítványérti esedezés.

Tekintetes Karok és Rendek!

Miután az A alatti oklevelek' tanúsága szerint fuvarozásra alkalmas lovakkal és szekérrel el vagyok látva, ide csatolva erkölcsös magamviseletéről szóló B és C alatti bizonyítványaimat, alázatosan esedezem a Tekintetes Karoknak és Rendeknek, méltóztassék számomra az illető fuvarosi bizonyítványt kegyesen kiadatni.

Ki is a Tekintetes Karok' és Rendek' magas pártfogásába ajánlott mély tisztelettel élek halok

A Tekintetes Karoknak és Rendeknek

(Hely, hó, nap, év)

legalázatosabb szolgálja
N. N.

A folyamodás' hátán:

N. vármegye Tekintetes Karaihoz és Rendeihez.

N. N. fuvarosi bizonyítvány' kiadásáért alázatosan esedezik.

11. Czimbejegyeztetésért és kereskedői könyvek' hitelesítéseérti esedezés váltótörvény-székekhez.

Tekintetes Váltótörvényszék!

Én is azon jótéteményekben részesülni ohajtván, melyeket törvényeink a Váltótörvényszékeknel bejegyzett kereskedőkre ruháznak, A alatt keresztlevelemet, B alatt sz. k. B. városa' tanácsának bizonyítványát, mellyből világos az, hogy a divatozó gyakorlat szerint az említett város' kereskedőinek sorába felvételtem, ide csatolva, alázatosan esedezem a Tekintetes Váltótörvényszéknek, méltóztassék czímeimnek beje-

jegyeztetése végett határnapot kitűzni s egyszersmind C és D alatt ide csatolt első feljegyzési és számviteli könyvemmet a törvény' értelmében hitesíttetni.

Egyébiránt megkülönböztetett tisztelettel maradok

A Tekintetes Váltótörvényszéknek

(Hely, hó, nap, év)

alázatos szolgája
N. N.
posztókereskedő.

A folyamodás' hátán:

A Tekintetes p...i Váltótörvényszékhez.

N. N. aláírási czímének bejegyeztetése végett határidőt kitűzetni s első feljegyzési és számviteli könyvét meghitelesíttetni alázatosan esedezik.

A, B, C, D alatti csatolmányokkal.

12. Óvásközlésérti esedezés Váltótörvényszékhez. *)

Tekintetes Váltótörvényszék!

Kovács Pétert Sopronyban és Meleg Andrást Kassán az A alatt idezárt óvásról hivatalos úton tudósíttatni ohajtván, alázatosan esedezem a Tekintetes Váltótörvényszéknek, hogy Kovács Péter előzőmet a tek. sopronyi váltótörvényszékhez, Meleg Andrást pedig sz. k. Kassa' városa tanácsához bocsátandó megkereső levél mellett az említett óvásról értesíttetni, s folyamodásom' első példányát az eredeti óvással együtt ne-

*) Ezen esedezést annyi példányban kell beadni, hogy minden előzőnek, kivel az óvás közöltetik, egy példány jusson s az esedezőnek magának is, mellyhez az eredeti óvás csatolandó, egy példány maradjon. Egyéb illető hatóságokhoz szint' ilyen alakban nyujtatnak be e folyamodások.

kem visszaadni méltóztassék, megkülönböztetett tisztelettel maradván

A Tekintetes Váltótörvényszéknek

(Hely, hó, nap, év)

alázatos szolgálja
N. N.

A folyamodás' hátán:

A Tekintetes p...i Váltótörvényszékhez.

N. N. Kovács Pétert Sopronyban s Meleg Andrást Kassán az ide csatolt óvásról tudósíttatni kéri.

Első A. alatti eredeti csatolmánynyaal.

A második példányon:

Másod A alatti óvatmással

A harmadik példányon:

Harmad A. alatti óvatmással.

13. Alispánhoz, midőn a földesúr költözni kívánó jobbágyát elbocsátani nem akarja.

Tekintetes Első-Alispán Úr,

Kegyes Uram!

Ámbár mindazt, mit törvényeink a jobbágyok' költözése' esetében rendelnek, teljesítettem s különösen mind úri, mind pedig köztartozásomra nézve is eleget tettem, azon 200 pengő forintra nézve pedig, mellyekkel N. N. jobbágyanak tartozom, mint az A alatti bizonyítvány tanúsítja, a hitelező által is elfogadott kezes állítottam, Tekintetes N. N. úr elbocsátó-levelemet kiadni nem akarja. Ennél fogva alázatosan esedezem Tekintetes Első-Alispán Úrnak, miszerint elköltözhetésemet kegyesen kieszközölni méltóztassék.

Ki egyébíránt mély tisztelettel maradok

Tekintetes Első-Alispán Úrnak

(Hely, hó, nap, év)

legalázatosabb szolgálja
N. N.

A folyamodás' hátán:

Tekintetes, Nemzetes és Vitézlő N. N. Úrhoz, t. nemes K. vármegye' Első-Alispánjához, kegyes Uramhoz.

N. N. kúnhegyi jobbágy elköltözhetését kegyesen ki-
eszközöltetni alázatosan esedezik.

A alatti csatolmányal.

11. Polgárok által beiktatásokkor fizettetni szokott díjnak elengedéseérti folyamodás városi tanácshoz.

Nemes Városi Tanács!

Azon meggyőződésben; miszerint a Nemes Tanács a valódi érdemeket megjutalmazni soha sem mulasztja el, alázatosan esedezem a Nemes Városi Tanácsnak, méltóztassék a következőket tekintetbe venni s engem a szokott díjnak elengedése mellett azon jogokba; mellyekkel a helybeli polgárok élnek, kegyesen részesíteni s nekem alázatos kérésem' teljesítése' esetében a polgári hit' letétele végett határnapot kitűzni:

1. E sz. k. városbani letelepedésemkor K. asszonynak, ki férje' köztudomású szerencsétlensége' következtében a legnagyobb inségre jutott, legöregebbik leányát hitvesül vévén el, az egész családnak tartása s négy gyermek' nevelése reám háromlott, s én ezen emberi kötelességemet, bár nem csekély áldozatomba került, mindenkor leghívebben teljesítém s hitvesem' két leánytestvérét már ki is házásítottam, két fitestvérét pedig még most is az én költségemen oskoláztatom.

2. Városunk' szegényebb sorsú lakosait nem csak orvosi ápolással láttam ingyen el, hanem sok esetben, hogy rossz eledelek által még inkább ne szenvedjenek, felgyógyulásokig étellel is tartottam.

3. Az isteni gondviselés engem is három gyermekkel áldott meg, kik' nevelése nem kis költségbe kerül.

Magamat a Nemes Városi Tanács' kegyes pártfogásába ajánlva, megkülönböztetett tisztelettel maradok

A Nemes Városi Tanácsnak

(Hely, hó, nap, év)

alázatos szolgálja
N. N.
gyógytanár.

A folyamodás' hátán:

Sz. k. N. Városa' Nemes Tanácsához.

N. N. gyógytanár magát a szokott díjnak elengedése mellett polgárnak felvétetni s a polgári eskü' letétele végelt határidőt kitüzetni kér.

15. Kitéblázásérti esedezés városi tanácshoz.

Nemes Tánács'

Miután az általam 18... évi april' 24én Kamaházy Gergely' részére 4000 pengő forintról kiadott s 18... évi majus' 13-án betáblázott kötelezvény eltévedt, s ennél fogva az eredet be nem mutathatom, Kamaházy Gergely' volt hitelezőmnek megismerését, mellyből az említett kötelezvénynek általam lett kifizetése világos, A alatt ide csatolva, alázatosan esedezem a Nemes Tanácsnak, miszerint az érdeklött kötelezvénynek kitébláztatását s megsemmisítését eszközölni, s a nagyméltóságú magyar kir. helytartó-tanácsnál is a szükséges lépéseket megtéetni méltóztassék.

Ki egyébiránt megkülönböztetett tisztelettel maradok

A Nemes Tanácsnak

(Hely, hó, nap, év)

alázatos szolgálja
N. N.

A folyamodás' hátán :

Sz. k. G. város' Nemes Tanácsához.

N. N. az általa 18... évi april' 24-kén Kamaházy Ger-
gely' részere 4000 pengő forintról szóló 18... évi majus' 13
betáblázott kötelezvényét kitáblázatni kéri.

A alatti melléklettel.

**16. Mesteri jogéerti folyamodás városi
tanácshoz.**

Nemes Tanács!

Alulirt szabó-legény alázatosan esedezik a Nemes Tanács-
nak, méltóztassék nekie a mesteri jogot kegyesen megadni,
s következőkön alapítja alázatos kérelmét :

1. A szabómesterséget sz. k. K. városában az A alatti
oklevél szerint megtanulta.

2. A B, C, D, E és F alatti bizonyítványok' tanúsága
szerint 2 évig részint külföldön, részint a honnak fővárosában
mint legény dolgozott.

3. A fentebb érdeklött oklevelek' bizonyúsága szerint mind
tanuló-, mind legény-korában magát mindenkor erényesen
viselte, s valamint ez, úgy fáradhatatlan szorgalma által is
mestereinek tetszését mindenkor megnyerte.

4. Atyja e sz. k. városnak polgára volt s magának, mint
közönségesen tudva van, az 18...ki árvíz' alkalmával tete-
mes érdemeket szerzett.

Alázatos esedezésemet a Nemes Tanács' pártfogásába
ajánlva, megkülönböztetett tisztelettel maradok

A Nemes Tanácsnak

(Hely, hó, nap, év)

alázatos szolgálja

N. N.

szabólegény.

A folyamodás' hátán:

N. N. szabólegény magának a mesteri jogot megadatni alázatosan esedezik.

17. Útban megkárosult árúk' vizsgálása iránti esedezés városi tanácshoz.

Nemes Tanács!

A Szekér János fuvaros által nálam lerakott s Jánosfi P. kassai kereskedő' részére tovább szállítandó némelly árúk út közben tetemesen megkárosulván, hogy kötelességemnek eleget tegyek, s magamról minden feleletterhet elhárítsak, alázatosan esedezem a Nemes Tanácsnak, méltóztassék ezen árúkat, mellyek a ... utcában 546 sz. a. lévő raktáromban tállátók, megvizsgáltatni, s minthogy az illető fél jelen nincs, érdekeinek fentartására gondnokot rendelni, a felveendő jegyzökönyv' másolatát pedig nekem kiadatni.

Egyébiránt teljes tisztelettel vagyok

A Nemes Tanácsnak

(Hely, hó, nap, év)

alázatos szolgája

N. N.

árúszállító.

A folyamodás' hátán:

Sz. k. L. városa' Nemes Tanácsához.

N. N. árúszállító a Szekér János fuvaros által nála lerakott s Jánosfi P. kassai kereskedő' részére tovább szállítandó, útban tetemesen megkárosult árúk' megvizsgálását eszközölni s Jánosfi P. részére gondnokot kineveztetni kér.

II. Örökbevallások.

Örökbevallásnak nevezetik valamely fekvő birtoknak örökösen és szokott szertartással történt eladása.

E megkivántató szertartás a *nemesi fekvő javak'* örökbevallására nézve abban áll, hogy az hiteles hely vagy hiteles személy előtt történjék s ezeknek pecsétével megerősítessék. Hiteles helyek: a magyar királyi udvari cancellaria, s a közlevéltárral és hiteles pecséttel bíró káptalanok és szerzetesgyülekezetek; hiteles személyek pedig: a nádor, országbíró, királyi személynök, és a két elsőnek ítélőmesterei. Még pedig a hiteles hely vagy személy előtt az eladó, vagy törvényes meghatalmazottja, meghatalmazó-levele' előmutatása mellett, személyesen megjelenjék, s a megtörtént örökbevallást élő szóval jelentse; ha pedig azon nyelvet, mellyen az örökbevalló-levél írva van, nem értené, ennek tartalma előtte ismeretes nyelven magyaráztassék meg, s maga a levél szóról szóra a hiteles hely' vagy személy' jegyzőkönyvébe iktattassék.

Ezenkívül, ha a jószág nem saját szerzeménye az eladónak, hanem ősi, meg kell törvényesen kínálnia (szolgabíró a esküdt, vagy királyi avagy báni tábla' jegyzője által) mindazokat, kik azon jószághoz örökösödési jogot tartanak, még pedig azon renddel, mellyel abban örökösödnének. E megkínálás nélkül az örökbevallás, csak zálognak tekintetvén, felbontathatik; kivéve, ha azt az eladó vagy saját hadi fogságból kiváltá. a végett, vagy kétes kimenetű perben egyezség által idegenítette el. Asszonyok azonban csupán férhígat illető jószág iránt nem kínáltnak meg, hanem ők inthetik meg az eladót, hogy inkább nekik adja el mint idegennek; melly bevési önként kínálkozás a szomszédoknak is meg van engedve.

Magára az örökbevalló-levélre nézve megkivántatik, hogy benne meg legyen említve:

- 1.) azon ok, melly a tulajdonost az eladásra bírta.
- 2.) az örökbevallott jószág' pontos leírása, ugymint: fekvése, helyzete, mivolta, mennyisége, minősége, minden tartozmányaiival, javadalmaival, haszonvételeivel; továbbá az is ki legyen téve, tulajdon szerzeménye-e az eladónak, vagy ősi jószág; s ez utóbbira nézve meg legyen említve az is, hogy az osztályosok és vérek a törvény' értelmében előre meg voltak kínálva a jószággal.

3.) az eladási ár s feltételek.

4.) kiterjed-e az örökbevallás az eladott jószágokat illetendő várandóságokra is, vagy azokhoz az eladó örökségi jogát fentartja.

5.) csupán a férfi vagy mind a két nem, vagy a vevőnek még hagyományosai' és engedményesei' részére is történik-e az eladás.

6.) azon záradék, hogy e javakat az örökbevalló a vevőnek örökös megmásolhatlan joggal átadta; s az is, ha azokra nézve semmi jogot és sajátságot magának s örökösei-nek fen nem tartott.

7.) vállalt-e nyilván szavatosságot az eladó az örökbevallott javakva nézve, vagy arról egyenesen lemondott.

Ha azon záradék is benne van az örökbevalló-levéelben, hogy az eladó a jószághoz semmi jogot és sajátságot fen nem tartott, akkor, ha a vevő' maradékai előbb kihálnának is, a jószág a királyi fiscusra, nem pedig az eladó' maradékaira fog szállani.

Az örökbevallás, ha nem szükségből, hanem csak vesztegetésből tétetett, mindenkor felbontható; ha pedig helyes okból, azonban nem multhatlan szükségből történt, nem mindig bontatik fel; de ha elkerülhetlen szükségből, p. o. az eladó hadi fogságból kiváltására, vagy háznépe' multhatlanul szükséges fentartására tétetett, akkor soha sem bontatik fel.

Ha az örökbevallást nem teljeskorú személy tette, azt teljes koráig felbonthatja, azután pedig többé nem. A teljes korban tett örökbevallást ellenben, kivált egy év után, a megcsalatas' esetét kivéve, ő maga nem, hanem csak maradékai fogják felbonthatni.

Az osztozatlan testvérek' jószágrészeiről tett örökbevallások az 1723-ik év óta kötöttekre nézve egyenesen megsemmisíthetők.

Ha az örökbevallott jószág az eladó' háznépének kihalta után a fiscusra visszatérendő lenne, tanácsos arra a vevőnek királyi jóváhagyást nyerni.

A *polgári ingatlan javak'* örökbevallása a városi tanács előtt s annak pecsété alatt történik; s csak akkor tétethetik a fentebb említett hiteles személyek előtt, ha azt a városi tanács elfogadni és könyvébe bejegyezni nem akarná.

A *jobbágyi telkek'* adásvevésénél pedig megkivántatik, hogy ehhez a földesúr' megegyezése járuljon, s az illető szerződés az e végre szolgáló jegyzőkönybe, mellynek egy példánya a földesurnál, másika a helybeli községnél tartatik, szóról szóra bejegyeztessék.

Örökbevallás' példája.

(nemesi részjószágra nézve.)

Alábbírt (magamra vállalván mindkét ágon levő gyermekeimnek, maradékaimnak, atyámfiainak s mindazoknak, kiket az alább megírt dolog most vagy jövőben akármiképen illetve vagy illethetne, törvényes terheiket), vallom e levelemnek rendében, hogy elkerülhetlen szükségemtől kényszerítettén, különösen pedig azon okból, hogy M. vármegyében fekvő s engem örökös joggal illető, de most T. T. urnál ..... forintban zálogban levő K. helységet kiválthassam, ezen P. megyében fekvő B. helységben engem örökös joggal illető (következik a részjóság' fekvésének sat. leírása) részjószágot minden hozzátartozó szántóföldekkel, erdőkkel, kaszáló rétekkel s akármi néven nevezendő haszonvételekkel, nemes P. P. úrnak s általa mindkét ágon levő maradékainak és hagyományosainak, ... pengő forintért, forintját három ezüst huszasával számítva, örökösen és megmásolhatlanul eladtam, előre bocsátván mindazokra nézve, kiket az elővételi jog akármiképp' illethetne, a törvényes megkínálást; s miután az említett summát a fennevezett úrtól hiány nélkül felvettem, e részjószágotat neki birtokába is bocsátottam, semmiféle jogot és sajátságot ahhoz sem magam', sem maradékaim' számára fen nem tartván, sőt azon esetre, ha az említett részjóság' iránt valaha háborgatók vagy perlekedők támadnának, az ilyenekre és ügyvédeikre nézve a törvényes szavatosságot magamra és maradékaimra olyképen vállalom, hogy a vevő urat-s mind két ágon lévő örököseit és hagyományosait saját költségemen vagy maradékaim saját költségökön védelmezni s mindennemű elégtételt szolgáltatni tartozom vagy tartozzanak. Mellynek nagyobb erejéül addig is, míg ezen örökös eladásról hiteles helyen személyesen élő szóval vallást tennék, kiadtam e saját kezemmel aláírt s szokott pecsétemmel megerősített örökbevalló-leveletem.

Költ sat.

N. N. m. k.
(P. H.)

. Más példa.

(Szabad királyi városban fekvő ház és földek iránt.)

Alábbírt adom tudtokra mindeneknek, a kiket illet, hogy elkerülhetlen szükségemtől kényszerítettén, különösen azon

okból, hogy részint az atyámról rám háramlott adósságokat kifizethessem, részint N. utcában fekvő s a folyó évi tűzveszély által elpusztult házamat újra felépíthessem, részint műhelyemet a szükséges műszerekkel felkészíthessem, e sz. kir. P. városban, Z. utcában lévő, (itt következik a ház fekvésének leírása,) s szülőimtől öröklött házamat, minden hozzá tartozó szántóföldekkel és kaszáló rétekkel, nemzetes T. T. úrnak s mindkét nemem lévő maradékainak és hagyományosainak, ... pengő forintért, forintját három ezüst huszassal számítva, melly pénzt mai napon hiány nélkül fel is vettem, ugyanazon joggal, mellyen én és szülőim birtuk, örökös és megmásolhatlanul eladtam, előre bocsátván minden illetők iránt a törvényes megintést és megkínálást, s minthogy azok közül magát mindekkorig senki sem jelentette, azt már birtokába is bocsátottam, semmi jogot és sajátságot arra nézve sem magamnak, sem maradékaimnak fen nem tartván, sőt a törvényes szavatosságot, védelmet és ótalmat minden háborgatók és perlekedők ellen, kik a vevő urat vagy maradékait vagy hagyományosait a fentebb említett ház vagy a hozzá tartozó földek s rétek miatt megtámadnák, ezennel világosan magamra és maradékaimra vállalván. Miről addig is, míg ezen örökös eladást a nemes tanács előtt élő szóval is megerősíteném, kiadtam e saját kezemmel aláírt és szokott pecséttemmel megerősített örökbevalló-leveletem.

Költ sat.

N. N. m. k.
(P. H.)

III. Adásvevési szerződések.

Az *ingó* javakról szóló adásvevési szerződéseket szóval is meg lehet kötni, s azokra sem írás sem tanú multhatlanul nem szükséges, ha csak a törvény ezt valahol nyilván ki nem köti, vagy a felek úgy nem egyeznek. Ha azonban írásba vannak téve, ennek, a mennyire lehet, a felek előtt érthető nyelven kell tételni vagy legalább megmagyaráztatni.

Az adásvevési szerződésektől a teljes megegyezésig vissza lehet lépni, ha foglaló van is adva; csak hogy ilyenkor a vevő foglalója oda vesz, ha ő lép vissza, ha pedig az eladó, akkor ez a foglalót kétszeresen téríti meg. De ha az egyezés teljesen megkötött, annak azonnal teljes ereje van, bár a jószág még átadva vagy ára kifizetve nincs is, s többé tőle

visszalépni nem szabad, kivált ha már foglaló is van adva; ha csak a felek a szerződés' felbontásában kölcsönösen meg nem egyeznek, melly esetben a vevő' foglalója oda marad, ha ő akarja a szerződést felbontani, ha pedig az eladó, akkor ez a vevőnek foglalóját kétszeresen visszafizeti. Különben a szerződéstől elálló fél teljes kárpótlással tartozik a másiknak. S ugyanazért a szerződés' megkötése után az eladó, bár hitelbe adta is, nem veheti vissza, de nem is köteles visszavenni többé az eladott jószágot, ha csak abban az eladáskor olly titkos hibák nem voltak, mellyeket az eladó, bár tudta, eltitkolt a vevő előtt, hova azonban a nyilvánvaló hibák, mellyeket a vevő megláthatott, nem tartoznak. — Ha azonban a szerződés valamely feltételhez van kötve, szabad a feleknek azon esetre, ha e feltétel be nem teljesednék, a kötéstől elállani.

Az adásvevési szerződés' megkötése után, árúrendelésnél pedig az árúnak a megnevezett alkalomnak átadása után, a vevő azonnal ura lesz a megvett jószágnak, s annál fogva az eladó, ha a jószág világosan meghatározva és különösen megnevezve van, tartozik a vevőnek magát az eladott dolgot átadni, s nem elég annak csak árát térítnie meg. Viszont pedig minden a jószágon eshető történeti kárt a vevő tartozik szenvedni, bár a jószág még az eladónál van is, ha csak a kárt az eladó magára nem vállalta; ezenkívül, ha a jószág a kötés után még az eladó gondoskodása alatt marad, a tartására tett költségeket tartozik neki a vevő megtéríteni. Ellenben, ha a jószág a szerződésben csak általában van említve, de különösen sincs megnevezve, például ha tíz juh van eladva valamely nyájból, a nélkül hogy a juhok különösen kijelelve volnának, akkor az átadás előtt történhető kárt az eladó tartozik szenvedni, s a vevőt kielégíteni, míg csak a nyájban juh találkozik; ha pedig a nyáj sincs megnevezve, akkor minden esetre elégtétellel tartozik, ha magának egy juha sincs is, hanem azt mástól kénytelen venni. Árúrendelésnél pedig, ha a megrendelő az alkalomról nem rendelkezett, az átküldés az eladó kereskedő' veszélyére történik.

Az eladó midig kezeskedni tartozik árújáról; de a ki tudva idegen jószágot vett tőle, az kárpótlást nem követelhet az eladón, ha a tulajdonos a vevőtől a maga jószágát visszaveszi.

Az *ingatlan* nemesi és polgári javak' adásvevéséről szóló kötések még ezenfelül örökbevallással, a jobbágyi telkét pedig bejegyeztetéssel kell megerősíteni.

Magára az adásvevési kötésnek szerkezetére nézve pedig megkívántatik, hogy abban világosan kitéve legyen az el-

adónak és vevőnek neve, az eladott tárgynak és minőségének megnevezése, az eladási ár s egyéb feltételek, továbbá az eladás' és fizetés' ideje; ezenkívül a kölcsönös megegyezés nyilván kifejezve legyen, s végre az is, vállalt-e szavatosságot az eladó, vagy a felek róla nyilván lemondtak.

Ha adásvevésnél a fizetési időről különös szerződés nem tétetett, a vételpénz tüstént kifizetendő.

Adásvevési szerződés' példája:

N. N. mint eladó és T. T. mint vevő közt az alább megírt napon következő kötés tétetett:

1-ször.) N. N. eladja P. városban, T. utcában, N. szám alatt lévő egyemeletes házát a hozzá tartozó szántó és kaszáló földekkel T. T. úrnak ..... forintért pengő pénzben, forintjára 3 ezüst huszast számítva.

2-szor.) Kötelezi magát T. T. mint vevő, hogy a fentemlített pénznek egyik fele részét azonnal, mihelyt a ház birtokába bocsáttatik, készpénzül, a másik felét pedig törvényes kamatjával együtt a jövő .... dik esztendei T. hónap' ... dik napján lefizeti..

3-szor.) Ha ez idő alatt a ház külsőképe okoztatott gyuladás által megégne, a kár' fele részének helyrehozását az eladó magára vállalja; de ha a tűz a házból magából támadna, akkor a kárt a vevő tartozik szenvedni.

4-szer.) A törvényes általírás csak a ház' árának teljes kifizettetésekor fog megtétni. Egyébiránt addig is az eladó magára vállalja a törvényes szavatosságot.

5-ször.) E szerződés' megtartására kötelezi magát mind a két fél, a másik által szóbeli per' útján rajta megveendő 100 arany' lefizetésének terhe alatt.

Mellynek nagyobb erősségére ezen adásvevési kötés két egyenlő párban a szerződő felek' saját neveik' aláírásával s szokott pecséteikkel megerősítettven, egyik az eladó, másik a vevő félnek kiadatott.

Költ sat.

N. N. m. k. mint eladó
(P. H.)

T. T. m. k. mint vevő
(P. H.)

Más példa.

Mai napon az alulírtak között következő szerződés kötött:

1.) N. N. eladja T. városban, P. utczában ....dik szám alatt lévő örökégbeli házát a hozzátartozó kerttel együtt ..... pengő forintért és egy a B. utszában lévő száraz malomért, mely ..... p. forintra van becsülve, T. T. úrnak.

2.) T. T. kötelezi magát, hogy a nevezett háznak kész pénzbeli árából harmadrészét azonnal a ház' átadása után megfizetni s a malmot is átadni, a kész pénzbeli ár' más két harmadrészét pedig a ház' átadása után 9 hónap alatt le fogja tenni.

3.) Továbbá kötelezi magát a vevő, hogy a megvett házban most bérben lakó P. P. asszonysággal 3 évre kötött bérleti szerződést folytatni s neki vagy új kötést az előbbi feltételek alatt kiadni, vagy a már meglevőt tulajdon neve' aláírásával megerősíteni fogja.

4.) A folyó évre P. P. asszonyság által előre kifizetett házbér az eladási árba be fog tudatni.

5.) Az eladó köteles arról, hogy az illető személyeket ezen eladásról annak rende szerint értesítette, s azok vevési előjogokról lemondottak, hivatalos bizonyítványt előmutatni.

6.) Ezen íft előadott kötéstől, ha az eladó elállani akar, azon esetre kötelezi magát, hogy a vevőnek 15 nap alatt ..... pengő forintot fog bánatpénzül fizetni; magában értődén, hogy az ezer p. forint foglalót nyomban visszafizetni köteles lesz.

6.) Ha pedig a kötéstől a vevő kívánna visszalépni, akkor az általa adott foglaló az eladónak fog maradni.

Mellynek erősségül e kötés két párban a felek által aláírtván, kölcsönösen kiadatott.

Költ sat.

Aláírások.

Más példa.

Mai napon T. T. mint eladó, és N. N. mint vevő közt következő szerződés kötött:

1.) T. T. eladja N. N. úrnak a maga' új hintóját négy fakó hintós lovával együtt, minden szerszámostul, ... forintért pengő pénzben.

2.) N. N. kötelezi magát az említett pénznek mai naptól egy év alatt olly módon lefizetésére, hogy annak felét 15 nap múlva, midőn az eladottakat átveendi, másik felét pedig egy év múlva mai naptól számítva, kész pénzben le fogja tenni.

3.) Ha az eladott tárgyaknak az átadás' idejéig valami véletlen történet miatt bajok találna lenni, vagy elvesznének, a kárt a vevő fogja szenvedni.

4.) Az eladó' gondolatlansága miatt származandó károkat ellenben tartozni fog ez a vevőnek megtéríteni.

5.) A nevezett tárgyak' fentartására megkívántatandó költségeket azonban az átadás' idejéig is egyedül a vevő fogja kiszolgáltatni.

6.) E kötés' megtartására mindenik fél kötelezi magát 30 arany szóbeli perrel azonnal megveendő banátpénz' lekötése mellett.

Nagyobb biztosságára a feleknek e kötés két párban saját neveik' aláírása mellett kölcsönösen kiadatott.

Költ sat.

Aláírások.

IV. Bérleti kötések.

A bérleti kötések a jószágoknak csak közönséges haszonvételel ruházzák át a bérlőre, ki ezt másnak is átadhatja; a jószág' ura azonban a bérbeadó marad. S ugyanazért a jószágon eshető történeti kárt a bérbeadó vállalja, adót tőle ő fizet, a jószág' fentartására szükséges költségeket ő viszi, és az igazításokat rajta ő téteti; s ha a közönséges haszonvételelre mulhatlanul szükséges javításokat ő meg nem tételné, akkor a bérlő téteti ezeket, és a hérből árokat levonja, vagy a bérbeadó által magának megtérített, valamint azon károkat is, mellyeket neki a mulhatlan szükséges javításoknak a bérbeadó által elmulasztása okozott; úgy szintén a fenyegető kár' elhárítására sikeresen tett költségeket is tartozik a bérlőnek a bérbeadó megfizetni; a csupán hasznos, de nem mulhatlan szükséges javításoknak megtérítését ellenben csak úgy kívánhatja a bérlő a bérbeadótól, ha azokat ennek nyilván kijelentett megegyezésével tétette; a jószágba fordított javait pedig csak úgy veheti vissza, ha a jószágot ezek nélkül is ugyanazon állapotban vissza lehet adni, mellyben bérbe vette. Mert a bérlett jószágot utóljára ismét előbbi állapotjában tartozik a bérlő, a mennyire lehetséges, visszaadni. S ugyanazért ta-

nácsos a jószág' átvételekor annak állapotjáról pontos jegyzéket készíteni.

A bérleti kötéstől a bérlő, ha a bérleti idő nincs meghatározva; nem állhat el a szokás-szerinti előre-felmondás nélkül; ha pedig a bérlet bizonyos ideig van kötve, akkor ennek eltelése előtt azt fel nem bonthatja; kivéven, ha a jószágból a megígért hasznót venni teljességgel lehetetlen volna, vagy elkerülhetlen történetek őt a kötéstől elállani kényszerítnék.

Viszontag a bérbeadó is, ha a bérleti idő nincs megszabva, akkor szokás-szerinti előre-felmondás nélkül, ha pedig meg van szabva, úgy ennek eltelése előtt a kötést fel nem bonthatja, ha különben a bérlő a bérletet megfizeti; kivéven, ha a tulajdonos a jószágot valamely véletlen történet miatt kénytelenülne maga használni, vagy ha rajta oly javítást kellene tétetnie, melly miatt azt használni nem lehetne, vagy ha a bérlő a jószágot elrontaná avagy rosztára használná. Különben a bérlő, ha a jószágból kivettetik, magát abba visszatétetheti.

Ha a bérlő a bérletidő' eltelése után is benmarad a jószág' használatában a tulajdonosnak ellenmondása nélkül: illy esetben a bérlet ugyanazon feltételek alatt megújítotttnak tekintetik s tart valamelyik félnek újabb felmondásáig.

Mint hogy a közönséges szokás szerint a bérlet a szerződő felek' valamelyikének halála vagy a jószág' eladása által megszüntethetik, az utóbbi esetben csak a kárpótlás' keresete hagyatván fel a bérlőnek a bérbeadó ellen, ennél fogva tanácsos, illy esetekre nézve valamint általában minden tekintetben, a bérleti feltételeket, a szerződés' kötések, az e tárgyban igen gyakran támadható alkalmatlan perlekedések' elhárítása végett, előre gondosan meghatározni. Az 1840 évi XXII tcz. 37 §-sa a haszonbérleti kötésekkel illetőleg azt rendeli, hogy az e törvény kihirdetése előtt jó lélekkel kötött, ezután pedig törvényes bizonyosság előtt kötendő, törvényes átadással megerősítendő s az illető törvényhatóságoknak bemutatandó haszonbérleti szerződések, ha a haszonbérbeadó esik csőd alá, csőd' esetére is teljes erejüket megtartják, ellenben, ha a haszonbérlet esik csőd alá, a haszonbérleti szerződés megszűnik.

Általában pedig a bérleti kötésben meg kell említenie lenni a felek' nevein kívül a bérbeadott jószágnak, átadási állapotja' leírásával, továbbá az érte fizetendő bérnek, a fizetés' letétele' idejének, a bérlet-időnek, bérleti egyéb feltételeknek, közterhek', javítások', károk' ki által leendő viselésének, építések' mennyire terjedhetésének, sat.

Bérlési kötés' példája.

Mai napon egy részről N. N. mint tulajdonos és bérbeadó más részről pedig T. T. mint bérlő között az alább megírt feltételek alatt következő bérlési kötés tétetett:

1.) Átadja N. N. mint tulajdonos, P. vármegyében fekvő F. nevű jószágát, minden hozzátartozó haszonvételekkel T. T. úrnak bérbe, ...dik esztendei J. hónap' ....dik napjától kezdve egymásután kilencz esztendőre, azaz ....dik esztendei J. hónap' ....dik napjáig, a rajta találtató gazdasági épületekkel és eszközökkel együtt, olly formán, hogy azt a bérlő úr ezen idő alatt mindazon jogokkal, mellyek a tulajdonost a haszonvételekre nézve illetik, birhassa és használhassa.

2.) Kötelezi magát T. T. mint bérlő, hogy azért haszonbérül fizetni fog évenként N. N. úrnak ..... forintot pengő pénzben, forintját három ezüst huszasával számítva, még pedig mindenkor előre egyegy évre J. hónap' ...dik napján.

3.) A bérlő tartozik minden épületeket és malmokat s gazdasági eszközöket hasonló jó karban, mint a millyenben azokat az ide mellékelt s mind két szerződő fél által aláírt hiteles jegyzék szerint átvette; a bérlés végén a bérbeadónak visszabocsátni, a netalán előfordulandó károkat pedig a jegyzékben kitett becsárhoz képest vagy természetben vagy pénzben kipótolni.

4.) Az épületekben véletlen s a bérlő által el nem hárítható esetek miatt történendő károkat a tulajdonos fogja helyrehozni. Ellenben a bérlő' vagy cselédei' vigyázatlansága vagy hibája által okozandó károkat a bérlő fogja megtéríteni.

5.) Tartozik a bérlő a határookra jól felvigyázni s a határdombokat minden évben, jelentést téven előbb a tulajdonosnak, a szomszéd birtokosok' tudtával újra meghányatni, és ha valamely határ-villongások támadnának, azokat mindjárt a tulajdonosnak hírül adni.

6.) A jószágban fekvő erdők a bérlés alól kivételnek, s azoknak őrzésére a tulajdonos maga fog embert tartani. A bérlőnek azonban szabad lesz évenként 30 öl tüzi, úgy szintén az épületeknek fentartására s gátakra szükséges fát a tulajdonos által kijelelendő helyen vágatni.

7.) A közterheket, nevezetesen a had-segítségí és nemesi felkelési költségeket a tulajdonos fogja viselni.

8.) E szerződés' akármellyik pontja' meg nem tartásának esetében s e bérlésből eredhető akármelly peres kérdésekre nézve, mind a két fél aláveti magát a vármegye' törvény-

széke' itéletének, lemondván minden törvényes kifogásokról és orvoslásokról, sőt még a felebhvitelről is, hatalmat adván a nyertes félnek, hogy azt a kiküldendő szolgabíró és esküdt által azonnal végrehajthassa.

9.) A bérlő leköti nagyobb biztosság végett mindennemű ingó és ingatlan javait, különösen pedig R. hegyen lévő szőlőjét és B. városában G. utczában lévő .....dik számú házát oly formán, hogy a bérfizetés' elmulasztása' esetére azokból a tulajdonos bérbeadó magának szabad választása szerint teljes elégtételt szerezhessen, s e végre megegyezik abban is, hogy a szerződés B. városa' tanácsa előtt az adósjegyzékbe iktattassék.

10.) Noha e szerződésben a szavatosság magában értetik, mindazáltal a bérbeadó ezennel nyilván magára vállalja, hogy a bérlőt e bérlés' birtokában a bérlet' ideje alatt minden idegen perlekedők ellen védelmi és megtartani fogja.

11.) Mind a két fél kötelezi magát, hogy ha valamelyikök e szerződéstől elállana, a másik félnek szabad legyen rajta azonnal, a 8-dik pontban említett bíróság által és módon, 200 arany bánatpénzt megvenni.

Mellynek nagyobb erejéül e kötés két párban leiratván, a felek' saját aláírásával megerősítettett, s egyik a bérbeadónak, másik a bérlőnek kiadatott.

Költ sat.

Aláírások.

Más példa.

Alulirt N. N. és T. T. mai napon következő szerződésre léptek:

1.) N. N. mint bérbeadó, P. városában, V. utczában lévő .....dik számú házát, mellyben nyolcz szoba, két konyha, két élestár, egy 4 lóra való ól, 1 félszcr és tágas pincze van, bérbeadja minden hozzátartozó ingatlan jósággal T. T. úrnak közönséges használatra .....dik esztendői T. hónap' .....dik napjától kezdve öt évre egymásután, azaz .....dik évi T. hónap' .....dik napjáig, évenként fizetendő ..... forintért pengő pénzben.

2.) T. T. mint bérlő kötelezi magát az említett házbérnek félevenként felében előre lefizetésére; mit ha nem teljesítne, tartozzék a kifizetett félév' eltélése után a házból azonnal kiköltözni, s a szerződés minden felmondás nélkül bomoljék fel.

3.) A bérlő tartozik a lakást, a mint átvette, jó karban visszabocsátani.

4.) A lakás csupán a bérlőnek és háznépének engedtetik által; idegent csak a bérbeadó' engedelmével fogadhat lakóul.

5.) Mindenik fél köteles lesz a bérlés' idejének eltelése előtt három hónappal felmondani; ha pedig egyik fél sem mondand fel, akkor a szerződés erejét a jövő esztendőre megtartja.

6.) Ha a bérlő a bérlet' ideje alatt meghalna, özvegyének szabad legyen évnegyedi felmondás' után a szállásból kiköltözni.

7.) A bérbeadó ígéri, hogy ha házát a kikötött idő' eltelése előtt eladná, olly feltétel alatt fogja ezt tenni, hogy az említett feltételek mellett a bérlőt a vevő a ház' használásában meghagyni tartozzék.

8.) A szükséges igazításokat a bérbeadó fogja tételni. Elben ha a bérlő a bérbeadónak nyilván kijelentett engedelmével nélkül igazításokat tételne, megtérítésöket nem követelheti.

E kötést mind a két fél tulajdon kezével aláírta.

Költ sat.

Aláírások.

Más példa.

Mi alább megírtak mai napon következő bérlési kötésre léptünk:

1.) Én N. N. bérbeadom P. város' határában T. T. urak' földének szomszédságában fekvő ... holdból álló kaszáló rétemet P. P. úrnak, mai naptól számítandó hat évre egymásután, esztendőnként fizetendő ..... pengő forintért.

2.) Én pedig P. P. kötelezem magamat, hogy az említett haszonvételi bért a bérbeadó úrnak évenként előre T. hónap' .... dik napján pontosan meg fogom fizetni. Ellenkező esetben szabadságában hagyom a bérbeadó úrnak, hogy e kötés-től elállhasson s földjét azonnal másnak kiadhassa.

3.) Ezenkívül magamra vállalom, hogy az általam kibérlett kaszáló réttől járó közterheket rendesen viselni fogom.

Mellynek nagyobb erejéül e kötést két egyenlő párban kölcsönösen kiadtuk, saját kezünk' aláírásával megerősítve.

Költ sat.

Aláírások.

V. Csereszerződések.

A cserében javak adatnak javakért, a kevesebb értékű javak mellé azonban pénz is adatik ráadásul; csak hogy, ha nagyobb részint pénz van adva, akkor eladás lesz, nem csere.

A mi a fekvő javak' cseréjét illeti, ezt a tulajdonos csupán a maga nagyobb haszna vagy könnyebbsége végett teszi; egyébiránt a cserében kapott javak, valamint a cserében pótlásul kapott pénzek is, az ő háznépére nézve örökösödési tekintetben ugyanazon természetűek lesznek, mint a cserébe általok adottak valának; s annál fogva itt jószág-elidegenítés nem történvén, a czélzott könnyebbség pedig csak a cserében veendő jószághoz lévén kötve, nem szükség a cserélőnek előre megkínálni a csere iránt atyafiait, bár a javak ősieik is. Ha mindazonáltal valamelyik osztályos atyafia a cserélui szándékozót megkínálja az iránt, hogy neki szintolly könnyebbségű s hasznú és értékű javakat kész adni, a millyeneket amaz idegen cseretárstól várhat, akkor a' megkínálóé lesz az elsőbbség, s ha ezeket bebizonyíthatja, felbontathatja az idegennel kötött cserét.

Ellenben, ha az illetők' jogainak kijátszására valaki csere' színe alatt jószágát eladja vagy elajándékozza, azok az illy tettetett cserét felbontathatják.

Vizontag maga a cserélő is felbontathatja a cserét, ha a cserében kapott javakon, a nélkül hogy ő tudta vagy tudhatta volna, teher feküdt, vagy azokat a másik fél nem elég erős joggal bírta.

Az örökös cseréknek, mellyeket kölcsönös örökvallások gyanánt tekinthetni, köz hiteles pecsét alatt kell köttetniök; különben magános pecsét alatt csak ideigleni cseréknek tekintetnek, mellyek zálog természetűek.

A ki az örökös cserékötésben nyilván kiteszi, hogy semmi jogot és tulajdont magának fen nem tart a cserébe adott jószágra nézve, az ezt a másik fél' megszokadtával többé vissza nem cserélheti; különben igen.

Ha a nemesi javak iránt kötött cserére a felek királyi jóváhagyást nyernek, azontúl mindenik fél a cserében kapott javat különös tulajdoni joggal fogja bírni.

Hogy a csere törvényesen megállhasson, a cserélt javaknak azonnal át kell bocsátatniök.

Magára a csereszerződés' szerkezetére nézve megkivántatik,

hogy benne a felek' nevein kívül meg legyenek említve mind a két részről kölcsönösen adott javak s pontosan leírva, a netalán ráadott pénzmennyiséggel együtt; továbbá az is világosan ki legyen téve, örökösen-e s mikor adatnak által a kölcsönösen cserélt javak; ezenkívül a nemesi fekvő javakra nézve megemlítetik az is, hogy a cserét a felek önkönnyebbségök s nagyobb haszonvehetés végett teszik; úgy szintén az is, nem tartott-e fen a cserélő valamely tulajdoni jogot az elcserélt jószághoz, s vállalt-e nyilván szavatosságot.

Csereszerződés' példája.

Alulirtak mai napon következő cserekötésre léptünk:

1.) N. N., F. helységben P. P. szomszédok között fekvő nemesi telkemnek G. helységétől mint rendes lakhelyemtől való távolsága miatt kevés hasznát vehetvén, e telkemet átadom cserébe minden hozzátartozó javakkal T. T. úrnak örösen és megváltozhatlanul.

2.) E nemesi telekért én T. T. átadom viszont N. N. úrnak örökösen és megmásolhatlanul M. helységben R. R. szomszédok közt fekvő nemesi telkemet minden hozzátartozandó javakkal, kevesebb értéke miatt ..... forintot kész pénzü ráfizetvén.

3.) Kölcsönös biztosítás végett mind ketten a törvényes szavatosságot magunkra vállaljuk.

4.) E cserekötésünket mai naptól számítandó egy hónap alatt teljesíteni fogjuk ..... pengő forint' lekötése mellett, melyet egyik fél a másikon rövid szóbeli perrel megvehessen.

Mellynek nagyobb erejéül e kötést két párban mind a ketten saját kezeinkkel aláírtuk.

Költ sat.

Aláírások.

Más példa.

Az alulirtak mai napon következő cserekötésre léptek:

1.) N. N. cserébe adja B. városában, V. útszában .... dik szám alatt lévő házát T. T. úrnak S. hegyen fekvő szőlőjeért, úgy azonban, hogy nevezett T. T. úr neki a ház' becsének kiegyenlítésére még ezer pengő forintot is fizessen kész pénzü ráadásképen.

2.) T. T. pedig kötelezi magát, szállójének e cserébe átadásán kívül, a ráadásul fizetendő ezer pengő forintnak N. N. úr részére fél év alatt mai naptól számítva kifizetésére.

3.) A cserélt javak kölcsönös bevállása és általírása haladék nélkül fog eszközöltetni. Az általírási költségeket pedig T. T. fogja fizetni.

4.) E kötéstől az aláírás után egyik félnek is elállani szabad nem lészen.

Mellynek erejéül e kötés két párban mind a két fél által aláíratott.

Költ sat.

Aláírások.

Más példa.

Alábbirtak között mai napon e következő csere kötettett:

1.) N. N. átadja négy fekete hintós lovát minden szerzőszámostul T. T. úrnak teljes tulajdoni joggal.

2.) T. T. viszont arra kötelezi magát, hogy az említett négy loért N. N. úrnak három darab legszebb spanyol fajú kosát a maga nemesített nyájából szabad választással át fogja adni hasonlóan teljes tulajdoni joggal.

3.) Az átadásnak e kötés, aláírása után 6 nap alatt meg kell történni, melly után a cserétől elállani többé egyik félnek is szabad nem lészen.

4.) Az átadásig pedig, ha valamelyik fél a kötéstől elállana: tartozik a másiknak 10 körmőczi aranyat fizetni bánatpénzül.

Mellynek nagyobb erejéül e kötés két egyenlő párba foglaltatván, mind a két fél által saját kezével aláíratott.

Költ sat.

Aláírások.

VI. Zálogkötések.

A zálogkötésben valamely jószág' ideigleni bírása adatik át biztosításul a hitelezőnek arra adott pénzének visszafizetéséig; melly jószágot ő, pénze teljes visszafizettetése után, a tulajdonosnak visszaadni tartozik. — Ha pedig a jószág a

hitelezőnek nem adatik által, hanem csak biztosításul kijelentetik, ez nem zálognak, hanem *lekötésnek* neveztetik.

A mi az *ingó zálogot* illeti: ennek a zálogtartó nem lesz urává, s annál fogva azt a tulajdonos' megegyezése nélkül (minthogy a maga' pénzétől kamatokat vehet) nem használhatja. Ugyanazért az ingó zálogban történetből esett kárt a tulajdonos vállalja, s azért mégis tartozik adósságát megfizetni; a rossz gondviselés miatt származott kárt ellenben tartozik a zálogtartó megtéríteni; az ingó zálog' fentartására ne talán tett multhatlan szükséges költségeiért azonban kielégítést kívánhat.

A zálogidő' elteltével pedig tartozik a zálogtartó az ingó zálogot, még pedig ugyanazt és ugyanolyly állapotban, mint átvette, visszaadni, de csak úgy, ha egészen ki van az adósság fizetve, részenkénti fizetésért pedig nem, ha csak az adósság is részenként nem volt felvéve.

Viszont pedig a zálogadó is tartozik a határidő' elteltével ingó zálogát visszaváltani; különben azt a zálogtartó a bíróság által eladathatja, árából azonban a felesleg a zálogadónak visszaadatik. Ha valakinek váltóadósság' vagy más világos követelés' biztosítására ingó zálog adatik által s később a zálogadó ellen csőd támad, a zálogtartónak zálogjoga követelése' erejéig akkor is fenmarad. Ily zálogjogot nyer a váltóhitelező adósságának azon ingó javaira is, mellyek részére törvényszékileg elrendelt biztosítási vagy kielégítési végrehajtáskor összevontak és bírói zár alá vétettek, ha ez tudniillik az adós elleni csődnek megnyitása előtt történt.

Ingó zálogba lehet adni akármelly eltartható dolgot, még a másét is, ha ura benne megegyezik.

Az *ingatlan zálogban* pedig az ingatlan jószág' hasznvétele adatik által bizonyos ideig a zálogtartónak, ki annál fogva a jószágból minden rendes hasznot húz az időközbeni szaporodásokkal együtt, s e hasznvételt másnak is elzálogosíthatja; a jószágban rendkívül támadható hasznokra nézve azonban világos törvényrendelet nem lévén, ezek iránt legtanácsosb a szerződésben előre gondoskodni.

Minthogy az ingatlan zálogban a zálogtartóra csak a hasznvétele van ráruházva, annál fogva ő a jószágot elévülés által bár milly sok idő múlva is el nem tulajdoníthatja, s ha királyi adomány-levelet kér is reá, tartozik a jószágot pénze' kifizettetése után tulajdonosának visszaadni, az adomány-levelel fogva csak birtokon kívüli keresete maradván fel. Sőt a tulajdonos' joga a jószághoz akármikor elmúlván, a zálogtartóé is megszűnik.

A pénz' visszafizettetése után pedig azonnal, vagy ha a

zálogidő meg van szabva, ennek elteltével, tartozik a zálogtartó a jószágot tulajdonosainak visszabocsátani, még pedig ugyanazt s azon állapotban, mellyben átvette volt. A jószágon tett javítások' s hasznos és szükséges épületek' ára azonban, kivéve a zálogos földből került szerek' árát, neki igazságos becsü szerint megtérítetik; valamint más részről ő is a jószágon általa tett rontásokat megtéríteni tartozik.

Az említett szerződési ingatlan zálogkötés nem egyéb lévén ideigleni eladásnál, ennél fogva, ha a jószág ősi, szükség iránta a vevési előjoggal bírótat előre megkínálni. Egyébiránt már ma magános pecsét alatt is megtörténhetik.

A törvényszéki vagyis bírói zálogban a fekvő jószág ítélet-végrehajtáskor adatik által a hitelezőnek a tartozás' lefizetetéséig. —

Ezenkívül van még törvényes vagyis törvény által rendelt ingatlan zálog is, tudnillik a meghalt férj' józága az özvegnél, míg menyasszonyi ajándékát és hozományát ki nem kapja; továbbá a leány-negyed, köz-becsús érték szerinti kikifizetetéséig.

Csak a majoratusi, senioratusi s egyházi és kegyes alapítványi ingatlan birtokokat nem szabad elzálogosítani.

A törvénytelen zálogokat pedig meg lehet erőltetni.

A jószág' visszaváltását lehetetlenné vagy igen nehezé tevő feltételek törvénytelenek, p. o. ha 32 évnel több zálogév' vagy ha csak bizonyos pénz' nemének vagy a felvetnél nagyobb pénzmennyiségnek visszafizetése van kikötve, sat.

A mi magát a zálog-levelet illeti: abban meg kell, a zálogadó' és zálogtartó' nevén kívül, említeni.

1.) az elzálogosítandó jószágot, egész környületesen leírva és meghatározva; úgy szintén a zálogtartó által adott pénzt is annak nemével együtt. Sőt ha több külön részjószágok adatnak zálogba, s ezeknek külön visszaváltási jogát fen akarná tartani a zálogadó, ezeket is tanácsos lesz környületesen külön külön leírni s a rajtok fekvő pénzt egyenként meghatározni.

2.) a feltételeket nevezetesen az ingatlan zálogban:

a) micsoda beruházások és javítások vannak megengedve a zálogtartónak, és különösen szabad lesz-e neki épületeket s ezek közül is csak a szükségeseket-e, vagy hasznosokat avagy csupán kényelemre valókat is, és mennyi értékig, s millý megszorítások mellett állítani.

b) a törtéendő javítások' vagy rontások' miként lendő megbecsültetését s megtérítését.

c) meg van-e engedve a zálogtartónak a zálogos jószághoz tartozó részjószágok' magához váltása.

d) vállalt-e a zálogadó szavatosságot minden megtámadók és perlekedők ellen.

3.) az időt, mely a zálog' visszaváltására határozottatott.

Ugyan ezeket kell érteni a *ráfizetési-levelekről* is, melyeket akkor szoktak készíteni, midőn vagy az elzálogosító tulajdonos, vagy örökösei utóbb ráfizetés' fejében újabb pénzmennyiséget vesznek fel a zálogra a zálogtartótól, s visszaváltási határidőül több éveket kötnek ki, vagy új feltételekre kötelezik magokat. Melly ráfizetési levelekben a ráfizetett pénznek s újabb feltételeknek pontosan ki kell tétetniök.

Zálogkötés' példája.

(ingó zálogra nézve.)

Alulírtak mai napon következő kötésre léptünk:

1.) Én N. N. megismerem, hogy mai napon T. T. úrtól ezer forintot pengő pénzben olly feltétel mellett kölcsön felvettem, hogy azt mától hat esztendő múlva megtéríteni, addig évenként száztól hatos kamatokat fizetni tartozzam. S ennek biztosításául átadom zálogba a hitelező úrnak .... nyomó s 6 darab gyémánttal ékesített arany nyaklánczomat, szabadságot adván neki azon esetre, ha tartozásomat meg nem fizetném, hogy az említett nyakékeséget első bíróságom által eladatván, magának teljes elégtételt szereztessen.

2.) Én T. T. megismerem, hogy az említett ékeséget mai napon kezemhez vettem zálogba, olly feltétel alatt, hogy azt minden használás nélkül gondosan megörzeni, s a fentírt tartozás' lefizettetése után a tulajdonos úrnak ugyanazon alapotban, mint átvettem, visszaadni, és ha nemfizetés' esetére bíróilag eladatnám, árából a felesleget visszaszolgáltatni tartozom.

Melly zálogkötésünket két egyenlő párban tulajdon kezünk' aláírásával s szokott pecsétünkkel megerősítettük.

Költ sat.

Aláírások és pecsétek.

Más példa.

(ingatlan zálogra nézve.)

Alulírtak adjuk tudtokra mindeneknek, hogy egy részről én N. N. több szákségeimtől kényszerítve, különösen azon

okból, hogy atyámról maradt adósságaimat kifizethessem, T. vármegyében, P. helységben fekvő birtokrészemet, minden hozzátartozó külső és belső haszonvételeivel együtt, mai napon T. T. úrnak s mind két ágon lévő maradékainak, tíz ezer p. forintért, forintját három ezüst huszasával számítva, mely pénzt mai napon fel is vettem, zálogba adtam tizennyolcz évre, olly feltétellel, hogy azon idő alatt az említett jószágot szintazon joggal, mellyel én azt eddig birtam, használhassák, s rajta szükséges javításokat és épületeket is, de csak három ezer pengő forint' értékéig, tétethessenek, az e jószághoz tartozható más most zálogban lévő részjószágokat azonban magokhoz ne válthassák. Melly idő' eltétele után én az említett pénzt visszafizetni, s a tétetendő javítások' és épületek' árát igaz becsű szerint megtéríteni tartozzam; magamra vállalván, s maradékaimra a törvényes szavatosságot minden megtámadók és perlekedők ellen. Viszont pedig a zálogtartó T. T. úr is tartozék a zálogidő' elteltével a jószágot, a zálogos pénznek és a fentemlített javítások' és épületek' árának letétele után, lehúzáván azonban a teendő rontásoknak igaz becsű szerinti árát, csak egy barátságos intésre is nekem vagy maradékaimnak azonnal visszabocsátani, különben pedig ellene támasztandó per' esetre nem csak a közben vett hasznót, hanem a perköltségeket is megtéríteni.

Más részről én T. T., mint zálogtartó, ezennel megismerem, hogy a fent említett jószágot különös összeírás mellett mai napon átvettem s magamat a fentebb előadott feltételek' megtartására mind két ágon lévő maradékaimmal együtt kötelezem.

Mellynek nagyobb erejűül kiadtuk ezen zálogkötési levelünket két egyenlő párban, tulajdon nevünk' aláírásával s szokott pecsétünkkel megerősítve.

Költ sat.

Aláírások és pecsétek.

Ráfizetési-level' példája:

Alulirt adom tudokra mindeneknek, kiket e dolog most vagy jövődöben illethet, hogy miután T. vármegyében, P. helységben fekvő birtokomat, mellyet ezelőtt 18 évvel tíz ezer pengő forintért T. T. úrnak ... dik esztendei J. hónap' ... dik napján költ s mind a két részről megerősített záloglevel' szerint zálogba adtam volt, mostoha körülményeim miatt vissz-

szá nem válthatom; de más részről B. vásrosában fekvő s tűz által megemésztett házamnak felépítésére sentemlített T. T. úrtól mai napon ismét hat ezer pengő forintot felvettem, fentebb megnevezett birtokomat nála továbbra is tíz évig zálogban hagyom mindazon joggal és feltételekkel, melyek az előbbi, általam ezennel ismét egészen helybenhagyott záloglevélben meg voltak határozva; olly feltétellel, hogy ezen határidő' eltelése után az előbbi zálogos pénzzel együtt ez újabbat és én vagy örököseim egyszerre és egészen lefizetni tartozunk, s egyszersmind az újabban leendő javításokat is megteríteni.

Mellynek nagyobb erősségéül adom e tulajdon nevem' aláírásával és szokott pecséttemmel megerősített, s az előbbi zálogot helybenhagyó bizonyító-leveletem.

Költ sat.

N. N. m. k.
(P. H.)

VII. Társasági szerződések.

A közös nyereség végett összeálló társaságok kétfélék, ugymint: *közkeresetiek és részvényiek.*

a.) Közkereseti társaságokról.

Közkereseti társaságok szoros értelemben azok, melyeknek tagjai a társaság' címében nyilván megneveztetnek, vagy csak valamelyik neveztetvén meg a többiek a címhez ragasztott *és társak* szókban befoglaltatnak, s mellyeknél minden egyes tagot egész vagyonával köteleznek a társaság' külső személyekkel kötött szerződésai.

Az illy társaságokkal kötött szerződésekben mindig az egész társaság, vagy annak nevében megbizott személy az egyik szerződő fél, nem pedig a társaság' egyes tagjai.

Ugyanazért adósságok' felmondása csak a társaság' határozata által történhetik, vagy azon személy által, ki a társaság' határozatából erre fel van hatalmazva. Megfizetni ugyan a társaság' adósságait szabadságában áll minden egyes tagnak, de a társaság' számára történendő fizetéseket egyes tagjai jogszerűen fel nem vehetik, s a társaság' nevében nem adhatnak rólok nyugtatványt; hanem a társaságot illető pénzek mindig

vagy az egész társaságnak, vagy az általa akár világosan, akár hallgatva megbízott személynek fizetendők, vagy birói kézhez adandók.

Egyébiránt általában a közkereseti társaságoknak a külső személyek, saját segédszemélyeik, s a velök kereskedési kapcsolatban lévők iránti jogviszonyaik ugyanazok, mellyek az egyes kereskedőkéi és gyártókéi; mivel mások iránt az illy társaság is csak egy összes személy gyanánt tekinthető.

A társaság' megbízottai is a társasághoz képest más segédszemélyek gyanánt tekintetnek.

Közkereseti társaságot állítani vagy abban részt venni szabad a kereskedéstől elültott megbukottakon, alkuszokon és csalás miatt megfenyítetteken, s mindezen személyek' feleségein, továbbá a bármely vallásbeli papi személyeken kívül, minden teljeskorú személynek, a ki terhes szerződést törvényesen tehet, de asszonyoknak és hajadonoknak csak úgy, ha mint kereskedők a törvény' értelmében bejegyezve vannak. — Ha pedig a társaság olly személyeket fogad be, kik abban törvényesen részt nem vehetnek, a felvételnek a társaság' mások iránti kötelezéseire ugyan befolyása nincs, de a társaság nem bir bejegyzett társaságok' jogaival.

A közkereseti társaságok váltóképesseggel csak akkor birnak, s könyveiknek csak akkor lesz hitelessége, ha irott szerződést kötnek, és ezt a váltótörvénytől bejegyeztetik, könyveiket pedig ugyanott hitelesítettik és rendesen vezetik.

A társasági szerződésben ki legyen téve:

- a) a közkereseti társaság' céljának szoros meghatározása;
- b) azon személyek' megnevezése, kik a cél' elérésére társaságba álltak;
- c) annak szoros meghatározása, hogy mivel s miképen tartozzék minden tag a közczélhoz járulni.
- d) az idő, melly alatt e tartozás teljesítendő;
- e) a munka, mellyet minden tag a közczél' elérésére felvállalni köteles;
- f) a közönséges ügyeknek ki által történendő vezérlete, a fontosabb ügyek' elintézésének módja és a czimvezetőnek, ha szükségesnek találtatnék, kinevezése;
- g) a számodások' letételének és vizsgálatának ideje és módja;
- h) a nyereség' felosztásának ideje és kulcsa.
- i) azon viszonyok' meghatározása, mellyeknél fogva a társaság' egyes tagja önkényt kiléphet, s mellyekben a kilépésre kényszeríttethetik;

k) a társaság' értékének mimódon történendő felosztása egyes tag' kilépésekor, vagy az egész társaság' eloslásakor.

Melly pontok iránt ha a tagok a társasági szerződésben nem rendelkeztek volna, e következő rendszabályok tartatnak meg.

A társaság' minden tagjaitól (a külső tagokat ide nem értve) egyenlő járúlmány vagyis betett pénz, és egyenlő munkásság követeltethetik.

A társaság' tagjai olly ügyeket nem vihetnek, mellyek a társasági czállal ellenkeznek.

A társaság olly közönséges ügyeinek, mellyek a kitzúzott cél' s a meghatározott eszközök' körén túl nem mennek, elintézésére a társaság minden egyes tagjai, az elhatározandó ügynek megjegyzése mellett, meghivatandók; hol a kitzúzott időre megjelenőknek valóságos többsége határoz.

Ha azonban fontosabb ügyekről lenne szó, mellyek a szerződésben ki nem kötött járúlmányokat (befizetéseket), új tagoknak felvételt, kölcsönvételt, aráirási címzvetést, vagy az alapszerződők' s alaptóke' akármelly veszélyeztetését illetik, akkor minden tagok' jelenléte és egyetértése szükséges.

Ha a társaság' aláirási címzvetetője különös felhatalmazás nélkül valamelly kereskedői ügyet végzett, vagy kötelezést a társaság' nevében felvállalt, ez iránt a társaságnak felelni tartozik; a társaság azonban a szerződést vagy a kereskedői ügyet megtartani köteles.

Olly társaságoknál, mellyek rövid, egy évet meg nem haladó időre kötettek, a nyereség' felosztása csak ezen idő' elmúltával követeltethetik. Ha pedig a társaságok hosszabb időre kötettek, akkor a nyereség' felosztása a szerződés' kötésének napjától számítandó minden év' végén történik.

A nyereség a tagok közt járúlmányaik' arányában osztatik fel.

Minden tag a társaság' több tagjai iránt csak járúlmánya' erejéig köteleztetik.

Minden tagnak szabadságában áll a társaság' számádsait és kereskedési könyveit megvizsgálni.

Ha a társaság új tagot fogad be, ezzel ez iránt új szerződést kell kötni, s ezt szintúgy, mint az alapszerződés bejegyeztetett, a váltótörvényszéknél bejegyeztetni, hol a váltótörvényszék' czímkönyvében az új szerződés' bejegyeztetésekor a társasági alapszerződésre hivatkozás tétetik, a bejegyzett alapszerződés mellett pedig pótolólag az új taggal kötött szerződés s ennek jegyzőkönyvi száma megemlítettik. — Az illy új tag, ha egyszerűen, szorosabb meghatározás nélkül állott a

társasághoz, akkor a többi régibb tagokkal egyenlő jogai és kötelességei lesznek.

A közkereseti társaságok *kültagokat* is vehetnek fel, kik csak bizonyos fizetést tesznek be kamatra, melly a törvényesnél nagyobb is lehet, s befizetett pénzmennyiségén felül egyéb vagyonokkal a társaság' tartozásaért nem felelnek, de a társaság' ügyeire is semmi befolyással nem bírnak, szabadságokban állván azonban a számadásokat és könyveket megvizsgálni s a segédszemélyekre felvigyázni. — Az illy kültagokkal is írott szerződést kell kötni a társaságnak, mellyet azonban nem szükség bejegyeztetni. E szerződésben lényegesen megkívántatik, hogy a kültag lefizetett tőkepénzétől magának nyereség' fejében határozott kamatokat kössön ki, és hogy a társaság' hitelezőinek, a társaság' ellen témaszthatandó csődület' esetére, befizetett járulmányára nézve is elsőbbséget kötelezzen. — S az illy kültag által a társasághoz lefizetett pénzt a társaság' felbomlásáig egyik fél sem mondhatja fel, ha csak a szerződésben egyéb rendelkezés nem történt. Sőt a kültag még akkor is, midőn a társaság a befizetett tőkepénzt neki visszaadta, azon hitelezőknek, kik az ő társasággali összeköttelése alatt a társaságot kötelezték, tőkéje' erejéig a társaság' egyéb tagjaival egyetemben két esztendeig felelős, de csak annyiban, a mennyiben a hitelezők a társaság' tagjainál kielégítést nem találtak.

A társaság' beltagjai a kültagnak lefizetett tőkéjére és kamataira nézve minden vagyonukkal felelősök, s a kültagnak szabadságában áll ezek iránti törvényes keresetét akár az egész társaság, akár annak egyes tagjai ellen intézni; a társaság' kötelezői azonban a társaság' megbukása' esetében őt követeléseikkel megelőzik, s magokat befizetett járulmányából is kielégíthetik.

A kikötött kamatok a kültagoknak még akkor is fizetendők, ha a beltagok semmit sem nyertek, vagy talán épeu veszteséget is szenvedtek; még pedig, ha a szerződésben más rendelkezés nem történt, félevenként fizetendők.

A kültagoknak beléptökkor a társaság' követelési és tartozási állapotjának világos jegyzéke előterjesztendő, mellyben különösen fel kell jegyezve lenni azon tőke-pénz' mennyiségének, mellyet azon ideig a társaság' kültagoktól felvett. E jegyzékben ha utóbb olly hiba talátnék, melly a kültagot veszélyeztetné: akkor az, ki a jegyzéket szántszándékkal így készítette, mint hamisító büntettetik.

A kinek bejegyzett közkereseti társaság' ellen követelése van, követelését akkor is, ha ez nem váltólevélből eredett,

a társaság' minden bejegyzett tagjától egyetemben követelheti. Ugyanazért szabadságában áll, a beltagokat egyetemben egy keresetlevélben, vagy minden egyest különkülön megkeresni, s az egyik tag elleni keresettől elállván, a keresetet más tag ellen intézni. A kültagot ellenben, még pedig csupán ennek járúlmánya' erejéig, csak akkor és annyiban perelheti meg egyetemes fizetés iránt, midőn s a mennyiben a társaság' egyéb tagjainál kielégítést per' és végrehajtás' utján nem talált; ekkor is azonban csak úgy, ha a kültag a társaságnak befizetett tőkepenzét visszakapta, s két év a kültagnak társaságból kilépte óta még el nem múlt.

Minden társasági tagnak, ki a társaság' hitelezője által egyetemes fizetés végett perbe idéztetett, viszkerelete van a társaság' többi tagjaira a reájok eső rész iránt.

A váltótörvényszéki bírói összeírás alá került közös tárgyakból a bejegyzett közkereseti társaságok semmit sem követelhetnek.

A társasági jog egyes tagokra nézve megszűnik:

a) a tag halála által.

b) csődület alá kerülése által; melly esetre a társasági tagok' feleségei a magok' hozományát, hitbérét és jegyajándékát előre úgy biztosíthatják, ha annak mennyiségét azon hatóságnál, mellynél a társasági cím bejegyeztetett, mindjárt a bejegyzés' alkalmával, ha pedig a házasság későbbben történt, hat hónappal az egybekelés után, azon hozományokra nézve pedig, mellyek a házasság után mentek a férj' kezéhez, azonnal írásban két példányban bejelentik és bejegyeztetik; a mikor a megkeresett hatóság a hozomány', hitbér' és jegyajándék' mennyiségét végzésben mind a két példányra hitelesen feljegyezvén, egyiket az asszonynak visszaadja, a másikat a betáblázási jegyzőkönyv mellett megtartja. S az illy bejegyzett követelések csődületkor a harmadik osztálybeli követelések közé soroztatnak. Különben a hozomány, ha be nincs jelentve, csődületkor elsőbbséggel nem bír, s csak a negyedik osztálybeli követelések' 2-dik sorába soroztatik.

c) a tagnak családi bűnért megfenyíttetése által.

d) oly rendbe lépés által, mellynek tagjai közkereseti társaságba nem léphetnek.

e) azon idő' elfolytával, mellyre magát a tag a társasághoz lekötötte.

f) kilépésének hat hónappal előbb a társaságnak bejelentése mellett, ha a társaság nem határozott időre állott össze, ki léphet a tag a társaságból.

g) mindjárt kiléphet a tag, ha a többi tagok lénye-

ges társasági kötelességeiket teljesíteni nem akarják; ellenben a társaság is kirekesztheti azon tagját, melly társasági kötelességeit nem teljesíti.

Ha a kilépés ellen akármel melyik részről kifogás tételnek, s az ügy per' útjára kerülne: akkor a nyertes félnek tetszésétől függ, a kilépést akár a végítélet' hozásának napjától, akár azon időtől számítani, mellyben a kilépés iránt kérdés támadt.

Az egész társaság pedig eloszlik:

a) ha a társaság' célja elérhető lenni megszűnt, vagy alaptőkéje elfogyott.

b) ha azon idő elelt, mellyre a társaság összeállott.

c) ha azon feltétel, mellyhez a társaság' eloslása a szerződésben kötve volt, teljesedett.

d) ha azon tag meghal, kinek személyes részvételéhez a társaság a maga fenmaradását kötötte.

e) ha a társaság' tagjainak többsége meghalt, csődület alá került, csalási bűnök miatt megfenyítettett, vagy közkereseti társaság' folytatásától eltiltott rendbe lépett.

f) köz megegyezés által.

A közkereseti társaság egyes tagjainak kilépését, vagy a társaság' teljes eloslását ugyanazon váltótörvényszéknél kell bejelenteni, mellynél a társasági szerződés be van jegyezve. A váltótörvényszék ezt a helytartótanácsnak felterjeszti, melly az eloslátást közhírré teszi.

A társaság' hitelezőinek jogai ugyanazok maradnak a társaság' részletes vagy teljes eloslása után is, ha azonban a hitelezők az eloslás' vagy kilépés' közhírré tétele után két év alatt a kilépett tag ellen pert nem indítottak, ezen idő' elteltével a kilépett tagot többé nem az egész tartozásért egyetemben, hanem annak csak rá eső részeért lehet kereset alá venni.

Ha pedig a társasági tagok a kilépéskor vagy elosláskor olly szerződést kötöttek, hogy bizonyos, abban megnevezett tagok a társaság' minden adósságait átveszik, s e szerződés a váltótörvényszék' és helytartótanács' útján közhírré tétellett: akkor a társaság' hitelezői e szerződés' közhírré tételétől számítandó két év alatt, a kilépett vagy eloslott társasági minden tagok ellen intézhetik követeléseiket, de ezen idő' elmúltával kielégítésöket csak a társaság' adósságainak a szerződésben kijelelt átvállalóitól követelhetik; s a kilépett kültag is ezen idő' elteltével csak ezek ellen intézheti követelését.

Ha a kilépett tag az említett két év alatt egyetemesen perbe idéztetnék: a társaság minden tagjain, vagy azon sze-

mélyen, ki a kötelezéseket magára vállalta, szavatosságot követelhet.

Kilépő kültag a társaságtól csak befizetett járulmányi tőkéjét, s annak a kilépés' napjáig járó kikötött kamatait követelheti.

Kilépő beltag ellenben, vagy annak csődületi tömege, örököse, vagy jogképviselője, haladék nélküli számadást, a társaság' követelési s tartozási állapotjának kimutatását, leletár' készítését s azon aránylagi rész' kiadatását követelheti, melly a követelő állapotból minden kötelezések' levonása után a tagra esik.

Minden kilépő beltag követelheti azt is, hogy mindazon hitelezők, kiknek a társaság tartozik, haladék nélkül kielégíttessenek, vagy kielégítésök biztosíttassék; a mi azáltal is történhetik, ha a tagok' valamelyike vagy egy részök az adósságokat magára vállalja, s a hitelezők ebben megnyugszanak.

A kilépő tag követelheti továbbá, hogy a társaság' vagyona, a mennyiben ez tetemes értékcsökkenés nélkül történhetik, természetben osztassék fel. Ha azonban ez értékcsökkenés nélkül nem történhetnék: a társaságban megmaradó tagok meghatározzák az osztály alá tartozó értékek árát, a kilépő tagnak pedig választásától függ vagy a tárgyat azon az áron átvenni, s a társaság' többi tagjainak a rájuk eső részt kifizetni, vagy pedig magának az ezen úrból rá eső részt a társaság által kifizettetni. Ha pedig a társaság ezen árhatározást megtenni nem akarná: akkor a kilépő tag a bíróságtól becsüsök által történendő becsüt kívánhat; melly becsünél neki hasonló választási joga van.

Az egész társaság' eloszlásakor is van helye a becsünek a fel nem osztható tárgyakra nézve, ha a társaság a kiegyenlítésre egyszavulag más eszközt nem határozott. S ilyenkor a többi tag' kifizetésével történendő választás azt illeti a tagok közül, ki a becsáron felül legtöbbet ígért. Ha pedig illy magasabb ígélet nem történt: akkor a választásjog azon sorban illeti a tagokat, mellyben a szerződést aláírták.

A társaság' könyvei, a levelezés és egyéb oklevelek részes kilépés' esetében a társaságot folytató tagoknál maradnak, kiknek kötelességében áll, a kilépő tagoknak kívánatára és költségére nekik ezen oklevelek' másolatait mindig kiadni. Ha pedig a társaság végkép eloszlik, s az illető felek az oklevelek' gondviselése iránt meg nem egyeztek: ezeknek gondviselése a tagokat az aláírás' sora szerint illeti; s ha valamelyik közülök törvényes ok által, millyen a csőd alá jutás, a

gondviseletre alkalmas lenni megszünik, helyette a következő tagra mennek át az oklevelek.

Bejegyzett közkereseti társaságoknál mindazon keresetek, melyeket egyes tagok a társaság ellen vagy egyes tagjai ellen formálnak, ha azok a társasági szövetkezésből származott viszonyokat tárgyazzák, azon váltótörvénytől előtt folynak, mellynél a társaság be van jegyezve, kivéve a váltói és csődületi pereket, melyek a társaságokra nézve az illető törvényes bíraknál maradnak. Bejegyzetlen társaságoknál pedig, ha egyes tagnak az egész társaság ellen keresete van, azt a társaság' illető csődületi bírása előtt követelheti; ha pedig az egész társaság indít pert egyes tag ellen, ezt a tagnak illető bírósága előtt köteles tenni — A társaság és egyes tagjai közt támadt perekben kifogásnak és felelbbvitelen s perújításon kívül semmi egyéb perorvoslatnak nincs helye. — Ha pedig a társasághoz nem tartozó személy indít pert az egész társaság ellen, a társaságot csődületi bírása elébe kell idéznie; az egész társaság pedig minden egyes személyt illető bírósága előtt perrel meg.

b.) A részvény-társaságokról.

A részvény-társaságoknál egyik tag sincs a czímben külön megnevezve, az egész társasági tőke pedig bizonyos számú és egyenlő pénzmennyiségről szóló részvényekre van osztva, s a részvényes tagok egyedül a részvényekért fizetett pénzeiket kockáztatják, és egyéb vagyonukkal semmi esetben nem köteleztetnek. — Ily társaságba lépni s részvényt szerezni mindenkinek szabad.

A kik részvény-társaságot akarnak alakítani, a váltótörvényes törvényekhez írásban beadni kötelesek:

a) az alakulandó társaság' célját s azon adatokat, mellyeken a kitűzött cél' elérésének lehetősége alapúl, világosan elkülönöztvén a bizonyosokat a csak valószínűektől és bizonytalanoktól;

b) a szükséges tőkepénz' mennyiségének közelítő kiszámításait;

c) a részvények' számának, befizetési idejének s elosztásmódjának előleges feljegyzését, vagyis a részvény-tervet, mellyben annak is ki kell jelentve lenni, valljon az alapítók szándékoznak-e az összes részvényeknek valamely részét, s jelesen mennyit, a közönségnek nyilvános aláírás' útján átengedni?

d) az alakulandó társaság' előleges szabályait;

e) ha az alakítandó részvény-társaság nem tisztán kereskedői társaság, vagy ha köz csatornák', vasutak' és hidak, létrehozása a célja: akkor az említett pontokat előbb még a helytartótanácsnak is bele kell mutatni.

Olly részvényeket pedig, mellyek nem bizonyos névre, hanem csak az előmutatóra szólnak, nem szabad kiadni.

A részvényeknek a közhatóság' felügyelése alatt aláírás' útján elkelése után, a részvényesek' köz-gyűlésén, hol minden egész részvény egy szózáttal, egy személy azonban bármennyi részvény mellett is legfeljebb csak tíz szózáttal bír, a társaság alakítja magát, a végképi szabályok elhatározatnak, választmány, s ha szükség, címvezető választatik, melly választmány a társasági alapszabályokat aláírván, a kereskedési címmel együtt a társaság' nevében az illető váltótörvényszéknél bejegyezteti, melly' az alapszabályokat másolatban minden többi váltótörvényszékeknek megküldi, és szabad megtekintetéseket megengedi; s melly előtt az alapszabályok' minden változtatásai bejegyeztetendők lesznek.

A társaságnak illyképeni alakítása előtt, az alapítók a részvényekre bármelley előleges befizetést semmi szín alatt nem kívánhatnak. Szinte úgy tiltva van a részvényekre kamatokat fizetni magából azon pénzmennyiségből, mellyet a részvényesek előlegesen lefizetnek részvényeikre.

A társaság az alapítóknak előleges költségeit, mihelyt ezek elegendőleg bebizonyítottak, ha az alapszabályokban más rendelkezés nem történt, azonnal kifizetni köteles.

A választmánynak nem szabad az alapszabályoktól eltérni, vagy különös felhatalmazás nélkül a társaságot kötő rendszabályokat elhatározni, mi csak a társaság' gyűlésében szó-többség által történhetik.

A társaság' célját csak akkor lehet megváltoztatni, ha e' változtatásban a társaságnak legalább három negyede a köz-gyűlésen megegyezik; a kisebbségben maradt rész azonban illy esetben kiléphet, s a társaság' ügyeinek akkori állása szerint részvényeinek, és ha nyereség találatnék, az aránylag rész eső nyereségi résznek kifizetését követelheti.

A rendkívüli kedvezéseket, például kisajátítást vagy tálalmányi kiváltság-levelet kívánó részvény-társaságok ezeken kívül még a fenálló rendszabályokat is követni tartoznak.

Mindezen kereseti társaságokat illető rendszabályok az 1840-dik évi országgyűlés által vannak megállapítva.

A bányászti törvényhatóság alá tartozó társaságoknak pedig külön törvényeik vannak.

Társasági szerződés' példája.

Alulírtak mai napon „N. N. és társai“ czfm alatt egy társaságba állottunk a végett, hogy Magyarországból Austriába különféle termékekkel kereskedést üzzünk; melyre nézve e következő feltételekben egyeztünk meg:

1.) Hogy a társaság mindaddig fenálljon, míg tagjainak többsége azt hasznosnak itéli.

2.) Mindenik tag . . . . . ezer forintot tartozik ez egyesülés' költsége után két hét alatt a társaság' pénztárába beadni; s mindenik tagnak az általa befizetendő pénzmennyiségről a befizetéskor nyugtátvány fog a társaság' alább megnevezendő igazgatója által az egész társaság' nevében kiadni, azon lekötélésével a társaságnak, hogy e pénzmennyiségért minden tag egyik a másikáért azaz egyetemben fogja magát kötelezni.

3.) A tagok legnagyobb bizodalmat helyhezftetvén N. N. úr' tudományába és tapasztalásába, közakarattal őt választották a társaság' igazgatójává és a pénz' beszedőjévé, ki a társaság' nevében az aláírásokat is tenni fogja.

4.) Az igazgató kötelezi magát, hogy minden évnegyed' végén számadását elkészítvén, azt a tagoknak megvizsgálás végett elejökbe fogja terjeszteni s velők a kereskedés' további miként folytatása felől tanácskozni.

5.) A többi tagok pedig mindnyájau arra kötelezték magokat, hogy az összegyűlt társaságnak és igazgatónak rendelkezéseit híven fogják teljesíteni, nevezetesen minden kiküldetéseken haladéktalan és pontosan el fognak járni.

6.) A tagoknak, midőn a társaság' dolgában fognak foglalkodni, személyes költségeikre 3 pengő forint napi díj fog járni; — a többi költségeket pedig mindenik tartozik naponként feljegyezni, s az igazgatónak hónaponként beküldeni.

7.) Minden évben a 12-dik hónap' utolsó napjaiban a társaság' egész állapota közgyűlésen meg fog vizsgáltatni; s a mi nyereség találtatándik, abból az igazgató' részére száztól három levonatván, a többi egyenlően elosztatik a tagok között, ide értve az igazgatót is.

8.) Ha a társaságnak több pénzre lenne szüksége: azt az igazgató a tagoknak összegyűlésekor nekik elejökbe fogja terjeszteni, s ha azok is jóvá hagyják véleményét, akkor a társaság' nevében, de csak a társaság által megszabandó mennyiségig, pénzeket kölcsönözhet, és az illy kölcsönözésről kiadandó kötelezvény az egész társaságot fogja kötelezni.

9.) Új tagokat csak az egész társaság' közgyűlése fogadhat fel.

10.) Ha valamelyik tag valamely fontos okból, mellynek mindazáltal két más tag által helyesnek kell itéltetni, idő előtt ki akarna lépni a társaságból: tartozik ezt fél évvel előbb a társaságnak feljelenteni, vagy pedig ha ezt nem tenné, az általa befizetett pénzmennyiséget még fél évig a társaság' birtokában hagyni.

11.) A melly tag a rá bizott ügyekben eljárni vonakodnék, vagy számadásait hibásan készítné, az a társaság' közgyűlése által a társaságból kirekesztethetik, befizetett pénzét azonban a társaságtól, netaláni számadási tartozásai a társaság' részére levonatván, visszakapja.

12.) A társaság' teljes eloszlásakor annak egész tőke-értéke a tagok közt egyenlően fog felosztatni.

Mellynek megerősítésére, ezen kötés minden tagok által aláíratván, kinekkinek egy példányban kiadatott.

Költ sat.

Aláírások.

Más példa.

Alulírtak mai napon „N. N. és T. T.“ czím alatt vászonnal kereskedés végett társaságba állottunk, következő feltételek alatt:

1.) Mindenik fél köteles lesz az említett célra tíz ezer pengő forintot adni, s azt e szerződés' megkötése után tüstént lefizetni.

2.) A társak kötelezik magokat 6 évig e társaságban maradásra, oly móddal, hogy ha valamelyik fél a társaságot e határidőn túl folytatni nem akarná, tartozzék arról a másikat egy évvel előbb értesíteni; különben pedig valamelyik részről történendő felmondá nélkül a társaság egyegy évvel tovább folytattassék.

3.) A holtli foglalatosságokat N. N. fogja vinni, úgyszintén a közönséges ügyek' és pénztár' vezérletét is, és a számadásokat, melly utóbbiakat a másik fél is akármikor szabadon meg fogja tekinthetni. A szükséges szállításokról T. T. fog gondoskodni, s a kereskedést illető utazásokat ő fogja tenni.

4.) Minden évben T. hónap' végén a meglevő árúkról lelettár készíttessék, a számadások előterjesztessenek, s ugyanakkor a nyereség egyenlően felosztassék.

5. Ha valamelyik fél a kötelezéseket híven meg nem tartaná, szabad legyen a másiknak a társaságtól ennek bebizonyíttatása után azonnal elállani.

6.) A társaságnak akár közös megegyezésből, akár egyik fél által a fentebbiekhez képest történendő felbontatása' esetében az egész érték egyenlően osztassék fel mind a két fél között, a netaláni kölcsönös tartozások' levonása után.

Melleyeknek nagyobb erejéül a kötést mind a két fél saját kezével aláírta.

Költ sat.

Aláírások.

VIII. Árúszerezési kötések.

Az árúszerezési kötésnél fogva az egyik szerződő fél arra kötelezi magát, hogy a másik szerződő félnek általok előre megszabott feltételek mellett bizonyos mennyiségű termékeket v. egyéb akárminemű árukat bizonyos időben a meghatározott helyre szállítand. A természetkőn s kereskedőkön és kereskedési társaságokon kívül illy kötések községek' és tisztségek' részére beszerzendő szükséges tárgyak iránt is szoktak magános személyekkel vagy kereskedési társaságokkal kötetni; mivel egész községeknek bajos és igen költséges lenne minden apróságok' megszerzésére külön tiszteket kiküldözni, s az aprólékos beszerezgetésekkel sok visszaélések történhetnének; azonban jutalmasabb is lesz a beszerzett tárgyak' ára, ha valaki azokat egyszerre nagyban vásárolhatja, kivált mivel erre rendszeren az illy tárgyakkal élelmöket kereső hozzáértők szoktak vállalkozni. S e tekintetnél fogva az illy árúszerezések leginkább árverés' útján szoktak a vállalkozókra bízati.

Mínthogy pedig e tárgyban részletes törvényszabályok nincsenek, mindent a kötés határozván el, annak minél világosabban és határozottabban kell szerkeztetve lenni. Különösen pedig múlhatlan szükséges, hogy az árúszerezési kötésben az árú' beszerzésének ideje, elszállításának helye, mennyisége és minősége szorosán meg legyen határozva, melly végre tanácsos, ha lehet, még mutatóványokat is jelelni ki, mellyekhez a szállítandó tárgyak hasonlók tartoznak lenni.

Viszont a szállítóra nézve is szükséges, hogy a tárgyak' árát bizonyos időben és meghatározott mennyiségben kapja

meg; ugyanazért az ő részére is ki kell a kötésben nyilván és világosan fejezve lenni, hogy a felvállalt árúszerzésekért fizetendő ár micsoda időszakaszokban és mennyiségekben fog neki kiadatni.

Árúszerzési kötés helyett törvényhatóságoknál, hol az árúszerzések rendesen árverés' útján történnek, lehet az árverésnek a törvényhatóság által végzetben megerősített eredményét tiszti pecséttel megerősített jegyzőkönyvi kivorathban adni ki, mint Pest városánál van szokásban, hol a gazdasági biztosság, mellynél az árverések tartatnak, a kihirdetett napon árverésre megjelent személyeknek a feltételeket tudtokra adván, azoknak ajánlásait egy ív papíroson, mellyen felül az árúszerzés' minősége van felírva, neveik után feljegyezteti, s az árverés' végződtével annak egész folyamata a jegyzőkönyvbe beiratván, a városi tanács elébe terjesztetik, s ettől helybenhagyatván, annak, kin az utolsó ajánlás maradt, hivatalos pecséttel megerősített jegyzőkönyvi kivonat adatik ki kötés helyett.

Árúszerzési kötés' példája:

Az alulirt napon N. N. gazda és T. T. mint vállalkozó következő árúszerzési kötésre léptek:

1.) Kötelezi magát T. T., hogy mai naptól kezdve fél év alatt az itt kitett tárgyakat a kijelelt áron be fogja szerezni és saját költségén B. városba az N. N. által kijelelendő telekre behordatni:

a) száz pozsonyi mérő tiszta búzát, mérőjét 2 pengő forintjával.

b) ötven mázsa szénát, mázsáját 12 pengő forintjával

2.) Ezen termékeknek a vállalkozó által beadott és N. N.-nél letéve lévő mutatványokkal meg kell egyeznie. S ha a vállalkozó ezekhez nem hasonlót szállítana: részrehajlatlan biztosság' megítélése után kötelezteni fog a mutatóba adotakhoz mindenben hasonlót állítani elő.

3.) A szállításnak két ízben, három három hónapnyi időszak alatt egyenlő részekben kell megtörténni.

4.) Ha a szállítást a vállalkozó vagy egészen, vagy egy részben elmulasztaná a rendelt idő alatt: a hiányzó mennyiség a vállalkozó' költségére tüstént be fog vásároltatni.

5.) A fizetés mindjárt a termék' behordása után a mennyiséghez képest fog megtéetni.

Melly kötés két egyenlő párban mind a két fél által alá-
íratván kölcsönösen kiadatott.

Költ sat.

Aláírások.

Más példa jegyzőkönyvi kivonat' formában.

T. évben, T. hónap, T. napján Pesten tartatott tanács'
jegyző könyvének kivonata.

..... szám. A nemes városi tanács' meghagyásából mai
napon a város' szükségére T. évben szükséges tűzifa' kiállítása
árverésre hocsáttatván, miután az illető feltételekről a megje-
lent árverő vállalkozók értesítettek volna, N. N. úr a szüksé-
ges tüzi fának legkevesebért, egymint öletől 6 pengő forint-
ért, beszerzésére ajánlkozott, következő feltételek alatt:

1. Köteles lesz N. N. kétszáz ötven öl, három lábnyi
hosszúságú, egy esztendei vágású tüzi cserfát, mely között
tuskónak lenni nem szabad, 6 pengő forintjával folyó évi T.
hónap' T. napjáig előállítani, s azt a gazda úr által kimuta-
tandó helyre saját költségén elszállítani és a felvigyázót saját
pénzéből fizetni.

2. Az egész famennyiségnek ára a szállítás után két hét
múlva fog kifizettetni.

3. Ha ezen mennyiséget a rendelt időre előállítani N. N.
elmulasztaná, az elmulasztott mennyiségű tüzi fa az ő rová-
sára tüstént be fog vásároltatni.

4. Ha az említett mennyiségen felül ezen év alatt a vá-
rosnak több tűzifára lenne szüksége, köteles lesz N. N. a szük-
séges mennyiség ugyanazon minőségű fát hasonló áron be-
szállítani.

Melly árverés helybenhagyás végett a nemes tanácsnak
elébe terjesztetik, azon javallattal, hogy a fa' átvevésére biztos-
ság rendeltetvén, algazda úrnak meghagyassék, hogy a szük-
séghez képest a tűzifát a város' fatárából kiadja s takarékosan
használására felügyeljen.

Végezetett: A bejelentett árverés' folyamata helybenhagyat-
ván, N. N. úrnak meghagyatik, hogy a kitett
tüzfát vegye által, N. N. úrnak pedig, hogy azt
adja ki és takarékosan használására felügyeljen.

Pesten, sat.

(p. h.)

Kiadta N. N.
Jegyző.

IX. Építési kötések.

Az építési kötésekben valamely épület' teljes felépítése vagy kijavítása bizatik az építő-mesterre meghatározott jutalomért, melly részére a birtokos által köteleztetik. — Ezekre nézve a törvényekben különös rendszabályok nem lévén megállapítva, ennélfogva tanácsos a feleknek a kötésekben, melylyek az innen támadható perlekedéseknek elítélésében egyedüli sinórmértékül szolgálnak, minden előfordulható esetekről gondoskodni és minden feltételeket világosan meghatározni.

Átalában pedig az építő-mester tartozik a mesterség' szabályai ellen elkövetett hibákért mind maga, mind az általa felvett munkások' részéről felelni, s az azokból eredő károkat megtéríteni. Ugyanazért köteles a nyilván ügyetlen munkásokat és segédeket az építettő' kívánságára a munkától eltávolztatni.

De ha az építettő maga szabta meg az építés' módját, melly különben a rendőri szabályokkal nem ellenkezik, az illy építésmódból származó károkat az építő-mester, ha más tekintetben nem oka azoknak, megtéríteni nem tartozik.

A rendőri szabályokat azonban az építő-mesternek áthágani nem szabad, még ha az építettő kívánná is.

A rossz építő szerek miatt támadó hibákért is tartozik az építő-mester felelni, ha magát jó szerek' szerzésére kötelezte.

Ha az épület a rendes időre, melly meg volt határozva, el nem készül, köteles az építő-mester a késedelme által okozott kárt megtéríteni.

Ellenben a bebizonyíthatólag csupán történetből, vagy olly hibából eredő károkat, mellyet az építő-mester mint mesterségét értő előre nem láthatott, nem tartozik megtéríteni, hanem azokat az építettő szenvedni.

Minthogy az építésnek valamely építő-mesterre bizására a tulajdonost különösen azou mesternek ügyessége indította, ennélfogva azon építő-mesternek nem szabad az építést az építettő engedelme nélkül másra bízni; hanem maga tartozik azt végre hajtani, bár e feltétel a kötésben világosan nem volna is kitéve.

Ha az épület az átadás előtt összedül vagy másképen megromlik, méltán azt lehet következtetni, hogy ennek az

építő-mester az oka, ha csak az ellenkezőt nem lehet bebizonyítani.

Pest városában minden építtetni szándékozó, mielőtt az építéshez kezdene, tartozik az e felől valamely czéhbéli építő-mester által készített és aláírt építési tervet a város' szípitő biztosságának két példányban bemutatni, melly azt, ha a rendőri szabályokkal nem ellenkezik, helybenhagyván, egyik példányát a városi tanácsnak benyújtja, ez pedig azt a városi építő biztosságnak adja ki felvigyázás végett, hogy az építés a helyben hagyott terv szerint hajtassék végre.

A mi magát az építési kötés' szerkezetét illeti: abban világosan ki kell tételni az épület' megnevezésének és helyének s annak, hogy azt az építő-mester a helybenhagyott terv szerint fogja elkészíteni; továbbá meg kell határozatni az építő szerek' minőségének s azon időnek, melly alatt az épületet fel kell építeni, ugy szinte annak is, maga fogja-e az építő-mester a munkásokat felfogdani és fizetni, s mennyi ideig tartozzék mind a maga, mind emezek' munkájáért felelni, valamint az építésért a tulajdonos által fizetendő díjnak is.

Építési kötés' példája:

Az alábbirt napon N. N. birtokos és T. T. építő-mester között következő építési kötés tétellett:

1.) T. T. kötelezi magát, egy új lakháznak, T. megyében T. helységben, az ide csatolt terv szerint, mától két esztendő alatt felépítésére.

2.) Kötelezi magát, hogy ha az épület' munkájának, három év alatt elkészülte után, magától valamely baja történék, azt minden fizetés nélkül helyre fogja állítani.

3.) N. N. kötelezi magát, hogy az építő-mesternek munkájáért és fáradságáért ..... ezer pfo ftt fog fizetni; mellyből minden évnegyed' végén ..... p. forintot, a többit pedig az épület' teljes elkészültekor azonnal le fogja tenni.

4.) Az építő szerekről az építtető N. N. fog gondoskodni, s azokat idejében előállítani; különben az építő-mester az elkészítési határidőt megtartani köteles nem lészen, s ezenfelül minden tovább terjedő évnegyedért az évnegyedenként járó fizetést, az öszves díjon felül húzni fogja.

5.) Minden munkákról és napszámokról, mellyek az építéshez megkívántatnak, az építő-mester fog illendő áron gondoskodni, mellyet az építtető N. N. fog lefizetni.

Mellynek nagyobb erejéül e kötés két példányban a felek által ön kezeikkel aláíratott s kölcsönösen kiadatott.

Költ sat.

Aláírások.

Más példa.

Mai napon N. N. és T. T. építő-mester következő építési kötetést tettek:

1.) Kötelezi magát T. T., hogy N. N. úrnak, Pest városában, T. utczában ..... szám alatt lévő telkén, egy háromemeletes házat, az ide csatolt s a szépítő-biztosság által helyben hagyott terv szerint, mától kezdve két év alatt fel fog építeni.

2.) Ezen idő alatt nem lesz neki szabad az építést semmi szín alatt félbeszakasztani vagy másra bízni, hanem tartozik azt saját felügyelése alatt teljesíteni.

3.) Az építő-mester köteles lesz az építéshez jó építőszekekről, ugymint fáról, kövekről, mészről, sat. szoroson a felvetett mennyiséghez képest, ugy szintén ügyes és mesterséggöket jól kitanult munkásokról és napszámosokról gondoskodni.

4.) Az épületért, elkészülte után 4 évég, minden önhibája miatt támadható károkról felelni tartozik.

5.) Ha az építést a kiszabott idő alatt az építő-mester el nem készítné és készen át nem adná: köteles lesz ezen elhagyásból bebizonyíthatólag eredett minden kárt az építettőnek megtéríteni.

6.) N. N. pedig kötelezi magát, hogy a fennevezett építő-mesternek fáradságáért összesen ..... ezer p. forintot fog három részben, nevezetesen e kötés' aláírásakor azonnal ..... ezer, egy év múlva ismét ..... p. forintot, a többit pedig az épület' teljes elvégeztetekor, miután az két építéshez értő személy által helyesnek és a tervhez képest elkészültnek találtatott, kifizetni.

7.) mind a két fél lemond minden kifogásokról és ellenvetésekről, mellyek a felvállalt kötelezetések ellen tétethetnének.

Mellynek nagyobb erejéül e kötés két egyenlő párban a felek által saját kezeikkel aláíratott.

Költ Pesten, sat.

Aláírások.

Más példa.

A mai alább megírt napon N. N. kereskedő és T. T. építő-mester következő építési kötésre léptek:

1.) T. T. kötelezi magát, hogy N. N. úrnak T. városban T. utcában, ... szám alatt lévő házában a szükséges igazításokat, az e kötés mellé csatolt számítási jegyzék szerint, folyó évi T. hónap' .....dik napjáig el fogja végezni.

2.) Ellenkező esetben köteles lesz az építetőnek a mulasztásból eredendő minden bebizonyítható károkat megtéríteni.

3. Tartozik az építő-mester ezen igazításokat saját munkásai által eszközölni s az ezen építéshez megkívántató műveket, napszamosokat és szekereseket maga költségéből fizetni, úgy szintén a javításokhoz a legjobb nemű fákat, köveket, cserepeket, meszet sat. saját pénzén beszerezni.

4.) N: N. pedig kötelezi magát, hogy a fennemlített építő-mesternek ezen javításokért, ha az vállalt köteleztetésének mindenben eleget teend, öszvesen ..... ezer pengő forintot fog, még pedig harmadrészét e pénzmennyiségnek mindjárt e kötés' aláírásakor, a többit pedig a javítások' teljes elkészülte után kifizetni.

Mellynek nagyobb erősségéül e kötést, mint szintén a hozzácsatolt számítási jegyzéket is, mind a két fél saját kezével aláírta.

Költ sat.

Aláírások.

X. Egyezségek.

Az egyezségek olly kötések, mellyek által valamely még kétséges kimenetelű perben a felek a peres jog felett, valamit kölcsönösen adván vagy igérvén, egymás közt megegyeznek. — Egyezségre léphetnek pedig minden személyek, kik javaikat szabadon igazgathatják, úgy hogy azokat elidegenítőik is szabad legyen, még pedig minden közéletbeli peres jogok és jószágok felől.

Az egyezéseket vagy a perben ítélő törvényszék' felszólítására, melly azonban kényszerítő nem lehet, vagy csak magok jó szántából is köthetik a perlekedő felek.

De hogy az egyezség törvényes erejű legyen, arra nézve mind a két esetben múlhatlanul megkívántatik:

1.) hogy az a perbeli bíróság vagy pedig hiteles hely avagy személy előtt kötéssék;

2.) hogy azt magok a perlekedő felek kössék és aláírják, vagy azoknak meghatalmazottjai (ügyvédek azonban ezt nem tehetik); ha meghatalmazottak kötik, elő kell mutatniok meghatalmazó-leveleiket, s ezek' kiadása' helyének, idejének és a kiadó törvényhatóságnak az egyezségben meg kell említettetni.

3.) hogy azt azon törvényhatóság, melly előtt kötöttet, annak rendje szerint meghitelesítse;

4.) hogy az egyezség, ha a törvényszéken kívül kötöttet, a perbeli bíróságnak bemutatassék.

5.) hogy a perbeli bíróság az egyezséget, akár maga előtt kötöttet az, akár pedig hiteles hely vagy személy által bizonyosság-levél formában van kiadva, a perhez csatolván, az egyezség által bevégzett pert törvényszékiileg is megszüntnek nyilatkoztassa.

Az illy törvényszerű egyezségnek már olly ereje van, hogy azt, ha kétséges kimenetelű perben volt kötve, a család' esetét kivéve, többé felbontani nem lehet, s az illy egyezség által bevégzett pert többé semmi feljebbvitellel vagy perorvoslattal felélesztetni nem szabad.

A törvényszerű egyezség által kapott vagy megtartott ingatlan jószág rész szintazon joggal bíratik, mellyen azon fő jószág, mellyhez csatoltatott.

A mi már az egyezségek' készítésének külső formáját illeti: ha azok a bíró vagy törvényszék által rendelt küldöttség' felszólítására vagy a törvényszék előtt kötöttet, akkor vagy magának a törvényszéknek nevében szerkeztetnek, és mind a felek, mind a bírák vagy a törvényszékből kirendelt küldöttség által aláíratnak, vagy pedig magoknak a peres feleknek nevében készítettnek, aláíratván mind a felek által, mind a bírák által látomásozás és meghitelesítés formában. Ha pedig az egyezség káptalan, szerzetes-gyülekezet, vagy ügynevezett országos bírák előtt kötöttet, akkor az a felek által annak rende szerint elkészítettven és megerősítettven, a hiteles hely vagy személy által bizonyosság-levél formában adatik ki, mellybe a szokott bevezetés' előrebocsátása után, a egyezség szóról szóra beiktattatik, és a szokott bevégzés után aláíratik s a hiteles pecsét rányomatik.

A mi pedig magának az egyezségek' kötésnek belső szerkezetét illeti: abban megkívántatik 1) hogy az egyezkedő felek' nevei és címei világosan kitéssenek; 2) az egyezség' tárgya

pontosan megneveztessék; 3) az egyezség' feltételei s a kölcsönösen adott, megtartott vagy ígért dolgok, mind mennyiségökre mind minőségökre, és ha szükség, helyzetökre nézve világosan és pontonként előadassanak; 4) mindjárt elől megemlíttessék, hogy az egyezség a per' kétes kimenetele miatt kötöttség; 5) kijelentessék, hogy a per az egyezség által megszüntetett és megsemmisített; 6) az egyezség' kötésének helye, ideje s a felek' aláírásai és pecségei. Ezenkívül a törvényes írásmód szerint el szoktak vállaltatni a felek által az örökösök' és maradékok' terhei is; továbbá az örökös joggal kapott vagy megtartott ingatlan jószágokra nézve e záradék is be szokott iktattatni: „semmi tulajdoni jogot fen nem tartván“; végre néha a szavatosság s olykor bánatpénz is szokott kikötetni.

Bíróság előtt kötött egyezség' példája:

Alulírtak hitelesen bizonyítjuk, hogy egy részről N. N., más részről T. T. mint P. P. úrnak a T. káptalan előtt T. évi T. hónap' ....dik napján hitelesen bevallott teljes meghatalmazottja, azon zálog-perre nézve, mellyet N. N. úr ezen vármegyében fekvő T. helységében lévő nemesi telek s egyéb részjószágok iránt előttünk T. évben T. hónap' ....dik napján, mint felperes, P. P. úr ellen indított és egész mostanáig folytatott, tekintvén a per' kétséges kimenetelét, a mi többszöri javaslásunk' és hathatós közbevetésünk' következtében, mai napon előttünk ezen örökös és megmásolhatlanul megtartandó egyezségre léptek, ugmint:

1.) N. N. magára vállalván mind két ágon lévő gyermekeinek és egyéb atyafiaiának terheit, birtokában hagyja és átengedi P. P. úrnak a fentemlített helységben lévő, nevezetesen keletről B. B., nyugotról pedig D. D. urak' szomszédságában fekvő egész jobbágytelkét minden hozzátartozandóságaival együtt, semmi jogot vagy sajátságot az iránt sem magának, sem maradékainak fen nem tartván.

2.) T. T. mint P. P. úr' meghatalmazottja, hasonlóan P. P. úrra vállalván annak mindkét ágon lévő maradékai' terheit, vissza bocsátja az említett helységben lévő egész nemesi részjószágát minden ahhoz tartozó földekkel, kaszáló' rétekkel és egyéb haszonvételekkel együtt, semmi jogot vagy sajátságot e részjószág iránt magának vagy maradékainak fen nem tartván.

3.) Minthogy a záloglevél szerint a szabad építés P. P. úrnak meg volt engedve, és a javítások' megtérítése is meg-

ajánlva, annál fogva köteles lesz ezeknek fejében N. N. úr P. P. úrnak a mai napon végbevitt becsú szerint 3000 forintot fizetni pengő pénzben.

4.) Mind a két fél ezennel lemond az említett zálogpernek további folytatásáról, s azt ezen egyezség' erejénél fogva egészen és végkép' megsemmisítik.

5.) A törvényes szavatosságott mind a két fél magára vállalja.

6.) Az egyező felek teljes hatalmat adnak e bíróságnak, hogy ha valamelyik fél ezen egyezség' pontjait megtartani nem akarná, ezen bíróság annak tökéletes végrehajtását 15 nap alatt maga birói hatalmával eszközölhesse; lemondván a felek mindkét részről mindennemű törvényes óvásokról és orvoslatokról.

Melly előttünk ekképen történt barátságos és az egyező felek által is aláírt és szokott pecséteikkel megerősített egyezségnek erejéül, kiadtuk ezen saját nevünk' aláírásával és szokott pecsétünkkel megerősített, és három egyenlő párban leiratott bizonyáglevelünket.

Költ sat.

N. N. mint egyik egyező fél m. k. (p. h.)

T. T. mint P. P. úrnak meghatalmazottja mint
másik egyező fél m. k. (p. h.)

A bíróság' aláírása.

Törvényszéken kívül kötött magános egyezség' példája:

Alulírtak, ugymint egyfelől én N. N. néhai T. T. elmaradott özvegye, úgy is mint tőle nemzett gyermekeim' természetes és törvényes gyám-anyok és gondviselőjök, másfelől én P. P. néhai S. S. elmaradott özvegye, adjuk tudtokra mindeneknek, a kiket e dolog illet, hogy tekintetbe vévén azon pernek kétséges kimenetelét, melyet én N. N. mint felperes, P. P. napam asszony mint alperes ellen, házassági hozományom' kiadatása s a férjem által lekötelezett jegypénznek kifizettetése és özvegyi tartásomnanak kiadatása végett a tiszántúli kerület' ítélő-törvényszéke előtt T. évben kezdtem

vala, ezen pert megszüntetni kívánván, egymással következő megmásolhatlan egyezsége léptünk:

1.) Én P. P. magamra vállalván mind két ágon lévő gyermekeimnek terheit, fen megnevezett N. N. menyemnek hozományá' fejében fizetek összesen 10000 forintot, mellynek felét ezennel, másik felét pedig egy év múlva kész pénzben lefizetem.

2.) A keresetben forgó jegypénzre nézve én N. N. mint a ki iránt említett napam asszony férjem' életében sok szivességgel viseltetett, ezennel minden további keresetről lemondok.

3.) Az özvegyi tartásra nézve pedig én P. P. szabad tetzésére hagyom menyemnek, hogy míg fiam' nevét viselendi, házamban lakhassék, kötelezván magamat, hogy mind magát mind mostani cselédeit sorsához képest eltartom, vagy pedig ha másutt lakni kívánna, évenként 500 ftot fogok neki mindenkor újesztendő' első napján kész pénzü'l fizetni.

4.) E feltételeknél fogva én N. N. az említett pert ezennel megsemmisítem örökre, igérvén, hogy ezen egyezségünket a bíróságnak is bemutatni s a pert bíróilag is megsemmisíttetni fogom.

5.) Ha valamelyik közülünk ezen egyezésnek akármelly pontját megtartani nem akarná, szabadságot adunk ezennel az egyezéshez ragaszkodó félnek, hogy magának egy szolgabíró által is azonnal teljes elégtételt szerezhessen.

Mellynek nagyobb erejeül ezen egyezséget két egyenlő párban saját nevünk' aláírásával és szokott pecsétünkkel kölcsönösen kiadtuk.

Költ sat.

Aláírások és pecsétek.

XI. Letéti kötések.

A letéti kötésnél fogva valamely ingó vagyont vesz által valaki ingyen gondviselés végett, oly feltétellel, hogy ugyan azt a letéző tulajdonosnak, akármikor ez kívánandja, előbbi állapotjában visszaadja.

Az illy nála letett jószágot nem szabad használni az átvevőnek, (ha csak neki ezt a letéző külön kötés által meg nem engedte; de illyenkor a letétel kölcsönné válik), sem pedig bármely szín alatt, például mint zálogot adósság' fejében, a tulajdonossal ez iránt kötendő új kötés nélkül letartóztatni.

Minthogy a jószág' tulajdonosa a letévő marad, annál fogva a szükséges költségeket annak fentartására neki kell tenni, s ha a jószág csupa történet által vész el, akkor is a kárt egyedül ő szenvedti.

Ha azonban a gondviselő tetemes gondatlansága miatt történék a kár, akkor ezt az átvevő tartozik megtéríteni; a csekély vigyázatlanságból eredett kárt ellenben, minthogy a kötésből semmi hasznot nem vesz, nem köteles megfizetni a tulajdonosnak.

A tulajdonos letévő akármikor visszakívánhatja jószágát, bár a gondviselés' ideje a kötésben meg volt is határozva; s az átvevőt a visszaadásra, ha ezt teljesíteni nem akarná, perrel is kényszerítheti.

Még pedig nem elég az átvevőnek a jószágnak netalán csak értékét megtérítenie, hanem ugyanazt, a mint átvette volt, kell visszaadnia.

Viszontag ha a letévő tulajdonos a maga jószágát a meghatározott időben visszavenni nem akarná, erre őt az átvevő, mint szintén a vagyona tett költségei' megtérítésére, törvényesen szoríthatja.

A ki másnak kivált nagy veszély' mint háború', tűzveszély' idejében rá bízott vagyonát csalárdsággal elsikkasztani és egészen eltagadni akarná, az a királyi tábla által, ha a letett jószág' átvétele és csalárd elsikkasztása ellene bebizonyodik, a jószág' kétszeres értéke' megtérítésével és e mellett törvénybeli bectelenítéssel büntetetik.

A mi a letéti kötés' szerkezetét illeti: abban meg kell említenie lenni a letévő és átvevő személyek' nevén kívül a letett jószágnak, ennek rövid leírásával együtt; s ha meg van határozva, azon időnek is, melly alatt az átvevő arra gondot viselni, s melly után azt a letévő visszavenni ígérkezik. Ezenkívül, ha a jószág' gondviselése költséggel jár, ennek megtérítésére is, bár magától is értetik, a letévő magát kötelezze.

Letéti kötés' példája:

Alábbirt N. N. ezennel magamra vállalom, hogy T. T. úrnak 200 darab régi arany pénz-gyűjteményére, mellyet tőle mai napon, az ide csatolt és mindkettőnk' aláírásával és pecsétével megerősített átvevő-jegyzék szerint, átvettem, említett tulajdonosának külföldre hasonló gyűjtemény' szerzése végett teendő utazásából visszatértéig, jól gondot fogok viselni,

s azt neki azonnal, mihelyt kívánandja, ugyanazon állapotban, mint átvevém, visszaadni.

Én pedig T. T. a nevezett gyűjteménynek legfelebb két év alatt leendő visszavételére s az annak megőrzésére netalán teendő költségek' visszafizetésére kötelezem magamat.

Költ sat.

Aláírások és pecsétek.

Más példa.

Én alábbirt N. N. ezennel megismerem, hogy T. T. barátomtól T. nevű világoa pej arabfaj paripáját, említett barátomnak születése' helyére T. városba folyó hónapban teendő utazásából visszatéréséig, megőrzés és gondviselés végett átvettem mai napon, s annak az említett ideig gondos megőrzésére és ápolására s táplálására magamat kötelezem, igérvén egy-szersmind azt is, hogy a nevezett paripát oselédem által naponként meg fogom jártni, magától értetvén, hogy e körül tett költségeimet a tulajdonos visszatérte után azonnal meg fogja téríteni, s azt mihelyt kívánandja, neki vissza fogom adni.

Én pedig T. T. kötelezem magamat, hogy említett paripámat N. N. úrtól két hónap' lefolyása alatt vissza fogom venni, s a reá az alatt teendő minden költségeit neki meg fogom téríteni.

Költ sat.

Aláírások.

Más példa.

Alábbirt N. N. ezennel megismerem, hogy T. T. úrtól egy gyémántokkal kirakott arany-lánczot, 3 gyémántos arany gyűrűt, és 2 smaragdos arany karpereczet, mellyek öszvesen ..... latot nyomnak, a T. helység' határában lévő szőlőhegyen fekvő szőlőjébe szüretelés végett teendő kirándulásából vissza-érkezéséig, gondviselés végett átvettem, s annak az említett idő alatt gondosan megőrzésére és mihelyt a tulajdonos kívánandja, visszaadására magamat kötelezem.

Én pedig T. T. kötelezem magamat, hogy az említett ékszereket N. N. úrtól mátkoz egy hónapnyi idő alatt vissza-

veszem s őrzésére addig netalán teendő költségeit visszafizetem.

Költ sat.

Aláírások.

XII. Szegődési kötések.

A szegődési kötések által egyik fél bizonyos munka vagy szolgálat-tételre, a másik pedig annak megjutalmazására kötelezi magát. E jutalmat a cselédekre nézve bérnek, a házi tisztekre és magános ügyi segédekre nézve díjnak, fizetésnek nevezzük. Egyébirant kit kelljen szoros értelemben a cselédek, kit pedig a tisztok és segédek közé számlálni, ezt igen nehéz bizonyosan meghatározni, mivel e különbség leginkább azon állapottól és helyzetetéstől függ, mellyet a gazda a szolgálatban lévő személynek tulajdonít.

A szegődési kötések lehet ugyan csak szóval is tenni, s közrendű cselédekre nézve ez elég is, de az olly szegődési kötések, mellyek által orvosok, tisztartók, művészek, továbbá szakácsok, kertészek, lovászok s efféle személyek, kik mesterségöket annak szabályai szerint tanulták meg, szolgálataikat jutalomért valakinek lekötelezik, tanácsosabb írásba tenni, a jogok iránt támadható kérdés' esetére, annyival is inkább, mivel törvényeink a szegődésekről keveset, s különösen csak a kereskedési segédekről és kereskedő-tanítványokról rendelkeznek.

A szolgálat' idejének meghatározása a felek' szabad meg egyezésétől függ. Melly ha meg nincs határozva, akkor a felek a kötéstől akármikor, azonban illendő előre felmondás mellett, elállhatnak.

E felmondási időt a törvény a kereskedői tanítványra vagy közönséges kereskedői segédre nézve mind a két fél' részéről két hónapra, fontosabb köteleességű segédekre' pedig, mint pénzkezelőkre és könyvvezetőkre nézve négy hónapra határozta, a könyvvezetőkre nézve még azt is rendelvén, hogy azok szolgálati viszonyaik' megszűnte után is, azon kereskedő' felszólítására, a kinél szolgáltak, a bíróság előtt a magok által a kereskedői könyvbe bejegyzett tételek helyessége iránt a pótló esküt letenni tartozzanak.

A kereskedési segédekre nézve azonban rögtön is megszünhetik a szolgálat: a) midőn a kereskedő a segéd iránti

kötelességet teljesíteni nem akarja, melly esetben a segéd, a mellett hogy a szolgálatból tüstént kiléphet, nem csak a múlt-ra, de az egész felmondási időre is kielégítését követelheti a kereskedőtől; *b*) midőn a kereskedő a segédnek bérét a felmondási egész időre előre kifizeti; *c*) ha a segéd hűtlenséget, vagy egyéb nagy kötelesség-sértést követ el, vagy a szükséges ismeretekkel épen nem bír, melly esetben őt a kereskedő tüstént eleresztheti.

A gazdasági béres cselédek' szolgálatideje, ha csak más egyezés nem történt, rendesen egy évig tart, úgymint újesztendő' első napjától December' utolsó napjáig; a kondásoké azonban Sz. György napkor, a juhászoké pedig Demeter napkor kezdődik, s következő évben az említett ünnepeket megelőző napon végződik.

A cselédet nem szabad a meghatározott idő előtt igazságos és fontos ok nélkül elűzni, különben hátralévő egész bérét követelheti. S általában ha a szegődött személy a felfogadó miatt nem teljesítheti neki lekötölezett szolgálatát, tőle egész bérét kívánhatja, épen úgy mintha azt teljesíthette volna.

Ellenben, ha a szegődött önhibája, vagy betegsége avagy egyéb akadály miatt nem teljesítheti kötelezett szolgálatát, azon idő alatt semmi bért nem követelhet. Sőt ha gonosz szándékból elszökik, a miatta vallott kárt megtéríteni tartozik a felfogadónak.

Ha a gazda csődület alá kerül, cselédei csak a csődület' megnyitása előtt egy évig hátralévő béröket kapják meg a gazda' csődtömegi vagyónából a második osztálybeli követelések' második sorában; egyéb követeléseik pedig csak a kölcsönbeli adósságok közé sorozatnak. A kereskedői segédek pedig a csődület' megnyitása' napjától számítandó felmondási időre kielégítéseket a csődületi tömegeből a második osztálybeli követelések' harmadik sorában követelhetik; e mellett azonban a tömeg' gondnokának a szükséges felvilágosításokat adni, sőt, ha kívántatnék, azon időre szolgálatukat is folytatni tartoznak.

Budán és Pesten a közönséges házi cselédekre nézve a felmondási határidő, ha iránta a szegődésben egyezés nem tétetett, a szegődött bérhez képest különböző. Ha hónaponkénti bér mellett történt a szegődés, akkor a felmondás' ideje 15 nap; ha pedig egy évi bér van alkudva, akkor hat hét a felmondási határidő. Ugyanitt az a cseléd-rendszer van bevéve, hogy minden szolgálatot kereső, vagy abból elbocsátott személy magát szolgálat nélkül lételének legelső napján azonnal a város-kapitányi hivatalnál jelenteni tartozik, hol a vidékiek tartózkodási bizonyság-levelet nyernek, 8 napig a városban

tartózkodhatás végett, mellynek eltelése alatt ha szolgálatot nem találnak, magokat ismét azonnal jelenteni tartoznak bizonyosság-levelökkel itt tartózkodhatások' meghosszabítása végett; szállásaikat s azoknak netaláni változtatását mindenkor pontosan bejelentvén. A kik illy tartózkodhatási bizonyítvány nélkül találtatnak, mint kóborlók büntetettek. Átalában pedig a szolgálat-keresők a kapitányi hivatalnál e végre állított cseléd-ügyviselőségénél néhány pengő krajczárért úgynevezett cseléd-könyvet tartoznak váltani, mellyben a cseléd' személyének leírásán kívül az itteni cseléd-rendszer van leírva, s végül a cselédhez, hol szolgálása jegyeztetik fel, a hozzámellékelt szolgálattívre pedig a cselédnek gazdájával kötendő szegődése iratik be. E cselédkönyvvel a szolgálat-kereső a város' felügyelése alatt lévő tudakolódó-intézetben jelenti magát, hol neve néhány pengő krajczárért bejegyeztetvén, számára szolgálat szereztetik. E cselédkönyvet a gazda újdön fogadott cselédétől nagyobb biztosság végett átvévén, azt a szolgálat' végéig magánál tartja, ekkor pedig neki, a szolgálatáról szóló bizonyítvánnyal együtt kiadni tartozik. — Szabad ugyan a gazdáknak illy cselédkönyv nélkül, saját utánjárásokkal is cselédet fogadni, ilyenkor azonban e miatt történhető károsodását a városnál nem keresheti. A cselédeket gazdáiktól elosabítani ügyekezők pedig megbüntetettek.

Közönségek szokták a szegődési feltételeket a felfogadott személynek végzés formában is kiadni.

A mi átalában a szegődési kötésekkel illeti, azokban ki kell jelentve lenni a szegődő felek' nevén kívül a szolgálat' nemének, idejének, bérének vagy díjának s feltételeinek, és a netalán szükségés felmondási időnek.

Szegődési kötés' példája :

N. N. földbirtokos és T. T. ügyvéd között mai napon következő szegődési kötés kötött:

1.) T. T. magára vállalja N. N. úrnak mindennemű akár általa, akár ellene kezdendő pereinek folytatását, s kötelezi magát, hogy azokban jogait a törvény és igazság szerint minden kitelhető módon védekezni fogja.

2.) N. N. kötelezi magát, hogy T. T. úrnak ezen fáradságáért évenként ..... forintot fog fizetni, s neki mindazon behizonyítandó költségeket, mellyek a perek' folytatására szükségkép' megkívántatni fognak, minden év' végén meg fogja téríteni.

3.) E kötés' ereje három évre határoztatik; melly idő után ha azt valamelyik fél tovább folytatni ugyanezen feltételek alatt nem akarná, tartozik az a másik félnek ebbeli szándékát fél évvel előbb tudtára adni s a kötetést felmondani.

Mellynek nagyobb erejéül e kötés két egyenlő párban a felek által aláíratott.

Költ sat.

Aláírások.

Más példa.

Alábbirtak között mai napon következő szegődési kötés tétellett:

1.) N. N. magára vállalja T. T. nagykereskedő úrnak se-lyem-gyárában az ügyviselőségét T. esztendő T. hónap' .. dik napjától kezdve négy évre; kötelezván magát, hogy az illető foglalatosságokat híven és pontosan teljesíteni, a kereskedési könyveket rendesen készíteni, a pénztárnak gondját viselni, s a tulajdonos úrnak a rendes számadást minden héten az illető könyvekkel együtt előterjesztteni fogja.

2.) T. T. kötelezi magát, hogy N. N. úrnak e fáradságáért évenként 800 pengő forintot és egy szobából álló szállást fog adni.

3.) Ha a felek közül valamelyik e kötetést a kitett időn túl ugyanezen feltételek mellett tovább folytatni nem akarná, tartozik a másik félnek 8 hónappal előbb felmondani.

Melly kötetést mind a két fél saját aláírásával megerősítette.

Költ sat.

Aláírások.

Más példa.

Mai napon az alulirtak következő kötésre léptek:

1.) T. T. magára vállalván N. N. pesti nagykereskedő úr 2 fiainak nevelését mai naptól számítandó 5 évre, kötelezi magát, hogy e tisztében híven és szorgalmasan eljárni s növénydekeit naponként négy óráig tanítani fogja.

2.) N. N. pedig igéri, hogy T. T. úrnak e fáradozásáért évenként, egy külön szobából álló lakást, szabad asztalt, mosást, szükséges tűzifát és gyertyát s szolgálatot, e mellett pe-

dig 300 pengő forintot, s ezenkívül az ötödik év' eltöltekor jutalomdíjúl egyszerre 4 száz pengő forintot fog fizetni.

3.) Ha valamely véletlen eset vagy házi körülményei N. N. részéről e kötés' folytatását lehetetlenné tennék, köteles lesz T. T. úrnak a végül kikötött 400 pengő forintnak a kitöltött időre eső részét kifizetni. Ha pedig egy év előtt elbocsátaná az említett nevelő urat, tartozik neki egy évi fizetést adni kármentésül.

4.) Ha ellenben T. T. az itt kötelezett évek' elfolyását meg nem várva, nevelői tisztéről lemondana, akkor a végül kötelezett jutalomdíjra semmi részben nem számolhat.

Mellynek erejéül e kötés két egyenlő párban a felek által aláíratott.

Költ sat.

Aláírások.

XIII. Házassági kötések.

A házassági kötésben két különböző nemű személy törvényes házasságban együtt élni kívánó szándékát nyilatkoztatja ki. Ha a házasságról előre tétetik rendszeres ígéret, ezt kézfogásnak nevezik.

A kézfogás a protestansoknál semmi köteleztetést nem szül, a katolikusoknál is ritkán fordul már ma elő, egyébiránt náluk a kézfogásnak, ha mind a két részről igazán, minden tévelyedés és félelem nélkül elegendő jelek által kifejeztett, azon ereje van, hogy az eljegyzettek, ha különben előre nem látható, hogy egybekelésök szerencsétlen lenne, a házasság' végrehajtására, a többi kötelezett feltételeknek beteljesítésére pedig minden esetre, bíróiképen is szoríttathatnak, e mellett az eljegyzett nő a kézfogás után azonnal ura lesz minden vele kapott ajándéknak, s még akkor sem lesz köteles azokat többé visszaadni, ha jegyese a házasság előtt meghalna, kivéve ha a házasság' végrehajtása elhalasztásának maga a jegyesnő lett volna oka. Még pedig, ha a kézfogásban a házasság minden idő' vagy feltétel' kikötése nélkül van ígérve, akkor a kézfogás azonnal kötelező erejüvé lesz; ha pedig az bizonyos időhöz vagy feltételhez van kötve, akkor csak e feltételek beteljesedése után lesz kötelezővé. — A szavát tartani nem akaró fél az egyházi törvényszék előtt, hol a katholi-

kusoknak házassági ügyei folynak, pereltetik meg, s a vesztés fél a bánatbért és perköltségeket megtérítvén, a jegyajándékot, ha adott, elveszti, ha kapott kétszeresen megtéríti, ha négyannyiig nagyobbban nem egyeztek előre meg, s ezenkívül a tisztesség' megsértéseért megbüntetik.

Egyébiránt a kézfogásra elég csupán a két félnek világos megegyezése, akár szóval akár írásban, s bár tanuk nélkül történjék az eljegyzés, s nem csak személyesen végezhetik azt el az egymást eljegyezni akaró személyek, hanem megbízottjaik által is, csakhogy ezek e végre különös megbizással, még pedig csak a meghatározott eljegyzendő személyre nézve, legyenek felruházva; a szülők is végbevihetik gyermekeik helyett a kézfogást, csakhogy ezek jelen lévén ellent ne mondjanak, hanem azt akár szóval akár hallgatva, ha pedig akkor távol vannak, avagy hét évesnél ifjabbak, utóbb helybenhagyják.

Atalában a korra nézve, a serdült kort el nem ért személyek' eljegyzése a szülék' vagy gyámok' megegyezése nélkül érvénytelen, s azt a felek magok is visszahúzzhatják. A serdült koruak ellenben az eljegyzést a másik fél' akarátja ellen meg nem másolhatják.

A házasságot, szintűgy mint az eljegyzést, lehet megbízott által is megkötni.

A házassági rendszabályokra nézve különböznek a katolikusok a protestansoktól.

A katolikusok' házassági ügyei egyházi törvényszékeik előtt az egyházi törvények szerint itéltetnek el, mellyeknél fogva nálók

A házasság' kötését akadályozó, de a már megkötött házasságot fel nem bontó akadályok gyanánt tartatnak:

1.) az áldott idő, advent' elejétől vízkeresztig, és hamvazó-szerdától husvét utáni fejr-vasárnapig, melly idő közben azonban nem magok a házasságok, hanem csupán a nyilvános kihirdetések s pompás öszveesketések és menyekzők tiltatnak.

2.) az egyházi tilalom, midőn valamely támadott kétség' elítéltetései a házasság kötése eltiltatik. Az egyházi átok' ideje alatti öszveesketések is engedelem-nyerés nélkül tiltva vannak.

3.) Más személynek előbb történt eljegyzése, míg ezen akadály barátságosan vagy más módon el nem igazittatik.

4.) szüzességnek magános felfogadása, ha az öszveesketés előtt történt, melly azonban csak annyiban akadályozza a házasságot, a mennyiben vétek valamely fogadást meg nem tartani.

A már megkötött házasságot is érvénytelené teszük pedig:

1.) a személy iránti tévedés, ha tudnillik az mással cseréltetett fel, vagy nem olyan, a millyenek lenni a házassági kötésben nyilván ki volt kötve.

2.) a személy' állapotjában történt tévedés, melly azonban csak a katonákra terjed ki, kiknek hatóságaik' engedelmé nélkül házassodniok nem szabad.

3.) a szüzességnek szent. fogadása, vagy papi rend' elfogadása, ha a házasságnak testileg végrehajtása előtt történt. Melly esetben a fogadást nem tett fél azonnal más házasságra léphet. A görög szertartásuaknál pedig a papi rend' elfogadása előtt kötött házasságban további éles megengedtetik.

4.) a házasságtörés, ha azt házas személy valakivel jöendő házasság' ígérese mellett, vagy házastársának élete után le-szelkedve követte el. Illy házasságtörők között az útban állott házastárs' halála után kötendő házasság érvénytelen.

5.) a házastársnak mással kötendő házasság végett meggyilkolása.

6.) a hitvallás' különbsége keresztelt és keresztetetlen személyek között. De ha a keresztetetlen házastársak közül utóbb valamelyik kereszténynyé lesz, szabadságában áll előbbi házastársával tovább is együtt élni, vagy tőle elválni s más házasságra lépni.

7.) erőszak vagy fenyegetés által történt kényszerítettetés a házasságra; hova azonban a szülők iránti tiszteletet számítani nem lehet.

8.) előbb mással kötött házasság, melly esetben mindig az elsőbb áll meg.

9.) a házasság körüli egyházi szertartások' elmulasztása, mellyek közül lényegesek, hogy az özveadást a jegyesek' helybeli papja, vagy, ha a jegyesek különböző egyházi megyékhez tartoznak, az egyik fél' megyéjebeli pap vigye végbe, más pap pedig csak akkor teheti ezt, ha arra a helybeli paptól vagy a püspöktől fel van hatalmazva; továbbá, hogy az özveadatásnál legalább is két tanú jelen legyen, kik szülők vagy testvérek is lehetnek. Ezenkívül az egyházi szószékről háromszori kihirdetésnek előrehocsátása szükséges, mellytől azonban a püspök felmentést adhat. Magyarországon a házassági szertartásokhoz tartoznak még, az eskü és más szokások is, mellyek nélkül azonban a házasságok, ha elmulasztattak volna is, érvényesek.

10.) a testi tehetetlenség, melly azonban csak akkor bontja fel a házasságot, ha a tehetetlenség már a házasság előtt megvolt és orvosolhatlan s e mellett bizonyos, mert kétséges

esetekben az ily házastársak tartoznak még három évig együtt élni. Még pedig, ha a tehetetlenség minden másnemű személyekre nézve általános, akkor a tehetetlen többé semmi személylyel nem léphet házasságra; ellenben a csak társára nézve tehetetlen személy más személyekkel érvényesen köthet házasságot. Meddőség pedig vagy vénségi elgyengülés a tehetetlenség alatt nem értetik.

11.) elragadott személlyel kötött házasság sikertelen, ha csak az elragadt személy utóbb bátoroságos helyre vitetvén a házasságban meg nem egyezik.

12.) atyafiság és sógorság. Nevezetesen az atyafiai közt egyenes lineában, azaz oly személyek között, kiknek egyike a másikát szülte, általában, — mellék lineákon pedig, azaz oly személyek közt, kiknek egyike a másikát nem szülte ugyan, de ugyanegy főtörzsoektől származnak, a negyedik fokig tilalmas a házasság, akár törvényes akár törvénytelen az atyafiság, oly mellék-lineákon lévő atyafiai között pedig, kik közül egyik egyenesen a főtörzsoektől született, bármily távol lévő fokban is el van a házasság tiltva; mindazonáltal pápai, vagy ha a dolog sürgetős, püspöki engedelem mellett, a negyedik, harmadik, második fokbeli atyafiai között a házasság megtörténhetik. A törvényes atyafiságban pedig, melly a gyermekké fogadásból származik, nem szabados a házasság egyenes lineában a fogadott szülők és a fogadott gyermek s annak természeti és törvényes gyermekei között; a mellék-lineában pedig a fogadott gyermek s a felfogadónak törvényes és természeti gyermekei között míg ezek az atyai hatalom alól fel nem szabadulnak. Végre az egyházi atyafiságban, melly a keresztelés és bérmlás által származik, a keresztelő, keresztelt, és kereszteltnek szülői, s a keresztatya, keresztvívre tartott és ennek szülői között, mint szintén a bérmlásban is ugyan e személyek között tilalmas a házasság. — A sógorságban pedig, melly a házastárs és házastársa atyafia lözött áll fen, a szülők gyanánt tekintethető személyek közt általában, a mellék-lineákon pedig, ha a sógorság törvényes házasságból ered, a negyedik, ha pedig törvénytelenből, a második fokig bezárólag, tilalmas a házasság. A törvényes sógorság is, melly a gyermekké fogadásból ered, tilasmassá teszi a házasságot a felfogadott és a felfogadónak özvegye, s a felfogadó és a felfogadottnak özvegye között. Az utóbb támadt sógorság, midőn tudnillik valaki az eljegyzés vagy házasság után jegyesének vagy házastársának második fokig lévő atyafiával testi-kép elegyedik, az eljegyzést felbontja, a házasságot azonban nem.

13.) A köztisztesség, mellynél fogva a jegyes a maga jegyesének atyafiaival az eljegyzés által sógorság forma összevontetésbe jó, mely az első fokban lévőkkel a házasságot felbontja, ha az eljegyzés törvényes volt, bár az eljegyzett személy halála által vagy a jegyesek kölcsönös megegyezéséből felbontatott is.

Egyébiránt az érvényes és testileg végrehajtott házasságban a katolikusoknál soha teljesen a felek el nem választanak, úgy tudnillik, hogy ismét más házasságra léphetnének; hanem csak külön lakás engedtetik törvényes okoknál fogva, millyenek: a házasságtörés, melyért örökös különlakást kívánhat a vádló fél; továbbá a másik fél által vétekre csábítás, élet' s egészség' veszélyeztetés és szerfeletti kegyetlenség, mellyekért csak akkor ítéltetik örökös különlakás, ha az ok soha meg nem szünnék.

A protestansok' házassági ügyei a II-dik József császár által 1786-dik évben Mart. 6-kán kiadott s az evangélikusokra nézve az 1791-dik évi 26-dik törvényczikkelyben ideiglen megalapított rendelet szerint a világi törvényszékek előtt folynak, nemesekéi a vármegye' törvényszéke, polgárokéi pedig a városi tanács előtt. E rendeletnél fogva nálók:

A házassági következő esetekben érvénytelen és megsemmisül: 1 a nem teljes korú személyekkel, atyok' vagy nagyatyok' megegyezése, vagy, ha ezek benne meg nem egyeznének, a törvényhatóság' engedelmé, vagy a gondviselő gyám- atya' és egyszersmind a törvényhatóság' megegyezése nélkül.

2.) a keresztény személyé nemkereszténnyel.

3.) olly személylyel, ki mással már házasságban van.

4.) egyenes lineabeli atyafiakkal átalában, mellék-lineában lévőkkel pedig úgy szintén a sógorságban lévőkkel első és második fokban; elegendő oknál fogva pedig a második fokban is lehet a házasságra legfelsőbb helyen engedelmet nyerni.

5.) elragadott személylyel, ha csak az utóbb bátorságos helyen a házasságban meg nem egyezik.

6.) olly személyekkel, kikről törvényesen bebizonyított, hogy a házasság' kötése előtt együtt házasságtörést követtek el.

7.) olly személyek között, kik valamélyik fél' házastársát megölték vagy megölették, bár csak egyik fél' volt is részes a gyilkosságban.

8.) katonákkal, felsőbbségök' engedelme nélkül.

9.) örültekkel, ha csak a házasságot észretértökkor nem kötötték.

10.) ha a személyben, vagy nyilván kikötött tulajdonságában tévedés vagy csalatkozás történt.

11.) ha a nő terhes volt a házasságkötéskor a férj tudta nélkül, s iránta ez a bíróság előtt tüstént, mihelyt megtudta; jelentést tett.

12.) erőszakkal vagy félelem által történt kényszerítés miatt, ha csak a kényszerített fél utóbb a házasságban meg nem egyezik. A szülék iránti tiszteletből származott félelem azonban ide nem számítatik.

13.) a házasságot megelőzőtt s örökös testi tehetetlenség miatt; melly ha nem bizonyos, a felek három évig együtt lakásra szoríttatnak, s ha a tehetetlenség akkor is kétséges, a házasság felbontatik; ideigleni vagy a házasság alatt támadt tehetetlenség ellenben a házasságot fel nem bontja.

14.) a háromszori kihirdetés' elmulasztása miatt, ha csak a világi hatóság, p. o. alispán vagy sürgetős esetben szolgabíró vagy városi lakosokra nézve (ha nemesek is) a bíró, a Jászok, Kúnok és Hajdúk közt pedig a kapitány a feleket a kihirdetéstől fel nem mentette. Budán a helytartó-tanács adja a felmentést.

Egyébiránt a házassági összeadatásnak az egyik fél helybeli lelkésze vagy az előtt, kit az maga helyett küld, s legalább két tanu előtt kell történni.

Az érvényes házasság is teljesen felbontatik pedig a protestansoknál, úgy hogy a felek új házasságra léphetnek, házasságtörés, a másik fél' élete ellen törekedés, a házastárs' elhagyása és háromszori országos hirdetésre is vissza nem térés, végre engesztelhetlen és előleges ideigleni külön lakás után is ki nem békíthető gyűlökség miatt. Az illy elválasztáskor a felek kötelesek gyermekeik' tartásáról gondoskodni, az asszony pedig új házasságra nem léphet azon idő' elteléséig, melly alatt még bizonyúl, ha valljon nem lesz-e gyermeke előbbi házasságából. Az elvált felek ismét egyesülhetnek, de rendes házassági szerződésekkel. Durva bánásért pedig külön lakás engedtetik a felek' saját kívánságára, a lelkész által próbált kibékítés' sikertelen volta után, a törvényszék' előtt, a gyermekek' tartásáról előbb intézkedés tételven s a kölcsönös követelések eligazittatván; az illy házások, ha ismét együttlákni kívánnak, ezt is a bíróságnak tartoznak jelenteni.

A férjétől teljesen elvált protestans személylyel katholika vallású házasságra nem léphet, minthogy a világi törvényszék' által ítelt elválást a katholika egyház annak nem ismeri.

A külső országokban kötött házasságokra nézve az ottani

szokások is elegendők, különben az itteni törvényeket kell megtartani.

A törvényes házasság' következményei: a házastársakra nézve az atyai hatalom gyermekeik felett, kölcsönös örökösödés mind egymás közt mind gyermekeikkel, együttkereseti jog, természeti és törvényes gyámság gyermekeik felett; különösen pedig a feleségre nézve a hitbér és özvegyei tartás' követelésjoga, ha csak másképen nem egyeztek; ezenkívül férje' rangjába tételés, végre a gyermekekre nézve a törvényesség, s annálfogva kineveltetés, atyjok' rangja, szülék' javaiban örökösödés, a család' kárával elidegenített javak' visszaszerzése' joga, atyjok' vérdíjának anyokkal együtt követelhetése.

A mi már magát a házassági kötés' szerkezetét illeti: abban meg kell említenie lenni a házasúlandó felek' nevein kívül a házassági feltételeknek; a menyasszonyi ajándékot, völegényi ajándékot, összkeresetet sat. illető egyezkedéseknek, ezenkívül, ha nem teljes korúak a felek' a szülök', gyámok', gondviselök' megegyezésének; végre a felek', tanúk', s ha szükség, a szülék', gyámok' és gondviselök' aláírásának.

Házassági kötés' példája.

Az alább megírt napon egy részről N. N. mint völegény, más részről T. T. mint menyasszony között az alulírt tanúk előtt következő kötés tételést:

1.) A házasúlandó felek kölcsönös szeretetből megegyeztek abban, hogy egymással házasságra lépnek, s a szokott kéz-fogas és jegyváltás által egymást el is jegyzték.

2.) N. N. szeretete jeléül ..... forint jegypénzt kötelez a menyasszonynak, ez pedig hasonlóan részéről ..... forintot kötelez a völegénynek.

3.) Mind az, valamit a felek házasságok alatt szerezni fognak, közös jószág legyen; s egyik fél is felénél többről ne tessen rendelést.

Mellynek nagyobb erejéül e kötés két párban leíratott s mind a felek, mind a tanúk által saját aláírásokkal megerősítettett.

Költ sat.

a tanúk' aláírása.

Aláírások.

Más példa.

Mai napon N. N. mint vőlegény és T. T. mint menyasszony, kik egymást még 'T. évi T. hónap' ..... dik napján eljegyezték, alább együtt megirt szüléik és tanúik előtt következő házassági kötésre léptek:

1.) A vőlegény N. N. a menyasszonynak házassági jutalmul ..... ezer p. forintot kötelez.

2.) A menyasszony' atyja T. P. kötelezi magát, hogy leányának menyasszonyi ajándéknak ..... ezer p. forintot és B. városában T. utcában ..... dik szám alatt levő házat fogja adni s neki azt az összeesketés' napján átadni.

3.) Ha a házastársak közül valamelyik gyermek nélkül meghal, az egész hagyomány az élleiben maradandó félre fog szállani. Ha pedig gyermekek maradnak, akkor a férj' előbbi halála' esetében a házasság előtti vagyona és a házasság alatt szerzett vagyonnak fele a gyermekekre, fele pedig az özvegyre, a feleség' előbbi halála' esetében pedig ennek hozománya és azonkívül a házasság' idejében szerzett vagyonnak fele része gyermekeire, másik fele pedig az özvegy férjre fog maradni.

Mellynek erősségéül e kötes két egyenlő párban mind a házasúlandó felek és szüléik, mind a meghívott tanuk által aláíratott.

Költ sat.

a tanúk' aláírása.

Aláírások.

Más példa.

(eljegyzési kötésre.)

Az alább megirt napon N. N. és T. T. szüléik' jelenlétében következő eljegyzési kötésre léptek:

1.) N. N. és T. T. kötelezik magokat egymással házasságra lépni, s azt T. évi T. hónap ..... dik napján papi összeesketés által végrehajtani.

2.) Ha valamelyik fél e kötéstől bár melly okból elállana, tartozik a másik félnek ..... ezer pengő forint bánatpénzt fizetni, s e mellett a másik féltől nyert ajándékot visszaadni, mint szintén a kézfogási költségeket is megtéríteni, a másik félnek adott ajándékokat pedig el fogja veszteni. És pedig ha a menyasszony akarna e kötéstől elállani, s önvagyonából e kö-

teleztetésének eleget nem tehetne, azon esetre atyja lesz köteles érte eleget tenni.

3.) Ezenfelül T. P., a menyasszony atyja, kötelezi magát, hogy az összeesketés' napján a menyasszonynak ..... ezer p. forintot fog menyasszonyi ajándéknak adni és azt azonnal a vőlegénynek lefizetni, olly feltétellel, hogy annak haszna a vőlegényt, tulajdona pedig a menyasszonyt illesse.

4) A kölcsönös örökösödés a honi törvények szerint fog történni

Nagyobb erősségül e kötés két egyenlő párban mind a jegycek, mind szüléik által aláíratott.

Költ sat.

a szülék' aláírása.

Aláírások.

XIV. Kölcsönkötések.

A kölcsönkötésekben valamelly fel nem cserélhető ingó vagy ingatlan jószág adatik át másnak ingyen használatra, olly feltétellel, hogy azt ismét s ugyanazon állapotban visszaadja. S bár a kölcsönvevő háladatosságát a kölcsönadónak pénz vagy egyéb jutalommal kimutatná is, e miatt a kölcsön' természetem nem változnék, ha a jutalom a kötésben kikötve nem volt, mert akkor bérbeadás volna.

Mint hogy a kölcsönkötésben a kölcsönadó marad a jószág' tulajdonosa, ennél fogva az annak örökös fentartására szükséges költségeket ő viseli, s a történeti kárt ő szenved; a kölcsönvevő pedig csak a jószágnak a használás' ideje alatt ideigleni fentartására megkivántató apróbb költségeket viseli, mellyek nélkül annak hasznát nem vehetné, a nagyobb s örökös fentartásra szükséges költségeket ellenben, ha a kölcsönvevő tenné is, a kölcsönadó neki megtéríteni tartozik.

Ha a használás' módja és ideje meg van határozva a kötésben, akkor a jószágot a tulajdonos csak a meghatározott idő és használás' végződtével kívánhatja vissza; kivévén azon esetet, ha véletlen történetek miatt jószágának használására maga mulhatlan rá szorult volna, vagy ha a kölcsönvevő a jószágot más célra használná, mint a mellyre az neki át volt adva. — Ha pedig a használás' neme és ideje nincs meghatározva, akkor a tulajdonos akármikor visszakívánhatja jószágát.

Mivel pedig a kölcsönvevő ugyanazon jószágot s ugyan-

azon állapotban tartozik visszaadni, ennél fogva arra jól felvigyázni köteles, s a legkisebb gondatlanságból rajta esett kárt is megtéríteni tartozik.

A kölcsönkötés' szerkezetét a mi illeti: abban meg kell említve lenni a kölcsönadó' s kölcsönvevő' neveinek s a kölcsönzött jószágnak pontosan leírva, ugy szintén a használás' nemének és idejének is, melyre át van adva.

Kölcsönkötés' példája.

Mai napon alulírtak e következő kötésre léptünk:

1.) Én N. N. átadom egészen új hintómat T. T. urnak Pestre utazás végett két hónapra kölcsön, olly feltétellel, hogy arra jól gondot viseljen, s visszatérvén, azonnal és jó karban visszaszolgáltassa.

2.) Én T. T. kötelezem magamat, hogy az átvett hintót N. N. úrnak haza tértemkor azonnal jó karban visszaszolgáltattani, s az egész utazás alatt lehető legjobban gondját viselni fogom. Ha pedig a hintó az uton összetörnék vagy tetemesen megromlanék, helyette N. N. urnak más hasonló szépségű hintót venni vagy kárpótlásul helyette 500 p. ftot fizetni fogok.

Melly kötést mind a két fél saját kezével aláírta.

Költ sat.

Aláírások.

Más példa.

Alábbírtak mai napon következő kötésre léptünk:

1.) Én N. N. átadom T. T. urnak kölcsön B. nevű világos pej arab ménlovamat 8 napra ménésének szaporítása végett, olly feltétellel, hogy azt az említett idő alatt jól tartassa, etettesse s mindenben jól gondját viselje, mellé adott lovászom' tartásáról is gondoskodjék, a kitett idő' eltelése után pedig jó karban visszaküldje.

2.) Én pedig T. T. kötelezem magamat, hogy az említett lovat gondosan tartani, szerfelett el nem gyengíteni s a meghatározott idő' múlva a tulajdonos urnak jó karban visszaállítani fogom, lovászának is szükséges tartásáról az alatt jól gondoskodván. Ha pedig a kölcsönzött ménnek ez alatt valami baja történék, vagy elveszne, akkor helyette N. N. urnak azonnal 5 ezer p. forintot fogok fizetni kárpótlásul.

Mellynek erejéül e kötés mind a két fél által aláíratott.

Költ sat.

Aláírások.

23 *

Más példa.

Alulírtak mai napon következő kötést tettünk:

Én N. N. átadom kölcsön T. hegyen lévő 200 kupás szőlőmet T. T. urnak ingyen használás végett Párisba teendő utazásom alatt két évre, olly feltétellel, hogy azt ez idő alatt jól műveltesse, őriztesse és mindenkben gondját viselje, a két év eltélese után pedig hasonló jó karban ismét visszaadja.

Ellenben én T. T. kötelezem magamat, hogy az átvett szőlőt a kitett két év alatt jól műveltetni és őriztetni, annak eltélese után pedig a tulajdonos urnak hasonló jó karban, mint átvettem, visszaszolgáltetni, s a gondatlanságom miatt netalán történendő minden kárt azonnal megtéríteni fogom.

Melly kötést mind a két fél saját kezével aláírta.

Költ sat.

Aláírások.

XV. Adósságlevelek.

Az adóssági kötésekben valamelly elhasználható dolog (legtöbbsnyire pénz) olly feltétellel adatik másnak, hogy azt az átvevő vagyis adós annak idejében a hitelezőnek ugyanazon nemű, tulajdonságú és mennyiségű tárggyal vagy egyenlő értékű pénzzel térítse meg, olykor még törvényes járulékokat (kamatokat) is fizetvén használásáért.

S az illy világos kötésekben eredő adósságok, mellyeknek tudnillik valósága, mennyisége, vagy még a fizetés ideje és módja is meg van határozva, világos adósságoknak neveztetnek, megkülönböztetve a nemvilágosoktól, mellyek, noha magokban igazak, de az adós által el nem ismertetnek, hanem valóságokat és mennyiségöket előbb be kell bizonyítani, p. o. a mellyek okozott kárból erednek, vagy kötésből ugyan, de kétségesek s még előbb bebizonyítandók.

A kiskorú személyek s atyai hatalom alatt levők által, kiknek még tulajdon vagyonok nincs, szülei' vagy gyámaik' avagy gondviselőik' megegyezése nélkül kötött adóssági kötések érvénytelenek és megsemmisitetnek, s a nekik hitelezett vagyon oda vesz; a hitelező hiában mentené itt magát azzal, hogy a hitelbeyevőnek kiskorúsága nem volt tudva előtte.

Ellenben ha az adóssági kötésre lépett személy annak kötésekor javakat tulajdonul bírhatott, utóbb pedig bírhatási képességét elvesztette, olyankor a hitelező joga sértetlen marad.

Az adóssági kötés csak szóval is történhetik ugyan, tanácsosabb azt mindazáltal mindenkor írásba tenni könnyebb bizonyíthatás végett.

Egyébiránt az adóssági kötés csak a hitelbe adott tárgy tettegi átadása által lép teljes erőbe. Mert noha az adósságlevél átadása elég biznyságul szolgál rendesen a hitelezés valósága felől: de ha be lehet bizonyítani, hogy az adósságlevélben kitett pénzt a hitelező le nem fizette, akkor az illy adósságlevélnek nem lesz semmi ereje, s kiadója azt visszakívánhatja. Váltólevelek ellen azonban e kifogással élni nem szabad. Hasonlóan a hitelezés mennyiségére nézve is igazán hitelezettnek tartatik a kötelezőlevélben kitett pénzmennyiség; de ha bebizonyítatik, hogy több van beírva, mint a mennyit az adós kapott, akkor ez csak a valósággal kapott pénzmennyiséggel fog tartozni, s azt is nem a hitelező fogja kapni, hanem két harmadát a királyi fiscus, egy harmadát pedig a feladó kamatostul együtt; ezenfelül a hitelező, ki többet íratott a kötelező levélbe mint adott, pénzbeli büntetésre vagy börtönre ítéltetik.

Mint hogy a hitelbe adott dolog a hitelbevevőnek ideigleni tulajdonul adatik, ennél fogva annak átvételétől visszaadásáig minden abban történhető kár egyedül a hitelbevevőt éri, valamint minden haszna és szaporodása egyedül őt illeti.

Ha a visszafizetésnek vagy talán felmondásnak is ideje a kötésben meg van határozva: azt mind a két félnek meg kell tartani; kivéve, ha az adós szembetűnőleg szegényednék, vagy vagyonában megbuknának, vagy elszökésétől lehetne félni. Ha pedig az idő nincs meghatározva, akkor a felek tetszésétől függ akármikor vissza kívánni vagy adni a hitelezett tárgyat.

Az elévülés azonban megszünteti a tartozást, ha tudnillik 32 év alatt sem a tőkéből, sem kamataiból semmi nem fizetett, s birói vagy legalább barátságos megintéssel fizetése nem kívántatott. Az árvákra nézve az időmúlás 16-ik évök betöltésétől kezdve számítottatik.

Az adós az egész tartozást, örökösei ellenben azt csak az öröklött javak értékeig tartoznak megfizetni.

Ha a pénz neme a kötésben nincs meghatározva, a fizetés a rendes folyamában levő papiros pénzben értődik; ugyanazért tanácsos a pénz nemét pontosan meghatározni, nevezetesen a pengő pénzt a váltó czédulától világosan megkülönböztetni.

A kamatokra nézve az 1840 évi országgyűlés azt rendelte, hogy kereskedők, gyártók, gyógyszerárosok, mesteremberek,

és közkereseti társaságok közt, kereskedési, gyártási, vagy mesterségből eredt adás-vevés' következtében bármily magas kamatokat és díjakat szabad kikötni. Mindezeknél helye van a haladéki kamatnak is, melly abból áll, hogy a hitelbe adó azon esztendőnek végétől, mellyben a tartozás eredett, a valóságos lefizetésig száztól hatos kamatot követelhet adósán, habár ez kikötve nem volt is. A váltóknál pedig a száztól hatos késedelmi kamatok, ha az adós volt a fizetésben késedelmes, a váltó' lejáratának utolsó napjától, ha pedig a bemutató késedelmes, azon naptól járnak, mellyen a fizetés általa kívántatott.

Más esetekben pedig a magyar törvények szerint száztól hatnál nagyobb kamatokat a hitelezőnek kívánni vagy bár melly szín alatt is akár pénzben, akár egyéb dolgokban elvenni tilalmas; különben tőkepénzét kamatostul elveszti, mellyeknek egy harmada a feladót, két harmada pedig a királyi fiscust illeti. — Az uzsoráskodás' azon nemei pedig, midőn valaki adózóknak olly feltétellel hitelez pénzt, hogy azok azt egy év alatt munkájokkal vagy termékeikkel a kötésben meghatározott igen csekély ár szerint kamatostul egészen lefizessék, politicalai úton a földesuraság' közbenjárása mellett intézletnek el, s a helybeli környületek szerint a törvényhez alkalmaztatnak; a fontosabb illyféle ügyek ellenben az uriszékek elébe vitetnek, honnan a szokott feljebbvitelnek van helye.

A törvényes kamatokat is pedig rendesen csak úgy lehet követelni a hitelbeadónak, ha azok a kötésben nyilván ki vannak kötve. Ha azonban az adós a kötésben kitett időre meg nem fizet, azontúl a ki nem kötött kamatokat is tartozik fizetni. Sőt ha a fizetés' ideje nincs is meghatározva, azon pillanattól fogva, midőn a hitelbeadó az adóst a fizetésre biróilag meginteti, vagy ellene pert indítván keresetlevelét benyújtja, a törvényes kamatokat az adós fizetni tartozik; törvényen kívüli vagy csak barátságos megintéseknek azonban illy fogauatjok nincsen. Akkor is tartozik az adós a ki nem kötött kamatokat fizetni, ha a töle birói végrehajtás által vagy megintetése után önkénynt a hitelbeadónak átadott ingatlan jószág ettől más által valamely jognál fogva elvétetik, minthogy illyenkor a hitelező a jószág' hasznát, melly kamat gyanánt szolgált, többé nem húzhatja.

Ellenben a kikötött kamatok is megszűnnek járni azon időtől fogva, mellyben az adós a hitelbeadót pénze' visszavételére biróilag megintette, ha ez azt fel nem akarná venni igazságos ok nélkül. Sőt, ha illyenkor az adós a visszafizetett pénzt a biró' kezénél leteszi, ezen esetben a hitelbeadó pénzének húszadrészét is elveszti, melly a birónak gondviselésért jár.

Kamatok azonban csak a világos adósságoktól ítéltetnek oda a hitelbeadónak. Annálfogva a megbecsült károkért, vagy oly kötés szerinti adósságokért, mellyek annyira kétségesek, hogy bebizonyításokra a felperes' részéről más próbákon kívül hilleltétel is szükséges, kamatok nem fizettetnek.

Kamatok' kamatai pedig csak akkor fizettetnek, ha a tőkepénz' kamatai előbb különös kötés mellett tőkepénzzé változtatnak.

Ha a kamatok' mikor, hol s hogy történendő fizetése iránt a kötésben semmi bizonyos határozat nincsen: akkor azokat minden év' végén a hitelezés' helyén, folyó pénzben kell megfizetni.

A világos adósságok' rendes bírósága nemes személyekre nézve a vármegyei bíróság és a kerületi tábla; városi lakosokra vagy városi telekkel bírókra nézve a városi hatóság, melly előtt nemes személyek is perbe indíthatnak oly adósságokért, mellyeket polgároknál tettek. Ha pedig a kötésben a felek valamely bírót előre választottak, akkor az ítélet az egész tartozás felől. A váltóperck s a váltótörvénytörvényszéknel bejegyzett kereskedők' és gyártók' egymásközi kereskedési perai pedig, s az áruszerzési ügyek a váltótörvénytörvényszék elébe tartoznak.

Ítélet' végrehajtásakor mindenenk előtt a kész pénz, azután az ingatlan vagyont vétetik el a köztörvénykezési adóssági perekben, ha pedig a bíró' hatósága alá tartozó ingatlan javak elegendők nem volnának, akkor megkeresőlevél mellett a más hatóság alatt levőkben folytattatik a végrehajtás. Használható ingatlanok' nem létében a könnyen pénzre tehető ingó vagyontól elégitetik ki a hitelbeadó. Váltótörvénykezési végrehajtáskor azonban előbb az ingó javak vétetnek foglalás alá, mellyek ha elegendő kielégítést nem nyújtanak, akkor a váltótörvénytörvényszék az adós ingatlan javainak bírói foglalását átküldő levél mellett eszközölteti az illető bíróságok által.

A kielégítésül szolgáló vagyont az adósnak van joga rendezesen kinevezni a köztörvénykezési végrehajtáskor; de ha ő semmi vagyont, vagy nem haszonhajtó ingatlanokat, vagy nem könnyen eladható ingókat nevez ki, akkor joga van a hitelezőnek a vagyont kiválasztani. Ha pedig a vagyontválasztás a kötésben nyilván meg volt engedve a hitelezőnek, akkor ez minden esetre tetszése szerint választhat. A szükséges ruházatot s élelemkereső műszereket azonban, mint szinten oly tárgyakat is, mellyeknek elvétele az adósnak vagy emberiségének különös szégyenére válnék, kinevezni soha sem szabad. Az egyházi személyektől adóssági végrehajtáskor előbb ingó javaik, azután a rájuk szállott vagyontok vétetnek el, azután az egy-

házi javak' jövedelmei vétetnek zár alá, rangjokhoz illő tartáspénz hagyatván azonban számokra.

Ha az adós a kötésben hitelezőjének különös jószágot kötött le, akkor a hitelezőre a végrehajtáskor akaratja ellen más jószágot nem lehet rákötni.

Mikor a kielégítésre az adós' vagyona nem elegendő, olyankor a végrehajtás a személyen is végbe vitelik; ha a hitelező a személyt is oda ítélteni kérte a keresetlevélben, a bíró pedig odaitélte. Ez abban áll, hogy az adós a törvényhatóságnál rövid időre, legfeljebb 15 napig, letartóztatik, ezután annak hittelt ígérese mellett bocsáttatik el, hogy minden keresetének bizonyos, például harmad- vagy negyedrészt, a mint a hitelezővel megegyezhetik, adóssága' fizetésére fogja fordítani. Mit ha nem teljesítve, a hitelező kívánságára ismét elfogatván, teljes elégtételéig szabadon nem bocsáttatik.

Személyes odaitéltetés alá azonban nem esnek a papok, katonák s közhivatalban levők. Sőt a tisztviselőknek és közhivatali szolgáltnak fizetéseiket sem lehet adósságok miatt akár egészen, akár csak egy részben is bírói végrehajtás alá venni, ha csak abban magok nyilván meg nem egyeznek.

A váltóadósságokra nézve, a fentebbiekben mellesleg megemlítettek kivül különös rendszabályok vannak, mellyek az 1840 évi 15-ik törvényczikkelyben foglaltatnak.

A kereskedési könyvekből származó adósságokra nézve pedig az 1840 évi országgyűlés' rendelete szerint következőket kell megtartani:

Azon kereskedési könyvek, mellyek a váltótörvénytörvényesítettnek, s rendesen vezetettnek, nem csak a váltótörvényesítések előtt, hanem minden más bíróságok előtt is hitelesek és az adósság' bebizonyítására fél próbát tesznek.

Ezekon kívül, bár mi egyéb kereskedői könyvek csak akkor tekintetnek rendeseknek s szolgáltnak fél próbául a bíróságok előtt a kereskedő mellett, ha azok ugyanazon illető hatóságoknál, mellyeknél a kereskedési czím' bejegyzése történt, törvényesítettnek s rendesen vezetettnek; de az illy polgári hatóságnál törvényesített kereskedési könyvek váltótörvényesíték előtt fél próbául nem szolgálhatnak.

A kereskedői könyvek, ha rendesen vezetettnek, a könyvvivők ellen teljesen bizonyítanak, más személyek ellen pedig fél próbául szolgáltnak, melly a könyv' tulajdonosának vagy könyvvezetőjének hozzájáruló pótló esküje által teljes bizonyítás' erejére emeltetik. Még pedig a kereskedők közt ügyeik' minden körülményei iránt bizonyítanak; olly személyek ellen pedig, kik nem bejegyzett kereskedők, az árúk' eladatásának idejére,

mennyiségére, mineműségére, árára és azon időre nézve szolgáltatnak bizonyítványul, melly alatt a fizetésnek kellett történni. Ha a követelés' valósága tagadtnék, a kereskedő köteles e könyveken felül még az árúk' megrendelését, vagy azoknak a vevő' kezéhez jutását is megbizonyítani.

A kereskedői könyvek bizonyító erejüket megtámadásra másfél évig tartják meg, védelemre pedig mindig törvényes erejűek. Ha azonban a számviteli kivonat szabad királyi városokban két tanácsbeli, megyékben pedig a törvényes bizonyosság által hitelesítették: akkor a könyvek megtámadásra három évig használthatnak. Ha pedig a keresetlevél másfél év alatt az illető bíróságnál beadatott, vagy a számviteli kivonatot az adós maga alá írta, akkor bizonyító erejük tovább is fenmarad.

Hasonlóan a gyárosok', gyógyszerárosok' és mesteremberek' könyvei is hitelesek és fél próbát tevők lesznek a bíróság előtt, ha az illető hatóságoknál törvényesítettnek s rendesen vezetettnek.

Törvényesített és rendesen vezetett könyvek nélkül pedig mind a kereskedők, mind a gyártók követeléseiket csak rendes közjogi uton kereshetik.

A külföldiek s honiak közötti adóssági követelésekre nézve szabados ugyan a személyesen perlekedés is, az illető tartományokban szokásban lévő törvényes uton és bíróságok előtt; rövidebb ut azonban az, ha a honi követelő fél az adósságot bizonyító irományait közelebbi illető bírósága elébe benyújtván, az elégtételt a magyar királyi udvari cancellaria' utján eszközölteti, mellyhez az illető bíróságtól az ügy a helytartó-tanács által terjesztetik fel. A külföldi hitelező pedig a honi adóst rendesen csak honi rendes törvényszék előtt, ha pedig az magát, saját bíróságáról lemondván, a külföldinek alávetette, vagy a fizetésnek külföldön teljesítésére kötelezte, akkor a magyar királyi udvari cancellaria' utján idéztetheti perbe. S a végrehajtás is átküldő levél mellett ugyanezen uton eszközölthetik annak idejében az illető törvényhatóságnál. — Az illy követelésekre nézve azonban azon óvó rendszabály áll fen, hogy külföldinek magyarok' követelő adósságait összevásárlani szabad ne legyen, a követelhetési jognak mind az eladó', mind a vevő' részeről elvesztése alatt; továbbá hogy a Magyaroktól adóssággért külföldi által elvett ingatlan jószágok, ha nemesiek, akármikor, ha pedig polgáriak, egy év és egy nap alatt visszaváltathassanak.

A váltói ügyekben pedig a magyar váltótörvényszékek előtti törvénykezésben a váltóképesség magyarországi alattvalókra nézve mindenkor a magyar váltótörvények szerint ítéltetik meg, még akkor is, ha általok a váltók külföldön adattak ki;

idegenekre nézve pedig a váltóképesség saját honi törvényeik szerint határozatják el. Minden egyéb váltói kérdések pedig, mellyek a váltó' formáját, tartalmát és jogbeli következéseit tárgyazzák, a kötelező cselekvény' helyén fenálló váltótörvények szerint ítéltetnek el. Midőn azonban valamely külföldön véghezvitt cselekvények törvényes következései a magyar váltótörvénytörvények előtt forognak' fen, a külföldi törvény' különböző rendeletére hivatkozó fél köteles azt az illető külföldi váltótörvénytörvényeknek hiteles bizonyítványa által igazolni, különben a magyar törvények szerint nyer ítéletet. Ha pedig őt, hol a kérdésben forgó cselekvény végbement, váltótörvény nincsen: a magyar váltótörvénytörvények' eljárásának csak úgy van helye, ha a kérdéses cselekvény a magyar törvények' határozatától legalább lényegesen el nem tér. — Ha a váltóbeli kötelezés Magyarországon történt ígéreten és kül-országban történt elfogadásán alapszik, vagy megfordítva: azon ország' törvényei szerint ítéltetik el, mellyben a kötelezést tökéletességre emelő meg-egyeződésnek kijelentése teljesített.

Mikor valamely adós, vagy holta után örökösei vagy hátrahagyott vagyonának gondnoka az illető csődületi bíróság előtt kijelentik, hogy adósságai vagyonát meghaladják; vagy mikor a hitelezők közül egy vagy többen a csődületi bíróság előtt bebizonyítják, hogy az adós tartozásának eleget tenni nem képes, s e miatt csődületet kérnek: ilyenkor az adós ellen csőd rendeltetik.

A csődületi bíraskodás bejegyzett kereskedőkre és közkereseti társaságokra nézve azon bíróságot illeti, mellynek körében a csődület alá kerültnek kereskedési telepe van; ha pedig több telepei vannak több törvényhatóságok alatt, ezek közül az bíraskodik a csődületben, melly a csőd' megrendelése végett legelsőben megkerestetett.

Azokra nézve ellenben, kik nem bejegyzett kereskedők, ha nemesek és egyszersmind nemesi javakkal bírnak, habár királyi városokban laknának, bírnának, vagy mint gyárosok bejegyezve volnának is, mindig azon megyének törvénytörvénye a csődületi bíró, mellynek kebelében nemesi javaik fekülnek; s ha nemesi javaik több megyékben fekülnek, azon megye' törvénytörvénye, hol rendesen laknak; ha pedig rendes lakások hol egyik hol a másik megyében volna, vagy épen az országou kívül laknának, az illető kerületi tábla; végre ez utolsó esetben, ha javaik több kerületekhez tartoznának, az Ó Felsége által kijelölendő kerületi tábla. — Azon nemesekre nézve pedig, kik szabad királyi városokban laknak és semmi nemesi javakkal nem bírnak, valamint minden egyéb városi hatóság alá tar-

tozókra nézve is, a városi tanácsot illeti a csődületi biráskodás. Azok felett, kik első bírósági hatósággal bíró mezővárosokban laknak, ha nem nemesek, a mezővárosi tanács, ha pedig nemesek, az illető megye' törvényszéke ítél a csődületben.

Minden egyéb nemesek és nem-nemesek felett pedig, bár földesuri hatóság alatt laknak is, mindig a megyei törvényszék gyakorolja a csődületi biráskodást.

A Jász- és Kún-kerületekben azoknak mind első mind feljebbviteli bíróságaik. — A Hajdu-kerületben első csődületi bíróság a városi tanács, honnan a feljebbvitel a kerületi törvényszékre, onnan pedig a hétszemélyes táblára történik. — A magyar tenger mellékre nézve pedig az ottani váltó- és kereskedési törvényszék.

A csődületi bíróság' illetősége alá tartoznak azon perek is, mellyek a megbukottnak vagyonára nézve más bíróságok előtt vannak ellene folyamatban; ugyanazért a csődület megnyitása-kor minden ilyen perek a csődületi bírósághoz áttételnek végképeni elítélés végett; azou perek pedig, mellyek a bukottnak vagyonára nézve más bíróság előtt ellene már lefolytak, habár végkép elintéztettek s feljebbvitel' utján megvizsgáltattak is, de végrehajtással még be nem fejeztettek, a csődületi első bírósághoz minden esetben áttételnek ugyan, de ez az előbbi bíróság által elítélt követelés' valósága és mennyisége felett újabb ítéletet nem hozhat, hanem csak az osztályzás iránt biráskodik. Nem tételnek át azonban az ingatlan nemesi javakat, továbbá a váltóhitelező által a csődület előtt megtartott zálogokat, s végre a bányászati kereseteket tárgyazó perek; melly utolsók csak elintéztetésök után csupán osztályzás és kielégítés végett adatlak a csődületi perhez.

A csődületi perekben feljebbviteli bíróság a váltó-feltörvényszék, ugy szinte a csődületi bírósághoz áttett perekben is, ha már előbb feljebb vive nem voltak. Innen pedig, ha a váltó-feltörvényszék az előbbi bíróság' ítéletét megváltoztatta, a hétszemélyes táblára tételik a feljebbvitel.

A csődületi tömeg ellen formált követelések' első osztályához tartoznak:

a.) a csődületi tömeg' rendbeszedésére, biztosítására és kezdesére tett költségek s a bukottnak tartására történt kiadások.

b.) a birói eljárás' díja.

c.) a végrehajtási szokott költségek.

d.) a közhivatalbeli letétemények, ha a csődület' folyamata alatt még ki nem adattak vagy fizettettek, s a tisztviselők' hivatalos számadásaiból eredett elmarasztalások.

e.) minden közadóbeli tartozások és hátramaradások.

f.) a bányászati kir. urburai tartozások ugyanazon időre.

g.) a folyó esztendei földesuri hátramaradások.

A régiebb hátramaradások, akár közadóbéliek vagy bányászati, akár földesuriak legyenek, ezen osztályhoz nem tartoznak.

Ezen első osztálybeli követelések közül az, melly sorra előbb van, egészen kifizettetik, ha a hátrábbiak' kielégítésére semmi nem marad is.

A második osztályhoz tartoznak:

a.) a gyámsági számadásokból eredett elmarasztalások.

b.) a bukott' cselédeinek a csődület' megnyitása előtt egy évre netalán hátra lévő bére.

c.) a kereskedői segédek' fizetése.

d.) az orvos' díja s a gyógyszerárusnak orvosi szerekért felszámított követelése a csődület' megnyitását megelőzőt egy évre.

e.) a temetési költségek; még pedig, ha a bukott a csőd' megnyitása előtt halt meg, egészen, ha pedig a csődület alatt halt meg, akkor úgy temetetik el mint szegény, s csak a múlhatlanul szükséges temetési költségek számíttatnak fel.

f.) a lakásbéri tartozás a csőd' megnyitását közvetlen megelőzőt fél évre.

g.) a kéményseprő' bére a csődületet megelőzőt egy évre.

Ha az 1-ső osztálybeli követelések' kielégítése után a tömegből nem maradna annyi, hogy abból a 2-ik osztálybeliek teljesen kifizetessenek: akkor az 1-ső osztálybeliek' kielégítésén felül megmaradt vagyon a 2-ik osztálybeliek közt a követelések mennyiségéhez képest aránylag osztatik fel.

A harmadik osztályba tartoznak:

a.) a bukottnak olly ősi adósságai, mellyek akkor, midőn a bukott ősi örökségét átvette, már be voltak táblázva, vagy az örökség' átvétele után hat hónap alatt betábláztattak. Ezen adósságok a bukott' ősi örökségének értékéig megelőzik a bukottnak még korábban betáblázott saját adósságait is, magok között pedig az ősi örökségből a betáblázás' sora szerint fizetettek ki. Az örökség' átvételkor betáblázva nem volt ősi adósságok ellenben a bukottnak saját adósságai előtt elsőbbséggel nem bírnak.

b.) a csőd alá került személy' feleségének törvényes hitbére, melly a mágnásoknál 400, nemeseknél és polgároknál 200, nem-nemeseknél pedig 40 forint törvényes értékű pénzben. E jegypénz rendesen az ingatlan javakból fizetetik ki, s csak ezek' nem létében az ingókból. Megelőzi pedig a bukottnak még házassága előtt ellene betáblázott adósságait is. Ugyanez

illik mindennemű birói ítélet által megállapított tartáspénzekre (vitalitiumokra), ha azok az ítélet' kihirdetése után legfeljebb hat hónap alatt az adósnak ingatlan javaira betábláztattak, vagy a hol ingatlan javak nincsenek, az illető törvényhatóság előtt bejegyeztettek; a mi pedig így be nem tábláztatott vagy be nem jegyeztetett, a közönséges adóslevelek közé tartozik.

c.) a bukott' feleségének hozománya és jegyajándéka, a menyiben annak valósága s a férj' kezére lett jutása, sőt nemesekre nézve a férj' ingatlan javaiba történt beruházása megbizonyittatik; de csak úgy, ha az kereskedőkre nézve a férj' kereskedési czime' bejegyzésekor, vagy ha utóbb történt a házasság, hat hónap alatt az egybekelés után, ha pedig a hozomány a házasság után jött kezéhez, azonnal, ugyanazon hatóságnál, hol a kereskedési cím be volt jegyezve, bejelentett és bejegyeztetett, nem kereskedőkre nézve pedig azon időtől fogva, midőn a férj' kezére került, hat hónap alatt betábláztatott. Az így bejelentett vagy betáblázott hozomány megelőzi a férjnek minden későbben felvett vagy későbben betáblázott adósságait; ellenkező esetben pedig a férjnek betáblázott adósságai és váltóbeli kötelezései előtt semmi esetre elsőbbsége nincsen, hanem a közönséges adóslevelek közé tartozik.

d.) a bukottnak ellene betábláztatott adósságai.

e.) a bukott által kiadott vagy elvállalt váltóbeli kötelezések.

E három utóbbi pontra nézve azonban meg kell jegyezni, hogy a betáblázott hozomány és a bukottnak betáblázott adósságai csak az ingatlan javakra nézve birnak elsőbbséggel a bejelentett hozomány és váltóbeli adósságok előtt; ellenben az ingókra nézve a bejelentett hozomány és váltóadósságok megelőzik a betáblázott adósságokat. Ugyanazért a betáblázott hozományt és a betáblázott adósságokat, ha ezek az ingatlanokból ki nem elégíthetnének, csak akkor lehet az ingókból kifizetni, ha a bejelentett hozomány és váltóbeli adósságok az ingókból már kikerültek; valamint más részről a bejelentett hozománynak és váltóadósságoknak kifizetésére az ingatlanokat csak akkor lehet fordítani, ha már az ingók kimerítettek, s az ingatlanokból a betáblázottak' teljes kielégítésén felül valami maradt.

Ha a bukottnak valamely különösen megnevezett ingatlan jószágára betáblázott követelés azon ingatlan jószág' árából ki nem telnék: a hitelező ezen követelésének hátramaradt részére nézve más ingatlan javakra betáblázási elsőbbségét nem terjesztheti ki, s a hátramaradt követelés a bukottnak közönséges adóslevelei közé soroztatik.

Ha a 3-ik osztálybeli követelések a csődtömegeből egészen ki nem telnének: akkor a betáblázott követelések egymás között a betáblázás' ideje szerint sorozatnak. A váltóbeli követelésekre nézve pedig az a törvény' rendelete, hogy mindennemű váltói kötelezések, mellyeket az adós fél a váltótörvényszéknek vagy városi tanácsnak színe előtt, vagy megyékben a törvényes bizonyosság előtt, a kiadás idejének és summának világos kifejezésével irt alá, egymás között ezen hiteles aláírásnak ideje szerint soroztassanak, s egyéb váltói követelések előtt minden levonás nélkül kifizettessenek. Ugyane szabály alá tartozik s hasonlóan levonás nélkül kifizettetik a bukott kereskedő' feleségének bejelentett hozománya is, melly minden a bejentes után támadt váltókötelezéstket megelőz, ha bár azok a fentebbiek szerint hitelesen aláíratnak is. Azon váltóbeli kötelezések ellenben, mellyeket az adós nem a fentebbiek szerint közhitelességű személyek előtt, hanem csak magánosan irt alá, egymás közt semmi elsőbbséggel nem birnak, hanem a tömegeből kielégítésökre maradt summa közöttök aránylag felosztatik.

A *negyedik osztályhoz* tartoznak:

a.) azon letétemények, mellyek a bukottnál mint magános személynél tétettek le, s a csőd' megnyitásakor természetben meg nem voltak.

b.) a bukott személy' feleségének a fentebbiek szerint be nem táblázott, vagy be nem jelentett hozománya.

c.) a bukottnak közönséges adóslevelei.

d.) minden terhes szerződésből eredő tartozások.

e.) minden számviteli-kivonati adósságok.

f.) minden az 1-ső osztályhoz nem tartozó számadási követelések.

A 4-ik osztálybeli követelések egymás közt nem soroztatnak, hanem, ha a tömegeből egészen ki nem telnének, akkor a 4-ik osztály' kielégítésére fenmaradt summa a hitelezők között minden elsőbbség nélkül követeléseikhez képest aránylag felosztatik.

Az eddig előszámlált négy osztálybeli követeléseknek megítélt kamatai azon elsőbbséggel birnak, mellyel a tőke, mellytől fizettetnek. De ezen elsőbbség csak azon kamatokát illeti, mellyek a csődület alatti időre járnak, s mellyek a csődület' megnyitását legközelebb megelőzött egy évről hátra vannak. Mert a csődületi pernek megkezdésétől fogva minden megítélt követelésetől a kamatok is járnak.

Az *ötödik osztályba* tartoznak az imént említetteknel régiebb kamatbeli hátramaradások. S ha az előbbi osztályok' teljes kielégítése után a tömegeből annyi nem maradna, hogy azok

mind kifizetethessenek, akkor minden egymás közti sorozás nélkül a tömeg' megmaradt része közöttök aránylag felosztatik.

Végre az *utolsó osztályba* tartoznak minden az eddigiekben el nem számlált követelések, mellyek egymás közt elsőbbséggel nem birnak, s annál fogva, ha az előbbi osztályok' teljes kielégítése után a tömegből valami maradt, aránylagi fizetést nyernek.

Ha a csődület' berekesztése után a bukottnak valamely vagyona találkozónak, melly a csődület alá tartozott volna, vagy ha azon perekből, mellyek a bukottnak tömegét keresőleg illették, de a csődület' berekesztéséig le nem folytak, a bukottira valamely vagyon háramlanék: joga van azon hitelezőknek, kik a csődtömegből teljes kielégítést nem nyertek, megítélt ki nem elégített követeléseik' erejéig a bukott ellen azon vagyona nézve birói foglalást intézni, melly birói foglalás az illető csődületi bíróság által a hitelezők' kérelmére, a csődületi perben hozott ítélet s osztályzás szerint azonnal megrendeltetik s haladék nélkül teljesítettik.

Ha pedig a csődület' berekesztése után a bukottira valamely örökség szállott, vagy ő bármiképen ismét vagyont szerzett: a csődületi perben ki nem elégített hitelezők ellene új csődületet nyithatnak, mellyhez azonban a bukottnak új hitelezői is meghivatnak, s a per mindenekben az előbbi csődper szerint folytatattatik.

Csődületi perekben a bukottnak a bíróság előtt megjelenésekor a bíróság ellen tehetendő kifogásán, és a fentebbiekben előadott feljebbvitelen kívül semmi egyéb kifogásnak, perorvoslatnak, perújításnak és birói parancsolatnak semmi szín alatt helye nincsen s perbeli költségek is meg nem ítéltetnek. Az 1-ső osztálybeli a) b) és c) alatti költségek a csődtömegből fizettetnek ki, de a bíróság által a kielégített követelésekből aránylag levonatnak.

A csődpernek következtetésében birói foglalás alá vett javakra nézve felülfizetési keresetnek semmi esetben helye nincsen. Azon ingatlan nemesi javakra nézve pedig, mellyek még a csőd' megnyitása előtt a bukottnak javaiból birói zálogképen becsú mellett (nem pedig árverés által) jutottak valakinek kezére, ugyszintén azon ingatlan nemesi javakra nézve is, mellyeket a bukott a csőd' megnyitását legközelebb megelőző öt év alatt valakinek szerződés mellett zálogba adott, azon hitelezők, kik a csődperben megítélt követeléseiket vagyon' hiánya miatt meg nem kapták, felülfizetési pert kezhetnek.

A hamissággal párosult bukás a fenyítő bíróság által bűnperrel fél évtől három évig terjeszthető tömlőcczel büntette-

lik, a vétkes gondatlanságból eredett pedig egy héttől hat hónapig terjedhető bezárással.

E csődületi rendszabályok az 1840-diki 22 törvényczikk által határozottak meg; a régibb csődületi perek pedig a régibb rend és törvények szerint intéztetnek el.

A mi már az adósságlevelek' rendes szerkezetét illeti: abban meg kell lenni a hitelező' vezeték- és keresztnevének kívül az átvett érték' megismerésének, mivolta' és mennyisége' meghatározásának, nevezetesen ha pénz van adva, a pénz' nemének, ha pedig más dolog, annak kikötött árának; továbbá a fizetés' megigérésének és idejének, a netalán fizetendő kamatok' mennyiségének és fizetésök' helyének és idejének, a kötés' helyének és napjának, s végre az adós' vezeték és kereszt neve' aláírásának.

Adósságlevél' példája.

Alulírt ezennel megismerem, hogy mai napon T. T. úrtól ..... pengő pénzben, forintját három ezüst huszasával számítva, hitelbe felvettem, olly feltétellel, hogy azt T. évi hónap' ... dik napjáig száztól hatos kamatostul visszafizessem, melly kamatokat az említett hitelező úrnak saját lakhelyéu minden fél év' elején pontosan megfizetni fogok. Melly kötelezéseimet ha nem teljesítném, szabadságot adok ezennel a nevezett hitelező úrnak, hogy magának azonnal minden törvénykezés nélkül, akármelly általa megkeresendő bíróság által az én költségemen akárminemű vagyonomból teljes elégtételt szereztessem.

Mellynek erejéül kiadom e saját nevem' aláírásával megerősített kötelező-leveletem.

Költ sat.

Az adós' neve' aláírása.

Más példa.

Kötelező - levél

..... pengő forintról, forintját három ezüst húszasával számítva, mellyeket én az alulírt mai napon N. N. úrtól hitelbe felvettem, olly feltétellel, hogy azokat mától kezdve fél év alatt, úgy mint T. évi T. hónap' ... dik napján visszafizessem.

Költ. sat.

Előttünk: T. T. mint tanu.

P. P. mint tanu.

Az adós' neve' aláírása.

Más példa.

Alulirt ezennel megismerem, hogy mai napon N. N. úrtól ..... pengő forintot, forinjára három ezüst huszast számítva, hitelbe felvettem, olly feltétellel, hogy azoktól minden év' végén a hitelező úrnak saját lakásán száztól négyes kamatokat pontosan fizessek, magát pedig a tőkét, akármikor a hitelező úr kívánandja, mindazáltal félévi előre felmondás után, megfizessem, viszont pedig én is a tőkének visszafizetését akármikor ugyan, de csak féléves előre felmondás után tehessem.

Mellynek erejéül kiadtam e saját nevem' aláírásával megerősített kötelező-leveletemet.

Költ sat.

Az adós' neve' aláírása.

Más példa.

Alulirt ezennel megismerem, hogy N. N. úrtól három ezer pftot, 3 huszast számítva egy fira, olly feltétel alatt vettem fel mai napon sat. Melly kötelezettségemnek ha eleget nem tennék, magamat az 1840-ki XI. törvényczikk' erejénél fogva mind a tőkére, mind a kamatokra nézve az 1836 évi XX törvényczikkben megalapított, s a hitelező úrnak választása szerint akármel melyik megyei vagy városi bíróság előtt törvényszünet alatt is folytatandó szóbeli pernek olly módon vetem alája, hogy az érdeklött szóbeli per' útján hozandó ítélet akárhol találató ingó vagy ingatlan javaimban egyszeri árverés mellett is végrehajthatassék.

Költ sat.

Az adós' aláírása.

Más példa.

Alulirt házastársak ezennel megismerjük, hogy mai napon N. N. úrtól ..... pengő ftot, forintjára három ezüst huszast számítva, hitelbe felvettünk, s kötelezzük magunkat egyetemleg, ezen adósságunknak T. évi T. hónap' ... dik napjáig visszafizetésére, addig pedig töle félévenként a hitelező úr' lakóhelyén pontosan lefizetendő száztól hatos kamatok' adására. Melly kötelezéseinknek ha eleget nem tennénk, szabadságot adunk a nevezett hitelező úrnak, hogy magának azonnal akár-

minemü vagyonunkból szabad választása szerint rövid szóbeli per' útján a mi költségünkre elégtételt szerezzen.

•Mellynek nagyobb erejéül kiadtuk e saját nevünk' aláírásával megerősített kötelező-levelünket.

Költ sat.

Az adós' férj' s felesége' aláírásaik.

Más példa.

Kötelező - levél

..... forintról pengő pénzben, mellyel alulírt részint azon hétszáz akó borért, mellyet a múlt szüretkor N. N. úrtól hitelbe megvásároltam és természetben ugyanakkor át is vettem, részint nyolczvanöt pozsonyi mérő tiszta buzáért, mellyet ugyanazon úrtól mai napon átvettem, az említett hitelező úrnak tartozom, s mellynek mához egy év múlva, ugyanint T. évi T. hónap' ...dik napjára lefizetésére magamat ezennel kötelezem, lekötvén a hitelező úr' nagyobb biztosítása végett ezen adósságaim' fejében T. városban T. útszában ...dik szám alatt lévő házamat, olly feltétellel, hogy ha említett tartozásomat a kitett napra kész pénzben meg nem fizetném, szabad legyen a hitelező úrnak e házamat az illető városi tanács által minden törvénykezés nélkül árverésen eladatni s árából magát teljesen kielégíttetni, a maradandó felesleget azonban nekem visszatérítvén.

Költ sat.

Az adós' aláírása.

XVI. Kezességek.

A kezesség által valamely személynek köteleztetése váltaltatik el azon esetre, ha ez annak meg nem felelne.

Kezességet csak az vállalhat fel, a ki maga is kötések tehet.

A kezes még akkor is tartozik eleget tenni, ha azon személy, kiért kezességet vállalt, nem kötelezhette magát, s ilyenkor a kezesség kész elvállalássú vagyis egyenes kötelezéssé válik.

A kezességnek csak annyiban van kötelező ereje a kezesre nézve, a mennyiben a köteleztetés törvényes; annál fogva, ha

az, kiért kezesség van vállalva, a köteleztetés alól felmentetik, a kezes is felszabadul alóla, s ez ugyanazon kifogásokat teheti ellene, mellyet a főadós.

A kezes' köteleztetése a feltételtől függ, melly alatt kezességet vállalt. Ha általánosan, minden feltétel nélkül vállalta el a köteleztetést: tartozik azt épen úgy teljesíteni, mint az, kiért kezességet vállalt, teljesíteni tartoznék. Ha pedig csak valamely megszorítással vállalt kezességet, akkor csak ez alatt tartozik teljesíteni. Ha egészen vagy valamely részben vállalta el, ahhoz képest tartozik elégtétellel is. Ha közönségesen vállalt kezességet a tartozásokért, különösen egyet sem nevezvén meg, akkor minden tartozásért köteles lesz kezeskedni; ha pedig a tartozást különösen megnevezte, akkor csak ezért. Így bizonyos időre is vállalhatni kezességet, a mikor a kötelezés csak ezen időre terjed a kezesre nézve.

Bűnperekben pedig, kivált személyes büntetésekre nézve kezesség nem engedtetik, hanem azt csak a bűn által okozott károk' megtérítésére nézve lehet felvállalni, melly esetben csak a kárt, nem pedig az időközben húzhatandó hasznot is, tartozik megtéríteni a kezes, ha csak általánosan mindazokra nem vállalt kezességet, a miket a kárt okozott személy megtéríteni tartoznék.

A kezeset csak akkor lehet elégtételre szorítani, ha annál, kiért kezeskedik, az ítélet' végrehajtásakor semmi vagyon már nem találtatik. Ellenben egyenesen is kereset alá lehet venni a kezeset, ha annak, kiért kezességet vállalt, vagyona csak reménylhető, s az is igen bizonytalan jogot épül, vagy olly távol van, hogy reá a hitelezőnek igen hosszú ideig kellene várakozni; továbbá, ha a főadós az országból kiköltözött, s e miatt az országban meg nem perelhető; végre, ha a kezes egyszerismind készfizetési lekötelezést vállalt, a mi a váltóbeli kezességnek mindig alatta értetik, melly egyszerismind kész fizetési lekötelezésnek tekintetik, s mellyben a kezes a váltótörvény' szigorúsága alá tartozik.

Ha ugyanazon egy kötelezésért több kezesek irták alá magokat egyetemleges kötelezés nélkül, akkor az egész teher közöttök egyenlő részekre oszlik fel. De ha egyetemleg kötelezték magokat, akkor a követelő a tartozást nem csak mindnyájokon együtt, hanem külön külön is akármellyikén teljesése szerint egészen keresheti. A váltóbeli kezességben pedig a kezes akár egy, akár több, ha csak valamely megszorítást abban határozottan ki nem köt, mindenkor egyenként az egész váltóbeli summára nézve kötelezve van.

Ha olly adósságért kezeskedik valaki, mellynek megfize-

tésére határnap van szabva, ennek eltöltekor sürgetheti a hitelezőt, hogy vagy adósságát az adóson vegye meg, vagy a kezes szabadítsa fel a kezeskedéstől; mit tenni ha a kezes elmulaszt, köteleztetése tovább is megmarad.

Hasonlóan, ha a kezes látván, hogy az adós veszteget, vagy bukni kezd, vagy az országból ki akar költözni, törvényesen felszólíthatja a hitelezőt, hogy az adóson a tartozást vegye meg; mit ha a hitelező nem teszi, s az adós utóbb fizetésre tehetetlenné lesz, akkor a kezes, ha bebizonyítja, hogy az adós a hitelező megintetésekor még megfizethetett volna, a kötelezés alól felszabadul, s rajta a hitelező azt többé nem keresheti.

Ha azon kötés, mellyért kezeség vállaltatott, egyezkedés által vagy más módon más nemű kötelezéssé változtatik a kezes befolyása és megegyezése nélkül, az új szerződés feltételei őt nem terhelik, hanem a kötelezés ellen minden előbbi netaláni kifogásai s még ezenfelül az új szerződésből származhatók is számára fenmaradnak.

A kezeség a kezes örökösire is átszáll, a mennyiben örökségéből kitelik a tartozás.

Ha a kezes az adós helyett eleget tett, az adóson megtérítést követelhet, nem csak a kifizetett tartozásra, hanem még a kezesége által szenvedett káraitra és költségeire nézve is, ha csak ezeket nem maga okozta magának. De ha valamit a tartozásból a hitelező elengedett, ezen elengedett részt a kezes az adóson nem követelheti, ha csak be nem bizonyítja, hogy az elengedést a hitelező a kezes javára tette.

A mi a kezeség-vállalás írásba tételét illeti: annak szerkezetében meg kell említenie lenni, a kezes nevének aláírásán kívül a kezeség elvállalásának, az elvállalt kötelezésnek s a netaláni feltételeknek, mellyek alatt azt elvállalja, p. o. ha az adós több adósságokat nem tenne, — vagy: míg az adós utjából visszatérend, — vagy: mától fogva két évig, stf.

Megtörténhetik pedig vagy csupán a kezes nevének e hozzá-tétellel: *mint kezes*, a kötelező-levél aláírása által; vagy a kezeség-vállalásnak a kötelező-levél alá akár csak röviden, akár a kötelezésre is hivatkozva, feljegyzése által; vagy végre külön irományban szerkeztése által, mellyben a kötelező-levélre hivatkozás tételik, pontosan megemlítetvén a köteleztetés mivolta és mennyisége, a hitelező és adós nevei, s a kötelező-levél kelte, egyszóval mindazok, mellyek a kezeség mibenléte iránt minden kétséget eloszlatnak.

Kezesség-vállalás' példái.

(A kötelező levél alá jegyezve.)

Alulirt magamat N. N. úrért kezesnek vallom (vagy N. N. úrért kezességet vállalok).

Költ sat.

A kezes' aláírása.

Más példa.

Azon esetre, ha N. N. úr fentemlített tartozását annak idejében nem teljesítené, a kezességet érette magamra vállalom.

Költ sat.

A kezes' aláírása.

Más példa.

Alulirt a fentebbi kötelező-levélben foglalt tartozásra nézve N. N. úrért kezességet vállalok, kötelezvé magat, hogy azon esetre, ha ő eleget nem tehetne, én helyette a fentebbi feltételek alatt eleget fogok tenni.

Költ sat.

A kezes' aláírása.

Más példa.

(Külön irományba szerkezve).

Alulirt bizonyítom, hogy azon ..... p. forintért, melyeket N. N. úr T. T. asszonyságtól T. évi T. hónap' ...dik napján P. városában költ kötelező-levél mellett száztól hatos kamatra hitelbe felvett, kezességet vállalok oly feltétellel, hogy ha N. N. úr a nevezett hitelező asszonyságnak két év múlva e tartozást meg nem fizetné, én azt helyette kamatosul megfizessem.

Költ sat.

A' kezes' aláírása.

Más példa.

(Kibocsátandó rab mellett.)

Alábbirt jelentem, hogy N. N. cselédemért, ki tolvajság' gyanúja miatt a nemes vármegye' fogházában raboskodik, kezséget vállalok oly módon, hogy őt, a mikor kivántatándik, tüstént elő fogom állítani; mit ha nem tennék, szabad legyen a nemes vármegyei törvényszéknek személyemet letartóztatni s mindazon kárt, mellyben az említett N. N. elmarasztaltatik, javaimból megtéríttetni.

Költ sat.

T. T.

XVII. Ajándéklevelek.

Az ajándékozásban valaki valamely vagyonát ingyen csupán jó akaratból adja másnak.

Csak az ajándékozhat, ki vagyonáról szabadon rendelkezhetik. Annálfogva tébolyodottak, gyermekek, gyámság alatt lévők, gyámok növendékeik' vagyonából, törvényesen pazarlóknak nyilatkoztatottak, hitre-bizományosok, fiak a még élő szülőik' vagyonából nem ajándékozhatnak.

Elajándékozni pedig csak oly dolgokat lehet, mellyekre nézve az ajándékozónak a törvények teljes és szabad rendelkezési jogot adtak.

Csak oly személyeknek ajándékozathatik valami érvényesen, a kiknek a nekik ajándékozandó dolgot elfogadni és bírni a törvény által meg van engedve. Annálfogva közönségeknek, mint klastromoknak, sat. és nem-nemeseknek nemesi jószágot magános személy törvényszerűen nem ajándékozhat. Házastársak azonban, szülők és gyermekek egymásnak érvényesen ajándékozhatnak.

Ingó javakat minden különös szertartások nélkül is, ingatlanokat ellenben csak a törvény által megszabott szertartásokkal lehet elajándékozni. Tanácsosabb azonban az ingó javak' elajándékozása iránt is oklevelet készíteni s azt a törvényhatóság által is megerősíttetni.

A feltétel nélkül tett ajándékozás által a megajándéko-

zott személy az ajándékozott tárgynak azonnal ura lesz. A feltételes ajándékozás által nyert jog ellenben a feltételektől függ.

Az élők közt történt ajándékozás, mellyről itt szó vala, a közös megegyezés után mindjárt foganatba lép, bár az ajándékozott tárgy még át nem adatott is.

A meghalálkozás' esetére tett ajándékozás az ajándékozó' haláláig a megajándékozott személyre nézve semmi tettegi jogot nem szerez, s azt az ajándékozó akármikor visszahúzhatja. Ha pedig valamely különös veszély' esetére tétetett, ennek elmúlása után visszahúzás nélkül is magától megszűnik; ugy szinte akkor is, ha az ajándékozó az ajándékozás után hűtlenség' vagy felségsértésbe esik. Egyébiránt a végrendeleti hagyomány' természetét követi s a végrendeletek körül megszabott szertartásokat kívánja meg.

Az ajándék-levéiben meg kell említve lenni az ajándékozott személyek' nevein kívül, az ajándékozott tárgynak s az ajándékozás' netaláni feltételeinek.

Ajándéklevél' példája.

Alulirt jelentem, hogy N. N. harátomnak örök- emlékül ezüst tokú kardomat, mellynek tokján P. M. betűk, vasán pedig nevem van bemetszve, örökös tulajdonul oda ajándékoztam. Mellynek nagyobb erejéül adom e saját nevem' aláírásával megerősített ajándék-leveletem.

Költ sat.

Aláírás.

Más példa.

Mai napon alulirtak következő ajándéki kötésre léptünk: En N. N. jelentem, hogy T. városban T. utczában ...dik szám alatt lévő egyemeletes házamat s ugyanazon város' határában T. hegyen P. P. és R. R. szomszédságokban lévő szőlőmet, melly jószágokat magam szereztem, T. T. asszonyságnak örökös tulajdoni joggal csupa szivességből és barátságból oda ajándékoztam. Kívánom tehát, hogy az említett ház és szőlő az említett asszonyság' nevére átírassék.

En pedig T. T. a fent nevezett ajándékot köszönettel elfogadtam.

Mellynek erejéül ezen ajándéki kötetést mind a két fél az alulírt tanúk' jelenlétében saját neve' aláírásával megerősítette.

Költ sat.

G. G. mint tanú
H. H. mint tanú.

Az ajándékozó' neve
A megajándékozott' neve.

XVIII. Engedmények.

Az engedményekben valamely másikon teendő követelés szállíttatik egy harmadik személyre tulajdonul.

Az adós' megegyezése nem kívántatik ugyan meg az átengedéshez, tanácsosabb azonban azt is megnyerni, hogy így az adós azután az engedményes ellen kifogást és viszontkövetelést, melyet talán az átengedő ellen tehetett volna, ne tessen. Mely adósi megegyezésnek azonban bebizonyíthatónak kell lennie.

Nem elég pedig csak az adósságlevelet átadni az engedményesnek, hanem az engedményezésnek vagy ugyanazon oklevél alá fel kell jegyeztetni s az átengedő által aláíratni, vagy róla különös oklevelet kell készíteni, s ezt is az engedményesnek átadni.

Az átengedő csupán az átengedett követelés' valóságáról felel, arról ellenben nem, van-e iránta az adósnál elegendő biztosság.

A ki váltót közönséges engedmény mellett (melly a váltó' hátára vagy másolatára iratik) másra átruház, engedményesének és az azt követőknek váltójogilag lekötelve nincsen, hanem az engedmény mind formájára, mind az abból ellene vonható következtetésekre nézve, a köztörvény alá tartozik; az engedményes azonban a váltót tovább forgathatja, és mind ő, mind forgatmányosai az elfogadó ellen szintugy, mint magok között, és az átengedőt megelőző forgatók és kibocsátó ellen, a forgatmányból származó váltójogokkal élhetnek.

A közönséges engedményben meg kell említve lenni az átengedő' és engedményese' nevein kívül, az átengedésnek és feltételeinek, s az átengedett jog' vagy követelés' mivoltának és mennyiségének.

Engedmény' példája.

(Az adósságlevél után írva.)

Alulirt a fentebbi kötelező-levélben foglalt, ... pengő forintból álló követelésemet minden vele egybekapcsolt jogokkal együtt N. N. úrnak átengedem, s annak valódiságáról jótállok.

Költ sat.

Az átengedő' aláírása.

Más példa.

(Külön oklevélbe foglalva.)

Alulirt ezennel jelentem, hogy azon ..... pengő forintból álló követelésemet, mellyel nekem N. N. úr T. városban T. évi T. hónap' ...dik napján költ kötelező-levél szerint tartozik, mai napon T: T. úrnak átengedtem, s az említett kötelező-levelet neki át is adtam olly véggel, hogy ezen követelést, mint igazságos tulajdonát, az adóson, a mikor tetszendik, megvegye.

Mellynek nagyobb erejéül kiadtam e saját nevemmel aláirt engedmény-leveletem.

Költ sat.

Az átengedő' aláírása.

Adósnak az engedményben megegyezése' példája.

(Az engedmény után írva.)

Alulirt megegyezem a fentemlített kötelező-levélnek T. T. úr' részére átengedésében, s fizetésbeli kötelezettségemre nézve minden kifogásról lemondok.

Költ sat.

Az adós' aláírása.

Más példa.

(Külön irományba foglalva.)

Én alábbirt jelentem, hogy azon ..... pengő forint' tartozásomnak, mellyel T. városban T. évi T. hónap' ....dik

napján költ kötelező-levelemnél fogva N. N. úrnak tartozom, az említett hitelező úr által mai napon T. T. úr' részére átengedésében megegyezem, s magamat fizetésbeli kötelezettségem teljesítésére kötelezem.

Költ sat.

Az adós' aláírása.

XIX. Utalványok.

Az utalványok által az utalványozó valamely más személyen való követelése beszédését ajánlja egy harmadiknak ennek számára, mely által az utalványozó (vagyis utasítást kiadó) köteleztetése az utalványozottra (kihez tudnik az utasító levél szól) megy által, ki köteles lesz az utalványozó helyett az utalványost (vagyis rá utasított személyt) az utasításba foglalt pénzmennyiség' értékeig kifizetni, ha ő az utalványozónak valóban tartozott, mivel különben nem tartozik az utalványt elfogadni. Az adósára utalványozás azonban csak akkor ér fel az utalványozó' részéről a fizetéssel, ha az utalványos az utalványozónak a fizetésről nyugtátványt ad s neki az adósságlevelet visszaadja, vagy ha az utalványozottat az utalványozó helyett adóssává világosan elfogadta. Ha pedig ezen feltételekhez még a fizetésre kinevezett utalványozottnak megegyezése is hozzájárul, akkor az utalványozó nem csak a fizetésre kinevezett utalványozottal azelőtt volt összekötöttségétől megszabadul, hanem az utalványosnak sem tartozik többé a fizetésre kinevezett pénzmennyiség' valóságáról felelni.

Az utalványokban meg kell lenni az utalványozott' és utalványos' nevein kívül a fizetendő pénzmennyiségnek és az utalvány' kiadatása' helyének és idejének az utalványozó' aláírásával.

Utalvány' példája.

N. N. úrnak tessék T. T. úr' számára ezen utalványomra
..... pengő forintot kifizetni és számadásomban felróni.

Pesten ...dik évi .... hónap' ...dik napján.

Az utalványozó' aláírása.

Más példa.

N. N. úrnak tessék ezen utalványomnál fogva T. T. úr' rendelményére ..... pengő forintot fizetni, s azt számadásomban róni, felőle engemét értesítvén.

Pesten T. évi T. hónapi ... dikén.

Az utalványozó' aláírása.

Más példa.

Alulírt ezennel megkérem N. N. urat, hogy azon ..... pengő forintot, mellyel nekem T. évi T. hónap' ... dik napján költ kötelező-levél szerint tartozik, T. úrnak, tőle veendő nyugtatvány s az említett kötelező-levél' visszavétele mellett, fizesse ki.

Pesten, T. évi T. hónap' ... dik napján.

Aláírás.

XX. Nyugtatványok.

A nyugtatványok írásbeli megismerései annak, hogy valamely pénzbeli fizetés teljesített és felvétellett.

Hitelességére megkivántatik, hogy benne ki legyen téve 1) a fizetett pénz' mennyisége, még pedig nem csak számmal, hanem betűkkel is kifejezve, sőt jó azt még a papiros' szélére is e szókkal: *azaz* feljegyezni; 2) azon cím és mód, melylyen a fizetés tétellett, megnevezve az időt is, a mellytől s meddig tétellett; 3) a fizető és kézhez szolgáltató személy' neve; 4) a fizetés' megtörténtének világos szavakkal elismerése; 5) a nyugtatvány' kiadásának helye és ideje; 6) a nyugtatványt kiadó hitelezőnek vagy megbizottjának saját neve' aláírása, s ha írni nem tudna, legalább neve mellé tett kézvonása, melly utóbbi esetben tanácsos tanúkkal is aláíratni a nyugtatványt.

A nyugtatvány az adós' kezében bizonyosságul szolgál az iránt, hogy a benne foglalt pénzt kifizette, ha csak a hitelező ellenkezőt nem bizonyít.

Csupán a kötelező-levélnek az adós' kezében létele is gyaníttatja ugyan az adósság' történt kifizettetését; de ha a hitelező csak fél próbát hozhat is elő az iránt, hogy a summát meg nem kapta, a kötelező-levél' birtokosa pótló hit' letételére szoríttathatik. Ugyanazért a fizető nem tartozik megelégedni a kötelező-levél' visszaadásával, hanem a mellett nyugtatványt is kívánhat. Legtanácsosb pedig a nyugtatványt akár a részenkénti, akár a teljes megfizetésről magába az adósság-levélbe iratni a hitelező-által, hogy így ez a kötelező-levéllel, ha kezénél maradna is, az adóست meg ne támadhassa. —

A kereskedők s mesteremberek többnyire csak e szót írják számadásaik alá: „kifizettetett.“

Nyugtatvány' példája.

Nyugtatvány

..... pengő forintról, melyeket alulirt N. N. úrtól a múlt aratáskor hitelbe neki adott 50 pozsonyi mérő búzáért mai napon tőle kész pénzben hiány nélkül felvettem.

Költ sat.

A hitelező' aláírása.

Más példa.

Alulirt ezennel megismerem, hogy azon ..... pengő forintot, melyeket N. N. úrnak T. évi T. hónap' ... dik napján hitelbe adtam volt, tőle mai napon kamatostul visszakaptam.

Költ sat.

A hitelező' aláírása.

Más példa.

Nyugtatvány

..... pengő forintról, melyeket alulirtnak mai napon T. T. úr, T. városban T. utcában .... szám alatt lévő hazamban általa bérlett lakásért házbérül .....dik esztendőre előre kifizetett.

Költ sat.

A házbirtokos' aláírása.

Más példa.

Nyugtatvány . . . . pengő forintról, mellyeket alulirt azon . . . . pengő forintnyi tőkepénzemért, mellyet N. N. úrnak T. évi T. hónap' . . . dik napján költ kötelező-levélére hiteleztem, a közelebb múlt . . . dik évre kamatul az említett N. N. úrtól mai napon felvettem.

Költ sat.

A hitelező' aláírása.

Más példa.

Alábbirt e közönséges nyugtatványom által ezennel megismerem, hogy N. N. úr minden tölem eddig vásárlott árukért hátra volt tartozásait mai napon nekem kész pénzben hiány nélkül lefizette, s annálfogva mai napiglan a mult időre nézve rajta semmi követelésem nincsen.

Költ sat.

A hitelező' aláírása.

XXI. Enyészto-levelek.

Ha valamely olyan iromány, különösen kötelezvény elvesz, mellynél fogva megtalálója akár az elvesztő, akár más valaki ellen jogtalan keresetet támaszthatna, ilyenkor az eféle irományt tanácsos enyészto-irománnyal megsemmisíteni, azaz olly fogatlanná tenni, hogy megtalálója vagy elsikkasztója másnak vele ne árthasson. Különösen pedig, ha az illy irományt az vesztette el, kinek azon irománynál fogva másn követelése van vagy lehetne, joga van a tartozónak a követelési joggal bírótól enyészto-írást kívánni, még akkor is, ha az különben a tartozás' kifizettetéséről neki nyugtatványt ad. Melly esetben az enyészto-írás vagy a történt visszafizetésről költ nyugtatványba iktattatik, illy formán: „egyszersmind a fenemlített tartozásról a megfizető úrtól kiadott és nálam elveszett kötelező-levelet egészen fogatlanlannak vallom, s ígérem, hogy azt, mihelyt megtalálandom, az említett úrnak visszaadom;“ vagy pedig külön irományba foglaltatik, melly:

ben az elveszett levél' foglalatja s költének helye és ideje minél pontosabban megemlíttetik s az foganatlannak elismertetik.

Hogy pedig az elveszett iromány' ereje teljesen megsemmittessék, e végett az irományt elvesztett személy esedező-levéllel az illető törvényhatósághoz folyamodik, mellyben az elveszett irománynak megsemmítését s a megsemmítésnek a helytartó-tanács' útján országszerte kihirdettetését kívánja, hozzá csatolván esedező-levéléhez az elveszett irománynak párját, ha van, ha pedig nincs, akkor az esedező-levélben annak foglalatját, különösen a tartozás' mivoltát s mennyiségét, a követelő és tartozó személyek' neveit, s az elveszett iromány' költének helyét és idejét, a mennyire csak lehet, minél pontosabban előadván. Az illy iromány az illető törvényhatóság által megsemmittetnek határozatván, a benyújtott esedező-levéllel együtt a helytartó-tanács'hoz felküldetik, melly a történt megsemmítést országszerte kihirdetteti.

Enyészto-írás' példája.

Alulirt ezennel jelentem, hogy miután N. N. úr az általa tőlem T. évi T. hónap' ... dik napján hitelbe felvett ..... p. forintról ugyanazon napon kiadott, de nálam történetből elveszett kötelező-levele helyett ma nekem másikat adott, az előbbi elveszett kötelező-levelet teljesen foganatlannak és minden erő nélkülinek vallom s ígérem, hogy ha előkerülne, azt említett N. N. úrnak azonnal kezéhez szolgáltatom, e mellett pedig megsemmittetését az illető bíróság által haladék nélkül eszközöltetni fogom.

Mellynek nagyobb erejéül kiadtam e saját nevemmel aláirt enyészto-leveletemet.

Költ sat.

A hitelező' aláírása.

Más példa.

Alulirt jelentem, hogy mivel azon ..... pengő forintról, mellyeket N. N. úr T. évi T. hónap' ... dik napján tőlem hitelbe felvett, az említett úr által ugyanakkor kiadott kötelező-levelet mai napon, midőn N. N. úr nekem ezen egész tartozását nyugtatványom mellett kész pénzben hiány nélkül lefizette, nálam semmi módon meg nem találhatván, vissza nem adtam: ennelfogva azon kötelező-levelet ezennel minden erő

nélkül valónak és fogatlanlannak vallom, igérvén egyszersmind, hogy azt, mihelyt megtalálandom, a nevezett úrnak azonnal visszaadom.

Mellynek erejéül kiadtam e saját nevem' aláírásával meg-erősített enyészto-leveletemet.

Költ sat.

A hitelező' aláírása.

XXII. Térítvények.

A térítvényekkel olly tárgyak' vagy jogok' ideigleni át-vételét ismerjük el, mellyeket ismét visszaadni vagyis téríteni tartoznak; s ennél fogva a térítvények egyszersmind kötelez-vényül is szolgálnak, s többnyire kölcsön természetűek, min-denkor pedig nyugtatványul szolgálnak.

Megkivántatóságuk az, hogy bennök meg legyen említve a visszatérítendő tárgy' átvevésének és átvevése' idejének, s egyszersmind a visszatérítés' köteletségének, és ha meg van szabva, idejének elismerése s a netaláni feltételek, az átvevő' neve' aláírásával.

Térítvény' példája.

Térítvény következő irományokról:

(itt következnek az irományok' czímei vagy rövid foglalataik) mellyeket alulirt mai napon T. levéltárból megolvadás végett kivettem.

Költ sat.

Aláírás.

Más példa.

Alulirt ezennel elismerem és kötelezem magamat, hogy T. városban T. utczában .... dik szám alatt lévő házamnak N. N. szomszédom' kertére nyiló ablakát, mellyet az említett úr' e végre nyert engedelmével vágattam, mihelyt ő vagy örökö-sei kívánandják, azonnal saját költségemen ismét be fogom rakatni.

Mellynek erejéül adom e saját nevem' aláírásával megerősített térítvényt.

Költ sat.

Aláírás.

XXIII. Vevények.

A vevényekkel valamely jószágnak valaki által valóban megtörtént átvétele ismertetik el, s annál fogva nyugtatványul szolgálnak.

Meg kell bennök említve lenni az átadó' nevének, az átvett jószág' pontos leírásának s az átvétel' elismerésének, helyének, idejének és céljának, az átvevő' nevének aláírásával. Az átadó' neve azonban néha (mint a postai vevényeken) nem tétetik ki.

Vevény' példája.

Vevény ..... pengő forintról, melyet N. N. úrtól T. T. úrnak átadás végett mai napon átvettem.

Pesten, T. évi T. hónap' ... dik napján.

Az átvevő' aláírása.

Más példa.

Vevény következő szerekről:

(itt következik az átvett szerek' leírása)

mellyeket alulirt mai napon N. N. úrtól átadási jegyzéke mellett T. hivatal' számára átvettem.

Költ sat.

Az átvevő' aláírása.

XXIV. Bizonyítványok.

A bizonyítványok által valamely történt dolog' valósága ismertetik el, s annál fogva bennök a bizonyított dolognak környületesen és világosan, de röviden elő kell adva lenni.

Ezenkívül meg kell azokban említeni azon személy' nevét, kinek számára kiadatik s a kit illethet, továbbá, hogy saját kértére maga vagy más' számára s minő tekintetben adatott-e ki; olykor pedig azt is, honnan van a bizonyítónak tudomása merítve, s mi okból, czélból bizonyít. Végre a bizonyítvány' kiadása helyének és idejének pontosan ki kell tétetni, a bizonyító' nevének aláírásával és pecsétével.

A köz hivatalos bizonyítványok' szerkezeti formái különbözők, de azok is a főbb dolgokban a magános személyek által kiadottakkal megegyeznek.

Bizonyítvány' példája.

Alulirt bizonyítom, hogy N. N. úr a T. királyi tábla' hites jegyzője nálam egész T. évben törvényes gyakorlaton volt s ezen egész idő alatt magát mind tudományos ügyessége és szorgalma, mind feddhetetlen erkölce által megkülönböztette.

Mellynek nagyobb hitelére adom e saját nevem' aláírásával és szokott pecsétémmel megerősített bizonyosság-levelet.

Pesten, T. évi T. hónap' ...dik napján.

(p. h.) N. N.

királyi-táblai hites ügyvéd.

Más példa.

Hogy P. városi születésű N. N. ...dik évi T. hónap' ...dik napjától kezdve e mai napig mint kocsis nálam szolgált és ezen egész idő alatt magát hiven és illendően viselte, s különös szorgalma által teljes megelégedésemet megnyerte, ezennel bizonyítom, s mivel lovaimat eladván, többé őt szolgálatomban meg nem tarthatom, másoknak érdemlett ajánlása végett neki e bizonyosság-leveletemet kiadom.

Pesten, T. évi T. hónap' ...dik napján.

Aláírás.

Más példa.

Én alábbirt N. N. úrnak megkeresésére ezennel bizonyítom, hogy a múlt T. hónap' ... dikán nála jelenlétén, szemeimmel láttam, midőn T. T. úrnak 200 pengő forintot hitelbe

adott s azt előttem asztalán leolvastván, neki át is adta azon csupán szóbeli ígéretére, hogy e pénzt egy hét alatt vissza fogja fizetni.

Mellyről adom e saját nevem' aláírásával megerősített bizonyosság-leveletemet.

Költ sat.

Aláírás.

XXV. Meghatalmazások és ügyvédvállások.

Meghatalmazottat maga helyett kiki rendelhet. Ily meghatalmazottnak vagy teljes hatalmú biztosnak mindazon cselekvényei érvényesek, mellyeket meghatalmazása' körén belől vitt véghez; a meghatalmazás' köre pedig ennek tartalma által a szerint, a mint általános vagy egyes ügyekre s bizonyos időre szorított, határozatik meg. Meghatalmazott' rendeltetése vagy szóbeli, midőn valamelly ügyre nézve az illető bíróság előtt szóval jelentetik ki, vagy írásbeli, midőn erről bizonyosságlevél adatik. Az országban minden hiteles személyek és helyek, nem különben a megyei köz- és kisgyűlések, sőt városi telkekre és polgári vagyonokra nézve a szabad kir. városok' tanácsai előtt is megtétethetik a rendelés. Az országon kívül, ha ott honi hiteles személy tartózkodik, a meghatalmazott' rendeltetése ez előtt történik, ellenkező esetre az ausztriai birodalomban a főkormányzék', katonai személyre nézve ennek hatósága', kultartományokban pedig a követség' útján eszközöltetik. Váltótörvényszékek előtti egyes ügyekre nézve meghatalmazások magán-pecsét alatt is történhetnek, de azok vagy két váltótörvényszeki bíró, vagy megyékben a törvényes bizonyosság, sz. kir. városokban pedig a bíró és jegyző által hitelesítendők.

Ügyvéd bíróságok előtti peres ügyek' vitelére szokott rendeltetni, s rendeltetése úgy történik mint a meghatalmazotté oly különbséggel, hogy a sz. kir. városok' tanácsai előtt történt ügyvédvállások az országnak minden bíróságai előtt érvényesek. Váltótörvényszéki ügyekre nézve az ügyvédi rendelés magán pecsét alatt is történhetik; de kinek aláírási czíme váltótörvényszéknél bejegyezve nincs, aláírását két tanú által tartozik hitelesíttetni.

Meghatalmazás' példája.

(Váltótörvényszék előtti ügyben.)

Alulirt az ..... váltótörvényszék előtt N. N. ellen .....
pft. iránt indítandó ügyemben P. P. urat ezennel teljes hatalmú
biztosomnak (meghatalmazottamnak) vallom sat.

Költ sat.

Előttünk

F. F. váltótörvényszéki bíró.

G. G. váltótörvényszéki bíró.

(p. h.) Aláírás.

Ügyvédrendelés' példája.

(Váltótörvényszék előtti ügyben.)

Alulirt az .... váltótörvényszék előtt általam mások el-
len vagy mások által ellenem támasztandó ügyekben N. N.
váltóügyvéd urat ezennél ügyvédemnek vallom.

Költ sat.

Aláírás.

(p. h.) bejegyzett nagykereskedő.

Más példa.

Alulirt az ..... váltótörvényszék előtt N. N. által elle-
nem indított váltóügyben F. F. váltóügyvéd urat ezennél ügy-
védemnek rendelem.

Költ sat.

L. L. mint tanú.

M. M. mint tanú.

(p. h.) Aláírás.

XXVI. Végrendeletek.

A végrendelet által valaki a halála után hagyandó javai
felőli akaratát fejezi ki.

Végrendeletést nem tehetnek az eszeveszettek, tizenkét éven
alul lévők és hazaárulók.

A végrendeletek vagy közönségesek, mellyek hiteles helyek vagy személyek, ugymint magyar királyi udvari cancellaria, ország' főbirái, vagy ezeknek ítélőmesterei, káptalanok, szerzetes-gyülekezetek, vármegyei törvényhatóságok és városi tanácsok előtt tételnek; vagy magánosok, mellyek szükséges számú és tulajdonságú tanúk előtt írásban vagy élő szóval tételnek.

A végrendeletek' tételében, hogy azok törvényes erejűek legyenek, a törvény által rendelt mind belső, mind külső szertartásokat meg kell tartani.

A belső szertartás abban áll, hogy a végrendelet' személye olyan legyen, a kinek általában végrendeletet szabad tenni, s egyszersmind joga legyen különösen azon dologról végrendeletet tenni; a honnan senki sem tehet végrendeletet kölcsönözött, vagy őrzés végett átvett, vagy zálogba kapott, vagy hitrebizott, vagy idegen javakról, továbbá holtá után más törvényes örökösöket, p. o. az ősieken atyafiait, vagy magvaszakadt jószágokban a királyi fiscust illető javakról; a végrendeletben kinevezett örökösnek vagy hagyományosnak pedig a neki hagyott dolgokat törvényesen bírni, p. o. nemesi jószágot nemtelen személynek vagy közönségeknek, megtiltva ne legyen.

A külső szertartások alatt a végrendeletek' tételének törvény által megkívánt külső módjai értetnek, mellyek ha mind megtartatnak, akkor a végrendeletet *szertartásosnak*, ha pedig némelly esetekben, ugymind a kegyes czélokra (de csak a mennyiben ilyenekre tételik), táborban, szülők által csupán (vagy a mennyiben) gyermekeikre nézve, s dögihalálkor tett végrendeletekben a törvény kevesebb külső szertartás' megtartásával is megelégszik, olyankor a végrendelet kevésbbé szertartásosnak vagy *szabadnak* mondatik.

A külső szertartásokra nézve a törvény a végrendeletkezők' állapoti különbségéhez képest, mind a közönséges, mind a magános végrendeletekre nézve különbözőleg rendelkezik. Ugymint:

A nemesek' végrendeletei.

Ha közönségesek, akkor valamelly hiteles hely előtt, ugymint a magyar királyi udvari cancellaria vagy e végre kiküldött tanácsosa, káptalanok vagy szerzetes-gyülekezetek vagy két kiküldött, vármegye' közgyűlése vagy kiküldött alispán vagy szolgabíró és esküdtje előtt, vagy hiteles személyek, ugymint ország' főbirái s azoknak ítélőmesterei előtt tételnek.

tetnek, s a levéltárba elítélvén, a végrendelező' holtá után kihirdettetnek s hiteles másolatban kiadatnak.

Magános végrendeletekre nézve pedig, ha írásban tételnek, megkívántatik:

1.) hogy a végrendelet őt, a végrendelező által meghívott, nemes vagy nemeshez hasonló tekintetű, vagy ezek' nemlétében legalább tisztos és minden esetre tanúbizonyosságra alkalmas, jóhírű és egyszerre együtt lévő tanúk' jelenlétében tétessék.

2.) hogy azt a végrendelező saját aláírásával és pecsétével megerősítse, ha pedig írni nem tudna, vagy arra tehetetlen volna, akkor az ő nevét egy hatodik tanú olly jelentéssel írja alá, hogy ezt a végrendelezőnek megkéréséből tette.

3.) hogy a tanúk közül is mindenik a maga' nevét saját kezével írja alá s pecsétét nyomja mellé, ha pedig valamelyikük írni nem tudna, a többi közül valamelyik aláírhatja azon jelentéssel, hogy ezt az írni nem tudó tanú' megkérésére tette, ki ekkor saját kézvonását teszi neve után; a kinek saját pecsété nem volna, a másét is használhatja.

4.) hogy a végrendelező végrendeletét, akár önkezével írta, akár mással maga szóval mondván íratta, akár nyíltan akár pecsételve, a tanúknak elébe terjeszse és azt végső akaratjának nyilvánítsa.

5.) hogy családság a végrendelezéstől távol legyen.

6.) végre hogy a végrendeletben annak költének helye és ideje világosan kitétessék; ezenkívül benne semmi vakarás, kitörlés sat. ne legyen.

A szóbeli végrendelesnél hasonlóan öt tanúnak kell egyszerre lenni és együtt jelen lenni a végrendelezővel. — Az illy végrendelet, ha utóbb írásba foglaltatik is, csak szóbeli végrendeletnek tekintetik. A szóbeli végrendeletekre nézve a jelenvolt tanúk az illető felek által hitletétel mellett is szoríthatatnak a végrendelező által nekik kimondott végső akarat' kinyilatkoztatására, a minek írásban tett végrendeletekre nézve nincsen helye.

A polgárok' végrendeletei.

Ha közönségesek, azon esetre vagy bemutattnak a városi tanácsnak, s ekkor két tanácsbeli és egy jegyző által aláíratván, a levéltárba tételnek; vagy pedig a tanácsból kiküldött két személy (Pesten egy tanácsos és egy jegyző) előtt készülnék, kik a nekik előmutatott, vagy csak jelenlétükben készült végrendeletet a végrendelező előtt felolvastván, miután ő azt

végző akaratjának nyilatkozatja, erről bizonyításokat aláírják, s a végrendeletet jelentéstételök mellett a városi tanácsnak benyújtják, hol az a levéltárba tételvén, a végrendelet haláláig ott tartatik.

Magános végrendeleteikben pedig, akár írottak, akár szóbeliek, a tanúkra nézve ugyanazt kell megtartani, a mit a nemes személyek' végrendeleteiben. Ezenkívül az 1715 évi 27. törvénycikkely azt rendeli, hogy a végrendeletet az egyszerre jelenlévő tanúk közül egyik a végrendeletnek felolvassa, s ez azt azután élő szóval végző akaratjának nyilatkoztassa. E törvényhez képest tehát zárt végrendeleteket, azaz, mellyeknek tartalmát a tanúk nem tudhatják, csak olly városokban lehet tenni, mellyekben e szokás az 1815 évi 27-ik törvénycikkely' kihirdetése előtt megvolt s azóta fentartatott. Azon polgári végrendeletekre nézve azonban, mellyeket a végrendeletkező személyek saját kezökkel írtak és aláírtak, az 1840 évi 14-dik törvénycikkely megengedte, hogy azokat a végrendeletet tevők a hitelesítő tanúk által felolvastatni kötelesek ne legyenek.

A városokban lakó nemes birtok nélkül való vagy nem eléggé kimutatott nemességű személyek is, ha csak igen sürgető körülmények nem gátolják, polgári módon tartoznak tenni végrendeleteiket. Birtokos nemesek ellenben polgári vagyonaikról is rendelkezhetnek nemesi végrendeleteikben.

A jobbágyok' végrendeletei.

A jobbágyok' végrendeleteiben a végrendeletet tevőnek lakhelyén lévő szokást kell megtartani a külső szertartásokra nézve.

A papok' végrendeletei.

A mi belső szertartásaikat illeti: a főrendü papok csak királyi engedelemmel tehetnek minden szerzett vagyonokról végrendeletet, különben annak csak egy harmadrészéről, egy harmadrésze pedig az egyházra száll, mellynél szolgált, s a másik harmadrész a királyi ügyek' gondviselőjére; ha pedig végrendelet nélkül halnak meg, akkor azon harmadrész, mellyről végrendeletet tenniök szabad lett volna, tizedik fokig lévő atyafiaik közül a legközelebbikre száll, s illy atyafi' nem létében ez is a királyi fiscusra. — Külső szertartásaikra nézve pedig a nemesek' végrendeleteit követik.

Az alrendü papok pedig, ugymint kanonokok, megyés

papok sat. minden szerzett vagyonaikról tehetnek végrende-
lést, s ha végrendelet nélkül halnak meg, akkor hagyomá-
nyok' egy harmadrésze az egyháznak, mellynél szolgáltak,
másik harmadrésze a szegényeknek, utolsó harmadrésze pedig
tizedik fokig lévő atyjokfiainak, vagy ezek' nemléteben a ki-
rályi fiscusnak jut; ha atyjokfiai szegények, akkor a második
harmadrész is azoknak jut.

A nem-egyesült görög papok' végrendeletei.

A karloviczi érsek szerzett vagyona' feléről szabadon te-
het végrendeletet, de csak O Felsége' alattvalóinak számára; a
másik fele pedig a nemzeti pénztárra száll, mellynek az érsek
és három segédei viselik gondját. A püspökök is vagyonaik'
feléről szabadon tehetnek végrendeletet, a másik fele pedig az
érsekre száll, ki azt kegyes vagy közhasznú intézetekre tarto-
zik fordítani. — Ha e főpapok végrendelet nélkül halnak meg,
törvényes maradékaik' nemléteben vagyonoknak fele a nem-
zeti pénztárra, másik fele a karloviczi iskolák' pénzalapjára
száll, mint szintén akkor is, ha végrendeletök nem a törvé-
nyes rendszabályhoz képest lévén téve érvénytelenné lesz.

Az alrendü papok pedig gyermekeikre és feleségeikre
nézve a világi személyek' módjára tehetnek végrendeletet. Ha
örökösök nem maradnak, akkor szerzett vagyonaiknak egy
harmadrészéről tehetnek végrendeletet, a más két harmadrész
pedig püspökökre száll, ki abból őket eltemettetni tartozik.

A Jászok' és Kúnok' végrendeletei.

A belső szertartásokra nézve, a magvaszakadt az ősi ja-
vakról is szabadon tehet végrendeletet, s a férj a feleségével
együtt szerzett egész vagyonáról. Ha fekvő jószág vidékinak,
ki nem Jász vagy Kún, hagyatik, annak vagy meg kell a ke-
rületben telepedni, vagy a jószágot valamely ottani lakosnak
eladni, különben maga az illető község becsáron átveszi tőle.
Így van a dolog vidékihez férjhez ment leányaik' talkeire
nézve is.

A külső szertartásokra nézve pedig, 1799 évben megerősítet-
t statutumaiuk szerint, a közönséges végrendeletek vagy a
kerületi tanács' két tagja, p. o. a kapitány és egy táblabíró,
vagy a kapitány által kiküldött két kerületi táblabíró előtt,
kik a kerületi gyűlésre azokat jelentősökkel benyújtják, vagy
a helybeli tanácstól kirendelt s 15. nap alatt megbizatosok'

végrehajtásáról jelentésöket benyújtandó két tanácsbeli előtt tétetnek. — Magános végrendeleteiknek pedig, ha írásbeliek, három tanú előtt kell tétetni, kik közül legalább egynek írástudónak kell lenni, s ha a végrendelestevő írni nem tudna, akkor az ő neve' aláírására negyedik tanú is kivántatik. E tanúk is tartoznak a tanácsnak 15 nap alatt jelentésöket benyújtani. A szóbeli végrendelekhez három akár tiszt, akár magános kivántatik tanúnak, kik 15 nap alatt a tanácsnak jelentést tenni tartoznak, még pedig, ha a végrendelet ezen idő közben meghalt, hitletétel mellett.

Kevésbbé szertartásos vagyis szabad végrendeletek.

Ezekhez, ha írásbeliek s a végrendelet' saját kezével vannak írva és aláírva, semmi tanú, a más által írottakhoz pedig, mellyeket a végrendelet' csak aláírt, két tanú, ha pedig szóbeliek, akkor is két tanú kivántatik.

Külföldön kötött végrendeletek.

Ha azon külső országban, hol a végrendelet' tevő Magyar lakik, Magyarország' főbirái vagy ezeknek ítélmesterei közül valaki találkoznék, ez előtt, Bécsben pedig a magyar királyi udvari cancellaria előtt is teheti közönséges végrendeletét szintügy mint Magyarországon. Más egyéb minden esetekben pedig azon külső országnak végrendeleti külső szertartásait tartozik követni, egyébiránt a magyar törvények szerint megkivántató belső szertartásokra ügyelvén.

A végrendeleti toldalékokról.

A végrendeleti toldalék a végrendeletnek, mellyhez tartozik, csak pótlékait vagy kisebb változtatásait foglalja magában, s az egész vagyonról soha sem, hanem csak valamely részéről szóló kevésbbé szertartásos végrendeletkezés. — Belső szertartásaira nézve a szertartásos végrendelettől nem különbözik; a külső szertartásokra nézve pedig, akár írásbeli, akár szóbeli legyen, elég hozzá három, a Jászok és Kúnok közt pedig 15 nap alatt a tanácsnak jelentést teendő két tanú, kikhez az írásbeli végrendelet' toldalékok' készítésénél, ha a végrendelet' maga nevét aláírni nem tudná, még egy másik tanú is kivántatik. — A külföldön kötött végrendelet' toldalékokra

nézve ugyanazt kell megtartani, a mi a külföldön kötött végrendeletekről mondatott.

Ha a végrendeelő végrendeletében egy vagy több személyt közönségesen örökösének nevezett ki, utóbb pedig semmi más rendelést nem tett, az is, a mit a végrendelet' készítése után szerzett, ezekre marad örökségi részöknek arányához képest. De ha világosan örököst nem nevezett ki, akkor utóbb szerzett vagyonai hagyományosaira nem szállanak, hanem az illy vagyonokra nézve külön rendelkezés szükséges.

A kész magános végrendeletet a végrendeelő akár magánál megtarthatja, akár valamely barátjának, vagy a mi legtanácsosabb, a törvényhatóságnak beadhatja. A közönséges végrendeletek pedig mindig az illető közlevéltárakban tartatnak, s a végrendeelő' halála után, midőn ez az illető felek által bejelentett, felbontatnak és felolvastatnak, s az illető feleknek kívánságokra hiteles másolatban kiadatnak, az eredetiek további őrzés végett a levéltárba visszatétetvén.

A végrendeletek' szerkezetében, a fentebbiekben mondottakon kívül még elő kell adva lenni a vagyon iránti rendelkezésnek, a mennyire lehet röviden és pontonként, de világosan; továbbá az örökös', olykor gyám' vagy gondviselő', s a végrendelet-végrehajtó' kinevezésének; végre a végrendelet' készítése' helyének és idejének. — Ugyanczt kell érteni a végrendeleti toldalékokra is.

Végrendelet' példája.

Alábbirt, halálom' esetére vagyonomról józan észszel következő végrendeletet tettem:

1.) Egy P. városban felállítandó köztanító intézetre, melyben állattan, növénytan, ásványtan, boncztan, mennyiségtan, vegytan, bölcsességtan, történettan és magyar nyelvtan taníttassék, hagyok háromszázezer pengő forintot, s a tanításnak nyomban megkezdhetése végett ugyanazon városban T. utcában ...dik szám alatt lévő házamat.

2.) Egy ugyanazon városban felállítandó közmunkaházra, melyben akárkinek akármikor, a városi tanács által hetenként meghatározandó piaczi általános munka-napszámber' fele árért akár rövidebb, akár több ideig dolgoznia s a munkák' jegyzékéből magának választania szabad legyen, hagyok százezer pengő forintot.

3.) N. N. nénémnek hagyom T. városban T. utcában ...dik szám alatt lévő házamat, a hozzátartozó földekkel és pinczéjében lévő 1000 akó borral együtt.

4.) T. T. barátomnak hagyom könyvtáramat és fegyvergyűjteményemet, T. nevű világos pej arab-faj, és T. nevű fekete magyar-faj paripáimmal együtt.

5.) Minden egyéb vagyonomban örökösömmé nevezem N. nevű leányomat, kinek gyámjával T. T. barátomat nevezem ki.

6.) E végrendeletem' végrehajtását P. P. barátomra bízom, olly kéréssel, hogy azon esetre, ha halálom' idejéig T. T. barátom Párisba tanulás végett tett útjából vissza nem érne, említett P. P. barátom gyámolja N. leányomat, T. T. barátomnak visszatéréseig.

Mellynek nagyobb erejére e végrendeletemet saját kezemmel tett nevem' aláírásával kiadtam.

Költ sat.

A tanúk' aláírásai és pecségei.

A végrendelő' aláírása.
(P. H.)

Végrendeleti toldalék' példája.

Minthogy T. évi T. hónap' ...dik napján tett végrendelésem óta vagyonom szaporodott, azon végrendeletemhez e következő toldalékot teszem:

1.) Százezer pengő forintot olly célra hagyok, hogy az N. városi köztanító intézetbeli mennyiségtan' és vegytan' tanulói külön külön évenként magok közül a legjelesebbet köz, de titkos szavazás által kiválasztván, ezeknek az említett-százezer pengő forint azon évi kamatja két egyenlő részben olly feltétellel adassék, hogy azzal a közelebbi két év alatt a föld' nagyobb városai közül valamelyikben mennyiségtant' és vegytant, s ezek mellett, ha nekik tetszendik, gyakorlati természeti tudományokat tanuljanak, a harmadik évben pedig a föld' nevezetesebb városaiba utazzanak.

2.) N. N. asszonyságnak hagyom T. város' határában T. patak mellett lévő mulató-helyemet.

3.) Ugyanazon városban N. nevű dombon lévő kertemet a mellette lévő kaszáló rétemmel együtt a' közönségnek közmulató kértül hagyom, s fentartására és diszesítésére húszezer pengő forint kamatozó tőkét hagyok.

Melly végrendeleti toldalékot ön kezemmel aláírtam.

Költ sat.

A tanúk' aláírásai és pecségei.

A végrendelő' aláírása.
(P. H.)

XXVII. Számviteli kivonatok.

A számviteli kivonatokat kereskedők, gyártók és mesterembetek szokták kiadni, a' tőlök vásárlott vagy készített egyes árukról, kereskedési vagy gyártási jegyzőkönyveikből, mely jegyzőkönyvekbe a tőlök hitelbe adott vagy készített árukat vagy mineműségök szerint a kialakult árral vagy munkabérrel és az adós' nevével együtt be szokták írni. E jegyzőkönyveket, hogy törvény előtt bizonyító erővel bírjanak, szükség az illető törvényhatóság által meghitelesíttetni és rendesen vezetni, mint ez fentebb az *adósságleveleknél* (XV. szám alatti) elő adatott. A számviteli kivonatoknak pedig a jegyzőkönyvekkel mindenben meg kell egyezniök szóról szóra.

Ha a számviteli kivonatot az adós aláírta, ez rendes kötelező-levél' erejével bír.

Ha az adós megfizetett, akkor a hitelező a kivonat alá neve mellé röviden ezt szokta írni: *megfizettetett*, vagy: *felvettem*.

Számviteli kivonat' példája.

Számadás

N. N. úrnak T. T. szabómester által készített munkákról.

		P. P.	
		fr.	k.
1843. évi			
Janar. 5-én	egy dolmány' készíttetett	25	—
Aug. 25-én	két mellény' varrása béllésetül	2	30
Maj. 16-án	két nadrág' varrása	3	30
	Összesen	30	—
	Ezekre felvettem Aug. 36-án 1842.	20	—
	Marad	10	—

A fent kitett tíz pengő forintot hiány nélkül felvettem.

Pesten, 1842 évben Aug. 28-kén

T. T.

Szabó-mester.

XXVIII. Hirdetmények.

A közjelentéseknek, hirdetményeknek röviden s világosan magokban kell foglalniok azon dolgot, melyet általok közhírré tenni akarunk. Különös szabályokat ezekre nézve adni nem lehet.

Példák.

E' hónap' ...dik napján N. N. úr P. városban hosszas szilárdítás után meghalálozott. Mi is ezennel minden illető feleknek jelentetik.

Pesten, 1842. Aug. 26-kán.

A jelentő' aláírása.

Más példa.

Egy nőtlen férjfi, ki mind az alsóbb, mind a felsőbb tudományokat elvégezte, s ..... nyelveken ír és beszél, illő díjért nevelőnek ajánlkozik. Értekezhetni iránta P. városban T. útszában ...dik szám alatti házban első emeletben, ...dik szám alatt N. N. urnál, kihéz e tárgyban a vidéki levelek is utasítandók.

Más példa.

P. városban T. utczában ...dik szám alatti háznál mindenféle honi legjobb borok hordónként eladandók.

Más példa.

Folyó évi T. hónap T. napján reggeli 9 órákor P. helységben az uradalmi épületben közárverés fog tartatni egy darabonként eladó mész iránt.

P. helységben T. évi T. hónap' ...dik napján.

N. N.

uradalmi tisztartó.

Más példa.

Alulirt jelenti mind azoknak, kik ügyeiket reá bizták vagy reá bízni akarják, hogy állandó lakása folyó évi T. hónap' T. napjától kezdve Pest városában P. utcában, ...dik szám alatti ház' első emeletében leszen.

Pesten, T. évi T. hónap' ...dikén

N. N.
Ügyvéd.

Más példa.

Egy drága kövekkel kirakott karperecz folyó évi T. hónap' T. napján éjjel 12 óra tájban B. városban, a bálházból 'T. utca' végéig lévő úton elveszett. A ki e megtalált ékszert alulirtnak kezébe szolgáltatja, tőle köszönete mellett 60 pengő forint jutalmat fog kapni.

Hely' és idő megnevezése.

Aláírás.

HETEDIK OSZTALY.

RÖVID IDEGENSZÓTÁR.

A.

- Abbreviatura, rövidítés.
Abactio; elhajítás.
Abaestimatio, elbecsülés.
Abbas, apát, apátúr.
Abdicatio, lemondás.
Abellagium, méhjeg.
Ab intestato, végrendelet nélkül, végintézetlenül.
Ablegatus, küldött, követ.
Abolitio, eltörlés.
Abonnement, kibérlés, előfizetés; — suspendu, bérszünet (színháznál).
Absolutionales, feloldó, felszabadító levél.
Absolutismus; önkényesség.
Absorbere, beszíni; elhasználni.
Absurdus, képtelen, nevetséges.
Aatholicus, nem katolikus.
Accentus, hangoztatás, hangejtés; zamat (borban).
Accept, elfogadás.
Acceptare, elfogadni, váltóra az „elfogadom“ szót írni.
Accessio, járulás, járulat.
Accessista, járulnok.
Accessit, másodjutalom.
Accessorium, járulmány, járulék.
Accidentia, mellékjövedelem.
Accisa, élelmi vám.
Acclamatio, felkiáltás.
Acclimatisare, idegen éghajlathoz szoktatni.
Accusum, csatolmány, melléklet, zármány.
Accomagnement (— panjmán), kíséret (éneknél vagy zenénél).

- Accorda, egyezés, alku.
 Accoucheur, (akkusőr), bábaorvos, szülész.
 Accurata, pontosság.
 A conto, rovásra.
 Acosti, azon hely, a hová iratik (kereskedőknél).
 Acquisitio, szerzés; jószágszerzés.
 Acquisitor, szerző; jószágszerző.
 Acquisitum, szerzemény, keresmény.
 Acta, iratok, irományok.
 Actia, részvény.
 Actio, kereset, vád; keresetlevél, vádlevél.
 Actionarius, részvényes.
 Activus, cselekvő; ügyes.
 Activisare, meghatalmazni, felhatalmazni.
 Activitas, hatalom, tehetség.
 Actor, felperes; színész.
 Actoratus, perlekedési tehetség, felperesség.
 Actualitas, mostanság; hatóság.
 Actuarius, tollvivő, tollnok.
 Actus, cselekvés; cselekvény, tétemény; — majoris potentiae, nagyobb hatalmaskodás; — minoris potentiae, kisebb hatalmaskodás.
 Adagium, közmondás.
 Adagio, (adadzso) lassan, halkán.
 Adjudicare, odaitélni.
 Adjunctus, segéd, segéd társ.
 Adjurare, felesketni, megesketni.
 Adjustatio, hozzáigazítás, felkészítés.
 Administrator, gondviselő, igazgató, — officii supremi comitis, főispáni helyettes.
 Adjutans, segéd tisztt.
 Admonitio, megintés, intés.
 Adoptio, örökbefogadás.
 Adresse, levélcímzet; utalvány; köszönetírás; kérelemírás.
 Adrittura, egyenesen.
 Advocatus, ügyvéd, ügyész.
 Aequator, egyenlítő, éjnap egyenlítő.
 Aequilibrium, súlyegyen, egyensúly.
 Aequinoctium, éjnap egyenlet.
 Aequalens, hasonló értékű, hasonértékű.
 Aër, levegő, lég.
 Aerarium, kincstár.
 Aëronauta, léghajós.
 Aërostat, léghajó.

- Aetas**, kor; — perfecta, teljes kor; — imperfecta, nem teljes kor; — legitima, törvényszerű kor; — illegitima, nem törvényszerű kor.
- Affectatio**, negéd, negédesseg; színlés, szineskedés, tettetés.
- Affectus**, indulat, szenvedély.
- Afficere**, megilletni, megindítani.
- Affinitas**, sógorság.
- Agens**, ügyvivő, ügynök.
- Agentia**, ügyvivőség, ügyviselés, ügynökség.
- Agio** (adzsjó), ráadás.
- Agiotage** (adzszolázs), váltókkali és státuskötelezvényekkel való üzletkötés.
- Aggressio**, megtámadás.
- Agnatus**, atyárok, atyafi.
- Alba** (t. i. charta), fehér levél.
- Alchymia**, aranycsinálás' mestersége.
- Alcoran**, a mohamedánusok' szent könyve.
- Algebra**, betűkkel való számvetés' tudománya, betűszámtan.
- Allatura**, hozomány, nőhozomány.
- Allegare**, előhozni; szót váltani (perben).
- Allegatio**, előhozás; szóváltás. **Allegata et probata**, szóváltások és tanúságok.
- Allegoria**, képbeszéd, hímbeszéd.
- Alliantia**, szövetség, szövetkezés.
- Allodialis**, majorsági.
- Allodium**, majorház, majorság.
- Alonge** (alonzs), toldat (váltóknál).
- Alpari**, egyenlően; hasonlót hasonlóért.
- Alphabetum**, betűrend.
- Alterum tantum**, még egyszer annyi.
- Ambassadeur** (— dör), követ, nagykövet.
- Ambitio**, tisztvágy; nagyravágyás.
- Amica**, barátságos egyezés.
- Amnestia**, kibocsátás, bűnfeledés.
- Amortisatio**, holt kéztől tiltás; semmisítés, semmités, elenyésztés.
- Amphitheatrum**, körszín.
- Analogia**, hasonlóság, hasonlatosság.
- Analysare**, taglalni.
- Anarchia**, fejtelenség; féktelenség.
- Anatomia**, boncztan.
- Angaria**, negyed, évnegyed.
- Annihilatio**, semmités, semmisítés.
- Annonce** (annonsz), jelentés, hirdetmény.

- Anomalia, szabálytalanság.
 Anonymus, névtelen.
 Antagonista, ellenfél.
 Antecessor, előd.
 Antedatate, a keltet előbbre tenni.
 Anthropologia, embertan.
 Antichambre (— sambr), előterem, előszoba.
 Anticipare, előre felvenni, előlegezni.
 Antipathia, ellenszenv.
 Aphorisma, tanúságos rövid mondás.
 Apologia, önvédelem, védirat.
 Apostroph, hiányjel, kihagyó jel.
 Apotheca, gyógyszertár (patika).
 Apparitor, törvényszéki hites szolga.
 Appellare, rá hivatkozni; felvinni, felelbbvinni (perit felsőbb
 ítélőszékre).
 Appellata, felelbbvitel.
 Appellatorium forum, feltörvényszék.
 Appertinentia, tartozandóság, tartozvány.
 Appetitus, kívánság; étvágy.
 Applacidare, megengedni, helyben hagyni.
 Approximative, közelítőleg.
 Arbitr, választott bíró.
 Architectus, építómester, építőművész, építész.
 Archivarius, levéltárnok.
 Archivum, levéltár.
 Arrenda, haszonbér; haszonbérbe adott jószág.
 Arendator, haszonbérelő.
 Arestatio, letartóztatás.
 Arestum, fogház, börtön.
 Argumentum, indító ok, támogató ok.
 Arha, foglaló, előpénz.
 Aristocrata, főbb rend.
 Armales, nemeslevél, címeres levél.
 Armalista, levélnemes (nem jószágos).
 Arrangement (arranzsmán), intézkedés; egyezkedés.
 Articularis, a mi törvényeinkben foglaltatik, törvényes.
 Articulus, cikk, cikkely; névmutató (nyelvtanban). Articuli
 contrabrobatoriales, ellenkérdések.
 Artilleria, pattantyússág.
 Assassinium, bérért elkövetett gyilkosság, titkos gyilkosság.
 Assassinus, bérlett gyilkos, titkos gyilkos.
 Assecurare, biztosítani; bizonyossá tenni.
 Assecuranz, biztosító intézet.

Assemblée, társaság, gyülekezet.
 Assentare, befogadni, felvenni (katonát).
 Assessor, ülnök, közbíró, táblabíró.
 Assignatio, utalvány, utasítvány.
 Associatio, egyesülés, egyesület, társulat.
 Asylum, menedék, menedékhely.
 Astrologia, csillagjósolás' tudománya.
 Astronomia, csillagtudomány.
 Atheus, istentagadó, vallástalan.
 Athmosphaera, légkör.
 Atomus, parány.
 Attestatum, bizonyosságlevél.
 Attributum, tulajdonság.
 Aucarius, hitszegő, ludas.
 Auctor, szerző (könyvé).
 Auctoritas, tekintet, tekintély; hatalom.
 Audientia, meghallgatás, hallgatás.
 Auditor, hallgató; hadi ügyész.
 Auszugalis, kivonati, rovásbeli.
 Authentia, hitelesség.
 Authenticus, hiteles, közhitelű.
 Autocrazia, önországlás.
 Aviso, tudósító-levél, tudósítvány.
 A vista, látra, látásra.
 Axioma, talpigazság, sarkigazság (mellyet bizonyítani nem szükséges).
 Azur, égi kék, égszín.

B.

Bagage (— gázs), bútor, poggyász.
 Bagatella, csekélység.
 Bajonet, puskakés, szurony.
 Banderium, zászlóaly, dandár.
 Bannum, kihirdetés.
 Banquerott (Bankrott), csőd alá került, bukott.
 Banquier (bankié), pénzváltó, pénzárus, bankász.
 Baptismales, keresztlevél.
 Barometrum, súlymérő, légmérő.
 Baro regni, zászlós úr.
 Barrière (barriér), sorompó, korlát.
 Basilica, főegyház.
 Basis, talp, alap.
 Bataillon (— talljón), ezred.

- Bateria, ágyúszancz, ágyútelep.
 Beneficium, jótétemény; haszonvétel, jövedelem.
 Bibliotheca, könyvtár.
 Bibliothecarius, könyvtárnok.
 Bicellus, csákány.
 Bilanz, mérleg.
 Bilateralis, kétoldalú.
 Bill, törvényjavaslat (Angolországban).
 Billet, levelke, kis levél.
 Bilochus, bíró, szolgabíró.
 Biographia, életrajz.
 Birsagium, birság.
 Bombardier, bombár.
 Bona fide, jó lélekkel, jó hiszemmél.
 Bonificatio, kárpótlás.
 Bonvivant (— viván); dőzsölő, tobzódó.
 Brachium, hatalomkar, karhatalom.
 Brocardium, jogi közmondás.
 Brutalis, állati, goromba, durva.
 Brutto, árúk' súlya a göngyöleggel (láda, hordó sat.) együtt.
 Bulla, függő pecsétü levél; oklevél; papa' levele.
 Bureau (büró), íróasztal, írószoba.

C.

- Cabala, csel, ármány.
 Cabinet, külön szoba, magányszoba, titkos terem.
 Cabriolet, egy lovú kocsi, kordé.
 Caerimonia, szertartás.
 Cadaver, holttest, dög.
 Caducitas, örökös nélkül meghalt személy által hagyott vagy-
 gyon.
 Calcatura, nyomás, vető.
 Calcularé, számolni.
 Calefactor, fűtő.
 Calendarium, naptár.
 Calligraphia, szépírás' művészége.
 Calumnia, patvarkodás, patvarság; hamis vád.
 Cambium, csere.
 Camerarius, aranykulcsos, kamarás; komornok.
 Campi mareschallus, tábornagy.
 Campsoriales, váltó, váltólevél.
 Canalis, csatorna.
 Cancellaria, irnokterem; irnokhivatal; főkormányshék.

- Cancellarius, korbácnok.
 Cancellatio, kitörlés.
 Cancellista, irnok.
 Candidatus, kijelölt; kikészült.
 Canonisatio, szentek közé számítás.
 Capacitas, ügyesség, képesség; téreesség; — possessorü, bír-
 hatási jog.
 Capitalis, tőkepénz.
 Capitaneus, kapitány, százados.
 Capitulatio, hadi alku; évkötés (katonai szolgálatra).
 Caprice (kaprisz), makacsság, makrancz, szeszély.
 Caricatura, torzkép.
 Carrière (karriér), pálya.
 Carta bianca, l. Alba.
 Cassa, pénztár.
 Cassare, megsemmisíteni; kitenni (hivatalból).
 Castellanus, várnagy.
 Castrum doloris, gyászalkotmány, melyre a koporsó tétetik,
 ravatal.
 Casus, eset.
 Catalogus, névsor, névjegyzék.
 Catastrum, sor, sorozat, névsor.
 Catechizare, kikérdezni.
 Categorice, egyenesen, hírnzés nélkül.
 Cathedra, tanítószték, szónokszék.
 Causa, ok; ügy, per.
 Cautela, óvat.
 Cautio, kezesség.
 Cavens, kezes.
 Censor, könyvvizsgáló.
 Censura, vizsgálat; könyvvizsgálat.
 Census, haszonbér; jövedelem.
 Centralis, középponti.
 Centrum, középpont.
 Cessio, engedmény.
 Cessionarius, engedményes.
 Chalcographia, rézmetszés' művészete.
 Character, bélyeg, ismertető jel; jellem; rang.
 Charade (sarád), szótagi talány.
 Charge (sarzs), hivatal, tisztség.
 Charlatan (sarlatán), kuruzsoló.
 Chaussée (soszszé), csináltút, töltés.
 Chemia, vegytan.
 Chemisette (smizett), előing, ingelő.

- Chicane (sikán), ármány, fordorság, gonosz ingerkedés.
 Chimaera, agyrém, ábránd, abrány.
 Chirographe, kézírás, kézirat.
 Chirurgia, sebészség.
 Chronologia, időszámítás, kortan.
 Chronologie, időrend szerint.
 Chronodistichon, évvers.
 Circulare, körlevél.
 Circulatio, forgás.
 Citadella, fellegvár.
 Citatio, idézés.
 Civilis, polgári.
 Civilisatio, mivelés, mivelttség; polgárosodás.
 Classicus, elsőrendű, remek (író).
 Classificare, osztályozni.
 Classis, osztályrend, osztály.
 Clausula, zárlat, záradék.
 Clenodia, drágaságok; ékszerek.
 Clerus, egyházi rend.
 Cliens, védencz, védett.
 Clima, éghajlat.
 Clínica, orvosi gyakorlat.
 Coaevus, egykorú, kortárs.
 Codicillus, mellékvégintézet, végrendeleti toldalék.
 Coelibatus, nőtelenység.
 Coetus, czéh.
 Cognatus, anyarokon.
 Coincattus, alperestárs.
 Colica, bélkórság.
 Collaborator, segéd.
 Collateralis, oldalas, oldal-.
 Collecta, gyűjtögetés.
 Collega, tisztárs.
 Collisio, öszveütközés.
 Collo, csomó, bál, göngyöleg, láda sat., melly fuvaros által szállítatik.
 Colludere, egyetérteni, öszvejátszani.
 Collybista, pénzváltó.
 Colonellus, ezredes.
 Colonia, telep, gyarmat; szállítmány.
 Colonne (— lonn), hadoszlop.
 Colossalis, nagyszerű.
 Combinare, öszvevetni, öszvehasonlítani.
 Comitiva, kíséret; kísérő-levél.

- Commanditaire**, kültag (közkereseti társaságoknál).
Commandite, fiókkereskedés.
Commasatio, öszvesítés.
Commendans, parancsnok; kormányzó.
Commendator (valamelly vitézi rendnél), középkeresztes vitéz.
Commentare, magyarázni, fejtegetni.
Commis (— mi), kereskedői segéd.
Commissarius, biztos.
Commissio, biztosság; — *neoquistica*, újszerzeményi biztosság.
Commissionarius, bizományos.
Communicatio, közlés; közlekedés.
Communitas, község.
Compagnie (— panji), társaság; század, csapat (katonáknál).
Compagnon (— panjón), kereskedő társ.
Comparitio, megjelenés.
Compass, mágnesítő, éjszakmutató.
Compassus, átküldő-levél.
Compensatio, beszámítás.
Competens, illető; versenytárs, vágytárs.
Competentia, illetőség; illeték.
Complanare, elegyengetni, elintézni.
Complexio, testalkat.
Complicatio, bonyolódás; bonyolítás.
Compliment, bók, bókolat, főhajtás; köszöntés; tisztelet, udvarlás; hízelkedés.
Complot, czimboraság, öszveesküvés.
Compossessor, közbirtokos, birtoktárs.
Compossessoratus, közbirtokosság.
Compromissionale iudicium, választott bíróság.
Compromissum, bíróválasztmány.
Computus, számolás, számadás-vevés.
Compulsorium mandatum, eskető vagy vallató parancs.
Comtoir (— toár), írószoba; íróbolt (kereskedőknél).
Con amore, kedvvel.
Concentratio, központosulás; központosítás.
Conceptus, fogalom; fogalmazat.
Concertatio, vetekedés, vitatás.
Concessio, engedély.
Concilium, egyházi gyűlés, zsinat.
Conclusio, befejezés.
Conclusum, határozat.
Concurrentia, versenyezés, vetélkedés.
Concursus, csőd.
Condemnare, elítélni, bűnben marasztani.

- Condensensio**, leszállítás (keresetnél); beszállás (katonáknál).
Conditio, állapot; feltétel; szolgálat; — sine qua non, mul-
 hatatlan feltétel.
Conductor, vezető; felügyelő (postakocsiknál).
Conduit, magaviselet.
Conferentia, tanácskozás.
Confessio, vallás, vallástétel.
Confinium, határörvidék, véghely.
Confiscare, tisztileg elfoglalni, elkobzani.
Conflictus, öszveütközés.
Confrontare, szembe állítani, szembesíteni.
Confusio, zavar, zavarodás.
Congregatio, gyűlés; — generalis, közgyűlés; — particularis,
 kisgyűlés.
Congressus, gyűlés, státusgyűlés.
Conjectura, gyanítás.
Conjuratio, öszveesküvés.
Connexio, öszveköttetés.
Conscriptio, öszveírás; — popularis, népi öszveírás; — dica-
 lis, rovatos öszv.; — regnicolaris, országos öszveírás.
Consequens, következetes.
Consignatio, feljegyzés, jegyzék; bizományba adott árúk.
Consiliarius, tanácsnok, tanácsos.
Consistorium, egyházi tanács.
Consolidare, megalapítani, szilárdítani.
Conspiratio, öszveesküvés, öszveszövetkezés.
Constitutio, alkotmány, szerkezet; alkat; — procuratoria,
 ügyvédi vallás vagy vallomás.
Constructio, alkat, szerkezet; mondat, tétel.
Consul, polgármester; kereskedői felügyelő, kereskedői fel-
 hatalmazott.
Consumptio, elhasználás, megemésztés.
Consuetudo, gyakorlat, szokás.
Contagio, ragály, ragadó nyavalya.
Contextus, tartalom; szövedék, szöveg (beszédé).
Continens, szárazföld.
Contignatio, emelet.
Conto, számvitel; árjegyzék, számviteli kivonat.
Contractus, kötés; kötlevel, szerződés.
Contradictio, ellenmondás.
Contramandare, parancsot visszavonni.
Contraquietantia, ellennyugtatóvány, viszonynyugtatóvány.
Contraseratura, ellenzár.
Contrast, ellenkezés, ellenkezet.

- Contrebande, tiltott árú, dugárú, becsent árú.
 Contributio, adó.
 Controllisans, ellenőr.
 Contumacia, makacsság; veszteglés; vesztegház.
 Conventio, szegődés; szegődött bér.
 Conversatio, társalkodás, társalgás, beszélgetés.
 Coperta, boríték, levélboríték.
 Copia, bőség; más másolat; — vidimata, láttamozott vagy
 láttasított más.
 Coramisare, ellőttezni.
 Corporatio, testület.
 Corpus delicti, vétekkjel; bűnjel.
 Corpus juris, törvénykönyv.
 Correctoria domus, fenyítő-ház.
 Correspondens, levelező-társ, levelező.
 Correspondentia, levelezés.
 Cortesia, levélczimzet.
 Cosmopolita, világpolgár.
 Costume (kosztüm), ruházat, ruhanem, ruházatmód.
 Credentiales, megbízó-levél.
 Credit, követel (kereskedői könyvekben); hitel.
 Creditor, hitelező, kölcsönöző.
 Crida, bukás.
 Cridatarius, bukott, csőd alá került, csődadós.
 Criminalis, büntető, fenyítő.
 Critica, bírálat.
 Critisare, bírálgatni.
 Crypta, sírbolt, síralag.
 Cultura, művelés, műveltség.
 Curator, gondviselő, gondnok.
 Curia, udvarhely, udvartelek; szabad telek; — regia, királyi
 főtörvényszék (áll. a hétszemélyes táblából, kir. táblából
 és váltófeltörvényszékből).
 Cursus, folyam, folyamat; árfolyam.
 Cylinder, henger.
 Cyppus, kaloda.

D.

- Dammificatio, károsítás; károsodás.
 Datia, adózás.
 Datum, adat; kelet.
 Debet, tartozik (kereskedői könyvekben).
 Debitor, adós.

- Debitum**, adósság; — **liquidum**, világos ad; — **illiquidum**, kétséges adósság; — **activum**, követelés, követelő adós; — **passivum**, tartozás, tartozó adós.
Decentia, illedelem.
Decisio, határozás, határozat; — **curialis**, főtörvényszéki ítélet, döntvény.
Declamatio, szavalás.
Declaratio, nyilatkozás.
Decoratio, díszlet, díszítmény.
Decretalis, törvényes; **dies** — törvénybeli szűnnap.
Decretum, végzés; rendelmény.
Defalcatio, leszámítás, levonás.
Defectus, hiány; — **seminis**, magszakadás, kihalás.
Defensa, védok, véd.
Defensio, ótalom, védelem.
Defensive, védőleg, ótalmazólag.
Deficientia, agg papok' háza.
Deficit, hiány.
Definitive, határozottan, végképen.
Defloratio, seplősítés.
Degeneratio, elfajulás.
Degradatio, letétel, leszállítás (tisztsegből, hivatalból).
Dehonestatio, hecstelenítés.
Delatio, feladás, bevádolás, vád; ajánlás (esküé).
Delinquens, vétkes, bűnös.
Demagogus, népámító.
Demeritum, vétség.
Democratia, népuralkodás.
Demonstratio, megmutatás.
Demoralisatio, erkölcstelenítés; romlottság.
Denunciare, feladni.
Deperdita, veszteség.
Depot (depó), rakhely; raktár.
Depopulatio, néptelenítés.
Depositarius, letétes, letéteményes.
Depositum, rakhely, tár.
Deputatum, letét, letétemény.
Deputatio, küldöttség.
Deputatus, küldött; követ.
Deputatum, élelembér; szolgálatért kikötött termékek sat.
Despota, kényúr.
Determinatio, határozás, határozat.
Devaluatio, értéknek leszállítás.
Diaeta, országgyűlés; mértékletesség, (ételben, italban).

- Diaetetica, egészség' fentartásának tudománya.
 Dialectus, szövejtés, beszédmód; tájbeszéd.
 Diameter, átmérő.
 Diarium, napkönyv, napló.
 Dica, rovat, rovás.
 Dicasterium, kormányszék, igazgatószék.
 Dictare, toll alá mondani; parancsolni.
 Dictator, parancsoló, parancsár.
 Dictatura, közirat; parancsárság.
 Dictio, beszéd.
 Dictionarium, szótár, szókönyv,
 Diffamatio, rágalmozás.
 Dilatio, elhalasztás.
 Dilettans, műkedvelő.
 Dimensio, kiterjedés, kiterjedtség.
 Dimissio, elbocsátás.
 Dioecesis, egyházi megye.
 Diploma, oklevél.
 Diplomata, kormányfi, országnok.
 Diplomata, országnokság, kormánytan.
 Diplomatica, oklevéltudomány.
 Director, igazgató, kormányzó.
 Directoratus, igazgatóság.
 Disciplina, fenyíték.
 Discussio, fejtegetés, vitatás.
 Dispensare, felmenteni.
 Disperagium, össze nem illő házasság (mesalliance).
 Dispositio, rendelet; képesség, hajlam, hajlandóság; tervezet.
 Disputatio, szöveve, vitatkozás.
 Dissertatio, értekezés.
 Dissimulatio, színeskedés; képmutatás.
 Distantia, távolság.
 Distractio, elszórakozottság, figyelmetlenség; mulatság, elszórakozás; eladás.
 Districtus, kerület.
 Diurnista, napírnok, díjnok.
 Diurnum, napdíj.
 Diversio, eltávozás.
 Dividenda, osztalék.
 Doctor, tanár.
 Documentum, oklevél, bizonyítvány.
 Domicilium, lak, lakhely; telep (a váltón).
 Dominium, birtok; uradalom.
 Donatio, adomány.

Dos, hitbér'

Dosis, adag.

Dotalista, olyan asszony, kinek férje' javaiból hitbér jár.

Dotatio, megajándékozás, ellátás.

Duellum; párbaj, párviadal.

Duplica, másodválasz (a perben).

Dynasta, uralkodó.

Dynastia, uralkodó ház, uralkodó nemzetség.

E.

Echo, visszhang.

Edictum, parancs; hirdetmény.

Effectuare, eszközölni, teljesíteni.

Effective, valósággal.

Effectus, foganat, siker.

Egoismus, önség, önszeretet.

Elasticitas, ruganyosság.

Electricitas, villany.

Elementum, elem.

Elenchus, lajstrom, mutató.

Eliminatio, kiküszöbölés.

Elocatio, kibérlés.

Elusio, kijátszás, csalás.

Email (emalj), zománcz; zománczmű.

Emancipatio, felszabadítás, felszabadulás.

Emenda, váltság.

Emeritus, kiszolgált, nyugalmazott.

Emigrans, kiköltöző; kiköltözött.

Eminens, kitünő, jeles.

Emolumentum, haszon.

Energia, erő, nyomaték, hatás.

Epidemia, járvány (nyavalya).

Epilogus, utószó, végszó, befejezés.

Erogatio, kiadás.

Error calculi, számítási hiba.

Escompte, levonás (még le nem járt váltók' vételénél).

Escorte, kíséret, védkiséret.

Essentia, lényeg.

Essentialis, lényeges.

Etablissement (— liszszmán), kereskedési vagy más üzleti telep.

Ethica, erkölcstudomány.

Ethnographia, népleírás, néprajz.

Ethographia, szokásrajz.

- Etymologia, szószármaztatás.
 Evictor, szavatos.
 Evidens, világos, szembetünő.
 Evocatio, idézés felsőbb bíróság elébe.
 Ex abrupto, véletlenül, rögtön.
 Examen, vizsgálat, vallatás.
 Exasperatio, sulyosítás.
 Excedere, kihágni, kicsapongani, mértéken túl menni.
 Excellere, kitűnni, magát kitüntetni.
 Excentricus, túlzó, fellengő.
 Exceptio, kifogás; kivétel.
 Excerptum, kivonat.
 Excessus, kicsapongás, kihágás; túlság.
 Excitare, ingerelni, izgatni.
 Exclamatio, felkiáltás.
 Exclusive, kizárólag, kirekesztőleg.
 Excommunicatio, kirekesztés, kitiltás (egyházból).
 Exculpate, mentetetni, igazolni, büntetlennek mondani.
 Excursio, kirándulás.
 Excusatio, mentegetés, mentegetődés, mentség.
 Executio, végrehajtás (birói).
 Exemplar, példány, mutatvány.
 Exhibitio, benyújtás; kézhezszolgáltatás, kézbesítés.
 Exhibitum, benyujtmány, beadmány.
 Exigere, követelni, kívánni.
 Exilium, számkivetés, száműzés.
 Eximere, felmenteni.
 Existencia, lét, létel.
 Exmissio, kiküldés; kihagyás.
 Ex officio, hivatalból.
 Expediens, segédszer, mentség; rés.
 Expeditio, kiadás, kiadmány.
 Expeditor, kiadó.
 Expeditoratus, kiadó-hivatal.
 Experimentum, próbatét, kísérlet.
 Explicatio, fejtegetés.
 Expositio, kitétel; kiállítás; fejtegetés.
 Expresse, nyilván, világosan.
 Expressus, külön küldött személy.
 Expromissor, adósság' átvállalója, készfizető.
 Extabulare, kitáblázni (betáblázott adósságot).
 Extensio, kiterjedés.
 Extensum, terjedelem; per —, egész terjedelmében.
 Extravagari, kitérni, kicsapongani.

Extremities, végtagok.

Extremum, végső.

Extractus, kivonat.

F.

Fabrica, gyár, műház.

Fabricans, gyártó, gyárnok.

Fabricatum, gyármű, gyártmány.

Façade, épület homlokrésze, homlokzat.

Facies loci, hely' színe.

Façon (— szón), művészi alak, mesterséges forma.

Fac simile, kézírásnak pontos utánzata.

Factio, párt.

Factor, felügyelő, ügyviselő; tényező.

Factotum, mindenés.

Factum, tett, tény.

Facultas, tehetség, képesség; szabadság; a fő tudományok' egyike (p. o. facultas juridica), tudománykar; egy illy karnak tagjai.

Falcidia, lerovás.

Fallacia, ámtás, csalatkozás.

Fallimentum, bukás.

Falsarius, hamisító.

Falsificatio, hamisítás.

Familia, nemzetség, család; háznép; cselédség.

Fanaticus, ábrándos, vakbuzgó.

Fassio, vallomás; — perennalis, örökbevallás.

Fatalis, rossz, kedvetlen, szerencsétlen.

Fatum, végzet; balsors, veszély.

Felonia, hűtelenség (p. o. hivatalban).

Feudum, búbér, bér föld.

Fidei commissum, hitbizomány.

Figura, alak.

Figurans, néma személy (játékszínen).

Financia, pénzügy, pénzállapot.

Firma, aláírási cím (kereskedőknél sat.).

Fiscus, ügyvédi hivatal; ügyvéd; — magistratualis, tisztli ügyvéd; — regius, királyi ügyvéd.

Fiscalis, ügyvéd.

Fiscalitas, öröklés' utján királyt illető javak.

Fiscalatus, ügyvédség, ügyvédi hivatal.

Fixum, állandó fizetés.

Focus, tüzhely; gyúpont.

Forma, alak, kép.
 Formare, alakítani, képezni.
 Forum, vásártér; törvényszék.
 Fourir, katonáirnok.
 Fragmentum, töredék.
 Frappant, meglepő.
 Functio, eljárás; foglalkozás.
 Fundamentum, alap, talp.
 Fundus, alap, fenék; házhely; telek; vagyon; — instructus, gazdasági készület.
 Furia, düh; dühös mérges asszony.

G.

Gabella, elköltözési adó.
 Gage (gázs), fizetés.
 Galeria, karzat; képtár.
 Gallimathias, érthetetlen beszéd, szózavar.
 Garantia, kezesség.
 Garderobe, ruhatartó, ruhaszekrény; ruházat.
 Garnison, őrség.
 Genealogia, származat.
 Generalis, közönséges, köz; fő; tábornok.
 Generatio, nemzés; nemzedék, ivadék.
 Generosus, nagylelkű, bőkezű; nemzetes.
 Genie (zseni), lángész.
 Geographia, földleírás.
 Geologia, földismeret.
 Geometra, földmérő, mérnök.
 Gesticulatio, tagjártatás, kézmozgatás.
 Girans, forgató (váltóknál).
 Giratarius, forgatmányos (váltóknál).
 Giro, forgatmány (váltóknál).
 Globus, gömb, teke; földgömb.
 Gloria, dicsőség.
 Glossa, észrevétel, jegyzék.
 Gnomon, mutató, szegletmérték.
 Gradus, lépcső, fok; iz.
 Granarium, magtár, gabonatar, maglód.
 Gratia, kegy, kegyelem; kellem.
 Gravamen, sérelem.
 Graveur (— vör), vésnök, metsző.
 Gravitás, nehézség; komolyság, méltóság.
 Gremialis, kebelbeli, helybeli.

Gubernator, kormányzó.
 Gubernium, kormányzék.
 Guignon (ginyón), szerencsétlenség (főkép játékban).

H.

Harmonia, öszvehangzás; egyetértés.
 Hasard (hazar), vak szerencse, történet; — játék, szerencse-
 játék, kockajáték.
 Hectica, száraz vagy aszkórság.
 Heraldica, címertudomány.
 Hermaphrodita, férfi és nőnemű, csira.
 Hermetice (bezárni), úgy bezárni, hogy a levegő ne érje.
 Herold, hirnök.
 Heros, hős, vitéz.
 Heroismus, hőstett, vitézség.
 Hesperus, estcsillag.
 Hierarchia, egyházi uralkodás.
 Historia, történet.
 Historicus, történeti.
 Homagium, emberdíj, vérdíj; hódolat.
 Homicidium, gyilkosság.
 Homoeopathia, hasonszenv.
 Honorarium, tiszteletdíj, jutalom.
 Honorarius, tiszteletbeli.
 Honoratio, becsülés; névbecsülés (váltóknál).
 Honoratiores, tisztesbrendűek.
 Horizon, láthatár, látkör.
 Horizontalis, vízirányos.
 Hótel, úri lak; nagyobb szerű vendégfogadó.
 Humaniora, széptudományok, előkészületi tanulmányok.
 Humanus, nyájas, szíves.
 Humor, természeti jó vagy rossz kedvűség; szeszély, kedv-
 csapongás.
 Hydropathia, vízgyógytudomány.
 Hydrophobia, víziszony, veszettség.
 Hydrostatica, vízmérés' tudománya.
 Hydrotechnia, vízépítés' művészete.
 Hypocrita, képmutató, színeskedő.
 Hypotheca, zálog.
 Hypothesis, feltétel.
 Hysteria, nádrakórság.

I.

- Idea, eszme, észkép, képzet.
 Ideal, példakép.
 Identificatio, azonosítás.
 Identitas, azonság.
 Idiota, tudatlan.
 Idioticon, tájszótár.
 Idiotismus, nyelvcsajátság.
 Idolum, bálvány.
 Idylla, pásztori költemény.
 Ignorantia, tudatlanság.
 Illuminatio, kivilágítás.
 Illusio, ámitás; csalkép, képzelet.
 Impedimentum, akadály.
 Impertinentia, szerénytelenség, durvaság.
 Impetrator, nyerő, jószágnyerő.
 Implementum, teljesítés.
 Imposita, kivetett adó.
 Impostor, gonosz, álnok.
 Impostura, gonoszság, álnokság, csiny.
 Impotentia, tehetetlenség; nemzési tehetetlenség.
 Impressio, benyomás.
 Imprimatur, nyomassék ki.
 Improvisator, hevenyész, rögtönész.
 Impulsio, behajtás.
 Impulsus, ösztön.
 Imputare, beszámítani.
 Inarticulare, törvénybe iktatni.
 Incaminare, kezdeni, megindítani.
 Incattus, alperes.
 Inclinatio, hajlam, hajlandóság.
 Inclusive, bezárólag.
 Incognito, ismeretlenül, idegen név alatt.
 Incompetens, nem illető.
 Inconsequentia, következetlenség.
 Index, mutató.
 Indifferens, egykedvű, közömbös, részvétlen.
 Indigena, honfi, honosított.
 Indignatio, harag, neheztelés.
 Individuum, egyed, személy.
 Indolens, érzetlen, egykedvű; lomha, tespedg.
 Indorsata, hátirat.

- Indossament, hátírat.
 Indossant, hátíró.
 Indossatar, hátíratos.
 Indulgens, engedékeny, kimélő.
 Industria, ipar.
 Infallibilis, csalhatatlan.
 Infamia, gyalázat, becstelenség.
 In flagranti, tetten.
 Informatio, értesítés.
 Infula, püspöksüveg.
 In genere, általában.
 Ingenieur, mérnök; várépítő.
 Ingerens, avatkozó.
 Ingredientia, alkészékek.
 Ingrossista, számjegyző.
 Inhibitio, letiltás.
 Injuria, igazságtalanság, jogtalanság.
 Inquilinus, lakó, zsellér.
 Inquisitio, vizsgálat; tanúvallatás.
 Insolens, szemtelen; merész.
 In solidum, egymásért egészben, egyetemleg.
 Insolvens, fizetni nem képes.
 Inspector, ügyelő, felügyelő.
 Installatio, hivatalba iktatás.
 Instantia, kérelem, kérelemlevél.
 Instinctus, ösztön.
 Institutum, intézet; perút.
 Instructio, utasítás; készület.
 Instrumentum, műszer; bizonyítvány.
 Insultare, megbántani.
 Insurrectio, felkelés, nemesi hadsereg; lázadás.
 In suspenso, függőben.
 Intabulare, bejegyezni, betáblázni (adósságot).
 Intelligentia, értelmeség.
 Intensio, belső erő; megfeszített erő.
 Interessant, vonzó, érdekes.
 Interessatus, haszonleső; részrehajló.
 Interesse, haszon.
 Interpolatio, becsúsztatás, beszúrás.
 Interpretatio, magyarázat, fejtegetés.
 Interregnum, azon idő, melyben uralkodó nincs.
 Interusurium, kamat.
 Intervallum, időköz; hézag.
 Interventio, közbenjárás.

Intimatum, intéző-levél, intézmény.
 Intolerantia, türelmetlenség.
 Invalidus, agg katona, rokkant.
 Invasio, ellenség' betörése, berohanása.
 Inventarium, lelettár.
 Investigatio, nyomozás.
 Investitio, rá költés, beruházás.
 Inviatio, utmutatás, utasítás.
 Ironia, gúny.
 Isolare, elszigetelni, elkülönözni.

J

Jacens, fekvő; úrtalan; — haereditas, még át nem vett örökség.
 Jeremiada, panasz.
 Jocular, tréfaüző, bohóc.
 Journal (zsrnal), napi lap; napló, napkönyv.
 Jovialis, vig; jókedvű.
 Judex Curiae, országbíró.
 Juramentum, eskü, hit.
 Jurisdictio, hatóság, törvényhatóság.
 Juristitium, törvénytűnet.

L.

Laboratorium, olvasztó-műhely, vegytani műhely.
 Labyrinthus, csalkert, tömkeleg.
 Laconice, röviden és velősen.
 Laicus, világi, avatatlan (nem egyházi).
 Lamentatio, panasz, panaszkodás.
 Lappalia, csekélységek.
 Larva, álarcz; álnevezet.
 Latus, lap; egy lapnak öszevege (számviteli könyvekben).
 Laudemium, azon bér, mely ingatlan javaknál a hirtokos' változásakor fizettetik.
 Lazaret, kórház.
 Legalis, törvényes.
 Legalizare, törvényesíteni.
 Legatio, követség.
 Legatum, hagyomány.
 Legatus, követ, — natus, örökös követ.
 Legenda, szentek' életének leírása.
 Legislator, törvényhozó.
 Legitimare, igazolni; törvényesíteni.

- Legitimus, törvényszerű.
 Legulejus, ki csak szavait, nem pedig értelmét tudja a törvénynek.
 Lethargus, álomkórság.
 Lexicon, szókönyv, szótár.
 Libellus actionalis, keresetlevél.
 Liberalis, adakozó, bőkezű; szabadelmű.
 Liberalismus, szabadelműség.
 Libertinus, szabados.
 Licentiatus, szabadságos.
 Licitare, többet ígérőnek eladni, árverezni, kótyálu.
 Licitatio, árverés, kótya, kótyavetye.
 Liga, szövetség, párt.
 Limitatio, árszabás, bérszabás.
 Lingvista, nyelvtudó, nyelvész.
 Liquidatio, számolás.
 Lista, lajstrom, névsor, jegyzék.
 Literatura, irodalom, tudományosság.
 Littorale, tengerpart, partvidék.
 Liturgia, egyházi rend, egyházi szolgálat' rende.
 Localis, helybeli.
 Locumtenens, helytartó.
 Loge (lózs), páholy.
 Logica, észtán.
 Logogryphus, betűtalány, betűrejtvény.
 Logomachia, szóvita, szóharcz; szószaporítás.
 Lorgnette (lornyett), szemüveg.
 Luxus, fényüvés, pazar.

M.

- Machina, erőmű, gépely, gép, műszer.
 Macrobotica, élethoszabítás' mestersége.
 Maecenas, tudományok' és művészetek' pártfogója, tudósbarát, művészbárát.
 Magazin, tár, raktár, tárház.
 Magazinage (— názs), tárbér, raktárbér.
 Magia, bűvészet, varázslat.
 Magister, mester, tanító.
 Magistratus, tiszti kar; tanács.
 Magnas, országnagy.
 Maitresse (metressz), ágyas.
 Major, őrnagy, őrmester.
 Majoratus, elsőszülöttség; elsőszülöttségi birtok.

- Majorennis**, nagykorú.
Majoresco, elsőszülöttségi birtokos, előfi.
Majoritas, többség.
Mandatum, parancs, parancsolat.
Mania, düh, dühösség, örültség.
Manier, modor.
Manipulatio, kezelés.
Mansarde, tört fedél; padlásszoba.
Manufactura, kézműgyár.
Manu propria, saját kezével.
Manuscriptum, kézirat.
Mappa, földrajz, földkép.
Marca, gira.
Marchande de mode (marsand d' mód), diszárusnő.
Martyr, vértanú.
Massa, tömeg, vagyon.
Massiv, tömött.
Matador, ölö; tromf (a kártyáb.); kitünő férfi.
Materia, anyag; tárgy.
Materiale, szer, anyagszer.
Materialista, szeráros, fűszeráros.
Mausoleum, diszes síremlék, diszsír.
Maxima, szabály, elv.
Mechanica, előmútan, géptan.
Mechanismus, belső szerkezet (előmútnél), alkat.
Medaille (medallj), emlékpénz, nézpénz.
Medicina, gyógytudomány; gyógyszer; *medicinae doctor*,
gyógytanár.
Melancholia, búskomorság, szomorúság.
Melioratio, javítás.
Memento mori, emlékezzél, hogy meg kell halnod.
Menage (— názs), háztartás, házi gazdálkodás.
Menagerie (— nazseri), állatgyűjtemény; vadkert, vadaskert.
Mentor, vezető, nevelő.
Mercantilis, kereskedési.
Meridianus, délkör, déli vonal.
Meritorius, érdemleges, érdembe vágó.
Meta, határ, határjel.
Meteor, tűnemény; légtűnemény.
Methodus, mód, módszer.
Metier (— tjié), mesterség, hivatás.
Metropolis, főváros.
Miasma, ragályanyag.
Microscopium, nagyítóüveg.

- Milliarda, ezer millio.
 Ministerium, országlo-szék.
 Minorennis, kiskorú.
 Minoritas, kisebbség, kevesebbség.
 Mio conto, saját számvitelem.
 Miraculum, csoda.
 Misanthrop, embergyölöló.
 Missionarius, pogánytérító.
 Mixtura, keverék, vegyíték, kevert gyógyszer.
 Mobile, ingó; — perpetuum, örökmozgó.
 Modell, minta, sám, példakép.
 Moderamen inculpatae tutelae, önvédelem' joga.
 Moderare, mérsékelni.
 Modestus, szerény.
 Modificare, módosítani.
 Modulatio, hangváltoztatás.
 Momentum, pillanat.
 Monarchia, egyuraság, önuralom; ország.
 Monopolium, kizáró kereskedés, egyedáruság.
 Monotonia, egyhangúság, egyformaság.
 Monstrum, szörny, szörnyeteg.
 Monumentum, emlék.
 Moratorium (mandatum), késeleltető parancs.
 Morosus, komor, rossz kedvú.
 Motio, mozgás; indítvány.
 Motivum, indító-ok.
 Motto, jelmondat, czímirat.
 Mumia, bebalzsamozott holttest.
 Municipalis, tartományi, helyhatósági.
 Munio, lószér (lőpor, ón).
 Museum, természeti vagy mővészeti tárgyak' győjteménye,
 múcsarnok.
 Mystificatio, ámitás, csalás.

N.

- Nadir, talppont.
 Naiv, természetes, nem erőtetett.
 Naphta, kőolaj, hegyi balzsam.
 Narcoticus, kábító.
 Natio, nemzet.
 Nationalismus, nemzetiség.
 Nationalisare, nemzetesíteni.
 Naturalisare, honosítani.

- Naulum, révhér.
 Necrolog, holtak' jegyzéke.
 Negative, tagadólag.
 Negativus, tagadólagos, nemleges.
 Negótiator, tőzsér.
 Neologismus, nyelvújítás.
 Neorama, körkép, melly az épület' belsejét ábrázolja.
 Nepotismus, rokonok' pártolása, vérkegyelés.
 Netto, levonás nélkül, tisztán.
 Neutralis, pártatlan, közönbős.
 Nexus, öszveköttetés.
 Nimbus, szent sugárzat, fénykör.
 Nivella, víziránymérték.
 Noblesse (— lessz), nemesség.
 Norma, zsinórmérték, szabály.
 Normalis, szabályos, rendes; schola —, elemi iskola vagy tanoda.
 Notarius, jegyző.
 Notorius, elhíresedett, czégéres; pártütő, lázadó.
 Nuance (nüánsz), lassankénti átmenet, fokozat; finom különbség.
 Numisma, emlékpénz, érdempénz.
 Numismatica, pénztudomány.
 Numophilaceum, pénzgyűjtemény.

- Objective, tárgyilag.
 Objectum, tárgy.
 Oblatum, ajánlat.
 Obligatio, kötelesség; kötelezvény.
 Occidens, napnyugot, nyugat.
 Occupatio, elfoglalás; foglalkozás, foglalatosság.
 Octava, nyolczad.
 Oculata (revisio), látomás, szemlátomás.
 Oculista, szemorvos.
 Odiosus, gyűlöletes.
 Officium, hivatal, tisztség.
 Oligarchia, olly uralkodás, mellyben csak kevesen vesznek részt.
 Omen, előjel, előjelentés.
 Omnibus, számosabb személyek' vitelére szolgáló bérkocsi.
 Operatio, munkálkodás, működés.
 Operatum, munkálat.

Opinio, vélemény.
 Oppositio, ellentállás; ellenzék; ellenpárt.
 Optio, választás.
 Oratio, beszéd.
 Orator, szónok.
 Ordre (ordr), rendelet, rendelmény (váltóknál).
 Oriens, napkelet, kelet.
 Originale, eredeti (p. o. írás, kép).
 Ornatus, ékesség; diszruha; egyházi öltözet.
 Orthographia, helyesírás.
 Ovalis, tojásdad.

P.

Paedagogus, nevelő.
 Paga, bérkönyv.
 Page (pázse), apród.
 Pagina, lap, oldal.
 Palais, kastély, palota.
 Palatinus, nádor, nádorispán.
 Pamphlet, repülő írás, repleg.
 Palissada, karózat.
 Paqueta, csomó, köteg.
 Parada, pompa.
 Paragraphus, szak, szakasz.
 Paralysare, gyengíteni, erőtleníteni.
 Paraphernum, menyegzőajándék.
 Paraphirt, keresztülvont (zsinórral, kereskedési vagy más könyv).
 Parentatio, halotti beszéd.
 Parenthesis, zárjel.
 Parodia, komoly költeménynek vagy színjátéknak tréfás, néha gúnyos utánzása; bohózat.
 Parole, ígéret; jelszó.
 Participare, részt venni, részesülni.
 Particularis congregatio, kisgyűlés.
 Pasquillus, gyúnyirat, gúnyfestmény, gúnykép.
 Passio, szenvedelem.
 Passionatus, szenvedelmes.
 Passive szenvedőleg.
 Passuales, útlevel.
 Patens, nyiltlevel; kényparancs; kiváltság.
 Patheticus, ünnepélyes, méltóságos, fellengő.
 Patriota, honfi, hazafi.

- Patriotismus**, hazafiság.
Patronus, kegyúr, párfogó.
Patrouille (patrulj), járó őr.
Patvarista, joggyakorló, joggyakornok.
Pavillon (— villjón), nyári ház, kertház; melléképület.
Pedaneus iudex, albiró.
Pedantismus, iskolai feszesseg.
Pensio, fizetés; nyugpénz.
Perceptor, pénzszedő; adószedő.
Periculum in mora, veszedelmes a' halasztás.
Periodus, időszak, korszak; körmondat.
Periphèria, kerület; körszél.
Perspectiv, messzelátó, távcső.
Perspectiva, távol eső vidék ábrázolása (festésben), távnézet;
 illy ábrázolás' művészete; kilátás.
Perjurium, hitszegés.
Per Saldo, kereskedőknél azon somma, mellyel a számvite-
 lek' berekesztése után egymásnak tartoznak.
Pesonalis (praesentiae regiae in iudiciis locumtenens), sze-
 mélynök.
Persvadere, rábeszélni.
Petitio, kérelem.
Phaenomenon, tünemény; légtünemény.
Phantasma, képzelet.
Philantroph, emberbarát.
Philologus, nyelvtudós, nyelvész.
Philosophia, bölcselkedés.
Philotheca, emlékkönyv (Stammbuch).
Phlegmaticus, hidegvérű, lomha.
Physica, természettan.
Physicus, közorvos (városi, megyei, sat.)
Physiognomia, arcz' vonásai, arczalkat.
Piacere, tetszés; a —, tetszésre (váltóknál).
Pisetarius, pénzverési felügyelő.
Pisetum, pénzvám.
Placetum regium, királyi tetszemény, királyi tetszvény.
Plagium, gondolatorzás, másnak munkáiból lett leírás.
Planum, síkság; róna; terv; tervkép, alaprajz; — tabulare,
 a főtörvényszéki ítéletek' (decisiones curiales) gyűjte-
 ménye.
Plenipotentarius, meghatalmazott.
Plebs, pór nép.
Pleonasmus, felesleges szó, szószaporítás.
Pluralitas, többség.

- Podagra, lábköszvény.
 Politia, országlat; rendőrség.
 Politica, országlat tudomány.
 Polizza, biztosító elismervény, biztosítvány.
 Ponton, hídhajó.
 Porta, kapu, kapuszám.
 Portefeuille (portföllj), tárcza.
 Portio, rész, illeték; adag.
 Portrait, arckép.
 Positio, tétel, állás.
 Positivus, igenleges; lex positiva, szerzett törvény.
 Positura, állás.
 Possessionatus, birtokos.
 Post datare, későbbi keltet tenni.
 Posthumus, halálutáni, utánlett, utánszületett.
 Postscriptum, utóírás.
 Postulatum, kívánat.
 Practicans, gyakorló, gyakornok.
 Practice, gyakorlatilag.
 Praeambulum, bevezetés.
 Praebenda, egyházi hivatal.
 Praecautio, óvakodás, vigyázat.
 Praecise, határozottan, pontosan.
 Praedialista, egyházi nemes.
 Praedicatum, előnév, birtoknév.
 Praefectio, fiúsítás.
 Praefectus, felvigyázó, felügyelő; nevelő.
 Praeferenter, előlegesen.
 Praejudicium, előítélet, balvélemény; előbb hozott ítélet;
 praepudicia curiae, főtörvényszék' előbb hozott ítéletei.
 Praelatus; egyháznagy.
 Praeliminaris, előleges.
 Praemissa, előzmény.
 Praemium, jutalom, díj.
 Praemonitio, előintés, megkínálás.
 Praenumeratio, előfizetés.
 Praerogativa, elsőség, előjog.
 Praescriptio, elidősülés, elévülés.
 Praesent, ajándék.
 Praesentans, bemutató.
 Praesentare, bemutatni.
 Praeses, elnök.
 Praesidium, elnökség.
 Praesumptio, elővélemény, előhit; — hominis, emberi előhit;

— *juris*, jogbeli elővélemény; — *juris et de jure*, jogbeli és törvényes elővélemény.

Praetextus, ürügy, örv.

Praevenire, megelőzni.

Praxis, gyakorlat.

Precarius, kétséges, bizonytalan.

Prima donna, legfőbb nőszemély, első színésznő.

Primanota, első feljegyzési könyv (keresked.).

Principális, fő; főnök.

Principium, kezdet; elv, okfő.

Privatum, hivatalon kívül, otthon.

Privatus, magány-.

Privilegium, kiváltság; szabadalom.

Proba, bizonyság, bizonyítvány, bizonyíték; kísérlet.

Probabilitas, valószínűség.

Problematicus, kérdésben forgó, bizonytalan.

Procedere, tenni, cselekedni, eljárni; keresetet folytatni.

Procedura, cselekvésmód, bánás; eljárás.

Processus, per, pör; járás (megyei).

Proclamatio, kihirdetés, kikiáltás, felhívás.

Procura, felhatalmazás.

Procurator, ügyvéd.

Procuratoria, ügyvédterem, pörtár.

Producens, természető; készítő.

Productum, termék, természetmény; készítmény.

Profanus, világi, nem egyházi, avatlan.

Professor, oktató, tanító.

Professio, fogadás (szerzetesnél); mesterség, kereset.

Profil, oldalkép.

Profit, haszon.

Prognosticon, előjel, jóslat.

Programma, előrajz.

Progressus, előmenetel.

Projectum, javaslat.

Prologus, előbeszéd, vezérszó.

Prolongare, hosszabítani, halasztani.

Promemoria, emlékirat; kérelemlevél.

Promesse, ígélet; egy neme a kötelezvénynek (kereskedőkn.).

Promotio, előmozdítás; előléptetés.

Proportio, arány; idom.

Propositio, előterjesztés.

Prorogatio, halasztás.

Prosa, kötetlen beszéd, folyó beszéd.

Proscribere, száműzni, számkivetni.

- Proselyta, a ki hitét megváltoztatta, megtért.
 Prospectus, kilátás, kinézés; terv, rajz.
 Protectio, pártfogás, ótalom.
 Protest, óvás, váltoóvás.
 Protestatio, ellenmondás.
 Protocollista, iktató.
 Protocollum, jegyzőkönyv, tanácskönyv; — firmarum, alá-
 irási czímkönyv; — gestionis, eljárási jegyzőkönyv.
 Protonotarius, ítélmester.
 Proviant, eleség.
 Provisio, bőség; szükség; eleség; ellátás; munkadíj (keres-
 kedőknél).
 Provisorie, ideiglen.
 Provocatio, kihívás; hivatkozás.
 Proxenetá, alkusz.
 Pseudo, ál — p. o. pseudo propheta, áljóá.
 Publicatio, kihirdetés.
 Publicitas, nyilvánosság.
 Publicum, közönség.
 Publicus, nyilvános.
 Pulsus, érverés.
 Purisare, tisztázni, letisztázni.

Q.

- Quadratum, négyzet.
 Quaestio, kérdés; — juris, jogkérdés; — facti, ténykérdés.
 Qualificare, minősíteni; jelesíteni, mivelni; alkalmassá tenni.
 Qualitas, minőség.
 Quantitas, mennyiség.
 Quartalium, a leányoknak kijáró negyedrés, leánynegyed.
 Quietantia, nyugtatvány.
 Quodlibet, mindenféle, p. o. mindenféle képékből összevert kép.
 Quo jure, milly joggal.

R.

- Rabatt, azon összeg, melly az áru' árából elengedettik vagy
 levonatik, engedék, lerovás.
 Rabatt-Conto, engedéki számvitel.
 Rabulista, törvénycsavaró.
 Radicaliter, gyökeresen.
 Raison (resón), ész, értelem; ok.

- Raisonneur** (resonnór), okoskodó, fecsegő; felelgető.
Rapport, jelentés; viszony, egybeköttetés.
Rasio, vakarás.
Rata, osztály rész.
Ratificatio, helybenhagyás.
Reactio, visszahatás.
Realitas, valóság.
Realisare, valósítani.
Reassumere, ismét felvenni.
Rebellis, pártütő.
Recapitulatio, rövid ismétlés.
Recensens, műbíró, műbíráló.
Recepisse, bevény.
Recept, gyógyrendelet.
Recognitio, elismerés.
Recognitionales, elismervény.
Reconvalescens, lábbadó.
Rectificatio, igazítás.
Recurrere, folyamodni.
Recursus, folyamodás, folyamodvány.
Recto folio, a lap' első oldalán.
Rector, igazgató.
Redactio, szerkesztés; szerkesztő-hivatal.
Redactor, szerkesztő.
Refectorium, ebédlő-terem (zárdákban).
Referada, előadás, előterjesztés.
Referens, előadó.
Reflexio, észrevétel; emlékeztetés.
Reform, átalakítás, javítás.
Refrain (— frén), végrim, minden versszak' végén újra előforduló sor.
Refutare, czáfolni.
Regales, királyi levél.
Regens, igazgató, felügyelő; — chori, karnagy.
Registrator, sorozó, sornok.
Registrum, sor, sorozat, jegyzék.
Regressus, visszatérés; vizskereset.
Regnicolaris, országos.
Regula, szabály.
Regulatio, szabályozás.
Rejicere, elvetni, elutasítani.
Relatio, előadás; tudósítás, jelentés; viszony.
Relative, viszonylag.
Relaxata, elengedés.

- Reliquia, ereklye.
 Relutio, beváltás.
 Remedium juridicum, perorvoslat, ügyorvoslat.
 Reminiscentia, emlékezet.
 Remittens, intézvényes (váltónál).
 Remonstratio, felterjesztés.
 Remuneratio, jutalom, díj.
 Rendezvous (randevú), előre elhatározott öszvejövetel.
 Renegat, vallástagadó, pogánynyá lett.
 Renommée (— mé), hírnév.
 Renovatio, újítás.
 Repartitio, felosztás, kivetés; adókivetés.
 Replica, felelet, válasz, szóváltás.
 Reponere, visszaállítani, visszahelyezni.
 Repositio, visszaállítás, visszahelyezés.
 Repraesentare, ábrázolni; valakinek képét viselni; felterjeszteni.
 Repræssalia, vizsontorlat.
 Reputatio, tisztelet, becsület.
 Requisitio, megkeresés.
 Requisite, kívántatóság, kellék.
 Rescriptum, válasz, leirat.
 Reserva, tartaléksereg.
 Reservata, tartalék.
 Residentia, lakhely; fénylak.
 Resignatio, átadás.
 Resolutio, feloldás; válasz, felelet (királyi).
 Respectus, tisztelet, becsület, tekintet.
 Responsabilis, felelős.
 Respublica, köztársaság; polgári társaság.
 Restauratio, tisztujítás; vendéglő, étkeház.
 Restrictio, megszorítás.
 Resultatum, eredmény, következmény.
 Revelare, felfedezni.
 Reversalis, terítvény.
 Revisio, vizsgálat, átnézés.
 Revocare, visszahúzni, megmásítani; visszahívni.
 Revue (revű), szemle, hadi szemle.
 Rheumatismus, -csúz.
 Ricambio, viszváltó.
 Rimesse, pénzküldemény, váltóküldemény; néha árúk' viszváltása.
 Risico, veszély, merészség.
 Rituale, szertartáskönyv, egyházkönyv.
 Ritus, szokás, egyházi szokás, szertartás.

Rivalis, vetélytárs.
 Robot, urmunka, úré.
 Rotulus, csomó (iratok).
 Rotunda, keréképület.
 Routine (rutin), jártasság, ügyesség.
 Rubrica, rovat.
 Rubrum, czimsor; felzet.
 Ruina, rom.

S.

Sala, terem.
 Salarium, fizetés, díj, munkadíj.
 Saldo, számviteli maradvány, felesleg, mely az új számvitelbe tétetik át.
 Salon, társalgási terem; nagy terem.
 Salva gvardia, menedékhely.
 Salvus conductus, szabad menet.
 Sanctio, megkötés; megerősítés; szerződés.
 Sarcasmus, csípős gúny.
 Sardonicus nevetés, kényszerített nevetés.
 Satisfactio, elégtétel.
 Satyra, gúny.
 Scandalum, botrány.
 Schematismus, névkönyv, tisztár.
 Scriba, irnok.*
 Scrupulus, nehézség, kétely; akadék.
 Sécretarius, titoknok.
 Secta, párt, felekezet.
 Sectio, osztály.
 Secularis, százéves; világi (nem egyházi).
 Seculum, század, évszáz.
 Semestris, félév, évfél.
 Senator, tanácsbeli, városi tanácsnok.
 Senatus, tanács.
 Senior, idősebb, öregabb.
 Sensal, alkusz.
 Sensatio, érzés; figyelem, benyomás.
 Sententia, ítélet.
 Sententiales, ítéletlevél.
 Seponere, félretenni.
 Sequestrum, zár.
 Serenada, éji zene.
 Serialitas, sorbeliség.

- Series, sor.
 Seriosus, komoly.
 Service (szervisz), asztali készület.
 Šervilis, szolgálai, rabelmű.
 Servitus, szolgaság.
 Sessio, ülés; telek.
 Silentarius, hallgatásra ítelt.
 Silhouette, árnyékrajz.
 Simonia, szentségárulás, hivatalárulás.
 Simplex, egyszerű, együgyű.
 Sinecura, munkanélküli hivatal.
 Situatio, helyzet, állapot.
 Sola-váltó, magánváltó.
 Solennitas, ünnepély; szertartás.
 Solidus, tömött, tömör; valódi, szilárd.
 Solitair (— tőr), nagy, magánosan foglalt gyémánt.
 Sollicitatio, szorgalmazás; követelés, sürgetés.
 Solo, magában, kíséret nélkül; magánydal, magánytáncz'sat.
 Sophisma, álokoskodás.
 Sottise (— tíz), ostobaság; gorombaság.
 Souffleur (— lőr), sűgó.
 Souvenir (szuvenir), emlék.
 Soverain, uralkodó.
 Spatium, hézag.
 Species, faj; mivolt, mibenlét; — facti, tény' mivolta, dő-
 log' mibenléte.
 Speculans, vizsgálódó; vállalkozó, nyerekedő.
 Spediteur (szpeditőr), áruszállító.
 Sphaera, gömb; kör.
 Sphragistica, pecséttudomány.
 Spiritus, szellem; szesz.
 Sporco, áru' súlya a göngyöleggel együtt.
 Sportula, mellékjövedelem.
 Stadium, pálya.
 Staffeta, gyors posta.
 Statarium jus, rögtön jog, álló törvény.
 Statua, szobor.
 Statutio, bevezetés, beiktatás (jószágba); — militum, katoná-
 állítás.
 Statio, állomás; hivatal.
 Status et ordines, karok és rendek.
 Statutum, helyhatósági rendelet.
 Stellionatus, fortélyos család.
 Stilet, tör., dögönyeg.

Stilus, írásmód.

Stimulare, ingérelni; ösztönözni.

Stipendium, díj; zsold; iskolai segédpénz.

Stipulare, határozni, feltételezni.

Strazio, barátságos egyezés; a kereskedésnek megszüntetés kori rendbeszedése.

Strazza, első feljegyzési könyv (keresked.).

Structura, alkat, szerkezet, rezeget.

Subalternus, al-; — officialis, altiszt.

Subjectum, alapeszme, alapszó (mondatban); személy.

Sub numero, szám alatt.

Subordinatio, függés, alárendeltség.

Sub rosa, mint titok, titkon.

Subsidium, segedelem; segédpénz.

Subsistentia, állomány; élelem, élelmi költség.

Substantia, állomány, lényeg; vagyon.

Substantialis, lényeges.

Substitutus, helyettes; — vicecomes, másodalispán.

Substratum, tárgy.

Subtilis, finom.

Successio, követés; öröklés; örökség.

Successor, követő, utód; örökös.

Succumbens, vesztés fél (perben).

Succursus, segítség.

Sufficiens, elégséges.

Sui juris, független.

Summa, összeg, öszlet.

Summarius, öszvehuzott, rövid; rövidutú (per.).

Suo loco, maga helyén.

Superabundans, felesleges.

Supererogatum, felesleg, feles költség.

Superficialiter, felületesen.

Superintendens, felügyelő.

Superior, előjáró.

Superinscriptio, felülfizetés.

Supernumerarius, számfeletti.

Supplementum, pótlék.

Supplens, helypótló, helyettes.

Supplicans, esedező.

Suppositum, vélemény; gyanú.

Surrogatum, pótszer, pótladék.

Surrogatus, helyettes.

Suspicio, gyanú.

Suspendere, függőben hagyni; felfüggeszteni (hivataltól)

- Sustentare, fentartani.
 Symbolum, jelkép, jelszó, jelmondat.
 Symmetria, arány, idomosság, az egésznek és részeknek ösz-
 vehangzása.
 Sympathia, rokonszenv.
 Symphonia, öszvehangzás; sokhangú zenemű.
 Symptoma, jel; kórjel.
 Synodus, egyházi gyűlés, zsinat.
 Synonimon, hasonértelmű szó, hasonzó.
 Synonimicon, hasonzótar.
 Systema, rendszer.

T.

- Table d' hôte (táblát), vendégasztal, közasztal.
 Tacite, hallgatólag.
 Tactica, hadtudomány.
 Talentum, tehetség, képesség.
 Tara, a göngyöleg' súlyának levonása az árúk' súlyából.
 Tariffa, jegyzék, vámjegyzék.
 Tavernicus, tárnok.
 Taxa, díj.
 Telegraph, távolíró, távíró.
 Temperamentum, véralkat, vérmérséklet.
 Temperatura, melegség' foka, hévfok, mérséklet.
 Tendentia, szándék, cél.
 Termianus, határidő, határnap; azon idő, mellyben perek vé-
 tetnek fel, jogfolyam.
 Terragium, földbér.
 Territorium, környék, határ, birtok.
 Testamentum, végrendelet, végintézet.
 Testimonium, tanúbizonyság; bizonyosságlevél.
 Testis, tanú.
 Textus, szöveg; tartalom.
 Theatrum, színjáték, színház.
 Theoria, elmélet; tan (mint a gyakorlat' ellentéte).
 Thermometrum, hőmérő.
 Tilbury, könnyű kétkerékű kocsi.
 Titularis, címzetes, címés.
 Titulatura, címzet.
 Titulus, cím.
 Toilette (toalett), öltöző-asztal, pipereasztal.
 Tolerantia, türelem, türedélem.
 Fontina, növekedő életbér.

- Topographia, helyleírás.
 Trabant, kísérő; csatlós; testőrségi katona.
 Tractatus, értekezés; alku.
 Traditio, átadás; rege, monda.
 Tragoedia, szomorújáték.
 Transactio, egyezés.
 Transeat, mehet, ezen szóval jelelik meg a könyvvizsgálók azon könyveket, melyeket árulni ugyan szabad, de hirdetni nem.
 Transito, átszállítás.
 Transport, átvitel; szállítás; szállítmány; csapat.
 Transumptum, hiteles másolat.
 Transsans, intéző, váltókibocsátó.
 Trassatus, intézvényezett.
 Tratta, idegen váltó.
 Tribunal, törvényszék, ítélőszék.
 Tribunus, szószóló, népnök, polgárnök.
 Tripartitum, hármaskönyv.
 Triplica, harmadválasz.
 Triumphans, nyertes.
 Triumphus, győzelem, diadal.
 Trivialis, alacsony, közönséges; — schola, alsó iskola.
 Trottoir (trottoár), járda.
 Tubus, cső, messzelátó, távcső.
 Tutor, gyámatya, gyámnök.
 Tutrix, gyámánya, gyámnő.
 Typus, betű (mellyel a nyomtatók dolgoznak); nyomat, eredetkép; minta.
 Tyrannus, kegyetlen úr, zsarnök.
 Tyro, ujoncz.

U.

- Ubicatio, hollét.
 Ultimatum, végszándék, utolsó javaslat, végző.
 Ultimo, utolján (a hónap' utolsó napján).
 Unanimiter, egyelkűleg, egyetértőleg, egyhangúlag.
 Unilateralis, egyoldalú.
 Unio, egyesülés, egyesület.
 Universalis, általános, köz, egyetemi.
 Universitas, közönség; egyetem.
 Urbarium, úrbér.
 Urbura, bányavám.

Uso, szokás (váltóknál).
 Usualis, szokásbeli.
 Usucapio, elidősítés; használat.
 Usura, kamat; uzsora.
 Usurarius, uzsorás.
 Usurpator, bitorló.
 Usus, szokás, gyakorlat; divat.
 Utopia, sohonna.

V.

Vacantia, üresség (hivatalnál).
 Vacatio, szünet.
 Vade mecum, jér velem.
 Validus, érvényes.
 Valor, érték.
 Valuta, érték.
 Vampyr, szárnyas egér' neme, vérszopó.
 Vellicare, feszegetni.
 Vegetatio, növényzet; növényélet.
 Venericus, bujaszenyves, bujakór.
 Venia, engedelem, engedély; — actatis, korengedély.
 Verbalis, szóbeli.
 Versio, fordítás.
 Verso folio, a tulsó lapon.
 Vestigium, nyom.
 Veteranus, tapasztalt, agg katona, üzér sat.
 Veterinaria, baromorvosi iskola.
 Vexa, bosszantás.
 Vicarius, helyettes.
 Vice, al- p. o. vicepalatinus, alnádor.
 Victualia, élelemszerek.
 Vidimare, láttasítani, láttamozni.
 Villa, major, mezei lak.
 Vinculum, köté, kötélék; kötbér.
 Violatio, sértés, bántás.
 Violentia, erőszak, erőszakoskodás.
 Virtualis, várandó; p. o. virtuale jus, várandó jog.
 Virtuos, remekművész.
 Virtus, erény.
 Visitatio, látogatás; — canonica, egyházi látogatás.
 Vista, lát; a —, látra (váltóknál).
 Visum repertum, orvosi vizsgálat, látélet.

Vitalitium, életbér.

Volti, fordíts.

Volumen, tekercs, köteg; kötet; ömeg.

Votisare, szavazni.

Votum, fogadás, fogadmány; kívánság; szó, szavazat.

Z.

Zenith, tetőpont.

Zona, öv, földöv.

NYOLCZADIK OSZTÁLY.

VÁLTÓJOG.

A váltó olly oklevél, melly által kibocsátója magát a köz-törvényieknél szigorúbb feltételek alatt kötelezi, hogy valamely meghatározott somma pénzt bizonyos helyen és időben vagy maga fizetend, vagy annak más általi fizetését eszköz-lendi.

A' váltók *idegen* és *saját* váltókra oszlanak. Idegen vál-tónak mondatik az, mellynél fogva kibocsátója a fizetést vala-melly más tőle jogszerűleg különböző s nem az ő nevében cse-lekvő személy által igéri teljesíteni. Saját váltó pedig az, mellynél fogva kibocsátója arra kötelezi magát, hogy a fize-tést önmaga teljesíti, vagy vatemelley tőle jogszerűleg nem kü-lönböző és egyébként is az ő nevében cselekvő személy által fogja teljesíteni.

A váltók általában.

Idegen váltókkal foglalkozásnál befolyással bíró öt fő-személy fordul elő:

- 1) A kibocsátó (Trassant), ki a váltót kiadja.
- 2) Az intézvényes (Remittent), kinek részére a váltó ki-adatik.
- 3) Az elfogadás végetti bemutató (Praesentant zur An-nahme), ki a váltót elfogadás végett mutatja be.
- 4) A fizetés végetti bemutató (Praesentant zur Zahlung), ki a váltót fizetés végett mutatja be.
- 5) Az intézvényezett (Trassat), ki a váltónak lejáratkori fizetésével bizatik meg.

Itt azonban megjegyzendő: a) hogy *több* ezen, jogi ér-telemben vett személyek közül *egy* physical személyben egye-sülhet, p. o. saját rendeletre szóló váltóknál a kibocsátó egy-

szersmind intézvényes, és ugyan ő lehet elfogadás és fizetés végetti bemutató is; b) hogy vannak olly váltók, mellyeket elfogadás végett bemutatni nem kell, s ilyeneknél elfogadás végetti bemutatónak nincs befolyása.

Saját váltóknál a kibocsátó és intézvényezett ugyan egy vagy az utóbbi amattól jogszerűleg nem különböző személy.

Minden váltónál általában megkivántatik:

- 1) Keltének, azaz, a helynek, napnak, hónapnak és évnek, hol és mikor kiadatott, kitétele.
- 2) Hogy nyilván váltónak neveztessek.
- 3) A fizetés' idejének kitétele.
- 4) Hogy meghatározott pénzsommáról szóljon.
- 5) Az intézvényesnek neve.
- 6) Az intézvényezettnek neve.
- 7) A fizetés' helye.
- 8) A kibocsátó' aláírása.

1. *A váltó' kelte.*

A váltó' keltének helyét azon kívül, hogy ez köztörvény szerint is minden oklevélnek lényeges kelléke, szükséges kintenni azért, mert elfogadás' vagy fizetés' megtagadása' esetében a kibocsátó ellen viszkercsetet támasztónak tudnia kell, amannak lakását; a kiadás' ideje pedig, akár kelet akár lát után számíttassék a lejárat, vagy a váltók látra szóljanak, egyiránt fontos, mivel első esetben a fizetés' napja nem tudatnék, másodikban pedig azon leghosszabb határidő, melly alatt a látra vagy lát utánra kelt váltókat, mint alább látandjuk, okvetlenül be kell mutatni, nem volna kiszámítható.

2. *A „váltó“ szó.*

A váltót nyilván váltónak megnevezni azért szükséges, hogy tudassék, valljon szándéka volt e az illetőknek magokat váltójogilag lekötelezni.

Midőn a váltó csak egy példányban adatik ki, *magányváltónak* mondatik, ha pedig több példányban bocsátatik ki, az első példány *első váltónak*, a második *másodváltónak*, a harmadik *harmadváltónak* nevezetik. Azt, valljon a váltó első, másod- vagy harmad sat. váltó, minden váltópéldányra okvetlenül fel kell jegyezni, mert ellenkező esetben minden példány külön váltónak tekintetik. Váltótörvénykönyvünk szerint az idegen váltót mindenkor mint első váltót kell kibocsátani, ha csak ellenkező egyezés nem történt.

3. A fizetés' ideje.

A váltók' fizetés- vagy lejárat-i idejét kitzüzni lehet: látra (a vista), tetszésre (a piacere) lát után (nach Sicht), vagy kelet után (a dato) bizonyos időre, bizonyos napra, vásárookra.

Ezen lejárat-i időkre nézve megjegyzendő:

1. A látra és tetszésre kelt váltókat azonnal ki kell fizetni, midőn bemutattnak.

2. A lát után bizonyos időre kelt váltók' lejárat-a az elfogadás után következő első naptól kezdődik, p. o. ha egy három napra lát után fizetendő váltó januar 4-én fogadtatik el, a fizetés' ideje januar' 7 napja. Ha a lát utáni idő több hónapra terjed, a váltó az illető utolsó hónapnak azon napján jár le, mellyen az illy váltó elfogadtatott; ha pedig az utolsó hónapban a napok' száma kevesebb, a hónap' utolsó napján, p. o. ha egy két hónapra lát után kibocsátott váltó dec. 18-án fogadtatik el, lejárat' napja a követk. év' febr. 18-a; ha pedig azt elfogadás dec. 31-kén történt, a váltó közönséges évben febr. 28-kán, szökő évben pedig febr. 29-kén kifizetendő. Ugyan e szabályok állanak több évre lát után szóló váltóknál is. A lát után szóló váltókhöz tartoznak a szokásra kiadott váltók. A szokás mindenkor 14 napot tesz az elfogadás után. Vannak fél szokásra, kettős szokásra, hármass szokásra sat. kiadott váltók is.

3. A kelet után bizonyos időre kelt váltók' lejárat-a a kibocsátást követő első naptól számittatik, p. o. egy januar' 4-én tiz napra kelet után kibocsátott váltónak fizetésnapja jan. 14-e. Ha a fizetési határidő kelet után több hónapra terjed, a váltó a kitzüött utolsó hónapnak azon napján fizetendő, mellyen kibocsátatott; ha pedig az utolsó hónapban a napok' száma kevesebb, a hónap' utolsó napján, például egy januar' 14-kén három hónapra kelet után kibocsátott váltónak lejárat-napja april' 14-e, ha pedig egy illy váltó januar' 31-ben kibocsátatott ki, lejáratideje april' 30 napja. Ugyan ez áll olly váltóknál is, mellyek kelet után több évekre szólnak.

4. A bizonyos napra kiadott váltók a fizetésül kitzüött napon járnak le. Ha a lejárat fél hónapra szól, utolsó napnak mindenkor a hónap' 15 napja vétetik.

5. A vásárookra kiadott váltóknak lejárat-i ideje a vásár' tartásának idejéhez képest különbözik: egy napi vásárookra szóló váltók a vásár' napján, egy napnál tovább nyolcz napig terjedő vásárookra szólnak a vásár' utolsó napjáig, nyolcz napnál hosz-

szabb vásárookra szólók a vásár' második hetében szerdáig jár-
nak le.

6. A kiméleti napok (Respecttage) váltótörvénykönyvünk
által teljesen kizárvák.

4. *Meghatározott pénzsomma.*

Hogy pénzsommáról szóljon a váltó, a váltó' fogalmából
világos, hogy pedig ezen somma meg legyen határozva, szük-
séges azért, mert a pénz gyanánt szolgálni kellő papirosnak
értékét minden kezelőnek tudnia kell. Ha a pénznem kitéve
nincs, mindenkor pengő pénz értetik.

5. *Az intézvényesnek neve.*

Ezt azért szükséges kitenni a váltóban, hogy az adós
tudja, ki részére kelljen a váltó értékét fizetnie. A jó rend pe-
dig azt hozza magával, hogy kereskedő házaknál vagy köz-
kereseti társaságoknál az illető címzet, egyes személyeknél
pedig a vezetéknév mellé a kereszt- vagy melléknév pontosan
kitéssék.

6. *Az intézvényezettnek neve.*

Ennek kitétele elkerülhetetlen, mert különben a váltó-
birtokos nem tudná, kihez forduljon a váltó' elfogadása vagy
az érték' felvétele végett. Az intézvényezettnek pontos kijele-
lésére nézve az áll, mi e tekintetben az intézvényesre nézve
mondatot.

7. *A fizetés' helye.*

A fizetés hely elmellőzhetetlen kelléke a váltónak, mivel
ennek kitétele nélkül a váltóbirtokos nem tudná, hol mutassa
be a váltót, vagy követelje a fizetést. Ha a váltó' kifizetésére
több hely jeleltetik ki, fizetés helynek csupán az tekintetik,
melly nevezve legelőbb vagyon.

8. *A kibocsátó' aláírása.*

A kibocsátónak aláírása különösen azért kívántatik meg,
mivel ez a váltó pontos kifizetéséért felelős s ellene a hitelező-
nek el nem fogadás vagy nem fizetés esetében viszkeresete van.
Ezen aláírásra nézve váltótörvényeink azt rendelik, hogy a ve-

zetéknév egész kiterjedésben és a kereszt- vagy melléknévnek legalább első betűje, a kereskedési házakat és társaságokat illetőleg pedig a címzet foglaltassék. Ha a kibocsátó írást nem tud, jegye és nevének más kézzeli aláírása törvényes erővel csak akkor bír, ha a váltó az illető törvényhatóság, törvényes bizonyosság, azaz, szolgabíró és esküdt vagy rendezett tanács által a magát lekötöztetni szándékozó előtt felolvastatván s megmagyaráztatván, a szokott mód szerint hitelesítve van. 1843-ki majus' 13 napjától kezdve írást nem tudó személyek törvényes erővel bíró váltói kötelezéseket magokra nem vállalhatnak, s a fentebbi rendelet csak azokra marad fen, kik testi tehetetlenség' következtében nevöket magok alá nem írhatják.

Ha ezen elszámolt kívántatóságok közül valamely váltóban csak egy is hibázik, illy oklevél váltójogi viszonyok' alapjául nem szolgálhat, hanem köztörvényi tekintet alá esik.

A váltókra nézve általában még következőket kell megjegyezni:

1. Váltókban az ezekért kapott értéket (valuta) megemlíteni nem szükséges.

2. Idegen váltóban a kibocsátó magát vagy rendelményesét is nevezheti ki intézvényesnek, azaz: a váltót úgy bocsáthatja ki, hogy a váltósummát nekie vagy rendelményesének fizesse ki az intézvényezett s ezen utóbbi esetben saját rendeletre szóló váltónak neveztetik.

Váltóképesség és váltóköteleztetés.

A váltóképesség *cselekvő és szenvedő váltóképességre* oszlik. A cselekvő váltóképesség azon tulajdonság, mellynél fogva valaki váltójogokat szerezhethet, a szenvedő váltóképesség pedig azon sajátság, mellynél fogva magát valaki váltójogilag lekötöztetheti.

Cselekvő váltóképességgel mindenki bír, ki a köztörvény szerint jogokat szerezhethet. A szenvedő váltóképesség az idegen és saját váltók szerint különbözik. Idegen váltók' kibocsátása, forgatása, elfogadása és azokérti kezeskedés által minden teljeskorú kötelezheti magát, ki egyébiránt köztörvény szerint terhes szerződéseket köthet. Nőszemélyek idegen váltók által is csak akkor kötelezhetik magokat, ha mint kereskedők törvény' értelmében be vannak jegyezve. Saját váltók' kiadása által pedig csak váltótörvénytől bejegyzett kereskedők, gyárosok és kézművesek kötelezhetik magokat.

Váltókötelezéseket nem vállalhatnak:

- 1) Bármelley vallásbeli papi személyek.
- 2) A szerzetesek.
- 3) Valóságos szolgálatban lévő katonai személyek.
- 4) Kiskorúak 's gondnokság alatt lévők.
- 5) Nőszemélyek, mellyek mint kereskedők nincsenek bejegyezve.
- 6) Be nem jegyzett közkereseti társaságok.
- 7) Hamissággal párosult bukás' következtében váltók' törvény erejü kezelésétől eltiltott személyek.

Váltószereződés.

A váltószereződés következő külön szerződésekre oszlik: a) az eredeti váltószereződés-, b) az elfogadási szerződés- és c) az átruházási szerződésre. Mindezen szerzödések írásbeli szerzödések, mellyeknél bizonyos meghatározott törvényes formák tekintetbe veendök.

Az *eredeti váltószereződés* azon írásbeli szerzödés, melly-nél fogva a váltó' kibocsátója váltójogi jótállás mellett arra kötelezi magát, hogy a váltó' törvényes birtokosának a váltó' tartalma szerint bizonyos összeg pénzt kifizet vagy kifizettet.

Az *elfogadási szerzödés* azon írásbeli szerzödés, melly-nél fogva valaki magát arra kötelezi, hogy egy harmadik által kibocsátott váltót kifizet. Az elfogadás vagy *egyszerü elfogadás*, midön az intézvényezett vagy szükségbeli uralványozott a kibocsátó' megbizása következtében fogadja el a váltót, vagy *névbecsülés*, midön a váltót az intézvényezett vagy szükségbeli utalványozott, vagy akárki más a váltó' megovatása után s nem a kibocsátó' megbizása következtében fogadja el.

Az *átruházási szerzödés* azon írásbeli szerzödés, melly-nél fogva a váltó másnak olly joggal adatik által, hogy akár a fizetést felvehesse, akár ezen váltót ismét másra átruházhassa.

Az, a ki váltót kibocsát; forgat vagy azért kezeskedik, ha csak valamelly megszoritást határozottan ki nem köt, az egész váltóösszegre nézve kötelezve van, még akkor is, ha ezt másokkal közösen cselekedte. Ha pedig kétséges, minő tulajdonságban írta valaki nevét a váltóra, ezen tulajdonságot a bíróság határozza el, de amannak köteleztetése minden esetben az egész sommára kiterjed. Ha tehát az, ki nevét a váltóra írja, nem kötelezést vállalni, hanem például megbizottnak vagy tanúnak kíván tekintetni, azt a váltón világosan jegyezze meg.

Váltóátruházás.

A váltóra vagy másra vezetett azon kijelentés, hogy a váltó másra ruháztatik át, hátíratnak neveztetik azért, mert rendszeren a váltó' hátára szokott íratni, s ezen hátírat háromféle: forgatmány (giro), meghatalmazás (procura) és engedmény (cessio).

A forgatmánynál következők kívántatnak meg:

1) A forgatmányosnak (Giratar) azaz annak neve, kire a váltó átruháztatik.

2) Az átruházás' kelte.

3) A forgató' (Girant) nevének aláírása, mire nézve ugyan azon szabályok követendők, mellyek a kibocsátó' aláírásánál fentebb említettek.

A forgatmánynak foganata az, hogy a forgatmányos a forgatónak minden jogaiba s váltó kiváltságaiba lép, sőt ellene olly kifogással, melly a panaszlottnak egy harmadik személylyeli viszonyaiból eredt, élni nem lehet; azonkívül pedig maga a forgató ellen is váltójogi keresettel bír, ha csak a forgatmányban az iránt világos kivétel nem tétetett. Hogy azonban a forgatmánynak illy foganata legyen, a váltónak rendelményezve lennie, azaz, az intézvényes' neve mellett ezen szavaknak: „vagy rendeletére“, „rendelményesének“ (oder Ordre) állniok szükséges; ellenkező esetre, ha a váltó a fentebbi kellékekkel ellátott forgatmány mellett ruháztatik is át, a hátírat csak köztörvényi foganatú leend. A váltó a forgatmányos által is csak úgy forgatthatik, azaz, ruháztatthatik forgatmány erejével bíró hátírat mellett másra által, ha a forgatmány rendelményezve van.

Olly hátírat, mellyben a forgatmányos' neve és az átruházás' kelte kitéve nincs, vagy is midőn a hátíratban egyedül a forgató' aláírása foglaltatik, üres forgatmánynak (giro in bianco) mondatik s meghatalmazásnak tekintetik, mellynél fogva a váltó' birtokosa a váltót tovább átírhatja, bírói vagy barátságos úton beszedheti és ezen eljárásában hittelételt kívánhat s ajánlhat vagy visszautasíthat; továbbá egyezhet vagy bírakat választhat. Ha ezen üres forgatmány későbbben kitöltetik, azon kifogásnak, hogy eredetileg üresen volt kiadva, törvényes ereje nincsen.

Ha a hátíratban egyenesen meghatalmazás van kifejezve, ennek kiterjedése a hátírat' tartalmától függ. Ha a váltónak meghatalmazásbeli birtokosa ezen váltót tovább forgatja, a

forgatmányban nyilván kitegye, hogy ezt meghatalmazásból eselekedte, mert különben a váltóösszvegre nézve minden utána következő tulajdonosnak kötelezve legyen.

Az, ki a váltót közengedmény mellett ruházza másra, engedményesének és az engedményes után következőknek váltójogilag lekötelve nincs, hanem az engedmény mind formájára, mind következményeire nézve köztörvény alá tartozik. Az engedményes azonban a váltót tovább forgathatja és mind ő, mind forgatmányosai az elfogadó ellen szintúgy, mint magok között és az átengedőt megelőző forgatók és bocsátó ellen a forgatmányból származó váltójogokkal élhetnek.

A hátiratokat illetőleg következőket szükséges még megjegyezni:

1. A hátiratoknak jogszerű erejük akkor is megvagyon, ha a váltó egészen hamis; ha pedig valamely magában igaz váltó hamisítatnék meg, a jogszerű hatás olly hátírok ellen, kik a hátírást a hamisítás előtt tették, a kötelezésnek csak azon mértékéig terjed, mely a váltóban meghamisítás előtt foglaltatott, a hamisítás utáni hátírokat pedig a hamisított váltóban lévő kötelezésnek teljes mértékéig terheli.

2. A váltó' hamisítása' esetében a hátiratok hamisítás előttieknek tekintendők, ha csak ellenkező nem bizonyíttatik.

3. Azon forgatók, kik valamely hamisított hátírat előtt állanak, az utána következő váltótulajdonosok iránt is váltójogilag vannak lekötelve.

4. Az, kinek hátírata meghamisított, az illy hátírat által annak csak eredeti tartalma szerint van lekötelve.

5. Ha a váltó' kibocsátója váltóképességgel nem bír is, ez által a hátiratok' váltójogi ereje nem gyengítettik. Szintúgy nem sérti a többi hátíratok' erejét, ha valamelyik hatíró váltóképességgel nincs felruházva.

6. Ha a hátíratok' sorában hézag *) létezik, ez által a hézag előtt álló forgatók a hézag után következő hátíratosok iránti váltójogi kötelezéstől nem mentesek.

7. Ha a váltó a hátíratok' folytatása miatt megtoldatik, a toldat (alonge) a váltó' kiegészítő részének csak akkor tekintetik, ha a történt toldás az eredeti váltón megjegyezve, a toldaton a váltó egész kiterjedésében lemásolva és maga a toldat a váltóhoz pecsételve van.

*) Hézagnak mondatik az, midőn a következő hátírat nem az előbbi váltóbirtokos vagy meghatalmazottja, hanem egy harmadik, az érdeklött váltóbirtokostól jogszerűleg különböző személy által íratott alá.

Elfogadás végetti bemutatás, elfogadás és névbecsülés.

A váltónak elfogadás végetti bemutatása abból áll, hogy a váltó az intézvényezettel azon kérdés mellett közöltetik, vajjon az intézőnek megbizását elfogadja-e? A váltótulajdonos a bemutatással akárkit megbízhat és a bemutatáskor behíynyítani nem szükséges, hogy a váltó a bemutatónak tulajdona vagy hogy ő a tulajdonosnak megbizottja.

A keresztények vasárnapon és keresztény ünnepeken, az izraeliták pedig szombaton és ünnepeiken a váltót sem bemutatni, sem az elfogadás iránt nyilatkozni nem tartoznak. Ha tehát a váltó illy napon volna bemutatandó, a bemutatás vagy elfogadás iránti nyilatkozás a következő első köznapra halasztatik. A szombatot vagy ünnepeit megelőző napokon az izraelita az elfogadás iránt nyilatkozni csak délutáni 3 óráig köteles.

Magokat a váltókat illetőleg a bemutatásra nézve következő szabályok állanak:

1. Elfogadás végetti bemutatásnak csak idegen váltóknál van helye.

2. Láttra kelt váltókat és ollyakat, mellyek' lejáratí ideje nem a bemutatástól számíttatik, elfogadás végett bemutatni nem szükséges; az utóbbiakat azonban szabad e végett is lejáratig akár mikor bemutatni s el nem fogadás' esetében ovást tenni.

3. Azon váltókat, mellyek lát után bizonyos időre szólnak és Magyarországbán vagy a hozzácsatolt részekben fizetendők, legfelebb a következő határidők elforgása alatt, mellyek mindenkor a váltó' keltétől számítandók, kell elfogadás végett bemutatni, nevezetesen

a) A fizetés' helyén kelteket 8 nap alatt.

b) Más helyeken pedig, de még is Magyarországbán és a hozzákapcsolt részekben, úgy szinte Erdélyben vagy az ausztriai birodalom' örökös tartományaiban kelteket két hónap alatt.

c) Az ausztriai birodalom határán kívül az europai szárazon vagy szigeteken kelteket hat hónap alatt.

d) A zsiának és Afrikának fekete és középtenger melléki vidékein s szigetein kelteket 8 hónap alatt.

e) Egyéb itt nem érdeklétt tartományokban kelteket egy és fél év alatt.

4. Azon vásári váltókat, mellyek egy napnál tovább nem

tartó vásárra kiadvák, elfogadás végett bemutatni nem szükséges; azokat ellenben, melyek tovább egész 8 napig tartó vásárookra szólnak, a vásár' első napján, s azokat, melyek 8 napnál tovább tartó vásárookra szólnak, a vásár' első hetében kell elfogadás végett bemutatni, de ez berekesztőleg szombattig akármikor történhetik. Megjegyzendő e helyt az is, hogy az itt felhozottak hazai vásárookra kiadott váltónál értendők.

5. Azon saját váltókat, melyek lát után bizonyos időre vagy felmondásra szólnak, az első forgatmánytól számítandó azon határidők alatt, melyek fentebb a 3-dik pont alatt kitéttek, a kibocsátónál be kell mutatni; különben a forgatók elleni törvényes jogok elenyésznek. Ezen bemutatás nem elfogadás, hanem a végett szükséges, hogy a kibocsátó a váltóra ezen szót „láttam“ s a felmondás' napját aláírásával együtt feljegyezze, mit ha teljesíteni nem akarna, a bemutató óvást tegyen; azonban ezen óvás csak a lejárát' kiszámítására, nem pedig viszkereset' támasztására szolgál, mellynek saját váltónál csak akkor van helye, ha a váltó lejáratkor ki nem fizetetik.

A váltót elfogadás végett magánál az intézvénnyezettnél vagy az elfogadásra meghatalmazott képviselőjénél, millyennek bejegyzett társaságoknál a címvezető tekintetik, és pedig a váltóban kitett lakhelyen kell bemutatni.

A bemutatásnál következőkre kell még figyelmeznii:

1. Ha az elfogadásra meghatalmazott áll elő, a bemutató köteles a meghatalmazás' igazolását kivánni.

2. Ha a váltónak bemutatásánál az elfogadás világosan ki nem jelentetik, vagy nem úgy ajánlatik, miképen ezt a bemutatónak elfogadni kötelessége, a bemutató óvást tétessen.

3. Ha az intézvénnyezett a váltót az intézőre bár csak névbecsülésből is elfogadta, további bemutatásnak szükségbeli utalványozottnál, ha volnának is, helye nincsen.

4. Ha több intézvénnyezett ezen szócskával „és“ köttetik össze, a váltót elfogadás végett mindeniknél be kell mutatni, és ha közülök az elfogadást csak egyik is megtagadná, szükségbeli utalványozottak pedig nem volnának, a bemutató óvást tétessen.

5. Ha több intézvénnyezett ezen szócskával „vagy“ köttetik össze, intézvénnyezettnek tulajdonkép csak az, a ki legelől van nevezve, a többiek pedig szükségbeli utalványozottaknak tekintetnek, bár erről a váltóban említés nincs.

6. Ha az intézvénnyezett a váltót az intézőre névbecsülésből sem fogadná el, a bemutató azonnal óvást tétessen, a váltót pedig óvástétel után a helyben lévő szükségbeli utalványozott-

nak legfeljebb következő napon elfogadás végett mutassa be. Több szükségbeli utalványozottak közül a váltót annál kell előbb bemutatni, a ki korábbi kötelezettnek utalványozottja; ha pedig ezen elsőbbség a váltóból ki nem tűnik, a bemutató sort tetszése szerint tarthat s ezen esetben a bemutatást csak az elfogadni nem akaró utalványozott ellen tett óvás után folytathatja.

7. Ha az elfogadás végetti bemutatásban, vagy az óvásnak kivételében avagy közlés végetti megindításában (mikről alább lesz szó) késedelem történt, annak, ki által a késedelem történt, minden előzőire váltójogi viszkeresete teljesen elenyészett; sőt a forgatók ellen még közjogi keresete sincs. A kibocsátó ellen azonban közönséges elévülés' ideje alatti közjogi viszkeresete csak annyiban enyészik el, a mennyiben ez be tudja bizonyítani, hogy a váltó' lejártakor az intézvényezett ellen kétségtelen követelése volt s annak kielégítésére az intézvényezett akkor még elegendő értékkel bírt; de illy esetben ezen követelését a váltó' erejéig a váltótulajdonosnak átengedni tartozik.

Az elfogadásban megkivántatik:

1. Hogy írásba tételessék.
2. Hogy az eredeti váltóra vagy mására jegyeztessék.
3. Hogy azon világos nyilatkozást, miszerint az elfogadó a váltó' kifizetését igéri, vagy ezen kifejezést „elfogadom“ magában foglalja.
4. Hogy az elfogadó vagy meghatalmazottja által úgy irassék alá, mint a kibocsátó aláírására nézve fentebb mondatott.

Az elfogadásra nézve következők megjegyzendők:

1. Ha a váltó' lejárat ideje a bemutatástól számítandó, az elfogadás' napja is kitételessék; különben a fizetést a rendes lejárat előtt is akármikor meg lehet kívánni. A bemutató azonban, ha az elfogadás' napja ki nem tétetett, a fizetés végetti bemutatást viszkereseti jogainak sérelme nélkül mind addig halaszthatja, míg azon idő, melly akkor járna, ha az elfogadás a bemutatásra kiszabott határidő' utolsó napján történt volna, el nem telik.

2. Ha a váltó nem az elfogadónak a váltóban kitett lakhelyén, hanem egy harmadik helyen fizetendő, az elfogadásban ezen fizeteshely (telep-Domicil), valamint azon személynek neve is, kinél a váltó' értéke felvehető, kitételessék. Ellenkező esetre a bemutató épen úgy, mintha az elfogadás megtagadtatott volna, óvást tétessen.

3. Ha az intézvényezett ellen az óvás megtétele, azu-

tán a váltót akárki, még maga az intézvényezett s bemutató is, névbecsülésből akár az intézőre, akár valamelyik előzőre (Vormann) elfogadhatja, s a bemutató az illy névbecsülési elfogadást nem ellenezheti.

4. Ha az intézvényezett vagy utalványozott elleni óvás' megtételekor közbenjárók (Intervenienten) jelentkeznének, kik a váltót valamelyik előzőre névbecsülésből elfogadni készek, a közbenjárók által megajánlott névbecsülési elfogadások között elsőbbsége annak van, melly által, ha a fizetés teljesítettik, legtöbb kötelezett mentetik fel kötelezésétől. Ha pedig a névbecsülési elfogadást ugyanazon előzőre többen ajánlanák, elsőbbséggel az bír, ki a váltósommát biztosítani kész. Ezen feltétel nélkül első az utalványozott; a közbenjárók között pedig a bemutató tetszése szerint választhat.

5. Ha sem a váltóból, sem az óvásból, sem az elfogadásból nem világos, a névbecsülő kire fogadta el a váltót, úgy tekintetik, mintha ezt nyilván és világosan az intéző' nevére cselekedte volna.

6. A szükségbeli utalványozott általi elfogadás törvényes foganatára nézve a névbecsülési elfogadással egyenlő.

7. Ha a bemutatásnál késedelem történt, a váltót elfogadni egyedül az intézvényezettnek van joga.

Az elfogadásnak foganata az, hogy a váltójog szerinti fizetés' kötelességét vonja maga után, még pedig a kibocsátó iránt is, ha a váltót saját rendelményére adta ki. Erre nézve következő szabályok állanak.

1.-Ha többen világos megszorítás nélkül tettek elfogadást, ezen elfogadók, ha pedig valamely bejegyzett társaság' czíme alatt történt az elfogadás, mindnyájan, kik a bejegyzett társasági szerződést aláírták, az elfogadott váltósommára nézve egymásért egészben (in solidum) kötelezettek.

2. Ha az intézvényezett a váltót az intézőre névbecsülésből fogadja el, sem biztosításnak, sem viszkeresetnek helye nincs; ellenben ha az elfogadást más előzőre ajánlaná, vagy ha valamelyik szükségbeli utalványozott vagy közbenjáró ajánlana névbecsülési elfogadást, biztosításnak helye van, s ha a bemutató biztosítási viszkeresetét fentartani kívánná, ezt a névbecsülési elfogadásnál azonnal kijelenteni és az óvási oklevélbe iktattatni köteles, különben ennek elmulasztása lemondásnak tekintetik; melly elmulasztás azonban, ha a névbecsülő annak idejében nem fizet, a bemutatónak fizetés iránti viszkeresetét el nem enyészli.

3. Ha a névbecsülő az elfogadáskor a váltóbéli sommát biztosította, minden viszkereset elenyészlik.

4. A névbecsülő, ha és a mennyiben az elfogadásra jogosítva volt, a megbecsültre (Honorat) és előzőire nézve a váltó' kifizetése által mind azon viszkereseti jogokba lép, mellyek ellenök a váltótulajdonost illetnék azon esetre, ha a váltó ki nem fizettetett volna. Ezen jogával azonban lejárát' ideje előtt még akkor sem élhet, ha a váltót előbb fizette ki, vagy ha ő maga volt is a bemutató. Ha pedig az elfogadásra joga nem volt, sem a hátrók, sem a kibocsátó ellen viszkeresete nincs.

5. Az elfogadó feltételes elfogadás által is váltójogilag köteleztetik; a bemutató azonban illy elfogadással megelegedni nem köteles, és ha teszi, viszkereseti jogai elenyésznek.

5. A bemutató az intézvényezett által kisebb sommára ajánlott elfogadásban megegyezni nem tartozik; ha pedig megegyezett, a váltósommának el nem fogadott részére óvást tétessen. Névbecsülőtől ajánlott részbeni elfogadásban a bemutató tetszése szerint megegyezhet vagy azt félrevetheti. Ha megegyezett benne, csak biztosítási, ha pedig félrevetette, fizetési viszkeresete van előzői ellen.

7. Az elfogadónak, a névbecsülés esetét kivéve, a kibocsátó váltójogilag nem kötelezettje.

8. Ha valaki a nélkül, hogy joga lenne, például valamely közbenjáró, midőn a bemutatásban késedelem történt, a váltót elfogadja, ő ugyan a váltótulajdonosnak váltójogilag kötelezve vagyon, a kibocsátóra nézve azonban megbízás nélkül eljár ügyviselőnek tekintetik.

Fizetés végetti bemutatás és fizetés.

Minden váltót fizetés végett az abban kitett fizetési helyen kell bemutatni és a fizetés' felvétele végett a fizetőhöz elmenni. Azon váltókat, mellyeket elfogadás végett bemutatni nem szükséges, az intézvényezettnél, az elfogadott váltókat pedig legelőbb az elfogadónál vagy telepvényesénél (Domicilat) kell bemutatni, legyen az bár tulajdonképi elfogadó vagy csak névbecsülő. Ha a fizetés megtagadtatik, a bemutató óvást tétessen s óvás után a váltót azonnal fizetés végett a' többi utalványozottaknak is, és pedig mindeniknek külön 24 óra alatt azon sorban, melly az elfogadás végetti bemutatásra nézve fentebb felhozott, mutassa be, s ha a fizetés megtagadtatik, mindenik ellen óvást tétessen. Fizetési viszkeresetet csak akkor támaszthat, ha valamennyi utalványozott a fizetést megtagadván, közbenjárók nem jelentkeznek. — Ha az, kinek fizetni kellene, meghalt vagy csőd alá esett, a váltót a fizetés' helyéni jelenlévő

azon személynek kell fizetés végett bemutatni, ki az adós értekenek gondját viseli.

A fizetés végetti bemutatás' határidejére nézve megjegyzendő, hogy a látra kelt váltókat fizetés végett minél előbb, legfeljebb azonban a lát után bizonyos időre szóló váltók elfogadás végetti bemutatására kitűzött s fentebb felhozott határidők alatt kell bemutatni. Tetszésre kell váltók' bemutatása semmi határidőhöz kötve nincs. Egyéb a hónapban fizetendő váltók a kitűzött fizetésnapon bemutatandók.

A fizetést illetőleg következő szabályokra kell figyelmezn:

1. A fizetés' napján rendszerint déli 12 óráig kell a fizetést teljesíteni, az egy napi vásárookra szóló váltókat kivéven, melyeknek ideje délutáni 4 óráig tart. Ha pedig a fizetés' napja valamely ünnepré vagy vasárnapra esik, a keresztény a fizetést sem tenni, sem kívánni nem kötelező, hanem a legközelebbi köznapig várakozhatik. Ellenben az izraelita, ha a fizetés' napja szombatra vagy valamely zsidó ünnepré esik, a szombatot vagy ünnepet megelőző köznapon délutáni 3 óráig tartozik fizetni; a hitelező azonban minden mulasztási következés nélkül engedhet az izraelitának időt a következő köznapig.

2. Fizetni és fizetést felvenni, ha a felek egymás közt megegyeztek, a lejárat' eltelte előtt is lehet; ez azonban egyedül a fizető' veszedelmére történhetik.

3. A váltóbeli sommát a váltóban kitett pénzben kell kifizetni; ha ez iránt a váltóban említés nincs, 20 flos conventiós pénzláb értetik.

4. Ha az intézvényezett a váltót általában fogadta el, de a fizetést az intézőre csak névbecsülésből ajánlja, a fizetés végetti további bemutatásnak helye nincs. Az intézvényezett azonban viszkeresetét illy esetben óvás által tartja fen.

5. Ha a fizetést sem az intézvényezett, sem a szükségbeli utalványozottak teljesíteni nem akarnák, a váltót akárki, maga a bemutató is, akár az intézőre, akár valamely előzőre névbecsülésből óvás után kifizetheti; az illy fizetésnél azonban azon rendet kell megtartani, melly az elfogadást illetőleg a névbecsülőkre nézve kiszabott.

6. A névbecsülő a váltó' kifizetése által mindazon jogokba lép, mellyekkel a váltótulajdonos élhetne az elfogadó, a megbecsült és az előzők ellen, ha a fizetés meg nem történt volna, feltéve, hogy az óvás körül mindent, mit a törvény megkíván, pontosan teljesített.

7. A szükségbeli utalványozott által tett fizetés' fogantára nézve a névbecsülő által tett fizetés' tulajdonságával bír.

8. A váltósommának felén alól ajánlott részfizetést felvenni a bemutató az intézvényezettől sem tartozik, a névbecsülőktől pedig megkivánhatja, hogy az egész sommát fizessék ki. A ki nem fizetett sommára nézve minden esetre óvást tétessen.

9. Ha a váltónak fizetés végetti bemutatásában vagy az óvásra nézve késedelem történt, ugyan azon következményeknek van helyök, mellyeket az elfogadás végetti bemutatás-vagy óvásra nézve közbejött késedelem von maga után és melly következmények fentebb előadattak. Az intézvényezettnek az elfogadásból származott kötelezései azonban ez által változást nem szenvednek. Ellenben az utalványozott vagy közbenjáró az általa elfogadott váltót, ha a fizetés végetti bemutatásban késedelem történt, kifizetni többé nem köteles.

10. A fizető tartozik a váltótulajdonosnak az illető késedelmi kamatokat, mellyek száztól hatra számíttatnak, s mind azon költségeket is megtéríteni, mellyeket a váltótulajdonos az elfogadás vagy fizetés' megtagadásának következtében tenni kénytelenítettett.

11. A felvett sommáról a váltótulajdonos a fizetőnek, ha az kívánja, a váltóra nyugtatványt írni tartozik.

12. Ha a váltó egészen kifizettetik, a fizetőnek következő oklevelek adassanak által: a) az eredeti váltó, és ha az eredeti elfogadás és minden hátiratok nem egy példányon volnának feljegyezve, a többi példányok vagy másolatok is, mellyeken az elfogadás vagy eredeti hátiratok vannak; b) egyéb oklevelek, mellyek a fizetést felvevő' jogainak igazolására netalán szükségesek; c) az óvási oklevelek, ha és a mennyiben a fizetést csak óvástétel után lehetett behajtani. Ha a bemutató csak az a) és c) alatt említett okleveleket adná elő, a b) alattiakat pedig előadni nem tudná, az adóstól amazoknak átadása mellett megkivánhatja, hogy ez a váltósommát bírői kézhez tegye le. Ha pedig a váltótulajdonos nem egészen elégitetett ki, a fizetett öszvegről a váltó' mására írjon nyugtatványt és ezen mást a fizetőnek adja ki, egyszersmind a történt fizetést a váltónak azon eredeti példányain, mellyek a fentebbiek szerint a fizető' számára kiadandók volnának, neve' aláírása mellett jegyezve fel; mert ha az egész váltóöszveg kifizettetik a nélkül, hogy a fizető az érdeklett váltópéldányokat magához venné, vagy részfizetés tételik a nélkül, hogy ez az előadott módon a váltóra feljegyeztetnék, illy fizetések a váltónak harmadik törvényes és jölelkü birtokosára nézve nem történtenek tekintetnek.

13. A kölcsönös követelések' beszámításának (compensatio) váltókereset ellen váltójogilag semmi esetben, még akkor sincs helye, ha az intéző a váltót önmagára vagy rendelményére adta volna ki és az elfogadó ellen ugyan ő maga támasztana keresetet.

Váltókezesség.

A váltókezesség egyszersmind készfizetési lekötöztetésnek (Bürge und Zahler) tekintetik, és a váltókezes a váltótörvények' szigorúsága alá tartozik. Hogy azonban a kezesség illy következményeket vonjon maga után, szükséges, hogy magára a váltóra írva és olly módon, mint ez a kibocsátóról mondatott, aláírva legyen.

Ha világosan kitéve nincs, kiért vállaltatott a kezesség, az illy kezesség saját váltóknál a kibocsátóért, idegen váltóknál pedig az elfogadóért vállaltnak tekintetik.

Ha a kezes a váltóért eleget tett, kármentesítését váltójogilag csak azon adós ellen, kiért megfizetett, a többi váltókötelezettek közül pedig csak azok ellen követelheti, kik ellen magának az adósnak, ha a váltót ő fizette volna ki, váltójogi keresete lett volna.

Az óvás és ennek előzőkkel közlése.

Az óvás olly közhitelességű oklevél, mellyben a váltóvizskerestetnek alapul szolgáló történt dolgokról tanúbizonyság tételik; minden esetben tehát, hol a váltóbirtokos vizskerestet kívánja fentartani, óvást tétessen.

Az óvást váltótörvénytörvényes helyeken a váltójegyzők, szab. kir. városokban és első bírósági hatósággal felruházott tanácsú mezővárosokban a tanácsbeli jegyzők, más helyeken pedig egyik megyei szolgabíró által kell megtételni. Váltótörvényes helyeken és a fentebb említett városokban a bemutatás napjainak déli 12 órájától számítandó 24 óra, egyéb megyei helyeken pedig szinte onnan számítandó legfeljebb 8 nap alatt kell az óvásnak megtételnie, különben érvénytelen.

Az óvási oklevélbe a törvény következőket rendel feljegyeztetni:

a) Nevét azon személynek, ki' részére és ki ellen az óvás tételik.

b) Azon felszólítást, melyet a törvényes személy hivatalosan intézett ahhoz, ki ellen óvás tétetett, annak válaszát, vagy azt, hogy nem válaszolt, vagy hogy a váltóban kitett vagy tudvalevő szokott lakhelyén a körülményekhez képest szükséges nyomozás után nem találtatott.

c) A helyet, napot, hónapot és évet, hol és mikor az óvás tétetett.

d) A váltónak az elfogadások-, hátiratok-, kezességek- és egyéb minden reá írott megjegyzésekkel másolatát.

e) Az eljáró törvényes személy' nevének és hivatalának aláírását hivatalbeli vagy illetőleg tulajdon pecsége mellett.

f) Ha a váltót valamely névbecsülő fogadná el, ennek nevét és a történet elfogadást.

Az óvásról megjegyzendő még:

1. Ha ugyanazon egy helyen több személy ellen ugyan azon egy váltó miatt tétetik óvás, az egymás után kivett óvásokat ugyanazon egy oklevélbe rendeli a törvény iktattatni; azt azonban, mi az első óvásban már foglaltatik, például a váltómásolat, a következő óvásban kitenni nem szükséges, s a törvényes személy' aláírása és pecsége az oklevél' végén csak egyszer tétetik fel.

2. Minden óvásnak különösen, habár ugyanegy oklevélben több foglaltatnék is, díja 2 pft; azonkívül a netalán megkívánt fuvarbér is megtérítendő.

3. Az óvási oklevél az óvástétetőnek azonnal adassék ki, kinek joga van kívánni azt is, hogy ezen oklevélben feljegyzessék mind azon nap, mellyen az óvás kivételére az illető személy felszólítva volt, mind pedig azon nap is, mellyen az oklevél az óvástétetőnek kézhez adatott.

4. Az óvási oklevél egyszersmind az e célra szolgáló jegyzőkönyvbe is beiktatandó. Illy jegyzőkönyvek találtatnak a váltójegyzőknél, hova az általok, a szabad kir. városok és első bíróságú mezővárosok' tanácsánál, hova a tanácsbeli jegyző, nem különben a megyéknél, hova a szolgabírák által kivett óvások iktattatnak. Ezen jegyzőkönyvekből a kivett óvások' másai későbbben is bármikor, ha kívántatik, hiteles formában kiadatnak.

Az óvásközlés vagy postán vagy az illető hatóság' útján eszközölthetik. Ha a közlés posta által történik az óvási oklevél azon idő' elforgása után, melly kivételére van rendelve, a helybeli, vagy ha ott postahivatal nincsen, a legközelebbi postával inditassék meg. Mivel azonban a postavevényen az, hogy a feladott levélben óvás volt, feljegyeztetni nem szokott, és így az óvásközlés tagadás' esetében a postatérítvény által

nem igazoltathatik, sokkal biztosabb az óvást az illető hatóság', oly helyeken tudnillik, hol váltótörvényszékek állanak fen, a váltótörvényszékek', egyéb szab. kir. városokban és azon mezővárosokban, mellyek első bírósági hatósággal vannak felruházva, az illető tanács', egyebütt pedig az alispáni hivatal' utján közleni. Ezen közlésre nézve következőket kell megjegyezni:

1. Az óvástétető közlésérti esedezését az illető helyén azon idő' elforgása után, melly az óvás' kivételére van törvény által rendelve, legfelebb 48 óra alatt tartozik benyújtani.

2. Ezen esedezés, mellyben minden tudósítandó előzőnek neve 's lakhelye világosan kitétessék, annyi, eredeti óvatpárrokkal ellátott példányokban adassék be, hogy minden előzőnek egy egy példány jusson, 's magának az esedezőnek is egy példány, melly az eredeti óvással ellátandó, maradjon.

3. A megkeresett hatóság, ha a tudósítandó előzők' kebelében laknak, a folyamodás' és óvatpár' kézbesítését rövid uton eszközöndi, ha pedig más hatóság' körében van lakásuk, ezen kézbesítés végett az illető hatóságot átküldő-levél mellett keresi meg, mind a két esetben pedig a folyamodó' részére fennmaradt példányon megjegyeztetik a kérelemnek mikor és hogy történt teljesítése s ez az eredeti óvással együtt a folyamodónak kiadatik.

4. Az átküldő-levél által felszólított hatóság a hozzá küldött folyamodást és óvatpárt az illető félnek haladék nélkül kézbesítetteti s a folyamodó' részére gondnokot nevez ki, ha ez magaról e részben nem gondoskodott, és a kézbesítésnek megtörténtéről a megkereső hatóságnak bizonyítványt küld, melly itt a folyamodónak hiteles másolatban kiadatik.

Viszkereset.

A viszkereset azon joga a váltótulajdonosnak, mellynél fogva a forgatóktól és intézőtől a váltósommának és járuléknak kifizetését vagy biztosítását váltójogilag követelheti. Alapul pedig következő feltételeken:

1. Ha a váltó' elfogadása vagy kifizetése egészben vagy némelly részben megtagadtatik, vagy nem a szerint ajánltatik, miképen azt a törvény rendeli.

2. Ha ezen tekintetből óvás annak idejében tétetett.

3. Ha ezen óvás azon előzőkkel, kik ellen a váltótulajdonos viszkeresetet indítani kíván, kellőképen közöltetett.

A viszkeresetre nézve általában megjegyzendő:

1. A viszkereset' megindításának igazolására elég annak

babizonyítása, hogy az óvás közlés végett akár postára adott, akár törvényhatóság' útján a közlés megindított.

2. A viszkereset az elfogadó kötelezéseit nem bontja fel.

3. A forгатók és kibocsátó egymásért és együtt véve kötelezettek. Ugyanez áll mindazokra, kik valamely társasági bejegyzett kötést aláírták, ha t. i. a váltókötelezés a társaság' nevében vállaltatott. Illyenkor az óvást a címvezetővel közleni elég.

4. A váltótulajdonos a viszkeresetre nézve előzői közt sort tartani nem köteles, hanem ezt akármelyik ellen megindíthatja, ha vele az óvást közölte. Szabadságában áll pedig a váltókötelezetteket öszvesen, vagy közülök többet ugyanazon egy kereset alá venni, vagy keresetét mindenik ellen különösen indítani.

A viszkereset kétféle: biztosítási és készfizetési.

Biztosítási viszkeresetnek helye van

1. Ha a váltó névbecsülő által fogadtatik el. Midőn azonban maga az intézvényezett a kibocsátóra névbecsüléséből fogadta el a váltót, vagy midőn a névbecsülő már adott biztosítást, az előzők ellen viszkereset nem indíthatatik.

2. Ha valamely váltó a bíróságok által attól, kinek kezénél van, elvétetik, s az elfogadó a váltó' értékét birói kézhez le nem teszi a hitelező az előzőktől biztosítást kívánhat. Ugyanazon joga van minden forгатónak, ki biztosítást adott.

Ha a biztosítás' módja iránt a felek egymás között meg nem egyezhetnének, a biztosítandó somma vagy kész pénzben, vagy ingó zálog által tökéletesen fedeztessék; ha pedig a gondviselés' helyére nézve lenne közöttök különbözés, az adott fedezet birói kézhez leteendő, vagy ha letételre alkalmas nem lenne, annak törvényesen gondnok rendelendő. A biztosítás végett letett vagy törvényesen lezárt értékre a hitelezőnek váltói zálogjoga van, habár ez nekie nyilván kötelezve nem volna is, és pedig a forгатó ellen a forгатmányának, a kibocsátó ellen a váltónak keltétől.

A biztosítási viszkeresetre nézve még következő szabályok figyelembe veendőek:

1. A biztosítás végett megkeresett előzőnek szabadságában áll a váltót járulékaival együtt vagy kifizetni s magához váltani, vagy a kívánt biztosításnak eleget tenni. Ha kifizette, következői (Nachmänner) a kötelezéstől felmentetnek.

2. Az előző, ki a váltót magához váltotta, köteles azt lejáratkor úgy, mint a törvény rendel, bemutatni.

3. A fizetés végetti bemutatás' törvényes kötelességétől a váltótulajdonost az adott biztosítás sem menti fel.

4. Ha a váltónak fizetés végetti bemutatásában késedelem történt, mind a névbecsülő, ki a váltót elfogadta, mind a bemutatónak valamennyi előzői a fizetés' terhétől feloldoztatnak még azon esetben is, ha valamely előző biztosítást adott. A kibocsátóra nézve azonban az illy késedelem azon követelményeket vonja maga után, melyekről az elfogadás végetti bemutatásnál közbejött késedelemnél tétetett említés.

Készfizetési vizskerestetnek következő esetekben van helye:

1. Ha sem az intézvényezett, sem az utalványozott a váltót el nem fogadta, névbecsülő pedig nem találkozott.

2. Ha a fizetés egészen vagy valamely részben megtagadott. Ezen szabály alól a biztosítási vizskerestet 2-dik pontjában felhozott eset kivétetik.

3. Ha a váltó csak részben fogadott el, de ezen esetben a vizskerestet csak az el nem fogadott részre terjed ki.

A vizskerestet levél a magyar a váltótörvények alatt álló kötelezettek ellen legfelebb következő idők alatt nyújtásuk be, különben elenyészett:

1) 7 nap alatt, ha a vizskerestet ugyan azon egy helyben lakók közt támad;

2) 15 nap alatt, ha az a megyének egyik helyéről ugyan azon megyének másik helyére;

3) 30 nap alatt, ha egyik megyéből a másik szomszéd megyébe intéztetik.

4) 45 nap alatt, ha az országnak s hozzácsatolt részeknek bármely távolabb megyéjéből vagy törvényhatóságából vagy Erdélyből származik.

5) 60 nap alatt, ha Magyarország' határain kívül de az ausztriai birodalom' határain belől fekvő tartományokból származik.

6) 3 hónap alatt, ha Spanyol-, Portugal-, Svéd-, Görög-, europai Török- és Oroszországhól, vagy a közép- és adriai tenger' szigeteiből származik.

7) 2 hónap alatt, ha ezeken kívül az ausztriai birodalomhoz nem tartozó egyéb europai tartományokból származik.

8) 6 hónap alatt, ha Azsianak és Afrikának a közép- és fekete tenger melléki vidékeiről és szigeteiről származik.

9) 1½ év alatt, ha ezeken kívül a földnek egyéb részeiből származik.

Ezen időre nézve megjegyzendő az, hogy ha a váltótulajdonos, ki által vagy kinek nevében a bemutatás történt, nem ugyanott laknék, hol az óvás tétetett, a vizskerestet' beadására kettős határidőt számíthat, azon helytől tudnillik, hol

az óvás tétetett, lakhelyéig, és ismét lakhelyétől azon előzőnek lakhelyéig, ki ellen viszkeresetet támasztani kíván.

A távolság pedig következőleg számítatik: a) a váltótulajdonosra nézve, ki által, vagy kinek nevében a váltó bemutatva volt, azon előzőnek lakhelyéig, ki ellen viszkeresetet támaszt; b) azon forgatókra nézve, kik a váltót előbb [váltották be, hogysem a velők vagy képviselőikkal közölt határozat ítelt dologgá vált, a beváltás' helyétől azon előzőnek lakhelyéig, ki ellen viszkeresetet támasztani kívánnak; c) azon forgatókra nézve, kik a váltót később váltották be, az eljáró első bíróság' helyétől azon előző' lakhelyéig, ki ellen a viszkeresetet folytatni kívánják.

A viszkereset' megindítására törvény által kitűzött határidők kezdődnek: a) az óvástételre nézve, ha az óvást postán közölte, az óvástétel' napjától; ha pedig a hivatalos utat választotta, az óvásnak valóságos kézbesítettésétől; b) azon forgatóra nézve, ki a váltót a viszkereseti határidő alatt a viszkeresetlevél' vétele előtt, vagy ennek vétele után ugyan, mielőtt azonban az ellene hozott és vele vagy képviselőjével közölt határozat ítelt dologgá vált; váltotta magához, a kifizetés után következő első naptól; c) azon forgatóra nézve, ki a váltót később váltotta be, azon nap után, mellyen az ellene hozott határozat ítelt dologgá vált, következő első naptól.

A viszkeresetnél figyelmezní kell még következő szabályokra :

1. Ha az előzők közül többen vétetnek is egy kereset alá, a fentebbi határidők szorosán megtartandók mindenikre nézve, a ki kereset alá vétetik.

2. Ha a kereset alá vettek közül a fizetést többen ajánlanák, az elsőbbség azt illeti, ki által több előzők mentesülnek a kötelezettség alól.

3. A fizetési viszkereset' után a viszkereseti költségek (Retour-Rechnung) és a váltófolyam (Wechsel-Cours) is megtérítendőek, ha a panaszló az elsőt eredeti számvetéssel, az utóbbit pedig folyamjegyzékkel (Cours-Zettel) igazolja.

4. A viszváltó (Rück-Wechsel) azaz azon váltó, melly mellett a váltótulajdonos a viszkereseti öszveget és járulékait a kibocsátóra vagy valamely előzőjére intézi, törvényes fogadatarára nézve a többi váltókkal egy tekintet alá esik.

5. Névbecsülők, kik a váltót kifizették, az írántok váltójogilag lekötelezett személyek ellen viszkeresetök' eszközlésében ugyanazon törvények alatt állanak, mellyeket a váltónak utolsó tulajdonosa követni köteles volt volna.

Zálog- és megtartási jog.

A zálog- és megtartási jogra nézve következő szabályok állanak:

1. Ha a váltótulajdonos valamely ingó javakra zálogjogot nyert, azon joga még akkor is megszorítás nélkül fenmarad, ha időközben a zálogadó ellen csőd nyitattott. Illy esetben azonban a felesleg a csődtömeget illeti. Ha tehát a zálog elfogadott váltóból áll, a zálogbirtokos lejáratkor értékét behajthatja és magát abból kielégítheti, a netaláni felesleget azonban az illető tulajdonosnak vagy csődtömegnek kiadni köteles. Sőt a váltót mint alzálogot (Afterpfand) másra is át lehet ruházni; de illy esetben azon sommát, mellynek bátorságára a váltó zálogba adatott, a hátiratban ki kell tenni. A zálogbirtokos pedig a váltó' bemutatása, óvástétel s ennek közlése iránt minden lépéseket megtenni tartozik, különben a késedelem' következményeit ő szenvedti.

Ha a hitelező ingó zálogként statuspapirosokat bír, a zálog' idejének elteltével szabadságában áll, ezen papirosokat minden birói közbejárás nélkül a fizetés' napján volt bécsi folyam szerint vagy eladni vagy megtartani, a felesleget azonban az illetőnek kiadni tartozik.

2. A váltóhitelező adósának pénzére vagy egyéb holmijére, mellyek törvény által nem tiltott uton jutottak kezéhez, csődület' esetére is megtartási joggal (Retentions-Recht) bír, s a pénzből követelése' erejéig magát kielégítheti, egyéb holmik pedig váltózálogként tekintendők.

3. A zálog és megtartási joggal a kibocsátó az intézvényezett ellen, ki a váltósommára fedezve volt, és még is a váltó' kifizetését megtagadta, és viszont az intézvényezett a kibocsátó ellen, ha a váltó' kifizetése által ennek hitelezője lett, egyenlően élhetnek.

4. Illyen zálogjogokat nem csak szerződés' vagy végrendelet' és ezekkel öszvekapcsolt átadás' útján lehet szerezni, hanem a biztosítási vagy végrehajtási öszveírásból és birói lezárásból is hasonló zálogjog származik.

A váltójog' megszűnte és az elévülés.

A váltójogok átalában megszűnnek mind azon okoknál fogva, mellyeknél fogva a köztörvény szerint más jogok is elenyésznek, különösen pedig

1. A váltó' értékének teljes kifizetése által.
2. Kölcsönös követelések' beszámításával, ha abban a váltóhitelező megegyezett.
3. Ha a váltóadós és váltóhitelező egy személyben egyesült.
4. Ujítás által, midőn a váltóadósság közmegegyezéssel más nemű adósságra változtatott át.
5. Adomány vagy ajándékozás által.
6. Megsemmisítés által, midőn az elveszett vagy ellopott váltó birói uton erejétől megfosztatott.
7. Elévülés által.

Miképen enyészik el a viszkereset részint a bemutatásnál, részint az óvásközlésben történt késedelem-, részint a kereset' megindításának elmulasztásánál, már fentebb előadatott. Ezen eseteken kívül a váltójog elévülés által azon naptól számítandó két év alatt enyészik el, melly napon eszközlésbe veendő lett volna. Ennél fogva az elévülés' ideje következőleg számítandó:

a) A saját váltó' kibocsátójára vagy az idegen váltó' elfogadójára nézve a fizetés' napjától.

b) A kezesre nézve azon naptól, mellyen a fizetést attól, kiért kezesseget vállalt, törvényesen megkívánni lehetett.

c) A korábbi előzőre nézve egy magánál későbbi, de a váltóhitelezőt megelőző forgatónak ellenében, azon naptól, mellyen a váltót ezen forgató beváltotta, vagy pedig fizetés végett megidéztetett.

Az elévülésre nézve megjegyzendő még:

1. Az elévülés' ideje csak törvényes keresetindítás által szakaszthatatik félbe, azaz, ezen keresetindítás által az előbbi idő, mellyben a váltójog nem használtatott, elévülési idejét elveszti.

2. Az elévülés csak azon esetben és addig akad meg, midőn az igazságszolgáltatás teljesen megszűnik, például háború' vagy pestis' idejében, de a megakadás előtti idő a megakadás utánihoz számíttatik.

3. A váltójogilag érdeklött személyek' holléte vagy személyes viszonyai a váltójogi elévülésre nézve semmi hatással nincsenek.

4. Az elévülés' idejét magány-egyezkedés által rövidíteni vagy hosszabítani nem lehet.

5) A váltójogi elévülés' ideje alatt csak a váltójogok enyésznek el.

A váltótörvényszékek s ezeknek illetősége.

Váltótörvényszékek léteznek:

1) Pesten, melly alá Pest, Hont, Zólyom, Líptó, Turócz, Nógrád, Esztergom, Komárom, Fejér, Somogy, Tolna, Baranya, Bács, Csongrád, Temes, Torontal, Heves, Borsod és Gyömör vármegyék, az ezekben fekvő szab. kir. városok és Jász-Kún kerületek,

2) Pozsonyban, melly alá Pozsony, Győr, Mosony, Nyitra, Trencsin, Bars és Árva vármegyék s az ezekben fekvő királyi városok,

3) Sopronyban, melly alá Soprony, Zala, Vas és Veszprém vármegyék s az ezekben fekvő sz. kir. városok,

4) Károlyvárott, melly alá Posega, Verócze és Szerém vármegyék, Horvátország, Túrmező, a bánági, károlyvári és slavoniai határőrsegek, minden itt fekvő sz. kir. városok és a varasdi generalatus,

5) Aradon, melly alá Krassó, Arad, Zaránd, Békés és Csanád vármegyék sz. kir. városaikkal és az oláh- illyr- s német bánági határőrsegek,

6) Debreczenben, melly alá Bihar, Szabolcs, Beregh, Szathmár, Ungh, Ugocsa, Marmaros, Kraszna és Közép-Szolnok vármegyék az itt fekvő szab. kir. városokkal, Kővár vidéké és a Hajdúvárosok.

7) Eperjesen, melly alá Sáros, Zemplin, Abaúj, Torna és Szepes vármegyék s az itt fekvő sz. kir. városok s végre.

8) Fiumében, melly alá a magyar tenger mellék tartoznak.

Ezen első bíróságú váltótörvényszékek' köréhez tartozik azon helyeken, hol azok léteznek; az óvásnak előzőkkel közlése s az illető váltósommák' tetétele. Ugyan ehhez tartozik az aláírási cím', társasági szerződések' és hozomány', hitbér' s jegyajándék' bejegyzése, úgy szinte az üzleti könyvek' hitelesítése, nem különben minden váltóperek, továbbá a váltótörvényszéknél bejegyzett kereskedők' s gyártók' egymás közti olyan perci, mellyek' eldöntésére a kereskedői könyvek' előmutatása szükséges; végre minden árúszerezési ügyek' (Lieferungsgeschäfte) elintézése.

A fentebbitel ezen első bíróságú váltótörvényszékektől (a fiumeinak kivételével, melly tovább is a magyar tenger melletti kormányhoz viszi fel ügyeit) a Pesten létező váltófeltör-

vényszékhez, ettől pedig, de csak azon esetre, ha ez az eljáró első bíróságú törvénytől különbözően ítélte, a hétszemélyes táblához történik.

ELSŐ TOLDALÉK.

Az aláírási cím' és társasági szerződések' bejegyzése.

Minden kereskedő, ki könyveinek váltótörvénytől előtt maga mellett is próbát tevő hitelességet kíván tulajdonítani, azon aláírási címet (firmát), melly alatt kereskedését folytatja, az illető váltótörvénytől köteles bejegyezni. A gyárosok, gyógyszerárosok és mesteremberek aláírási címöket s ezeken kívül, ki a fentebbiek szerint váltójogi kötelezéseket magára vállalhat, azon aláírási címet, melly alatt jövőben váltóleveleit kiadni kívánja, a váltótörvénytől bejegyeztethetik. Továbbá mindazon személyeknek, kik akár természetű, akár ipar' vagy kereskedés' útján nyerendő közös kereset végett társasági szerződéseket kötnek, ezeket, úgy mint a társaság' aláírási címét az illető váltótörvénytől bejegyeztetni szabadságokban áll.

Rendes kereskedést nem nyithatnak s magokat mint kereskedőket be nem jegyeztethetik:

- a) Azok, kik 20-dik évüket el nem érték.
- b) Bár melly vallás' papjai s a szerzetesek.
- c) Valóságos szolgálatban lévő katonai személyek.
- d) Az alkuszok (sensálok).
- e) Kik csőd és bukás alá kerülvén, a csődbíróság által rendes kereskedés' üzésétől eltiltattak.
- f) Kik családi bűnök miatt megfenyítetttek.
- g) Kik elmebeli fogyatkozásuk miatt törvényes gondviselés alatt állanak.
- h) A d) e) és f) alatt előszámlált személyek' feleségei.

i) A szabad kir. városokban addig, míg e részben a törvényhozás kimerítőleg rendelkezik, a kereskedésnek elkezdhetésére nézve az eddigi gyakorlatot rendeli a törvény megtartatni.

Mind azon személyek, kik a fentebbiek szerint kereskedés nyitásától eltiltva nincsenek, gyárt is állíthatnak fel s magokat mint gyárosok bejegyeztethetik. Gyárok' felállítására azonban képesek azon egyházi személyek mind egyenként mind egyetemben, valamint azon katonai egyedek is, kik ingatlan javakkal bírnak s azon gyárt kívánnak felállítani.

Mint gyógyszeráros csak az jegyeztetheti be magát, ki gyógyszerártar nyitásra az illető uton szabadságot nyert, a mesterember pedig azt, hogy mesterségét az illető helyen üzni joga van, igazolni köteles.

A közkereseti társaságokra nézve megjegyzendő, hogy tulajdonképi közkereseti társaságot mindenki állíthat fel s abban részt vehet, ki szenvedő váltóképeséssel bír, kivéven, azon megbukottakat, kik bírói ítélet által a kereskedés' üzésétől eltiltattak, továbbá az alkuszukat, családi bűnök miatt megfenyített személyeket s ezen három rendbeli egyedek' feleségeit. Részvényt szerezni s részvénytársaságba lépni mindenkinek megszorítás nélkül szabad.

A bejegyzéserti esedezés írásban vagy szóval is történhetik, mire a váltótörvényszék a folyamodónak, ha a törvényszék előtt ismeretes egyedűli, ha pedig ismeretlen, két, személyének azonságát igazoló s a törvényszék előtt ismeretes tanú kíséretében leendő megjelenésre határidőt szab, s akkor, ha az esedezőnek teljeakorúságáról meggyőződött, aláírási címét általa a váltótörvényszéknél e célra készített címkönyvbe bejegyezteti. Minden, a mi e könyvbe jegyeztetett, ugyan annyi egyes levelekre jegyeztetik fel, hogy minden váltótörvényszék' számára egy példány jusson, a bejegyző törvényszéknél pedig kettő maradjon, magában értődven, hogy az aláírási címet ezen egyes levelekre is maga az esedező írja. Ha az esedező saját számára is kíván illy czímpéldányokat kiadatni, ebbeli kívánságát az illető törvényszék teljesíteni tartozik.

Ha valaki címvezetőjének aláírását kívánja bejegyeztetni, ezt akár mindjárt akkor, midőn saját aláírási címének bejegyeztetését eszközölteti, akár pedig később külön esedezés mellett is teheti; ezen utóbbi esetben azonban a címvezetővel a törvényszék előtt megjelenni köteles.

Társasági szerződések' bejegyzésénél minden egyes tag s különösen azon tagok, kik a törvényszék előtt ismeretlenek, két, fentebb érdeklött minőségű tanú kíséretében személyesen

jelennek meg a törvényszéknél s a társasági szerződést magokkal hozzák. Részvénytársaságoknál azonban csak a társasági gyűlésből kiadott bejegyeztetési felhatalmazással ellátott választmány köteles megjelenni.

Meggyőződven a váltótörvényszék az illető szerződők' teljeskorúságáról, az előttök felolvasott szerződést általok egyenként aláíratandja, vagy ha az aláírás már előbb megtörtént volna, kérvonásaik' valóságát aláírásával és pecsétével megerősítendő. Ha azonban valamely szerződő tag betegsége vagy lakásának távolsága miatt személyesen meg nem jelenthetne, a váltótörvényszék vagy két tagot küld ki kebeléből, vagy a meg nem jelenő tagnak hatóságát szólítja fel a végett, hogy a szerződés és aláírás a meg nem jelenővel hivatalosan közöltessék s azoknak valósága hitelesen elismertessék. Ez megtörténvén, az egész eljárás az aláírási czímmel együtt a fentebb érdeklött cím-könyvbe bejegyeztetik, s a szerződés' egy példánya a bejegyző váltótörvényszék' levéltárában marad.

Ha a társaság egy vagy több személynek jogot akarna adni, aláírásaik által a társaságot köz- vagy váltójog szerint lekötelezni, ezt a szerződésben különösen említeni szükséges. Illy esetben a társasági címvezetők kivétel nélkül mindig személyesen a társaság' tagjaival együtt a váltótörvényszék előtt megjelenni tartoznak, hol a társaság' aláírási címe a fentebbiek szerint, de mindig a társasági szerződés' bejegyzése után, a cím-könyvbe iktattatik.

A váltótörvényszéknéli bejegyzés' következményei egyes személyekre nézve következők:

1. A nőszemélyek, ha magokat mint kereskedők jegyeztetik be, illy bejegyzés által idegen váltókra nézve szenvedő váltóképességgel ruháztatnak fel.

2. A bejegyzett kereskedők, gyárosok, gyógyszeresek és kézművesek saját váltókat minden megszorítás nélkül adhatnak ki.

3. Ugyanezek' üzleti könyvei, ha azokat az illető váltótörvényszéknél hitelesítették, s úgy vezetik, mint a törvény rendeli, nem csak a váltótörvényszékek, hanem minden egyéb más bíróságok előtt magok mellett is bizonyító erővel bírnak.

4. A váltótörvényszéknél bejegyzett kereskedők és gyártók egymásközi olyan perai, mellyek eldöntésére az üzleti könyvek' előmutatása szükséges, a váltótörvényszékek' illetőségéhez tartoznak.

5. Váltótörvényszéknéli bejegyzés a bejegyzettek nézve váltókereseteknél a sommás eljárást vonja maga után, minthogy ez által az aláírás' valósága minden kétségen felül emeltetik.

A társaságokra nézve megjegyzendő, hogy ezek csak a váltótörvényszéknél bejegyzés által nyernek szenvedő váltóképességet. Egyébiránt üzleti könyveikről ugyanaz áll, mi az egyes személyek' könyveiről mondatott, s ezen bejegyzés váltókoreseteknél reájok nézve is a sommás eljárást vonja maga után. Mind azon keresetek pedig, miket az egyes tagok a társaság ellen vagy az egyes tagok ellen indítanak, ha azok a társasági szövetkezésből eredt viszonyokat tárgyaznak, azon váltótörvényszék előtt folynak, mellynél magát a társaság bejegyeztette.

Azon kereskedőkre nézve, kik magokat az illető váltótörvényszéknél be nem jegyeztetik, azt rendeli a törvény, hogy magokat az illető hatóságnál és pedig szab. kir. városokban és rendezett tanácsú mezővárosokban a tanácsnál, egyebütt pedig a vármegyénél jegyeztessék be.

Ezen hatóságoknál a bejegyzés következőleg történik :

1. A magát bejegyeztetni kívánó folyamodást nyújt be az illető tanácshoz vagy megyei gyűléshez, mellyben egyszerűen megnevezi a kereskedés' azon ágát, mellyet rendesen üzni kíván, és azon címet, melly alatt kereskedését folytatni akarja.

2. A közgyűlés vagy tanács, ha a folyamodó ellen olly kifogás nincs, melly őt a fentebbiek szerint a bejegyeztetéstől elzárna, őt mint rendes kereskedőt bejegyzi s erről neki hiteles bizonyítványt ad. A törvény ezen bizonyítvány' mását a m. kir. helytartó-tanácsnak országszerte leendő kihirdetés végett felküldetni rendeli.

A gyárnokok, gyógyszerárosok és kézművesek magokat az illető hatóságnál szinte bejegyeztethetik s az illy bejegyzésnek mind reájok, mind a kereskedőkre nézve következménye az, hogy könyveik, ha szinte az illető hatóságnál hitelesítették, a közbiróságok előtt magok mellett is bizonyító erővel bírnak, azon asszonyokat és hajdanokat pedig, kik magokat mint kereskedők jegyeztetik be, az illy bejegyzés is az idegen váltókra nézve szenvedő váltóképességgel ruházza fel.*). Egyébként ezen bejegyzés a váltóképességre semmi befolyással nincs. A társaságnak közhatóságnál bejegyzése semmi törvényes következményfely nem bír.

*) Némellyek azt hiszik, hogy a közhatóságnál kereskedőkép bejegyzett asszonyok és hajdonok idegen váltókra nézve sem bírnak szenvedő váltóképességgel. Ha azonban tekintetbe vétetik az, hogy az 1840. évi XV. tcz. I. r. 9 §-sa olly asszonyokat és hajdonokat említ, kik

MÁSODIK TOLDALÉK.

Váltóminták.

Látra kelt váltó.

Pest, jan. 4. 1843

500 pft. 16 pxr.

Látra fizessen ön ezen első váltónál fogva saját rendeletemre öt száz pforintot, 3 huszast számítva 1 forintra.

Magvasi Imre úrnak
Pozsonyban.

Caepey János.

Tetszésre kelt váltó.

Pest, aug. 3. 1842.

600 pft. 30 pxr.

Tetszésre fizessen ön ezen első váltónál fogva Komafy János úrnak vagy rendeletére hatszáz pftot 30 pxrt., 3 huszast számítva egy forintra.

Ládafi Benjamin úrnak
Komáromban.

Idányi Móricz.

magokat mint kereskedők *törvény*' értelmében bejegyeztették, az 1840 évi XVI. tcz. 3 §a szerint pedig a kereskedési cím' bejegyeztetése köztörvényhatóságnál is történhetik, kétséget nem szenved, hogy a közhatóságnál kereskedőkép bejegyzett nők szintúgy bírnak idegen váltókra nézve szenvedő váltóképességgel, mint azok, kik magokat mint ilyenek váltótörvényeséknél jegyeztették be.

Kelet utánra kiadott váltó telepvénnyel.

Kassa, novemb. 10. 1842.

340 pft. 12 pxr.

Hat hónapra kelet után fizessen ön ezen első váltóra Hamory Imre úr' rendelményére háromszáz negyven pftot 12 pxt, 3 huszast számílvá egy forintra.

Lengei Bálint úrnak
Székes-Fehérvárott.

Kamay és társa

Elfogadom
Lengei Bálint
fiz. Pesten Eszey és Náty uraknál.

Kelet utánra kiadott váltó szükségbeli utalvánnyal, kezességgel és névbecsülési elfogadással.

N. Becskerek, octob. 5. 1842.

600 pft.

Mától három hónapra fizessen ön ezen első váltóra Békefi János' rendelményére hatszáz forintot ezüst huszasokban.

Fintay S. úrnak Pesten.
Szükzég' esetében Játy Károly
úrnál ugyanott

Veder István

Jánosi Ádám
mint kezes Veder István úrért

Elfogadom Veder István
úr' nevének becsüléséből
Agárdy József.

Kelet utánra kiadott váltó, mellyben az értékről s beszámítása' módjáról is tétetik említés.

Buda, sept. 16. 1842

1000 eft.

Öt hónapra kelet után fizessen ön ezen első váltónál fogva Iker és t. urak' rendelményére ezer forintot ezüst huszasokban. Értéke árúokban, s tegye számvitelbe tudósítvány szerint.

Adásy Sándor úrnak
Pesten

Németh István.

Kelet utánra kiadott idegen váltó' eredeti másodpéldánya, mellynek első példánya elfogadás' eszközlése végett elküldetett.

Pest, aug. 13. 1842.

520 pft.

Mától három hónapra fizessen ön e másodváltóra Kátay József úrnak vagy rendelményesének ötszáz húsz forintot ezüst huszasokban

Igaz János úrnak Pápán

Duna Menyhért.

Az első elfogadás' eszközlése végett

Fontos Ignác úrnál Pápán.

Lát utánra kelt váltó elfogadással.

Pest, jan. 4. 1843.

200 pft.

Három napra lát utánra fizessen ön ezen első váltóra Abay Péter úrnak vagy rendelményére kétszáz forintot ezüst huszasokban.

Rágyi Gáspár úrnak

Akós Imre.

Eperjesen.

Elfogadom jan. 8-án 1843.

Rágyi Gáspár.

Szokásra saját rendeletre kelt váltó.

Pozsony, decemb. 13. 1842.

212 eft.

Szokásra fizessen ön ezen első váltónál fogva saját rendeletemre kétszáz tizenkét forintot ezüst huszasokban

Molnár István úrnak

Antalfy József.

Budán.

Ezen váltóra vezetett különféle hátiratok.

Forgatmányok.

Helyettem Madár János úr' rendeletére; (Ha az értékről is említés tétetik, p. o.) értékét felvettem. Pozsony, decemb. 14. 1842.

Antalfy József.

Helyettem Imrésey Gáspár úr' rendeletére. Pozsony, dec. 15-kén 1842.

Madár János..

Köteleztetés nélküli forгатmány.

Helyettem Ostor Benjamin ur' rendeletére további köteleztetésem nélkül. Pozsony, dec. 16. 1842.

Imrésey Gáspár.

A fentebbi és a következő forгатmány közt hézag van.

Helyettem Sinór Boldizsár úr' rendelményére. Pesten, dec. 24. 1842

Jámbory Mátyás.

Engedmény.

Átengedem minden jogaimmal Fáy György úrnak. Pesten, dec. 26. 1843.

Sinór Boldizsár.

Forgatmány.

Helyettem Agár György úr' rendeletére. Pesten, decemb. 27-kén 1843.

Fáy György.

Vásárra kelt váltó.

Pesten, mart. 16. 1842.

250 pft.

Folyó évi jánosfővételi pesti vásárra fizessen ön ezen első váltónál fogva Lágý Dániel úr' rendeletére kétszáz ötven pengő forintot

Zsigér György urnak
Pesten.

Indásý Ödön.

Saját váltó.

Pesten, januar' 3. 1843.

1000 eft.

Folyó évi május' 4-kén fizetek ezen magány-váltónál fogva Homokos András urnak vagy rendeletére ezer ezüst forintot, 3 huszast számítva 1 forintra.

Enmagamra
Pesten.

Gyöngý Alajos.

Lát utánra szóló saját váltó.

Pesten, oct. 15. 1842.

1000 eft.

Nyolcz napra lát után fizetek ezen magányváltóra Csörgő János urnak vagy rendelményesének ezer pengő forintot, 3 huszast számítva egy forintra.

Enmagamra
Pesten.

Boray Márton.

Láttam jan. 15. 1843.

Boray Márton.

Felmondásra szóló saját váltó.

Pozsony, július' 15. 1842

5000 eft.

Három hónapra felmondás után fizetek ezen magányváltóra
Csendes Péter úrnak ötezer forintot ezüst huszasokban.

Eumagamra

Asztalfy Dénes.

Budán.

Láttam felmondás végett jan. 15. 1843.

vagy

Felmondatotott jan. 15. 1843.

Asztalfy Dénes.

KILENCZEDIK OSZTÁLY.

KÖNYVVITEL.

Az üzleti könyvekre nézve következő rendszabályok állanak fenn:

1. Az üzleti könyvek azon hatóságnál, mellynél magát az üzér (Geschäftsmann) bejegyeztette, hitelesítessenek.

2. Minden, a mi az üzlethez tartozik, időrend és folyó szám szerint egy hitelesített első feljegyzési könyvbe (Strazza, Journal, Primanota) jegyeztessék fel.

3. Ezen első feljegyzési könyv mellett egy számviteli könyv (Contobuch) szüntolly hiteles formában vezettessék, hol minden egyes személynek, mellyel a könyvvizelő öszveköttetésben áll, „tartozik“ és „követel“ (Debet, Credit) rovatokkal ellátott számviteli lap adassék. Ezen számvitelen az illető rovatokba minden ezen személyt illető tétel az első feljegyzési könyvből annak lap- és sorszámával vitessék át.

4. Mind a két könyvben az üzletnek mineműsége, például adás, vevés, csere sat. az évnék, hónapnak és napnak megjegyzése mellett jegyeztessék fel.

5. Közbenjárók által eszközlött fontosabb üzleti ügyeknél ezen közbenjárók' neve is az első feljegyzési könyvbe iktatassék.

6. Mind a két könyv vagy maga az üzér vagy egy arra rendelt segéde által vitessék, s ugyanazon időben többek által felváltva nem irathatik.

7. Egyes levelek' kivágása vagy beragasztása, minden varrás, egyes tételek' vagy lényeges szavak' későbbi beiktatása és szokatlan hézag' hagyása a könyvek' hitelességét elenyésztí.

8. Zsidó nyelven vezetett könyvek bizonyító erővel nem bírnak.

Az üzleti könyvek, ha rendesen vezetettek, a könyvvizvők ellen teljesen bizonyítanak, más személyek ellen pedig fél próbául szolgálnak, melly a könyv' tulajdonosának vagy

könyvvezetőjének hozzájáruló pótló esküje által teljes bizonyíték erejére emeltetik. A kereskedői könyvek ezen bizonyító erejüket megtámadásra egy évig és hat hónapig tartják meg, védelemre nézve pedig mindig törvényes erejűek. Ha a számviteli kivonat az adós által aláíratik, vagy váltótörvényszék előtt s szab. kir. városokban és rendes tanácsccsal ellátott mezővárosokban két törvényszéki tag, megyékben pedig szolgabíró és esküdt által hitelesítettik, vagy a keresetlevél a fentebb kitett idő alatt törvényszékhez beadatik, a könyvek bizonyító erejüket a megtámadásra tovább is megtartják.

Kereskedők, gyárosok, gyógyszeresek és mesteremberek, kik aláírási czimöket az illető váltótörvényszéknél vagy illető hatóságoknál bejegyeztették, vannak illy bizonyító erővel bíró könyvek' vezetésére jogosítva. A kereskedési s egyéb közkereseti társaságok azonban, ha azt kívánják, hogy könyveik szinte bizonyító erővel birjanak, kötelesek társasági czimöket az illető váltótörvényszéknél bejegyeztetni. Megjegyzendő még, hogy a váltótörvényszékeknél bejegyzett üzerek törvényesen vezetett könyveikkel mind ezeknél, mind minden egyéb hatóságoknál bizonyíthatnak, de a közhatóságoknál bejegyzett üzerek' könyvei váltótörvényszékek előtt bizonyító erővel nem birnak. A csak vásárokon, sátorokban vagy házalva kereskedést üzök, valamint azon üzerek, kik bukás, fizetésszünet és a hitelezők' követeléseinek lealkudása vagy csalási vétkek miatt bizodalmat nem érdemelnek, bizonyító erejű könyveket nem vezethetnek.

Külföldiek magyar törvényszékeknél csak akkor bizonyíthatnak könyveikkel, ha hitelesen megmutathatják, hogy hazájok' törvényei szerint bizonyító erejű könyveket vihetnek, hogy ezek az ottani rendeletek' értelmében szerkesztvék, s végre hogy hazájokban e részben a magyarországi üzerek iránt viszonyosság diyatoz, mire kétséges esetben a külsországi illető törvényszékek' s váltótörvényszékek' előtti keresetekre nézve különösen a külsországi váltófeltörvényszékek' elismerései szükségesek. Minthogy a többi austriai örökös tartományokban ezen viszonyosság törvényesen megalapított, ezekre nézve az illy elismerések szükségtelenek.

Példák.

Első feljegyzési könyv.

1.

1843				
Jan. 1.	1	Jánosz Péter Losonczon tartozik 2 láda pamutárú 8. 9 sz. a. árújegyzék szerint . . . . . pft.	300	—,,
	2	Czakó István Kassán követel Váltó Erős Lajosra mart. 31-ére pft.	1000	—,,
„	2	3 Dárday Menyhért Eperjesen követel 2000 ₰ czukor . . . . . pft.	900	—,,
	4	Jánosz Péter Losonczon követel Váltó Gyöngyös Istvánra Pesten August. 16-kára . . . . . pft.	150	—,,
	5	Jánosz Péter Losonczon tartozik Szállításbér 10 köteg bőrért . . . pft.	70	—,,
„	3	6 Dárday Menyhért Eperjesen tartozik Fogadmányom ön' rendeletére 3 óra ke- let után . . . . . pft.	90	—,,

Számveteli könyv *).

Tartozik		Jánosy Péter Losonczon		Követel	
1843 jan. 1	e.f.k.l. sorsz. 1	2 láda pamutárú 8, 9 sz. a. árjegyzék szerint pft. 300	1843 jan. 1	e.f.k.l. sorsz. 1	Váltó Gyöngyös Istvánra Pesten Aug. 26-kára pft. 150
„ 2	1	Szállításbér 10 köt. bőrért 70		4	—
Tartozik		Czakó István Kassán		Követel	
	e.f.k.l. sorsz.		1843 jan. 1	e.f.k.l. sorsz. 1	Váltó Erős Lajosra mart. 31-ére . . . . . pft. 1000
Tartozik		Dárday Menyhért Eperjesen		Követel	
1843 jan. 3	e.f.k.l. sorsz. 1	Fogadmányom ön' rendezésére 3 horakelet után pft. 90	1843 jan. 2	e.f.k.l. sorsz. 1	2000 Ft czukor . . . pft. 900
	6			3	

*) Ezen két minta után készíthetnek az olasz könyvvel szerinti könyvek is.

TIZEDIK OSZTÁLY.

AUSTRIAI STÁTUSPAPIROSOK.

Státuspapírosoknak nevezetnek általában minden, a kormánytól kibocsátott s státusügyekre vonatkozó irományok. — Szoros értelemben a státuspapírosok alatt oly nyilvános adósságlevelek értetnek, mellyek által a kormány magát valamely tőke- vagy kamat-adósság' fizetésére kötelezi a nélkül, hogy ezen adósságleveleket sajátos papírospénz gyanánt forgásba bocsátaná. Másképp nyilvános szereknek vagy pénzalapnak (Fond) nevezetnek.

Azon ár, mellyen a státuspapírosok adatnak és vétetnek, nyilvános szerek' folyamának (Cours) nevezetik. Aránylagos folyamok azok, mellyekért a kész kiadások évenkénti egyenlő kamatra adatnak ki. A folyamlapokon (Cours-Zettel) azon folyamok, mellyekért státuspapírosok kerestetnek: *A*-, vagy *G*-vel, ¹⁾ azok pedig, mellyekért státuspapírosok kínálatnak: *P*-vel ²⁾ jegyeztetnek meg. Jegyzék nélküli folyamok a státuspapírosoknak egymásrai árát mutatják.

A státuspapírosok' adásvevésében következőkre kell figyelni:

- 1) Egészen ismeretlen egyénnel üzlet ne kezdessék.
- 2) Illyféle üzletre szánt tőkék különösen belföldi státuspapírosokra fordittassanak.
- 3) Az üzletről, valamint a szokásos és törvényszerű szabályokról, a választott státuspapírosokra nézve szerzettessék valódi tudomás.

A kamatos státusadósságok' lassankénti törlesztésére alakított pénzalap nevezetik törlesztő pénzalapnak (Tilgungfond).

¹⁾ Argent. Geld.

²⁾ Papier.

Az austriai státuspapírosok kétfélék: a) A régiebb kamatos státusadósságokról státuspapírosok 1815 év előtt; — b) az újabb státusadósságokról státuspapírosok 1815 év óta.

Az első rendűekhez tartoznak:

- 1) a banco-kötelezvények.
- 2) A közönséges udvari kamra' kötelezvényei.
- 3) A magyar udvari kamra' kötelezvényei.
- 4) Lombardiában létező státusadóssági kötelezvények.
- 5) Florenzben, Genuában, Németországban és Schweiz-ban vett kölcsönökről kötelezvények.
- 6) Gallitiában kötelezvények.
- 7) Az alsó-austriai kormány' 1809-ről adósságlevelei.
- 8) Frankfurthban és Hollandiában szerzett kötelezvények.
- 9) A karok' (Stände) kincstár-kötelezvényei.
- 10) A bécsi főkamra-hivatal' kincstár-kötelezvényei.
- 11) A karok' házi kötelezvényei.
- 12) A bécsi főkamrahivatal' házi kötelezvényei.

Az újabb státusadósságokhoz következő státuspapírosok számíttatnak:

- 1) Az 5, 4, 3, 2%, és 1% (percentes) státusadósságlevelek.
- 2) Az elsorsolt kötelezvények.
- 3) A lombard-velencei Monte' jövedelem-oklevelei (Renturkunden).
- 4) Kölcsönadásokról kötelezvények sorshuzással, 1821, 1834 és 1839. évekről. Ide számíttatnak még:
- 5) Az austriai nemzeti bank' részvényei.

Mind a régibb státusadósságokról kötelezvények, mind az újabbakról szóló adósságlevelek átírathatnak. Az ide vonatkozó szabályokról alább leszen említés.

Mind a két rendű státuspapírosok valamely hatóság' előfigyelmeztetésére zár alá tétethetnek. A státuspapírosok iránti ily előfigyelmeztetés zár alá vételnek neveztetik, a mi azokat mindaddig korlátozza forgásukban, míg a letiltás' megszüntetése ugyanazon hatóságtól kieszközöltetik s nyilvánossá tétetik. Ha a megszüntetés valamely megnevezett egyén' rendelkezésére szól: tartozik a megemlített egyén azon nyilvánítást a birtokos' szabad rendelkezésére aláírásával igazolni. —

A régibb státusadósságlevelek.

Ezen régibb, 6, 5, 4 és 3½ % státusadósságlevelek bizonyos névre vannak kibocsátva; közülök kevés szól a bemutatóra, s szelvényekkel (Coupons) vannak ellátva.

Ezen kötelezvények' kamatai 1818 februar' 20kai pátens

által felenyire szállítottak le; de ugyanaz évben, mart.' 21én, költ pátens' következtében, sorshuzás által az eredetileg biztosított kamatlábra, ezüst pénzben, visszatétettek.

A régiebb státusadósságok' elsorsolása a meglevő státuspapírosok' következő categoriái szerint történik:

I. Azon tőkepenztek, mellyek a cs. kir. egyetemes státusadóssági-, és az ezzel összekapcsolt kamrai pénztárban vannak, és pedig:

1) Az udvari kamrai kötelezvények' nevezete alatt létező adósságlevelek.

2) Szállítmányi kötelezvények Gallitiából.

3) Hadkölcsoni kötelezvények.

4) Azon szállítmányi kötelezvények, mellyek az alsó-austriai karok- és a bécsi tisztkar (magistratus) által közösen adattak ki.

5) Az alsó-austriai kormány' adósságlevele 1809-ről.

6) A magyar adózási (Contribution) és kamrai adósságok.

7) Az erdélyországi kamrai adósságok.

II. A banco-tőkepenz nevezet alatt ismeretes adósságlevelek, azokat is idefoglatva, mellyek még az 1797 évben megnyitott banco-lotteria' létesülése előtt kün voltak.

III. Cseh- s Morvaország', Silesia', Ensen alul és fölül Austria', Stiria', Karinthia', Karniolia' és Görtz' rendinek kincstári adósságlevelei, valamint a bécsi főkamrahivatal' kincstári kötelezvényei.

IV. Külföldön felvett s udvari kamrai kötelezvényekkel, vagy legfelsőbbi saját adósságlevelekkel fedezett tőkepenzek.

V. A lombardiai régiebb adósságok, a mennyiben ezek udvari kamrai kötelezvények által biztosítvák.

VI. A silesiai kamat-elismervények (Recognitionen).

Az 1818. martius' 21-kén költ pátens' sorshuzásrendelete szerint a régi kamatos státusadósság összesen 488 seriesbe akkép osztatott fel, hogy minden series a régi státusadósságokból körülbelül 1,000,000 ftnyi 5 percentes tőkét foglal magában. — Az 1-től 488-ig számított seriesokról egy átnézet közzöltetett, mellyben minden series-szám mellett a seriesben lévő kötelezvények előadvák; a 488 lapkák téhelybe (Kapsel) göngyölgetve nyilvánásagosan a szerencsekerékbe tétettek, mellyből rendszerint évenként öt huzás történik: januar', martius', junius', augustus' és november' elején. A sorskerékből kivett series-szám mutatja a huzott serieset.

A kihuzott kötelezvények első napjától azon hónapnak, mellyben a huzás történt, visszalépnek az eredeti kamatlábra,

ezüst pénzben, s rendesen ugyanott, hol eddig is kamatoztak, új adósságlevél iránt átváltatnak. Azonban e végett az egyetemes státus- és banco-adóssági pénztárhoz is járulhatni. Az átváltásnak, a huzás' napjától számítva, egy év alatt meg kell történni, máskülönben ezen idő' lejárta után ehhez a köz-udvari kamra' megegyezésének kieszközlése szükséges. A régibb kötelezvényekre a huzás' napjáig járó kamatok az átváltáskor kifizettetnek. A régiebbekért kihuzott s kiadott kötelezvények elsorsolt kötelezvényeknek neveztetnek.

A bemutatóra szóló s szelvényekkel (Coupons) ellátott régibb kötelezvényekhez a beváltáskor minden hozzájuk tartozó s még le nem járt kamatszelvények (Zinsen-Coupons) oda melléklendők.

Ötven ftnál kevesebb tókérol szóló régibb kötelezvényeket be nem válthatni, hanem érettök más, nyomtatott utalvány' adatik, s a beváltás csak akkor történhetik meg, ha két vagy több illy utalvány 50 ft-ra vagy többre rúg. Az eredeti kamatok a huzás' napjától kezdve ugyan folynak az utalványokon; de csak ezeknek valamelly elsorsolt kötelezvény iránti beváltásakor vétethetnek fel. Illy utalványokat tulajdonosa eladhat; folyamuk hasonló sor-skötelezvényekéhez tartja magát.

Ha a kihuzott régibb kötelezvényeket zár, letiltás vagy a kamatfizetést hátráltató bejegyzés terheli: akkor a kötelezvény' beváltására és a kamat' felvételére ugyanazon hatóságtól, melly által a bejegyzés történt, a sorshuzás' napjáig előlegesen engedelmet kell kieszközleni.

A törlesztő-pénzalap által hasonló tőkemennyiség ahhoz, melly az eredeti kamatlábra visszatérített, nyilvános kötelezvények' bevétele által évenként beváltatik és törlesztetik. S mivel ezen törlesztett kötelezvények a seriesbe iktatva benmaradnak: gyakran a már törlesztett kötelezvények is sorshuzásra jutnak. Ezen esetben, ha a kihuzott törlesztett kötelezvények egy seriesnek mennyiségét, azaz 1.000,000 flot megütik, a huzás folytatattik, és ez kiegészítő sorsozásnak (Ergänzungs-Verlosung) neveztetik.

Egy újabb körrendelvény által fentartá magának a pénzügyigazgatóság: a régibb adósságkötelezvények' sorshuzás alá jutásánál vagy a fentemlített átváltásnál megállapodni, vagy pedig a tókéat megnevezett értéke szerint a hitelezőnek kifizetni.

Utolsó esetben a cs. kir. egyetemes státus- és banco-adóssági pénztár teljesíti a fizetéseket, hol a tőke mellett egyszerűsmind a sorshuzási hónap' 1-jéig lejárt kamatok váltóban —, s ettől fogva pedig a visszafizetés' napjáig az eredeti kamatok conventiós pénzben elégítettnek ki. Ha a kötelezvényt zár,

tiltalom vagy egyéb bejegyzés terheli: akkor, mielőtt a tőke kifizettetnék, az akadály' elhárítása ugyanazon hatóságtól, mely azt rendelé, kieszközölné.

Olyan tőkékről kötelezvények' kifizetésénél, melyek pénzalapok-, templomok-, kolostorok-, alapítványok-, nyilvános intézetek- és más testületekre szólnak, azon rendszabások alkalmaztatnak, melyeket efféle kötelezvények' átírásakor kell követni.

Oly kötelezvények' tulajdonosainak, melyek valamely fiókhitelintézetnél kamatoznak, szabadságukban áll a tőke' kifizetését a cs. kir. egyetemes státus- és banco-adóssági-, vagy azon hitel-pénztárnál, hol eddig kamatjaikat felvették, fogatosítottatni.

Bizonyos névre szóló régibb kötelezvények átírathatók. Ha illy kötelezvényt egy más, hason értékűre akarunk átíratni, az új kötelezvény ugyanazon series- és sorshuzási számmal jegyeztetik meg, mely az előbbi kötelezvényen volt. Ha valamely kötelezvény több, kisebb értékű kötelezvényre iratik át, akkor az új kötelezvényekre három szám jegyeztetik: a series- sors- és átírási szám.

Különféle seriesekben benyújtott kötelezvények összeírása nem lehet helyet.

Austriai újabb státusadósságok.

Az austriai újabb státusadósságok conventios pénzben kamatoznak, s a kamatok' felvétele nyugtatóványok vagy szelvények (Coupons) által történik.

Ezen adósságlevelek' kamatai, valamint az udvari kamra- és banco-kötelezvényekéi is, rendszerint Bécsben fizettetnek; de az alsó-austriai kormánysszék által 1824. majus' 11-kén —, és 1833. october' 21-kén kibocsátott körlevelek' következtében a tartományi hitelpénztáraknál is felvehetőek következő rendszabályok szerint:

1) A bemutatóra szóló, 5, 4, 3, 2½ és 1 percentes státusadósságlevelek, valamint a sorshuzás által eredett kötelezvények' tulajdonosa kamatait a tartományi hitelpénztárakban is felveheti.

2) Tartományi hitelpénztárak Brünn, Görtz, Nagy-Szeben, Innsbruck, Laibach, Lemberg, Linz, Majland, Buda, Prága, Salzburg és Velenczében léteznek.

3) Hogy a fentemlített nemű kötelezvények' birtokosai a kamatfizetésnek a tartományi hitelpénztárhoz átítéletét lehető könnyebbséggel megnyerhessék, a cs. kir. egyetemes státus-

és banco-adóssági pénztárhoz kell az eredeti kötelezvények' előmutatásával folyamodni s a tartományi hitelpénztárt, a mellynél —, és az időt, mellytől fogva a kamatok felveendők, megnevezni.

Az egyetemes státus- és banco-adóssági pénztár ennekutána, ha semmi akadály sincs közben, a kötelezvény' hátára írja kedvező megjegyzését, s a kamatátvitelről szóló bizonyítvány' teljesítése végett megteszi a szükséges intézkedést.

4) Említett nemű kötelezvényeknek a tartományokban lévő tulajdonosai hasonlóképen járuljanak az ott létező hitelosztályzathoz, melly azután a kamatfizetések' áttétele végett a cs. kir. egyetemes státus- és banco-adóssági pénztári értesítve, a szükséges hájtjegyzéket kieszközölné.

5) Ha a tulajdonos kamatozás végett más tartományi hitelpénztárhoz utasított kötelezvénye' fizetését egy más tartományi hitelpénztárnál, vagy ismét az egyetemes státus- és banco-adóssági pénztárnál akarja megnyerni: akkor a szükséges rendelkezések' elintézése és a kötelezvény' hájtjegyzéke végett egyedül ezen folyamodás' idejekor a fizetéssel megbízott hitelpénztárhoz kell járúlni.

6) A kamatfizetések' áttétele végetti bejelentés azonban a legközelebbi fizetés' határideje előtt hat héttel tétessék; ellenkező esetben annak csak az erre későbbben következő fizetési határidőkor leendő foganata.

7) Ha az átiratható és tartományi pénztárban kamatozó kötelezvény' tulajdonosa ohajtja az átiratást: akkor minden halogatás' elhárítása végett a kamatosítással megbízott pénztárhoz kell járúlni a kamatjárandóságról szóló bizonyítványért, a melly — előmutattatván az eredeti kötelezvény — minden késedelem nélkül kiadatik, s az a következés van, hogy a kamatozás a tartományban, az egyetemes státus- és banco-adóssági pénztár' részéről újabb értekeződés nélkül, többé helyet nem lel, az átiratás azonban a fenálló rendszabályok szerint történhetik.

8) Miután továbbá a sorozásból eredett conventiósi pénzbeli státusadósságlevelek minden olly hitelpénztárnál kamatosíthatók, hol a sorsolt kötelezvények' újabbak' nyerése végett betétettek: azoknak kamatoztatása' vagy átirása' tekintetéből az épen említett rendszabályok szerint az egyetemes státus- és banco-adóssági pénztárhoz kell fordulni.

9) A kamatfizetések' áttétele a hitelpénztárak' egyetértése által csak azon kötelezvényekre nézve engedtetik meg, melyek tárgyai tőkék és kamatok feletti korlátlan rendelkezésnek és semmiféle tiltakozással nincsenek terhelve. — Mindazáltal a

kezeskedés' (cautio), hitrebizottságok', alapítványok', testületek stb e félek' részéről, az illető öszves hatóság' beleegyezésével, a kamatfizetések áttétethetők.

A lombard-velencei Monte' státus-adósságlevelei' kamatajra néve a közudvari kamra' 1831. december' 15-kéti költ rendelvénye következő:

1. §. A lombard-velencei Monte' négy és öt percentes státusadósságlevelei' tulajdonosainak megengedtetik: 1832. január' 1-től kezdve kamataikat vagy az egytetemes státusadóssági pénztárnál Bécsben —, vagy a hitelpénztáraknál Linzben, Salzburgban, Grätzben, Prágában, Brünnben, Lembergben, Budán, Nagy-Szebenben, Laibachban, Görzben, Innsbruckban és Zárában felvételni.

2. §. E végett az eredeti kötelezvények előmutatásával, a lombard-velencei Monte' előjáróságához folyamodhatni, bejelentvén a hitelpénztárt, a hol —, és a határidőt, melytől kezdve ohajtatnak a kamatok felvételni.

Ha semmi akadály sincs közben, akkor a kötelezvény' hátra iratik a kértező jegyzés, s a kamatfizetés iránt a feljegyzett hitelpénztárnál intézkedés tételik.

3. §. A kamat-áttétel iránti bejelentés mindazáltal közvetlenül azon hitelpénztárnál is történhetik, hol jövőben a kamatok felvételni ohajtatnak. Ezen hitelpénztár azután értesíti a lombard-velencei Monte' előjáróságát, s azon esetre, ha semmi akadály sincs jelen, intézkedés tételik a kamatfizetés iránt, s a kötelezvényre a megkívántató hátjegyök elkészítetik.

4. §. Ha a lombard-velencei Monte' azon adósságleveleinek kamatait — melyek a lombard-velencei királyságon kívül kamatozás végett más tartományi hitelpénztárba vannak áttéve — tulajdonosa nemet a Monte' pénztáránál Majlandban, vagy más hitelpénztárban akarja felvenni: akkor a szükséges rendelkezés elintézése s a kötelezvényre hátrirat végett azon hitelpénztárhoz kell járulni, mellynél a kamatok fel fognak vétetni.

5. §. A kamatfizetések áttételéről szükséges a fizetési határidő bekezdése előtt legalább hat héttel a jelentést megtenni; máskülömben az áttétel csak a reá következő fizetési határidőkor kezdődik.

6. §. Azon esetben, ha a lombard-velencei Monte' olyan adósságlevele kerátne átrúttás alá, mellynek kamatai a lombard-velencei királyságon kívül létező hitelpénztárnál vétetnek fel, akkor azon pénztárhoz kell fordulni, melly a ka-

matosítással meg vagyon bízva, s az átírás végett a fenálló rendszabályok szerint a szükségesek ki fognak eszközöltetni.

Az újabb, conventiós pénzben kamatosítható státusadóssági kötelezvények' átírása és átváltása következő módon történik: A névre szóló hasonnemű adósságlevelek, mellyek sorozásból erednek, más névre és több kisebb összegű kötelezvényre átíráthatnak. Az illy adósságlevelek' összeírása szinte lel helyet. — A bemutatóra kibocsátott hasonnemű adósságlevelek csupán csak más, a fenálló tőkemennyiséghez hasonló státusadósságlevelekre válthatók át. Az átírás és váltás rendszeren azon hitelpénztáraknál történik meg, hol eddig a kamatok fizetettek. A névre szóló adósságlevelek a megkívántató engedvény- és jegyzeménycyel (consignatio) valamint a bemutató aláírásával láttassanak el.

A lombard-velencei Monte' több mint 4 percenttel, conventiós pénzben, összekapcsolt adósságlevelei- és jövedelemokirataira (Rent-Urkunden) nézve, az 1830. martius' 31-kén kibocsátott körlevél szerint felmondás rendeltetett, s egyszerűs mind a felmondott adósságlevelek' négy percentesekrei átalakítása a tulajdonosoknak megengedettetett.

Az ide vonatkozó 1830. april' 10 és 30-, majus' 28- és julius' 30-kán költ körrendeletek így szólnak:

1. §. A felmondott tőkepénzek, ha azoknak 4 percentes adósságlevelekrei átalakítása meg nem történt, névértékök szerint és conventiós pénzben határozott napon kifizettetnek, s e naptól kezdve kamatozások megszűnik.

2. §. A felmondott tőkepénz' kifizetése rendszerint azon hitelpénztár által történik, mellynél eddig a kamatok felvették.

3. §. Ha a tulajdonosok tőkepénzöket más hitelpénztárnál ohajtják felvenni: előmutatván az eredeti adósságleveleket járuljanak annak idejében azon pénztárhoz, melly eddig a kamatok' fizetésével meg volt bízva, s jelentsék be annak azon hitelpénztárt, mellynél a tőkét visszafizettetni akarják; a kívánt hátírat a kötelezvényre fog jegyeztetni.

4. §. Az egytetemes státusadóssági bécsi pénztáron kívül léteznek még hitelpénztárak Linzben, Grätzben, Prágában, Brünnben, Lembergben, Budán, Nagy-Szebenben, Laibachban, Klagenfurtban, Görzön, Salzburgban, Innsbruckban, Majlandban, Velenczében és Zarában, hol a tőkepénzek kifizettetnek.

A lombard-velencei Monte' felmondott jövedelemadóssága' (Rentenschuld) visszafizetésével a Majlandban létező Monte' pénztára van megbízva.

5. §. A tőkepénz' kifizetéséhez az eredeti adósságlevelek s a hitelezők' különös viszonyaikhoz képest még az ezekhez néltalan megkivántató oklevelek, vétlevel íránt, a hitelpénztárnál átnyujtandók.

6. §. A bemutatóra szóló, szelvényekkel (Coupons) ellátott adósságlevelekhez tartozó s még le nem járt minden kamatszelvevényeket (Zinsen - Coupons), úgy a sarkszelvényeket (Talon) is, ha a kötelezvények ilyenekkel ellátvák, a hitelpénztárnál be kell adni.

Azon esetben, ha az illy kötelezvényhez tartozó kamatszelvevények épen nem, vagy csak egy részben mutathatók elő, akkor a hiányzó szelvények' értéke conventiós pénzben kifizetendő.

Ha további kamatszelvevényekre az utalvány hiányzik: akkor megsemmisítését kell kieszközölni.

7. §. Ha a felmondott kötelezvényt elő nem mutathatni: a tőkepénz' visszafizetése csak a hiányzó adósságlevél' megsemmisítése után történhetik meg.

8. §. Azon kötelezvényekre nézve, mellyeket zár, tilalom vagy előjegyzés terhel, a tőkepénz' kifizetése íránt azon hatóságtól, melly a zárt, tilalmat vagy az előjegyzést rendelé, az akadály' elhárítását kell kieszközölni.

9. §. Olly felmondott státusadósságleveleknél, mellyek tamplomok-, kolostorok-, alapítványok-, nyilvános intézetek-, községek- vagy egyéb testületekre szólnak, azon rendszabályokat kell megtartani, mellyeket illy kötelezvények' átírásánál szokás követni.

10. §. A tőkepénz' visszafizetése az adósságlevél' tisztábhozása után ugyanazon hitelpénztár által történik, mellynél ez benyujtatott; hol egyszersmind a meghatározott visszafizetési napig járandó kamatok is kiegyenlítettnek.

11. §. Ha a 6 és 7 §§ szerint semmitési esetek adódnak elő: akkor fizettetik ki a tőkepénz, ha a megsemmisítési határozat megtörtént, és a mellett a kamatok' kielégítése a visszafizetés' napjáig megtörtént, ha a megsemmisítési határidő' eltelése előtt az adósságírat elő nem hozatott.

12. §. A felmondott tőkepénz' tulajdonosainak tőkepénzeiket négy percentes kötelezvényekre átalakítani akképen engedtetik meg: miszerint ők 100 ftért a felmondott státusadósságlevélökben folyvást, 100 és 4 forintot négy percentes adósságlevelekben kaphatnak.

13. §. A felmondott kötelezvények rendszerint azon hitelpénztárnál nyujtatnak be átváltás végett, a hol eddig kamatosítva voltak. Azonban szabadságokra van hagyva illy adósság

ságlevelek' birtokosainak, azokat az 1 §-ban kijelelt hitelpénztáraknál is beadni. A felmondott jövedelemokiratok, melyek a lombard-velencei Monte' körébe tartoznak, Majlandban a Monte' pénztárához nyújtandók be.

14. §. Az átváltás végett benyújtott adósságlevelekért a hitelpénztár' részéről vélvél adatik, melybe az átadott adósságlevelek jegyeikkel együtt be vannak írva, és az idő bejegyezve, mikor vétethetnek át a négypercentes státusadósságlevelek.

15. §. A benyújtóra szóló kamatszelvekkel ellátott státusadósságlevelekhez a még le nem járt valamennyi szelvények oda melléklendők. Ezek hiányozván, a 6. §-i határozat szerint kell intézkedni.

Ha a kamatszók (Talon) nem nyújthatik be, annak megsemmítését kell kieszközölni.

16. §. Ha valamely felmondott státusadósságlevél iránt a megsemmítés folyamatban van, s a megsemmítést követelő az elévélodott adóssági okiratot a meghatározott idő alatt, négy percentes státusadósságlevelreí áttétel végett valamely hitelpénztárnál bejelenti: akkor az történik, hogy a benyújtott megsemmítési határozat után, a 12. §' értelme szerint a négy percentes kötelezvényt megkapja, a kamatkielégítés pedig a 25. §' értelme szerint történik, ha a megsemmítési idő' lejárása alatt az adósságlevél elő nem került.

17. §. Olly kötelezvények, melyeket lefoglalás, tilalom vagy bármiféle előjegyzés terhél, akképen alakítatnak át négy percentes státusadósságlevelekre: hogy a lefoglalás, tilalom vagy előjegyzés egyszermind az új kötelezvényekre átmenjen; ehhez azonban azon hatóság' beegyezése is megkívántatik, melly a lefoglalást, tilalmat vagy előjegyzést kieszközölte.

18. §. Azon négy percentes státusadósságlevelek, melyek a felmondott kötelezvényekért adatnak ki, a bemutatóra szólnak, 1000 ft, 500 ft, és 100 ftnyi tőkekről kibocsátják s kamatszelvekkel (Coupons) tizenhat évre —, s további kamatozásokra biztosítással (Falons) ellátják.

19. §. Ezek' kamatai félévi időszakonként a fejáró kamatalványok' bemutatójának az egyetemes státusadóssági pénztár által fizettetnek ki; a hitelezők' kívánatára azonban más; a 4. §-ban említett hitelpénztáraknál is kivethetők, melly alkalmmal az 1824. majus' 14-kén költ körrendelevény tartandó meg.

20. §. Száz ftnyi tőkepenzen alóli öszvegről nem adatnak ki adósságlevelek, hanem csak ideiglenes utalványok, melykéért azután, ha együttvéve száz, ötszáz vagy ezer forintra rúgnak, kötelezvény bocsátatik ki.

21. Ezen utalványok' négy percentes kamatai csak a négy percentes státusadósságlevelekre kicserélésükre fizettetnek ki.

22. §. A felmondott négy percentes státusadósságlevelek-rei átalakítás végett beadott, s a lombard-velencei Monte-t illető jövedelmi okiratok (Rent-Urkunden), mellyek a bearratóra szólnak, olasz nyelven adatnak ki, úgy a száz forintnál alóli tőkemennyiségről szóló utalványok is olasz nyelven bocsáttatnak ki. Az ezekről példányok a majlandi gubernium által tétetnek közzé:

23. §. Azon hitelpénztár, mellyhez átváltás végett az adósságlevelek benyújtattak, a kiadott vétellek átvételekor átadja az új, négy percentes státusadósságleveleket, valamint illy adósságlevelekre az utalványokat is.

24. §. Egy 100 forintnyi tőkére szóló felmondott kötelezvényért és egy öt-forintos jövedelmi okiratért (Rent-Urkunde) száz forintról szóló adósságlevél négy percenttel, és egy négy forintnyi tőkére szóló utalvány bocsáttatik ki a hitelezőnek. Illy arány tartatik a nagyobb tőkemennyiség' átalakításánál is, és minden sommáról, melly száz forintot meg nem üt, utalvány adatik egy négy percentes státusadósságlevél' megnyerésére.

25. §. Az új adósságlevelek' kiadásánál az átváltásra jutott öt percentes kötelezvények' kamatai a meghatározott fizetési napig kifizettetnek, és a négy percentes státusadósságlevelek' kamatai, valamint az utalványokéi is, a meghatározott visszafizetési naptól kezdődnek.

26. §. Az egyetemes státusadósság-törlesztő és megsemmítő pénztár által Majlandban a négy percentes státusadósságlevelekről utalványok, valamint magok az adósságlevelek is, a tőzsde-folyam (Börse-Cours) szerint váltatnak be. —

Az új kamatszeletek (Interessen-Coupons) és kamatozók (Talons).

Ezelőtt a cs. kir. egyetemes státusadósság- és banco-pénztár által kibocsátott és a kamatok' felvétele végett kamatszeletekkel ellátott kötelezvényeket és státusadósságleveleket, ha a kamatszeletek elfogytak, eredetiben kellett előmutatni új kamatszelet-ív' nyerése végett. Az 1824. január 9., és 1838. augusztus 1-jén kibocsátott körlevelek szerint rendeltetett: hogy az új kamatszelet-ívek kamatozókkal (Zinsen-Talon) láttassanak el. E kamatozók: utalványok a kibocsátandó kamatszeletekre, mellyek ezen utalványokra az eredeti kötelezvény' elő-

mutatása nélkül is kiadatnak. Ily kamatczókok által nem csak a cs. kir. egyetemes státus- és banco-adóssági pénztáraknál, hanem egyéb hitelpénztáraknál is felvehetők a szükséges kamatszeletívek. Az előbbinél az új kamatszeletíveket váltani ohajtó felek azon hónapban, mellyen az utolsó kamatszelvény lejár —, a hitelpénztáraknál pedig egy hónappal előbb jelentsek magokat. Azok, kik ezen időt elmulasztják a új kamatszeletért későbbben jelentkeznek, az új kamatszeleteket és kamatczókokat csak későbbben kaphatják ki. Ha valaki magát kamatszeletek végett valamely bizonyos hitelpénztárnál jelentette: azt sem a cs. kir. egyetemes státusadósság- és banco-adóssági pénztárnál, sem pedig más hitelpénztárnál nem kaphatja meg. —

Az austriai státuspapírosok' megsemmítése.

Valamely okirat' megsemmítése alatt értetik azon birói határozat, miszerint az eltévelyedett okirat fogamat nélkülivé tétetik. Az austriai státusadósságok' megsemmítéséről 1803. martius' 28-, 1817. augustus' 16-, 1829. julius' 23-kán költ pátensek, úgy az 1824. januar' 9-kén kibocsátott körrendelet szerint következők a rendszabályok:

1. Minden belföldi státuspapírosokra nézve, mellyek nem bizonyos névre vannak kibocsátva, hanem csak bemutatóra, meghatározott fizetési határnapra szólnak: a nyilvános státuspénztáraknál a lejárat' idejére a fizetést gátló megsemmítésnek vagy birói tilalomnak helye nincsen; mivel ezen státusadósságok' tulajdonsága azt hozza magával, hogy az átadó azok' valódi tulajdonosának tekintessék.

2. Hogy mindazáltal olly esetekben, midőn illy státuspapírosok, közbejött esemény miatt, a lejárat' idejekor elő nem mutathatók, a tulajdonosnak mód adassék az őt illető fizetéshez juthatni: e tekintetben vagy meg van engedve, hogy a benyújtóra szóló illy nyilvános státuspapírosokra nézve megsemmítési hirdetmény bocsáttathassék ki, de csak ollyképen, hogy a törvényszerű megsemmítés — a kötelezvény', sors' vagy a kamatszelet' (Coupon) meghatározott fizetési napján túl egy év', hat hét' és három nap' eltelése után —, vagy pedig, ha a hirdetmény' kibocsátatása a fizetési nap után eszközöltetett volna ki, a kibocsátás' napjától számítva lehet csak fogantatossá.

3. Ha azonban az első pontban felállított elv szerint — habár megsemmítési hirdetmény bocsáttatott is ki — az elvé-

szetteknek vélt státuspapírosok a második pontban meghatározott idő' lefolyása előtt bemutattnának: a pénztár azokat a bemutatónak minden tartózkodás nélkül kifizeti.

4. Illy megsemmítési hirdetmény' kibocsátása végett mostól kezdve az alsó-austriai törvényszéken kívül semmi más törvényhatóságához nem járulhatni; s valamint illy esetekben a megsemmítési határozat' kibocsátása, ugy annak a határidő után visszavonása csak ahhoz tartozik.

És a más törvényhatóságok által eddig már közzé tett s kibocsátott megsemmítési hirdetmények, vagy már kün lévő megsemmítési határozatok csak annyiban birjanak erővel, mennyiben a bennök hirdetett megsemmítési határidő a jelen pátenzben meghatározott egy év, hat hét és három napnyi idő mulva — az oklevélnek bekövetkezett fizetési napjától kezdve — lejárand.

5. A bemutatóra szóló olly kötelezvényekre nézve, melyeken a tőke' visszafizetési ideje nincs feljegyezve, vagy pedig a visszafizetési határidő bizonytalan időre halasztatott: a megsemmítési hirdetmény' törvényszerű ereje három év után kezdődik, azon naptól számítva, mellyen a kötelezvényre kiadott utolsó kamatszelet a fizetésre nézve lejárt, s e szerint uj szelet' kiadása vált szükségessé; — vagy pedig ha a hirdetmény' kibocsátása e lejáratí idő után kéretett s a kötelezvény uj szeletek' kiadása végett a pénztárhoz be nem adatott volna: akkor a kibocsátási naptól számítva három év mulva kezdődik.

6. Csak ezen idő mulva és az ezután következett megsemmítési határozat után van helye egy újabb kötelezvény' kibocsátásának kamatszeletekkel együtt, mellyek az utoljára lejártak után sorban következnek. Az ötödik pontban meghatározott idő eltelvén, a kötelezvény' bemutatója tulajdonosnak tekintetik.

7. Az 1815. martius' 29-kén költ pátenzsel megnyitott ötven millió fnyi kölcsönről szóló kötelezvények —, valamint az 1816. junius' 1-jén és october' 29-kén hitelezett státuskötelezvény-categoriák feletti megsemmítési hirdetmény' kibocsátása, ugy szinte az ez esetekbeni megsemmítési határozat a törvényes határidő' eltölte után kizárólag alsó-austriai cs. kir. köztörvényszékhez tartozik.

8. A státus-kölcsönökrei betétekről kibocsátott s a benyújtóra szóló ideiglenes levelekre nézve hasonlóképen helye van a megsemmítési bocsátványnak, és pedig ollyképen, hogy a törvényes megsemmítés — azon naptól számítva, mellyen az ideiglenes leveleknek kötelezvényekérti beváltására határozott ideje kezdődik — csak egy év, hat hét és három nap mulva —,

vagyha ezen idő már elmúlt: a megsemmítési rendelet kiadási napjától kezdve foganatosíttassék. Azon esetben mindazáltal, ha az eltévelyedettnek vélt ideiglenes levél a megsemmítési határidő lefolyása alatt előkerülne: a kötelezvények — ellenére a kibocsátott megsemmítési rendeletnek is — a bemutatónak az ideigleni levél visszaadása iránt tartózkodás nélkül kiadatnak.

9. A tartományi hatóságok' rendeii által kibocsátott s külön tartományokat vagy tartományrészeket illelő kötelezvényekről — ha ezek bizonyos névre szólnak — a megsemmítési határozatok tulajdonságok' különbsége nélkül mint kincstári és házi kötelezvények azon tartomány' törvényszékéhez, a hol illy kötelezvények kibocsátattak és kamatosíttatnak, vagy pedig hol ez hiányzik, a tartomány' főhelységében létező első bírósághoz tartoznak.

10. A fénálló határozatok szerint különösen a megsemmítési tárgyalások a Bécs városi főkamrahivatali kötelezvények felett a cs. kir. alsó-austriai törvényszékhez tartoznak.

11. A státuskötelezvényeknek minden egyéb, bizonyos névre szóló nemeire: mint banco-, udvari kamrai, külkölesönkötelezvényekre nézve a megsemmítési észrevételek kizárólag a cs. kir. alsó-austriai köztörvényszéknél tárgyaltatnak.

12. A kamatszetelek vagy — az ujan kibocsátandó kamatczókokrai utalványokra nézve fensőbb helyeken határozatokat: miszerint megsemmítés végett kizárólag csak a cs. kir. alsó-austriai köztörvényszékhez folyamodhatni. Azon esetre, ha a megsemmítésért folyomdó ez eredeti kötelezvény' birtokában van, s ezt a törvényszéknek bemutatja: a megsemmítési határidő egy év, hat hét és három napra —, ezen eseten kívül pedig három évre határoztatik, annak kezdetét mind kétszer az eltévelyedett kamatszettel egyszerre kibocsátott utolsó kamatczók' lejáratii idejétől számítva.

Ha a megsemmítés az utolsó kamatczók' lejáratii napja után kéretnék, s a kamatszetelet új kamatczók' nyerése végett a pénztárhoz még be nem hozatott volna: akkor a megsemmítési határidő a feneültett különbözőtetések szerint a kirdetmény' kibocsátási napjától kezdődik.

A többi pontokban, a szetelek' megsemmítésére nézve is, a fentebbi szabályok követendők.

13. Az átadóra szóló olly státusadósságlevelek, mellyek bizonyos névre kötvék, a megsemmítésnél a korlátozó feljegyzés' kellő elhárításaig mint névre szóló szerek tekinthetők.

A kamatok' elidősüléséről.

Az 1815. évben költ rendelet' következtében a polgári törvénykönyv' 1489. §-nak rendelkezésétől, miszerint a kamatokra nézve három évi elidősítési határidő hagyatik, kivételképen a státuspapírosok' kamatai' elidősítésére harmincz évig tartó határidő határozatik.

Az austriai státuspapírosok' leírása és megmagyarázása különösen.

1. Az 5% státusadósságlevelek.

Ezen adósságlevelek az 1816. évben megkezdett önkénytes kölcsönökből eredtek. 10,000, 5,000, 1,000, 500 és 100 ftnyi összeletekként kibocsátvák s a bemutatóra szólnak. Kamataik a hozzájuk mellékelt szeletek iránt fél évenként felveendők, s e szeletek tizenkét évig tartanak; melly idő' elteltével a kamatok' előmuntattván, birtokosának új szelet-ív adatik.

A lejárt kamatok rendszerint a bécsi egytomes státusadóssági pénztárnál fizetvénnek; de a Bécsben nem lakók szeleteiket a főnemített hitelpénztáraknál is beválthatják. Ha kamatait valaki fél akarja venni: akkor a lejárt szelet lemetszezik; s ha azok' száma nem több tiznél; írja rá nevét és adja be tulajdonosa a liquidaturánál. Ha tiznél több a szelet: akkor számlái előterjesztést készíttvén, azt az aláírt szeletekkel együtt kell benyújtani. Hogy pedig magát átadó igazolhassa, tartsa emlékszeletében a szeletek' számát s a felveendő kamatok' összegét, vagy pedig tartsa meg másolatban a benyújtott előterjesztést.

Ezen adósságlevelek' átvételénél, mellyek mint másra szólók minden engedély nélkül eladhatók, arra kell figyelni, hogy az adósságlevél ne a tőkepenz' visszafizetésére húzott, s hogy minden megkívántató szelet-ív oda mellékelt legyen. Ez utóbbira megkívánatik: a) hogy a szeletekre az adósságlevél' száma rá legyen jegyezve és 10,000 ftos adósságleveleknél 250 ftrol-, 5,000 ftosnál 125 ftrol-, 1,000 ftosnál 25 ftrol-, 500 ftosnál 12 ft 30 krról- és 100 ftosnál 2 ft 30 krról szóljanak; b) hogy a szelet(ív a kibocsátási időnek megfelelő szelettel kez-

dődjék s ez a következő hat hónap' egyik elsőjén lejárjon; — c) hogy a szeletlapok a szükséges kamatozókkkal ellátva legyenek.

Átvételkor térítse meg vevő eladónak az átvétel' napjáig eső kamatot, melly alkalomkor egy hónapra 30 nap számítatik. Ha ellenben az első szelet hiányzanék: akkor eladó köteles megvevőnek az átvétel' napjától a lejárt ideig eső kamatot a hiányzó szelet után megfizetni. Nincs is lekötve vevő, hogy a már lejárt szeletet beszámíttatni engedje, hanem azt eladó messe le.

Az 1823. évi 5% státusadósságlevelek az előbbiektől abban különböznek, hogy a számon kívül a főnebbi év is rájok van jegyezve, s nem a holnap' elsejétől, hanem június' hetedikétől vannak kibocsátva. — Az 1826 évi adósságlevelek ugyan azon évi november' elsőjéről szólnak.

2. A 4% státusadósságlevelek

Az 1829-ki legfensőbb határozaton és a rákövetkezett évben költ rendeleten alapszanak. Előbbiek a benyújtóra szólnak, 1,000, 500 és 100 ftos öszletekről, december' elsején kibocsátvák és kilencz évig tartó szeletekkel ellátvák.

Az utóbbi 4% státusadósságlevelek a fenemlített legfensőbb rendelet' következtében erednek, miszerint a 4%-nél magasabb kamattal öszveköttött státusadósság részletesen felmondatik, a felmondott tőkepenzék' önkénytes átalakítása által. Ezek 1830. aprilis' elsőjén bocsáttattak ki, 16 évig tartó kamatszetelekkel ellátva, egyébiránt az előbbiekhöz hasonlítanak.

A kamatok' felvétele a szerint történik, mint az 5% státusadósságleveleknél.

Ezen státusadósságlevelek' átvételekor arra is kell figyelmeztetni, hogy a szeletlap a szükséges szeletet és kamatozókot magában foglalja. A hátralévő kamatokra nézve az áll, mi az 5% státusadósságleveleknél mondva van.

3. A 3% státusadósságlevelek

E státusadósságlevelek 1,000, 500 és 100 ftokról szólnak, 1835. delember' 1-jén a bemutatóra kibocsátvák s 15 évre szeletekkel, kamatozókkkal egyetemben ellátvák. A félvétenként járó kamatok akképen vétetnék fel mint az előbbieknél, s e szóban lévő státusadósságlevelek átvételekor szinte kell a szeletek' valódiságára ügyelni.

4. A 2½ % státusadósságlevelek

az 1815. évi martius' 29-kén költ legfensőbb pátensen alapulnak, 5,000, 1,000, 500 és 100 forintnyi öszletekről kibocsátvák, kamataik félévénként fizetendők, a bemutatóra szólanak és szeletekkel, bezárólag 1840. augusztus' 1-jéig tartókkal ellátvák, kamatozókkal egyetemben. Kamataik' felvételéről akkép rendelkezhetni, miként az 5 % státusadósságleveleknél.

5. Az 1 % státusadósságlevelek

erednek az 1816. június' 1-jén kibocsátott legfelsőbb pátens' következtében. A bemutatóra szólanak, 5,000, 1,000, 500 és 100 fnyi öszletekről kibocsátvák s szeletekkel bezárólag 1841. július' 1-jéig tartókkal, mellyek kamatozókkal záratnak be, ellátvák. Kamataik' felvételénél arra kell figyelni, mi erre nézve az 5% státusadósságlevelekről mondatott, valamint átvételökkor is a szeletlapok' valódiságára szükség, hogy ügyeltessek.

6. Elsorsolt kötelezvények.

E kötelezvények az 1818. martius' 21-kei pátensen alapulnak, 50 fnyi öszletnél kevesebbéről formális kötelezvény nincs, hanem utalvány, s csak több illy utalványnak formális kötelezvényérti beváltása után fizettetnek ki a kamatok. E kötelezvények és utalványok nagyobb részint bizonyos névre szólanak s 5, 4½, 4 és 3½ %-sek. A kötelezvények félévénként kamatosíttatnak.

Tulajdonosuk hát jegyezze föl mindig a fölvett kamatokat. Ha a följegyzést elfeledné, azt a liquidaturában megtudhatja. Ha a kötelezvények nincsenek lefoglalva, azokat tetszés szerint bár mi névre és öszletre átirathatni.

Bizonyos névre szóló kötelezvények' átvételénél arra kell figyelni, hogy azok kellőleg átengedvők s minden, az engedményt hátráltató feltételektől mentesek legyenek, és az érintett kötelezvény ne tartozzék a visszafizetés végett kihuzott tőkepenzokről szólókhöz. Átvevő köteles átadójanak a hátralévő kamatokat megtéríteni, de ezen kamatok rendszerint félévén felüliek ne legyenek. Minden vevőnek tanácsolhatni: hogy bizonyos névre szóló kötelezvényeket ismeretlen személyektől

addig át ne vegyen, míg arról meg nem győződik, ha valljon azok nincsenek-e lefoglalva vagy megsemmisítve; illy kötelezvényeket biztosság végett legjobb minélelőbb átíratni.

E kötelezvények hitrebizottságok-, kezességek-, korlátolt adomány- és hagyományokra s alapításokra alkalmatosbak egyéb státusadósságleveleknél s ha elvesznek is, megsemmisítés útján könnyebben és gyorsabban szerezhetni új kötelezvényeket.

7. Az 1821, 1834 és 1839-diki kölcsönökről.

a) Az 1821-ki kölcsönök elsorsolásáról.

Ezekről kölcsönök azon szerződésen alapulnak, melyet az austriai kormány 1820 júniusban *Feriah David* és *Rothschild* M. A. és fiaival 37,500,000 p. ft. iránt kötött. Az adósság 1000 lekt (közösségesen részletes kötelezvényeknek hívhatók) a bismarckotára szólanak, 250 ftnyi öszletről 1821. januarius 1-jén kibocsátvák, s a huzásig évenként fizetendő 10 ftnyi kamat felvételére szeletekkel ellátvák, és a fizetés a szerint történik, mint az 5% státusadósságleveleknél.

A folyam 100 ftos adósságlevélre értetik.

Az elsorsolás husz év alatt történik meg, az adósságlevélben kinyomott terv szerint. A nyeremények vagy Bécsben vagy Majna-Frankfurtban — az elsorsolt adósságleveleknek az elsorsolás idejéig még le nem járt szeletekkel együtt visszatérítése után — fizettetnek ki. Az 1841. huzás következő nyereményekből áll: egy nyeremény 150,000; 1: 75,000; 1: 35,000; 1: 18,000; 2: 12,000; 3: 6,000; 6: 3,000; 9: 2,000; 12: 1,500; 18: 1,000; 26: 700; 50: 500; 75: 426; 152: 405; 300: 890; 543: 375; 4000: 350; 10,000: 370.

Vevőnek arra kell vigyázni, ha az itt feljegyzett számok kihuzattak-e; s hogy a szeletlap valódi-e? Egyébiránt eladó a folyó évi januarius 1-től kezdve az átvitel napjáig járó kamatot térítse meg 4%-jével.

b) 1834-ki kölcsön elsorsolásáról.

1834 évben *Arnstein* és *Esteles*, *Geymüller* és társai, *Rothschild* és fiaik és *Sina* S. Gy. váltóházak 25,000,000 p. ftot vállaltak kölcsönadni; a cs. kir. austriai kormány magát kötelezi ezen kölcsönt 25 év alatt kamatjával együtt lefizetni.

Összesen 50,000 adósságlevél bocsátatott ki, melyek mindegyike öt osztályban 100 ftnyi öszletet tartalmaz. Husz

adósságlevél képez egy series-t, s e szerint öszvesen 2,500 series van. 1836 évtől bezárólag 1860. februar' 1-jéig a tervben feljegyzett seriesek' számának elsorsolása évenként megtörténik; majus' 1-jén pedig az elsorsolt első seriesekbe felosztott adósságlevelek' számai — rájuk eső nyereményeikkel együtt — fognak huzatni; ezután augustusban a tervszerinti nyeremények' kifizetése következik.

A nyereményeket a cs. kir. egyetemes státusadósság' pénztára Bécsben az elsorsolt adósságlevelek' bemutatójának fizetendi le. Egyesek az elsorsolás' és nyeremény' feljegyzésével s névalírással nyújthatnak be, de ha ötnél több darab van felveendő, számolati előterjesztés adandó be.

A folyam értetik 500 ftért.

Ezen adósságlevelek mint bemutatóra szólók minden engedély nélkül szinte eladhatók, csakhogy azon esetre, ha tiltakozás terheli, annak megszüntetése kelleg fel legyen jegyezve. Egész adósságlevelek' átvételénél arra kell figyelni, hogy mind az öt osztály egyenlő számokkal birjon. Meg kell azt is vizsgálni, vajjon azon adósságlevelek közt, melyeket birunk, veszünk vagy eladunk, nincsenek-e olyanok is, melyek már elsorsolvák; mert ennek nem tudása végett néha baj következhetik. Végezetül ismeretlen személyektől, a nélkül hogy a liquidaturánál előbb kitudakoztassék, adósságleveleket, egy év és 6 hónapnál régebben elsorsoltakat, senki át ne vegyen.

c) 1839-ki kölcsön elsorsolással.

Ezen kölcsön ö cs. kir. felségének 1839. aprilis' 1-jén költ legfelsőbb határozatán alapul, melynek következtében *Arnstein* és *Eskelés*, *Geymüller* és *társai*, *Rothschild M. A.* és *fiai*, és *Sina S. Gy.* váltóházak 30,000,000 p. ftnyi kölcsönt adni vállalkoztak; a cs. kir. austriai kormány kötelezi magát azon öszvegek kamataival együtt 20 éven át törtenendő visszafizetésére, 1840. december' 1-től kezdve 1879. julius' 1-jéig.

Az öszves kölcsönről 120,000 adósságlevél bocsátatott ki, mindegyik 200 ftrol szol és 50 flos öt osztályból áll. Ezen adósságlevelek 6000 seriesre osztatnak, melyek' mindegyike 20 adósságlevelet foglal magában.

Huzások következő években történek: 1840-től bezárólag 1845-ig évenként két huzás, junius' és december' 1-jén; — 1846-tól bezárólag 1851-ig évenként egy huzás, december' 1-jén; — és 1853. junius' 1-jétől 1878. december' 1-jéig minden 18 hónap múlva egy huzás, junius' és december' 1-jén a

seriesek huzatnak, s három hónapra utánok az elsorsolt seriesekben foglaltató adósságlevelek' számai rájok eső nyereségeikkel együtt huzatnak ki, és így a további három hónap alatt a nyereségek akként, mint az előbbi adósságleveleknél, fizettetnek ki.

Az átvételre nézve arra kell ügyelni, mi erre nézve már az előbbi adósságlevelekről mondatott.

8. A régi kamatos státusadóssági kötelezvények.

a) *A bécsi városi banco-kötelezvények.*

E kötelezvények az 1705. december' 24-dikén kelt pápens által keletkeztek, s a még létezők háromféle kamatuak; t. i. $2\frac{1}{2}$, $2\frac{1}{2}$ és 2% -esek, mellyek bélyegzetlen nyugtatványok iránt negyed- vagy félevenként Bécsben és más hitelpénztárakban kifizettetnek.

Ezen kötelezvényekhez tartoznak még az 1798. januarius' 1-jén 500 és 250 flnyi öszletről kibocsátott banco-lotteria-kötelezvények is. 2% kamatjaik váltóban a lejárt szeletek iránt Bécsben fizettetnek ki.

b) *Egyetemes és magyar udvari kamrai kötelezvények.*

3 , $2\frac{1}{2}$, $2\frac{1}{2}$ és $1\frac{1}{2}$ %-re kamatosítatnak. A közönséges udvari kamrai kötelezvények' kamatai Bécsben bélyegzett nyugtatványok iránt félevenként —, a magyar udvari kamrai kötelezvényekéi Budán bélyegzetlen nyugtatványok iránt vétetnek fel.

c) *A lombard régibb adósságkötelezvények.*

$2\frac{1}{2}$, 2 és $1\frac{1}{2}$ %-re kibocsátvák, kamataik Bécsben, az egyetemes státusadóssági pénztárban bélyegzetlen nyugtatványok iránt fizettetnek ki.

d) *Florenzben, Genuában, Németország- és Schweitzban felvett $2\frac{1}{2}$, $2\frac{1}{2}$ és 2% kölcsönök' kötelezvényei.*

Kamatjaik Bécsben, az egyetemes státusadóssági pénztárban bélyegzetlen nyugtatványok iránt veendők fel.

e) *Gallitai 2½, 2 és 1¼% kötelezvények*

Kamatjaik Lembergben fizettetnek ki.

f) *Az alsó-austriai kormány' 1809. évi 3% adósságlevelei.*

Kamatjaikat Bécsben bélyegzetlen nyugtatványok iránt az egyetemes státusadóssági pénztár fizeti.

g) *Frankfurtban és Hollandiában felvett 5, 4¼ és 4½ új kölcsön' kötelezvényei.*

Ezen kötelezvények kamatszetelekkel ellátvák, az átadóra szólnak s 1802 és 1803. években Majna-Frankfurtban *Bethmann* és Hollandiában *Osy* és *Goll* házak által adott kölcsönből keletkeztek. Az eredeti kamatok 1818. július' 1-jétől 1829. october' 1-jéig 5% adósságlevelek által fizettettek le. Em-lített nap óta azonban a kamatok, valamint az ezen napig fel nem vett interestek készpénzül ezüstben fizettetnek.

h) *Az austriai, csehországi, morvai, stíriai és bécsi fő-kamra-hivatali aerarialis kötelezvények,*

Az aerarialis kötelezvények a státus' rendkívüli szükségsei-ben a karok és rendek által a kormány' beegyezésével kelet-keztek és hasonlókép elsorsolatnak. Ily kötelezvények 3, 2½, 2¼, 2 és 1¼ %-sek. Kamatjaik bélyegzett nyugtatványok iránt az utalt pénztárakban fizettetnek. Miután némelly aera-rialis kötelezvények a házi kötelezvényekhez hasonlítanak: arra kell figyelni az első rendüek' átvételekor, valljon ezen kifeje-zés: *aerarialis* — „Aerarial“ — vagy az *aerarium'* szüksé-geire — „zum Bedürfnisse des Aerariums“ — rájok fel van-e jegyezve.

i) *Ensen alul és fölül austriai, csehországi, morvai, sle-ziai, stíriai, carinthiai, carnioliai és görzi rendek' házi kötelezvényei.*

E kötelezvények alatt azon adósságlevelek értetnek, mely-lyeket valamely ország' rendei a kormány' megegyezésével hadnak s azoknak kamatjaikért kezkeskednek. Kamatláb 2½, 2% és 1¼%. Kamatjaik a tartományi fővárosokban lévő rendek' pénztárában bélyegzett nyugtatványok iránt váltóban fizettet-

nek ki. A carinthiai és carnioliai nyugtatványok ezen jegyzékkel „illiriai“ (illyrisch) kivételnek, mellyek az eredeti kamatláb' felével ezüstpénzben kamatosittatnak. E kötelezvények nem sorsoltatnak el.

k) *A bécsi főkamrából 2. és 2½ % bécsi kötelezvények* névre szólnak s kamataik a bécsi főkamra-hivatal' tisztkara által váltóban fizettetnek.

9. Az austriai bankrészvények.

A bankrészvények 1816. június' 1-jén költ két példensen alakultak, melly alkalommal egyszermind egy szabadalmazott austriai nemzeti bank' létesítése elrendeltetett. A részvények' száma eredetileg 50,000-re tétetett, minden részvényre 1000 rúbiát —, és 200 ezüst forintot. Később a betét felénig csökkentetett le, mi által a részvények' összes száma 100,000 növekedett.

A bankrészvények bizonyos névre szólnak. Olly részvények, mellyek' névalírása be van jegyezve, a banktól csak akkor fogadtatnak el átíratás végett, ha a bejegyzett névalírás engedélyvel van ellátva.

A részvények' kamatai, mellyek osztalékoknak nevezetnek, vagy rendesek vagy rendkívüliek. Egy részvény' rendes osztaléka évenként 30 ezüst forintra megy, melly januarius' és július' 1-jén 15 fújjal fizettetik ki. A rendkívüli osztalék a banküzlet' nyereségéből ered. A kamatok eleintén nyugtatványok iránt vétettek fel; azonban 1821. aprilis' 1-től a részvények többnyire szeletlapokkal — 1840 év' végéig tartókkal — vannak ellátva. Ezen részvények egyszersemind vörös bélyeggel jegyzettek, melly a szeletlapéival megegyező számot tartalmaz.

A lejárt szeletek' beszédése történik, ha azok levágtván hátukra az osztalék s felvevő neve feljegyeztetik. Ha hatnál több szelet van beveendő, számolati előterjesztések nyújtatik be.

A részvények' átvételekor arra kell figyelni, hogy azok szabad átruházását semmi se akadályozza, s hogy a vörös bélyegű részvények a kellő szeletlapokkal ellátva legyenek. Megkívánatik: hogy a kellő szeletlapok az első felévi (semestris) időközben a folyó év' első felére szóló szelettel —, az a második felév' ideje alatt — míg a részvények' folyamata a

rendkívüli osztalékkal együtt el nem idősül — a folyó év' második felére szóló szelettel kezdődjék, s a következő többi szeleteket is magában foglalja. Attevő a folyamon kívül a rendes osztalék' öszletét is köteles eladónak megteríteni.

A nemzeti bank' jelen rendes üzletjövödelmei: 1) a gyümölcsöző törse-érték' kamatai; 2) a beszámított szerek' kamatai; 3) zálogokrai kiadások' kamatai és illetékei; 4) a tartalék-pénzalap' jövödelmei; 5) státusvagyon' előpénzi maradvékának üzérdija (Provision von den Staatsgüter-Kaufschilling-Resten); 6) a tartományi pénztár-utalványok' üzérdijai.

TIZENEGYEDIK OSZTÁLY.

KÜLÖNBFÉLÉK.

L

Azon keresztnemek' jegyzéke, mellyek a magyar, német és francia nyelven másképp ejtetnek ki. *)

Adolf; Adolph; Adolphe.	Angelika; Angelika; Angélique.
Adorján, Adrián, v. Ódor;	Anna; Anna; Anne, Annette,
Adrian; Adrien.	Nanette, Nanon.
Adriána; Adriane; Adriane.	Antal; Anton; Antoine.
Akhilles; Achilles; Achille.	Antonia; Antonie; Antoinette,
Alajos, Alojz; Aloys; Aloïs,	Toinette, Toimon.
Aloyse.	Antonin; Antonin; Antonine.
Albert, Béla; Albrecht; Albert.	Anzelm; Anselm; Anselme.
Albin; Albin; Aubin, Albin.	Apalín; Apollonia; Apolline.
Albrik; Alberich; Aubri.	Apollinár; Apollinar; Apollinaire.
Amadé; Amadeus; Amadée.	Apolló; Apollonia; Apolline.
Amália; Amalia; Amélie.	Aranka, l. Aurélia.
Amand; Amand; Amand.	Arisztárk; Aristarch; Aristarque.
Ambrus; Ambrosius; Ambroise.	Alnold, Arnót; Arnold; Arnaud.
Anasztáz; Anastasius; Anastase.	Arnold, Arnolf; Arnulf; Arnoul,
Andor, András, Endre; Andreas; André.	Arnoul, Arnoud.

*) A nevekközi pontvessző (;) az említett nyelvekeni különbséget jelenti.

- Arszlán; Leo; Léon.
 Atanáz; Athanasius; Athanase.
 Auguszt; August; Auguste.
 Augusztia; Auguste; Auguste.
 Aurél; Aurel; Auréle.
 Aurélia; Aurelia; Aurélie.
 Aurélián; Aurelian; Aurélien.
 Ábel; Abel; Abel.
 Abrahám; Abraham; Abrahame.
 Ágnes; Agnes; Agnèse.
 Ágoston; Augustin; Augustin.
 Ágota; Agatha; Agathe.
 Ákos; Achaz; Achaze.
 Balázs; Blasius; Balaise.
 Balbin; Balbin; Balbine.
 Báld; Balduin, Baldus; Baudouin.
 Baldor; Balderich; Baudri.
 Bálint; Valentin; Valentin.
 Barnabás; Barnabas; Barnabé.
 Batild; Bathild; Baudour.
 Bazil, Vazul; Basil; Basile.
 Beatrix, Bolda; Beatrix; Beatrice.
 Béla, I. Albert.
 Benedek, Bencze; Benedikt; Bénéoit.
 Benedikta; Benedikta; Bénéoite.
 Benignus; Benignus; Bénigne.
 Benjámín, Bencsi; Benjamin; Benjamin.
 Bernárdin; Bernhardin; Bernhardin.
 Bernát; Bernhard; Bernard.
 Bernáta; Bernhardina; Bernhardine.
 Berta; Bertha; Berte.
 Bertalan; Bartholomáus; Barthélemi.
 Bertrám; Bertram; Bertrand.
 Bódog; Felix; Félice.
 Bolda, I. Beatrix.
 Boldizsár; Balthasar; Balthasar.
 Bonifác; Bonifaz; Boniface.
 Borbála, Barbara; Barbe.
 Brigitta; Brigitta; Brigide, Brigitte.
 Czeccilia, Ciczcele, Czili; Cäcilia; Cécile.
 Cziprián; Cyprian; Cyprien.
 Czirjék; Cyriak; Ciriaque.
 Dániel, Dani; Daniel; Danièle.
 Dávid; David; David.
 Demjén; Damian; Damien.
 Dénes, I. Gyénes.
 Dezső; Desideria; Didière.
 Dezső; Desiderius; Didier.
 Dionisia; Dionysia; Denise.
 Ditrik; Dietrich; Thierry.
 Domonkos, Domokos; Dominik; Dominique.
 Dorotya; Dorothea; Dorothee.
 Döme, Dömötör; Demetrius; Demetre.
 Eberhárd; Eberhard; Everhard.
 Edmund; Edmund; Edme, Edmond, Eme, Emon.
 Eduárd; Ebert, Eduard; Edouard.
 Egyed; Egidius; Gilles.
 Elek; Alexius; Alexe.
 Eleonóra; Eleonore, Lenore; Léonore.
 Emánuel; Emmanuel; Emmanuel.
 Emil; Eemilius; Emile.
 Emília; Emilia; Emilie.

- Endre, Andor, András; Andreas; André.
 Erneszt, Ernst; Erneste.
 Ernesztina; Ernestine; Ernestine.
 Ernő, I. Irmos.
 Erzsébet, Örzsébet; Elisabeth; Elisabeth, Lisette.
 Etelgunda; Adelgunda; Adelige.
 Etelka; Adelhaid; Adelaïde.
 Eufrozina; Euphrosine; Euphrosine.
 Eukár; Eucharius; Euchaïre.
 Eulália; Eulalia; Eulalie.
 Eulog; Eulogus; Euloge.
 Euszták; Eustach; Eustache.
 Éva; Eva; Eve.
 Ézsajas; Esajas; Isaïe.
 Farkas; Wolfgang; Volfgain.
 Fausztin; Faustin; Faustin.
 Fábían; Fabian; Fabien.
 Fábrik; Fabrizio; Fabrice.
 Felicitás, Bolda; Felicitas; Felicité.
 Ferdinánd; Ferdinand; Ferdinand.
 Ferencz; Franz; François.
 Feri; Xaver; Xavier.
 Ferkó, Feri; Fränzchen; Franchon, Fanchon.
 Filippina; Philippine; Philippine.
 Flóri; Florentin; Florentin.
 Florián; Florian; Florian.
 Francziska; Francisca; Francoise.
 Fridrik; Friederich; Frédéric, Frédéric.
 Fridrika; Friederike; Frédérique.
 Frigyes, I. Fridrik.
 Fülbert, Fülberta; Philibert, Philiberta; Philibert, Philiberte.
 Fülöp; Philipp; Philippe.
 Fülöpke; Philippchen; Philippote.
 Gábor; Gabriel; Gabriel.
 Gáspár; Caspar; Gaspard.
 Gellért; Gerhard; Gérard.
 Genovéva; Genovefa; Geneviève.
 Gergely; Gregor; Grégoire.
 Gerold; Gerold; Gerault.
 Gertrúd; Gertrud; Gertrude.
 Géza, Géjza, Gyéza; Caesar; Césaire.
 Giti; Margarethchen; Margot, Margoton.
 Gottárd; Gotthard, Godard; Gottfrid; Gottfried; Geoffroi, Godéfroi.
 Gottlob; Gottlob; Gollob.
 Guido; Guido; Guïdon.
 Gusztáv; Gustav; Gustave.
 Güntér; Günther; Gouthier.
 Gyárfás; Gervas; Gervais.
 Gyénes, Dénes; Dionys; Denis.
 Gyermán; German; Germain.
 Gylbért; Gilbert; Gilbert.
 György; Georg; George.
 Gyúczy; Judith; Judith.
 Gyula, Julius; Jules.
 Gyuri; Georgchen, Görgel; Georget, Georgette.
 Henrik; Heinrich; Henrich.
 Henrika, Rika; Henrika, Henriettchen; Henriette.
 Hermán; Hermann; German.
 Hieronimus, Jeromos; Hieronymus; Jérôme.

- Hildebránd; Hildebrand; Hildebrand.
 Hippolit; Hippolyt; Hypolyte.
 Hónor; Honorius; Honoré.
 Honorát; Honoratus; Honorat.
 Húbert; Hubert; Hubert.
 Húgo; Hugo; Hugues.
 Ida; Ida; Ide.
 Ignác; Ignatz; Ignace.
 Ilona; Helena; Hélène.
 Illés; Elias; Elie.
 Imre; Emrich, Emerich; Emmeri.
 Ineze, Innozenz; Innocent.
 Irma; Mariechen; Marion.
 Irmos; Inenäus; Irénée.
 Irén; Irene; Iréne.
 István, (Pista, Istók); Stephan; Etienne, Tiennot.
 Iván; Baptista; Baptiste.
 Ivó; Yvo; Yves.
 Izabella; Isabella; Isabeau, Isabelle.
 Izidor; Isidor; Isidore.
 Izsák; Isaak; Isac.
 Izsép; Eusebius; Eusèbe.
 Jancsa; Hanne; Jeanne.
 Jancsi; Hänschen; Jeannot.
 Jancsika; Hamchen; Jeannette, Jeanneton.
 Jani; Hans; Jean.
 Janka, l. Jancsika.
 Jakab; Jakob; Jaques, Jacob.
 Jakabina; Jackobea, Jacobine, Jakobinchen; Jacobée, Jaquette.
 János; Johann; Jean.
 Jenő; Eugenius; Eugène.
 Jeremjás; Jeremias; Jérémie.
 Jéner; Januarius; Janvier.
 Joákim; Joachim; Joachim.
 Johanna; Johanna; Jeanne.
 Jozéfa; Josepha; Josephine.
 Jób; Hiob; Job.
 Jódok; Jost, Jodok; Josse, Jodelet.
 Jónás; Jonas; Jonas.
 Jónatán; Jonathan; Jonathan.
 Józua; Josua; Josué.
 József; Joseph; Josephé.
 Julcsa; Julie; Julie.
 Julcsi; Julianchen, Julchen; Juliane.
 Julián; Julian; Julien.
 Juliana; Juliane; Julienne.
 Justin; Justin; Justin.
 Jusztna; Justine; Justine.
 Jusztnián; Justinian; Justinien.
 Jusztus; Justus; Juste.
 Kaliszt, Kaliszta; Kalistus, Kalista; Caliste, Calixte.
 Kaszándra; Cassandra; Cassandre.
 Katalin, Kata, Katinka; Käthe, Käthchen; Caton, Catin, Cataut.
 Kálmán; Kolomann; Colmen.
 Károly; Carl; Charles.
 Kázmér; Casimir; Casimir.
 Kelemen; Clemens; Clément.
 Keresztély; Christan; Chréthien.
 Kiljén; Kilian; Kilien.
 Kincz; Kurz, Kurt; Conrade.
 Kinda; Kunigunde; Cunégonde.
 Klára; Clara; Claire.
 Klotilda; Clotilde; Clotilde.
 Klóda; Claudia; Claudine.
 Klódus, Kolos; Claudius; Claude.

- Konkordia; Konkordia; Concorde.
 Konrad; Konrad; Conrade.
 Konstáncz; Constanz; Constance.
 Konstantin; Constantin; Constantin.
 Kornél; Kornel; Corneille.
 Kozma; Cosmos; Côme.
 Kóbi; Jacköbchen; Jacot.
 Krisztina; Christine; Créthienne, Christine.
 Krisztóf; Christtoph; Christofle.
 Krizost; Chrysostomus; Chrysostóme.
 Krizsán; Crispin; Crépin.
 Lajos; Ludwig; Louis.
 Lampert; Lamprecht; Lambert.
 Laura; Laura; Laure.
 László; Ladislaus; Ladislau.
 Lázár; Lazar; Lazare.
 Lénárd; Leonhard; Léonard.
 Libor; Liborius; Liboire.
 Longin; Longin; Longin.
 Lotár; Lothar; Lothaire.
 Lőrincz; Lorenz; Laurent.
 Lubin; Lubin; Lubin.
 Lucza; Luzia; Lucie.
 Luczián; Luzian; Lucien.
 Ludi; Ludehen; Louison.
 Ludovica; Ludovika; Louise.
 Ludolf; Ludolph; Loudolphe.
 Lukács; Lukas; Luc.
 Lukán; Lukan; Lucain.
 Lukréczia; Lukrezia; Lucrece.
 Magdolna; Magdalena; Madeleine.
 Makár; Makar; Macaire.
 Mánó, I. Emanuel.
 Marczal; Martial; Martial.
 Marczallin; Marzellia; Marcellin.
 Marczel; Marzell; Marçel.
 Margita; Margarethe; Marguerite.
 Maturin; Mathurin; Mathurin.
 Maturina; Mathurine; Mathurine.
 Mária; Maria, Marie; Marion, Manon.
 Márk; Márkus; Markus; Marc.
 Mártha; Martha; Marthe.
 Márton; Martin; Martin.
 Máté; Matthäus; Matthieu.
 Mátyás; Matyi; Mathias, Matheis, Mathis; Matthias.
 Medárd; Medardus; Medarde.
 Menhilda; Manngild, Mannsildis; Ménéhoult.
 Merové; Meroväus; Merovée.
 Mihály; Miska; Michael, Michel; Michel, Michon.
 Mikás; Michas; Michée.
 Miklós; Klaus, Niklas, Nikel; Nicolas, Colas.
 Miksa; Maximilian; Maximilien.
 Miksencz; Maxentius, Maxentia; Maxence.
 Mónika; Monika; Monique.
 Mór; Maurus; Maure.
 Móricz; Moritz; Maurice.
 Mózes; Moses; Moïse.
 Nikesz; Nikasius; Nicaise.
 Nicodém; Nicodém; Nicodème.
 Nőé; Noah; Noë.
 Odilla; Odilia; Odile.
 Orbán; Urban; Urbain.
 Orsolya; Ursula; Ursule.

- Ödön; Edmund; Edmund.**
Orzsi; Elisabethchen, Elschen;
 Alison.
Orzsi; Lieschen; Lisette.
- Paczenczia; Patientia; Patiente.**
Pakomius; Pachomius; Pacôme.
Pali; Paulchen; Paulot.
Paternus; Paternus; Paterne.
Paulin; Paulinús; Paulin.
Paulina; Paulina; Paule, Pauline.
Pál; Paul, Paulus; Paul.
Péter; Peter; Pierre.
Peti; Peterchen; Pierrot.
Prokóp; Prokop; Procope.
- Ráhel; Rachel; Rachel.**
Rebeka; Rebeka; Rebeque.
Remek; Remigius; Remigius;
 Rémi.
Rénát; Renatus; René.
Renáta; Renata; Renée.
Regárd; Reinhard; Regnard.
Réno; Reinhold; Regnaud,
 Renaut.
Rézván; Erasmus; Erasme.
Rikárd; Reichard; Richard.
Rodrik; Roderich; Rodrigue.
Román; Rdman; Romain.
Rozamunda; Rosamunde; Rosamonde.
Rozina, Rózi; Rosina; Rosine, Ross.
Róbert; Robert; Robert.
Rókus; Rochus; Roch.
Róland; Roland; Roland.
Rózsa; Rosalia; Rosalie.
Rudolf; Rudolf; Rudolphe,
 Raoul.
Ruppert; Ruprecht; Robert.
Rüdger; Rüdiger; Roger.
- Salamon; Salomon; Salomon.**
Samu; Samuel; Samuel.
Sarolta; Caroline; Caroline.
Saul; Saul; Saul.
Sámson; Simson; Samson.
Sándor; Alexander; Alexandre.
Sára, Sári; Sara; Sara.
Sebestyén; Sebastian; Sébastien.
Serestély; Sylvester; Silvestre.
Sibilla; Sibylla; Sibylle.
Sigfrid; Siegfried; Sigéroi.
Simon; Simeon; Siméon.
Stefi; Stephanie; Tienette.
- Szabina; Sabina; Sabine.**
Szanizsló; Stanislaus, Stanislas.
Szálome; Salomea; Salomé.
Szerge; Sergius; Serge.
Szidonia, Szidi; Sydonia;
 Sidonie.
Sziksztus; Sixtus; Sixte.
Szilárd, Konstantin; Konstantin; Constantin.
Szilván; Silvan; Sylvain.
Szörény; Severin; Séverin.
Szulpicz; Sulpiz; Sulpice.
- Tamás; Thomas; Thomase.**
Teréz, Trézsi, Terka; Theresia; Thérèse.
Tiborc; Tiburz; Tiburce.
Tiljén; Thilo, Thielmann;
 Theau.
Timoté; Thimotheus; Thimotée.
Titus; Titus; Tite.
Tivador; Theodor; Théodore.
Tóbiás; Tobias; Tobie.
Tódolf; Theodolph; Thiou.
Tódos; Theodos; Théodose.

Tófor; Theophorus; Théophore.	Viktor; Viktor; Victoir.
Ulrik; Ulrich; Ulric, Udalric.	Vilibáld; Wilibald; Guilibaud.
Ulrika; Ulrika; Ulrique, Udalrique.	Vilma; Wilhelmine; Guillemette.
Urszin; Ursin; Ursin.	Vilmos; Wilhelm; Guillaume.
Valér; Valerius; Valére.	Vincze; Vinzenz; Vincent.
Valtér; Walther; Gauthier.	Vit; Veit; Gruy, Voit.
Venczel; Wenzeslaus; Vencel.	Vitályos; Vital; Vital.
Verner; Werner; Guernard.	Zacharjás; Zacharias; Zacharie.
Veronka; Veronika; Véronique.	Zakeus; Zachäus; Zachée.
Vida; Vitus; Vite.	Zsuzsanna, Zsuzsi; Susanna; Susanne.
Vidor; Hilarius; Hilaire.	Zsigmond, Zsiga; Sigmund; Sigismond.
Viki, Viktoria; Viktoria; Victoire.	Zsófia; Sophia; Sophie.

II.

Némelly magyar- és erdélyországi városok' és faluk' nevei magyar és német nyelven.

Abda, Brückel	Aranyos-Maróth, Guldenmaroth
Abdalócz, Edlitz	Arnoldfalva, Emaus, Habchen
Ábrahámfalva, Abrahamsdorf	Asszony-Bánya, Frauendorf
Abrudbánya, Abrudnya, Grosschlatten	Bácsfalva, Backsdorf
Ágostonfalva, Augustin	Badafalva, Weplbaum
Alhó, Alhau	Bajnócz, Weinitz
Almás, Apfelsbach	Baka, Brandorf
Alsó-Bajom, Bundsdorf	Baka-Bánya, Pukanz
Alsó-Sebes, Schewisch	Balászfalva, Blasendorf
Apácza, Geist	Balf, Wolfs
Apátfalva, Apesdorf	Bánfalva, Apetlan
Aranyos-Gyéres, Ferischmarkt	Bánya, Burgersdorf

- Báranykút, Bekalten
 Barátmajor, Münichmarhof
 Barom, Warischdorf
 Bars, Bersenburg
 Bártfa, Bartfeld
 Báth, Frauenmarkt
 Batiszfalva, Botsdorf
 Bazing, Pösing
 Békafa, Krottendorf
 Béla-Bánya, Dilln
 Belled, Pilslein
 Bene, Wehrburg
 Berethalom, Birt helm
 Bezenyő, Heydendorf
 Bestercze, Bistritz
 Bestercze-Bánya, Neusohl
 Bezenye, Pellersdorf
 Beznákfalva, Besnakdorf
 Bogács, Bögensdorf
 Boja, Bell
 Boldogasszony, Frauenkirchen
 Bolfő, Wolfau
 Bongárd, Baumgarten
 Borbála, Walpersdorf
 Borband, Weindorf
 Borberek, Weinberg
 Borostyánkő, Ballenstein,
 Bernstein
 Bosok, Posend
 Boz, Holing
 Bód, Bőjding
 Börzsöny, Leichbilsen
 Börcs, Rundenthurm
 Brassó, Kronstadt
 Brassó vidéke, Burzenland
 Breznó-Bánya, Bries
 Búcsú, Butsching
 Buda, Ofen
 Busóc, Bauschendorf
 Búzd, Buss
 Bük, Bichs
 Büks, Piling
 Csajta, Schattendorf
 Csákány, Zackersdorf
 Csáktornya, Tschakathurm
 Csala, Zeiling
 Császárfalva, Kaisersdorf
 Csajár, Sohldnitz
 Cséke, Schewike
 Cseklész, Lausitz
 Cselesztő, Kledern
 Cselle, Waltersdorf
 Csemes, Schanschendorf
 Csépanyfalva, Steffensdorf
 Csepreg, Schopring
 Cseszte, Schottmannsdorf
 Csicsóholdvilág, Appesdorf
 Csó, Tschobing
 Csorba, Tschieben
 Csörötnek, Schritling
 Csún, Sandorf
 Czak, Zackenbach
 Czenk, Zikkendorf
 Czinfalva, Siegesberg
 Danisócz, Dienstdorf
 Dános, Dunersdorf
 Dernő, Dernau
 Derecske, Dressenmarkt
 Detrekő, Blasenstein
 Detrekő-Csötörtök, Zanken-
 dorf
 Déva, Schlosberg, Dimrich
 Dévén, Theben
 Diénesdi, Schiltern
 Dipse, Durrbach
 Diós, Nussdorf
 Dobrafalva, Lobersdorf
 Dobsina, Dobschau
 Domál, Maldorf
 Dománfalva, Domansdorf
 Dosmáth, Gross-Mucken
 Döbör, Teyber
 Dravec, Autz
 Drumoly, Drumling
 Ebedecz, Opitz
 Ebegörcz, Börgetz
 Ebesfalva, Elisabethstadt
 Eczel, Hetzeldorf

Edelény, Edelin	Hátszeg, Hotting
Eger, Erlau	Havardos, Hamitz
Egerbegy, Erlenmarkt	Hégen, Henndorf
Ekemező, Propstdorf	Hegyeshalom, Strassomerein
Erd, Hanselbek	Hegykö, Heiligstein
Ercsény, Hendorf	Heréd, Hierig
Eszék, Esseg	Héthárs, Siebenlinden
Esztergam, Gran	Hézér, Hieserwitz
Farkasdifalva, Neumarkt	Hidegkút, Kaltbrunn
Fejéregyháza, Dundelskirchen	Hidegvíz, Kaltwasser
Fejérttemplom, Weisskirchen	Holdvilág, Hallwagen
Fejértó, Weisssee	Hollókő, Rabenstein
Feketekút, Schönbrunn	Hortobágyfalva, Harnsdorf
Fél, Hallendorf	Horváth-Sidány, Siegersdorf
Felső-Bajom, Baassen	Igló, Neudorf
Féltorony, Halbthurm	Illésfalu, Siegersdorf
Fenyőfalva, Girelsau	Illyen, Elienmarkt
Földvár, Marienburg	Janafalva, Jammersdorf
Förév, Oberufer	Jászó, Joss
Fraknó, Forchtenstein	Jekelfalva, Jekelsdorf
Frankóalja, Forchtenau	Jobbágyi, Jebling
Frankó, Frankenau	Jókő, Guttenstein
Füles, Nikitsch	Jolsva, Eltsch, Jelschau
Füzes, Fidisch.	Kabold, Kabelsdorf
Gajar, Gayring.	Kakasfalva, Hannabach
Galgócz, Freystadt	Kálnok, Kaling
Gálos, Gols	Kalocsa, Kalotscha
Gálócz, Johannisdorf	Káposztafalva, Kappsdorf
Garad, Stein	Kapi, Ranitzdorf
Gebelfalva, Brückendorf	Kaproncza, Deutschlita
Gelénfalva, Jalanau	Karacsfa, Hagensdorf
Glimboka, Hännerbach	Karasztes, Packselten
Gocznód, Gottesgnad	Karpona, Karpfen
Gödör, Gatzendorf, Jetzen- dorf	Kassa, Kaschau
Gurab, Weissgrab	Kedhely, Mannersdorf
Gyaktos, Jakobsdorf	Kelenye, Kleinen
Gyalu, Jalmarkt	Keresztes, Grasdorf
Gyerthán, Birtholm	Kersd, Kréisch
Győr, Raab	Kertes, Gaass
Gyula-Fejérvár, Karlsburg	Kethely, Neumarkt
Harikócz, Ballsdorf	Kis-Disznód, Michelsberg
Háromszék, Dreystühler- Stuhl	Kisfalu, Kleindörfel
	Kis-Iblya, Giesshübel
	Kis-Márton, Eisenstadt

Kis-Szeben, Zeben
 Kis-Sz. Mihály, Klein Peters-
 dorf
 Kis-Torony, Steppendorf
 Kis-Újfalu, Wappendorf
 Kis-Zalatna, Kleinschlatten
 Klimpa, Klingebach
 Kolcsva, Kolz
 Kollos, Kliesch
 Kollosvár, Klosing
 Kolosvár, Klausenburg
 Komárom, Komorn
 Korpona, Karpfen
 Köpcvény, Kitsee
 Körmöcz-Bánya, Kremucz
 Kőrös-Bánya, Altenburg
 Körtvélyes, Birndorf; Elen-
 tendorf; Pama
 Kőszeg, Güns
 Kövesd, Giesing; Kábisch
 Küköllővár, Kockelburg
 Küllő, Kirn
 Lajosfalva, Potzneusiedel
 Lamacs, Plamenau
 Lanzsér, Landsee
 Lébény, Leiben
 Ledény, Lassau
 Lekencze, Lechnitz
 Lesses, Schönberg
 Leszna; Walldorf
 Levél, Kaltenstein
 Libeth-Bánya, Libethen
 Libitz, Leibitz
 Lipócz, Steinhart
 Locs, Lutschmannsdorf
 Locsa, Losing
 Lóg, Frauenheit
 Lovaszád, Luissing
 Lödös, Lutzeldorf
 Lötze, Leutschau
 Lublyó, Lublan
 Lucsony, Lutzen
 Ludvég, Ludesdorf
 Magyar, Mazendorf

Magyarfalva, Ungarden
 Maholány, Masulnitz
 Malomháza, Münchenhof
 Margitfalva, Margetzen
 Markos, Mackersdorf
 Markusfalva, Marksdorf
 Maros-Vásárhely, Neumarkt
 Mártonfalva, Martinsdorf
 Matéfalva, Mathesdorf
 Mathejótz, Matzdorf
 Mátyásfalu, Matzau
 Megyes, Moldwisch, Mediasch
 Menkusfalva, Menksdorf
 Merém, Mirlingsdorf
 Mikeszák, Fegendorf
 Miklósi, Nikelsdorf
 Miklóstelke, Klasdorf
 Modor, Moderu
 Moha, Mückendorf
 Monora, Donnersmarkt
 Monyerókerék, Eberau
 Morgenda, Mergeln
 Mosony, Wieselburg
 Murány-Hosszúrét, Langen-
 wiesen
 Mura-Szombat, Olsnitz
 Muzsni, Manschein
 Nádkút, Röhrbrunn
 Nagy-Bánya, Neustadt
 Nagy-Disznós, Heltau
 Nagy-Enyed, Strassburg
 Nagyfalu, Magersdorf
 Nagy-Lévard, Grossschützen
 Nagy-Márton, Mattersdorf
 Nagy-Mihály, Gross-Peters-
 dorf
 Nagy-Szeben, Hermanstadt
 Nagy-Szombat, Tyrnau
 Nagy-Szölös, Gross-Alitsch
 Nagy-Várad, Grosswardein
 Nedecz, Netzdorf
 Német-Próna, Deutschenborn
 Német-Sároslak, Möschenorf
 Nesidér, Neusiedel

Nyék, Nekenmarkt
Nyitra, Neutra

Ó-Buda, Altofen
Ófalu, Altdorf
Oláh Ivánfalva, Ebesdorf
Olaszfalu, Wallendorf
Ompital, Ottenthal
Óvár, Burg, Altenburg
Or, Wart
Öttevény, Hochstrass
Padfalva, Petersdorf
Palocsa, Plautsch
Pécs, Fünfkirchen
Pelsócz, Pleissnitz
Peresnye, Pröising
Pergelin, Pilgersdorf
Pergh, Diegelsberg
Perócsény, Pilsen
Pila, Politch
Pojnik, Hochofen
Pinkótz, Eidenbach
Polanicz, Pahler
Poprád, Deutschendorf
Pozsony, Pressburg
Prásmár, Tartlau
Privigye, Privitz
Pöstény, Pischtjan
Pusztasomorja, Wüstsomerein
Püspöki, Bisdorf
Rábaköz, Raabau
Rados, Redlen
Rajka, Rackendorf
Rákos, Kroisbach
Ramócz, Rabnitz
Récse, Ratschdorf
Remete, Einsiedel
Rendeg, Libing
Rimaszombat, Grosssteffelsdorf
Riomfalva, Reichsdorf
Rohoncz, Rechnitz
Rókus, Reiding
Róth, Rottersdorf
Rozsnyó-Bánya, Rosenau

Rócze, Rauschenbach
Rödön, Riedlingsdorf
Ruduly, Rennthal
Rusz, Neussen
Ruszkánócz, Rissdorf
Sajó, Salz
Sal, Schabing
Sámfalva, Hammersdorf
Sasvár, Schaschin
Segesd, Schaass
Segesvár, Schässburg
Selmech-Bánya, Schemnitz
Sempte, Schintau
Sepsi, Moldau
Siklós, Scheglitz
Solma, Sendorf
Solna, Silein
Somló, Schomlau
Somorja, Somerein
Soprony, Oedenburg
Stedra, Stetten
Strázsa, Steuern
Stubnya, Stuben
Sunyogdi, Mückendorf
Szabadka, Maria Theresianopel
Szakolcza, Skalitz
Szakonyfalva, Eckersdorf
Szalók, Schlagendorf
Szamand, Rannersdorf
Száravám, Mühlendorf
Szász-Almás, Almen
Szász-Buda, Bodendorf
Szász-Keresztúr, Kreuz
Szász-Sebes, Mühlenbach
Szász-Város, Bros
Szászvásár, Hundertmarkt
Szecsel, Salzwasser
Szécsény, Sitschen
Szeged, Szegedin
Székes-Fejérvár, Stuhlweis-
senburg
Szencz, Wartberg
Szent-Ágota, Agnetlen

Szent-Benedekfalva, Bendedorf	Újszalank, Neustift
Szent-Elek, Stegerbach	Újvár, Ersek, Neuhäsel; — Németh, Giessingen
Szent-Endre, Sankt-Andrée	Újvidék, Neusatz
Szent-Grót, Gretseldorf	Úztor, Austern
Szent-György, Sankt-Georgen	Úröm, Weindorf
Szent-Lőrincz, Olbendorf	Vác, Waitzen
Szepes-Váralja, Kirchdorf	Vajda-Hunyad, Eisenmarkt
Szepnyér, Zippendorf	Várad, Wardein
Szokony, Zackendorf	Vasvár, Eisenburg
Szolnok, Zaning	Vép, Wetkendorf
Szombatfalva, Georgenberg	Veperd, Wepersdorf
Szomolnok, Schmölnitz	Veresmart, Rothberg
Szölös, Weinern	Vernád, Verensdorf
Szunyogszeg, Schnackendorf	Vilák, Waltenberg
Táp Szent-Miklós, Neudörf	Vitorna, Birngrund
Tarcs, Tatzmannsdorf	Visegrád, Plintenburg
Tata, Totis	Viskócz, Kingendorf
Tejed, Milchdorf	Vizakna, Salzburg
Thorda, Thorenburg	Vurpod, Burgberg
Tiszolcz, Theissholz	Zagár, Roth
Tolna, Tolnau	Zagráb, Agram
Tores, Daschendorf	Zalakna, Goldmarkt
Tóth-Próna, Windisch-Proben	Zilah, Zillenmarkt
Udvard, Grossmutschen	Znio-Váralja, Kloster-Küh- horn
Udvarhely, Oderheg	Zólyom, Altsohl
Új-Bánya, Königsberg	Zombor, Sommerburg
Újfalu, Neudorf	Zsira, Töning.
Újhely, Neuberg	
Újtó, Old	

III.

Nevezetesebb honi és külföldi vásárok.

A.

Agosta Bajorországban, húsvét után vasárnap; Szent-Ulrik; Szent-Mihály.

Altona holsteini herczegs. 14 nap húsvét előtt; Nagy Boldog Asszony után hétfőn; Miklós után hétfőn.

Amsterdam Hollandiában, Lätare.

Arad, Judica vasárnap' hetében; Péter' és Pál' hetében ó szerint; Demeter' hetében ó szerint

B.

Baden Austriában, Cantate után; kisasszony.

Bamberg Bajorországban, Cantate után hétfőn; 15. octob.

Bártfa, 22. febr.; 24. jan.; 1. sept.; 21. dec.

Basel Helvetiában, Simon Judás.

Bautzen (Budissin) Szászország, Péter' megtérése előtt szombat; virágvasárnap előtt szombat; Péter Pál után szombat; Orsolya után szombat.

Bergamo austr. Olaszország. 20. aug. tart 15 napig

Berlin Poroszország' fővárosa, Lätare; Fülöp Jakab; 8 nap mulva úrnep után; Lőrincz; Mindszent.

Bern Helvetiában, Gyertya Sz. B. A.; virágvasárnap; Bertalan és Márton után vasárnap.

Besztercze-Bánya, 25. jan.; 7. maj.; 30. nov.

Bécs, Jubilate 7. maj., tart 4 hétig; 2. nov. tart szinte 4 hétig; a Leopold-városban 13. jul. tart 14 nap

Botzen Tirolisban, 19. mart. tart 15 napig; 18. jun. tart 15 napig; kisassz., tart 15 napig; András, tart szinte 15 napig.

Brassó Erdélyországban, úrnep; Mindszent.

Braunschweig, Gyertya Sz. B. A. után csötörtök. tart 10 napig; Lőrincz után csötörtök. 13. aug. tart 10 napig.

Brema, Lukács.

Breslau Sileziában; böjt' közepén; Lätare; Qasimodo; pünköst előtt hétfőn; Keresztelő János; N. Bold. Asszony előtt hétfőn; Szent-Mihály; Erzsébet.

Brünn Morvában, hamvazó után hétfőn, tart 8 nap; pünköst után 4. hétfőn, 2. jul. tart szinte 8 napig; kisasszony után hétfőn; B. Asszony fog. hétfőn, mind a kettő 8 napig tart.

Buda, 6. jan.; 23. apr.; 13. jul.; 29. sept.

Budweis Csehországban, vízkereszt után hétfőn; úrnep után hétfőn; kisasszony után hétfőn; Márton; de ha ezen nap vasárnap esik, a vásár egy nappal később van.

C.

Chrudim Csehországban, 2-dik vasárnap böjtben; N. Boldog Asszony; Borhála.

Cilly Steyerországban, Ágoston; András.

D.

- Danzig* Poroszországban, 10. márt.; 5. aug.: 11. nov.
Debreczen, 17. jan.; 24. apr.; 15. aug.; 9. oct.
Dessau az anhalti hercegség fővárosa, Reminiscere után kedden; Sz. Háromság utáni 2-dik vasárnap után kedden; Egyed után kedden; Márton után kedden.
Drezda Szászországban, Invocavit után hétfőn; Keresztelő Szent-János.

E.

- Eger*, 10. jan.; 12. maj.; 29. jun.; 7. jul.; 29. sept.
Eger Csehországban, Maté; úrnapi; Móricz; András előtt vasárnap.
Eperjes, 28. jan. Sz. Hároms. vasárnap; 10. aug.; 30. nov.
Erfurt Szászországban, úrnapi után szombaton; Bertalan; Márton.
Esztergom, 12. márt.; 25. maj.; 10. aug.; 1. nov.

F.

- Florian* (Szent) Steyerországban, első Kántor; virágvasárnap után Florián után; Sz. Háromság után.
Frankfurt a Mézus mellett, husvétkedden, tart 3 hétig; Kisasszony után, tart 3 hétig.
Frankfurt az Ódera mellett, Reminiscere 11. márt. tart 14 napig; Margit, tart 14 napig; Márton, tart szinte 14 napig.
Freyberg Szászországban, Margit, Egyed, Márton.
Fürstenfeld Steyerországban, karácson után második hétfőn; a keresztjáró hétben hétfőn; Keresztelő Sz. János; Ágoston; Mindszent előtt hétfőn; Miklós után vasárnap.

G.

- Görlitz* Poroszországban, úrnapi után hétfőn; N. Boldog Asszony.
Gratz Steyerországban, harmadik vasárnap böjten; 19-dik márt. tart 3 hétig; Egyed; 1. septemb. tart szinte 3 hétig.
Győr, nagyszerdán; úrnapi előtt szerdán; 22. jul.; 8. sept. 25. nov.

H.

Hamburg, Vitus; 15. jun.; Jakab 2. jul.; Felicianus 20. oct.

J.

Jena, Reminiscere után kedden; Rogate után kedden; Simon Judás előtt és után kedden.

Ips Austriában, Reminiscere; Cantate után; Lőrincz után hétfőn.

Judenburg Steyerországban, Mennybemenetel után pénteken; 11. oct.

K.

Kassa, 20. jan.; 1. maj.; László; N. Boldog Asszony; Erzsébet.

Klagenfurt Illyriában, Fülöp Jakab; 11. sept. tart 3 hétig.

Kolosvár, 12. mart.; 13. jun.; 10. aug.; 1. nov.

Komárom, Fülöp Jakab; Péter Pál; Rókus; Seraf. Eerencz; András

Krakó, 24. maj., 9. sept.; mindenik 15 napig tart.

Krèms Austriában, Jakab; Simon Júdás.

L.

Laibach Illyriában, 1. maj.; 15. jun.; Erzsébet.

Lemberg Gallitiában, 8. jan. tart 4 hétig.

Linz Austriában, husvét után első hétfőn 3 hétig; 16. august. tart 3 hétig.

Lipcse Szászországban, újesztendő után hétfőn tart 14. napig; Jubilate után hétfőn 7. maj., tart szinte 14 napig. Mihály, melly ha vasárnap esik, 8 nap múlva hasonlóképen 14 napig tartatik a vásár.

M.

Magdeburg Poroszországban, Septuagesima után hétfőn; Quasimodo után hétfőn; pünköst után 14 nap múlva hétfőn; Márton.

München Bajorországban, vízkereszt; Jakab.

N.

NagySzombat, 22. jan.; Invoc.; 24. apr.; 15. jun.; 25. jul.; kisasszony után vasárnap; 28. octob.; 6. decemb.

- Nagy-Várad*, vízkereszt; úrnapi után szerdán; 2. jul.; 1. sept.; 4. oct.
Naumburg Poroszországban, 24. jun. tart 14 napig; 1. dec. tart szinte 14 napig.
Nikelsburg Morvában, gyertyaszentelő után hétfőn, 2. mart.; Lätare után hétfőn; pünköst után kedden; Margit után hétfőn; N. Bold. Asszony után hétfőn.
Nürnberg Bajorországban, vízkereszt; husvét után szerdán; Egyed.

O.

- Ollmütz* Morvában, vízkereszt után hétfőn; György előtt hétfőn; Kereszt. Szent-János után hétfőn; Sz. Mihály után hétfőn.

P.

- Pápa*, 2. febr.; 25. mart.; Sz. Háromság 2. jul.; 15. aug.; 8. sept.; 8. dec.
Pest, József; Medárd; János' fővétele; Leopold.
Pécs, 2. febr.; pünköst utánvaló hétben; 20. aug.; 25. nov.
Pettau Steyerországban, 7. jan.; 23. apr.; 5. aug.; 25. nov.
Pilsen Csehországban, első hétfőn böjtbén; Péter Pál után hétfőn; Bertalan után hétfőn; Márton után hétfőn.
Pozsony, 20. jan.; Lätare; áldozó; 2. jul.; 10. aug.; 29. sept.; 13. dec.
Prága Csehországban, böjt' közepén és Venczel, tart 3 hétig.

R.

- Rumburg* Csehországban, 1. febr.; Bertalan előtt hétfőn; Simon Judás előtt hétfőn.

S.

- Selmecz-Bánya*, Invoc. után kántorhétben; pünköst után kántorhétben; Lucza után kántorhétben.
Sinigaglia Olaszországban, 14. jul. tart 18 napig.
Soprony, Invoc. után kedden; 1. maj.; 6. aug.; 18. nov.
Steyer Austriában, 14 nappal áldozó előtt; Szent-Mihály után hétfőn.
Strassburg Franciaországban, újév; Szent-János.
Stuttgard Württembergben, Orbán előtt hétfőn; Egyed előtt kedden; 3-dik adventvasár. után kedden.

- Szeged*, Sz. György ó szerint; Ignác; Sz. Mihály ó szerint;
Sz. András.
Székes-Fejérvár, *Invoc.*; 24. april.; 24. jun.; 24. aug.; 26.
octob.
Sz. Pöltény Austriában, *Reminiscere* után kedden; *kisasszony*.

T.

- Tarnopol*, a nevezetesebb vásárok a *martius-* vagy *aprilisben*
és *Anna'* napján tartatni szokottak és a *juliusi ba-*
romvásár.
Temesvár, *Reminiscere*; Sz. Mihály után vasárnap.
Teschen Sileziában, *gyertyaszentelő* után való nap; *pünkös-*
kedden; *Magdolna* után *hétfőn*; *kisasszony*; *An-*
drás; a *gyapjúvásárok* pedig 28. maj. és 2. octob.
Thorn Poroszországban, *vízkereszt*; *Szent Háromság*; *Simon*
Judás.
Tokaj, 25. mart.; *Kereszt. Sz. János*; *Anna*; *Máté*; *Tamás*;
Demeter.
Troppau Sileziában, 1. febr. tart 8 napig; 1. maj. tart 8 na-
pig; 1. aug. tart 8 napig; 1. nov. tart 14 napig.

U.

- Ulma*, Bajorországban, *Vitus*; *Miklós*.
Vác, *Pálm.* előtt való szerdán; 2. jul.; 16. octob.; *karácson*
előtt egy héttel.
Villach Illyriában, *vízkereszt*; 20. sept.

W.

- Waimar*, *Invoc.*; 3. nappal *pünköszt* után.
Warsó Lengyelországban, *Miserere Domine* 10. apr.; *Johanna*;
Hedwig.

Z.

- Znaim* Morvában, *Oculi* után; *Keresztelő Sz. János*.
Zürich Helvetiában, 14 nappal *pünköszt* előtt; 12. sept.
Zuckmantel Sileziában, *Bálint*; *Exaudi* 7. maj.
Zwittau Morvában, *gyertyaszentelő* után *hétfőn*; *Gy. ó. Bol-*
dog Asszony; *Egyed* előtt *hétfőn*; *Márton* után *hétf.*

IV.

Emlékkönyvi versek.

Szelíd malaszttal a távol' ködéből
Sugázzik át a szép emlékezet.

Kisfaludy Károly.

— A szárnyos idő hirtelen elrepül,
S minden míve tűnő szárnya körül lebeg;
Minden csak jelenés, minden az ég alatt,
Mint egy kis nefelejts enyész.

Berzsenyi.

Szedjük éltünk' virágait
Szedjük, — míg illatoznak,
Míg a víg tavasz' szellői
Fürtjeinkben játszadoznak

Bacsányi.

Titkon nyílnak az életnek
Legszebb rózsái,
Mély titokban csergedeznek
Legszebb órái.

Berzsenyi.

Rózsa a vígságnak, liliom légy a szerelemnek
És a rokon szívnek légy örök elnefelejts.

Rablánczok a földi szenvedések,
Mellyeket csak a halál szakaszt;
Rózsaszálak a gyönyörűségek,
Mellyeket egy őszi szél hervaszt,
Boldog, ki a reá mért lánczokat
Itt nemesen tűrve viseli,
S a hervadó gyenge virágokat
Az erkölcsnek s észnek szenteli.

Berzsenyi.

A virtus útját szörnyetegek lesik.

Gyermek az ember, a míg él,
Csak a játéknemben cserél.

Szentjóni.

A virágok seregében'
A rózsá legjelesebb,
A csillagok' seregében
A nap legfelségesebb:
Illyen rózsá a szerelem
Az életnek kertjében,
Illyen nap, illy fejedelem
Az örömek' egében.
Boldog, kinek e nap fénylik,
Kinek ez a rózsá nyílik;
E nélkül a kert csak gaz,
Ama nélkül nincs tavasz.

Kisfaludy Sándor.

Boldogság nélkül a virtus háború;
Gyászos a legzöldebb borsostyánkoszorú,
Ha nincs közte myrtus.

Kis.

— — — Repül az élet,
Mint egy sebes sohajtás
Tünik tavasza s hervad,
Mint egy gyenge rózsabimbó.

Holnappal ne törődj', messze ne álmodozz',
Légy víg, légy te okos, míg lehet, élj s örülj.
Míg szöllumk, az idő hirtelen elrepül,
Mint a nyíl s zuhogó patak.

Minden órának leszakaszd virágát,
A jövendőnek sivatag homályit
Bízd az Istenség' vezető kezére
S élj az idővel.

Használd a napokat, s a mi jelen vagyok
 Forró szívvel öleld, a szerelem' szelíd
 Érzését ki ne zárd, még fiatal korod'
 Boldog csillaga tündököl.

Berzsenyi.

Kéklő lepelbe messze jár
 Előtted a remény,
 Magához int, de meg nem vár
 Tovább, tovább lengvén,
 S míg lepkeszárnyát kergeted,
 Lezúg hijában életed,
 S állasz pályád' szélén.

Kölcsey.

Egymás mellett be szépen áll
 Egymást általölelve,
 A gyengéded két rózsaszál,
 Bimbóból most feselve;
 De a kertész eljövendő
 S más karóhoz lesz kötendő,
 Szegény rózsák, titeket!
 Mint a sors sok szíveket.

Kisfaludy Károly.

A szerelem — — olyan mint reggel az árnyék,
 Mindig kisebb lesz s végre kitűnni szokott.
 Am de barátságunk olyan mint estveli árnyék,
 Nőttön nő, éltünk míg le nem alkonyodik.

Vitkovics.

Légyen a végzés útain szerelmünk'
 Anyaga társad

Berzsenyi.

Csak repülő álmokkép s csalódás
 A halandó ember' élete.

Berzsenyi.

Egy történet repülése,
Csak egy sohajtás lengése,
Pára minden pompa s ék,
Egy ezred egy bukorék.

Kölcsey.

— Gyakran a szívnek édes ösztöneit
S tárgyaihoz vonzó rózsaköteleit
Egy tündérkép elvágja.

A szilaj vágyások gígázi harszait,
A bujdosó csillag' ezer orkánjait
Bévont szemünk nem látja.

Hív szívünk csendesebb intését nem halljuk,
Az előttünk nyíló rózsát letapodjuk,
Messzebb járnak szemünk.

Bámúlva kergetjük álunk' tarka képét,
Örökre elvesztjük gyakran éltünk' szépét;
S későn hullnak könyeink.

Berzsenyi.

A virág a völgy ölében
Nő virít, s már nincs jelen:
Úgy a rózsakor' gyönyörje
Elvirágzik hirtelen.
A szerel'm is az időnek
Enged és elszenderül;
Ah de míg szerelmünk éled,
Mindenütt tavasz derül.

Francozából H. I. után.

A jövőd' reményein
Csügg a kényes ifjuság;
A jelenlét' örömein
Száguldva csak általvág.

Kisfaludy Sándor.

A jelenlévő egyedül sajátunk;
A jövőd'el baleset parancsol.

Verséghy.

Rozszat ne félj, s ne kívánj jót
 Múlt és jövő körül,
 Öleld meg a jelenvalót,
 Melly játszik és örül;
 S bár ködbe néha burkozik;
 De színe gyorsan változik,
 S ajkán mosolygás ül.

Kölcsey.

— — — Halandó!
 A jó hamar múlandó!

Kisfaludy Sándor.

Gyertyaláng egész világunk;
 Egy fuvallat a halál.

Kölcsey.

V.

Europai főbb bankok.

Angol bank, Europa' egyik legnagyobb szerű bankinté-
 zete, alapított 1694, 24 milliónál több font sterlingje van
 forgásban. Minden nevezetese városában az országnak fiok-
 bankjai vannak.

Austriai nemzeti bank Bécsben. Ezen forgató és discont-
 (leszámítólási) bank szinte nagyszerű intézet s 1817 alapított
 50 millio pengő forintnyi tőkével 100,000 részvényben. Ezen
 bank a státus papirospenzét váltja be, s 5, 10, 50, 100 és
 1000 forintról kiadott jegyei a conventiós pénzzel *al pari* ál-
 lanak.

Bajorországi nemzeti bank Münchenben. Ezen intézet
 zálog- és váltóbank s tőkéje mintegy 20 millio forint.

Belgiumnak 3 bankja van: 1) A régi (előbb brüsseli)
 bank, alapított 1821 évben s kölcsön-, discont-, váltó-, és
 zálogüzletekre terjed ki. 2) Az új vagy belgiumi bank, alapít-
 tatott 1825 s tőkéje 20 millio frankra megy. 3) Az anteverpeni
 bank alapított két évvel későbbben.

Dánországi nemzeti bank Kopenhágban, forgató-, áru-

váltó- és zálogbank, kizáró joga van Dánországban papiros-pénzt kibocsátani.

Franciaországi bank alapított 1830, egyike a legvirágzóbb és szilárdabb bankintézeteknek.

Hamburgi bank; forgató- és kölcsönbank, alapított 1629. A francziák által 1813 évben lett megfosztás után 1814 ismét helyreállított.

Nápoly- és két sicíliai bankok. 1) Zálog- és iparbank Nápolyban, alapított 1827 évben 60,000,000 ducatnyi tőkével.

2) A két sicíliai nemzeti bank, letéti, discount- és kölcsönbank.

Németalföldi bank Amsterdamban mint discountbank 1814 alapított, s tőkéje 5 millio hollandi forintra megy.

Oroszországi bankok. Öszvesen három létezik mind Sz. Pétervárott. 1) Assignatbank, alapított 1708. 2) Országos kölcsönbank, alap. 1786. 3) Kereskedelmi bank, letéti, forgató- és kereskedési bank, alapított 1818.

Poroszországi bankok: 1) Berliini bank, váltó-, discount-kölcsön- és zálogbank, alapított 1765. 2) Tengerkereskedési intézet, alapított 1772 évben.

Portugali bank Lissabonban, kölcsön-, zálog-, váltó- és discountbank, alapított 1822 évben mintegy 20 millio pengő forintnyi tőkével.

Romai bank 1834 nyitott meg, tőkéje 2,000,000 scudi, s a banküzlet minden nemre kiterjed.

Svéd- és norvégországi bankok. 1) Svéd bank Stockholmban forgatmányi, kölcsön- és cédulabank, alapított 1656 évben 300,000 speciesnyi tőkével. 2) Norvégi országos bank Drontheimban, 1816 évben alapított, célja a státus' papirospénzének beváltása s kölcsönadás.

Württembergi udvari bank, váltó-, discount-, kölcsön- és árúbank, alapított 1802.

Zürchi bank alapított 1836, célja az iparnak előmozdítása.

VL

Magyar kereskedelmi bank.

ALAP-SZABÁLYOK.

I. Fejezet.

A bank' alaptökejéről s a társaságról általában.

1. §. Ezen bank' járulmányi alaptökeje két millio pengő forintban, forintját, millyenből húsz teszen egy kölni jótéle ezüst girát, három ezüst huszassal számítva, állapittatik meg, s a foglalkodás' szükségeihez mérséklendő arányban ötszáz pengő forintos négy ezer bank-részvényekben bocsáttatik ki.

2. §. A bank minden fizetést az előbbi §-ban meghatározott pengő pénzben fogad és teljesít, s számviteleit is ugyanazon pénznemben folytatja.

3. §. A részvényesekből öszvesen áll a banktársaság; készpénzbeli járulmány mellett mindenki szerezhethet magának részvényeket, mellyek azonban nem szólhatnak minden előmutatóra (au porteur), hanem tulajdon meghatározott nevekre kell kiadva lenniök.

4. §. Részvény-illetőségén, azaz részvényei' számán s értékén túl, egy részvényes sem köteleztetik; tehát további ráfizetésnek vagy pótléknak helye semmi esetben sem leszen.

5. §. Minden részvényest egyenlő rész illet ugyan birtokában levő egyegy részvényeért a bank' alaptökejéből s ebből eredő jövedelmekből: a bank' fenálltára meghatározott idő lefolyta előtt azonban részvényeiket vagy járulmányaikat visszavenni semmi szín és ok alatt nem szabad.

6. §. Bankügyekben csak azon részvényeseknek van szavok, kik magokat a banknál egy vagy több részvény' birtokosul kellőleg igazolják, a bank' jegyzékeiben mint részvényesek előjönnek s az e részben megállapítandó alakszerűségeknak eleget tesznek.

7. §. Ha a részvény társaságra vagy több részesre szól, jogszerű birtokosnak csak az tekintetik, ki magát a társaság' vagy többi részek' hitelesített meghatalmazványával kellőleg igazolja.

8. §. Arra, hogy valamely részvény átírássá, megkivántatik, miszerint az az előbb kiadott részvény' utolsó birtokosának hátírával együtt, a banknak visszaadassék.

9. §. Ha a részvények peres úton vagy azonkívül hivatalos eljárás' következtében jutnak más' birtokába, ez az illető hatóságtól, de az egész eloszthatlan mennyiségre nézve, bizonyítványt tartozik szerezni a részvényeknek hivatalosan történt átruháztatásáról s átadásáról, hogy így aztán az átírás szokottképp eszközölthessék.

10. §. A bank minden részvényre évenként száztól ötös kamatot ad, s ezt félévenként 12 for. 30 kr. ezüst pénzre határozva kifizeti. Ha ezen száztól ötös évenkénti kamat' fizetése után a nyereségből még valamely öszveg marad fel a bank' szabad rendelkezésére, ez következőképp fog kezeltetni: egy része szinte a részvényesek között felosztatni s évenként kifizeteni, más része pedig, mellynek a nyereség' felénél kevesebnek lenni nem szabad, előre nem látható esetekre tartalék-alapítóké' alakítására fordittatni.

11. §. Az iménti 10. §-ban meghatározott tartalék-alapítóké't a bank, külön lapon, kamatozólag kezelendő, az innen folyó kamatokat pedig minden évben a tartalék-tőkéhez csatolja.

II. Fejezet.

A bank' foglalkodásairól s intézkedéseiről.

12. §. A bank' foglalkodásai következő osztályokra szakadnak:

- a) leszámítolási-
- b) forgatási-
- c) letéti-ügyre.
- d) Előlegezések' és kölcsönözések' szolgáltatására.

13. §. Leszámítolási intézeténél a bank csupán váltójogi erejű váltót fogad el, semmi másneműt nem; azért is leszámítolás végett rendszerint csak idegen, azaz valóságos, tukmált, intézett s intézvény' névvel is nevezett váltókat veszen el, az idegen váltók mellett pedig saját, vagy is nem valóságos vagy száraz váltókat is egyedül nagykorúságukat már elért s magokat a váltótörvénykönyv' II. része', 3-dik fejezete szerint a váltótörvénytől bejegyeztető kereskedőktől, gyárosoktól és kézművesektől. Egyébiránt a váltóknak mind ezüstpénzre kell szólaniok.

14. §. Mint forgató-bank letétül pénzt pengőben bárkitől

is átveszen, miről az e végett nyitott lapra intézendő utasítvány és lejegyzés által szabadon rendelkezhetni.

15. §. Letéti intézeténél a bank őrzésül bizonyos díj mellett arany és ezüst folyó pénzt, arany és ezüst eszközöket s honi ezüst pénzvereteket, pengő pénzhez mért belbecsők szerint, úgy státuspapírosokat és magánypénz-okleveleket is átveszen.

16. §. Kölcsönözési intézete' osztályában a bank arany- s ezüstre, pengő pénz kamatú státuspapírosokra, továbbá honi termékekre, portékákra, gyár- és kézművekre, mellyek nem romlékonyak, előlegezhet ugyan pénzt, de 300 pengő forintnál soha nem kevesbet, ha azonban pénzvagyoni állapota vállalatának szélesb terjedéket enged, árvabiztosítás mellett, fekvő jószágokra is adhat kamatozó kölcsönt.

17. §. Státuspapírosokra s egyéb ingóságokra kapott kölcsönért az elzálogító magát aláírásával megerősített följegyzésén kívül valóságos váltó által tartozik lekötelezni, mellynek lejárat napja a zálogidő lefolytát fogja jelenteni, és ha az illy kölcsön a kitűzött idő alatt vissza nem fizettetik, hatalmában áll a banknak a váltótörvénykönyv' I. része' zálogról és megtartási jogról szóló 11-dik fejezetének 193—200. §sai' értelmében, a letett zálogot tüstént birói foglalás alá vétetni.

Teljes kielégítése után a bank a megmaradt felesleget a magokat jelentő hitelezőknek, vagy csődület' esetében a tömegnek készpénzben köteles kifizetni, addig pedig minden órán készen álló letétménykép kamat nélkül gendviselése alatt tartani.

18. §. A bank csak olly ingó javakat fogad el gondviselése alá, mellyek nem romlékonyak, az azokérti köteleztetése' és fáradsága' fejében pedig illendő díjt és helybért veszen. Ugyanazon javakra száztól hatos kamat mellett pénzt is előlegez, s a kamatot az igazgatóság száztól hatnál leebb is szállíthatja.

19. §. Szabadságában áll a banknak, kénye szerinti időre, de világosan meghatározott kamatra, saját czíme alatt bizonyos névre s határidőre kelt és másra csak forgatmány által ruházható kötelezvények mellett, illető szükségeihez mért arányban, pénzt felvenni is.

III. Fejezet.

A banktársaság' képviseltetéséről s a bank' alaptőkéje
kezeléséről.

20. §. A bank' szabályszerű munkálkodásaira a következő
48. §.' értelmében a királyi helytartó-tanács ügyel fel.

21. §. A banktársaságot a választmány s az igazgatóság
képviselel; mely két testület a bank' minden dolgairól tar-
tozik gondoskodni.

22. §. A választmány a részvényesek közül egy elnököt s
egy helyettest választ, kik a választmány' gyűléseiben úgy,
mint az igazgatóságnál is elnöklendenek. A választás minden
harmad évben megújítatik.

23. §. Képviseletében és együtt munkálódásában a bank-
társaságnak, csupán azon részvényesek részesülhetnek, kik va-
gyonuk' szabad kormányzásával s megkivántató számú rész-
vénnyel bírnak; különösen kizáratvák pedig innen azok, kik
ellen vagyombukás vagy csődület jelentetik be, avagy kiket a
törvény bíróság előtti érvényes tanuságtételre képteleneknek
nyilvánít.

24. §. A bankválasztmány eleinte ötven, ezer részvény'
kiosztása után pedig száz részvénytársasági tagból fog állani.

25. §. Azon részvényesek tagjai a választmánynak, kik
a részvénykönyv' tanúsága szerint az öszvehíváskor s hat hó-
nappal előbb legtöbb részvényt bírnak. Egyenlő számnyi rész-
vényesek' esetében a részvénykönyv' korábbi lapszáma dönti
el a kérdést.

26. §. Ha a választmánytagok közül némelyek közbe-
jött akadályok miatt a kitűzött gyűl-időre itt Pesten meg nem
jelenhetnének, a jelenlévő választmánytagoknak hatalmuk van
azok' helyére az itt Pesten találtató részvényesek közül az
iménti 25. §.' értelmében helyetteseket nevezni. A határozat'
teljes erejűségére megkivántatik; miszerint a választmányta-
goknak legalább három ötödrésze egybegyűlt legyen.

27. §. Egy egész évig a választmány változhatatlan s éven-
ként rendszerint egyszer gyűl öszve Pesten júniusban. Ha pe-
dig egybegyűlekezése a szabályok' rendeleténél fogva az év'
leforgása alatt is szükségesnek talátatnék, az igazgatóság ál-
tal rendkívülieg hivatik öszve.

28. §. Minden választmánytag csak személyesen jelenhet
meg a gyűlésben, meghatalmazottja által nem; tanácskozá-
soknál és elhatározásoknál pedig minden tekintet nélkül a bír-

tokában lévő részvények' nagyobb vagy kisebb számára, mindeniknek csak egy szava van. Kivétel történik az igazgatóság' választására nézve, hol a távollévő választmánytagok jegy (szavazatjegy) által is kijelenthetik szavazatukat.

29. §. A bank-vagyon' kormányzása s e részben előforduló ügyekről gondoskodás a bankigazgatóság' kötelessége, melly az elnökből, ennek helyetteséből és tizenkét igazgatóból áll.

30. §. Bankigazgatókat a bankválasztmány választ a részvényesek közül, s hivatalkodásuk három évig tart, olyképen: hogy minden évben három lép ki nyilvuzás szerint. A kilépettek ismét választhatók.

31. Minthogy az igazgatóknak a bank' foglalkodásait vezérelniök s így ügyviteli ismeretekkel kell birniök, elkerülhetlenül szükség, miszerint mindig hat igazgató kereskedő legyen.

32. §. Elnökön, ennek helyettesén, igazgatókon s a választmányon kívül, a foglalkodások' mértékéhez arányzott bírálok is lesznek, kiket az igazgatóság' jelöl ki, s a választmány választ.

33. §. Az elnök húsz, helyettese tizenöt, minden igazgató tíz s minden bíráló legalább két részvényt tartozik tulajdonául kimutatni, mellyek aztán hivatalkodásuk' ideje alatt elidege-níthetlennek.

34. §. Minden eleibe szabott foglalkodásaiban az igazgatóság' érvényesen ezen cízzel él: „Pesti magyar kereskedelmi bank:" pecsétén pedig Magyarország' czímerét viseli.

35. §. Az igazgatók, a bank' szabályszerű kezelését illető fő-felügyelés végett, a foglalkodás' egyes fő-ágai szerint fognak feloszlani.

36. §. Hatalmában áll az igazgatóságnak a bank' nevében a tisztviselőket felfogadni és elbocsátani, továbbá a választmány' megegyeztével a bankintézeti tisztek' megállapított fizetését felebb emelni, vagy a különböző szolgálat-szakok közötti viszonyban változásokat tenni.

37. §. Az igazgatóság' a banktársaságnak az ügyvitel igaz, figyelmes és szabályszerű volta felől felelni tartozik.

38. §. A bankválasztmány' kötelessége évenkénti gyűlése' alkalmával, az öt illető választások' teljesítésén kívül

- a) az igazgatóság' évenkénti számviteli bevezetét s munkálkodásait megvizsgálni, megbírálni és a bank' alap-tökéje állapotjáról, valamint annak rendszerű hová fordításáról is, az igazgatóságtól szükséges felvilágosítást kérni.

b) Rendkívüli esetekben, úgy szinte ha az igazgatóság az alapszabályok' vagy rendszabások' megváltoztatását hozná indítványba, mi azonban legfelsőbb jóváhagyás végett a helytartó-tanács' útján mindenkor felterjesztendő, nem különben azon kérdés iránt is: vajjon az alapszabályok szerint meghatározott idő' lefolyta után a banktársaság újabban is öszveálljon-e vagy pedig feloszoljon? a részvényeseket közhirdetmény által egybehíni, mikor is aztán az előforduló tárgyak iránt a jelenlévők az egész társaság' nevében érvényesen határoznak. Egyébiránt az alapszabályok' minden pótlólagos változtatása, miután a magyar kir. helytartó-tanácsnak följelentetett s attól jóváhagyatott, a részvénytársaságokról szóló törvény 65. §.' értelmében a váltótörvény-széknél bejegyeztetendő.

39. §. A választmány eleibe terjesztett s általa jóváhagyott számviteli bevégzetek közhirré teendőek.

IV. Fejezet.

Törvénytisztartásról.

40. §. Miszerint azon bizodalom, melyet bankintézet nem nélkülözhet, s melly a rendezett és szemes kormányzás mellett még gyors, fogatos és minden fondorság ellen védett törvénytisztartáson is épül, megalapittassék, a bank általán fogva minden vállalatait az 1840-ki 15-dik törvényczikely által Magyarországon létesített váltójog' rendeleteihez szabja, s olyanokkal, kik magokat váltójogilag nem kötelezhetik, soha semmi bankügyi érintkezésbe nem ereszkedik.

41. §. Minden nem-váltójogi peres ügyekben, mellyek a kereskedelmi bankot, avagy tagtársait cselekvőleg, bár szenvedőleg illetik, a városi tanács, mint rendszerinti bíróság, ha pedig a panaszlott a város' hatóságán kívül esnék, az illető törvényes bíró fog törvényt tisztartatni.

V. Fejezet.

A bankintézet' különös kiváltságairól s az alapszabályi egyesület' fenáltáról.

42. §. Öszves ingó vagyonsága a banknak s azon jövedelem, mellyet belőle a banktársaság mint egyesült testület ügyvitele által beveszen, adótól s minden közadózástól ment.

egyed tagjai mindazáltal, a mennyiben a fenálló ország-rendszernél fogva adó alatt volnának, a bankban fekvő vagyonaikra nézve tovább is adó s közteherviselés alá vetettek maradnak.

43. §. Bár a kölcsönöző- s váltóbank jelenleg egyedül sz. kir. Pest városára szorítkozik, érdeke úgy hozván magával, mégis joga leszen Magyarország' s a hozzá csatolt részek' más alkalmas helyein is fiókbankokat felállítani.

44. §. A bank' részvényeinek, kötelezvényeinek, letétbizonyítványainak s más bármintemű okleveleinek meghamisítása vagy utárlása, az illető törvényhatóságok által a magyar törvénykönyv' rendelte büntetésekkel fenyejtendő.

45. §. Valamint egy részt a bankintézet, az általa szolgáltatott hitel vagy előlegezés biztosításaul adandó bárhol kinevezett javak' átvételénél, a tulajdoni jog' vagy az átadó' meghatalmazványa' tekintetében a legszigorúbb vigyázattal élni rendszabásainál fogva tartozik; úgy más részt a bankot szabályszerű munkálkodásaihan egy harmadik' követelése nem gátolhatja, sem a bank' birtokában letétül vagy zálogul lévő pénzek, státuspapírosok és bárhol fekvő egyéb javak ellen a váltójog' értelmében megalapított elsőbbségi jogát, a mennyiben azokból a bank' saját követeléseit' kielégítendő, nem csonkíthatja, egyedül a netaláni felesleg szolgálhat a váltójog' értelmében, mikint fentebb a 17. §-ban említettett, idegen követelések' tárgyául. — Egyébiránt az ingóságok' árverés alá bocsátatása, a váltójog II. rész 11-dik fejezete 149—150. §§-ban kijelelt végrehajtási eseteken kívül, a pesti városi tanács által kiküldendő egyed közbejöttével történendik.

46. §. Ha valamely részvények, járulmányok vagy a bank' gondviselésére bizott egyéb javak, birói kormányzás avagy gondviselés alá veendő, az illető fél a bankigazgatóságot, a bankkönyvekbeni kellő feljegyzés s az osztvány' netaláni kiadatása végett, önbiztossága' tekintetéből, törvényszerűleg s bizonyítólá tartozik értesíteni.

47. §. Elsikkadt részvények', váltók' s egyéb bank-oklevelek' megsemmíttetése végett, a váltójog' I-ő része' 190 és 191. §-sai' értelmében cupan azon váltótörvényszékhez kell folyamodni, mellynek körében a fizetés történendő.

48. §. A bank' kezelésére s ügyvitelére sem törvényhatóságnak, sem olly egyes személynek, ki a bankügyhez nem tartozik, befolyást vagy felügyelést gyakorolnia joga nincsen, mert ez a logfelsőbb helyen jóváhagyott szabályok' értelmében s rendszabások' határozatai szerint egyedül az igazgatóság' rendelkezésére van bízva; miután azonban az említett szabályok' s rendszabások' bármint áthágása s önkényes megváltoztatása is

a jelen intézet' részeseinek érdekét, sőt magát az intézet' fenálltát veszélyeztethetné, szabadságában áll a bankügyhöz tartozó minden egyednek azon esetben, ha a többször említett szabályok és rendszabások valamely pontban megsértetnének, a magyar kir. helytartó-tanácsnál panaszt tenni, melly az irományok' megvizsgálása után a szabályszerű rendet mennél gyorsabb s mennél rövidebb módon vissza fogja állítani, sőt a magyar kir. helytartó-tanács, egy e végre különösen kirendelendő keblebeli tanácsos által, a bank' menetelét s ügyvitelét minden évnegyedben megsemelelteti, a szabályok' és rendszabások' tapasztalt áthágásait s megmátsításait, mennyire lehet, tüstént eltörleszti, vagy a kellő orvoslatot legfelsőbb helyen eszközli.

49. §. Ha a társaság a szabályok' lejártával feloszol, az egész banktulajdon, azaz, a banknak minden ingó és ingatlan vagyona pengő pénzzé fordítandó, minden idegen készpénz visszafizetendő, minden költség és számvitel kiegyenlítendő, s végre a fenmaradó öszveg a társaság-tagok között a részvényekhez mért arányban egy időben kiosztandó, mit is azon tagok csupán az 1-ső §-ban meghatározott járulmányi értékben, mellyből húsz forint teszen egy kölni jóféle girát, tartoznak elfogadni.

50. §. Ha a társaság fenállta' ideje alatt a jelen szabályoknak egyes esetekre alkalmazásában akadályok állának elő, vagy az igazgatóság' tagjai és a választmány között viszátkodások támadnának, vagy végre a társaság' feloszlásakor a kiegyenlítés iránt ellenkezések kerekednének, jó szerével el nem intéztethetők, mindezek a 49. §-us' értelmében a helytartó-tanácsnak felterjesztendők. —

51. §. Jelen szabályok, a banknak általok engedtetett minden kiváltságokkal egyetemben, *huszonöt* *) évig fognak fenállani.

52. §. Ezen banktársaság' szabályai s rendszabásai, legfelsőbb jóváhagyás után, a pesti váltótörvénszéknél tételnek le gondviselés végett, hol azoknak átnézése mindenkinek megengedtetik, egyszersmind azon törvénszék' másolatban a többi váltótörvénszékeknek is megküldi, hol szinte mindenki szabadon láthatja. Az aláírási czím is bejegyeztetendő a váltótörvénszéknél.

*) A szabad. levél' kelte octob. 14. 1841.

R E N D S Z A B Á S O K.

I. Az ügyvitel' módja.

1. §. A bankválasztmány' gyűléseiben, mellyek az alapszabályok' 27-ik §.' értelmében évenként rendszerint egyszer tartandók, az elnök az ülést az öszves munkálkodás' előterjesztésével, az ezt illető öszves kimutatások' s átnézetek' benyújtásával és azon javaslatoknak, mellyek' elhatározása a választmánynak van fentartva, előadásával nyitja meg.

2. §. Az előterjesztett kimutatások a gyűlés' helyén megtekintés végett minden tagnak tárvák. — Szabadságában áll a választmánynak az igazgatóság' javaslatait az elnök által kinevezendő biztosságnál előlegesen megvizsgáltatni s felőle tudósítást kérni. Ezen tanácskozások' bevégezte után minden választmánytagnak szabad a neki szükségeseknek látszó tárgyakat indítványba hozni.

3. §. Igazgatók' választása végett a választható részvényesek' jegyzéke a választmánynak, az alapszabályok' 26. §.' értelmében, eleibe adatik. A választás írásbeli szavazattal történik, oly módon, hogy minden választó az általa javaslottnak nevét saját aláírásával ellátott levelkébe foglalva, nyújtja be. Ezen levelké az öszvegyült választmány által felbontatnak, s belőlök egy jegyzék készítettik, melly az elnöknek adatik át. Az elnök aztán a választás' eredményét, mellynek érvényességére azonban reávitteles szótöbbség is elegendő, a gyűlésnek tudtára adja.

4. §. Három évvel a bank' alapszabályaiban meghatározott idő' eltelte előtt, az alapszabályok' 38. §-sa' útmutatása' szerint, tanácskozás alá veendő azon kérdés: valljon és talán milly változtatásokkal s hány évre kéressék azon alapszabályok' újabb jóváhagyása.

5. §. Az alapszabályok' 35. §-sa szerint az igazgatóknak, a bank' szabályszerű kezelésére felügyelés végett, a foglalkodás' egyes főágai szerint kell feloszlaníok. Magának a foglalkodásnak kiosztása az elnök' itéletére hagyatik.

6. §. A bank' elnöke, ennek helyettese és a bankigazgatók, hivatalukba léptökkor ünnepélyesen fogadják, miszerint a bank' alapszabályait s rendszabásait szigorúan megtartják, a bankintézel' javát erejük szerint előmozdítják, a bank' ügyei' s vagyona' igaz, szorgalmas és figyelmes kormányzására hiven felügyelnek, és a banknál tanácskozásokat titokban tartják.

Ezen fogadást a helyettes és minden bankigazgató egyenként, az egész banktársaság' nevében az elnök előtt teszi s kézadásával erősíti. Az elnök maga' részéről hasonló fogadást teszen az öszves igazgatóság előtt s helyettesének ad kezét.

7. §. Az elnök, helyettese, igazgatók és a bírálók hivatalukat ingyen viselik.

8. §. Az igazgatóság, miszerint az, az alapszabályok' 22. §-sa' értelmében a' bankvagyon' állapotjáról teljes tudományt szerezhessen, s a czélszerű eljárás végett a foglalkodás' minden ágaira nézve szükséges határozatokat tehessen, kétszer hetében az elnök által meghatározandó napokon öszvegyül. Rendkívüli választmánygyűlések, az előfordulandó szükséghez képest az elnök' rendeletéből minden igazgatónak, vagy az alapszabályok' 38. §-sa alatti rendelete' értelmében az egész részvénytársaságnak meghívása mellett fognak tartatni.

9. §. A bankigazgatóság' gyűléseit az elnök vagy ennek helyettese nyitja meg, s az igazgatók a felügyelősökre bízott foglalkodás' ágairól tudósítást tesznek. A tárgyalási jegyzőkönyvet az elnök, ennek helyettese vagy valamely elnöklő választmányi tag írja alá s a levéltárba tétetik.

10. §. Ha a bankigazgatósági gyűlésben valamely tárgy felett a vélemények megoszlanak, s a különböző javaslatok egyenlő számú szavazattal támogattatnak, azon vélemény lesz az igazgatóság' határozatává, melyhez az elnök járul.

11. §. Köz-törvényhatóságokhoz intézett folyamodásokat s levelezéseket az elnök vagy helyettese ír alá. Minden az intézet' nevében bárkivel kötött szerződések, közhirdetmények s a bankra nézve kötelező erejű oklevelek, az alapszabályok' 34. §-ban kijelölt czímmel s egy igazgató' aláírásával ellátandók. Miféle aláírások kívántatnak meg a többi kiadmányoknál; ezeknek egyenkénti előkerültével jelentetik ki határozottan a jelen rendszabásokban.

12. §. Ha az elnök akadályoztatnék, az ő hatáskörébe tartozó minden hivatalos foglalatosságokat helyettese viszen véghez, kit épen azonképen a koronkénti első igazgató pótol ki.

13. §. Megkivántató nyilatkozásokat s értesítéseket a bank egyedül részvények' tulajdonosainak, s csak a gondviselésére bízott vagyonságok és zálogok felől ad. Olly esetekben, hol a szabályok szerint köztörvényhatóságok' közbejötté szükséges, magány személyeknek minden kivétel nélkül ezekhez kell folyamodniok.

14. §. Az igazgatóság heti gyűléseiben, az egész ügyvitel felől a naponkénti munkálatok' öszves átnézete által tudósítja-

ük. Olly végzések, mellyeknek a bankvagyon' állapotjára van befolyásuk, csak szótöbbséggel hozathatnak az igazgatóság' gyűlésében.

15. §. A bank minden fizetést csak ezüst huszasban, miből egy pengő forintra három darab s egy kölni jóféle ezüst girára húsz forint számittatik, fogad és teljesít, könyveit és számolásait is azon pénznemben vezeti.

16. §. Azon járandóságokat, mellyeket a bank, foglalkodása különböző osztályaiban, a vele érintkezésbe jövőktől veszen, az igazgatóság fogja meghatározni.

II. A bank' tisztviselőiről.

17. §. Tisztviselőket az előálló szükséghez képest felfogadni s elbocsátani az alapszabályok' 36. §-sa' következtében, kizárólag a bankigazgatóságnak van joga.

18. §. A tisztviselők' fizetései pengő pénzben hónapontként, még pedig előre fognak kiszolgáltatni.

19. §. Minden olly tisztviselője a banknak, kinek évenkénti fizetése 300 pengő forintra vagy felebb megyen, fizetésének megfelelő arányban köteles részvényeket birni, mellyek hivatalkodása' ideje alatt elidegeníthetlennel maradnak s a levéltárba tételnek, a tisztviselő által elvállalt felelőség' tekintetéből a bank' biztosításául szolgálándók.

20. §. Azon tisztviselők, kiknek fizetése 300 forinttól 600-ig terjed, egy; kiknek 600-tól 1000-ig, két; — kiknek 1000-tól 1500-ig három; végre kiknek 1500-ra vagy többre megyen, négy részvényt tartoznak birni.

21. §. Négy fő-tisztviselő leszen, kik az igazgatóság' vezérlete s felügyelése alatt a bankügy' legfontosabb ágait vezérendik, s előforduló dolgairól gondoskodnak, úgymint:

Titoknok,
Pénztárnok és
Könyvvezető.

Egy bankügyvéd, kinek a váltójogból megvizsgált ügyvédnek kell lennie.

A bankügyvéd a bankot törvénykezési ügyekben képviseli, s az igazgatósági gyűlésekben, hol jelenléte megkívántatik, megjelenvén, értesítő szavazattal bír.

22. §. A titoknok, közvetlen alárendelve s felelettel tartozva az igazgatóságnak, az öszves levelezést, levéltárat s irnokhivatalt fogja vezetni; minden kiadmányt elintézni, a szükséges jegyzőkönyvekről gondoskodni, a leirói személyzetre felügyelni, s a többi ügyviteli osztályoktól azon anyagokat,

mellyekből az intézet' állapotja s a foglalkodás' folyamata felőli fő-átnézetek készítendőek, begyűjteni. O egyszer mind életműve a banknak, ki által a bankigazgatóság' minden határozatait foganittalja s kinek a kellő végrehajtásra legközelebből kell ügyelnie. Részt vegyen-e vagy ne a titoknak a tanácskozásokban, az elnöktől és igazgatóktól függend, elhatározó szava azonban az elsőbb esetben sem lehet.

23. §. A fő-pénztár két igazgató' őrizete s ellenzárlata alatt fog állani, a pénztárnok hozzájárultával s együttzárlatával, ki a bevételekről s kiadásokról pénztárkönyvet és számolást viszen s a fizetéseket az igazgatóság' utasítása szerint teljesíti.

24. §. A pénztárnok és a könyvvezető minden beadmányt és öszve hasonlítászt az irnokhivatali igazgatóság által terjeszthet a bankigazgatóság eleibe, s ennek határozatait is azon úton kapja.

25. §. A bank' ügyviteléhez megkivántató tisztviselőkről az igazgatóság jegyzéket készít, azokat a mutatkozó szükséghez képest felfogadja s fizeléseiket az intézet' tehetségéhez szabja.

III. A részvényügről.

26. §. Minden részvényes köteles az alapszabályoknak legfelsőbb helyen jóváhagyatása s kihirdettetése után azonnal az A) minta szerinti járulmány-jegy mellett, két ötödreszt, három hónappal később egy ötödreszt, az utolsó két ötödreszt pedig a következő hat hónap alatt befizetni, mikor is a járulmány-jegyek visszavételején, számára a részvény-level kiadatik.

27. §. Mignem az egész részvény-járulmány befizettetik, a részvényesek csak száztól ötös kamatot kapnak járulmányi illetőségökért.

28. §. Minden egy egész részvény-járulmányról egy a B) minta szerint készült, s azon napról, mellyen az egész járulmány befizettetett, szóló tulajdon részvénylevelé adatik az alapszabályok' 1. §-sa' értelmében a részvényeseknek. Ezen részvénylevelét a bank' elnöke vagy ennek helyettese, két igazgatója s pénztárnoka írja alá, és ezt a hátolsó lapján lévő rovatok' kitöltése által másra szabadon átruházhatni, kivéven az alapszabályokban s rendszabásokban kijelelt azon eseteket, mellyekben a részvények elidegeníthetlenségnek nyilvánittatnak.

29. §. A meghatározott kamatok' felét, azaz 12 ftot 30 krt. a részvényesek minden év' december' 1-ső napján, más

felét pedig a legközelebb következő év' junius' hónapjában, azon szerzeléssel együtt, melly az alapszabályok' 10. §-ban kijelölt tartalék-alaptökének a bankválaszmány általi kiszakasztása után elosztványul marad, készpénzül kapják meg.

30. §. Minthogy a banktársaságban csak azon részvényeseknek van szavazati joguk, kik a bank' részvény-könyvében mint részvényesek előfordúlnak, az olly részvényesek, kik a más' nevére költ s kitöltött forgatmányi vagy más valamelly törvényes úton szerzett részvények' birtokánál fogva szinté szavazati joggal ohajtanak birni, kötelesek magokat a 6. §' értelmében a bank előtt részvénybirtokosul igazolni, hogy így a részvénykönyvben a szükséges átírási bejegyzés megtörténhessék.

Az igazolás következő írásbeli nyilatkozás' alakjában adatik át az igazgatóságnek „Alulirt, mint az ide mellékelt s feljegyzett részvény' birtokosa, az alapszabályok' 6. §-sa' értelmében a magyar kereskedelmi bank' részvényesei teljes joggával kíván birni.“ Ezen nyilatkozást saját aláírásával kell megerősíteni, s ha az aláírás a bank előtt már különben is nem ismeretes, helybeli két hiteles tanúval, vagy távollévókra nézve az országban divatozóképen meghitelesíttetni; az e szerint benyújtott részvény' helyébe aztán a birtokos egy új az ő saját nevére szóló részvény-levelet kap, s beadott nyilatkozata a részvénykönyvbe különösen bejegyeztetik.

31. §. A részvények csupán bizonyos névre adatnak ki, minden előmutatóra (au porteur) nem; — azért is azok újabb átírás végett csak úgy fogadtatnak el, ha átruháztatásuk az iménti 30. §' értelmében történt s igazoltatik.

32. §. Miszerint a kamatok' s nyereségrészek' felvételében a részvényeseknek némi kényelem szereztessek, minden részvényhez egyszersmind bizonyos számú nyomtatott szelvény (coupon) is adatik, melly mellett kamatját s osztványát a bank' pénztárában minden részvénybirtokos felveheti.

33. §. Ki az alapszabályok' 7. §-sa' értelmében egy vagy több részvény' részeseinek meghatalmazványával van felruházva, szintúgy mint maga a részvénybirtokos, a közelebbi 30 és 32. §§. kijelölt rendelkezésekhez tartozik magát alkalmazni.

34. §. A felek' részvényleveleken megjelenő aláírásai' hitelességeért a bank általában soha nem felel, hanem csupán azt vizsgálja: mennyire egyeznek azok az előforduló engedelményekkel s részvénykönyvbeli bejegyzésekkel.

35. §. Minthogy a bizonyos nevekre szóló részvények el is adhatók, azokat kitöltött forgatmány vagy más törvényes mód által akárki megszerezheti; ha azonban maga saját nevére

kívánja átiratni, minden részvény' átirásaért 1 pengő forintot köteles a banknak fizetni.

36. §. Mindazon részvények, melyeket az alapszabályok' s jelen rendszabások' rendeletei elidegeníthetlenné nyilvánítanak, a részvénykönyvbe bejegyeztetnek, s a történt bejegyzés a részvénylevelen is tanúsíttatik.

37. §. Ha a részvénylevelek valamely csődületi tömeghez vagy árvai avagy gondnokság alatti vagyonhoz tartoznak, az illető gondnokok kötelesek az illető hatóságtól hitelesített határozatokat szereznii, mind a netaláni átirás, mind pedig az osztványok' miként s kinek fizetése felől.

38. §. Mi az iménti 37-dik §-ban mondatott, a szabad rendelkezési jog' korlátoztatása' esetében is megtartandó, ha ezen korlátozás helyettesítési, biztosítási vagy hitbizományi rendeleteken alapszik.

IV. A leszámítolási ügyről.

39. §. A leszámítolási ügy az igazgatóságnak ekként fog gondja alatt állani: a leszámítolási ügyre három igazgató, kik közül mindig kettőnek kereskedőnek kell lenni, különösen vigyáz fel s felváltólag kettő mindenkor közvetlen fő-felügyelést gyakorol. A leszámítolás végett beadott vagyonságok' megitélésére, a leszámítolási ügyet vezető két igazgató mellé, még a részvényesek' sorából bírálól három kereskedő adatik.

Az igazgatóságnak gondja leszen, miszerint ezen öt személy-minden tanácskozásnál teljes számmal jelen legyen s hetenként változzék.

40. §. Évenként az alapszabályok' 32-dik §-sa' útmutatása szeriut elegendő számú bírálót jelel ki az igazgatóság s választ a választmány, hogy így olly váltakozást lehessen előállítani, miszerint egy hétnél tovább egy bíráló se maradjon folytonos gyakorlatban.

41. §. Vasárnapokat s ünnepeket kivéve, az öt bíráló tag délutáni 5 órakor naponként öszvegyül, megvizsgálíni s elhatározni: a leszámítolás végett beadott vagyonságok közül melyek birnak az alapszabályok' 12-dik §-ban általánosán kijelentett s jelen rendszabásokban még közelebbről is kifejtett kötelekkel, így melyek alkalmasak, hogy elfogadhatóknak nyilváníttassanak.

42. §. Kizáratnak a leszámítolási ügyből mindazon váltók: a) melyekben a váltókönyv' I. R. 3. fejezete' 14ik §-ban kijelent megkivántatóságok közül a váltójogi viszony' megalapítására csak egy is hiányzik.

- b) Mellyek nem Pesten fizetendők.
- c) Mellyek a fizetendő pénznem' kijelélése nélkül valamely idegen értékről szólnak.
- d) 300 pengő fnál kisebb sommáról kiadottak vagy három hónapnál hosszabb lejáratúak; hol azonban kiyétel történik az olyanokra nézve, mellyek egy pesti vásártól a legközelebb következő pesti vásárig járnak le, s a váltójog' I. R. 67. §-sa szerint legfőlebb a második hét' szerdján be kell váltatniok.
- e) A „szokásra“ keltek, s általában miudazok, mellyek 15 napnál előbb fizetendők.

43. §. Rendeltetik továbbá: hogy

- a) a leszámítolási bíráló biztosságnak egy tagja se szavazhasson tulajdon maga vagy háza' váltója' ügyében.
- b) Csak olly váltók fogadtathatnak el a bank által leszámítolás végett, mellyek rendelményre szólnak s valamennyi forgatmányaik a legutolsó birtokosig rendszerűen ki vannak töltve.

44. §. A banknál leszámítolandó minden váltónak rendszerint legalább három itt lakos, váltótörvény székileg bejegyzett és magát aláíró kereskedő által kereseltnek kell lennie; a bank általában semmi más nemű váltót le nem számítol, mint melly a szabályok' 40. §-sa' szerint arra alkalmas.

45. §. Mennyi somma fordittassék hetenként a leszámítolási ügyre, a bank-igazgatóság mérendő ki. Az így kinért sommának a naponként előforduló egyes keresletekre kiosztása ellenben a leszámítolási bíráló-biztosság' ítéletére hagyatik, melly is e részben a legszigorúbb részrehajlatlanságot tartozik követni, s az igazgatóságuk' átnézet végett hetenként előterjesztendő határozatai felől pontos jegyzéket vinni.

46. §. Vasárnapot és ünnepet kivéve, délelőtti 11 órától 12-ig s délutáni 4-től 6-ig, a „kinált vagyonság' átnyujtása mellett, mindennap kérhetni a leszámítolási intézetnél leszámítolást.

47. §. Leszámítolás végett e banknak csak az adhatja át rendszerűen magára forgatott váltóját, ki a 41. §-ban kiszabott feltételek' teljesítése által bank-képessé lett.

48. §. A benyujtott váltóleveleket tartozik a kereselő saját üres forgatmányával ellátni, s az A. és B. alatti megállapított minták szerint készült két öszvehangzó a kitöltött jegyzékek' kísérni.

49. §. Az A. jegyzék tüsténti megvizsgálás után, két e végre rendelt banktiszt által aláírva, a benyujtott valamennyi

vagyonságról szóló ideiglenes vevényül a kereslőnek visszaadatk.

50. §. Másnap reggeli 11 óra' multával az említett ideiglenes A. vevény' bevétele mellett, az el nem vállalt váltók' visszaszolgáltatása s a B. jegyzéknek átadása által tudatlatik a végzés; melly utóbbi jegyzékben a visszaúttalt vagyonságok keresztül húzva, azok ellenben, mellyeket a bank, leszámítolás végett magánál tartott, teljes értékökben, a felvett leszámítmány' és az ezután fenmaradó tiszta tőkepénzbeli mennyiség' kitételével jelennek meg.

51. §. A kereslő, a neki fizetési útleványul kezéhez szolgáltatott B. jegyzék mellett, mellyet ő az átvétel' tanusítása végett saját aláírásával tartozik megerősíteni, a benne kifejelet sommát, a szokott hivatali órákban; délelőtt 9-től 12-ig, délután pedig 3-tól 6-ig, a bank' pénztárában felveheti.

52. §. A le számítolási láb száztól hatra határoztatik, ha pedig azt a bank leebb határozná, a pesti kereskedői csarnokban nyilván közzé fog tétetni.

53. §. Ha valamelly leszámítolás végett benyújtott vagyonság' elvállalását a leszámítolási biztosság már elhatározta, azt többé visszavenni semmi esetre sem lehet, de bár ellenkező határozat hozatott légyen is, az 50. §-ban a végzés' tudakolására kitűzött idő előtt semmi vagyonság vissza nem kívántathatik.

54. §. Azon okok felől, mellyek miatt a leszámítolás végett benyújtott vagyonság visszaúttaltatik, a bank számot adni nem tartozik.

55. §. Ha valamelly leszámított váltó, a lejárat napon, az elfogadó által miként a fizetésről szóló 109. §. rendelí, 12 óráig ki nem fizettetnék, mire nézve azonban következő 110. §.' törvényes rendelete megtartandó, s a követeléseknek előzők ellen is fentartása' tekintetéből, a törvényes idő alatt az I. R. 101. §-sa' értelmében ovásj kell tenni, s a magy. váltójog' rendelete szerint tüstént lepszigorubban eljární.

56. §. A bank rendszerint csak jegyzékei' előmutatóinak fizeti vagy adatja ki a vagyonságokat. A felek tehát ha talán tőlök maga az A. ideiglenes vevény vagy a B. jegyzék elszakadna, ezt a banknak tartoznak szóval bejelenteni, minek az a következése, hogy az ismert tulajdonos vagy törvényes meghatalmazottja személyes közbejötté nélkül azon A. és B. jegyzékeknek egyike sem vétetik hivatalos tárgyalás alá, s kik talán előmutatnák, e részben magok' köllőleg igazolására szoritattanak. A felek aztán az elveszett jegyzékek' másodlatának benyújtása mellett, mind az el nem vállalt vagyonságokat, mind

a leszámított váltókbeli sommát felvehetik, annak rendszerinti kármentesítési tervét adván magokról, hogy a később előkerülő eredetiek erőtlenségnek tekintendők.

57. §. A koratelt (lejárt) váltók, a lejárat napon, egy igazgató' nyugtatványozása s bank' pénztárnoka' aláírása mellett, hajtának be az illető fizetőtől; a nyugtatványozás következő alakban történik: „Értéke felvétellett.“ A magyar kereskedelmi bank pénztára' nevében. Pest (hónap, nap, év).

(az igazgató' aláírása).

(pénztárnok' aláírása).

58. §. Ha az igazgatóság' határozata következtében a bank' nevében váltókat kellené eladni vagy pénzt kölcsön venni, erre nézve az elnök' vagy ennek helyettese', két igazgató' s a bank' pénztárnoka' aláírásai kívántatnak meg, kik is magokat így fogadják aláírni;

„A magyar kereskedelmi bank' képében.“

N. N. elnök.

N. N. igazgató.

N. N. igazgató.

N. N. pénztárnok.

Kitöltött hátirat s az igazgatóság' jóváhagyása nélkül a bank senmi esetre sem adja ki a vagyonságot kezéből.

V. A forgatási ügyről.

59. §. Minden, ki a bank' forgatási ügyében részesülni kíván, egy külön lapot tartozik írásban kérni nevére a bank-igazgatóságtól, s ha ez, melly egyébiránt határozata okait sohasem köteles felfedezni, kérelmét teljesíti, lapja birtoka föléli bizonyoságul a folyamodó egy jegyet kap.

60. §. Kik pedig nem akarják, hogy a banknál lapot birjanak, de mind e mellett a bankba készpénzt kívánnak tetszésök szerinti rendelkezésre letenni, biztosításuk és kényelmök végett rá fizetendő bank-kötelezvényeket kaphatnak le-tett pénzökről.

61. §. A forgató-bank rendszerint csak conventiós mértékű ezüst pénzt fogad el.

62. §. A készpénznek a forgató-bankba betétele a felek által mindenkor a pénztárnál kettős példányban benyújtandó feljegyzés mellett történik, ezen feljegyzés' egyik példánya a banknál marad tanúlevélül, másika pedig egy bankigazgató s a pénztárnok által ezen szavakkal: „Hiány nélkül átvétellett“

álíratva, az illető félnek visszaadatik, ki azt láttasítás végett a könyvvezetőnek bemutatja s aztán magánál megtartja.

63. §. Bárminemű lejegyzésnek is az olly készpénzből, melly már valamely lapon bármiképeni járulmányul áll, csak a következő napon lehet helye.

64. §. Ki a forgató-bankban fekvő pénzére utalványokat színdékozik intézni, mindenek előtt köteles az intézettel saját, vagy meghatalmazottjának, kit az illy utalványokra feljogosít, aláírását megismertetni. Mind ez, mind amaz a bankhoz intézett egyszerű irat által történik, mit a bank előtt már hiteles két személynek is alá kell tanúkép írnia. A kereskedőség aláírási czímét tudatja a bankkal.

65. §. A forgató-bankban fekvő pénz vagy egy lapról másra irathatik át, vagy a maga' valóságában visszavételhetik. Egyik mint másik nemére nézve ezen rendelkezésnek megkivántatik, miszerint iránta, már megismertetett aláírással ellátott s az utalványozni kívánt summákat az egyes tételeknek szintűgy, mint azon személyeknek is, kiknek részére utalványoztatnak, különkénti kijelelésével magában foglaló írásbeli jelentés tételessék.

66. §. E féle utalványozások a bankban lévő illetőség' erejéig tetszés szerinti summákra történhetnek ugyan, száz pengő forintnál kisebb summára azonban utalványt kiadni nem szabad. Ennél kisebb summák csak a lap tulajdonosának fizetettnek ki készpénzül, számvitelében még hátra lévő illetősége' teljes kiegyenlítésére.

67. §. Ha a jelentés valamely lejegyzendő tételnek a forgató-bank' más részese' lapjára átvitelét tárgyazza, a jelentésben megnevezett somma, ugyanazon egy időben az utalványozó' lapjáról lejegyeztetik s azéra iktattatik át, kinek részére az utalvány történik.

68. §. Ha pedig valamely tétel' lejegyzése ollyan fél' részére jelentetik be, kinek a forgató-banknál lapja nincsen, a jelentés a banknál marad, aztán az említett fél a lap' tulajdonosa által kiadott utalványt tartozik előmutatni, s az illető summát a váltófoglalkodásban szokott nyugtatványozás mellett veheti fel.

69. §. Ha az illy utalvány minden előmutatóra szól, birtokosának minden további alakszerűség s köteleztetés nélkül kifiztetetik.

70. §. Laptulajdonos által valamely készpénzbeli somma' felvételére kiadott utalványokat a pénztár előleges lejegyzés után haladék nélkül tartozik beváltani.

71. §. Valamely laptulajdonos' halála esetében, örökösei

azt, ki a megholtnak a forgató-bankba letett vagyonsága felől rendelkezésre fel van hatalmazva, a banknak törvényszerűleg tartoznak bejelenteni, kivéven ha talán a megholt még életében kijelelte volna e részbeni meghatalmazottját.

72. §. A bankban letéve lévő vagyonságok csak a forgatásra letett vagyonság' birói lezálogolása' eszközlése után adatathatnak ki.

73. §. Ki magát a banknál a forgató-bankbeli lap' örökösül, az az iránti rendelkezésre törvényesen meghatalmazottul a 71. §.' szabalya szerint igazolja, tartozik a bankkal saját vagy helyettesített ügyviselőjének aláírását megismertetni, s a meghalt laptulajdonos' jegyének visszaadása mellett új jegyet váltani.

74. §. Ugyanezen rendeletek megtartandók azon esetben is, midőn a laptulajdonos' aláírási czíme változván, új átírás leszen szükségessé.

75. §. A bank a forgató-bankbeli lap felől rendelkezés iránt kiadott meghatalmazványokat mindaddig érvényeseknek tekinti, míg a meghatalmazó által írásban vissza nem húzatnak.

76. §. Ha valaki forgató-bankbeli lapjára nagyobb somákat utalványoz, mint mennyiből egész illetősége áll, vagy utalványában a lapot hibásan idézi, önmagának tulajdonítsa vétkül, ha utalványa keresztül húzatik és fogamat nélkül visszaadatik; ismételt esetekben s különös körülményekben pedig lapbirhatási joga az igazgatóság által elenyészettnek nyilvánítottatik.

77. §. Azon esetben, midőn valamely lap, a lejegyzések s átiktatások által megtelvén, a számvitelnek más új lapra áttele leszen szükségessé, a tulajdonostól az előbbi jegy visszavéttetik, s egy más, az újabb számra szóló, adatik ki neki.

78. §. Midőn valaki valamely laptulajdonos' számára a bankba pénzt akar letenni, ebbeli akaratját azon lapnak tulajdonosa által, mellyre a somma iktatandó, kiadott következő jelentés kettős példányával tartozik kísérni:

„N. N. a magyar kereskedelmi bank' pénztárába számomra s lapomra --- azaz ---- pengő forintot teszen le.

Pest - - - - -

Kiadó' aláírása.

E jelentés' egyik példánya a pénztárnál visszatartatik, másakra pedig, miután rajta a pénz' átvétele egy igazgató s a pénztárnok által tanúsítottatott, s az illető lapra feljegyzésnek a könyvvezetőség általi teljesítettése elismertetett, a pénzt-letevő félnek visszaadatik.

79. §. Csenések' elhárítása' tekintetéből, tartoznak a

laptulajdonosok mindenkor, valahányszor átiratást kívánnak a banknál eszközölni, jegyöket előmutatni, s ha ez elsikadt, iránta az igazgatóságnál személyesen jelentést tenni, minek következtében a jelentő számvitele tüstént más levélre tételik át s új jegy adatik ki neki.

80. §. A forgató-bank egy rövid külön jegyzéket fog minden egyes számvitelben még fennlévő tiszta illetőségről napi rendben tartani, s szerinte minden laptulajdonost, jegyzékének előmutatása s a meghatározott díj lefizetése mellett, kívánsághoz képest értesíteni.

81. §. Ezenképen a könyvvivősnél saját lapját is minden laptulajdonos felnyitathatja maga előtt s számvitele állapotját áttekintheti.

82. §. Számvitel-másolatok a laptulajdonos előleges szóbeli kérelmére, a jegy előmutatása s a számvitel tételei több vagy kevesebb számához mérendő díj fizetése mellett, lehetőségig rövid idő alatt szolgáltattnak.

83. §. Saját magáén kívül más lapjáról értesítést, vagy a forgató-bank könyvei áttekintését kívánni semmi félnek sem szabad. A banktiszték, kiknek e részben a legszorosabb titoktartás tételik kötelességökül, bármely tilos nyilvánítás esetében, hivatalukat vesztenék.

84. §. Ha a lapot vagy maga az eredeti tulajdonos, vagy pedig az, kinek örökség útján jutott birtokába, tovább megtartani nem szándékoznak, hanem kitöröltetni kívánná, ez iránt írásbeli nyilatkozatot tartozik beadni, s elsőbb esetben a jegyet, másodikban pedig a jegyen felül öröklési jogát tanúsító oklevelét is hozzá mellékelni, minek következtében aztán a fél, maga rende szerinti vévény mellett, egész illetőségét kikapja.

85. §. A forgató-bank számvitelei, az intézet s a közönség biztosítása tekintetéből, mind a tőkepénzre, mind az illető járandóságokra nézve, félvenként majus 31-én és november 30-kán befejezetteknek.

86. §. Legfelebb junius 5-én és december 5-én minden forgató-bankbeli laptulajdonos számára egy kimutatvány fog a banknál készen állani, mely a meghatározott járandóságok s a könyvvitel szerint még benlévő tiszta illetőssommáját tünteti elő, ezen kimutatványt tartozik minden fél az említett hónapokban átvenni, s a kimutatott somma elleni észrevételeit ugyanazon hónapok 30-káig annál bizonyosabban legfelebb 12-ig beadni, mert különben a feljegyzett fizetvény (saldo) egészen maga rendében lenni tekintetik, olyképen, hogy a későbbi követelések által a bank jogosítottnak érzeni magát, a kérdéses lapra intézendő minden további lejegyzéseket eltil-

tani, magát a lapot egészen kitörölni s a felet a forgató-bankban lapbirhatásra képtelennek nyilvánítani.

87. §. Ha valamely laptulajdonos a bank által vele tudott fizetvényt hibásnak találja, ezt egy saját aláírásával megerősített számvetés' benyújtása által, a banknak legfeljebb június' és december' 30-ig tartozik bejelenteni, s a bank ezen számvetést saját könyveivel haladék nélkül összevonnaként, a nehézséget elhárítja. Az illy számvetési vizsgálat a foglalkodás' rendes folyamát nem akadályozza.

88. §. Míg valaki saját lapját alakszerűen ki nem törölteti, az folyvást életben lévőként kezeltetik s a félvényenkénti vizsgálatnak alája vettetik.

89. §. A forgató-bank, vasárnapot és ünnepet kivéven, naponként dél előtt s után nyitva áll a közönségnek; a kitűzött óra, mellyben az egyes hivatalos tárgyak a forgatási foglalkodásnál elővételnek, ennek valóságos megnyitásokor fognak tudtul adatni.

90. §. Minden megkezdett hivatalbeli tárgyalás' végét a felek személyesen tartoznak bevárni. A tisztviselők kötelesek a felek' ügyeit ezeknek megjelenése' sorában késedelem nélkül előmozdítani, s ha nagyobb tolazkodás' esetében a felek tanácsosnak találják eltávozni, s csak később jelenteni ismét magokat, a velek hozott utalványokat, jegyeket s egyéb okleveleket, ideigleni gondviselés végett átvenni a tisztteknek nem szabad; kik egyszersmind legszigorúbb felelet' terhe alatt tiltatnak, hogy a hivatalos órákon kívül, semminemű ügynek előmozdítását, sem bánt a hivatalban, sem annak kivüle el nem vállalják.

VI. A letétekről.

91. §. Letétkép a bank értékkel bíró tárgyakat fogad el, s ha ezeknek értéke már meghatározott, változatlan, felölök azon érték szerint ad bizonyosságot s tanusítást; különben pedig az illető féllel együtt közösen megbecsülteti s ezt ezzel írásban elismerteti.

92. §. Meghatározott értékű tárgyakul vétetnek

- a) a törvényes folyamatban lévő arany és ezüst pénzek, conventiósi lábra állított törvényes értékek szerint.
- b) Pengő pénzre szóló státuspapírosok megnevezett értékek szerint, minden tekintet nélkül a kamatlábra.

93. §. Különös becsű alá vétetnek

- a) minden arany és ezüst portékák, nemes érczekből készült bárminemű eszközök és bár törvényes folyamati

elsőséggel nem bíró, de a közlekedésből ki nem zárt pénznemek.

- b) Nem conventió mértékű ezüst pénzbeli summákra szóló belföldi státuspapírosok.
- c) Mindennemű külföldi kötelezvények.
- d) Magányosok' pénzklevelei.

94. §. A leteendő tárgyak mellett a letévő következő feljegyzést tartozik kettős példányban beadni: „Alulírt a magyar kereskedelmi kölcsönöző letéti-bankba, gondviselés végett, (év, hónap) napjától, (év, hónap) napjáig, vagy bizonytalan időre, következő borítékú s becsű (a tárgy' neve) teszen le.

Minden olly tárgyról, melly természeténél fogva különemű, külön feljegyzés benyújtandó, s ennek sarkán a becsű' öszves kimutatása, számmal és betűvel kiteendő.

A. Minta.

Nyalábok' jegye.	Számuk	Sulymér- tékek		Benlévőségek	Értékek p. p.	
		teljes.	tiszt.		ft.	kr.
(Kelt)				(P.H.) Letévő' aláírása.		

95. §. Arany- és ezüst-pénzek' feljegyzésében, minden egyes tételnél megneveztessek

- a) a tiszta súly,
- b) a befoglalt pénzek' darabszáma.
- c) Ha szükség, annak is kijelélése: valljon feldarabolt vagy egész vagy kettős pénzek adattak-e át?

96. §. Bármiféle státuspapírosok' feljegyzésében, egyszersmind minden egyes papíros' neme is, fokonzenti kamatláb szerinti rendben kitétessek; olyképen, hogy a bennök megnevezett egyes summáknak folyószám szerinti előtüntetése mellett, egyszersmind a név is, a mellyre szólnak, s kibocsátásuk' kelte kiirassék.

97. §. Ki arany vagy ezüst portékát teszen le, köteles a banknak mindegyik mellett a pénzverő hivatal' illető bizonyítványát, vagy a bankbírálok' egyike' becsülelevelét átadni.

98. §. Midőn magányosok' pénzoklevelei tétetnek le, a feljegyzésben kiteendő

- a) azon oklevelek' nevezete, kelte, a kiadó', bizonyosságok' s kezesek' nevei.
- b) A hitelező vagy szerződő-társ, kire szólnak; úgy az átengedők' s engedményesek' nevei is.
- c) Bennök megnevezett értékök, a bizonyos időre kiadott okleveleknél pedig lejáratú idejük is.
- d) Külön mellékleteiknek, mint: telekkönyvi kivonatoknak, zálog-lekötési leveleknek, térítvényeknek stb. jegyzéke.

99. §. Ha a benyújtott feljegyzések nem szabályszerűen készítették s aláírják, a nyalábok kellőleg meg nem jegyeztek s számozva, vagy olly zsákokban, ládákban, hordókban s takarókban hozatnak elő, mellyek hűtelen kéz és megkárosítás ellen védhető állapotban nincsenek, hivatalos tárgyalásnak hely nem adatik s a letévő visszaúttalattik.

100. §. A letétért fizetendő díjak következők:

- a) átvételi-,
- b) gondviselési-,
- c) időhosszítási-,
- d) kiadatási díj.

101. §. Az átvételi s kiadatási díjak, mint mellyek arra rendeltetvék, hogy az intézetnek a letétmények' megvizsgálása, méretése, becsültetése s lepecsételtetése körüli költségeit fedezzék, a tárgyak' értékére veendő minden tekintet nélkül, egészen egyaránt, a letett egyes nyalábok' száma s teljes súlya szerint rovatnak fel.

102. §. A gondviselési díj a letéti idő' s letétmény' értékéhez mérve, előre fizettetik be; 15 nappal rövidebb időre semmi letétmény el nem fogadtatik, hosszabb időre pedig egész három hónapig, a díjak mindenkor szinte csak 15 napos időszakonként, azaz félhónaponként vettetnek ki, olyképen, hogy a 15-ös számmal teljesen fel nem osztható időt meghaladó letételek, mindenkor félhónappal tovább tartóknak tekintetnek.

103. §. Ugyanazon gondviselési díjak, a letételkor, a leteendő tárgyak' értékéhez és hosszabb vagy rövidebb letéti időhöz fognak szabtatni, s mennyiségök a letéti intézet' megnyitásátáskor adatik tudtul.

104. §. Időhosszítási díjnak két esetben van helye:

a) Ha az eredetileg kiszabott határidő' lejártakor vagy előbb, a fél maga írásban bejelenti a tetszése szerint meghosszabítandó időt.

Ezen esetben az újabb gondviselési díj, a fél által kívánt hosszított időre, a lejárat' napjától számíttatik.

b) Ha ellenben az említett bejelentés elmulasztatván, a lejárat' napon ki nem vétetik, a bank a meghatározott díjt 15 napról 15 napra felrója, s ugyanazt a kivenni elmulasztott letétmény' minden feléve után megkötötteti.

105. §. Határozatlan időre adott letétményekért a gondviselési díj minden év' lefolytával előre befizetendő a jövő évre; ha e fizetés elmulasztatik, joga van a banknak, felévenként, kettőzötetett mennyiségben tartozásul róni fel.

106. §. Saját vagy idegen, sőt költött név alatt is lehet bármilyen letétményt adni, a bank azonban bármely előmutatóra szóló vevényt nem ad ki. Egyébiránt letétmények csak jogos felektől fogadtatnak el, miért is minden olly letévő, ki egyedileg közönségesen nem ismeretes már különben is, köteles jogszerű birtokát, a bank előtt hitellel bíró két tanúval igazolni, vagy legalább azon esetben, midőn ismeretlen akar maradni, vagy letétményt idegen avagy költött névre kívánja átadni, feljegyzését olly két tanú' aláírásával megerősíttetni.

107. §. A letét végett behozott tárgyak, a bankigazgatók és bírálók által a felekkel közösen becsülnetnek meg, a feljegyzés szerint, s ugyanakkor az átvételi és gondviselési díjak is meghatározatnak.

108. §. Az átvett nyalábokat vagy csomókat a banktisztok őnzárolják, s a felek tulajdon pecségeikkel ollyképen biztosítják, hogy azokat a pecsét' megsértése nélkül felnyitni ne lehessen; a letett egyes darabok' teljes súlya mind a nyalábokra vagy csomókra, mind pedig a feljegyzésekben is felíratik.

109. §. Ezen hivatalos cselekvények után, a feljegyzés' egyik példánya a banknál marad, másika pedig letét-bizonyítványul az illető díjak' átvétele felőli elismeréssel ellátva, a félnek átadatik.

110. §. A letét-bizonyítványokat szabad ugyan másra is tulajdonul átruházni, csakhogy a pecséttel, ugyanazon aláírással, s a 106. §-ban rendes hitelesítés' esetében két hiteles tanú' aláírásával ellátott engedményt, a feljegyzés előmutatása mellett mindenkor előre be kell a banknak mutatni.

111. §. A letéti idő' kívánt meghosszítása, a banknál a letét-bizonyítvány' előmutatása mellett, szóval jelentendő, s az

illető időhosszítási díj lefizetendő, melly lefizetés aztán tanúsítottatik, s a meghosszított idő a letét-bizonyítványra feljegyzettetik.

112. §. Ha a felek a letét-bizonyítványt visszaadják s nyugtatványozzák, letett tulajdonaikat bármikor visszavehetik; de a már előre befizetett gondviselési díjakból semmi vissza nem térítettetik. A letétmények, a banknál meglévő feljegyzés szerint, darabról darabra kézhez adatnak, egyszersmind a peresétek' sértetlensége, úgy a 'nyalábok' és csomók' teljes súlya ellenőrzöttetik. Ha e részben hiba mutatkozik, az a nyalábok' és csomók' felnyitása és a benlévőségek' szoros megvizsgálása által elenyésztetendő.

113. §. Ha a felek az időhosszítási díjakkal adósak maradnak, a letétmények' kiadatása csak azoknak ponos lefizetése után engedtetelhetik meg.

114. §. Keményen tiltatik a bank' letéti intézetének, hogy a nála letett tárgyak' tulajdonosai' nevérol, vagy azon tárgyak' mennyiségéről, tulajdonságáról s értékéről semmi kerdézkedési értesítést ne adjon; ezenfelül, bárminemű letett vagyonságok, egyedül csak a tulajdonos' tudtával s kijelentetett meg egyezésével, a letét-bizonyítvány' előmutatása mellett, irathatnak át más névre, vagy adathatnak ki másnak az eredeti letévön kívül.

115. §. Ha valamely letévő hitelezői csődület alá esik, s e felől a bank törvényszerűen értesítettetik, köteles a bank a nála letett tárgyakat a csődületi tömeg' számára, hiány nélkül; hű kezelés alatt tartani, s azokat csak az illető törvényhatóság' végzése' következtében, a szabályszerű díj' lefizetése s az intézet' minden követelése' kiegyenlítése mellett, a csődületi tömeg' gondnokának kiadni.

116. §. Ha a banknál letett valamely tárgy, peres ügybeli birói foglalás' útján másra ruháztatik, a letétmény az illető díjak' lefizetése, a letét-bizonyítvány' visszaadása és saját kézzel aláírandó alakszerű bevény mellett kiadathatik.

117. §. Ha több közös tulajdonosok' letétményei adatnak át a banknak, kötelesek a tulajdonosok a letétmény felőli rendelkezhetésre egyet magok közül, vagy valamely más személyt, különös meghatalmazvánnyal felruházni s jogosítani. A bank aztán minden hivatalos eljárásaiban egyedül azt fogja meghatalmazottának ismerni s meghatalmazványát mind addig érvényesnek tekinteni, míg maga rende szerint vissza nem huzatik.

118. §. Ha a letét más' számára történik, maga a letévő az általa nevezett tulajdonos' hitelesített meghatalmazványa'

előmutatása nélkül a letétmények felől nem rendelkezhetik, valamint ellenben a tulajdonos is illy esetben, ha a letett holmikot személyesen követeli, a 106. §-ban kitűzött alakszerűséget tartozik megtartani.

119. §. Ha a letétmény halálozás' következtében, más vagy több mások' tulajdonává válik, az örökösök kötelesek a bankot törvényszerűen tudósítani a felől: kinek lezen hatalma a letett holmikról rendelkezhetni.

120. §. Minthogy a letétményekről öszves mennyiségök szerint lehet rendelkezni, az olly fél, ki a letett holmiknek csak egy részét kívánja kivenni, tartozik az öszves mennyiség' kiadását a 112. §. szerint eszközölni, s aztán azon tárgyakról, mellyeket tovább is az intézet' gondviselése alatt akar hagyni, újabb kettős feljegyzést benyújtani, és éretők az átvételi díjt épen úgy, mintha az előtt a bank' kezénél nem is voltak volna, lefizetni. Újabb gondviselési díj azonban, ha a letét-ido változatlan marad, vagy rövidebbre tételik, nem fizették, idő-hosszítás' esetében pedig csak a 104. §' értelmében kivetett idő-hosszítási pótlék, a kiadási díj végre csupán a valósággal visszaadott tárgyak' száma és sulya szerint követeltetik.

121. §. A bank a nála letett tárgyaknak számuk és mincsmiségek szerinti hű s gondos gondviselésére, valamint azoknak sértetlenségére 's el nem sikkadására nézve is, jóállással köteleztetik; azon történetes esetekre azonban nem, mellyek a köztörvény' rendeletei szerint kizárólag a tulajdonosnak számitandók.

122. §. Ha valamely fél, a neki letét-bizonyítványul kiadott följegyzést elvesztené, tartozik azt a szükséges jegyzéstétel végett közvetlen a bankigazgatóságnak bejelenteni, az oklevél' megsemmítését rendes uton eszközölni, s a letétményről csak a megsemmítési határidő' lefolyta után rendelkezhetik szabadon. Ki ezen alakszerűségeket meg nem tartja, elvesztett följegyzésével történhet visszaélés' esetében a bankon jogszerű követelés nincsen.

VII. Előlegezések' s kölcsönök' szolgáltatásáról.

123. §. A bank következő javakra előlegez pénzt:

- a) olly arany és ezüst szerekre, mellyek a 93. §' értelmében letétményül elfogadtathatók;
- b) pongó pénz kamatu státuspapirosokra;
- c) olly honi termékekre, pórtékákra, gyár- és kézművekre, mellyek nem romlékonyak;

d) házakra és sekvő javakra.

124. §. Ki a banktól pénzt akar előlegezni, azt kettős példányban benyújtandó jegyzék által tartozik kérni, melyben a 94. §. szerint a zálogul szolgálандó tárgy' s a kívánt somma' mennyisége, a kölcsön' idejével együtt pontosan kitéssék.

125. §. Arany és ezüst rudakra s törvényes folyamatban lévő arany és ezüst pénzekre, belbecsöknek a teljes értéken alul száztól ötös mennyiségeig adatik előlegezés; teljes értékű belföldi ércz pénzekenél ezeknek törvényes, külföldieknél pedig belső érczbeli értéke vétetik; arany és ezüst rudáknál ellenben, a felek által a cs. k. pénzverőhivatal' vagy a bankbírók' útján igazolandó belbecs, a pénzverő hivatali beváltóár szerint számítva pengő pénzben.

126. §. Ha pengő pénz kamatú belföldi státuspapirosok (metalliques) vétetnek zálogba, értékök mindig az akkor pengő pénzben lenálló alkuházi középár szerint vétetik, s a reájok adandó pénz az említettkép kiszámított értékök két harmad részére szorittatik. Ha pedig azon státuspapirosok' folyama a bennök kitett száz forintos értéknel felebb szökken, értékökül csak száz forint vétetik, s ennek kétharmad részeig adatik kölcsön.

127. §. Ha a banknál zálogkép letett közkötelezvények, történetes események miatt, alkuházi értékökben, azon középértéknek, mely az iménti 126. §. szerint letételökkör kiszámított, három negyedrésszeig lecsökken: letévőjük köteles, minden e végetti felszólítás nélkül, másnap 11 óráig mint kiszabott határideig, a zálog előbbi értékét a kölcsönbank' szabályaihoz mért valamely más zálog által kiegészíteni, különben az igazgatóságnak joga van, az átvett kötelezvényeket a pesti kereskedői csarnokban eladni, és csak a saját jogai' s követeléseit' teljes fedezete után fenmaradó feleslegnek az adós' számára s rendelkezéseig kamattalan gondját viselni. Ha a bejövő somma a bank' követeléseinek fedezésére nem elegendő, viszkeresete az adós ellen fenmarad.

128. §. Ha a zálogként letett státuspapirosok magyar kir. udvari kamarai kötelezvényeköl állanak, s bizonyos nevekre szólóanak, felölök a bank' számára maga rende szerinti engedmény kiadandó, s az átjegyeztetés az illető hivataloknál használat nélkül eszközöndő.

129. §. A bank a letett kötelezvények' visszaszolgáltatásakor, az illető tulajdonost, a 128. §. szerint kiadott engedmények' megsemmítése fölöl adandó reudes nyilatkozvány által

helyzendi ismét vissza azon kötelezvényekről szabadon rendelkezési jogába.

130. §. Ha a bank honi termékekre, portékákra, gyár- és kézművekre előlegez pénzt, főként e következők figyelembe vevendők:

- a) Azon termékek, portékák, gyár- és kézművek, olyanok legyenek, mik nem romlékonyak.
- b) Az előlegezés csak három hónapra, vagy egyik pesti vásártól a másikig adatik.
- c) Ha a felek, kik a banknál pénz-előlegezés mellett termékeket, portékákat, gyár- és kézműveket tesznek le, a visszaváltási időt meg akarnák hosszabbítani, azok, kik három hónapos előlegezést kaptak, a lejárat előtt két héttel (14 nappal), azok pedig kik termékeikre, portékákra, gyár- és kézműveikre egyik pesti vásártól a másikig vettek fel pénzt, a vásár' első hete' elején tartoznak az igazgatóságnál a meghosszítás iránt lépéseket tenni.
- d) A bírálók a termékek', portékák', gyár- és kézművek' értékét a pesti folyó ár szerint határozzák meg.
- e) A bank az értékbeli somma' feleig előlegez.
- f) Ha a letett termékek, portékák, gyár- és kézművek a bírálók által meghatározott becsúárnak három-negyedrészére leszállának, letévőjük köteles írásbeli felszólításra, 8 nap alatt előbbeni értéköket kiegészíteni, különben az igazgatóságnak joga van az átvett termékeket, portékákat, gyár- és kézműveket eladni, s csak a saját jogai' s követelései' teljes fedezete után fenmaradó felesleget tartani az adós' számára s rendelkezésére gondviselés alatt; mire nézve
- g) Köteles minden olly letévő, ki nem helybeli kereskedő, távolléte idejére, itt Pesten egy különösen ezen esetre szóló hitelesített meghatalmazvánnyal felruházott képviselőt rendelni, ki a jelen §. f. pontjának eleget tegyen.
- h) A bank' s a község' minden részbeni biztosítása' tekintetéből rendeltetik, miszerint minden, ki a banktól termékeire, portékáira, gyár- és kézműveire, vagy bármí más vagyonságaira kölcsönt akar kapni, tulajdonosi joga' igazolása végett, a bank' kívánatára, két helybeli pesti hiteles és bankképességgel bíró embert hozzon magával jótállóul.

131. §. Ezen kölcsönözési ügy' kezelését, a bankigazgatóság idő s körülményekhez képest intézendi s rendelendi el,

és a kezelési járandóságokat azokhoz szabandja igazságosan. Az átvett termékekről, portékákról, gyár- és kézművekről bevényt ad a letévőnek.

132. §. Házakra s fekvőjavakra a bank, az alapszabályok 16. §. szerint szinte fog előlegezni, s elveit, mellyeket e részben követend, az ez iránti közzétételben határozza meg.

133. §. Egyike a zálogok' benyujtott feljegyzéseknek a banknál marad, másika a félnek visszaadatik, a kapott pénzbeli sommáról mindazáltal tartozik az elzálogító váltójogilag köteleztetése végett, egy általa elfogadott váltót kiadni, mellynek lejáratu napja a kiváltás' idejét jelentse. A zálog átvételének elismerése s ezen zálogügy' kellő meghatározása a feljegyzésben szinte kitétetik.

134. §. Zálogokra pénz csak százaz számmal teljesen felosztható kerek sommából előlegeztetik, ha és a mennyiben ezen sommák a zálog' értéke által a 125, 126, 130 és 131. §§' rendelete szerint kellőleg fedeztetnek.

135. §. Száztól hatos kamatnál, mi előre befizetendő, több sohasem vétetik; a legrövidebb idő, mellyre a bank' pénzt előlegez, tizenöt napra határoztatik.

136. §. Ha ki a zálog' átvétele felőli bizonyítványul visszkapott feljegyzést (133) elvesztené, köteles ezen esetet a banknak tüstént bejelenteni, s azon oklevél' megsemmítését az alapszabályok' 47. §-sa' értelmében a váltótörvényszéknél eszközölni. Csak ha ez eszközöltetett, lehet a banknál a feljegyzés' másolatát megkapni s a zálog' kiadatását megnyerni.

137. §. A foglalkodás' ezen ágánál előforduló egyéb teljesítendőségek, a 101. §. szerint, a beadott zálog' számához és súlyához mért átvételi s kiadási díjban állanak.

138. §. A kölcsön' ideje hosszításánál, a kiadási s az átvételi díjak a letéve lévő zálogért épenúgy megvétetnek, mint-ha a zálog valósággal visszaadatott s a bank által ujönnan vétetett volna át.

139. §. Ki az adósság' lejáratu előtt, a tőkepénz illető részének lefizetése mellett csak egy részét kívánná a zálognak kivenni, a kölcsön-maradékot pedig a kítüzött ideig tovább is fenhagyni, tartozik ebéli kérelmét a kezénél lévő feljegyzésen kitenni, egyszersmind a banknál lévő adóslevelére is hasonértelműleg feljegyezni, minek következtében aztán a bank, ha a zálog felosztható, kérelmét teljesítheti.

140. §. A zálogok épenúgy, mint az egyszerű letétmények, a 107. és 108. §§' szabályai mellett vétetnek át, s ha mas' számára tétetnek le, vagy öröklés', engedmény' vagy birói foglalás' utján más' tulajdonává válnak, kiadásuknál a

116 és 119. §§. megtartandók, a zálogokra intézett letiltásokra s tudakolási értesítésekre nézve pedig a 114 és 115. §§' rendelkezései alkalmazandók.

141. §. Kölcsön' lejáratá előtti szabadságában áll a zálogtulajdonosnak a bankot írásbeli nyilatkozással s az illető árnak meg vagy nem szabásával feljogosítania, miszerint a zálogul letett vagyonságot egészen vagy részben, hites alkuszok által, vagy pedig közönséges árverés' útján eladathassa; lejáratkor ellenben, ha a kölcsön vissza nem fizettetik, joga van a banknak magát a magyar váltótörvény' zálog- és megtartási jogról szóló 193—200 §§' értelmében azonnal kielégítenie, mind egyik, mind másik esetben, a félnél kinlévő tökepénzhez a kiadatási és alkuszdíj, árverési s minden egyéb költségek is. bizonyos meghatározandó díjjal (provision) együtt, hozzá számíttatnak, s csak az ezek után fennmaradó somma adatik át, de kamat nélkül, a feljegyzés' visszaszolgáltatása s rendszerinti nyugtatóványozás mellett, a tulajdonosnak, vagy csődület' esetében, a csődületi tömegnek.

142. §. Az, hogy a felek által eladás végett önkényt átengedett vagyonságok el nem adathattak, a kölcsön' ideje' hosszabítására semmi alapos okot nem szolgáltatathat, s az adóst kötelességétől, miszerint a bankot annak idejében teljesen kifizesse, fel nem menti. Azon esetre pedig, ha talán a bank a zálogok' eszközlött eladása által teljes kielégítetést nem nyerhetné, a zálogtulajdonos elleni további keresete az intézetnek ezennel világosan fentartatik.

B. Minta.

sz.

lapin

Részvénye a magyar kereskedelmi banknak.

A legfelsőbb jóváhagyást nyert magyar kereskedelmi bank ezennel nyilvánítja, hogy N. N., vagy a jelen oklevél' bármely más jogszerű birtokosa, a szabály szerinti járulmány' következtében, mellynél pótlék-fizetésnek helye soha sem lehet, a lapon szám alatti részvénynek tulajdonosa lett, ezért is mindazon jogoknak részese, mellyek a magyar kereskedelmi bank' részvényeseit, legfelsőbb helyen jóváhagyatott szabályainál fogva illetik és illetendik.

Pest

18

Tulsó lapján.

A magy. kereskedelmi bank' jelen lapi szám alatti részvényt átengedem	urnak	Az átruházás' neme.	Év és hónap	nap	Átengedő' aláírása.

VII.

Hazai első takarékpénztár.

Ezen 1839-ben alapított közhasznú intézetnek szabályai következők:

1. §. Ezen takarékpénztárnak czélja s iránya: a munkás és szolgáló köznépnél a szorgalmi ösztönt s takarékossgot ébresztetni, serkenteni és ápolni, s alkalmat nyújtani arra, hogy ez beszerzett kevés vagyonának feleslegét, szükség', tehetetlenség' s balesetek' idejére félretehesse, s azt a takarékpénztárak tőle átvevén, számára biztosítsák és kamatok s ezek' kamatai által neveljék.

2. §. Az érintett üdvös czélnak elérhetése végett, egy alapító egyesület, az intézet' bátorságára s egy takarékpénztár' alakítására, fejenként 100 pengő frtjával, 65,000 pengő frtnyi jótállási tőkét tett össze oly végre, hogy ennek kamatai egyenesen az intézet' javára fordíttassanak.

3. §. E szerint senkinek az intézet' pénztárába beteendő pénze semmi esetben el nem vesz.

4. §. Az intézet Pestmegye' pártfogása alatt áll, mellynél fogva illy czímet visel: „Pestmegye' pártfogása alatt álló hazai első Takarékpénztár.“ — Egyébiránt a most említett pártfogáson kívül, tekintetes Pest vármegyével sem pénztárra, sem kezelésre nézve semmi egybekötetése nincsen.

5. §. Az alapító részvénye' kamatját u. m. 6 p. fíot vagy évenként fizetheti, vagy több évekre is előre egyszerre fizetheti, vagy pedig magát az alapítói tőkét is leteheti.

6. §. Az intézet' dolgait minden fizetés nélkül, becsületből kormányozzák: egy igazgató, segédigazgató s 40 tagból álló választmány, kik közül soronként minden hivatal-nyitott napon, egy választmányi biztos az intézet' hivatalos kezeléseinél jelen van. Az egyesület' munkálatait viszik a következő tisztviselők: a) a hivatalban: egy pénztárnok, egy ellenőr és egy irnok, b) a köz- és választmányi ülések' jegyzőkönyveit s az ezekkel járó egyéb hivatalos irományokat szerkeszti egy titoknok; ügyeit pedig a választmánynak azon ügyvéd-tagjai, kik e részben eddig is minden alkalommal minden jutalom nélkül, egyedül az intézet iránti nemes buzgóságból, annak javát munkálni szivesek valának.

7. §. Az egyesület évenként januar hónapban rendszeresen, szükség' esetében pedig egyébkor is tartandja közgyűlését, mely részint hírlapokban, részint különös jelentések által előbb köztudomásra andandó lézen, s mellyben minden tag részt vehet, — A választmányi ülések szinte rendszeresen, minden 14 napban, vagy miként azokat az igazgatók szükségnek látandják, egyébkor is fognak tartatni.

8. §. Az egyesületnek mindegyik személyesen megjelenő tagja, részvényei' számára való tekintet nélkül, csak egy szavazattal bír.

9. §. Az egyesület' igazgatója közgyűlési elnök nem lehetvén, elnökét minden közgyűlés maga nevezi ki.

10. §. Tíz év' elteltével az alapítói egyesülés és részvényi kötelezés megszűnik ugyan, mindazáltal az intézeti kormány, az első alapítók' kezében továbbra is megmarad, olly formán, hogy azontúl magok s választmányosaik közé, a gyámolók közül is megválasztathatják azokat, kiket az intézet' céljainak előmozdítására alkalmasaknak ítélnék.

11. §. Tárgyai a közgyűlésnek ezek:

- a) Az igazgatónak, segédigazgatónak s választottság' tagjainak titkos szavazattal megválasztása.
- b) Tisztviselőknek szinte titkos szavazattal és általános többséggi megválasztása.
- c) Az intézet' állapoltjáról teendő igazgatói s választmányi tudósítások' felvétele, mellyek megvizsgálás után t. Pest vármegyének, közgyűlésen leendő felolvasás és nyilvánítás, onnan pedig a tisztelt megyének e részbeni határozatához képest, a nagyméltóságú magyar királyi helytartó-tanács-hoz leendő felküldés végett bemutatandók lesznek.

- d) Időközbeni tapasztalás után netalán czéltalanoknak mutatkozott szabályok' megváltoztatása, ugy az alkalmatlan vagy hűtelen tisztviselőkről intézkedés, melly esetek azonban a közgyűlési hirdetményekben előre világosan kiteendők lesznek.
- e) Az intézet' számára, a választmány' előterjesztéséhez képest szükségesnek találandó nagyobb költség' elhatározása.
- f) Minden olly tárgyak, mik a választmány' körén túl terjednek.
- g) Az intézet' javára tett minden nagylelkű pártfogások, adakozások, hagyományok sat. közgyűlésben közhírré tételnek, s a hírlapokba iktattatni rendeltetnek.
- h) A közgyűlés a számadások' és a pénztárak' megvizsgálásán s ezeknek egymással összehasonlítására 7 tagból álló bizottságot választ, melly munkálkodásának könnyebb és tisztább vitele' tekintetéből, negyedévenként össze ül. Teljes erejű munkálkodására legalább 5 tagyak jelenléte szükséges, s tudósítását a januáriusi közgyűlésnek mutatja be. — Ezen bizottságban a választmány' tagjai részt nem vehetnek.

12. §. Az igazgató és segédigazgató, kik közvetlen felügyelők az intézetnek és kezeléseinek, három évre választatnak.

13. §. A választmányi üléseknek ők elnökei. Egyenlő szavazatok' esetében, kivéven a kölcsönadás' elhatározásait, — az ő szavazataik eldöntők.

14. §. Ha az igazgató időközben meghal vagy lemond, újnak választása végett azonnal közgyűlés hirdetendő; az elhalt vagy lemondott segédigazgató' helyébe pedig az lép, kit a múlt segédigazgatói választáskor utána legtöbb szavazat ért.

15. §. Tagjai a választmánynak, mellynek elnökei az igazgatók, — egy évre választatnak, de többekben is megválaszthatók; évközben is a 18-dik §, szerint magok egészítik ki magokat.

16. §. Miután a választmányi üléseknek legfőbb s a minden oldalról szoros vizsgálatot leginkább igénylő tárgyai a kölcsönök, mielőtt a nemesi, polgári, községi és adózói fekvő vagyonaikra adandó kölcsönök a gyűlésben felvételének, az e részben munkálodó állandó bizottság' tagjai által előlegesen megbirálatnak, s csak ezen bizottság' tagjainak véleményes tudósítása' következtében vétethetnek tanácskozás alá; annál fogva a választmányi ülésekben, — az elnök' beszámításával hár tagnak jelenléte elegendő, — ugy azonban, hogy minden ilyen kisebb számú gyűlés' jegyzőkönyve a kö-

vetkező teljes számú ülésben felolvastassék és meghitelesítessék.

17. §. Minden a kikölcsönözésben meg nem egyező tagnak szabadságában áll, meg nem egyezését maga igazolására a jegyzőkönyvbe saját kezével beírni.

18. §. Ha valamelyik választmányi tag időközben ki lép, vagy meghal, illy esetben helyét az töltendi be, ki a mult választmányi szavazatok szerint az elválasztotthoz legközelebb állott.

19. §. Az intézet' tisztviselői az egyesület' közgyűlésén teszik le hitöket hűséges hivataloskodásukra, miután előbb a választmány előtt tiszta erkölcsüket s lelkületöket bebizonyították s a megkívántató vagyoni jótállást elegendően kimutatták.

20. §. Ezen jótállás vagy biztosítéki levél (Cautio), — melly a választandóknak, ha atyai hatalom alatt lennének, atyjaik, s ha házások, hitveseik által is aláírandó s a lekötött javakra bejegyeztetendő, — a pénztárnokra 8 ezer, az elleőrre 5 ezer, az irtokra nézve pedig 2 ezer pengő forintban állapittatik meg.

21. §. Az intézet' számadó tisztviselői más hivatalt s felelettel járó gyámságot nem viselhetnek.

22. §. A hivatalnak hetenként három nyitott napja van, u. m. kedd, péntek és szombat, mellyek közül kedd és szombat a betételek' elfogadására, péntek pedig a felmondott betételi pénzek' visszafizetésére van rendelve. — Szabatos órák: délelőtt 9-től 12-ig, délután 3-tól 6-ig.

23. §. Elfogad az intézet, az alább megállapított öszveg' erejeig pénzeket mindenkitől különbség nélkül.

24. §. A betétel' legkisebb öszvege 20 p. kr., legnagyobb 300 pfrt., melly utóbbi behagyott kamatokkal és ezek' kamatjaival 600 pfrtig nevékedhetik. — Mihelyt a betett töke ezen maximumot megüti, tartozik azt a tulajdonos kivenni, különben attól fogva kamatot nem kap; szabadságában állván azonban ezen öszvegből kisebbet új betételekre használni.

25. §. Az intézetnek minden be- s kifizetései egyedül a hivatalban történhetnek; s addig míg idővel bizományosok (commandite) által netalán mód nyujtatnék arra, hogy a megye' leglátványosabb részeiből is beteendő pénzek bejöhessenek a takarékpénztárba a nélkül, hogy az adózónak befáradni kellessen, — szükséges, hogy mindenki maga gondoskodjék pénzének beadásáról.

26. §. A betételi könyvecskéktől 20 pfrnyi betételig semmii díj nem jár, azontúl 50 frtig 6 pengő kr., 50 frtől 100-ig 8

pengő kr., ettől 150-ig 10 p. kr. ezenfelül 20 pengő krajczár lizettelik.

27. §. A könyvecskének elvesztése vagy ellopátása a hivatalban azonnal bejelentendő s a betételi jegyzőkönyvbe feljegyzendő lészen, további rendelkezésig minden fizetés felfüggesztetvén.

28. §. Az intézet a beteendő özvegektől száztóli öt kamatot fizet, a kikölcsönözöttektől pedig hatot veszen; a minden száztól esendő egy forintnyi különbség, az intézet' javára, költségek' fedezésére maradván.

29. §. A kamatoztatás, a betétel vagy felfizetés után következő hónap' első napján kezdődik és megszűnik azon hónap' utolsó napján, melly a betétel' vagy felfizetés' kivételét megelőzi. — Az intézet' kikölcsönözéseinek kamatai szorosan befoglalólag (inclusive) napszámra számíttatnak ki.

30. §. A betételek' és felfizetések' kamatai, januar és julius hónapokban, a tulajdonos által felvételhetnek, mi csak úgy történhetik meg, ha a betétel és felfizetés után következő hónap' első napjától junius' és december' végeig, vagyis a kamatok' számítása idejeig, a kamatoztathatásra szükséges félév már lefolyott. — Ha a kamatok ben hagyatnak, azok a fentebbi mód szerint tőkésztetnek, de illy tőkésztetésre a kamatnak legalább 20 pgő krt szükség megütni. Ha a kamat egy p. frtot meg nem üt, tőkéje nélkül külön ki nem vétethetik, hanem tőkésztelik.

31. §. Számolás' könnyebbségeért, de a könnyen történhető zavarok' kikerülése végett is, a hivatal kamat-krajczárok' törtszámaival nem vesződik.

32. §. Minden betett és felfizetett pénzek, minden pénteken kivételhetnek a tulajdonos által, egészen vagy részletesen, a kivétel' nagyságához képest felmondással, vagy a nélkül, — 50 pgő frtig nem kell felmondás, azonfelül 100 frtig 8 napi, 100 frton felül a legnagyobb özvevig egy hónap a felmondási határidő olly megjegyzéssel, hogy ha valaki családtagjai' nevére, több 300 pfrtos betételt tenne, azokat nem mind egyszerre, hanem egymás után hét naponként mondhatja fel. Ezen felmondások a hivatalban történnek.

33. §. A betett özveg s a kamatok annak fizettetnek ki, ki az illető betételi könyvecskét előmutatandja. Az okleveles vagy tanús kimutatást csak azon esetben kívánja meg a hivatal, ha a betétel a jegyzőkönyvbe tett azon kikötés mellett tétetett, hogy az senkinek másnak, mint egyedül az illető tulajdonos' személyének szolgáltatassék ki.

34. §. Az intézetnek a betételekből, felfizetésből, benha-

gyott kamatokból, tartalékpénztár' tőkéiből s ezeknek kamataiból begyűlt minden pénzei, száztóli hatos kamatra kölcsönöztenek ki; a bár ki által kölcsönveendő összeg 15 ezer pengő frtot meg nem haladhatván.

35. §. Annak megjegyzése mellett, hogy senkinek pusztá személyes hitelére vagy, mint a magyar mondani szokta, szakállára, ugyszinte merő vállalatra, magányos átruházandó kötelezvényre, tisztifizetésre, valamint fogható zálogra pénz nem kölcsönöztetik. A vagyoni bátorság' kellő kimutatása mellett, kölcsön ad az intézet:

A) *Első helyen*, minden másnemű bátorságok előtt, előre szabályosan igazgató, választmányi biztos és pénztárnok által megvizsgálandó státuspapírosokra, azon általános megjegyzéssel, hogy ezek csak budapesti lakosoktól, vagy azok' jótállása mellett fogadtatnak el, s hogy a bécsi pénzesarnok' időnkénti folyamához (Wiener Börsen-Cours) mérve azokra, a kamatok' előre fizetése mellett, háromnegyedrészen csak három hónapra kölcsönözthetik pénz; melly határidő, ha a státuspapírosok' bece nem csökkent, a választmány által meghoszabbíthatatik. Illyetén kölcsönveő különös térítvényben, mellyben aláírásán kívül lakását is kiteendi, arra is tartozik kötelezni magát, hogy azon esetre, ha, s valahányszor az általa letett papírosok' folyama időközben 10%-tel lejjebb szállni találna, a hozzá intézendő felszólításra, 24 óra alatt ezen 10%-nyi hiányt kipótolandja; szabadságában állván ellenkező esetben az intézetnek, a tulajdonos által letett papírosokból annyit eladhatni, mennyi az öszves kölcsöntartozás' tőkéletes kielégítésére elégséges leend. Letett státuspapírosairól a kölcsönveő is kap a pénztárnok' aláírása alatt ellen-térítvényt.

A státuspapírosi szabályok alá számíttatnak jelenleg — további netaláni változtatásig — az Eszterházi sorsok is; ugy szinte a teljes mértékű cs. aranyak is, mellyekre darabját 4 pft 25 krral számítva, a kamatok előre fizetése mellett, három hónapra úgy kölcsönöztenek ki az illető összeg, hogy a lejárás' idejére elmulasztott kiváltatásuk' esetében, a folyam szerint azonnal eladatnak.

B) *Második helyen*, három váltóképes egyén által kiadandó s előlegesen a választmányi ülésben megvizsgálandó váltólevelekre, a kamatok' előrefizetése mellett, szinte három hónapra; és ugyanazon nevekre nem több, mint 15 ezer pengő forint erejéig; azaz: ugyanazon egyén egy vagy több váltókon, még különböző minőségben is, csak 15 ezer pengő ftiig kötelezheti magát a takarékpénztárnak. Egyegy váltó nem szólhat többről öt ezer pengő frtnál.

C) *Harmadik helyen, Pestmegye' kebelében fekvő nemesi birtokra*, az alábbirt módon kimutatandó becsárnak egy negyedrésze, mint legnagyobb öszveg' erejéig; egyegy kötelevényen azonban csak öt ezer pgő frt állhat.

A választmányhoz intézendő rövid folyamódáshoz, — melyben a felvenni kívánt öszveg' és lekötendő nemesi jószág megemlítettnek, — e következő oklevelek melléklendők:

1. Szolgabiró és esküdt által végrehajtott hiteles öszveírás, melyben az ügy nevezett normalis conscriptiótól némileg eltérve, világosan és határozottan kiteendők:

- a) Birtok' neve, szomszédjai s mostani birtokosai.
- b) Hányadrészét bírja ennek az öszveíró? világosan ki teendvén; az öszveíró mi adatokból tudja vagy tapasztalta ezt?
- c) Birási jog, t. i. osztályos vagy adómányi örökje-e a jószág az öszveírónak? vagy csak zálog? ez utolsó esetben: mennyiben bírja azt, hány év van még hátra?

Az öszveíró arról, hogy az idetartozó eredeti oklevelek neki előmutattattak, az öszveírás' fejezetében bizonyosságot teend.

- d) Holdak' száma — még pedig külön a csak általában megemlített jobbágy telkektől. — Ezen pont mint a kölcsönnek csak nem egyetlen alapja ne bizonytalan tanuvallásokból, hanem, — hol a tagosztály megtörtént, annak hiteles felméréséből, — vagy hasonló s hitelesen felmért birtok' aránya után, — vagy más hiteles s az öszveírásban megemlített kútfokból világosan tételessék ki, még pedig a szántóföldek', kaszallók', erdők' holdjai különkülön, a legelőből csak úgy s csak annyi jöhetvén be az öszveírásba, ha és a mennyi az egészen befejezett tagosztály' következtében az öszveírónak kirekesztőleges birtokában van.
- e) A fekvőbirtoknak holdja, így elkülönözve három helybeli vagy szomszéd, vagy hozzá-értő gazdasági tisztek által hit alatt becsültessék meg, s ezen becsár, — leszámíttatván abból a netalán betáblázott öszveg, — fog a kölcsön' mértékeül vétetni.
- f) Ha a közbirtokosok közül valakinek birtoka hasznában biratnék, hasznos az öszveírásban a helyben divatozó hasznobéri sommát is, egy két, vagy több esetek' hiteles megemlítésével kitenni.
- g) Az épületek', gazdasági készülétek', marhák' a kiadandó kölcsön' mértékeül nem vétetnek; de azért az öszveírásba nagyobb bátorság' okaért befoglalandók.

h) Az is megemlítendő: van-e az öszveiratónak a hazában másutt birtoka?

2. Betáblázási bizonyítvány.

3. Perekről a nagyszombati ker. tábla és Pestmegye' pertárnoka által kiadott bizonyítványok.

D) *Negyedik helyen*: a két királyi városnak népecsbb utczáin lévő, — s mind építési, mind helyezeti viszonyaik' tekintetéből a választmány általi megvizsgáltságuk után, az intézel' bátorságára elfogadható, tűz ellen biztosítva lévő házakra, a szabályosan kimutatandó becsárnak, minden tekintetek' egybevetése után, fenmaradandó tiszta egy-negyedrészre, — s egy kötelezvényre öt ezer pgő forint — erejeig.

A folyamodáshoz melléklendők:

a) Telekbirói hiteles bizonyítvány arról, hogy a ház a folyamodó' nevére írva, s így szabad rendelkezése alá tartozó tulajdona.

b) Hiteles s a város' meghiteltetett építő mesterei és a telekbirói hivatal által kiadott becslevél.

c) Betáblázási bizonyítvány.

d) A ne talán régebben betáblázott adósságok' kamatai' lefizetéséről nyugtatványok — ha megszerzhetők, — különben a kamatok a betáblázott tőkéhez számítátnak.

e) Pertárnoki bizonyítvány perekről, vagy azok' nem létéről.

f) Tűzkármentesítési bizonyítvány.

E) A megyében kebeleztett nagyobb és közpénztárral bíró kiváltságos községeknek, lekötendő bátorságnak a C. 1) alatti pontok szerinti öszveírása mellett.

F) Ollyan az. mezővárosok' kebelében s határában fekvő ingatlan vagyonokra, hol a lakosok javaikat tulajdonosi joggal birják, s rendes bevallási jegyzőkönyvek vitetuck.

A folyamodáshoz melléklendők:

1. *Az öszveírás*, melly a következő pontok' szerint hajtatik végre:

a) A kölcsönt venni kívánó lakos' folyamodására, a város' kebelében, határában sat. lévő, s az örökbevallások' jegyzőkönyvében tulajdon nevére írott fekvő javainak öszveírása s hold vagy darab számra leendő megbecsülése végett tanácsulésből kiküldetnek két tanácsnok és két választott polgár; még pedig hogy az öszveírandó javak' mennyisége és becsára ellenőrség alatt történjék, — a kiküldendő választott polgároknak egyike a folyamodóval ugyanazon — másika pedig más ti-

zedből való legyen; mind a négynek a kiküldő végzésben világosan tudtokra adassék, hogy a birtokrészeknek általuk kiteendő mennyiségeért felelősek.

- b) Ezen küldöttség, a folyamodónak fekvő javait, mind kiterjedésre, mind becsre nézve, nem gondolomra, sem a folyamodó felvállása, hanem az általa előmutatandó osztályos, vagy egyéb a mennyiséget kimutató oklevelek, vagy mérnöki bizonyítványok után, vagy mindezek nem léteben, öl számra adja világosan elő tudósításában; a becsárt pedig nem általában, hanem hold számra lélekismeretesen, úgy a mint az eladások jegyzőkönyvéből, vagy az ottani tájékon divatozó árfolyamból előttök tudva van, határozza meg; világosan megemlítvén az adatokat vagy okleveleket, mellyekből mind a mennyiséget, mind a becsárt felvette. — Épületek az összeírásban csak úgy és annyiban számítatnak, ha és a mennyi sommában tűzkármentesítve vannak, — a járó és heverő marhák és gazdasági épületek pedig itt is, csak mint bátorság nevelő, de a kölcsön, mértékeül nem vehető czikkek, foglaltatandók az összeírásba.

- c) A küldöttség ezekről, a tagok aláírásával bemutatandó tudósítását, illetőleg bizonyítványát a tanács' birói és jegyzői aláírással és hiteles pecséttel szokott bizonyítólevél formában, a folyamodónak kiadja, s ezen bizonyítólevélben a következőkről tesz hiteles bizonyítást u. m.

- aa) Hogy az összeírt javak az összeíratónak valóságos ösi vagy szerzemény tulajdonai, nevére az örök bevallások' jegyzőkönyvében beíratlak, még pedig minden összeírt darab részre nézve az örökbevallások' könyvéből a beírás' költét és számát különkülön kiteendi; vagy ha a birtok osztályos, arról tesz említést; továbbá megjegyzi, hogy azokra nézve a folyamodó ellen terhelő örökségi vagy adóssági perek előtte nem folynak, vagy ha folynak, kijeleli azon részt, mellyet per terheli, megjegyzi végre azt, hogy a mennyiség és becsár ellen észrevétele nem fordul-e elő.

- bb) A folyamodók' személyét illetőleg, a tanács' bizonyítványában, világosan kiteendő annak a tanács' előtt ismert magaviselete, iparkodó szorgalmas volta, és hogy a közterhek' viselésében millyen pontos, az árvák' táranak, vagy adójában nem tartozik-e?

2. Az ekkép felkészítendő összeíráshoz, a folyamodni ki-

vánó lakos' részéről még bétáblázási, és ha a nemies, folyó perekről is szóló megyei bizonyítványnak előmutatása szükséges.

Ugyan e pontok állnak akkor is, midőn több egy társaságba állott lakosok, egymásért jóállva (in solidum) — vesznek kölcsönt az intézet' pénztárából.

G) *Jobbágy-kölcsön.*

Jobbágy-kölcsönök csak az intézet' szabadabb rendelkezése alatt álló tartalék-pénztárból és csak ennek erejeig adatnak; még pedig az 1836. 4-dik törv. czik. 7-dik §-nak b) pontja alatt országosan elrendelt telek-könyvek' életbe hozataláig, a jobbágy kölcsönök illy szabályok mellett adatnak ki:

I.) Egy jó magaviseletét és takarékos voltát hitelesen kimutató jobbágyinak, első helyeni bétáblázásra, hat évre az alábbirt oklevelekkel hitelesen kimutatandó, s minden adósságoktól és közterhektől tiszta, fekvő értéke' becsátának egy negyedrésze erejeig. A jobbágy' fekvő értékéhez, a törvényben meghatározott jobbágyi állományon kívül, a szőlők és az 1839. 6-dik törv. czik. 1-ső §-sa' értelmében megváltott irtások, a szelléreknél pedig szerzemény földek, szőlők, irtások számíttatván.

II.) A kölcsön hat év alatt fizettetik részletesen vissza, így:

1-ső évben csak a kamat fizettetik	
2-ik „ „ „ „	egy tizedrésze
3-ik „ „ „ „	két „
4-ik „ „ „ „	két „
5-ik „ „ „ „	két „
6-ik „ „ „ „	vagy is az utolsó évben három tizedrésze;

— mindenkor a részletes visszafizetés' illető kamatjával együtt.

III.) A kamat félévénként fizettetik.

IV.) Ha kötelezésének, — akár a félévi kamat, akár a részletes visszafizetésben — csak egyszer is meg nem felel, a nála lévő kölcsön azonnal felmondottnak tekintetik: s rajta kamatjával együtt szóbeli perrel rögtönös végrehajtás' és árverés' útján megvéteik. — Ugyan ez történik.

V.) Akkor is, midőn a jobbágy a közterhek' leróvásában késedelmesnek tapasztaltatik.

VI.) A kötelezvényt házas társa, vagy ha árvák vannak, azok' nevében az árvák' atyja is átírní tartozik.

A jobbágy-kölcsönérti folyamodásokhoz melléklendők:

a) Az 1-ső pont alatt leirt fekvő javaknak, — szolgabíró és esküdt által, három hit alatt kihallgatott tanúk' előadása után végrehajtott ö s z v e i r á s a, mellyben ugyan-

azon tanúk által meghatározandó becsár is, még pedig nem általában, hanem hold- vagy darab-számra világosan kitétessek. — Épületek csak úgy és annyiban számíthatnak az összeírandó bátorsághoz, ha és a mennyi sommában tűzkármentesítve volnának. Járó és heverő marhák, gazdasági készülétek a bátorságot nevelik ugyan, és így az összeírásba befoglaltathatnak, de a kölcsön' mértékeül nem vétetnek.

b) Ha a helységben jobbágy telkek örök áron el — vagy haszonbérbe adattak volna, ilyen örök vagy haszonbérbeadási, egy, két, vagy több esetek az előljárók által kiadandó s a földes uraság által meghitelesítendő bizonyítványokkal mutattassanak elő.

c) Az előljároság által kiadandó s a földes uraság által meghitelesítendő bizonyítvány arról:

1) Hogy a folyamodó, ha több testvérei vannak, azokkal megosztott, s maga gazdája.

2) Hogy adósságoktól, perekeltől s függő végrehajtásoktól szabad, az árvák' pénztárának nem adósa, adóját lerotta. Ezen bizonyítvány a pénztártól a kölcsön' felvételek nyerendő szokott kölcsönözési ívre rövid foglalatban ráírva, minden részletes fizetésekor megújittassék, különben a IV-dik pont alatti eset áll elő.

d) Megyei levéltárnoki betáblázási bizonyítvány.

36. §. Minden kölcsönvevő a kiadandó kötelezvényt igazgató vagy választmányi tag előtt írja alá, ha feleséges nejével, s ha szükséges, a bátorságra megkívántató más személyekkel együtt, melly kötelezvény az adós' költségén tábláztatik be.

37. §. A választmány előtt kimutatandó bátorságnak tisztának, perekkel, adósságokkal nem — vagy aránylag igen kevéssé terheltnek, s a folyamodó' tulajdonának kell lenni.

38. §. A kötelezvényben kiteendő kölcsönös felmondás' ideje 1,000 forintig egy, 2,000-ig két, 3,000 forintig három hónap, azonfelül fél év.

39. §. Ha a kölcsönvevő a negyedévenkénti kamatokat a kiszabott határnapra pontosan nem fizeti, illy esetben az egész tőke felmondottnak tekintetik.

40. §. A kikölcsönözésektől, ugynevezett beirási díj' fejében 50 pengő forintig nem fizettetik semmi, — azonfelül 500 forintig 20 pengő kr. — 1,000 forintig 24 kr., — 2,000-ig 30 p. kr., azonfelül 36 p. kr. fizettetik az intézet' javára.

41. §. Az intézetnek pénzei és oklevelei szükséges ellenőrség, ellenzárok, gyakori véletlen igazgatói, úgy szinte ne-

gyedéves bizottsági vizsgálatok által teljes biztosságban őriztetnek.

42. §. Minden számolás egyedül p^gő vagy is conventios ezüst pénzben vitetik. — Aranyak betételekre nem fogadtatnak el, hanem a betenni kívánók oda lesznek a pénztárnok által utasítandók, hogy azokat a betevés előtt másutt váltsák fel, magának a pénztárnoknak az illyes felváltás tilos lévén.

43. §. Az intézet' minden főjegyzőkönyveinek s kiadandó okleveleinék igazgató' s legalább egy választmányi tag' aláírásával, intézet' pecsétével hitelesítetteknek és lapozottaknak, zsinórral átvonottaknak szükség lenniök. Az intézetnek minden kezelése szoros ellenőrséggel vitetnek, mi végre egy választmányi biztos minden hivatal-nyitott napon a hivatalban sor szerint jelen van.

44. §. Az intézet saját pecsétével el, — mellyen egy repülő méh van kimetszve jelenleg illy körirással: Pestmegyei Takarékpénztár' Intézete.

45. §. Ha az intézet' tartaléktökéje idővel annyira megsaporodnék, hogy annak bátorságosítását s kezelési költségeit fölözné, ezen fölösseg az intézettel rokon jótékony czélokra p. o. az ötös kamatoknak hatásra nevelésére, vagy egy gazdát 12 évig híven szolgált cselédek', szorgalmas pénzberakók', jó nevelő számos gyermekes apák', hű fiak' sat. megjutalmazására fog fordittatni. Ezekről mindazáltal annak idejében egyedül maga az intézet rendelkezendik.

VIII.

Különbféle pénzek' értéke. *)

A. Aranypénzek.

Pénzek' neve	Hely	Érték p. p.		
		ft.	kr.	$\frac{1}{100}$
Arany	Velence	2	53	07
„ (uj)	„	4	31	73
„	Hollandia	4	35	65
„ (császári)	Ausztria	4	34	04
„ (kőrmöczi)	„	4	35	16
„ 1748	Lengyelorsz.	4	34	87
„ 1787	Poroszország	4	32	56
„ 1763	Oroszország	4	27	80
„ 1796	„	4	34	11
„ 1797	„	4	34	04
„	„	4	28	42
„	Ágosta	4	7	81
„	Bázel	4	31	96
„ 1767	Dania	3	38	82
„	Württemberg	4	27	41
„	Svédország	4	30	34
„ (hatos) 1783	Nápoly	10	28	10
„ (hármás) oncetta 1818	„	5	0	15
„ (kettős) sequin 1762	„	3	24	72
„ (kettős)	Lübeck	9	14	54
Aranyforint	Hanover	3	20	96
Araaypoltin 1777	Oroszország	—	41	43
Araayrubel 1756	Sz. Pétervár	1	55	92
„ 1799	„	1	29	10
Augustd'or	Szászország	7	59	34
Carlino 1755 után	Sardinia	57	45	92
Carlino (fél) u. a. i.	„	28	52	98
„ III. Kár. Eman.	„	54	47	99
„ (fél) u. a.	„	27	44	32
„ 1768 után	„	18	59	83
„ (fél) u. a. i.	„	9	29	92
Charlesd'dr 1802	Braunschweig	7	56	59

*) Az arany- és külföldi ezüstpénzek tulajdonkép árú gyamant tekintendők s folyamnak állvetvők; értékük tehát csak átmöröleg tétetett ki a 20 flos pénzláb szerint.

Pénzek' neve	Hely	Érték p. p.		
		fl.	kr.	h ₁₀₀
Charles'or 1802 után	Braunschweig	7	54	03
Christiand'or 1773	Dánország	1	8	16
Coronilla 1801	Spanyolorsz. Madrid	2	14	94
Crusad (régí) 400 reis	Portug. Lissabon	1	16	25
„ (új) 1690	„	1	19	49
„ „ 1718	„	1	6	52
Dobrav 1722 24,000 reis	Portug.	65	10	85
„ 1722 után 12,800 reis	„	34	28	81
Doppia M. Theresia	Mailand	7	35	49
„ II József	„	7	39	12
„	Velence	8	13	55
„ III. Kár. Eman. 1755 u.	Sardinia	11	33	65
„	Genua	8	1	26
Dopietta	Sardinia, Cagliari	3	45	29
Dublon	Lucca	6	41	48
„ 1772 előtt	Spanyolország	32	53	75
„ 1772—1785	„	32	19	32
Fridrichsd'or (ket.) 1769 és 1800	Poroszorsz.	16	1	45
Genovina 1758 után	Sard. Genua	34	15	77
„ 1781 után	„	30	43	11
„ 48 lírás	„	15	21	83
Georgsd'or	Hanover	7	57	13
Gigliato	Florenz	4	37	57
Guillaume 1818	Belgium	8	0	15
Guinée 1816 előtt	Angolorsz.	10	11	63
„ (harmad-)	„	3	23	87
Karolin	Baden, Manheim	9	49	45
„	Bajorország	9	52	91
„	Hess. Darmstadt	4	58	85
„	Württemberg	9	45	84
Liond'or	Belgium	10	3	84
Lisbonina 4800 reis	Portug. Lissabon	13	4	69
Louisd'or (paizs)	Franciaorsz. Paris	9	4	16
„ (nap)	„	8	37	00
„	Malta	9	14	55
„ (kettős)	„	18	29	10
Maxd'or	Bajorország	6	36	96
Misseir (fél)	Törökorsz.	1	2	64
Monda de auro I. Lisbonina	„	„	„	„
Negyvenfrankos	Franciaorsz.	15	24	25
Niscif	Törökország	1	40	77
Oncetta	Sicil.	5	0	15
Oscella	Velence	18	25	24
Ötforintos	Baden	4	3	08
Pistol	Baden, Manheim	7	55	58
„	Braunschweig	9	4	60
„	Hess. Kassel	7	54	05

Pénzek' mértéke	Hely	Érték p. pe		
		ft.	kr.	1/100
Pistol	Egyházi birod.	6	39	16
„	Meklenburg-Strelitz	7	28	99
„ 1786 előtt	Parma	8	51	68
„ 1786 után	„	8	26	38
„ III Vict. Amad. és IV. Kár. Eman.	Sardin.	10	57	61
„ új 1816	„	7	42	13
„	Cagliari	10	57	38
„	Schweiz	9	1	52
„	Bázel	9	9	00
„ (régí)	Genf	7	46	91
„ (új)	„	6	52	21
„	Luzern	8	55	28
„	Solothurn	9	6	19
„ 1772 előtt	Spanyolország	8	13	55
„ 1786 óta	„	7	50	86
„ (kettős) régi	Piacenza	16	7	92
„ „ 1772 előtt	Spanyolorsz. Madrid	16	26	87
„ „ 1772—1785	„	11	54	72
„ „ 1786 óta	„	15	40	70
Pistol (negyed)	Spanyolország	2	4	68
Poltin 1777	Oroszország	—	41	43
Quartinho 1200 reis	Portugal.	3	16	17
Rosine	Florenz	8	17	71
Rubel I. Aranyrubel				
Ruspone	Florenz	13	52	75
Sequin vagy Zechino	Egyházi birodal.	4	32	65
„ „	Mailand	4	38	20
„ „	Velence	4	36	16
„ „	Parma	4	36	12
Sequin de P'Annonciada	Turin	4	36	00
„	Geuna	4	39	58
„ Zermahud 1773	Törökország	3	21	49
„ Fondukli	„	3	46	44
„ 1773	Kairo	2	39	71
„ 1789	„	2	18	64
Souverain 1816	London	9	42	45
„ d'or	Ausztria	6	46	21
„ 1823 után	Mailand	13	32	41
Speciesarany 1791	Dánia	4	34	04
Tizforintos	Baden	8	6	16
Vermeesblek	Törökország	6	2	23
Zechino I. Sequin				

B. Ezüstpénzek.

Pénzek' neve	Hely	Érték p. p.		
		ft.	kr.	1/100
Barbona	Lucca	—	9	73
Carlino	Nápoly	—	9	82
Conventiós tallér	Manheim	1	59	30
„	Nürnberg	2	13	67
„	Braunschweig	1	59	34
„ 1796	M. m. Frankf.	1	59	90
„	Hess. Kassel	1	57	54
„ 1815	„	1	56	06
„ (Species)	Hess. Darmst.	2	24	—
„	Köln	1	57	54
Curonae	Belgium	2	11	34
Crusad	Portug.	—	6	36
Daalder	Amsterdam	1	12	21
Dollár (angol)	Angolország	2	5	01
Drachma (100 lepton)	Görögország	—	20	76
Dukat	Parma	1	59	69
„	Ragusa	—	31	66
„ (8 lire picole)	Velenceze	1	36	58
Ducaton vieux	Belgium	2	37	72
„ M. Theresia	„	2	20	96
Forintos	Schweiz	—	54	30
„	Baden, Manheim	1	5	92
„	Bázel	—	52	68
„	Brandenburg	1	8	09
„	Hanover	1	6	45
„ 1815	Hess. Cassel	—	58	79
„	Lippe	1	—	—
„	Meklenburg-Schwerin	1	6	15
„	Lengyelorsz.	—	27	89
„	Poroszország	1	5	92
„	Württemberg	—	50	—
„	Karlsruhe	—	48	29
„	Ágosta	—	58	92
„	Ausztria	1	—	—
Frank (Berni) 1803 óta	Schweiz	—	23	11
„	Franciaország	—	23	55
Genevoise 1794	Genf	2	14	23
„ 1796	„	2	15	66
Giustina	Velenceze	2	16	56
Kopfstück	Nürnberg	—	19	87
„	Hess. Darmst.	—	20	—
Koronatallér	„	2	42	—
„	Ausztria	2	12	—
Koronaforint	Németalföld	1	8	—

Pénzek' neve	Hely	Érték p. p.		
		ft.	kr.	$\frac{1}{100}$
Leopoldino	Florenz	2	9	73
Lepton	Görögország	—	—	21
Lion d'Argent (1790)	Belg.	2	27	65
Lira	Florenz	—	19	22
„	Lucca	—	16	41
„ francia)	Mailand	—	23	11
„ (ausztr. új)	„	—	20	10
„ (ausztr. régi)	„	—	17	56
„ 1790	Parma	—	5	71
„ provinciale 1808	Velence	—	10	91
„ „ 1802	„	—	10	12
Lirazza	„	—	14	90
Livornino	Florenz	2	9	73
Madonnina	Genua	—	19	29
„ (kettős)	„	—	38	61
Mark	Hamburg	—	35	35
„ (kettős)	„	1	9	87
„	Lübeck	—	35	28
Négy frankos 1799; 1801; 1803	Helvet. köztárs.	2	18	64
„ 1799	Bern	2	15	87
Négygarasos	Poroszorsz.	—	13	68
Negyedfrank	Franciaország	—	5	77
Onza (d'Eman. Pinto)	Malta	1	52	11
„ (d'Eman. de Rohan)	„	2	6	05
„ (Hompesch Ferd.)	„	2	6	72
Osella	Velence	—	47	30
Paolo	Florenz	—	12	96
Para (1773)	Törökország	—	—	92
Patagon	Genf	1	56	69
Piaſter 40 para	Joniai szigetek	—	18	28
„ 1792	Spanyolország	2	5	47
„ la rose	Florenz	2	9	73
„ 1757	Törökország	—	53	49
„ 1773	„	—	49	01
„ ugyanazon időből	„	—	36	97
„ 1786	„	—	46	21
„ 1801	„	—	31	79
„ 1808	„	—	22	48
„	Krim, Tatárország	—	30	20
„	Tuniz	—	32	05
Picceta	Spanyolország	—	25	09
Plaquette	Belgium	—	6	70
Plot	Svédország	—	44	34
Poltin $\frac{1}{2}$ rub Anna	Oroszorsz.	—	50	23
„ „ Erzsébet	„	—	52	11
„ „ III. Katalin	„	—	45	82
„ „ Pál	„	—	46	42

Pénzek? neve	Hely	Érték p. p.		
		fl.	kr.	1/100
Poltin 1/2 rubel Sándor	Poroszország	—	45	36
„ 1/4 rubel régi	„	—	23	61
„ „ Pál	„	—	22	25
„ „ Sándor 1802	„	—	23	52
Quarter	Hanover	—	16	13
Quinto Scudo	Lucca	—	23	34
Quart	Freiburg Schweiz	—	17	79
Rathspräferentger 32 Mark	Aachen	—	37	80
„ „ 16 „	„	—	18	90
Real de plata	Spanyolország	—	11	92
„ de vallon, realillo	„	—	6	28
Rubel Nagy-Peter	Oroszország	—	43	72
„ I Katalin	„	1	42	98
„ Sándor 1802	„	1	30	72
„ „ 1805	„	1	32	40
Scudo	Malta	—	45	82
„ 1753 előtt	Egyházi birod	2	28	20
„ 1753 után	„	2	4	43
„ 1709	Rom resp.	2	2	33
„ VI Pius	Bologna	2	4	01
„ VII Pius	„	2	3	23
„	„	2	7	57
„	Lucca	2	3	71
„ 15 lira 1739	Modena	2	7	99
„ 1782	„	—	42	12
„ 1796	„	1	35	50
„ 6 lira	Mailand	2	—	15
„	Cisalp. republ.	1	47	21
„ della croce	Velenze	2	34	81
„ 10 lira 1797	„	2	1	35
„ új 1816	Sardinia	1	55	53
„ della croce	Genua	3	7	92
„ di San Giambattista	„	1	37	62
„ 8 lira	„	2	31	99
„ 12 tari	Palermo	1	57	84
„ 10 paoli	Florenz	2	9	73
„ 1803	Pisa	2	7	94
„ (kettős)	Modena	4	15	99
Seis Vintems	Portugalia	—	15	48
Sesthalf	Amsterdam	—	12	66
Sevillan	Spanyolország	2	4	98
Shilling régi	Angolország	—	28	56
„ új	„	—	26	83
Species-Ryksdaler	Dánia	2	10	78
Species-tallér	Lübeck	2	13	32
„	Poroszország	1	59	36
„	Baden	1	59	—

Pénzek' neve	Hely	Érték p. p.		
		fl.	kr.	1/100
Species- tallér	Szászország	2	0	04
„	Szász. Meiningen és Szász-Weimar	2	0	00
Taláro	Velence	2	2	00
„ 1759	Ragusa	1	30	11
„ 1694	„	1	28	96
„	Florenz	2	9	73
Tallér (alkotmányi)	Nürnberg	2	13	67
„	Hamburg	2	13	56
„	Hannover	2	13	2
„	Köln	2	14	25
„ 1800	Bajorország	1	57	87
„	Amsterdam	2	6	62
„ régi	Beireuth	1	14	22
„ „	Ansbach	—	23	28
„	Berlin	—	25	75
„ (conventiós)	Beireuth	—	59	53
„ „	Ansbach	—	59	53
„ régi	Szászorsz. Drezda	—	12	68
„	Lipsee	1	53	64
„ 1753	Schweiz	2	4	61
„ 1796	Zürich	1	57	63
„ 1794	„	1	49	43
„ 1778	Hess. Kassel	1	29	81
„ 1799	„	1	26	30
„ courant	Lübeck	1	46	6
„ régi	Lengyelország	1	59	90
„	Berlin	1	25	75
„	Ausztr.	2	0	00
„	Bázel	2	18	63
„ új	„	1	45	36
„ 1715	Luczern	1	59	67
„ 1796	„	2	17	02
„ (kettős)	Dánia	2	10	78
Terzo scudo	Lucca	—	42	12
Testone régi	Egyházi birodal.	—	42	47
„ VI Pius	Bologna	—	37	04
„ 1799	Portug.	—	14	42
„ 1802	„	—	14	12
Vintems	„	—	2	59
Varemlék	Törökország	—	22	88

C. Rézpénzek.

Pénzek' neve	Hely	Érték p. p.		
		ft.	kr.	$\frac{1}{100}$
Albus	M. m. Frankf.	—	2	00
Batzen	Schweiz	—	3	00
Centime	Franciaország	—	—	23
Deut	Hollandia	—	2	00
Dreier	Szászország	—	—	30
Drusch	Oroszország	—	—	05
Farthing	Angolország	—	—	5
Gran	Nápolyország	—	1	00
Grot	Flandria	—	2	00
Holpenny	Anglia	—	1	00
Kopéka	Oroszorsz.	—	1	00
Mark	Svédország	—	2	00
Oehr	„	—	—	25
Soldo	Mailand	—	—	92
Sou	Franciaország	—	1	15
Stüiver	Berg, Kleve	—	1	38
Tallér	Svédország	—	7	25
Taro $\frac{1}{2}$	Malta	—	2	03

D. Számoló-pénzek.

Pénzek' neve	Hely	Érték p. p.		
		ft.	kr.	$\frac{1}{100}$
Conto de reis (100,000 reis)	Portugalia	233	20	00
Decimes	Franciaország	—	2	31
Ducati	Ragusa	1	29	05
„	Nápoly	1	38	16
Escudo de vellon	Spanyolország	—	6	17
Foht sterling	Angolország	9	24	50
Forint (30 garas)	Lengyelország	—	13	84
„ (15 batzen)	Schweiz	—	54	07
„ (12 sous)	Genf	—	10	65
„ (40 schilling)	Luzern	—	50	00
„ (birodalmi)	Déli Németország	—	50	00
Lira	Florenz	—	19	66
„ fuori banco	Genua	—	19	16
Livre	Bázel	—	33	78
Mark (banco)	Hamburg	—	43	44
„ (finom)	Köln	20	0	00
Piaster	Egyházi birod.	2	4	43
Reis	Portugal.	—	—	14

Pénzek' neve	Hely	Érték p. p.		
		ft.	kr.	‰ ₁₀₀
Reis mille	Portugalia	2	19	03
Schweizi frank	Schweiz	—	33	78
Tallér (banco)	Hamburg	2	10	32
„ Courrent	Lübeck	1	45	87
„ (birodalmi)	Szászország	1	30	00
„ „	Svédország	2	11	45
„ „	Meklenburg-Schwerin	1	45	87
Zacskó (ezüst 50 piaster)	Törökország	131	35	00
„ (arany 3000 piaster)	„	7895	—	00

IX.

Conventiós pénznek átváltoztatása váltócédulára és váltócédulának conventiós pénzre.

A.) Conventiós pénznek átváltoztatása váltócédulára.

Öszve g				Öszve g			
Conventiós pénzben		tesz váltócédulában		Conventiós pénzben		tesz váltócédulában	
ft.	kr.	ft.	kr.	ft.	kr.	ft.	kr.
—	1	—	2½	—	18	—	45
—	2	—	5	—	19	—	47½
—	3	—	7½	—	20	—	50
—	4	—	10	—	21	—	52½
—	5	—	12½	—	22	—	55
—	6	—	15	—	23	—	57½
—	7	—	17½	—	24	1	—
—	8	—	20	—	25	1	2½
—	9	—	22½	—	26	1	5
—	10	—	25	—	27	1	7½
—	11	—	27½	—	28	1	10
—	12	—	30	—	29	1	12½
—	13	—	32½	—	30	1	15
—	14	—	35	—	31	1	17½
—	15	—	37½	—	32	1	20
—	16	—	40	—	33	1	22½
—	17	—	42½	—	34	1	25

Ö s z v e g				Ö s z v e g			
Conventiós pénzben		tesz váltócé- dulában		Conventiós pénzben		tesz váltócé- dulában	
<i>ft.</i>	<i>kr.</i>	<i>ft.</i>	<i>kr.</i>	<i>ft.</i>	<i>kr.</i>	<i>ft.</i>	<i>kr.</i>
—	35	1	27½	30	—	75	—
—	36	1	30	40	—	100	—
—	37	1	32½	50	—	125	—
—	38	1	35	60	—	150	—
—	39	1	37½	70	—	175	—
—	40	1	40	80	—	200	—
—	41	1	42½	90	—	225	—
—	42	1	45	100	—	250	—
—	43	1	47½	200	—	500	—
—	44	1	50	300	—	750	—
—	45	1	52½	400	—	1000	—
—	46	1	55	500	—	1250	—
—	47	1	57½	600	—	1500	—
—	48	2	—	700	—	1750	—
—	49	2	2½	800	—	2000	—
—	50	2	5	900	—	2250	—
—	51	2	7½	1000	—	2500	—
—	52	2	10	2000	—	5000	—
—	53	2	12½	3000	—	7500	—
—	54	2	15	4000	—	10000	—
—	55	2	17½	5000	—	12500	—
—	56	2	20	6000	—	15000	—
—	57	2	22½	7000	—	17500	—
—	58	2	25	8000	—	20000	—
—	59	2	27½	9000	—	22500	—
1	—	2	30	10000	—	25000	—
2	—	5	—	20000	—	50000	—
3	—	7	30	30000	—	75000	—
4	—	10	—	40000	—	100000	—
5	—	12	30	50000	—	125000	—
6	—	15	—	60000	—	150000	—
7	—	17	30	70000	—	175000	—
8	—	20	—	80000	—	200000	—
9	—	22	30	90000	—	225000	—
10	—	25	—	100000	—	250000	—
20	—	50	—				
01							
02							
03							
04							
05							
06							
07							
08							
09							
10							
11							
12							
13							
14							
15							
16							
17							
18							
19							
20							
21							
22							
23							
24							
25							
26							
27							
28							
29							
30							
31							
32							
33							
34							
35							
36							
37							
38							
39							
40							
41							
42							
43							
44							
45							
46							
47							
48							
49							
50							
51							
52							
53							
54							
55							
56							
57							
58							
59							
60							
61							
62							
63							
64							
65							
66							
67							
68							
69							
70							
71							
72							
73							
74							
75							
76							
77							
78							
79							
80							
81							
82							
83							
84							
85							
86							
87							
88							
89							
90							
91							
92							
93							
94							
95							
96							
97							
98							
99							
100							

B. Váltócedulának átváltoztatása conventiós pénzre.

Ö s z v e g				Ö s z v e g			
Váltócedu- lában		tesz conventiós pénzben		Váltócedu- lában		tesz conventiós pénzben	
ft.	kr.	ft.	kr.	ft.	kr.	ft.	kr.
—	1	—	$\frac{2}{5}$	—	40	—	16
—	2	—	$\frac{4}{5}$	—	41	—	$16\frac{2}{5}$
—	3	—	$1\frac{1}{5}$	—	42	—	$16\frac{4}{5}$
—	4	—	$1\frac{2}{5}$	—	43	—	$17\frac{1}{5}$
—	5	—	2	—	44	—	$17\frac{2}{5}$
—	6	—	$2\frac{1}{5}$	—	45	—	18
—	7	—	$2\frac{2}{5}$	—	46	—	$18\frac{1}{5}$
—	8	—	$3\frac{1}{5}$	—	47	—	$18\frac{2}{5}$
—	9	—	$3\frac{2}{5}$	—	48	—	$19\frac{1}{5}$
—	10	—	4	—	49	—	$19\frac{2}{5}$
—	11	—	$4\frac{1}{5}$	—	50	—	20
—	12	—	$4\frac{2}{5}$	—	51	—	$20\frac{1}{5}$
—	13	—	$5\frac{1}{5}$	—	52	—	$20\frac{2}{5}$
—	14	—	$5\frac{2}{5}$	—	53	—	$21\frac{1}{5}$
—	15	—	6	—	54	—	$21\frac{2}{5}$
—	16	—	$6\frac{1}{5}$	—	55	—	22
—	17	—	$6\frac{2}{5}$	—	56	—	$22\frac{1}{5}$
—	18	—	$7\frac{1}{5}$	—	57	—	$22\frac{2}{5}$
—	19	—	$7\frac{2}{5}$	—	58	—	$23\frac{1}{5}$
—	20	—	8	—	59	—	$23\frac{2}{5}$
—	21	—	$8\frac{1}{5}$	1	—	—	24
—	22	—	$8\frac{2}{5}$	2	—	—	48
—	23	—	$9\frac{1}{5}$	3	—	1	12
—	24	—	$9\frac{2}{5}$	4	—	1	36
—	25	—	10	5	—	2	—
—	26	—	$10\frac{1}{5}$	6	—	2	24
—	27	—	$10\frac{2}{5}$	7	—	2	48
—	28	—	$11\frac{1}{5}$	8	—	3	12
—	29	—	$11\frac{2}{5}$	9	—	3	36
—	30	—	12	10	—	4	—
—	31	—	$12\frac{1}{5}$	20	—	8	—
—	32	—	$12\frac{2}{5}$	30	—	12	—
—	33	—	$13\frac{1}{5}$	40	—	16	—
—	34	—	$13\frac{2}{5}$	50	—	20	—
—	35	—	14	60	—	24	—
—	36	—	$14\frac{1}{5}$	70	—	28	—
—	37	—	$14\frac{2}{5}$	80	—	32	—
—	38	—	$15\frac{1}{5}$	90	—	36	—
—	39	—	$15\frac{2}{5}$	100	—	40	—

Ö s z v e g				Ö s z v e g			
Váltócédu- lában		tesz conventiós pénzben		Váltócédu- lában		tesz conventiós pénzben	
ft.	kr.	ft.	kr.	ft.	kr.	ft.	kr.
200	—	80	—	7000	—	2800	—
300	—	120	—	8000	—	3200	—
400	—	160	—	9000	—	3600	—
500	—	200	—	10000	—	4000	—
600	—	240	—	20000	—	8000	—
700	—	280	—	30000	—	12000	—
800	—	320	—	40000	—	16000	—
900	—	360	—	50000	—	20000	—
1000	—	400	—	60000	—	24000	—
2000	—	800	—	70000	—	28000	—
3000	—	1200	—	80000	—	32000	—
4000	—	1600	—	90000	—	36000	—
5000	—	2000	—	100000	—	40000	—
6000	—	2400	—				

X.

**A bankó-czédulák' folyamát 1799-től 1811-ig
mutató tábla.**

100 ezüstforintnak a következő évek és hónapok szerint
következő folyama volt:

Évek:	1799	1800	1801	1802	1803	1804	1805	1806	1807	1808	1809	1810	1811
Hónapok	Ján.	103	113	116	119	130	134	133	147	190	204	221	469 500
	Febr.	103	113	115	119	129	135	132	148	203	209	234	338 500
	Mart.	103	114	114	118	127	134	129	149	206	210	248	331 500
	Apr.	108	114	115	118	129	135	129	152	208	212	252	347
	Máj.	107	116	115	118	130	135	129	160	206	216	276	376
	Jun.	107	115	115	119	131	134	130	163	203	238	333	395
	Jul.	106	115	116	120	132	135	132	184	197	242	315	405
	Aug.	108	115	116	122	133	135	135	160	194	236	299	448
	Sept.	110	115	116	125	132	134	136	170	201	233	310	490
	Oct.	111	115	117	126	131	132	144	176	203	231	314	490
	Nov.	113	115	117	128	132	131	145	175	202	220	346	500
	Dec.	113	118	117	128	133	132	149	184	203	222	405	500

XL

Kamattáblák.

T ö k e		2-öt száztól számítva												
		1 évre			½ évre			1 hónapra			1 hétre			1 napra
ft.	kr.	kp.	ft.	kr.	kp.	ft.	kr.	kp.	ft.	kr.	kp.	ft.	kr.	kp.
25	—	30	—	15	—	—	2	2	—	—	2 ² / ₁₃	—	—	¹ / ₁₃
50	1	—	—	30	—	—	5	—	—	1	⁵ / ₁₃	—	—	¹ / ₁₃
75	1	30	—	45	—	—	7	2	—	1	2 ⁷ / ₁₃	—	—	1
100	2	—	—	1	30	—	10	—	—	2	1 ¹⁰ / ₁₃	—	—	1 ¹ / ₁₃
150	3	—	—	1	30	—	15	—	—	3	1 ¹⁵ / ₁₃	—	—	2
200	4	—	—	2	—	—	20	—	—	4	2 ⁵ / ₁₃	—	—	2 ⁸ / ₁₃
250	5	—	—	2	30	—	25	—	—	5	3 ⁵ / ₁₃	—	—	3 ⁵ / ₁₃
300	6	—	—	3	—	—	30	—	—	6	3 ¹⁰ / ₁₃	—	—	3 ¹⁰ / ₁₃
350	7	—	—	3	30	—	35	—	—	8	⁸ / ₁₃	—	1	⁸ / ₁₃
400	8	—	—	4	—	—	40	—	—	9	¹² / ₁₃	—	1	1 ¹² / ₁₃
450	9	—	—	4	30	—	45	—	—	10	1 ¹⁷ / ₁₃	—	1	1 ¹⁷ / ₁₃
500	10	—	—	5	—	—	50	—	—	11	2 ¹ / ₁₃	—	1	2 ¹ / ₁₃
550	11	—	—	5	30	—	55	—	—	12	2 ⁶ / ₁₃	—	1	3 ⁶ / ₁₃
600	12	—	—	6	—	—	1	—	—	13	3 ¹¹ / ₁₃	—	1	3 ¹¹ / ₁₃
650	13	—	—	6	30	—	1	5	—	15	—	—	2	⁵ / ₁₃
700	14	—	—	7	—	—	1	10	—	16	⁹ / ₁₃	—	2	1 ⁹ / ₁₃
750	15	—	—	7	30	—	1	15	—	17	1 ¹⁴ / ₁₃	—	2	1 ¹⁴ / ₁₃
800	16	—	—	8	—	—	1	20	—	18	1 ¹⁹ / ₁₃	—	2	2 ¹ / ₁₃
850	17	—	—	8	30	—	1	25	—	19	2 ¹⁴ / ₁₃	—	2	3 ¹⁴ / ₁₃
900	18	—	—	9	—	—	1	30	—	20	3 ¹⁹ / ₁₃	—	2	3 ¹⁹ / ₁₃
950	19	—	—	9	30	—	1	35	—	21	3 ²⁴ / ₁₃	—	3	¹⁴ / ₁₃
1000	20	—	—	10	—	—	1	40	—	23	¹⁹ / ₁₃	—	3	1 ¹⁹ / ₁₃

	Tőke				1 évre			$\frac{1}{2}$ évre			1 hónapra			1 hétre			1 napra		
	ft.	ft.	kr.	kp	ft.	kr.	kp	ft.	kr.	kp	ft.	kr.	kp	ft.	kr.	kp	ft.	kr.	kp
3/2-et száztól számítva	25	—	37	2	—	18	3	—	3	$\frac{1}{2}$	—	—	2 $\frac{3}{16}$	—	—	—	—	—	1 $\frac{7}{16}$
	50	1	15	—	—	37	1	—	6	1	—	—	1	1 $\frac{11}{16}$	—	—	—	—	1 $\frac{11}{16}$
	75	1	52	2	—	56	2	—	9	1 $\frac{1}{2}$	—	—	2	1 $\frac{7}{16}$	—	—	—	—	1 $\frac{7}{16}$
	100	2	30	—	1	15	—	—	12	2	—	—	2	3 $\frac{1}{16}$	—	—	—	—	1 $\frac{1}{16}$
	150	3	45	—	1	52	2	—	18	3	—	—	4	1 $\frac{1}{16}$	—	—	—	—	2 $\frac{5}{16}$
	200	5	—	—	2	30	—	—	25	—	—	—	5	3 $\frac{1}{16}$	—	—	—	—	3 $\frac{1}{16}$
	250	6	15	—	3	37	4	—	31	1	—	—	7	1 $\frac{1}{16}$	—	—	—	1	$\frac{1}{16}$
	300	7	30	—	3	45	—	—	37	2	—	—	8	2 $\frac{1}{16}$	—	—	—	1	1 $\frac{1}{16}$
	350	8	45	—	4	22	2	—	43	3	—	—	10	$\frac{1}{16}$	—	—	—	1	1 $\frac{1}{16}$
	400	10	—	—	5	—	—	—	60	—	—	—	11	2 $\frac{1}{16}$	—	—	—	1	2 $\frac{1}{16}$
	450	11	15	—	5	37	2	—	56	1	—	—	12	3 $\frac{1}{16}$	—	—	—	1	3 $\frac{1}{16}$
	500	12	30	—	6	15	—	1	2	2	—	—	14	1 $\frac{1}{16}$	—	—	—	2	$\frac{1}{16}$
	550	13	45	—	6	52	2	1	8	3	—	—	15	3 $\frac{1}{16}$	—	—	—	2	1 $\frac{1}{16}$
	600	15	—	—	7	30	—	1	15	—	—	—	17	1 $\frac{1}{16}$	—	—	—	2	1 $\frac{1}{16}$
	650	16	15	—	8	7	2	1	21	1	—	—	18	3	—	—	—	2	2 $\frac{1}{16}$
	700	17	30	—	8	45	—	1	27	2	—	—	20	1 $\frac{1}{16}$	—	—	—	2	3 $\frac{1}{16}$
	750	18	45	—	9	22	2	1	33	3	—	—	21	2 $\frac{1}{16}$	—	—	—	3	$\frac{1}{16}$
	800	20	—	—	10	—	—	1	40	—	—	—	23	$\frac{1}{16}$	—	—	—	3	1 $\frac{1}{16}$
850	21	15	—	10	37	2	1	46	1	—	—	24	2 $\frac{1}{16}$	—	—	—	3	2	
900	22	30	—	11	15	—	1	52	2	—	—	25	3 $\frac{1}{16}$	—	—	—	3	2 $\frac{1}{16}$	
950	23	45	—	11	52	2	1	58	3	—	—	27	1 $\frac{1}{16}$	—	—	—	3	3 $\frac{1}{16}$	
1000	25	—	—	12	30	—	2	5	—	—	—	28	3 $\frac{1}{16}$	—	—	—	4	$\frac{1}{16}$	
3-t száztól számítva	25	—	45	—	—	22	2	—	3	3	—	—	3 $\frac{1}{16}$	—	—	—	—	—	$\frac{1}{16}$
	50	1	30	—	—	45	—	—	7	2	—	—	1	2 $\frac{1}{16}$	—	—	—	—	1
	75	2	15	—	1	7	1	—	11	1	—	—	2	2 $\frac{1}{16}$	—	—	—	—	1 $\frac{1}{16}$
	100	3	—	—	1	30	—	—	15	—	—	—	3	1 $\frac{1}{16}$	—	—	—	—	2
	150	4	30	—	2	15	—	—	22	2	—	—	5	1 $\frac{1}{16}$	—	—	—	—	2 $\frac{1}{16}$
	200	6	—	—	3	—	—	—	30	—	—	—	6	3 $\frac{1}{16}$	—	—	—	—	3 $\frac{1}{16}$
	250	7	30	—	3	30	—	—	37	2	—	—	8	2 $\frac{1}{16}$	—	—	—	1	1 $\frac{1}{16}$
	300	9	—	—	4	30	—	—	45	—	—	—	10	1 $\frac{1}{16}$	—	—	—	1	1 $\frac{1}{16}$
	350	10	30	—	5	15	—	—	52	2	—	—	12	$\frac{1}{16}$	—	—	—	1	2 $\frac{1}{16}$
	400	12	—	—	6	—	—	1	—	—	—	—	13	3 $\frac{1}{16}$	—	—	—	1	3 $\frac{1}{16}$
	450	13	30	—	6	45	—	1	7	2	—	—	15	2 $\frac{1}{16}$	—	—	—	2	1 $\frac{1}{16}$
	500	15	—	—	7	30	—	1	15	—	—	—	17	1 $\frac{1}{16}$	—	—	—	2	1 $\frac{1}{16}$
	550	16	30	—	8	15	—	1	22	2	—	—	19	$\frac{1}{16}$	—	—	—	2	2 $\frac{1}{16}$
	600	18	—	—	9	—	—	1	30	—	—	—	20	3 $\frac{1}{16}$	—	—	—	2	3 $\frac{1}{16}$
	650	19	30	—	9	45	—	1	37	2	—	—	22	2	—	—	—	3	1 $\frac{1}{16}$
	700	21	—	—	10	30	—	1	45	—	—	—	24	1 $\frac{1}{16}$	—	—	—	3	1 $\frac{1}{16}$
	750	22	30	—	11	15	—	1	52	2	—	—	25	3 $\frac{1}{16}$	—	—	—	3	2 $\frac{1}{16}$
	800	24	—	—	12	—	—	2	—	—	—	—	27	2 $\frac{1}{16}$	—	—	—	3	3 $\frac{1}{16}$
850	25	30	—	12	45	—	2	7	2	—	—	29	1 $\frac{1}{16}$	—	—	—	4	1 $\frac{1}{16}$	
900	27	—	—	13	30	—	2	15	—	—	—	31	$\frac{1}{16}$	—	—	—	4	1 $\frac{1}{16}$	
950	28	30	—	14	15	—	2	22	2	—	—	32	3 $\frac{1}{16}$	—	—	—	4	2 $\frac{1}{16}$	
1000	30	—	—	15	—	—	2	30	—	—	—	34	2 $\frac{1}{16}$	—	—	—	4	3 $\frac{1}{16}$	

	Tőke				1 évre			½ évre			1 hónapra			1 hétre			1 napra		
	ft.	ft.	kr.	kp	ft.	kr.	kp	ft.	kr.	kp	ft.	kr.	kp	ft.	kr.	kp	ft.	kr.	kp
3½-et száztól számítva	25	—	52	2	—	26	1	—	4	1½	—	1	¼ ₂₆	—	—	—	—	—	1½ ₂₆
	50	1	45	—	—	52	2	—	8	3	—	2	½ ₁₃	—	—	—	—	—	1½ ₁₃
	75	2	37	2	1	18	3	—	13	½	—	2	1½ ₂₆	—	—	—	—	—	1½ ₂₀
	100	3	30	—	1	45	—	—	17	2	—	4	⅔ ₁₃	—	—	—	—	—	2½ ₁₃
	150	5	15	—	2	37	2	—	26	1	—	6	¾ ₁₃	—	—	—	—	—	3¾ ₁₃
	200	7	—	—	3	30	—	—	35	—	—	8	⅘ ₁₃	—	—	—	1	—	¾ ₁₃
	250	8	45	—	4	22	2	—	43	3	—	10	⅙ ₁₃	—	—	—	1	—	1½ ₁₃
	300	10	30	—	5	15	—	—	52	2	—	12	⅚ ₁₃	—	—	—	1	—	2½ ₁₃
	350	12	15	—	6	7	2	1	1	1	—	14	⅗ ₁₃	—	—	—	2	—	⅔ ₁₃
	400	14	—	—	7	—	—	1	10	—	—	16	⅘ ₁₃	—	—	—	2	—	1¾ ₁₃
	450	15	45	—	7	52	2	1	18	3	—	18	⅙ ₁₃	—	—	—	2	—	2½ ₁₃
	500	17	30	—	8	45	—	1	27	2	—	20	⅚ ₁₃	—	—	—	2	—	3¾ ₁₃
	550	19	15	—	9	37	2	1	36	1	—	22	⅗ ₁₃	—	—	—	3	—	¾ ₁₃
	600	21	—	—	10	30	—	1	45	—	—	24	1½ ₁₃	—	—	—	3	—	1½ ₁₃
	650	22	45	—	11	22	2	1	53	3	—	26	1	—	—	—	3	—	3
	700	24	30	—	12	15	—	2	2	2	—	28	1½ ₁₃	—	—	—	4	—	¾ ₁₁
	750	26	15	—	13	7	2	2	11	1	—	30	1¾ ₁₃	—	—	—	4	—	1½ ₁₃
800	28	—	—	14	—	—	2	20	—	—	32	1¾ ₁₃	—	—	—	4	—	2½ ₁₃	
850	29	45	—	14	52	2	2	28	3	—	34	1¾ ₁₃	—	—	—	4	—	3¾ ₁₃	
900	31	30	—	15	45	—	2	37	2	—	36	1¾ ₁₃	—	—	—	5	—	1½ ₁₃	
950	33	15	—	16	37	2	2	46	1	—	38	1¾ ₁₃	—	—	—	5	—	1½ ₁₃	
1000	35	—	—	17	30	—	2	55	—	—	40	1¾ ₁₃	—	—	—	5	—	3¾ ₁₃	

	ft.				ft.			ft.			ft.			ft.		
	ft.	kr.	kp	ft.	kr.	kp	ft.	kr.	kp	ft.	kr.	kp	ft.	kr.	kp	
4-et száztól számítva	25	1	—	—	30	—	—	5	—	—	1	¾ ₁₃	—	—	¾ ₁₃	
	50	2	—	—	1	—	—	10	—	—	2	1½ ₁₃	—	—	1½ ₁₃	
	75	3	—	—	1	30	—	—	15	—	—	3	1½ ₁₃	—	—	2
	100	4	—	—	2	—	—	—	20	—	—	4	2½ ₁₃	—	—	2½ ₁₃
	150	6	—	—	3	—	—	—	30	—	—	6	3¾ ₁₃	—	—	3½ ₁₃
	200	8	—	—	4	—	—	—	40	—	—	9	1½ ₁₃	—	—	1½ ₁₃
	250	10	—	—	5	—	—	—	50	—	—	11	2½ ₁₃	—	—	2½ ₁₃
	300	12	—	—	6	—	—	1	—	—	—	13	3¾ ₁₃	—	—	3½ ₁₃
	350	14	—	—	7	—	—	1	10	—	—	16	¾ ₁₃	—	—	2½ ₁₃
	400	16	—	—	8	—	—	1	20	—	—	18	1½ ₁₃	—	—	2½ ₁₃
	450	18	—	—	9	—	—	1	30	—	—	20	3¾ ₁₃	—	—	2¾ ₁₃
	500	20	—	—	10	—	—	1	40	—	—	23	¾ ₁₃	—	—	3½ ₁₃
	550	22	—	—	11	—	—	1	50	—	—	25	1½ ₁₃	—	—	3½ ₁₃
	600	24	—	—	12	—	—	2	—	—	—	27	2½ ₁₃	—	—	3½ ₁₃
	650	26	—	—	13	—	—	2	10	—	—	30	—	—	—	4½ ₁₃
	700	28	—	—	14	—	—	2	20	—	—	32	1¾ ₁₃	—	—	4½ ₁₃
	750	30	—	—	15	—	—	2	30	—	—	34	2½ ₁₃	—	—	4¾ ₁₃
800	32	—	—	16	—	—	2	40	—	—	36	3¾ ₁₃	—	—	5½ ₁₃	
850	34	—	—	17	—	—	2	50	—	—	39	1½ ₁₃	—	—	5½ ₁₃	
900	36	—	—	18	—	—	3	—	—	—	41	2½ ₁₃	—	—	5¾ ₁₃	
950	38	—	—	19	—	—	3	10	—	—	43	3¾ ₁₃	—	—	6½ ₁₃	
1000	40	—	—	20	—	—	3	20	—	—	46	¾ ₁₃	—	—	6½ ₁₃	

Tőke	1 évre			$\frac{1}{2}$ évre			1 hónapra			1 hétre			1 napra		
	ft.	kr.	kp.	ft.	kr.	kp.	ft.	kr.	kp.	ft.	kr.	kp.	ft.	kr.	kp.
25	1	7	2	—	33	3	—	5	$2\frac{1}{2}$	—	2	$1\frac{1}{30}$	—	—	$1\frac{1}{30}$
50	2	15	—	1	7	2	—	11	1	—	2	$2\frac{1}{15}$	—	—	$1\frac{1}{15}$
75	3	22	2	1	41	1	—	16	$3\frac{1}{2}$	—	3	$3\frac{1}{26}$	—	—	$2\frac{1}{26}$
100	4	30	—	2	15	—	—	22	2	—	5	$1\frac{1}{13}$	—	—	3—
150	6	45	—	3	22	2	—	33	3	—	7	$3\frac{2}{13}$	—	1	$\frac{6}{13}$
200	9	—	—	4	30	—	—	45	—	—	10	$1\frac{1}{13}$	—	1	$1\frac{1}{13}$
250	11	15	—	5	37	2	—	56	1	—	12	$3\frac{2}{13}$	—	1	$3\frac{1}{13}$
300	13	30	—	6	45	—	1	7	2	—	15	$2\frac{1}{13}$	—	2	$1\frac{1}{13}$
350	15	45	—	7	52	2	1	18	3	—	18	$\frac{1}{13}$	—	2	$2\frac{1}{13}$
400	18	—	—	9	—	—	1	30	—	—	20	$3\frac{1}{13}$	—	2	$3\frac{1}{13}$
450	20	15	—	10	7	2	1	41	1	—	23	$1\frac{1}{13}$	—	3	$1\frac{1}{13}$
500	22	30	—	11	15	—	1	52	2	—	25	$3\frac{1}{13}$	—	3	$2\frac{1}{13}$
550	24	45	—	12	42	2	2	3	3	—	28	$2\frac{1}{13}$	—	4	$\frac{4}{13}$
600	27	—	—	13	30	—	2	15	—	—	31	$\frac{1}{13}$	—	4	$1\frac{1}{13}$
650	29	15	—	14	37	2	2	26	1	—	33	3—	—	4	$3\frac{1}{13}$
700	31	30	—	15	45	—	2	37	2	—	36	$1\frac{1}{13}$	—	5	$1\frac{1}{13}$
750	33	45	—	16	52	2	2	48	3	—	38	$3\frac{10}{13}$	—	5	$2\frac{1}{13}$
800	36	—	—	18	—	—	3	—	—	—	41	$2\frac{1}{13}$	—	5	$3\frac{10}{13}$
850	38	15	—	19	7	2	3	11	1	—	44	$\frac{1}{13}$	—	6	$1\frac{1}{13}$
900	40	30	—	20	15	—	3	22	2	—	46	$2\frac{1}{13}$	—	6	$2\frac{1}{13}$
950	42	45	—	21	22	2	3	33	3	—	48	$1\frac{1}{13}$	—	7	$\frac{2}{13}$
1000	45	—	—	22	30	—	3	45	—	—	51	$3\frac{1}{13}$	—	7	$1\frac{1}{13}$

Tőke	1 évre			$\frac{1}{2}$ évre			1 hónapra			1 hétre			1 napra		
	ft.	kr.	kp.	ft.	kr.	kp.	ft.	kr.	kp.	ft.	kr.	kp.	ft.	kr.	kp.
25	1	15	—	—	37	2	—	6	1	—	1	$1\frac{1}{13}$	—	—	$1\frac{1}{13}$
50	2	30	—	1	15	—	—	12	2	—	2	$3\frac{1}{13}$	—	—	$1\frac{1}{13}$
75	3	45	—	1	52	2	—	18	3	—	4	$1\frac{1}{13}$	—	—	$2\frac{6}{13}$
100	5	—	—	2	30	—	—	25	—	—	5	$3\frac{1}{13}$	—	—	$3\frac{1}{13}$
150	7	30	—	3	45	—	—	37	2	—	8	$2\frac{1}{13}$	—	1	$1\frac{1}{13}$
200	10	—	—	5	—	—	—	50	—	—	11	$2\frac{1}{13}$	—	1	$2\frac{1}{13}$
250	12	30	—	6	15	—	1	2	2	—	14	$1\frac{1}{13}$	—	2	$\frac{1}{13}$
300	15	—	—	7	30	—	1	15	—	—	17	$1\frac{1}{13}$	—	2	$1\frac{1}{13}$
350	17	30	—	8	45	—	1	27	2	—	20	$1\frac{10}{13}$	—	2	$3\frac{1}{13}$
400	20	—	—	10	—	—	1	40	—	—	23	$\frac{4}{13}$	—	3	$1\frac{1}{13}$
450	22	30	—	11	15	—	1	52	2	—	25	$3\frac{1}{13}$	—	3	$2\frac{1}{13}$
500	25	—	—	12	30	—	2	5	—	—	28	$3\frac{1}{13}$	—	4	$\frac{6}{13}$
550	27	30	—	13	45	—	2	17	2	—	31	$2\frac{1}{13}$	—	4	$2\frac{1}{13}$
600	30	—	—	15	—	—	2	30	—	—	34	$2\frac{1}{13}$	—	4	$3\frac{10}{13}$
650	32	30	—	16	15	—	2	42	2	—	37	2—	—	5	$1\frac{6}{13}$
700	35	—	—	17	30	—	2	55	—	—	40	$1\frac{1}{13}$	—	5	$3\frac{1}{13}$
750	37	30	—	19	45	—	3	7	2	—	43	$1\frac{1}{13}$	—	6	$\frac{1}{13}$
800	40	—	—	20	—	—	3	20	—	—	46	$\frac{5}{13}$	—	6	$2\frac{1}{13}$
850	42	30	—	21	15	—	3	32	2	—	49	$\frac{1}{13}$	—	7	—
900	45	—	—	22	30	—	3	45	—	—	51	$3\frac{1}{13}$	—	7	$1\frac{1}{13}$
950	47	30	—	23	45	—	3	57	2	—	54	$3\frac{1}{13}$	—	7	$3\frac{1}{13}$
1000	50	—	—	25	—	—	4	10	—	—	57	$2\frac{10}{13}$	—	8	1—

Tőke	1 évre			½ évre			1 hónapra			1 hétre			1 napra		
	ft.	ft.	kr. kp	ft.	kr.	kp	ft.	kr.	kp	ft.	kr.	kp	ft.	kr.	kp
25	1	22	2	—	41	1	—	6	3½	—	1	2 ² / ₆	—	—	1 ² / ₁₃
50	2	45	—	1	22	2	—	13	3	—	3	⁹ / ₁₃	—	—	1 ¹⁰ / ₁₃
75	4	7	2	2	3	3	—	20	¹ / ₂	—	4	3 ² / ₆	—	—	2 ¹⁹ / ₂₆
100	5	30	—	2	45	—	—	27	2	—	6	1 ¹ / ₃	—	—	3 ¹ / ₁₃
150	8	15	—	4	7	2	—	41	1	—	9	2 ¹ / ₃	—	1	1 ¹ / ₁₃
200	11	—	—	5	30	—	—	55	—	—	12	2 ¹⁰ / ₁₃	—	1	3 ¹ / ₁₃
250	13	45	—	6	52	4	—	8	3	—	15	3 ¹ / ₁₃	—	2	1 ¹ / ₁₃
300	16	30	—	8	15	—	1	22	2	—	9	² / ₁₃	—	2	2 ¹¹ / ₁₃
350	19	15	—	9	37	2	1	36	1	—	22	¹ / ₁₃	—	3	⁹ / ₁₃
400	22	—	—	11	—	—	1	50	—	—	25	1 ¹ / ₁₃	—	3	2 ¹ / ₁₃
450	24	45	—	12	22	2	1	3	3	—	28	2 ³ / ₁₃	—	4	⁴ / ₁₃
500	27	30	—	13	45	—	2	17	2	—	31	2 ¹ / ₁₃	—	4	2 ¹ / ₁₃
550	30	15	—	15	7	2	2	31	1	—	34	3 ¹ / ₁₃	—	4	3 ¹² / ₁₃
600	33	—	—	16	30	—	2	45	—	—	38	⁴ / ₁₃	—	5	1 ¹⁰ / ₁₃
650	35	45	—	17	52	2	2	58	3	—	41	1	—	5	3 ¹ / ₁₃
700	38	30	—	19	15	—	3	12	2	—	44	1 ¹ / ₁₃	—	6	1 ¹ / ₁₃
750	41	15	—	20	37	2	3	26	1	—	47	2 ¹ / ₁₃	—	6	3 ¹ / ₁₃
800	44	—	—	22	—	—	3	40	—	—	50	3 ¹ / ₁₃	—	7	1
850	46	45	—	23	22	2	3	53	3	—	53	3 ¹⁰ / ₁₃	—	7	2 ¹⁰ / ₁₃
900	49	30	—	24	45	—	4	7	2	—	57	⁶ / ₁₃	—	8	⁹ / ₁₃
950	52	15	—	26	7	2	4	21	1	—	—	1 ² / ₁₃	—	8	2 ⁶ / ₁₃
1000	55	—	—	27	30	—	4	35	—	1	3	1 ¹¹ / ₁₃	—	9	3 ¹ / ₁₃

5%-et száztól számítva

Tőke	1 évre			½ évre			1 hónapra			1 hétre			1 napra		
	ft.	ft.	kr. kp	ft.	kr.	kp	ft.	kr.	kp	ft.	kr.	kp	ft.	kr.	kp
25	1	30	—	—	45	—	—	7	2	—	1	2 ¹ / ₁₃	—	—	1
50	3	—	—	1	30	—	—	15	—	—	3	1 ¹ / ₁₃	—	—	2
75	4	30	—	2	15	—	—	22	2	—	5	¹⁰ / ₁₃	—	—	3
100	6	—	—	3	—	—	—	30	—	—	6	3 ¹ / ₁₃	—	—	3 ¹ / ₁₃
150	9	—	—	4	30	—	—	45	—	—	10	1 ¹ / ₁₃	—	1	1 ¹² / ₁₃
200	12	—	—	6	—	—	1	—	—	—	13	3 ¹ / ₁₃	—	1	3 ¹ / ₁₃
250	15	—	—	7	30	—	1	15	—	—	17	1 ¹ / ₁₃	—	2	1 ¹ / ₁₃
300	18	—	—	9	—	—	1	30	—	—	20	3 ¹ / ₁₃	—	2	3 ¹ / ₁₃
350	21	—	—	10	30	—	1	45	—	—	24	¹ / ₁₃	—	3	1 ¹¹ / ₁₃
400	24	—	—	12	—	—	2	—	—	—	27	2 ¹⁰ / ₁₃	—	3	3 ¹ / ₁₃
450	27	—	—	13	30	—	2	15	—	—	31	⁹ / ₁₃	—	4	1 ¹⁰ / ₁₃
500	30	—	—	15	—	—	2	30	—	—	34	2 ⁸ / ₁₃	—	4	3 ¹⁰ / ₁₃
550	33	—	—	16	30	—	2	45	—	—	38	⁹ / ₁₃	—	5	1 ¹⁰ / ₁₃
600	36	—	—	18	—	—	3	—	—	—	41	2 ¹ / ₁₃	—	5	3 ¹⁰ / ₁₃
650	39	—	—	19	30	—	3	15	—	—	45	—	—	6	1 ¹ / ₁₃
700	42	—	—	21	—	—	3	30	—	—	48	1 ¹ / ₁₃	—	6	3 ¹ / ₁₃
750	45	—	—	22	30	—	3	45	—	—	51	3 ¹ / ₁₃	—	7	1 ¹ / ₁₃
800	48	—	—	24	—	—	4	—	—	—	55	1 ¹ / ₁₃	—	7	3 ¹ / ₁₃
850	51	—	—	25	30	—	4	15	—	—	58	3 ¹ / ₁₃	—	8	1 ¹ / ₁₃
900	54	—	—	27	—	—	4	30	—	1	2	1 ¹ / ₁₃	—	8	3 ¹ / ₁₃
950	57	—	—	28	30	—	4	45	—	1	5	3 ¹ / ₁₃	—	9	1 ¹ / ₁₃
1000	60	—	—	30	—	—	5	—	—	1	9	1 ¹² / ₁₃	—	9	3 ¹ / ₁₃

6-t száztól számítva

XII.

Árt mutató tábla.

Ha egy darab', rőf', font', itcze' sat. ára:

akkor darab sat. ára	1 kr.		2 kr.		1 gar.		2 gar.		3 gar.		4 gar.		5 gar.		6 gar.	
	ft.	kr.	ft.	kr.	ft.	kr.	ft.	kr.	ft.	kr.	ft.	kr.	ft.	kr.	ft.	kr.
1	—	1	—	2	—	3	—	6	—	9	—	12	—	15	—	18
2	—	2	—	4	—	6	—	12	—	18	—	24	—	30	—	36
3	—	3	—	6	—	9	—	18	—	27	—	36	—	45	—	54
4	—	4	—	8	—	12	—	24	—	36	—	48	1	—	1	12
5	—	5	—	10	—	15	—	30	—	45	1	—	1	15	1	30
6	—	6	—	12	—	18	—	36	—	54	1	12	1	30	1	48
7	—	7	—	14	—	21	—	42	1	3	1	24	1	45	2	6
8	—	8	—	16	—	24	—	48	1	12	1	36	2	—	2	24
9	—	9	—	18	—	27	—	54	1	21	1	48	2	15	2	42
10	—	10	—	20	—	30	1	—	1	30	2	—	2	30	3	—
11	—	11	—	22	—	33	1	6	1	39	2	12	2	45	3	18
12	—	12	—	24	—	36	1	12	1	48	2	24	3	—	3	36
13	—	13	—	26	—	39	1	18	1	57	2	36	3	15	3	54
14	—	14	—	28	—	42	1	24	2	6	2	48	3	30	4	12
15	—	15	—	30	—	45	1	30	2	15	3	—	3	45	4	30
16	—	16	—	32	—	48	1	36	2	24	3	12	4	—	4	48
17	—	17	—	34	—	51	1	42	2	33	3	24	4	15	5	6
18	—	18	—	36	—	54	1	48	2	42	3	36	4	30	5	24
19	—	19	—	38	—	57	1	54	2	51	3	48	4	45	5	42
20	—	20	—	40	1	—	2	—	3	—	4	—	5	—	6	—
30	—	30	1	—	1	30	3	—	4	30	6	—	7	30	9	—
40	—	40	1	20	2	—	4	—	6	—	8	—	10	—	12	—
50	—	50	1	40	2	30	5	—	7	30	10	—	12	30	15	—
60	1	—	2	—	3	—	6	—	9	—	12	—	15	—	18	—
70	1	10	2	20	3	30	7	—	10	30	14	—	17	30	21	—
80	1	20	2	40	4	—	8	—	12	—	16	—	20	—	24	—
90	1	30	3	—	4	30	9	—	13	30	18	—	22	30	27	—
100	1	40	3	20	5	—	10	—	15	—	20	—	25	—	30	—
¼	—	¼	—	½	—	¾	—	1½	—	2¼	—	3	—	3¾	—	4½
¾	—	¾	—	1½	—	2¼	—	4½	—	6¾	—	9	—	11¼	—	13½
½	—	½	—	¾	—	1	—	2	—	3	—	4	—	5	—	6
⅓	—	⅓	—	1⅓	—	2	—	4	—	6	—	8	—	10	—	12
½	—	½	—	1	—	1½	—	3	—	4½	—	6	—	7½	—	9

Ha egy darab', róf', font', itezc' sat. ára:

akkor darab sat. ára	7 gar.		8 gar.		9 gar.		10 gar.		11 gar.		12 gar.		13 gar.	
	ft.	kr.	ft.	kr.	ft.	kr.	ft.	kr.	ft.	kr.	ft.	kr.	ft.	kr.
1	—	21	—	24	—	27	—	30	—	33	—	36	—	39
2	—	42	—	48	—	54	1	—	1	6	1	12	1	18
3	1	3	1	12	1	21	1	30	1	39	1	48	1	57
4	1	24	1	36	1	48	2	—	2	12	2	24	2	36
5	1	45	2	—	2	15	2	30	2	45	3	—	3	15
6	2	6	2	24	2	42	3	—	3	18	3	36	3	54
7	2	27	2	48	3	9	3	30	3	51	4	12	4	33
8	2	48	3	12	3	36	4	—	4	24	4	48	5	12
9	3	9	3	36	4	3	4	30	4	57	5	24	5	51
10	3	30	4	—	4	30	5	—	5	30	6	—	6	30
11	3	51	4	24	4	57	5	30	6	3	6	36	7	9
12	4	12	4	48	5	24	6	—	6	36	7	12	7	48
13	4	33	5	12	5	51	6	30	7	9	7	48	8	27
14	4	54	5	36	6	18	7	—	7	42	8	24	9	6
15	5	15	6	—	6	45	7	30	8	15	9	—	9	45
16	5	36	6	24	7	12	8	—	8	48	9	36	10	24
17	5	57	6	48	7	39	8	30	9	21	10	12	11	3
18	6	18	7	12	8	6	9	—	9	54	10	48	11	42
19	6	39	7	36	8	33	9	30	10	27	11	24	12	21
20	7	—	8	—	9	—	10	—	11	—	12	—	13	—
30	10	30	12	—	13	30	15	—	16	30	18	—	19	30
40	14	—	16	—	18	—	20	—	22	—	24	—	26	—
50	17	30	20	—	22	30	25	—	27	30	30	—	32	30
60	21	—	24	—	27	—	30	—	33	—	36	—	39	—
70	24	30	28	—	31	30	35	—	38	30	42	—	45	30
80	28	—	32	—	36	—	40	—	44	—	48	—	52	—
90	31	30	36	—	40	30	45	—	49	30	54	—	58	30
100	35	—	40	—	45	—	50	—	55	—	60	—	65	—
1/4	—	5¼	—	6	—	6¾	—	7½	—	8¼	—	9	—	9¾
1/3	—	15¾	—	18	—	20½	—	22½	—	24¾	—	27	—	29¾
1/2	—	7	—	8	—	9	—	10	—	11	—	12	—	13
2/3	—	14	—	16	—	18	—	20	—	22	—	24	—	26
3/4	—	10½	—	12	—	13½	—	15	—	16½	—	18	—	19½

Ha egy darab', rőf', font', itcze' sat. ára:

akkor darab sat. ára	14 gar.		15 gar.		16 gar.		17 gar.		18 gar.		19 gar.		20 gar.	
	ft.	kr.	ft.	kr.	ft.	kr.	ft.	kr.	ft.	kr.	ft.	kr.	ft.	kr.
1	—	42	—	45	—	48	—	51	—	54	—	57	1	—
2	1	24	1	30	1	36	1	42	1	48	1	54	2	—
3	2	6	2	15	2	24	2	33	2	42	2	51	3	—
4	2	48	3	—	3	12	3	24	3	36	3	48	4	—
5	3	30	3	45	4	—	4	15	4	30	4	45	5	—
6	4	12	4	30	4	48	5	6	5	24	5	42	6	—
7	4	54	5	15	5	36	5	57	6	18	6	39	7	—
8	5	36	6	—	6	24	6	48	7	12	7	36	8	—
9	6	18	6	45	7	12	7	39	8	6	8	33	9	—
10	7	—	7	30	8	—	8	30	9	—	9	30	10	—
11	7	42	8	15	8	48	9	21	9	54	10	27	11	—
12	8	24	9	—	9	36	10	12	10	48	11	24	12	—
13	9	6	9	45	10	24	11	3	11	42	12	21	13	—
14	9	48	10	30	11	12	11	54	12	36	13	18	14	—
15	10	30	11	15	12	—	12	45	13	30	14	15	15	—
16	11	12	12	—	12	48	13	36	14	24	15	12	16	—
17	11	54	12	45	13	36	14	27	15	18	16	9	17	—
18	12	36	13	30	14	24	15	18	16	12	17	6	18	—
19	13	18	14	15	15	12	16	9	17	6	18	3	19	—
20	14	—	15	—	16	—	17	—	18	—	19	—	20	—
30	21	—	22	30	24	—	25	30	27	—	28	30	30	—
40	28	—	30	—	32	—	34	—	36	—	38	—	40	—
50	35	—	37	30	40	—	42	30	45	—	47	30	50	—
60	42	—	45	—	48	—	51	—	54	—	57	—	60	—
70	49	—	52	30	56	—	59	30	63	—	66	30	70	—
80	56	—	60	—	64	—	68	—	72	—	76	—	80	—
90	63	—	67	30	72	—	76	30	81	—	85	30	90	—
100	70	—	75	—	80	—	85	—	90	—	95	—	100	—
$\frac{1}{4}$	—	10 $\frac{1}{2}$	—	11 $\frac{1}{4}$	—	12	—	12 $\frac{3}{4}$	—	13 $\frac{1}{2}$	—	14 $\frac{1}{4}$	—	15
$\frac{3}{4}$	—	31 $\frac{1}{2}$	—	33 $\frac{3}{4}$	—	36	—	38 $\frac{1}{4}$	—	40 $\frac{1}{2}$	—	42 $\frac{3}{4}$	—	45
$\frac{1}{2}$	—	14	—	15	—	16	—	17	—	18	—	19	—	20
$\frac{2}{3}$	—	28	—	30	—	32	—	34	—	36	—	38	—	40
$\frac{1}{2}$	—	21	—	22 $\frac{1}{2}$	—	24	—	25 $\frac{1}{2}$	—	27	—	28 $\frac{1}{2}$	—	30

XIII.

Honi és bécsi súly- és egyéb mértékek.

A) Súlymértékek.

1 mázsa = 100 font; egy font = 32 lat. A gyógyszerészi font = 12 uncia; 1 uncia = 8 drachma. Ezen súlymértékek Bécsben ugyanazok.

B) Hig tárgyak' mértékei.

Egy itcze = 2 messzely; 1 messzely = 2 félmesszely vagy römpöly. Némelly helyeken pintek szerint is méretnek a hig tárgyak; egy pint = 2 itcze. A bécsi pint (Mass) szinte 2 magyar itczét foglal magában.

A honi törvényes hormértékek a pozsonyi akó = 64 itcze. Sopronyban egy akó 84 itczével számittatik. Egy tokaji hordó = 176 itcze. Egy nagy csöbör (Debreczenben, Szegeden, Temesvárott) = 100 itcze; egy kis csöbör = 50 itcze. Egy bécsi akó = 40 pint.

C) Száraz tárgyak' mértéke.

Egy pozsonyi mérő (kila) = 64 itcze; egy pesti mérő = 96 itcze. Néhol a pozsonyi mérő = 40 oka, a pesti mérő pedig = 60 oka. Egy köböl = 4 véka; egy véka = 36 itcze. Egy bécsi mérő = 2 fél mérő, 1 félmérő = 2 negyedmérő = 1 negyedmérő = 2 nyolczadmérő. Egy illy bécsi mérő 74 itczénél valamivel kevesebbet foglal magában.

D) Hoszmértékek.

Egy rőf = 2 félrőf, egy félrőf = 2 negyedrőf. A bécsi és itteni rőf egyenlő.

Egy öl = 6 láb; egy láb = 12 hüvelyk. A bécsi s itteni öl szinte egyenlő.

Egy magyar mértföld = 24,436 láb. Egy ausztriai postamérföld = 24,000 láb.

E) Térmértékek.

Egy hold Magyar- és Horvátországban rendszerint = 1100—1200—1300 □ öl, kivéven Temes, Torontal és Krassó

megyét, hol egy hold = 1600 öl. Posega megyében egy hold = 1296 □ öl; Szerém és Verőcze megyékben szántóföldknél egy hold = 2000 □ öl, s kászálnál 1000 □ öl; az utóbbi megyének diakovári járásában pedig egy hold szántóf. = 1620 □ öl s egy hold kász. = 1296 □ öl. — Egy ausztriai hold = 1600 □ öl.

XIV.

**Külföldi súlymértékek fontok szerint
számítva.**

Súlymérték' neve	Hely	Font
Arroba	Castilia	20% ₁₀
„ menores	Valencia	22% ₁₀
„	Portugal	26% ₁₀
Bál	Németalföld	177% ₁₀
Batman	Konstantinápoly	6% ₁₀
Berkovecz	Oroszország	202% ₁₀
Bismarfont	Dánia	10% ₁₀
Cantarello	Sardinia	71% ₁₀
Cantaro	Török- és Olaszország	102% ₁₀
„ grosso	Sicilia	155% ₁₀
„ sottile	„	141% ₁₀
„ grosso	Róma	606% ₁₀
„ sottile	„	60% ₁₀
Cassico (olajmérték)	Sicilia	19% ₁₀
Centenajo	Mailand	178% ₁₀
Charge	Genf	226% ₁₀
„	Franciaország	262% ₁₀
„	Németalföld	344% ₁₀
Charriot	„	155% ₁₀
Clöve	Angolorsz.	5% ₁₀
Cseki (keresk. mért.)	Törökország	4% ₁₀
„ (arany- és ezüstmért.)	„	5% ₁₀
Drachma (gyógy. mért.)	Róma	6% ₁₀₀
„	Németalföld	6% ₁₀₀
Font	Amsterdam	5% ₁₀
„ (keresk. mért.)	Ágosta	5% ₁₀
„	Köln	5% ₁₀
„	Dánia	7% ₁₀
„	Angolország	5% ₁₀

Súlymérték' neve	Hely	Font
Font (akot troy-font)	Angolország	17 $\frac{1}{10}$
"	M. m. Frank.	$\frac{7}{10}$
"	Hamburg és Lübeck	$\frac{9}{10}$
"	Lipce	$\frac{7}{10}$
"	Riga	$\frac{5}{10}$
"	Sz. Pétervár	$\frac{7}{10}$
" (markfont)	"	12 $\frac{7}{10}$
Föring	Island	8 $\frac{3}{10}$
Funda (arany- és ezüstm.)	Oroszország	$\frac{7}{10}$
Funt	Lengyelorsz.	$\frac{7}{10}$
Gran	Svédország	$\frac{7}{1000}$
"	Riga	17 $\frac{1}{10000}$
"	Nürnberg	$\frac{7}{1000}$
"	Dánia	14 $\frac{1}{10000}$
Grista	Oroszország	14 $\frac{3}{10}$
Hajdfont	Amsterdam	264 $\frac{3}{10}$
"	Berlin	275 $\frac{5}{10}$
"	Dánia	285 $\frac{5}{10}$
"	Hamburg	252—
"	Sz. Pétervár	292 $\frac{7}{10}$
" (hajóm.)	Svédország	194 $\frac{1}{10}$
" (élelemm.)	"	242 $\frac{2}{10}$
Klend	Kurhess	18 $\frac{7}{10}$
Kő	Amsterdam	7 $\frac{1}{10}$
" (nehéz)	Berlin	18 $\frac{8}{10}$
" (könnyű)	"	9 $\frac{1}{10}$
"	Krakó	23 $\frac{3}{10}$
" (tém.)	Hamburg	17 $\frac{1}{10}$
" (gyap. m.)	"	8 $\frac{1}{10}$
"	Lipce	18 $\frac{7}{10}$
"	Prága	18 $\frac{1}{10}$
"	Svédország	24 $\frac{1}{10}$
" (hús- és halst.)	Angolország	6 $\frac{1}{10}$
" (üveg.)	"	4 $\frac{1}{10}$
" (gyapm.)	"	11 $\frac{3}{10}$
Krimme (nagy)	Schweiz. Bünden	1 $\frac{1}{10}$
" (kis)	"	$\frac{2}{10}$
Lana	Oroszország	$\frac{3}{1000}$
Lira	Bologna	$\frac{5}{10}$
" (nehéz)	Genua	$\frac{5}{10}$
" (könnyű)	"	$\frac{5}{10}$
" (metrica)	Mailand	1 $\frac{1}{10}$
" (peso grosso)	"	1 $\frac{3}{10}$
" (peso sottile)	"	$\frac{5}{10}$
" (peso medicinale)	"	$\frac{3}{4}$
"	Nápoly	$\frac{5}{10}$
"	Róma	$\frac{6}{10}$

Súlymérték' neve	Hely	Font
Lira	Spanyolország	$\frac{1}{10}$
Marka (arany- és ezüstm.)	Mailand és Piemont	$\frac{1}{10}$
„ „ „	Portugal	$\frac{1}{10}$
Mark	Dánia	$\frac{1}{10}$
„	Hanover	$\frac{1}{10}$
„	Riga	$\frac{1}{10}$
„	Svédország	$\frac{1}{10}$
„	Lipce és Bajorország	$\frac{1}{10}$
„	Páris	$\frac{1}{10}$
Millier	Franciaország	874
Nail	Németalföld	$4\frac{7}{10}$
Occa	Oláhország	$2\frac{1}{10}$
Oka (kis)	Konstantinápoly	$2\frac{1}{10}$
„ (nagy)	„	$2\frac{1}{10}$
Onça	Portugal	$\frac{5}{100}$
Oncia	Genua	$\frac{1}{10}$
„	Lucca	$\frac{5}{10}$
„	Mailand	$\frac{3}{10}$
„	Nápoly	$\frac{1}{10}$
„	Róma	$\frac{1}{10}$
„ (könnyű)	Velence	$\frac{1}{10}$
„ (nehéz)	„	$\frac{1}{10}$
Ort	Dánia	$\frac{1}{1000}$
Pack	Angolország	196 $\frac{1}{2}$
Perma	Oroszország	6020
Peso grosso	Genua	467 $\frac{1}{10}$
Pud	Oroszország	29 $\frac{1}{2}$
Quintal	Portugal	104 $\frac{1}{10}$
„	Franciaország	87 $\frac{1}{10}$
Rotel v. rottolo	Konstantinápoly	1 $\frac{1}{10}$
„	Nápoly	1 $\frac{1}{10}$
Rubbo	Mailand	17 $\frac{1}{10}$
„	Parma	14 $\frac{1}{10}$
„	Turin	16 $\frac{1}{10}$
Stein l. Kő		
Teher	Brema	3562—
„ (zsirárú mért.)	Dánia	2739—
„ (egyéb árúk' mért.)	„	4636—
„ (hajóteher)	M. m. Frankf.	3609—
„ „	Hamburg	3459—
„ (keresk. mért.)	„	4324—
„	Hannover	2937—
„	London	3537—
„	Oroszország	29 $\frac{1}{10}$
„	Svédország	1822—
Tomine	Spanyolország	— $\frac{1}{1000}$
Tonna	közönségesen	2000—

Súlymérték' neve	Hely	Font
Tonna	Poroszország	3960—
Wog	Dánia	32% ₁₀

XV.

Hig tárgyak' külföldi mértékei pintek szerint számítva.

Mérték' neve	Hely	Pint
Ahm	Hamburg	102%
"	Braunschweig	104—
"	Hannover	109%
"	Brema	101—
"	Kopenhág	106—
"	Svédország	111—
"	Lipcse	107%
Aimer	Württemberg	207%
Akó	Ágosta	41%
" (borm.)	München	45%
" (serm.)	"	47%
"	Hamburg	20%
"	Haunover	43%
"	Prága	43%
"	Berlin	48%
"	Erfurt	50%
"	Lipcse	53%
"	Svédország	55%
Amphora	Velence	448%
Anker	Amsterdam	27—
"	Poroszország	24%
"	Dánia	26%
"	Hamburg	25%
"	Svédország	27%
"	Hannover	27%
Arroba major	Madrid	11%
" menor	"	8%
Barillo	Genua	52%
"	Nápoly	30%
"	Róma	32%

Mérték' neve	Hely	Pint
Barillo	Toscana	29%
"	Genua	48%
"	Sardinia	23%
Barrel	Angolország	101—
" (olajm.)	"	102%
" (serm.)	"	115%
Bassa	Mailand	3%
Becska	Varsó	70%
"	Krakó	96%
Biconzia	Velence	112%
Boccale	Sardinia	— ½
"	Mailand	— ½
"	Triest	1%
"	Velence	½
Both	Hamburg	358%
"	Riga	307%
Botta	Róma	289%
"	Sardinia	354—
"	Velence	560%
"	Spanyolország	333%
Bozza	Velence	2%
Brenta	Mailand	53%
"	Róma	72%
"	Sardinia	39%
Bussard	Franciaország	148%
Canado	Spanyolország	23%
Canhada	Portugalia	— ½
Cantaro	Madrid	11%
Carro	Sardinia	298%
"	Nápoly	739%
Carlone	Róma	— ½
Chopine	Franciaország	— ½
Conzo	Velence	56—
Coppo (kis)	Lucca	70%
" (nagy)	"	86%
Corba	Egyházi birod.	52%
Cretverka	Oroszország	2%
Firkin	Angolország	25%
Firlot	Scotia	37—
Fuder	Braunschweig	623%
"	Dánia	634%
"	M. m. Frankf.	607%
"	Hamburg	613%
"	Hannover	659—
"	Lipcse	643—
"	Lübeck	613%
"	Poroszország	582%

Mérték' neve	Hely	Pint
Fuder	Svédország	665%
"	Württemberg	1213%
Gallon	Angolország	3%
Garmiceo	Varsó	2%
Hordó	Braunschweig	70%
"	Drezda	277%
"	Lipce	255%
"	Lübeck	107%
"	Dánia	634%
"	Hamburg	644%
Inmi	Württemberg	12%
Ingistara	Velence	1—
Jetz	Ágosta	96%
Kanna	Dánia	1%
"	Drezda	7%
"	Hamburg	13%
"	Lipce	7%
"	Lübeck	13%
"	Svédország	1%
Litre	Franciaország	7%
Mezzarola	Genua	104%
Migliajo	Velence	130%
"	Verona	412%
Millérole	Marseille	42%
Miro	Velence	10%
"	Verona	10%
Muid	Franciaország	189%
Negyed	Amsterdam	4%
"	Drezda	138%
"	M. m. Frankf.	5—
"	Hamburg	5%
"	Leipzig	127%
"	Regensburg	2%
"	Riga	5%
"	Zürich	18%
Ohm	Amsterdam	108—
"	Dánia	105%
"	Erfurt	100%
"	M. m. Frankf.	101%
"	Hamburg	102%
"	Hannover	109%
"	Lipce	107%
"	Lübeck	102%
"	Poroszország	92%
"	Svédország	110%
Orne	Triest	46%
Oszmuka	Oroszország	1%

Mérték' neve	Hely	Pint
Oxhoff	Amsterdam	182%
"	Berlin	145%
"	Braunschweig	155%
"	Brema	151%
"	Drezda	124%
"	Hamburg	161—
"	Hannover	235%
"	Lipce	143%
"	Svédország	166%
"	Varsó	172%
Pint ¼ pottle. (l. e.)	Angolország	—
Pinta	Genua	— ½
"	Mailand	½
" (új)	Franciaország	½
" (rég)	"	¾
Pipa	Hamburg	247%
"	Angolország	410%
Poinçon	Franciaország	155%
Pot	"	1%
Pottle	Angolország	1%
Punchion	"	274%
Quarteau	Franciaország	47%
Quartaro	Mailand	4%
"	Sicilia	7%
Rundlet	Angolország	58%
Salma	Sicilia	45%
Secchia	Velenceze	9%
Setier	Franciaország	5%
Staja (kis)	Nápoly	7%
" (nagy)	"	13—
Stangiew	Lengyelország	193—
"	Krakó	193—
"	Varsó	141%
Steekanna	Németalföld	13%
"	Amsterdam	13%
Stoop	Németalföld	1%
Stübehen	Braunschweig	2%
"	Brema	2%
"	Dánia	2%
"	Szászország	2%
"	Hamburg	2%
"	Lübeck	2%
"	Hannover	2%
Stück	Dánia	793%
"	M. m. Frankf.	816%
"	Lipce	207%
"	Nürnberg	722%

Mérték' neve	Hely	Pint
Tierce	Angolország	137—
Tierçon	Franciaország	63 $\frac{7}{8}$
Tierze	Dánia	105 $\frac{7}{8}$
„	Hamburg	107 $\frac{7}{8}$
Tonna	Amsterdam	110 $\frac{7}{8}$
„	Berlin és Danzig	80 $\frac{7}{8}$
„	Brema	109 $\frac{7}{8}$
„	Dánia	92 $\frac{7}{8}$
„	Drezda	69 $\frac{7}{8}$
„	Hamburg	122 $\frac{7}{8}$
„	Hannover	71 $\frac{7}{8}$
„	Lipsee	63 $\frac{7}{8}$
„	Biga	92 $\frac{7}{8}$
Tun (borm.)	Angolorsz.	819 $\frac{7}{8}$
„ (serm.)	„	702 $\frac{7}{8}$
Vat	Németalföld	70—
Wiedro	Oroszorsz.	9—
Yhren	Tirol	31 $\frac{7}{8}$
Zuber (csöbör)	Schweiz. Bünden	75 $\frac{7}{8}$

XVL

Száraz tárgyak' külföldi mértékei negyed-
mérő szerint számítva.

Mérték' neve	Hely	Negyed- mérő
Alumba	Portugal	1 $\frac{1}{16}$
Boisseau (régí)	Franciaország	— $\frac{1}{16}$
„ (új)	„	1 $\frac{1}{16}$
Bushel (Imperial standart)	Angolország	2 $\frac{1}{16}$
„ (Winchester)	„	2 $\frac{1}{16}$
Cahiz	Madrid	40 $\frac{1}{16}$
Cambetta	Genua	— $\frac{1}{16}$
Cavot	Németalföld	1 $\frac{1}{16}$
Centistere	Franciaország	1 $\frac{1}{16}$
Chalbron	Angolország	85—
Comb	„	9 $\frac{1}{16}$
Coppa	Egyházi birod.	2 $\frac{1}{16}$
Corba	„	4 $\frac{1}{16}$

Mérték' neve	Hely	Negyed- mérő
Corbula	Sardinia	1 $\frac{1}{10}$
Cwiercéc	Varsó	2 $\frac{1}{10}$
Csetvert	Oroszország	12 $\frac{1}{10}$
Decalitre	Franciaország	— $\frac{1}{10}$
Decastere	"	650 $\frac{1}{10}$
Decina	Róma	— $\frac{1}{10}$
Decistere	Franciaország	6 $\frac{1}{10}$
Emine	"	5 $\frac{1}{10}$
"	Sardinia	1 $\frac{1}{10}$
Ferrado	Spanyolország	1—
Fierdigkar	Dánia	— $\frac{1}{10}$
Fortin	Törökország	0 $\frac{1}{10}$
Fuder	Hannover	145 $\frac{1}{10}$
Gallon	Angolország	— $\frac{1}{10}$
Halster	Németalföld	3 $\frac{1}{10}$
Hectolitre	Franciaország	6 $\frac{1}{10}$
Himten	Braunschweig	2—
"	Hannover	2 $\frac{1}{10}$
Hödt	Németalföld	151 $\frac{1}{10}$
Hondert	"	1612 $\frac{1}{10}$
Imbuto	Sardinia	— $\frac{1}{10}$
Kanna	Svédország	— $\frac{1}{10}$
Keel	Angolország	680—
Korzec	Lengyelország	8 $\frac{1}{10}$
Kulmet	Riga	— $\frac{1}{10}$
Load	Angolország	180—
"	Skótorsz.	185 $\frac{1}{10}$
Lof	Esthland	2 $\frac{1}{10}$
"	Riga	4 $\frac{1}{10}$
Malter	Berlin	42 $\frac{1}{10}$
"	M. m. Frankf.	7 $\frac{1}{10}$
"	Hannover	12 $\frac{1}{10}$
"	Lipsee	83 $\frac{1}{10}$
"	Nürnberg	10 $\frac{1}{10}$
Meess	Regensburg	17 $\frac{1}{10}$
Mérő (Metzen)	Bajorország	2 $\frac{1}{10}$
Meste	M. m. Frankf.	— $\frac{1}{10}$
Mina	Genua	7 $\frac{1}{10}$
"	Piemont	1 $\frac{1}{10}$
"	Toscana	— $\frac{1}{10}$
Moggio	Fgyházi hivatalom	39 $\frac{1}{10}$
"	Mailand	0 $\frac{1}{10}$
Mondino	Genua	60 $\frac{1}{10}$
Mudd	Németalföld	6 $\frac{1}{10}$
Muid	Franciaország	121 $\frac{1}{10}$
Negyed	Bajorország	6 $\frac{1}{10}$
"	Brema	1 $\frac{1}{10}$

Mérték' neve	Hely	Negyed- méro
Negyed	Dánia	2 $\frac{1}{10}$
"	Drezda	1 $\frac{1}{10}$
"	Prága	1 $\frac{1}{10}$
Osmin	Oroszország	6 $\frac{1}{10}$
Pajok	"	3 $\frac{1}{10}$
Peck	Angolország	— $\frac{1}{10}$
Pinta	Lombardia	$\frac{1}{10}$
Polonico	Triest	1 $\frac{1}{10}$
Quarto	Genua	— $\frac{15}{10}$
Restiere	Sardinia	9 $\frac{1}{10}$
Rubbio	Róma	17 $\frac{1}{10}$
Sacco	Sardinia	7 $\frac{1}{10}$
"	Toscana	4 $\frac{10}{10}$
Salma	Sicilia	18—
Schaff	Ágosta	13 $\frac{1}{10}$
"	Passau	124 $\frac{1}{10}$
"	Regensburg	68 $\frac{1}{10}$
Scheffel	Berlin	3 $\frac{1}{10}$
"	Braunschweig	20 $\frac{1}{10}$
"	Brema	4 $\frac{10}{10}$
"	Breslau	4 $\frac{1}{10}$
"	Dánia	2 $\frac{1}{10}$
"	Drezda és Lipcse	6 $\frac{1}{10}$
"	Hamburg	3 $\frac{1}{10}$
"	Lübeck	2 $\frac{1}{10}$
"	München	19 $\frac{1}{10}$
Scheppe	Németalföld	— $\frac{1}{10}$
Scorzo	Róma	1 $\frac{1}{10}$
Setier	Franciaország	10 $\frac{1}{10}$
Simmer	M. m. Frankf.	1 $\frac{1}{10}$
"	Nürnberg	20 $\frac{1}{10}$
Soma	Mailand	6 $\frac{1}{10}$
Stajo	Toscana	1 $\frac{1}{10}$
"	Lucca	1 $\frac{10}{10}$
Staro	Mailand	1 $\frac{1}{10}$
"	Parma	3 $\frac{1}{10}$
Startin	Steierország	36 $\frac{1}{10}$
Strich	Csehország	6 $\frac{1}{10}$
Satrike	Angolország	4 $\frac{1}{10}$
Teher (Last)	Amsterdam	189 $\frac{1}{10}$
"	Brema	184 $\frac{1}{10}$
" (malátat)	Poroszország	418 $\frac{1}{10}$
" (pékt.)	"	267 $\frac{1}{10}$
"	Hamburg	205 $\frac{1}{10}$
"	Hannover	200 $\frac{1}{10}$
"	Lübeck	208 $\frac{1}{10}$
"	Németalföld	194 $\frac{1}{10}$

Mérték' neve	Hely	Negyed- mérő
Teher	Lengyelorsz.	249 $\frac{1}{10}$
Tomolo	Nápoly	3 $\frac{1}{10}$
Tonna	Amsterdam	8 $\frac{1}{10}$
„	Dánia	9—
„	Esthland	7 $\frac{1}{10}$
„	Svédország	9 $\frac{1}{10}$
Tonnélada	Portugalia	67 $\frac{1}{10}$
Tun	Angolország	94 $\frac{15}{10}$
Wispel	Braunschweig	80 $\frac{1}{10}$
„	Hamburg	68 $\frac{1}{10}$
„	Hannover	87 $\frac{1}{10}$
„	Poroszország	85 $\frac{15}{10}$
„	Szászország	167 $\frac{1}{10}$

XVII.

Külföldi hozsmértékek lábak szerint
számítva.

Mérték' neve	Hely	Láb
Agas	Törökország	5270—
Ale (rőf)	Dánia	2—
Arsin	Oroszország	2 $\frac{1}{12}$
Aune	Franciaország	3 $\frac{1}{12}$
Braça	Portugal	6 $\frac{1}{12}$
Bracce	Tirol	2—
Braccio	Lucca	1 $\frac{1}{12}$
„	Parma, Velence	2—
Braza	Spanyolország	5 $\frac{1}{12}$
Canna	Genua	7 $\frac{1}{12}$
„	Sardinia	7 $\frac{1}{12}$
„ (keresk. m.)	Róma	6 $\frac{1}{12}$
„ (épít. m.)	„	7 $\frac{1}{12}$
„	Nápoly	6 $\frac{1}{12}$
Chain	Angolország	63 $\frac{1}{12}$
Codo	Spanyolország	1 $\frac{1}{12}$
Covado	Portugal	2 $\frac{1}{12}$
Cubit	Angolország	1 $\frac{1}{12}$

Mérték' neve	Hely	Láb
Decametre	Franciaország	31 $\frac{1}{2}$
Decimetre	„	— $\frac{1}{2}$
Endese	Törökország	2—
„	Dánia	5 $\frac{1}{12}$
Fathom	Angolország	5 $\frac{1}{2}$
Foot	„	1—
Furlong	„	636 $\frac{5}{12}$
Láb	Amsterdam	— $\frac{1}{12}$
„	Ágosta	— $\frac{1}{12}$
„	Bajorország	— $\frac{1}{12}$
„	Berlin	1—
„	Braunschweig	— $\frac{1}{12}$
„	Brema	— $\frac{1}{12}$
„	Breslau	1—
„	Csehország	— $\frac{1}{12}$
„	Dánia	— $\frac{1}{12}$
„	Drezda	— $\frac{1}{12}$
„	M. m. Frankf.	— $\frac{1}{12}$
„	Hamburg	— $\frac{1}{12}$
„	Hannover	— $\frac{1}{12}$
„ (szász láb.)	Lipcse	— $\frac{1}{12}$
„ (épf. láb.)	„	— $\frac{1}{12}$
„	Lissabon	1—
„	London	— $\frac{1}{12}$
„	Lucca	1 $\frac{1}{12}$
„	Lübeck	1 $\frac{1}{12}$
„	Mailand	1 $\frac{1}{12}$
„ (városi láb)	Nürnberg	— $\frac{1}{12}$
„ (pattantyúsláb)	„	— $\frac{1}{12}$
„	Páris	1—
„	Riga	— $\frac{1}{12}$
„	Róma	— $\frac{1}{12}$
„	Oroszország	— $\frac{1}{12}$
„	Svédország	— $\frac{1}{12}$
„	Spanyolország	— $\frac{1}{12}$
„	Velence	1 $\frac{1}{12}$
„	Varsó	— $\frac{1}{12}$
Lachter	Dánia	6 $\frac{3}{12}$
„	Poroszország	6 $\frac{1}{12}$
„	Szászország	6 $\frac{3}{12}$
„	Svédország	5 $\frac{1}{12}$
Lavek	Lengyelország	— $\frac{1}{12}$
League	Angolország	13920—
Lieue (régí)	Franciaország	14062—
„ (új)	„	31635—
Lokiec	Lengyelország	1 $\frac{1}{12}$
Mértföld	Csehország	21806—

Mérték' neve	Hely	Láb
Mérföld	Hamburg és Dánia	23745—
”	Németország	14058—
” (geographiai)	”	23128—
” (Lieue régi)	Franciaország	14062—
” (tengeri)	”	17576—
” (régí)	Angolország	7383 $\frac{1}{12}$
” (új)	”	5090—
” (tengeri)	”	5858 $\frac{1}{12}$
”	Holland	18500—
”	Olaszország	5858 $\frac{1}{12}$
”	London	4814 $\frac{1}{12}$
” (tengeri)	Németalföld	17576—
”	Lengyelország	17576—
”	Portugal	19528—
”	Poroszország	24460—
” (római)	Olaszország	4556 $\frac{1}{12}$
”	Oroszorsz.	3378—
”	Szászország	28601—
”	Slézia	20458—
”	Svédország	33764—
”	Spanyolország	13198—
” (tengeri)	Törökország	4099 $\frac{1}{12}$
” (Berri)	”	5305—
Metre	Franciaország	3 $\frac{1}{12}$
Öl, l. Braça, Braza, Szaszen, Toise		
Passo	Spanyolország	4 $\frac{1}{12}$
”	Velence	5 $\frac{1}{12}$
”	Nápoly	6 $\frac{1}{12}$
Pe	Portugal	1—
Perch	Angolország	16 $\frac{1}{12}$
” (Forest-perch)	”	20 $\frac{1}{12}$
” (Woodland-pole)	”	17 $\frac{1}{12}$
Percha	Nápoly	6 $\frac{1}{12}$
Perche (földm.)	Franciaország	18 $\frac{1}{12}$
” (erdóm.)	”	22 $\frac{1}{12}$
Pertica	Parma	10 $\frac{1}{12}$
”	Velence	6 $\frac{1}{12}$
Pikk (nagy)	Törökország	2 $\frac{1}{12}$
” (kis)	”	2—
Prut	Lengyelország	13 $\frac{1}{12}$
Raso	Sardinia	1 $\frac{1}{12}$
Róf	Amsterdam	2 $\frac{1}{12}$
” (flämi róf)	”	2 $\frac{1}{12}$
” (nagy)	Ágosta	1 $\frac{1}{12}$
” (kis)	”	1 $\frac{1}{12}$
” (régí)	Berlin	2 $\frac{1}{12}$

Mérték' neve	Hely	Láb
Róf (új)	Berlin	2—
"	M. m. Frankf.	2 $\frac{1}{2}$
"	Hamburg	2 $\frac{1}{2}$
"	Lipscse	2 $\frac{1}{2}$
" (brabanti)	Brüssel	2 $\frac{1}{2}$
"	Braunschweig	1 $\frac{1}{2}$
"	Brema	1 $\frac{1}{2}$
"	Breslau	1 $\frac{1}{2}$
" (nagy)	Köln	2 $\frac{1}{2}$
" (kis)	"	1 $\frac{1}{2}$
"	Drezda	1 $\frac{1}{2}$
"	Hannover	1 $\frac{1}{2}$
"	Lübeck	1 $\frac{1}{2}$
"	München	2 $\frac{1}{2}$
"	Németalföld	3 $\frac{1}{2}$
"	Nürnberg	2 $\frac{1}{2}$
"	Páris	3 $\frac{1}{2}$
"	Prága	1 $\frac{1}{2}$
"	Ragusa	1 $\frac{1}{2}$
"	Regensburg	2 $\frac{1}{2}$
"	Riga	1 $\frac{1}{2}$
" (vászonm.)	Salzburg	3 $\frac{1}{2}$
" (selyemm.)	"	2 $\frac{1}{2}$
"	Slézia	1 $\frac{1}{2}$
" (gyap. m.)	Triest	2 $\frac{1}{2}$
" (selyemm.)	"	2—
"	Varsó	1 $\frac{1}{2}$
"	Törökország	2—
Ruthe, l. Vessző		
Span	Angolorsz.	— $\frac{7}{8}$
Stab	M. m. Frankf.	3 $\frac{1}{2}$
Stopa	Lengyelország	— $\frac{11}{8}$
Szaszen	Oroszország	6 $\frac{1}{2}$
Toise	Franciaország	6 $\frac{1}{2}$
Trabuoco	Sardinia	9 $\frac{1}{8}$
Vara	Portugal	3 $\frac{1}{2}$
Vessző	Amsterdam	11 $\frac{1}{8}$
"	Braunschweig	14 $\frac{1}{2}$
"	Brema	14 $\frac{1}{2}$
"	Dánia	9 $\frac{1}{8}$
" (Gerstruthe)	Hamburg	14 $\frac{1}{2}$
" (Marschruthe)	"	12 $\frac{1}{2}$
"	Haanover	14 $\frac{1}{2}$
"	Nürnberg	15 $\frac{1}{2}$
"	Poroszország	11 $\frac{1}{2}$
"	Szászország	14 $\frac{1}{2}$
"	Svédország	15—

Mérték ³ neve	Hely	Láb
Vessző	Varsó	13 $\frac{1}{2}$
Wersok	Oroszország	— $\frac{7}{12}$
Werszt	„	3375—
Yard	Angolország	2 $\frac{1}{4}$

XVIII.

Külföldi termértékek négyszegölek szerint
számítva.

Mérték ³ neve	Hely	Négyszegöl
Acker	Erfurt	731 $\frac{1}{10}$
„	Lipce	1533 $\frac{1}{10}$
Acre	Angolország	1123 $\frac{1}{10}$
Are	Franciaország	27 $\frac{1}{10}$
Argent	„	949 $\frac{1}{10}$
„	Németalföld	1832—
Biolca	Parma	833 $\frac{1}{10}$
Bunder	Németalföld	27 $\frac{1}{10}$
Cahizada	Spanyolország	1124 $\frac{1}{10}$
Campo	Velence	773—
Casena	„	1 $\frac{1}{10}$
Decare	Franciaország	277 $\frac{1}{10}$
Deciare	„	2 $\frac{1}{10}$
Dessetine	Oroszország	1795 $\frac{1}{10}$
Fanega	Spanyolország	187—
Fardingdeal	Angolország	281—
Giornata	Sardinia	1055—
Hectare	Franciaország	2779 $\frac{1}{10}$
Hold	Amsterdam	2285 $\frac{1}{10}$
„ (régí)	Berlin	1676 $\frac{1}{10}$
„ (új)	„	709 $\frac{1}{10}$
„	Franciaország	695—
„	Brema	714—
„	Breslau	1555 $\frac{1}{10}$
„	Csehország	1600—
„	Hamburg	2680—
„	Hannover	721 $\frac{1}{10}$

Mérték' neve	Hely	Négyszegöl
Hold	Hollandia	2619—
„	Nürnberg	1314—
„	Lengyelország	1571 $\frac{1}{10}$
„ (föld)	Réaus' mellékén	472 $\frac{1}{10}$
„ (erdő)	„	630 $\frac{1}{10}$
„	Szászország	1700—
Jauchart	Ágosta	388 $\frac{1}{10}$
„	Bajorország	947—
Moggia	Nápoly	132 $\frac{1}{10}$
Panora	Toscana	6 $\frac{1}{10}$
Perche	Franciaország	9 $\frac{1}{10}$
Pertica	Parma	3—
„	Velence	2 $\frac{1}{10}$
Sanato	Toscana	1035—
Scheffel	Hamburg	1167 $\frac{1}{10}$
Staarland	Tirol	310—
Stajolo	Toscana	103 $\frac{1}{10}$
Starel	Sardinia	527—
Stioro	Toscana	76—
Stochia	Tirol	2483—
Tagmat	„	1241 $\frac{1}{10}$
Tavola	Piemont	10 $\frac{1}{10}$
Tonna	Kopenhág	3072—
Tornatura	Egyházi birodalom	46—
Versura	Nápoly	8—
Vorling	Hannover	360 $\frac{1}{10}$
Wloka	Lengyelország	47150—

TARTALOM.

ELSŐ OSZTÁLY.

Rövid nyelvtudomány.

A' beszéd' részét.

	lap.
A) A névmutató	1
B) A név	2
1. A főnév	—
2. A melléknév	3
C) A névmás	4
1. Személyes névmások	—
2. Birtokos névmások	5
3. Mutató névmások	8
4. Kérdő névmások	—
5. Visszamatató névmások	9
6. Határozatlan névmások	—
D) Az ige	—
1. Cselekvő igék	—
2. Szenvedő igék	—
3. Középigék	10
Rendes ragasztású igék	—
Rendhagyó ragasztású igék	26
E) A határozó	30
F.) Az utóljáró	31
1. Egybeolvadó utóljárók	—
2. Elvált utóljárók	—
G) A kötőzó vagy foglaló	—
H) Az indulatszó	33

Szókötési szabályok.

A) A névmutatóra nézve	—
B) A névre nézve	34
C) A névmásra nézve	35
D) Az igére nézve	36
E) Az utóljáróra nézve	37

G) A köszőrsóra nézve	lap. 37
H) Az indulatszóra nézve	—

Helyesírás.

A) Az egyes szók' írása	38
B) A szótagok' elválasztása	43
C) Helyesírási jelek	—

MÁSODIK OSZTÁLY.

Utmutatás a levéllírássa.

I. A levéllírásmód	47
II. A levelek' belső formáságai	51
III. A levelek' külső formáságai	53
IV. A címek	54

HARMADIK OSZTÁLY.

Különbféle levelek.

I. Köszöntő vagy örvendező levelek	56
a) Születésnap-i örvendezések	57
1. Atyához	—
2. Hasonló levél	—
3. Hasonló levél	58
4. Anyához	—
5. Hasonló levél	59
6. Hasonló levél	—
7. Testvérhez	60
8. Érdemes atyához	—
9. Nénéhez	61
10. Sógorhoz	—
11. Nagyatyához	62
12. Jótévőhez	—
13. Nagytekintetű előjáróhoz	63
14. Jó barátához	—
15. Jó barátnéhoz	64
b) Névnapi örvendezések	—
16. Atyához	—
17. Anyához	65
18. Leánytestvérhez	66
19. Érdemes atyához	—
20. Nagyanyához	—
21. Jó barátához	67
22. Jó barátnéhoz	—
23. Királyi tanácsnokhoz	68
24. Atya fiához	—
c) Újévi örvendezések	69

	<i>Jap.</i>
25. Szülőkhöz	69
26. Atyához	70
27. Anyához	71
28. Testvérhez	—
29. Érdemes rokonhoz	72
30. Nagyszülőkhöz	—
31. Jó barátához	73
32. Barátnéhoz	—
33. Jótévőhöz	74
Válaszok a születés- és névnap i újévi köszöntésekre	—
34. Atya fiához	—
35. Hasonló levél	—
36. Anya leányához	75
37. Szülők vejjök- s leányukhoz	76
38. Testvérhez	—
39. Gyámatya gyámfiához	77
40. Jó barátához	—
41. Jó barátnéhoz	—
d) Menyekzői örvendezések	—
42. Bátyához	78
43. Bátya húgához	79
44. Érdemes atyfihoz	—
45. Nagybátya húgához	80
46. Egy asszonysághoz másodszeri férhezmenetelekor	—
47. Barátné barátnéjához	81
48. Jó, de nagyobb tekintetű barátához	—
49. Jó barátához	82
50. Meghitt barátához	—
51. Barátné barátnéjához	83
52. Jó barátnéhoz	—
Válaszok menyekzői örvendezésekre	—
53. Bátyához	84
54. Jó barátához	—
55. Hasonló levél	85
e) Gyermekszületés kori örvendezések	—
56. Rokonhoz leánya' születésekor	86
57. Jó barátához fia' születésekor	—
58. Hasonló levél	87
59. Válasz egy gyermek születés kori örvendezésre	87
f) Előmozdittatás, felgyógyulás s hasonló alkalombeli örvendezések	—
60. Nagytekinetű férfihoz előmozdittatásakor	88
61. Főtiszti rangra emeltetett katonatiszthez	—
62. Jó barátához előmozdittatásakor	89
63. Falusi közönség földesurához felgyógyulásakor	—
64. Atyához felgyógyulásakor	90
65. Jó barátához felgyógyulásakor	—
66. Bátyához utazásáról megérkeztekor	91
67. Barátnéhoz, midőn nénje javaiban örökölt	—
68. Válasz egy előmozdittatás kori örvendezésre	92
69. Válasz egy felgyógyulás kori örvendezésre	—

	<i>laj.</i>
I. Köszönő levelek	92
70. Egy ifjú egy kir. tanácsnoknak az iskolai segédpénz' megnye- résében tett közbenjárását köszöni	93
71. Egy ifjú egy uradalmi törvény- és jószágigazgatónak megkü- szöni irnoknak lett felvételeét.....	94
72. Egy családanya a neki nyújtott segedelmet köszöni meg	—
73. Egy orvostanárnak jutalomküldéskor	95
74. Köszönő levél menyekzői ajándékért.....	—
75. Köszönet egy eszedező-levél' előterjesztéseért	—
76. Jutalomért tett köszönet.....	96
77. Jó baráthoz a nyújtott segélyért	—
78. Köszönet a kölcsön' visszaadásakor	97
79. Ügyésznek szolgálatáért	—
80. Egy ifjú atyjának a küldött pénzt köszöni	98
81. Egy gazdatiszt urának köszöni, hogy tisztének felfogadta.....	—
82. N. N. a fiának nyújtott segedelmet köszöni barátjának	99
III. Tudósító levelek	—
83. Egy nő hazasüléséről tudósítja szülőit	100
84. Egy főlegény mátkája' nagybátyját a kézfogóról tudósítja.....	101
85. Kézfogóról szóló tudósítás egy udvari tanácsoshoz	—
86. Egy jó barát kézfogójáról tudósítja barátját.....	102
87. Egy jó barát jegybenlétéről tudósítja barátját.....	—
88. Egy nő hitvese' lebetegedéséről tudósítja szülőit	103
89. Egy barát fia' születéséről tudósítja barátját.....	—
90. Egy gazdatiszt' hitvese' lebetegedéséről tudósítja asszonyát.....	104
91. Egy polgár a reá bízott dolgok' miképen lett végbeviteléről tudósítja gróf N. . . et	—
92. Hirtelen elutazásáról szóló tudósítás	105
93. Egy mesterlegény fővárosban lett megérkezéséről tudósítja szülőit	—
64. Könyvek' küldéséről irt tudósítás	106
95. Egy uradalmi gazdatiszt a villámütés által okozott kárról tu- dósítja urát.....	—
96. Egy jó barát barátját folyamodási ügyéről tudósítja.....	107
98. Egy jó barát rendeltetése' helyén jó fogadtatásáról tudósítja barátját	208
98. Tudósító-levél egy asszonysághoz fiának jó előmeneteléről a tudományokban	109
99. Betegségről szóló tudósító-levél egy orvoshoz	—
100. Egy barát atyja' haláláról tudósítja barátját.....	110
101. Egy testvér' testvére' haláláról tudósítja rokonát	111
102. Egy úrhoz, hogy hugának ennek fia' halálát adja tudtára.....	112
103. Egy atya fiát húga' haláláról tudósítja.....	113
104. Egy atya fia' haláláról tudósítja barátját.....	—
105. Egy özvegy férje' haláláról tudósítja barátját	114
Válaszok a tudósító levelekre	—
106. Egy baráthoz különféle tárgyakról irt tudósítására	—
107. Egy polgári szabómesterhez	115
108. Egy leánykához.....	—
IV. Kérő-levelek	116

109. Kerő-levele egy jószületesen, de elszegényedett asszonyságnak tehetős ismerőséhez.....	117
110. Kölcsönkérés	118
111. Egy ifjú gazdatiszt egy földesúrtól az n. . i hivatalt kéri	119
112. Egy fiú pénzt kér atyjától	—
113. Egy atya egy kereskedőt kér, hogy fiát tanulónak fogadja be	120
114. Egy ifjú N. udvari tanácsnok' pártfogását kéri	—
115. Egy atyafi hivatalból kiesett rokona mellett könyörög.....	121
116. E y jó barát barátjától kölcsönt kér	122
117. Kérő levél egy orvoshoz	—
118. Egy jó barát barátját fia' keresztatyjának híja.....	—
119. N. N. Nagyvári ügyész pere' felvállalására kéri.....	123
120. Egy jó barát barátjától rokona' számára pénzt kér kölcsön.....	—
121. Komor István urát kéri, hogy az n. . i uradalomban talál- tató fürdőben mulatás-át engedje meg	124
122. Egy gyógyszeráros a felügyelői hivatalt kéri	115
123. Egy katonatiszt főnökétől ideigleni elmenetelre kér szabad- ságot	—
124. Egy szegény egy uraságtól segédelmet kér	126
125. Egy atya fiának hivatalra előmozdítását kéri	—
126. Egy szerencsétlen ifjú N. urat kéri, engesztelne meg atyját.....	127
127. Egy jó barát barátjától tanácsot kér, taníttassa-e leányait francia nyelvre	123
128. Egy jó barát barátját N. mezőváros' tűz által megkárosodott lakosainak felszegelésére sarkanti	129
Válaszok a kérő levelekre.....	130
129. Egy jó baráthoz, kinek kérését teljesíthetjük	—
130. Válasz a keresztatyjának meghívó levélre.....	131
131. Egy jó baráthoz, kinek a kért kölcsönt nem adhatjuk.....	—
132. Hasonló levél	132
133. Válasz egy jó barátnek levélre, mellyben tanácsot kért, ta- níttassa-e leányait francia nyelvre	—
V. Vigasztaló levelek	133
134. Egy jó barát barátját atyja' halálakor vigasztalja	134
135. Jó barátnéhoz férje' halálakor.....	—
136. Jó baráthoz, ki javainak nagy részét s fiát vesztette el.....	135
137. Jó barátné barátnéjához anyja halálakor	—
138. Atyához gyermekei' halálakor	136
139. Atyához, kinek fia a harcmezőn esett el	137
140. Leánytestvér testvérehez leánykája' halálakor	—
141. Vigasztaló levél egy jó baráthoz, midőn a kért hivatalt nem nyerte el	138
142. Jó baráthoz, kinek háza égett le.....	—
143. Jó baráthoz hitvese' betegségek.....	139
144. Vigasztaló levél egy jó baráthoz, kinek atyját szerencsét- lenség érte	—
VI. Ajánló levelek	140
145. Egy atyafi rokonát titoknokul ajánlja	—
146. Egy atya egy városi rokonának ajánlja fiát	141
147. Egy jó barát barátjának egy ifjút ajánl	142

	<i>lap.</i>
148. Egy ifjú anyja' nevében egy utazót ajánl.....	142
149. Egy asztalosmester egy más asztalosmesternek egy ifjú le- gényt ajánl	143
150. N. N. egy ifjút kereskedéstanulónak ajánl	144
151. N. N. egy gazdatisztet ajánl.....	145
152. Egy polgár barátjának egy ifjút ajánl.....	—
Válaszok az ajánló levelekre.....	246
153. Egy ajánlásnak elfogadásakor	—
254. A . p . . . i asztalosmester válaszol.....	—
VII. Emlékeztető levelek.....	147
155. Emlékeztetés egy adósság' lefizetésére	—
156. Másodszori emlékeztetés egy tartozás' lefizetésére	148
157. Emlékeztetés kamat' fizetésére	—
158. Emlékeztetés egy conto' kifizetésére.....	149
159. Tartozásra emlékeztetés egy távollévő urasághoz.....	—
160. Egy czizmadia tartozására emlékeztet egy urat a nélkül, hogy világosan kérné adósságát	150
161. Ismételt emlékeztetés.....	—
162. Emlékeztetés a házbér' kifizetésére	151
163. Egy késedelmes fizetőnek szóló emlékeztető levél	—
164. Egy jó barát barátját válaszólasra emlékezteti.....	152
165. Egy testvér testvérét emlékezteti, hogy állapotjáról tudó- sítja	—
VIII. Intó, feddő és szemrehányó levelek	153
166. Egy atya intéeket ad fának, ki rosz társaságok által magát elcsábíttatni engedte.....	154
167. Szemrehányó levél egy ismerőshöz, ki bizodalmuukkal visz- szacélt	—
168. Egy barát barátjának	155
169. N. N. egy if ú' rosz magaviseletét panaszolja atyájának	—
170. Egy atya fiát inti.....	156
171. Egy barát barátját feddi, hogy könyveinek jól nem viselte gondját.....	157
172. Egy házasulandó mátkája' ravaszságát panaszolja a leány' atyjának s jelenti, hogy barátságáról lemondott	—
173. Egy jó barát barátját hallgatása miatt feddi	158
174. Egy leánykának kedveséhez irt feddő levele	—
175. Megszóllás miatti szemrehányások	—
IX. Mentegető levelek.....	159
176. Egy jó barát barátja előtt hosszas hallgatását mentegeti.....	—
177. Válasz a 167 sz. a. levélre	160
178. Egy gyanúba esett mentegeti magát.....	—
179. Mentegetés, hogy a meghívást el nem fogadhatjuk.....	161
180. Mentegető levél, hogy el nem búcsúztunk.....	—
181. Egy atya fiát mentegeti.....	162
182. Egy fiúnak szülőihez irt mentegető levele	—
183. Mentegető levél, hogy a kölcsönt a meghatározott időre vissza nem fiztük	163
184. Mentegető levél, hogy a reánk bizottat el nem végezhetünk	164
185. Mentegető levél, hogy az ajánlott hivatalt nem fogadtuk el	—

	186. Mentegető levél, hogy személyesen nem búcsúztunk el	165
X.	Meghívó levelek	166
	187. Meghívás keresztatyának	—
	188. Meghívás kézfogóra	—
	189. Meghívás menyekzőre	—
	190. Meghívás ebédre	167
	191. Meghívás temetésre	—
	192. Meghívó levél menyekzőre	—
	193. Egy jó barát barátját házi mulatságra hívja meg	—
	194. Egy jó barát betegségből fellábadt barátját falura hívja	168
	195. Meghívó levél falusi mulatságra	—
	196. Meghívás menyekzőre	169
	197. Meghívó levél egy baráthoz, hogy falura jöjön	—
	198. Menyekzőrei meghívás egy előjáróhoz	170
	Válaszok a meghívó levelekre	—
	199. Látogatóul meghívásra szóló válasz	—
	200. Válasz bálba hívó levélre	171
	201. Válasz menyekzőrei meghívásra	—
	202. Egy látogatóul ismételt meghívásra	—
XI.	Szerelem- és nőkerő levelek s házasságajánlatok	172
	203. Egy fiatal férfi hajlandóságát fedezi fel egy leánynak	—
	204. Hasonló levél	173
	205. Egy kedveshez	—
	206. Egy leány kedveséhez	174
	207. Egy férfi nőül kér egy leánykát	175
	208. Hasonló levél	—
	209. Hasonló levél	176
	210. Hasonló levél	—
	211. Kérő levél a leány atyához	177
	212. Hasonló levél	—
	213. Egy özvegy férfinak kérő levele egy leányhoz	178
	Válaszok a szerelem- és nőkerő levelekre s házasságajánlatokra	179
	214. Egy leány kedveséhez	—
	215. Tagadó válasz	—
	216. Hasonló levél	180
	217. Válasz egy nőkerő levélre	—
	218. Hasonló válasz	180
	219. Hasonló válasz	—
	220. Egy atya válasza nőkerő levélre	182
XII.	Elegyes levelek	—
	221. Egy asszonyiséghez két rózsatő' küldésekor	—
	222. Egy kisasszonyhoz egy pár fehér galamb' küldésekor	183
	223. Válasz	—
	224. Barátság megújítását tárgyazó levél	—
	225. Válasz	184
	226. Egy fű anyjától bucsúzik	—
	227. Válasz egy párviadalra kihívó levélre	185
	228. Egy baráthoz, ki rossz bírú házhoz lett járatos	185

NEGYEDIK OSZTÁLY.

Kereskedői levelek.

	<i>lap.</i>
I. Körlevelek	190
1. Egy újdjon alapított kereskedésnek jelentése.....	291
2. Egy kezdő kereskedő levele mint utóirat a fentebbi levélhez.....	292
3. Egy kereskedési társaság körlevele	—
4. Egy újdjon alapított fiók kereskedést illető körlevél	193
5. Jelentés egyik társ által alapított kereskedésről a kereskedési társaság megszűnte után	—
6. Egy gyárnok körlevele	194
7. Körlevél társ felvétele iránt	—
8. Egy atya fiát kereskedése társának nyilvánítja.....	195
9. Egyik társ visszalépte után a másik társ folytatja a kereskedést	—
10. Egy kereskedés eladása jelentetik	196
11. Egy kereskedés megvétele jelentetik.....	—
12. Aláírásra lett felhatalmazás jelentése.....	197
13. Egy özvegy kereskedőné férje halála következtében a Kereskedés megszűnését jelenti	—
II. Kereskedési üszveköttetésekre szólítások s körlevelekre írt válaszok	198
14. Válasz egy kör- s ajánlkozó levélre és váltóhitei ajánlása.....	—
III. Tudakozó levelek s ezekre szóló válaszok	199
15. Megrendelés következtében történt tudakozódás.....	—
16. Egy gyárnok tudakozódik egy kereskedőház iránt.....	200
17. Válasz egy tudakozó levélre	—
18. Hasonló levél	—
IV. Ajánló és hitellevelek	201
19. Egy tanító ajánltatik egy kereskedő-háznak	202
20. Egy kereskedő-ház utazója ajánltatik	203
21. Helyet kereső segéd ajánltatik	—
22. Ajánló és hitellel egy vásárra menő kereskedő számára.....	204
23. Értesítés a fentebbi ajánló és hitellel iránt	205
24. Értesítés egy hitellelre történt fizetésről	—
25. Kör-ajánló és hitellel Sziklaváry gróf részére	206
26. Értesítés a fentebbi levél iránt az abban kijelölt egyik kereskedői házhoz	—
27. Levél azon házhoz, mellyhez megtérítés végett utasítjuk a többit	207
28. Válasz az előbbi levélre.....	208
29. Levél azon házhoz, mellyhez a hitellelre tett fizetés megtérítése végett fordulunk	—
31. Válasz az előbbi levélre.....	209
V. Adósoknak szóló s adósok által írt levelek	—
32. Intő levél lejárt adósság iránt	210
33. Halasztás kérése.....	—
34. Egy adós az intő levél következtében lefizeti adósságát	211
35. Törvényes lépésekkeli fenyegetés	—

	<i>lap.</i>
36. Egy váltóadós intetik.....	212
37. Intó levélre szóló válasz	—
VI. Váltóügylekbeni levelek	—
38. Egy kereskedő egy másikat intézvények iránt értesít	213
39. Válasz.....	—
40. Értesítés mint 38 sz. a.....	—
41. Válasz.....	214
42. Váltók küldetnek beszédés végett azon piacra, a hova szólanak	—
43. Válasz	215
44. Váltók küldetnek eladás végett egy váltópiacra	—
45. Válasz	—
46. Mellékhelyre szóló váltó küldetik	216
47. Válasz	—
48. Válasz a váltónak kifizettetése után	217
49. A váltó annak küldetik, kire intézve van.....	—
50. Vá: sz	—
51. Váltó küldetik olly levelező-társhoz, kivel folyó számvitelben állunk	218
52. Váltók küldetnek discontózás végett	—
53. Válasz	219
54. Megtagadó válasz	—
55. A levelező-társ oda utasittatik, hogy egy másikra váltót intézzen	220
56. Az intézvényezetthez szóló értesítés	—
57. Válasz az 55. sz. a. levélre	221
58. Válasz az 56 sz. a. levélre.....	—
59. Az intézőnek jelentése az intézvényezetthez	—
60. Válasz az 59 sz. a. levélre.....	222
61. Válasz az 59 sz. a. levélre a nélkül, hogy az 56 sz. alatti érkezett volna	—
62. Válasz az 59 sz. a. levélre, miután az 56 sz. a. érkezett	—
63. Egy levelező-társ az iránt bizatjk meg, hogy egy harmadiknak küldjön váltót	223
64. A megbízó azt értesíti, a kinek váltót küldet	—
65. A megbízás' végrehajtása	224
66. Válasz a 63 szám alatti levélre	—
67. Válasz a 66 sz. a. levélre.....	—
68. Válasz a 65 sz. a. levélre	225
69. Válasz a 64 sz. a. levélre	—
70. Egy váltó küldetik elfogadás' eszközlése végett	—
71. Válasz.....	226
72. A levelező-társnál bizonyos váltó' kifizetése iránt, kérdés tetetik	—
73. Válasz	—
74. Válasz a 73 sz. a. levélre.....	227
75. Egyik levelező a másikat kérdi, ha elláthatja-e nála váltóit szükségbeli utalvánnyal	—
76. Válasz.....	228
77. Óvás' közlése elfogadás' hiánya miatt	—

78. Egyik levelező-társ a másiktól bizonyos váltó' másodpéldá- nyát kéri	228
79. Válasz.....	229
80. Váltómárolat küldetik olly levelezőnek, ki mellékhelyen lakik	—
81. Értesítés egy telepfített saját váltó iránt	230
82. Válasz.....	—
83. Egy váltónak elvesztéről szóló értesítés az intézvényeshez	—
84. Értesítés a 83 sz. a. level' következtében.....	231
VII. Pénzügyek iránti levelek.....	—
85. Egyik levelező-társ a másíknak bizonyos sommát küld bank- jegyekben s kéri, hogy ezért aranyokat küldjön neki.....	—
86. Válasz.....	232
VIII. Levelek státuspapírosok iránti ügyekben	—
87. Egyik levelező-társ váltót küld a másíknak s kéri, hogy en- nek öszvegeért metallik nevű státuspapírosokat vegyen szá- mára	—
88. Válasz.....	233
IX. Fizetéseket tárgyazó levelek.....	—
89. Egy levelező-társ fizetéssel bizatík meg	—
90. Hasonló levél	234
91. Megbízás a 90 sz. a level' következtében	—
92. Válasz a 89 sz. a. levélre	—
93. Válasz a 91 sz. a. levélre	235
X. Levelek készpénzbeli küldemény iránt	—
94. Értesítés készpénzbeli küldemények iránt.....	—
95. Hasonló levél	236
96. Válasz a 94 sz. a. levélre.....	—
XI. Folyó számvitelek iránti levelek	—
97. Egy folyó számvitel küldetik.....	—
98. Válasz.....	237
99. Más válasz	—
XII. Árügyek iránti levelek	238
a) Árú tudósítások	—
100. Tudósítás különbféle árúkról	—
b) Kínáló levelek.....	239
101. Kínáló levél árjegyzek' *küldése mellett	—
102. Hasonló levél	—
c) Megrendelő levelek	—
103. Megrendelő levél	240
104. Hasonló levél	—
d) Megrendelések' végrehajtását illető levelek.....	241
105. Tudósítás egy végrehajtott megrendelés iránt	—
106. Hasonló levél	242
107. Válasz az előbbi levélre	—
108. Kivihetetlen megrendelés iránti értesítés.....	243
e) Eszközlött megrendelések iránti panaszló levelek.....	—
109. Megrendelt árú' elérkezte iránti tudósítás és panaszló levél	—
110. Válasz	244
f) Levelek bizományi ügyek iránt	245
111. Bizományi iránti levél	—

	<i>lay.</i>
112. Tudósítás bizományi áruk' eladása iránt.....	245
113. Válasz	246
g) Szállítási levelek	—
114. A küldőnek a szállítóhoz szóló tudósítása	247
115. A szállítónak tudósítása ahhoz, kinek a küldemény szól.....	—
116. Válasz a 114 sz. a. levélre	248
117. Tudósítás egy küldeményről, mely iránt egy harmadik rendelkezik	—
118. Rendelet-kérés	249
119. Válasz	—
h) Fuvarlevelek	—
120. Fuvarlevél	250
121. Hasonló levél	—
XIII. Kereskedői szolgáltatkérelmek.....	151
122. Kinálkozó levél.....	—
123. Hasonló levél	—

ÖTÖDIK OSZTÁLY.

Czímek.

Különbféle címek magyarul.....	253
Német, latin és francia címek	264

HATODIK OSZTÁLY.

Magány-ügyiratok.

I. Folyamodások	280
Nemeslevélérti esedezés a felséghez	282
Könyvkereskedés' nyithatásáért a helytartó-tanács-hoz	284
Megürült irnoki hely' elnyeréseért a nádorhoz	285
Magósy András E. vármegyéhez esedezik, hogy ez fiát az n... i convictusba leendő felvétel végett ajánlja a helytartó-tanácsnak	287
Küldöttségérti folyamodás építendő malom' tárgyában.....	288
Osztoztató küldöttségérti esedezés megyéhez	—
Aláírási cím' bejegyeztetéseérti esedezés (megyéhez)	289
Hozomány' és hitbér' bejegyeztetéseérti folyamodás (megyéhez).....	290
Házasság után kézhez jutott hozománynak bejegyeztetéseérti folyamodás (megyéhez)	291
Fuvarosi bizonyítványérti esedezés	292
Czímbejegyeztetésért és kereskedői könyvek' hitelesítéseérti folyamodás (váltótörvényszékhez).....	—
Óvasközlésérti folyamodás.....	293
Alispánhoz, midőn a földesur költözni kívánó jobbágyát elbocsátani nem akarja	194
Polgárok által beiktatásokkor fizetendő szokott díj' elengedéseérti folyamodás (városi tanács-hoz)	295
Kitáblázásérti esedezés	296
Mesterei jogérti folyamodás	297

	Útban megkárosult áruk' vizsgálása iránti esedezés.....	298
II.	Örökbevallások.....	299
	Örökbevallás' példája.....	301
	Más példa.....	—
III.	Adás-vevési szerződések.....	302
	Adás-vevési szerződés' példája.....	304
	Más példa.....	305
	Más példa.....	—
IV.	Bérlési kötések.....	306
	Bérlési kötés' példája.....	308
	Más példa.....	309
	Más példa.....	310
V.	Csereszerződések.....	311
	Csereszerződés' példája.....	312
	Más példa.....	—
	Más példa.....	313
VI.	Zálogkötések.....	—
	Zálogkötés' példája.....	316
	Más példa.....	—
	Ránzvetési levél' példája.....	317
VII.	Társasági szerződések.....	318
a)	Közkereseti társaságok.....	—
b)	Részvénytársaságok.....	325
	Társasági szerződés' példája.....	327
	Más példa.....	328
VIII.	Árúszerzési kötések.....	329
	Árúszerzési kötés' példája.....	330
	Más példa.....	331
IX.	Építési kötések.....	332
	Építési kötés' példája.....	333
	Más példa.....	334
	Más példa.....	335
X.	Egyezségek.....	—
	Egyezség' példája.....	337
	Más példa.....	338
XI.	Letéti kötések.....	339
	Letéti kötés' példája.....	340
	Más példa.....	341
	Más példa.....	—
XII.	Szegődési kötések.....	342
	Szegődési kötés' példája.....	344
	Más példa.....	345
	Más példa.....	—
XIII.	Házassági kötések.....	346
	Házassági kötés' példája.....	352
	Más példa.....	353
	Más példa.....	—
XIV.	Kölcsönkötések.....	354
	Kölcsönkötés' példája.....	355
	Más példa.....	—

	<i>lap.</i>
Más példa	356
XV. Adósságlevelek	368
Adósságlevél' példája	368
Más példa	369
Más példa	—
Más példa	—
Más példa	370
XVI. Kezességek	373
Kezesség' példája	373
Más példa	—
Más példa	—
Más példa	—
Más példa	374
XVII. Ajándéklevelek	375
Ajándéklevél' példája	375
Más példa	—
XVIII. Engedmények	376
Engedmény' példája	377
Más példa	—
Más példa	—
Más példa	—
XIX. Utalványok	378
Utalvány' példája	—
Más példa	379
Más példa	—
XX. Nyugtatóványok	380
Nyugtatóvány' példája	380
Más példa	—
Más példa	—
Más példa	381
Más példa	—
XXI. Enyészto levelek	382
Enyészto levél' példája	382
Más példa	—
XXII. Térítvények	383
Térítvény' példája	—
Más példa	—
XXIII. Vevények	384
Vevény' példája	—
Más példa	—
XXIV. Bizonyítványok	385
Bizonyítvány' példája	385
Más példa	—
Más példa	—
XXV. Meghatalmazások és ügyvédvállások	386
Meghatalmazás' példája	387
Ügyvédrendelés' példája	—
Más példa	—
XXVI. Végrendeletek	—

	<i>lap.</i>
Végrendelet' példája	393
Végrendeleti toldalék' példája	394
XXVII. Számviteli kivonatok	395
Számviteli kivonat' példája	—
XXVIII. Hirdetmények	396
Hirdetmény' példája	—
Más példa	—
Más példa	—
Más példa	—
Más példa	397
Más példa	—

HETEDIK OSZTÁLY.

Rövid idegenszótár.

Idegen szavak' jegyzéke magyarázattal betűrendben.....	398
--	-----

NYOLCZADIK OSZTÁLY.

Váltójog.

Váltók általában	437
Váltóképesség és váltóköteleztetés	441
Váltószereződés	442
Váltóátruházás'	443
Elfogadás végetti bemutatás, elfogadás és névbecsülés	445
Fizetés végetti bemutatás és fizetés	449
Váltókezesség.....	452
Az óvás és ennek előzőkkel közlése	—
Viszkereset	454
Zálog- és megtartási jog	458
A váltójog' megszűnte és az elévülés	—
A váltótörvényszékek s ezeknek illetősége	460
Az aláírási cím' és társasági szerződések' bejegyzése	461
Váltóminták	465

KILENCZEDIK OSZTÁLY.

Könyvvitel.

Szabályok	471
Példák	473

TIZEDIK OSZTÁLY.

Austriai státuspapírosek.

Régibb státusadósságlevelek	476
Austriai újabb státusadósságok	479

	<i>lap.</i>
Az új kamatszelvevények és sarkszelvevények.....	485
Az austriai státuspapírosok' megsemmítése	486
A kamatok' elidősülése.....	489
Az austriai státuspapírosok' leírása és megmagyarázása különösen	—

TIZENEGYEDIK OSZTÁLY.

Különbefélék.

I. Azon keresztnevek' jegyzéke, mellyek a magyar, német és francia nyelven másképp ejtetnek ki	498
II. Némelly magyar- és erdélyországi városok' és faluk' nevei magyar és német nyelven	504
III. Nevezetesebb honi és külföldi vásárok	509
IV. Emlékkönyvi versek	515
V. Europai főbb bankok.....	519
VI. Magyar kereskedelmi bank	521
Alapszabályok	—
Rendszabások	529
VII. Hazai első takarékpénztár	551
VIII. Különbféle pénzek' értéke	563
A. Aranypénzek	—
B. Ezüstpénzek	566
C. Rézpénzek	570
D. Számló pénzek	—
IX. Conventiós pénznek átváltoztatása váltócézédulára és váltócézédulának conventiós pénzre.....	571
A. Conventiós pénznek átváltoztatása váltócézédulára	—
B. Váltócézédulának átváltoztatása conventiós pénzre	573
X. A bankócézédulának folyamát 1799-től 1811-ig mutató tábla.....	574
XI. Karattáblák	575.....
XII. Árt mutató tábla.....	580
XIII. Honi és bécsi súly- és egyéb mértékek	583
XIV. Külföldi súlymértékek	584
XV. Híg tárgyak' külföldi mértékei	587
XVI. Száraz tárgyak' külföldi mértékei.....	591
XVII. Külföldi hozsmértékek	594
XVIII. Külföldi térmértékek	598

This book should be returned to the Library on or before the last date stamped below.

A fine is incurred by retaining it beyond the specified time.

Please return promptly.

